

ספר

שיחות מוהר"א"ש

חלק א'

אשר נשמעו מפי הרב החסיד האמתני וכו', איש האשכולות,
שהכל בו וכו', רא"ש חברתנו חסידי ברסלב,
מחבר ספר שפת הנחל – פרוש וביאור על כל הספר הקדוש
והנורא "לקוטי מוהר"ן", וספרי שו"ת "אשר בנחל",
ועוד ספרים רבים ונכבדים, הבנויים ומיסדים על פי דברי רבנו
הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון, בוצינא קדישא, בוצינא
עילאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב זכותו יגן עלינו

ועל פי דברי תלמידו, מורנו הנאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רוז לא אנים ליה,

רבי נתן מברסלב זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תנ"ך ומאמרי חכמינו ז"ל הקדושים מנמרא
ומדרשים, והוזהר הקדוש, וכתבי האריז"ל, וספרי תלמידי
הבעל שם טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו,
וספרי צדיקים המקבלים מהור דור.

כל אלה לקטו וסדרו והיו לאחדים בידי הצעיר באלפי
ישר'אלי

הובא לדפוס על ידי קרן "והאמת והשלום אהבו"
שנת ה'תשפ חסידי ברסלב עיר הקדש ירושלים תובב"א

את ספרי רבי נחמן מברסלב זי"ע ותלמידיו הקדושים בולל
ספרי מוהרא"ש, "הצדיק מיבנאל" ניתן להשיג במקומות
הבאים:

**הפצה ראשית - קרן "והאמת והשלום אהבו"
חדש!!! אפשרות משלוחים לכל רחבי הארץ והעולם**
055-678-3366

בני ברק: 054-847-1400

פרדס ב"ז: 058-320-4865

אלעד: 055-678-3366

אשקלון: 054-743-4456

נתיבות: 052-735-4403

אשדוד: 052-761-8316

קרית גת: 054-848-2279

רמת השרון: 058-691-3314

שדרות: 055-938-5500

בית אל: 052-786-5978

מזפנה יריחו: 052-786-5978

יד בנימין (מחוז דרום): 050-868-4153

מגדל העמק: 058-477-9804

שבי שומרון: 052-956-7899

**מי שמעוניין להפיץ ספרי
ברסלב ונפרסם את פרטיו
בספרים הבאים
יער אתנו קשר
בפלאפון:
055-678-3366**

יבנאל:

(אפשרות למשלוחים לכל רחבי הארץ)

חנות נצני הקודש: 054-228-7882

קרן גר להצדיק: 058-588-8148

ירושלים:

סנהדריה / פסנת זאב / רמת שלמה / בר
אילן:

053-4158646

גבעת שאול: 058-691-3315

צמת בר אילן חנות "ספר הספרים"

הר נוף: 058-326-0155

רמות: 054-586-3486

מאה שערים: 055-678-3366

חנות ברסלב מתחת ל"שול"

חנות עין יעקב

תל אביב: 053-311-1711

פתח תקוה: 055-678-3366

ביתר עלית:

גבעה א': 052-766-7226

גבעה ב': 053-316-8148

OVADIA YOSSEF

RISHON LEZION

AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף

הראשון לציון

ונשיא מועצת חכמי התורה

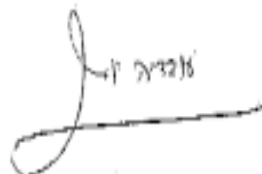
JERUSALEM

ירושלים

הסכמה

הובאו לפני הספרים היקרים "תוך תנח"ל" ו"שיחות מוהרא"ש" ליקוט מדרשותיו של ידידנו היקר רב הפעלים לתורה ולתעודה, אוצר כלי חמדה, יראת ה' היא אוצרו ועליו יציץ נורו, דורש טוב לעמו, זוכה ומזכה את הרבים, חבו ממתקים וכולו מחמדים, תהלתו בקהל חסידים, כש"ת הרב הצדיק האדמו"ר מוהרא"ש שיק שליט"א אשר בדרשותיו הרבים ברחבי הארץ ובערוצי הרדיו התורניים, מקרב רבות את אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים, והכל ערוך ומסודר בחכמה ובתבונה, וכטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, איישר חיליה לאורייתא.

יהו רצון שחפץ ה' בידו יצלח, והיה ה' עמו להמשיך בפעולותיו הבהירות, לקרב רחוקים וללמד קרובים, לחזק ידים רפות ולאמץ ברכים כושלות, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, בבריאות איתנה ובנהורא מעלייא, לאורך ימים ושנות חיים, שובע שמחות וכל טוב.

לקוט מספרי מוהרא"ש על מעלת ספר שיחות מוהרא"ש

מוהרא"ש ז"ל מזרז על הדפסת ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פג מכתב י"ח רכא) וז"ל:
'מה עם המשלוח של הספרים? והאם כבר התחלתם בהדפסת
"שיחות מוהרא"ש"? כי ... גרו יאיר, יש לו כבר מוכן חלק ח'
וחלק ט', וכל מה שירצו לשבור אותי, יותר ספרים יצאו לאור
בעזרתו יתברך, וכן עכשו הוא גומר את "תוך הנחל" ויקרא, עד
כאן לשונו.

השארת דעת מוהרא"ש בעולם על ידי ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פו מכתב י"ט קסד) וזה
לשונו: 'וכן כל חלקי "שיחות מוהרא"ש" שהדפסת עד עכשו,
יצאו כל כף יפה, ממש לא יאומן כי יספר, ואני אסיר תודה
לידידי רבי ... גרו יאיר, שלקט וסדר עד עכשו כל אלו החלקים,
דבורים ושיחות וסיפורים יקרים, שאמרתי ודברתי בכל עת
מצוא, אשר אני מקווה להקדוש ברוך הוא, שעל ידי שיחות אלו
יקים אצלי דברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן ז): זהו
עיקר השלמות, שתשאר דעתו בעולם הזה גם בעת ההסתלקות
בשהנשמה עולה למעלה וכו', וכשימלאו ימיו ויגיע זמן
הסתלקותו, אזי יתלבש בזה הדבור שהכנים בחברו, ויהא נחשב
כאלו הוא ממש קים בזה העולם וכו', עין שם; ועל ידי השיחות

האלו יקיים זאת בשלמות, כי סוף כל סוף כף דברתי וכף ספרתי,
עד כאן לשונו.

מוהרא"ש מחנך ללמוד ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קלג מכתב לב תקעא) וזה
לשונו: 'נא ונא ראה לדבק את עצמך לאין סוף ברוך הוא, והיום
אשר נמצא כבר בעולם "שיחות מוהרא"ש", אתה כבר לא צריך
את אף אחד, והלואי שפשאני הייתי בחור צעיר, שיהיו לי את
השיחות האלה, אז לא הייתי צריך את אף אחד בעולם, ולכן
תעין בהם, כי זה כתבו כפה תלמידים מה ששמעו ממני, ואף
שעל פי רוב לא יצא לי לעבור עליהם, אבל חזקה שיצא מתחת
ידם דבר נאה, עד כאן לשונו.

צריך לתפל סיפורי צדיקים ב"שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קח מכתב כה תג) וזה
לשונו: 'מה אומר לך, ידידי היקר! אתה לא יכול לתאר איך אני
מעריך אותך, בזה שאתה מחנך את הילדים באמונה פשוטה בו
יתברך, כי אין עוד מעלה יותר גדולה מזה, שמחנכים ילדים
קטנים לאמונה ברוחה ומזוככת בו יתברך, כי מה ישאר מאתנו,
הנה אנחנו פה והנה אנחנו יוצאים מפה וכו', ואל נא נחיה
באשליות וכו', באילו נחיה לעולם וכו', כי כתוב (בראשית ג,
יט): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", ואת זה צריך להחזיר
בילדים קטנים, באופן שיהיה להם ישוב הדעת.

ומאד מאד אני נהנה שאתה מחזיר בהם יראת שמים, כי סוף
כל סוף רק זה מה שישאר מהם, ורק זה ילוה אותם.

וְלִבְּנֵי רְאֵה לְסֵפֶר לָהֶם סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְזֶה מְאֹד יוֹעִיל לָהֶם לְהִתְקַרְבוֹת אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי כִּף אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהַעֲקָר אֵיךְ שֶׁהוּא זָכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה רַק עַל יְדֵי סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְלִבְּנֵי רְאֵה גַם אֶתְּהָ לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵים סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְתַתְּבַל אוֹתָם עִם הַשִּׁיחוֹת שֶׁדַּבַּרְתִּי בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנִים, וְנִדְפְּסוּ כְּכַר י"ב חֻלְקִים "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא"ש", וְאֲנִי מְקַנְהָ לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעֲכָשׁוּ יִדְפְּיֶסוּ סֵפֶר סִפּוּרִים, וְזֶה יוֹעִיל מְאֹד לְיַלְדֵים, כִּי הַעֲקָר לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵים אֲמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, וְכִּף נִצִּיל אֶת יַלְדֵינוּ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

הַנּוֹד הַבְּנוֹת עַל פִּי הַיְסוּדוֹת שֶׁבְּסֵפֶר "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא"ש"

הִנֵּה כְּתוּב בְּסֵפֶר "אֲשֶׁר בְּנַחֲל" (חֻלְקֵי קִי מִכְּתָב כַּה תִּשְׁפַּב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'נָא וְנָא רְאִי לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אוֹפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וְשִׂיחָה לְךָ בְּטַחֲוֹן עֲצָמִי, וְאֵל תִּפְתְּרֵי מֵאֵף אֶחָד, כִּי גְדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, וּבְיָדָיו לֹא יַעֲזוּב אוֹתֵנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהִיּוֹת מְאֹד מְאֹד חֲזָקִים בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט בְּחַיִּים, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ עוֹבְרוֹת כָּל כִּף הַרְבֵּה צְרוּת, וְכָל כִּף הַרְבֵּה יִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, עַד שֶׁיִּכּוֹלִים לְהִתְפּוֹצֵץ מְרֹב צַעַר, וּמָה יִשְׁאַר מֵאֲתָנוּ? רַק הַדְּבֹרֵי הָאֲמוּנָה שֶׁאֲנַחְנוּ מְכַנְיָסִים בְּבְנוֹת, לְהַנּוֹד אוֹתָן עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, כְּפִי שֶׁמוּבָא בְּשִׁיחוֹת מוֹהֲרָא"ש'.

וְכֵן כְּתוּב (שֵׁם מִכְּתָב כַּה תִּשְׁצַח) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'מָה אוֹמֵר לְךָ! אֵין עוֹד מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִחַנּוּךְ הַבְּנוֹת עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וּבְצַנִּיעוּת, וּבְדַרְךְ אֶרֶץ, וְלְהַחֲדִיר בְּהֵן אֲמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֶת תְּמִשִּׁיכֵי לְדַבֵּר אֶתְּן בְּכָל יוֹם, וְלִסְפֵּר לָהֵן סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְלְלַמּוֹד אֶתְּן אֶת הַלְמוּדִים שֶׁצְרִיכִים לְלַמּוֹד – הַלְכוּת, וְהַל"ט מְלָאכּוֹת, וְשֶׁאֵר לִימוּדֵי קוֹדֶשׁ, וְלִבְנוֹת אוֹתָן בְּבְטַחֲוֹן עֲצָמִי, כִּי הֵן

האמהות העתידות, ואל תסתכלי על שום בריה שבְעוֹלָם, ואל תחליש דעתך כלל, העקר שיהיו דבורים עם ודאות, ואת כל החמר תוציאי מהשיחות שדברתי זה ימים ושנים, וכבר מדפסים בי"ב פרכים "שיחות מוהרא"ש".

ובן כתוב בספר "אוצר חנוך הילדים" (קונטרס "עזר למחנכות" עמוד שיב) וזה לשונו: וכן ספר "שיחות מוהרא"ש" תלוי במורות, אם הן חזקות בזה – אשריהן שתלמדנה את זאת עם התלמידות, השיחות הן החמאה, הלחם צריך להיות: הלכה, תפלה, פרשת השבוע, נביא, מאמרי חכמינו הקדושים, ומלבד זאת ללמוד עמהן ספר המדות ושיחות מוהרא"ש, ולמעשה כל הלמוד צריך להיות מתובל עם שיחות מוהרא"ש, היינו כפי האמור לעיל הכל סובב על קוטב אמונת חכמים, וממילא תקלטנה התלמידות את כל הלמודים עם יסודות של אמונת חכמים ושיחות מוהרא"ש וכו", עד כאן לשונו.

נשות כולל גם" תלמדנה הרבה ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קמב מכתב לה תיד) וזה לשונו: 'אני רוצה מאד מאד, שכל אשה צעירה שרוצה להכנס לכולל "גם" – שתכנס, והסדר הוא, שכל יום תגידו ספר תהלים, היינו יש חמשה ימים בשבוע בכולל, ובכל יום תגידו ספר אחר, כי התהלים גם כן נחלק לחמשה ספרים, וכן ביום שני וביום חמישי יבוא הרב ... גרו יאיר, וילמד אתכן הלכות, וכן תלמדו הרבה "שיחות מוהרא"ש", ותלמדו העקר הלכות לשון הרע, לשמור מאד לא לדבר אחת על השנייה, ולהרבות האהבה בין נשי אנשי שלומנו, והעקר תשמחנה ביחד, ותתחזקנה באמונת חכמים, והקדוש ברוך הוא יעזור, ששזכה להמתיק מעלינו את כל הדינים, עד כאן לשונו.

הנה כתוב בשיחות מוהרא"ש (חלק ו עמודים שיא - שיג) וזה לשונו: 'פעם היה אחד יושב וכותב את השיחות הקדושות שזכה לשמוע מפיו מוהרא"ש זכרונו לברכה, ופתאום הגיע מוהרא"ש זכרונו לברכה, והתחיל להסתכל בחלק מהדפים שכתב, ושבח מאד את מעשה ידיו, וחזק אותו הרבה בענין זה, ואמר לו אז, שעוד יבוא זמן שיעשו השיחות האלו פעולה גדולה מאד בעולם, כי רואים בחוש, שכל מי שיש לו איזו התעוררות ותשוקה לעבודת השם יתברך, הוא מתעורר ומתלהב מאד מכל ספור ושיחה שרק שומע מאנשי שלומנו היקרים שהיו בכל הדורות, ובפרט בני הנעורים בלטה נפשם ורוחם ממש לזה, כידוע למי שבקי קצת בטיב בני הנעורים, ולכן יש בזה זכוי הרבים לדורי דורות, ואין לשער ולתאר כלל את גודל מעלת הענין הזה.

ואז שאל מוהרא"ש זכרונו לברכה את האיש הנ"ל, אם הוא זוכר את תורת רבנו זכרונו לברכה בלקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ד, ולא הבין האיש את פוננת מוהרא"ש זכרונו לברכה בענין זה, וחזר ופרש לו מוהרא"ש ז"ל, היינו מה שרבנו ז"ל מזכיר בענין מדת הבטול והענוה, שהאדם צריך לזכות לבטול כל הרגשותיו וחומריותו, עד שלא תבוא לו איזו גדלות והתפארות כשהוא שומע את שבחיו, וכמו שמצינו אצל משה רבנו עליו השלום, שראה כתוב בתורה: "וידבר הוי"ה אל משה לאמר", "ויאמר הוי"ה אל משה לאמר", וכן ישראל קוראים בכל יום בתורה שבחיו של משה, והוא בעצמו מספר להם שבחיו, ולא היתה לו שום התפארות וגדלות מזה, וכמו שכתוב (במדבר יב, ג): "והאיש משה עניו מאד" וכו' (עין שם בדברי רבנו ז"ל), ורמז לו מוהרא"ש ז"ל בזה, שעקר עבודתו של האדם, שיוזכה להגיע

להשגה כזאת של ביטול ישותו וחומריותו, עד שלא יהיה אכפת לו כלל בשפותבים שבחיו וגדלתו וכן שיחותיו ודבוריו, ויהיה נדמה לו כאלו מדברים מאיש אחר לגמרי, כי אין זה עושה עליו שום רושם כלל וכלל.

ובשנים הקודמות, לפני שיצא לאור ספרי "שיחות מוהרא"ש", כשהיו אנשי שלומנו מבקשים ומתחננים לפניו שירשה להם מוהרא"ש ז"ל להדפיס ספר שיחות ממנו, היה מתחמק מהם בענותנותו הגדולה ואומר: 'שהלא האדם צריך לפחד באימת מות פן יגיע לו איזה הרהור של גאווה וישות כשמדברים בשבחו ובגדלתו, ויש בזה סכנה גדולה, ולכן לא רצה אז להסכים לזה, אבל לאחד מאנשי שלומנו המתיק טעמו ונמוקו האמיתי, שאין זה בשביל סבה זו, כי כבר נשבר לבו בקרבו לגמרי מרוב המחלוקת והבזיונות ושפיכות הדמים שיש עליו מבית ומבחוץ כל השנים, רק עיקר טעמו, מחמת שמפחד שיתחילו בני אדם לעקב אחריו ולהסתכל על כל תנועה ותנועה שלו, וזה אינו רוצה כלל, כי עיקר הצלחתו היא בזה שהוא נסתר ונעלם מבני אדם לגמרי, אבל אחר קצת זמן החליט בדעתו שלא לחוש גם לזה, כי הבין שהתועלת והפעלה של השיחות והספורים שמספרים ממנו, היא מרובה הרבה מההפסד שיגיע לו מזה, ולכן לבסוף הרשה לאנשי שלומנו לסדרם לדפוס.

וגם בזה היה ספור מיוחד, כי ספר מוהרא"ש ז"ל, שבא אליו רבנו ז"ל בחלום, ושאל אותו: 'למה אינכם מדפיסים ספר "שיחות מוהרא"ש", הלא הרבה אנשים מחיים את עצמם בזה מאד מאד... ומאז נתעורר מוהרא"ש ז"ל ליתן רשות לסדר השיחות שלו לדפוס, ונעשתה מזה התעוררות גדולה בעולם (ודרך אנב, היה אז ספק בין אנשי שלומנו אם לקרוא לספר "שיחות הרא"ש"

או "שיחות מוהרא"ש", ואמר מוהרא"ש ז"ל, שבחלום הנ"ל דקדק רבנו ז"ל לומר "שיחות מוהרא"ש" וכן נקרא שמו בישראל), עד כאן לשונו.

יש לסמוך על ספרי "שיחות מוהרא"ש" ו"תוך הנחל"

הנה כתוב ב"שאלות ותשובות בתסידות פרסלב" (חלק כא מכתב ב תרפ) וזה לשונו:

שאלה:

מאת טליה: שלום לצדיק. לאחרונה מפרסמים בשמכם דברים שאמרתם על כל מיני אנשים. האם אפשר לסמוך על מי שאומר שהוא שמע את הדבורים בעצמו ולהעביר אותם הלאה?

תשובה:

בעזרת השם יתברך, יום חמישי לסדר עקב, י"ח אב ה'תשע"ג.

שלום רב אל טליה תחיה לנכון קבלתי את מכתבך:

את צריכה לדעת שמה שכותבים בשמי וזה לא מובא בספרי שכתבתי – אין לזה שחר וכו'. אומרים בשמי הרבה דברים שלא היו ולא נבראו וכו', וכותבים בשמי הרבה שקרים וכו', ולכן צריכים מאד מאד להזהר לא לקבל מאף אחד שום דבורים שלא ראו בכתבי היד שלי או בספרי שהדפסתי, מלבד כמה תלמידים שהם כותבים את כל השיחות שלי שמודפסות בספרי "שיחות מוהרא"ש", וכן מה שכותבים את התורות שאני דורש ברבים בשם "תוך הנחל" – על זה יש לסמוך, אבל שאר מודעות וכו' או קטעים שכותבים או מדפיסים בשמי כאילו שאני כתבתי וכאלו שאני אמרתי את זה – הכל שקר וכזב וכו' וכו'.

ובכלל צריכים לדעת, שאני אף פעם לא מדבר מאחרים וזה כלל לא מענין אותי וכו', ולא יכולים לדעת מה שקורה עם הזולת וזה לא צריך לענין אף אחד וכו', אף אחד הוא לא השומר של

הקדוש ברוך הוא וכו', עניננו זה רק לחזור בתשובה ולתקן את מעשינו ולא לדבר מאחרים.
רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן פג) שזה יצר הרע גדול לומר "צדיק זה נאה, צדיק זה לא נאה" וכו' וכו', ולכן אשרי מי שלא מתערב בעסקים של אחרים וכו' ולא מדבר מאחרים וכו' כי עבור זה יש לנו את הפס"ד-מ"ם הרשע שעוסק לעשות פרודים בנשמות ישראל, כי כל כוח הטומאה שלו זה רק "הפרד ומשל". אנחנו תלמידי רבנו ז"ל צריכים להתזיק את עצמנו ביחד באהבה גדולה מאד, ואיש את רעהו יאמר חזק, ולא יגיד פשטים או סברות על הזולת וכו', אם הוא גדול וכו' או אם הוא קטן וכו', הלואי שנתקן את עצמנו.

המאחל לך ברכה והצלחה מן השמים, עד כאן לשונו.

הַקְדָּמָה

אָמַר הַמְחַבֵּר וְהַמְסַדֵּר אֶת הַחֲבוּר הַנִּפְלָא הַזֶּה, בְּסֵפֶר זֶה יִבְאֲרוּ וְיִסּוּפְרוּ
בְּמִה וּבְמִה שִׁיחֹת קִדְשׁ וְחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה יִקְרִים, סְפוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים,
אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים, שְׂזַכֵּינוּ לְשִׁמוּעַ וְלִרְאוֹת מִחַיֵי רֵאשִׁינוּ, הֶרֶב הַחֲסִיד
מוֹהֲרָא"ש, זָכַר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָה לְחַיֵי הָעוֹלָם הַבָּא,
הַמְמַשִּׁיךְ וְהַמְנַלֵּה וְהַמְפָּרְסֵם בְּדוֹר הַזֶּה אֶת אוֹרוֹ הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן שֶׁל בּוֹצִינָא
קְדִישָׁא, בּוֹצִינָא עֲלָאָה, אֲדוּנְנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּינוּ, הַגָּאוֹן, הַקְּדוֹשׁ, אִישׁ
הָאֱלֹקִים רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ, וְכֹל הַמוּבָא בְּסֵפֶר זֶה,
זְכִיתִי בְּעֲצְמִי לִרְאוֹת וּלְשִׁמְעַ וּלְחַקֹּק עַל פְּנֵי הַכְּתָב, לְמַעַן יַעֲמֹד יָמִים
רַבִּים.

וַיְהִי לְזַכְרוֹן לְחַבְרִים, אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַקְּדוֹשִׁים, חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב,
וּבְעֵינֵיהֶם יִרְאוּ, וּבְלִבָּבְכֶם יִבְנוּ אֶת חֲשִׁיבוֹת הָאוֹצֵר הַזֶּה, אֲשֶׁר הוּא מְלֵא
הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַתְּחִיּוֹת גְּדוֹלָה לְכָל אָדָם, בְּכָל זְמַן, בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל דְּרָגָה
וְדְרָגָה, וְכוּלָם נוֹבְעִים מִהֵאֵי נַחְלָא עֲמִיקָא וּשְׁמִירָא, דְּבְרֵי תוֹרָתוֹ שֶׁל
מוֹהֲרָא"ש וְצוֹקְלֵל"ה, אֲשֶׁר שָׁח עִמָּנוּ, וְאֲשֶׁר נֶאֱרַע עִמּוֹ בְּכָל מִינֵי זְמָנִים
וְעַתּוֹתֵי רְצוֹן, וְהַכֵּל קֶשֶׁר וְשִׁלְב אֶל תּוֹרַת רַבֵּנוּ ז"ל, כִּדִּי לְהַכְנִים בְּנוֹ עוֹצֵם
עֲרִבוֹת, יְדִידוֹת, נוֹעֵם, אוֹר, זִיו שְׂכִינְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלַהֲדַרִּיךְ אוֹתָנוּ בְּדֶרֶךְ
הַשֵּׁם, לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלַהֲמַשִּׁיךְ עֲלֵינוּ אוֹר אַמּוֹנְתּוֹ יִתְבָּרַךְ,
וְלַהֲדַבֵּיקָנוּ בְּשׁוֹרְשֵׁנוּ.

וּסְדֵרְתִי אֶת הַסֵּפֶר בְּסֵדֶר אֱל"ף בִּי"ת כֹּל שִׁיחָה וְסֵפֶר וּמֵאֲרַע הַשִּׁיבְד לְזוֹה,
וְאֵנִי בְּטוֹחַ, שְׂכַל מִי שִׁיסְתַּבֵּל בָּהֶם בְּעֵין אֱמֶתִית, יִמְשִׁיךְ עַל עֲצְמוֹ עֲרִבוֹת
וְנֵעֵם צוּף דְּבִשׁ, מְתִיקוֹת עֲצוּמָה, בְּאֵלוֹ שְׁמַעֵם מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ בְּעֲצָמוֹ, וַיִּזְכֶּה
לְאֲשִׁר אֱמִיתִי וְנִצְחִי, לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים, אוֹר הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן, שֶׁעָלִיו
נְאֻמָּה: עֵין ל'א ר'אָתָה אֱלֹקִים ז'וֹלְתָךְ י'עֲשֶׂה (ישעיהו סד, ג), וַיִּזְכֶּה לְגֵאֲלָה
שְׁלִמְיָה אֱמֵן וְאֱמֵן!

הַתְּנִצּוֹת

לְהוֹי יְדוּעַ, כִּי אֵינָהּ דוֹמָה רְאִיָּה לְשִׁמְיָעָה, וְאֵינָהּ דוֹמָה שְׁמִיעָה לְקְרִיאָה, כִּי בְּכָל פֶּעַם יוֹרֶדֶת מְדַרְגָּה, וּבִפְרָטִיּוֹת הַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים וְהַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים הַמוֹכָאִים בְּסֵפֶר זֶה, אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְתַאֵר כָּלֵל אֶת כָּל הַמַּעֲמָד הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא וְהַסְּפוּרִים שֶׁהָיוּ בְּכָל שִׁיחָה קְדוּשָׁה, כִּי דִרְכוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש ז"ל לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה בְּדַבְּרוֹ מְאֹד, וְכָל שִׁיחָה מִתְאַרְכֶּת הַרְבֵּה מְאֹד, עַד שֶׁעַל־פִּי רֹב קָשָׁה וְכִבֵּד עָלַי לְכַתֵּב אֶת כָּל הַשִּׁיחָה, כִּי הִיָּה צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּהּ כַּמָּה וְכַמָּה גְּלִיוֹנוֹת, וּבִפְרָטִיּוֹת הַסְּפוּרִים וְהַסְּבוּבִים שֶׁמֵּהֶם יֵצְאָה כָּל שִׁיחָה, זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְרַשֵּׁם עַל פְּנֵי הַכְּתָב כָּלֵל.

וְכֵן אֵי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר בְּכַתֵּב אֶת גּוֹדֵל הַדְּבָקוֹת וְהַשְּׁגָת הָאֱלֻקוֹת שֶׁהַרְגִּישׁוּ אֲזוּ בְּשַׁעַר שְׂדֵדֵר וְסֵפֶר, כִּי כָּל מִינֵי חַן שֶׁל אֱמֶת וּדְבָקוֹת וְגִלּוּי אֱלֻקוֹת, רְאוּ וְהַרְגִּישׁוּ אֲצֵלוֹ, וְהָיָה מִמֶּשׁ בְּפוּל הַבְּחִירָה, בְּפוּל הַיִּשּׁוּת לְגַמְרֵי, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים שֶׁכִּחְנוּ אִם אֲנַחְנוּ עוֹמְדִים לְגַמְרֵי בְּזֶה הָעוֹלָם, מְרֹב הַחַיּוֹת וְהַנְּעָם וְהַשְּׁבֵת הַנִּפְשׁ שֶׁהַכְּנִים בָּנוּ עַל־יְדֵי כָּל סְפוּר וְשִׁיחָה, וְרְאוּ אֲצֵלוֹ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים כְּחֵד מְקַמְאֵי, וְהַכָּל בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, שֶׁהַסְּתִיר אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי הַסְּתִירוֹת וּבִפְשִׁטוֹת עֲצוּמָה.

וּבְעֵינַי הַסְּתִירָה בְּהַנְּהִיגָה פְּשוּטָה, מוֹהֲרָא"ש ז"ל חֲדוּשׁ נוֹרָא וְנִפְלָא עַד מְאֹד, כִּי מִלְּבַד הַמַּחְלָקָת וְהַהַסְּתִירָה שִׁישׁ עָלָיו, שְׂזָה מְכַסֶּה וּמַסְתִּיר אוֹתוֹ, נוֹסֵף לְזוֹת הוּא בְּעֲצָמוֹ מַסְתִּיר וּמְכַסֶּה אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי כְּפוּיִם וְהַסְּתִירוֹת, וְהַעֲקָר – אֵיךְ יְכוּלִים לְרַאוֹת זֹאת? עַל־יְדֵי תַלְמִידֵי הַרְבִּים, שֶׁקָּרַב אֶל דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁאֲזוּ מִן הַסְּתוּם מְבִינִים עַל הַגְּלוּי, כְּעֵין שֶׁפָּרַשׁ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּשִׁי מוֹהֲרָן חֶלֶק א', סִימָן ק"ט). אֲשֶׁר מֵהַצְּדִיק בְּעֲצָמוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל כָּלֵל, כִּי הוּא כְּמִשְׁלַח הַחוֹתֶם, שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקְרוֹא בּוֹ כִּי הוּא הַפּוּד, רַק עַל־יְדֵי תַלְמִידֵי, שְׂרוּאִים שֶׁהֵם אֲנָשִׁי מַעֲשָׂה, אֲזוּ יוֹדְעִים מַעֲלַת הַצְּדִיק וְכוּ', עֵין שֵׁם.

כְּמוֹ-כֵן הוּא אֲצֵל מוֹהֲרָא"ש ז"ל, אֲשֶׁר כָּל תַּלְמִיד שֶׁנִּתְקַרַב עַל יְדוּ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, הוּא בְּעֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה חֲדוּשׁ נִפְלָא, בְּקִי נִפְלָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְכֵן מִטִּיל בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִתְמִיד בְּתַפְלָה וּבְהַתְּבוּדָה, וּמִזֶּה

יכולים להבין מרחוק את מעלת הצדיק בעצמו, והחוש מעיד את גדל עצם גדלת מעלתו, כי רואים את אנשיו ומקרבו שקרב אל דעת רבנו ז"ל, שלקטן ולפחות יש דבורים כאלו באמונה ובגלוי אלקות, אשר מתאימים רק לצדיקים מהימים הקדמונים, כמו תלמידי הפעל-שם טוב הקדוש והמגיד, זכרונם לברכה.

ואף שממנו אין רואים שום דבר, אך מתלמידיו רואים נוראות נפלאות, כי מי שרק שמע בפעל את השיחות הקדושות המובאות בספר זה, נתעורר בל-כך אליו יתברך בתשוקה עצומה, עד שלבו בוער אליו יתברך, ומתמיד בתורה ובתפלה ובתבודדות, ומרבה לדבר דבורי אמונה וגלוי אלקותו יתברך עם כל חבריו וידידיו, כאשר ידוע ומפרסם זאת בעולם.

ועל-כן כל הקורא ומעיין בספר הקדוש הזה, ידון אותי לכף זכות,

אם לא ירדתי לעמק בוננתו הקדושה, כי אפילו זה המעט, היה קשה וכבד עלי לכתוב, וכמה יגיעות וטרחות יגעתי וטרחתי, להביא את כל זאת על פני הכתב, כי בשעה שמוהרא"ש ז"ל מדבר אפילו במילי דעלמא, וכל שכן בעבודת השם יתברך, נדמה כאילו שומעים קול מהשמים מממש, ושכינה מדברת מתוך גרונו, וכל שיחה ודבור יוצא באש מממש, בהתלהבות עצומה ובישוב הדעת נפלא.

אשרי מי שעמד במחיצתו, ואשרי מי ששמע דבורים אלו, ואז יעיד בעצמו, כי לא הגזמתי שום גזמה, אדרבה, כל מה שכתבתי הוא כטיפה מן הים מממש, כפי אריכות וצחנות לשונו, שדבר עמנו.

על-כל-פנים, גם על המעט הזה עלינו לתת תודה והודאה להשם יתברך, שזכיתי להעלותו על הכתב, והשם יתברך יעורר לבנו על-ידי הדבורים והשיחות הקדושות האלו, ונזכה לשוב בתשובה אמיתית אליו יתברך, אשר רק בשביל זה מוהרא"ש הקדוש ז"ל מרבה לדבר כל אלו הדבורים והשיחות היקרות, כדי שנזכה להתעלות באמונה הקדושה, ובגלוי אלקותו יתברך, ונזכה להיות כרצונו יתברך וכרצון צדיקיו הקדושים. וכשם שתדונו אותי לכף זכות, כך ידון אתכם המקום ברוך הוא תמיד לכף זכות.

ספר

שיחות מוהרא"ש

חלק א'

אמונה

מוהרא"ש נ"י אמר, שבעתים הללו כל הנסיון לכלל ישראל הוא האמונה הפשוטה, לזכות להשליך את שכל עצמו לגמרי, ולהכניס עצמו באמונת היחוד, לידע, להודיע ולהודע, כי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ודומם, צומח, חי, מדבר, הכל לכל עצם אלקותו יתברך ממש, ואין שום טבע כלל, רק כך מנהיג השם יתברך את עולמו בדיוק כמו שאנו רואים.

וספר, שרבנו ז"ל אמר פעם אחת לאפיקורסים שבאומן, שדברו עמו ז"ל בענין שנוי הטבע וכו', ואשר לפי דבריהם אין הקדוש-ברוך-הוא יכול לשנות בריה קלה אפלו זבוב, רחמנא לצלן, כל-כך נבוכו ונתעו בשטיות חכמתם הרעה והמשבשת, והראו לו בספר אחד מספריהם הרעים, וכי אפשר שיהיה נעשה מהמשלש מרבע?

ענה ואמר להם רבנו ז"ל: אני מאמין שהשם יתברך יכול לעשות מהמשלש מרבע, כי דרכי השם נעלמות מאתנו, והוא כל יכול, ולא יבצר ממנו מזימה, ואסור להכנס בשום חקירות של הכלל.

ורבנו ז"ל הקפיד מאד מאד שלא ללמד ולעין בשום ספרי חקירות, אפלו אלו שנתחברו על-ידי גדולי ישראל.

ואמר, כי בדבר זה, הינו בענין אמונה, אין חולקים כבוד לרב, כי אין חכמה ותבונה נגד ה', וכל מה שהוא רק נגד ה' אין בזה שום חכמה ותבונה, ואמר שעקר האמונה הוא בתמימות ובפשיטות גמורה כדרך שהנשים והמון העם הכשרים מאמינים (עין שיחות הר"ן, סימן ל"ג), ועקר הגלות היא רק מחמת חסרון אמונה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ז').

וזה יהיה כל הנסיון של כלל ישראל לפני ביאת משיח צדקנו והתגלותו, שיהיו הרבה קשיות וספקות עליו יתברך, והרשעים והאפיקורסים יצליחו להטות את כל העולם בענין חכמותיהם ודעותיהם הרעות והמשבשות בכפירות ואפיקורסות, עד שאם יהיה נשאר איש אחד באמונה ברורה ומחלטת בו יתברך, הוא יהיה חדוש גדול עד מאד, כי כל העולם כלו יהיה מלא עם דעות נפסדות, רחמנא לישזבן, ולא יוכלו לתרץ את כל ספקותיהם וקשיותיהם מרב ההסתרה שתהיה אז.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שכבר התבטא פעם אחת רבנו ז"ל: על השם יתברך קשה קשיות? (בתמיהה), והתלוץ מזה מאד, שיש בני-אדם שהולכים עם הרבה קשיות גדולות עליו יתברך, חס ושלום, אדרבה ההכרח שתהיינה קשיות עליו יתברך, כי אם לא כן תהיה דעתנו והשגתנו כביכול כדעתו והשגתו, וכי אפשר לנו להשיג בדעתנו ובשכלנו המגשם את הנהגת העולם, איך שהשם יתברך מנהיג עולמו בחשבון צדק ובכונה מדיקת? ! אף על-פי-כן אשרי המתחזק באמונה פשוטה, ולא יהיו לו שום קשיות וספקות על הנהגת השם יתברך בעולמו, רק ידע כי הכל משגח בהשגחה פרטית, ואף שנעשים דברים הפך מדעתנו ושכלנו, אף-על-פי-כן עלינו להשליך חכמתנו המדמית ושכלנו המגשם, ולהאמין בו יתברך בתכלית הפשיטות והתמימות.

ופעם ספר מוהרא"ש נ"י ספור נפלא מאד, שספר רבנו ז"ל לאנשי שלומנו, שהיה איש עני גדול ומטפל בילדים, ודרכו היתה לשכר קרעטשמע (בית מרוח) אצל הפריץ בכל שנה, ולא היה

לו כְּדֵי פְּרִנְסָתוֹ, וְכֵן לֹא הָיָה לוֹ לְשַׁלֵּם בְּכָל שָׁנָה לְפָרִיץ אֶת דְּמֵי הַשְּׂכִירוֹת, וְהָיָה לוֹה אֶצֶל אַנְשִׁים וְכַף שְׁלֵם, וְאַחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָף אַחַד לֹא הֵעִז לְקַחַת מִיָּדוֹ אֶת הַקָּרְעוּטְשֶׁמֶע לְשַׁכְּרוֹ מֵהַפָּרִיץ, כִּי יָדְעוּ שְׁהָאִישׁ הַזֶּה הוּא עָנִי גְדוֹל וּבַעַל מְשֻׁפָּחָה גְדוֹלָה.

וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַשְּׂכִירוֹת, לֹא רָצָה הַפָּרִיץ לְהַשְׁפִּירוֹ לוֹ, כִּי לֹא הָיָה לוֹ לְשַׁלֵּם, וְהָיָה מְחַכָּה אוֹלֵי יָבוֹא אַחַר וַיִּשְׁכַּר אֶת זֶה, אָף שׁוּם בְּרִיָּה לֹא רָצָתָה לַעֲשׂוֹת רַע לְעָנִי, וְעַל-כֵּן לֹא שְׁכָרוּ אֶת הַקָּרְעוּטְשֶׁמֶע, וְהָיָה הַפָּרִיץ מְכָרַח לְהַשְׁפִּירוֹ לְעָנִי.

פַּעַם כְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן לְהַשְׁפִּיר אֶת הַקָּרְעוּטְשֶׁמֶע, הִלֵּךְ אִישׁ אַחַד גָּבֵר אֱלִים וְרָשָׁע גְּדוֹל אֶל הַפָּרִיץ, וְהוּא הוֹסִיף סְכּוּם גְּדוֹל יוֹתֵר מֵהָעָנִי, וְעַל-כֵּן הַשְּׁפִירוֹ הַפָּרִיץ לוֹ, וְאָף שֶׁכָּל הַיְהוּדִים מַחוּ בּוֹ וְאָמְרוּ לוֹ: הֵיטָכֵן שְׁתַּעֲשֶׂה רַשְׁעוֹת כְּזוֹ לְעָנִי זֶה, אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ הֶרְבֵּה יְלָדִים וְלֵךְ אֵין יְלָדִים (כִּי הָיָה חָשׁוּף בָּנִים, לֹא עָלִינוּ), וְהוּא לֹא שָׁת אֶל הַמְּחָאוֹת וְהַתְּחַנּוּנִים שֶׁבִקְשׁוּ וְהַתְּחַנּוּ אֵלָיו אַנְשִׁים, וְשְׁכָרוּ מֵהַפָּרִיץ.

וְהַפָּרִיץ זָרַק אֶת הָעָנִי לַחוּץ לְרַחוּב, וְלֹא הָיָה לוֹ מְקוֹם הַיֵּכָן לְהַפְּנֵם, וְגַם לֹא הָיָה לוֹ מָה לְאָכַל וּבִמָּה לְהַאֲכִיל אֶת יְלָדָיו, וְהֵיטָה עָלָיו רַחֲמָנוֹת גְּדוֹלָה.

וְהַרְשָׁע הַזֶּה תִּכְףּ-וּמִיד כְּשֶׁרַק שָׁכַר אֶת הַקָּרְעוּטְשֶׁמֶע, עָלָה וּנְתַעֲלָה וְהִצְלִיחַ בְּהַצְלָחָה מְרָבָה וְגַם נִפְקַד בְּבָנִים, וְהָיָה קָשָׁה לְהֶרְבֵּה אַנְשִׁים הַנְּהַגְתַּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת עוֹלָמוֹ אֵיךְ מְנַהִיגוּ.

וְסִיּוֹם רַבְּנוֹ ז"ל: "אָזוּי פִּירְט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דִּי וּוְעֵלְט", (כִּי מְנַהִיג הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת עוֹלָמוֹ), וְרָצָה לְהַכְנִים בְּאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה, שְׁלֹא לְהַרְהֵר כָּלֵל אַחַר הַנְּהַגְתַּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁרוּאִים הַצְּלָחַת הַרְשָׁעִים שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ הַטָּבַע, וְדָבָר זֶה אֲסוּר לוֹ לְהַחְלִישׁ אֶת אֲמוּנָתָנוּ, חֵס וְשְׁלוֹם, אֲפִלּוֹ כַּחוּט הַשְּׁעָרָה, אֲדַרְבָּה עָלֵינוּ לְהַתְּחַזֵּק יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְכַךְ מְנַהִיג הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת עוֹלָמוֹ, אָף שְׂאִין אָנוּ מְבִינִים הַכָּל, וְעַל-יְדֵי אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה נִזְכָּה לְהַתְּעַלּוֹת בַּמְּדֻרָּגָה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר,

בבחינת רצון רעוא דרעוין, ונזכה להשיג מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו (עין לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ה').

וספר אז מוהרא"ש נ"י ספור נפלא, שהרב הקדוש רבי שניאור זלמן מליאדי, זכרונו לברכה, בעל התניא, אמר פעם אחת: "אתה יודע רזי עולם" — רק אתה רבוננו של עולם, יודע רזי עולם, ואיך שאתה מנהיגו, כי דבר זה נעלם מעין כל בריה.

והסביר זאת במעשה, שהיה איש יהודי אחד, שהיתה פרנסתו שהחנונים בעירו נתנו לו כסף לנסע לעיר הגדולה לקנות בעבורם סחורה הנצרכת להם, ובעבור טרחתו היה מקבל כף וכף אחוזים.

פעם בנסעו נטה הסוס מדרך המלך, מחמת שנה שנפלה על העגלון, ונכנסה העגלה בבוץ עבה ונשקעו הגלגלים עד החצי, ולא היה יכול להוציאם משם.

כשהקיץ בעל העגלה וראה שהוא בצרה גדולה וכן היהודי הסוחר הצטער מאד, כי הסחורה תתקלקל ותתכלף והוא אחראי עליה, ואין לו אף פרוטה לשלם בעד הנזק, והתחילו לבכות בבכי רב.

ובין כף עבר ונסע דרך שם איש עשיר וראה בצרתם, והחל לנסות במעט כחו להוציא את העגלה מהבוץ, אבל לא היה יכול, נענה ואמר כשעיניו כלפי מעלה: "רבוננו של עולם, אני רוצה לעזור לאיש הזה ואם היה תלוי הדבר בכסף, הייתי מפזר את כל מעותי לעזור לאיש, אף הוא צריך את כחי, וכח אין בי להוציא את העגלה מן הבוץ", ונסע לדרך.

באותה העת בחלק אחר מחלקי העולם הלך לדרך איש גבור חיל מאד, אבל היה עני גדול, ויהי בדרך שמוע קול בוכים, ויאמר

לנפשו, בודאי אלו גזלנים החפצים לעשות רעה לאיזה אדם, והלך אחר הקול וראה כמה אנשים גוררים משפחה שלמה, ויען שהיה גבור חיל מאד, התחיל להכות את האנשים, והם התחילו לצעק: אין אנו גזלנים כלל, רק הפריץ שלח אותנו לאסור את המשפחה הזאת, יען שלא שלמה לו בעבור הקרעטשמע (בית מרוח), וישאל להם: כמה הוא החוב, והשיבו לו, ויען שהיה עני גדול, לא היה יכול לעזור להם.

ענה ואמר האיש הגבור ועיניו כלפי מעלה: "רבנו של עולם, אני רוצה לעזור למשפחה זו, ואם היה הדבר תלוי בכח, הייתי נותן להם את כל כחי, אבל הם צריכים לכסף וכסף אין לי", והלך לדרכו.

ולכאורה לפי דעתנו, היה צריך להיות, שהשם יתברך יזמן לאיש שנפלה העגלה שלו לתוך הבוץ את האיש בעל הכח, כדי שיוציאם מהבוץ, ולמשפחה שאסרו אותה בבית אסורים, היה צריך לזמן את האיש העשיר, כדי שיפדם ויצילם, ולמה נארע בדיוק ההפוך מדעתנו, ועל זה אנו אומרים: "אתה יודע רזי עולם, רק אתה רבנו של עולם, יודע הנהגת העולם איך שאתה מנהיגו".

וסיים מוהרא"ש ג"י: ודבר זה הוא מוסר השכל לכל דבר, אף שבשכלנו אין אנו מבינים כלל הנהגתו יתברך, איך שמנהיג את עולמו בפרטי פרטיות, אף-על-פי-כן עלינו להאמין באמונה פשוטה, כי הוא יתברך מנהיג את עולמו שני הפכים בנושא אחד, והכל ישר ואין שום קשיה עליו יתברך כלל.

אשרי מי שמחזק עצמו באמונה פשוטה לידע ולהאמין כי הכל ישר.

אַמֶּת

מוהרא"ש נ"י דבר פעם שיחה ארצה בענין אמת, ואיך שכל אחד צועק שהאמת היא אצלו, וחברו הוא בשקר, וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (סנהדרין, דף צ"ז.) על פסוק (ישעיה נ"ט): ותהי האמת נעדרת — מלמד שהאמת נעשית עדרים עדרים וכל אחד אומר שאצלו היא האמת, ובאמת שום ברירה אינה מרגישה מהי האמת.

ועל-כן יש כל-כף הרבה מחלוקות בעבור האמת בעצמה, שכל אחד רוצה להוכיח אשר רק הוא נמצא ואוחז באמת, וחברו הוא בשקר וכו', ובאמת מהי האמת?

ואמר, שתבת "אמת" היא אמת, הינו אהיה מת, וכשאדם חוקק בדעתו היטב דבר זה, שסוף כל סוף הוא יהיה מת, אז כבר הולך לו הכל באפן אחר לגמרי, ומסתכל על כל העולם בעינים אחרות, פי השקר והמחלקת נתפסים רק באדם שנדמה לו שהוא יחיה לעולם, ועל-כן הוא יוצא במחלקת עם כל אחד, ומתנפח ורוצה להראות כי רק הוא באמת ולא אחר.

וצריכים לענות לו א א אמת, הינו מה שאתה רק רוצה להראות לי האמת מהי, תדע כי אמת היא תבת: אהיה מת, ורק זוהי שלמות האמת, אשר הסוף יהיה שאהיה מכרח להפשיט את לבוש גופי, ולחזר אליו יתברך.

וכשאדם יודע זאת, אזי נתקיים אצלו מקומף אל תנח (ראשי תבות אמת'), הינו כי תמיד יושב על מקומו ואינו יוצא ממקומו, ואינו חפץ בשום מחלקת וסכסוכים, כי מכיר את מקומו באמת,

ויכעין שפרש רבנו ז"ל (לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ע"ט) על פסוק (שמות ט"ז): "שבו איש תחתיו" — שתמיד יושב תחת מדרגתו, ועל כל פנים אל יצא איש ממקומו, כגון: עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס, עין שם.

הינו כי כשאדם יודע היטב היטב ידיעה זו, שיהיה ההכרח להסתלק ולמות מזה העולם, אזי תמיד מסתכל רק אליו יתברך, וכבר אינו רוצה להראות צדקו לאחרים, וכן הוא מפחד תמיד ממנו יתברך, ועל-כן אל תתיאש מפרענות, גם-כן ראשי תבות אמת, כי מי שמסתכל היטב היטב על אחריתו, אזי מפחד תמיד ממנו יתברך, פן יבוא לענש בזה או בכא, ועל-כן הוא יושב תחת מקומו ואינו מתערב עם אחרים כלל.

ואדם כזה, אשר חי חייו באמת כזו, אזי כשמגיע באמת היום האחרון מחייו, הוא כבר צוחק מהכל, בבחינת (משלי ל"א): "עז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון", כי הולך מזה העולם נקי בלי שום סכסוכים עם אחרים, ואין לו עם שום בריה כלום, כי כל ימיו היו בתשובה.

ויכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שפת דף קנ"ג): שוב יום אחד לפני מיתתך, שאלו תלמידיו את רבי אליעזר: וכי אדם יודע איזהו יום ימות? אמר להן: וכל שפן ישוב היום שפא ימות למחר, ונמצא כל ימיו בתשובה.

ואף שלמה אמר בתחמתו (קהלת ט'): "בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר", אמר רבי יוחנן בן זכאי: משל למלך שזמן את עבדיו לסעודה, ולא קבע להם זמן, פקחין שבהם קשטו את עצמן, וישבו על פתח בית המלך, אמרו: כלום חסר לבית המלך? טפשיין שבהם הלכו למלאכתן, אמרו: כלום יש סעודה בלא טרח? בפתאם בקש המלך את עבדיו, פקחין שבהן נכנסו

לפניו כשהם מקשטין, והטפשים נכנסו כשהן מלכלכין. שמח המלך לקראת פקחים וכעס לקראת טפשים, אמר הללו שקשטו את עצמן לסעדה, ישבו ויאכלו וישתו הללו שלא קשטו עצמן לסעדה, יעמדו ויראו, עין שם.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: אם אדם כבר חושב תמיד בענין זה, שיבוא היום ויהיה מת, אדם בזה יש בו אמת אחרת (אין אנדערע סארט אמת), ואז כשבא היום האחרון הוא שוחק מכל העולם, וזה אמת ראשי תבות ת'שחק מ'כל א'חד, מאחר שלא היה לו שום עסק עם אחר כלל, ולא חלק על אחר כלל.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: בנקדה זו אפשר לראות אם האדם אוהו במדת האמת או לא, אם אדם אינו רוצה לדבר מהסוף ואיך שיהיה מת וכו', האדם הזה בשקר יסדתו, ולהפוך כל מה שאדם מדבר מזה, ואיך שלבסוף יהיה ההכרח לשוב אליו יתברך וכו', כל מה שמרבה לדבר בזה, זה סימן שיותר אמת יש בו.

וספר, שמוהרנ"ת ז"ל תמיד דבר מזה עם תלמידיו, והיה מזכירם את תכליתם הנצחית, ולכל יטעו את עצמם כלל, כי רק מה שזוכים לתפס בכל יום — תורה ותפלה ומצוות ומעשים טובים, זה יהיה נשאר מהם, והמחלקת והסכסוכים הכל המה.

וספר מוהרא"ש נ"י ספור נפלא שספר מוהרנ"ת ז"ל, שעוד בימי קטנותו נכנס בו זכרון יום המות, כי דרכו היתה בהיותו ילד קטן להתפלל עם סבו, וכדרכם אז, הזקנים ישבו במזרח, והוא הפיר את הזקנים שישבו שם על יד זקנו, והיו רגילים להשתעשע עמו, ופעם אחת מת זקן אחד מהזקנים שהיה רגיל עמו, ושאל לזקנו: היכן הזקן? והשיב לו שמת, ושאל מה זה מת, והשיב לו, שהשם יתברך לוקח ממנו את הנשמה, והגוף נשאר כאן, ושאל: ומה נעשה עם הגוף? והשיב לו, שמטמינים אותו בארץ ומכסים אותו בעפר,

ומאז הִזָּה לוֹ קָשָׁה מַה זֶה וְעַל מַה זֶה נִבְרָא הָאָדָם, הַאִם זֹהִי
הַתְּכָלִית שֶׁל כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה לְהוֹלִיד וְלָמוֹת?!

וּמֵאֵז מִיָּמֵי קְטָנוֹתוֹ הִתְחִיל לִבְעֹר עַל־יְדֵי־זֶה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם
יְתָבְרוּ, עַד שֶׁזָּכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבּוֹנוֹ ז"ל, וְהוּא הֶעֱמִידוֹ עַל הָאֱמֶת,
וּמֵאֵז בָּעֵר מְאֹד מְאֹד אַחֲרָיו יְתָבְרוּ, וְהַכְּנִיס יְדִיעָה זוּ בֵּין תַּלְמִידָיו,
שֶׁיִּבְרָחוּ מִכָּל מִיָּנִי מַחְלָקַת וְסִכְסוּכִים, רַק תָּמִיד יִזְכְּרוּ אֶת תְּכָלִיתָם
הַנִּצְחִית.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁדָּבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹתֵר
רְחוּק מִמֶּנּוּ יְתָבְרוּ, אֵינּוּ רוֹצֵה לְדַבֵּר וְלִשְׁמַע מִזֶּה, וְזֶה מְרָאָה אִיף
שֶׁהוּא מִנְּחַ בְּשִׁקָּר, כִּי עָקַר שְׁלֵמוֹת מְדֻרְגַת הָאֱמֶת, לִידַע כִּי אֲ־מֶת
הֵינּוּ — אֶהְיֶה מֵת, וְעַל־כֵּן מַה וְלָמָּה לִי לְרַדֵּף אַחַר הַהֶבֶל וְהַשִּׁקָּר
וְלַחֲנֹף בְּגַי־אָדָם, יוֹתֵר טוֹב לְבָרַח אֵלָיו יְתָבְרוּ תָּמִיד.

אוֹרְחִים

מוֹהֲרָא"ש נ"י דָּבָר הַרְבֵּה מִמְעַלַת מְצוֹת הַכְּנָסַת אוֹרְחִים,
וְאָמַר: הֲלֹא גַם אֲנַחְנוּ אוֹרְחִים בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלֹא יוֹדְעִים מְתֵי נִצְטָרֵף
לְשׁוֹב בְּחִזְרָה הַבֵּיתָה, וְעַל־כֵּן מְדוּעַ לֹא נִשְׁתַּדֵּל בְּמִצְוַת הַיְקָרָה הַזֹּאת,
אֲשֶׁר חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה, הַפְּלִיגוּ מְאֹד מְאֹד בְּמַעֲלָתָהּ,
עַד שֶׁאָמְרוּ (שֶׁבַת קכ"ז): גְּדוּלָה הַכְּנָסַת אוֹרְחִים יוֹתֵר מִהַשְׁכַּמַת בֵּית
הַמְּדֻרָשׁ וּמִקְבַּלַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה.

וְאָמַר אַז, שֶׁדָּבָר זֶה לְמַדּוֹ חֻכְמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה, מֵאַבְרָהָם
אָבִינוּ, אִף שֶׁדָּבָר עִם הַשְּׂכִינָה, אִךְ תִּכְף־וּמִיד כְּשֶׁרָאָה אוֹרְחִים, אָמַר

(בראשית י"ח): "אם נא מצאתי חן בעיניך, אל נא תעבר מעל עבדך", וכמו שפרש רש"י ז"ל, שאמר להקדוש-ברוך-הוא שימתין לו, עד שירוץ ויכניס את האורחים, עיין שם; על אחת כמה וכמה איך צריך האדם להיות פנוי מכל עסקיו, ולשמש ולקרב את האורחים.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: בזה העולם יש ענשים קשים ומרים, ועובר על האדם מה שעובר חלאים ויסורים וכו', וצריכים לזכיות רבות, ועל-כן מדוע לא נקח זכות מצות הכנסת אורחים, וכשהשם יתברך יראה שאנחנו מכניסים אורחים ונותנים להם לאכל ולשתות, כמו-כן יעשה עמנו, שיקרב אותנו על-ידי אכילה ושתיה, ויתן לנו כל הצטרכותנו, כי הלא גם אנחנו אורחים, ובמדה שאדם מודד בה מודדים לו (סוטה דף ח' :).

וספר מוהרא"ש נ"י, שאצל אנשי שלומנו מקפידים מאד מאד על מצוה יקרה זו, כי מוהרנ"ת ז"ל ספר פעם, שבספר הנשרף היו כתובים סודות גדולים ממעלת מצות הכנסת אורחים, ובפרטיות להציע לאורח את המטה.

ופעם שאלה בת רבנו, ז"ל הצדקת מרת שרה, עליה השלום: "איך אוכל לקיים את המצוה הזו?" והשיב לה רבנו ז"ל בתמימות ובפשטות: "נאך א בולקע מיט א שטיק טישטאך", (עוד חלה וחתרכת מפה), כי בדרך כלל אשה מפחדת מאד פן לא תוכל לצאת ידי חובתה עם האורחים, כי היא חושבת שצריכים להכין הרבה, ויען שקשה לה, על-כן אינה עושה כלל, כידוע דבר זה, ורבנו ז"ל אמר לה, שאין צריכים אלא עוד חתיכת חלה ועוד חתיכת מפה, שיהיה מקום לעוד אחד ולא יותר, ובזה רמז לה, שאין זה קשה כל-כך כמו שהיא חושבת.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, כי מצות הכנסת אורחים היא תקון פגם הברית, כי בדרך כלל, מי שפוגם בברית הוא איש רע ובעל

לב אכזרי, ולהפוך תקון הברית מורה על נדיבות לב ובעל לב טוב, ועל-כן צריכים להזהר מאד מאד במצוה גדולה זו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שרבי מיכלי נכד מוהרנ"ת ז"ל, היתה דרכו להכין לבדו את המטה בעבור האורח, והיה שוכב על המטה לראות אם היא נוחה וטובה, ועד שנותיו האחרונות היה הוא בעצמו טורח במצוה זו, וכששאלוהו בניו, מדוע הוא מטריח עצמו כל-כף להציע בעצמו המטה לאורח, ובפרטיות כשהיה כבר זקן וחולה, והשיב: איך בעט זיך אויס א בעט פאר מיר נישט פאר יענעם, (אני מציע מטה לעצמי ולא לאחר), הינו כי עושה בזה טובה לנשמתו.

וסים על זה מוהרא"ש נ"י: כמו שאדם מציע מטה טובה לאורח, כמו-כן יציע לו מטה טובה בקבר, הינו שלא תשלט בו שום רמה ותולעה וישכב בשלום על משכבו, והבן.

אהבת ישראל

מוהרא"ש נ"י דבר פעם אחת מעבודת הצדיקים באהבת ישראל, איך שכל צדיק וצדיק מסר נפשו כפי בחינתו על אהבת ישראל, לעשות להם טובות ברוחניות ובגשמיות, ואמר אז, כי רק על-ידי-זה נקרא הצדיק "צדיק", שהוא מדת "היסוד", שהוא המשפיע טוב לכל בית ישראל, כי בלא מדה זו, שתהיה לו אהבת ישראל להשפיע טוב לכל בית ישראל, אינו נקרא בשם צדיק כלל.

וספר אז ספור שספר לו אביו, שבבחרותו היה פעם אצל הרב הקדוש רבי ישראל מויז'ניץ ז"ל, בעל "אהבת-ישראל", אשר מדתו באהבת ישראל היתה להפליא פידוע, ובמדה זו קרב אלפי אנשים

אליו יתברך, וכשפקר אצלו אביו, היו שם כמה מאות אנשים שפאו לקבל ממנו שלום, ובין הבאים היה יהודי כפרי, אשר ידיו היו נפוחות מאד ומכסות בדם ובמגלה, והיה משקץ מאד בעיני רואיו, רחמנא לצלן, ועל-כן כשיהודי זה דחק עצמו גם-כן לקבל שלום, שאר החסידים לא הניחו לו, וככל שדחק את עצמו יותר להגיע אל הצדיק, יותר רחקהו.

וכשראה זאת הצדיק מרחוק, החל לילך אל היהודי, והוא טרם הבחין שהצדיק הולך וקרבו, ועל-כן דחק את עצמו מאד, ופתאם כבר הצדיק היה עומד על ידו, ונטל הצדיק ידו באהבה כזו שאין לשער, והיה הדבר לפלא בעיני כל רואיו, כי ידיו היו מזהמות ומשקצות, רחמנא לצלן, מלאות בדם וכו', והצדיק לא הסתכל על זה, רק נשקו וברכו ופטרו לשלום.

והתפלאו כל השומעים על מדרגה גבוהה זו באהבת ישראל, ושאל אחד השומעים את מוהרא"ש נ"י: האם גם היום יש צדיקים האוחזים באהבת ישראל כזו? ענה ואמר לו: יש היום צדיקים, אשר אוחזים במדרגה יותר גבוהה מזו, כי מה אתם חושבים, האין זו מדרגה גדולה לאחז בידים צואה של חברו, ולא להתגעל ולא להקיא מזה וכו'?! הלא בזה שעוסקים בקרוב איזה אדם אליו יתברך, וההכרח לשמע ספורו המטנף והמזהם מה שעושה ועשה וכו', וצריכים לירד אליו ולהתעסק עם טנוף מעשיו ולהיות עמו בסבלנות גדולה וכו', האם זו לא מדרגה יותר גבוהה באהבת ישראל?!

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אהבת ישראל הגבוהה ביותר היא — להוריד את עצמו אל כל יהודי ולשמע אותו, ולדבר על לבו ולהרחיבו מצרותיו, הן בגשמי והן ברוחני.

(ובענין זה מוהרא"ש נ"י חדוש נפלא ונורא מאד מאד, כי כל איש שבור, כל נדבא ונבזה שבא אליו, ושופך את מר לבבו וצרותיו המרבות, מוהרא"ש נ"י שומע אותו שעות שעות, ומנחמו ומדבר על לבו דברי התחזקות ונחומים, וכמה פעמים היה עסוק עמנו באמצע שיחה נוראה ונפלאה בגלוי אלקותו יתברך, וגלה לנו סודות נוראים ונפלאים, ולפתע נגש אליו איש שבור, והתחיל לספר לפניו את כל לבו, אזי הפסיק תכף-ומיד את השיחה, והתחיל לדבר עם האיש השבור, ושמח ובדח אותו, ודבר עמו כל מיני שיחות חלין ודבורים של מה בכך, והחיה את האיש מאד מאד, ועל-פי-רב משיחות חלין שדבר עם בני-אדם, סבב אחר-כך את השיחה בחזרה אל אשר דבר עמנו קדם לכן.

ואי אפשר לתאר ולספר ענינים אלו, איך שהלביש את עצמו תמיד לדבר עם אנשים רחוקים לגמרי לגמרי, ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר מצות אהבת ישראל הוא — להחזירו אליו יתברך, לאחד מספיק שיתנו לאכל, ולאחד צריכים רק לדבר עמו מענינו הפרטי ומעסקיו הפרטיים, ולאחד צריכים לדבר גלוי מהשם יתברך, כי עקר אהבת ישראל הוא להחזיר בני-אדם אליו יתברך.

ופעם אחת בעמדנו לפניו, נגש אליו יהודי אחד שבא ממשפחה חרדית, אף מרב צרותיו הרבות שעברו עליו, נשבר לגמרי והיה מנח ביאוש, ומתוף היאוש והאכזבות שעברו עליו, ספר לפי תמו, שכבר אינו מניח תפלין וכו', ועכשו רוצה להלביש על עצמו שתי-וערב, רחמנא לצלן, והתחיל מוהרא"ש נ"י לדבר עמו בחכמה עמקה כזו, שאי אפשר לתאר ולספר כלל, ובזו הלשון אמר לו: "נו מה יהיה? ומה יושיע אותך? הלא יתלו אותך על העץ כמו שתלו אותו..." ולבסוף היה שהחזירו בתשובה, (ואמר לנו אז, כי היה מכרח לדבר עמו קשות לשבר את הרע שלו, שהיה קשה מאד, אבל כל זאת עשה מאהבת ישראל).

ואמר מוהרא"ש נ"י: בזה שמקרבים בני-אדם אליו יתברך, בזה מראים את אהבת ה' שבוערת בו, כי אהבת ישראל תלויה באהבת השם, ואמר אז בשם הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו: מי שאוהב את האב הוא אוהב את הבנים, והקפיד מוהרא"ש נ"י מאד מאד על אלו שאוהבים בשיטה של "אהבת ישראל", לאהב רק את החילוניים ולשנא את הדתיים שאינם רוצים לקבל את שיטתם וכו', ואמר אז: אין לך שקר גלוי מזה, כי אהבת ישראל צריכה להיות אהבת חנם לגמרי, רק לגלות את השם יתברך והתורה והמצוות, ואחר-כך ילך למקום שלבו חפץ.

ואמר, שצריכים לקרב את כלליות ישראל בלי יוצא מן הכלל, ולא לפרסם את עצמו, רק את השם יתברך, ואז כשהולכים באהבת ישראל כזו — מצליחים.

מוהרא"ש נ"י ספר, שמוהרנ"ת ז"ל ישב תמיד ולמד בחדרו המיוחד לו לעבודת השם יתברך, ותכף-ומיד כשאחד נכנס אליו, התחיל לדבר עמו בעבודת השם יתברך, ולא הסתפל על שום דבר, ואף שהיו פאלו שבאו לשמע אצלו, על מנת שיוכלו אחר-כך לעשות ליצנות מזה, הוא לא הסתפל על זה כלל, רק דבר עמהם, ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו נקראת אהבת ישראל אמתית, שאינו מסתפל על עצמו, רק תמיד מוסר את עצמו בעבור זולתו, והעקר שמאיר בו יראת שמים ומקרבו לתורה ולמצוות מעשיות.

וספר לנו כמה פעמים, שעל-פירב הוא מתחרט על מה שמבלה זמנו עם בני-אדם וכו', אף אחר-כך כשרואה שהלה יוצא ממנו, ומתחיל ללמד ולקיים את המצוות, זוהי עקר שמחתו.

ואמר לנו: הלא בארץ ישראל היו יכולים כל-כך בנקל לקרב את כלליות נשמות ישראל, אם היו הולכים עמהם רק בדרך אהבה ורחמנות, ואמר: במקום לזרק עליהם אבנים, צריכים לנשקם, ולומר

לְכַל עוֹבֵר וְשָׁב: "שֶׁבֶת שְׁלוֹם" (גוֹט שֶׁבֶת) בְּאַהֲבָה וּבְחֶכְהָה יִתְּרָה, וְכִמָּה פְּעָמִים רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ אֵיךְ שֶׁנֶּשֶׁק לְרַחוּקִים וְקָרְבָּם מְאֹד מְאֹד, וְעַל-יְדֵי-זֶה חֲזָרוּ בְּתִשׁוּבָה.

וְהוֹרָה לְתַלְמִידוֹ, שֶׁתְּמִיד יִבְרַחוּ מִזְרִיקַת אַבְנִים וְהַפְּאוֹת, וְאִם יִרְאוּ, חֵס וְשְׁלוֹם, אֶת אֶחָד מִחֻלַּל שֶׁבֶת, (שֶׁהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ יִשְׁמַר אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל), אִזּוֹ יִתְּבוּדְדוֹ קִצָּת, וְיִבְקָשׁוּ מֵהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ, שִׁיחְזֹר פְּלוֹנִי בְּתִשׁוּבָה, וְיִכְלַל עֲצָמוֹ עִמּוֹ, כִּי לֹא בְּחִנָּם רָאָה אֶת זֶה, כִּי גַם אֶצְלוֹ יֵשׁ חֲטָא זֶה, וְאַחֲר־כֵּן יִגַּשׁ אֵלָיו, וְיִתֵּן לוֹ "שְׁלוֹם", וְגַם יִשְׁק לוֹ בְּמִצְחוֹ, וְיֹאמֶר לוֹ: "שֶׁבֶת שְׁלוֹם" וְלֹא יוֹתֵר, וְיִלֶּךְ לוֹ, וְכֵן יַעֲשֶׂה כִּמָּה פְּעָמִים כְּשִׁירָאָהוּ, וְאִזּוֹ יִנְכַח אֵיךְ שִׁיחְזֹר בְּתִשׁוּבָה.

וְסִפֵּר אִזּוֹ מוֹהֲרָא "ש"נ", כְּשֶׁהָרַב הִקְדוּשׁ מוֹיִז'נִיץ, זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה, בַּעַל "אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל", נִכְנָס לְגוּר בְּעִיר גְּרָאסוֹוֹאֲרִיין, וְאָמְרוּ לוֹ חֲסִידָיו: רַבִּי, הֲלֹא בְּעִיר הַזֶּה יֵשׁ כָּל-כֵּן הֶרְבֵּה רְשָׁעִים, וּמִדּוּעַ בָּחַר בְּעִיר זֹאת? עָנָה וְאָמַר לָהֶם בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אֵיךְ וְעַל זֵי אֲזוּי לֵיב הָאֶבֶן בִּיזוֹ זֵי וְעַלֵּן תִּשׁוּבָה טָאָהֵן", (אֲנִי אֶהֱבֶה אוֹתָם כָּל-כֵּן עַד שִׁיחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה), וְכֵן הָיָה, שֶׁמֶרַב אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיָּתָה בּוֹ, הִחְזִירָם בְּתִשׁוּבָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא "ש"נ", כִּי אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל צְרִיכָה לִהְיוֹת רַק מִחֲמַת מַעֲלַת נִשְׁמָתָם, אֲבָל לֹא לְהַצְדִּיק, חֵס וְשְׁלוֹם, אֶת מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, כִּי בְּזֶה צְרִיכִים לְהִשְׁמַר מְאֹד מְאֹד, כִּי אִזּוֹ הַקּוֹלֵר יִהְיֶה תְּלוּי עַל צְנֹאָרוֹ, אֲדָרְבָּה צְרִיכִים לִידַע, שֶׁהִלָּה עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים מְגִנִּים וְעוֹבֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, רַק עֲלֵינוּ לְקַיֵּם מִצְוֹת תּוֹכְחָה בְּדַרְךְ אַהֲבָה וְחֶכְהָה יִתְּרָה, וְלִקְרָבָם וְלִהְחֲזִירָם בְּתִשׁוּבָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכָּה לְאַהֲבָה אֶת כָּלֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִהְיֶה אֲכַפַּת לוֹ מֵאִיזָה מוֹצֵא הוּא אוֹ מֵאִיזוֹ חֲסִידוֹת הוּא וְכוּ', כִּי כָּל זֶה בָּא מִקְטָנוֹת הַדַּעַת, "אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל" צְרִיכָה לִהְיוֹת מִצַּד "אַהֲבַת ה'", וְעוֹד הָאֵרִיךְ בְּזֶה הֶרְבֵּה מְאֹד.

אֲשֶׁר בַּנְחַל

מוהרא"ש נ"י אמר, שאי אפשר להשיג ולתפס בספרו "אשר בנחל", כי אם מי ששבור בעצמו כחרס הנשבר, כי עם ישות אי אפשר להשיג כלל בספר זה, וקשה לאדם שתהיה לו איזו הרגשה בספר זה כשאינו שבור בעצמו, כי הישות והגאות שלו מונעות אותו מלהרגיש את אור רוחניות החיות האלקית הטמונה בספר זה, אבל מי ששבור מאד מרב הצרות וההרפתקאות שעוברות עליו, אותו יחיו הספרים מאד מאד, וירגיש בהם ערבות, נעימות, ידידות, זיו וחיית אלקותו יתברך.

ודבר זה אי אפשר להסביר לאחר, כי הספר הזה הוא כלו רוחני, שנתלבש בבציות והרפתקאות מה שעובר על האדם, אבל באמת הם השגות נפלאות; אשרי מי ששוקד בהם!

ואמר, שספר "אשר בנחל" נתן לו רבנו ז"ל בעצמו מתנה, וספר ספור נפלא איך התחיל להתכתב עם צעירי אנשי שלומנו וכו' (ועד היום שמתכתב כבר עם כמה אלפי אנשים בכל חלקי העולם, שמריצים בעיותיהם לפניו), והיה זאת קדם חנכה תשכ"ד שהתחילו להתקבץ סביבו בחורים צעירים, וקרובם אל דעת רבנו ז"ל, ולמדו באיזו ישיבה... והתחיל ראש הישיבה לרדף אותם, והתחילו להתכתב עמו, וכתבו לו כל אחד את מר לבו וכל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות וכו', והוא היה אז עדין צעיר מאד, ואף שכבר היה אז בקי בכל ספרי רבנו ז"ל בעל-פה, וכן היתה לו ידיעה רבה בכל כתבי האריז"ל, ולמד הרבה ש"ס ופוסקים ומדרשים וספרי חסידות, אבל עוד לא היה רגיל בדבר זה, שיבואו אליו אנשים ויספרו לפניו את כל בעיותיהם וירידתם ופגמם ולכלוך מעשיהם וכו', ועל-כן כשכל אחד התחיל לפרט לפניו מעשיו במכתב, לא רצה להשיב להם, כי חשש מאד, היות וזו אחריות גדולה.

וְאָמַר אִזּ בְּשֵׁם מוֹהֲרַנְ"תּ ז"ל, שֶׁהִתְבַּטָּא פְּעַם בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "לְדַבֵּר עִם אָדָם וּלְתַת לוֹ עֲצוֹת, זוֹהִי הָאֲחֻרָיוֹת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, כִּי אוֹלֵי אֶתְּן לוֹ הַתְּחִזְקוֹת, וְהוּא צָרִיךְ עֲכָשׁוּ לְהַתְּעוֹרְרוֹת, אוֹ לְהַפּוֹךְ, שְׂמָא אֶתְּן לוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת, וְהוּא צָרִיךְ לְהַתְּחִזְקוֹת, הֲלֹא אֲנִי הוֹרֵס אוֹתוֹ, הֲאֵק אֵיךְ אֵיֵהֶם אִפּ דְּעַם קֹאפּ", (אֲנִי חוֹתֵךְ אֶת רֹאשׁוֹ).

וּמַהֲטַעַם הַזֶּה חָשַׁשׁ מוֹהֲרַא"שׁ נ"י מְאֹד מְאֹד, אֵיךְ אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁהֲרָבוּ לָבוֹא בַּחֲוָרִים אֶל בֵּיתוֹ, וְגַם הַתְּחִילוּ לְשַׁטַּח בְּעִיּוֹתֵיהֶם בְּמִכְתָּב אֵלָיו, אֲזִי הֲרַבָּה בְּבִכּי יוֹם אֶחָד בְּכַמָּה שָׁעוֹת שֶׁל הַתְּבוּדָדוֹת, שֶׁיִּגְלֶה לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֶה עָלָיו לַעֲשׂוֹת, וּמָה לְכַתֵּב וּמָה לַעֲנוֹת לָהֶם, וְהֵלֶךְ לִישׁוֹן מִתּוֹךְ בְּכִיָּה וְהַתְּבוּדָדוֹת.

וַיְהִי בַחֲלוּמוֹ, הוּא רוֹאֶה אֶת רַבְּנוֹ ז"ל מְטִיל עִם מוֹהֲרַנְ"תּ ז"ל, וּבָאִים מוּלוֹ, וְהוּא עוֹמֵד עַל מְקוֹמוֹ וּמְסַתְּפָל עֲלֵיהֶם אֵיךְ שְׂמַתְקָרְבִים, וְרַבְּנוֹ ז"ל דְּבַר עִם מוֹהֲרַנְ"תּ ז"ל בְּאֵיזָה עֲנִיָּן עֲמַק, (כֵּן סֵפֶר מוֹהֲרַא"שׁ נ"י, כִּי רָאָה וְהִבִּין כְּפִי הַתְּנוּעוֹת שֶׁל מוֹהֲרַנְ"תּ ז"ל שֶׁהָיוּ פָּנָיו לְגַמְרֵי אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, וּמְסַתְּפָל אֶל תּוֹךְ פְּנֵי רַבְּנוֹ ז"ל, וְכָל דְּבוּר שֶׁדִּבֶּר רַבְּנוֹ ז"ל, כְּרוֹץ אֶת מַחוֹ וְהָיָה שׁוֹמֵעַ, כְּדֶרֶךְ בֶּן אָדָם שְׂרוּצָה לְשִׁמְעַ וְלְהִבִּין עֲנִיָּן עֲמַק), וְהֵם הָיוּ הוֹלְכִים כֵּן בְּיַחַד, רַבְּנוֹ ז"ל מְדַבֵּר וּמוֹהֲרַנְ"תּ ז"ל שׁוֹמֵעַ, עַד שֶׁהִגִּיעוּ אֶל הַמְּקוֹם שֶׁעָמַד מוֹהֲרַא"שׁ נ"י, וְאִזּ נִעְצַר רַבְּנוֹ ז"ל וַחֲיָךְ אֵלָיו, וְנִגַּשׁ מוֹהֲרַא"שׁ נ"י אֶל רַבְּנוֹ ז"ל וְאָמַר לוֹ בְּאֲזָנוֹ מָה שְׂאָמַר, וְגַם סֵפֶר לוֹ כָּל הָעֲנִיָּן שֶׁל הַבַּחֲוָרִים, וּבְכָה אִזּ הֲרַבָּה מְאֹד לְפָנָיו, וְאָמַר: רַבִּי מָה אַעֲשֶׂה? וּמָה אֲשִׁיב לָהֶם? וְכָל זֹאת אָמַר לְרַבְּנוֹ ז"ל בְּלַחֲשִׁי שֶׁ בְּאֲזָנוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁמַע מוֹהֲרַנְ"תּ ז"ל, כִּי מוֹהֲרַנְ"תּ ז"ל הָיָה בְּקַפִּידָה גְּדוֹלָה עָלָיו, וְהִרְאָה לוֹ פָּנִים קַפִּידוֹת וְזוֹעֲפוֹת, לָמָּה הִפְסִיק אֶת רַבְּנוֹ ז"ל מִלְּדַבֵּר אֵלָיו, (וְאָמַר מוֹהֲרַא"שׁ נ"י: כְּפִי הַקַּפִּידָה שֶׁל מוֹהֲרַנְ"תּ ז"ל, הָיָה נִרְאָה, שֶׁדִּבֶּר עִמּוֹ רַבְּנוֹ ז"ל אֵיזָה עֲנִיָּן נִפְלָא, וְעַל-כֵּן הִקְפִּיד מְאֹד לָמָּה הִפְסִיקְתִּי אֶת הַשִּׁיחָה), וְאַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִסְתַּכַּל מוֹהֲרַא"שׁ

נ"י עליו, רק ספר לרבנו ז"ל הכל, ורבנו ז"ל חיף אליו, ואמר לו בזו הלשון: "שרייב מיין קינד שרייב, איך וועל דיר מגלה זיין שיינס אין מיין תורה, איך וועל זיין מיט דיר" (כתב, בני, כתב, אני אגלה לך דברים יפים בתורתך, אני אהיה עמך), והבטיח לו עוד הרבה הבטחות, (מוהרא"ש נ"י לא גלה מה), ואחר-כך הלכו להם.

ומוהרא"ש נ"י היה עומד על מקומו ומסתכל איך שהם הולכים, רבנו ז"ל מדבר ומוהרנ"ת מקשיב כשפניו לגמרי אל רבנו ז"ל כנ"ל, וכך עמד מוהרא"ש נ"י עד שנעלמו מעיניו, (וכל זה היה באיזה שדה), ומוהרא"ש נ"י התחיל להתבודד אז עמו יתברך, ופתאם באמצע ההתבודדות ראה מוהרא"ש נ"י שאחד רץ מרחוק אליו (מאותה דרך שהלכו רבנו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל), ורץ אליו בשמחה עצומה, עד שהגיע על ידו, ונתן לו "שלום עליכם" בפנים שוחקות, ואמר לו: עתה אני יודע מי אתה, והתחיל ללטפו על כתפו, ואף נשק על מצחו ואמר לו: אל תפחד, אני אהיה עמך תמיד, ובכל חדושיך אהיה עמך תמיד, וזה היה מוהרנ"ת ז"ל בעצמו.

(ואמר מוהרא"ש נ"י, שהבין מתוך דבריו, שרבנו ז"ל דבר עמו ממנו ואמר לו מה שאמר, ועל-כן חזר בשמחה עצומה כזו ונתן לו "שלום עליכם" בפנים שמחות, וגם הבטיח לו הבטחות חזקות, שיהיה עמו בעת פתיבתו חדושי תורה, וכפי המובן מדבריו הקדושים היה, שיתעבר בו בעת הפתיכה וכו').

וימאז ערב חנכה תשכ"ד התחיל מוהרא"ש נ"י לכתב, והשם יתברך עזר לו ונעשה כמעין המתגבר, וכבר זכה לחבר הרבה ספרים, הן על ה"לקוטי-מוהר"ן" והן על ה"ספורי מעשיות", והן על ספר המדות, ובפרטיות עוד כמה ספרים שנדפסו כבר הרבה פעמים.

אבל תמיד אומר מוהרא"ש נ"י: אף שזכני השם יתברך לחבורים יפים על ה"עץ חיים" ו"פרי עץ חיים", ועל הסדור וכו', אף אצלי

ספרי "אשר בנחל" עולים על הכל, כי ספרים אלו שוים לכל נפש, וגם נתלבשה בהם השגת אלקות באפן כזה, שפלוני קורא מכתב פרטי בענינים שונים, ובין כך אוחזים באזנו וסוחבים אותו אליו יתברך, ומגלים לו שיש אלקים חיים בעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהספרים האלו — חלקי "אשר בנחל", ידפסו ויחזרו וידפסו פעמים אין מספר, ויתפשטו בכל העולם כלו, וזה יהיה ספר לבני הנעורים, לשאב ממנו יראת שמים והתחזקות לשוב אליו יתברך, (וכבר נתקיימו דבריו הקדושים, כי כמה חלקים נדפסו כבר כמה פעמים וכן נתפשטו ספריו בכל קצוי תבל).

גם הבטיח מוהרא"ש נ"י, שכל מי שידפיס איזה חלק מספרי "אשר בנחל", תהיה לו ישועה כמה שצריך — בני חיי ומזוני, ואמר שהוא חזק בדבור זה, בחנוני נא ותראו ותוכחו אם אין זה כך.

ופעם שאל אותו אחד: מדוע ספר זה יותר מספרים אחרים שחברתם? ענה ואמר: כי ספר זה נכתב בצורה פשוטה מאד, מכתבי חשובות שעניתי וכתבתי לשבורי לב, והם החיו את עצמם מאד מאד במכתבים, וחזרו בתשובה אמתית, והתחילו להתמיד בתורה ובתפלה וכו', ואצל השם יתברך יקר מאד מאד כשמחזקים את בניו, ועל-כן גם אצלי יקרים הספרים האלו יותר מכל הספרים שחברתי, ועוד דבר שבחיים רבים על ספרי "אשר בנחל"; אשרי שיאחז בהם תמיד!

בטחון

מוהרא"ש נ"י דבר מענין בטחון, ואמר, שבאמת כשאדם מדבק עצמו לגמרי בו יתברך, ויודע ועד אשר אין לו שום ברירה בעולם על מי לסמוך כי אם עליו יתברך, על-ידי-זה זוכה שהוא משגח בהשגחה פרטי פרטית, בהשגחה מיחדת, כי נעשה עליו אור ישר ואור חוזר המובא בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ע"ו, ודבר זה הוא רק כשנעתק ממחשבתו ודעתו בן אדם כלשהו, עד שיודע בברור כי אין לו שום ברירה שיכולה לעזור לו, אז דיקא יזכה שישפיע עליו אורו יתברך בחינת אור ישר ואור חוזר, ויקבל הכל בעתו ובזמנו כמובא שם, עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י: עד שזוכים להגיע למדרגה כזו, מנסים את האדם בכל מיני נסיונות מרים ומרורים, לראות האם בטחונו בו יתברך הוא באמת, ואם לא יפל ברוחו ובדעתו, ואם בעת צרה יברח רק אליו יתברך, ולא יתלה בטחונו בשום בשר ודם.

וספר, שבימי נעוריו כמה שנים אחר חתנתו, סבל עניות ודחקות עצומה, עד שפעמים רבות לא היה לו במה לקנות לחם וחלב לילדיו, והיתה דרכו ללכת קדם לשדה ולהתבודד שם כמה שעות כדרכו אז, וכשחזר נכנס לעשרה בתים ובקש צדקה, וזה קבל על עצמו, שילך בכל יום לעשרה בתים, ואם יתנו — יתנו, ואם לא יתנו — סימן שפך רוצים מן השמים.

ופעמים רבות לא מצא תשעה דירים בבית ועשירי כבר נתן לו איזו נדבה שהיתה מספיקה בעבור כל פרנסת היום, וכמה פעמים לא מצא אף אחד בבית וחזר אל ביתו, ואף שיצרו הסיתו שינסה עוד בכמה בתים, אבל הוא לא שבר את גדרו, וכך נמשך הענין כמה שנים, וסבל בזיונות רבים ושפיכות דמים, והוא באחת — נסכם בדעתו לדבק עצמו רק אליו יתברך בדבקות אמת.

וְהִיא תָּמִיד לְפָנַי עֵינָיו דְּבוּרוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל: מַה יָּכוֹל לְהִיּוֹת?
יְכוּלִים לָמוּת בְּרָעָב... הֲלֹא מִמִּילָא יְהִיָּה הַהֲכָרַח לָמוּת, אָבֵל זֶה
מוֹכֵן הִיא לְהַקְרִיב עַל חֲשֻׁבוֹנוֹ, אֲךָ עַל אֲשֶׁתּוֹ וּבְנָיו חַס מְאֹד מְאֹד,
וְהִיָּתָה דְרָכּוֹ אַחַר כַּמָּה שָׁעוֹת הַתְּבוּדוֹת לָשׁוּב לְבֵיתוֹ דְרָךְ עֲשָׂרָה
בְּתַיִם כַּנ"ל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָר לוֹ בְּכָל יוֹם בְּנִסִּים אַחֲרָיִם.

וְאִז אַחַר חֲתָנָתוֹ גַּר מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶצֶל חֵילוֹנֵי רַחוּק מֵהִיָּהוּדוֹת,
וְהִיא אִישׁ גָּבֵר אֱלִים, וְהֶצְרַךְ לְשָׁלֵם לוֹ דְּמֵי שְׂכִירוֹת הַדִּירָה בְּכָל
חֹדֶשׁ בְּדִיוֹק בְּתַחֲלַת הַחֹדֶשׁ, וּפְעַם אַרְעֵ שְׁלֹא הִיָּתָה לוֹ אֶפְלוֹ פְּרוּטָה
אַחַת, וְנִכְנַס אֶל בֵּית הַמְדָרֶשׁ חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב בְּאֲמֻצַּע הַיּוֹם בְּשָׁעָה
שְׁאֵף אֶחָד לֹא הִיא שָׁם, וּפְתַח אֶת אַרְוֶן־הַקֹּדֶשׁ, וּבָכָה שָׁם הַרְבֵּה
לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי לֹא הִיא לוֹ אִז אֶפְלוֹ לְפִרְנֶסֶת הַיּוֹם, וּבְבֵיתוֹ לֹא הִיא
לְחֵם וְחֵלֶב, וּפִרְשׁ שָׁם שִׁיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּגִים.

וּכְשֶׁגָּמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י וְרָצָה לְצֵאת מִבֵּית הַמְדָרֶשׁ, הִגִּיעַ לְפָנָיו
אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וּבְלִי לְשָׂאֵל אוֹתוֹ דְּבַר מְסֹר לוֹ סְכוּם, אֲשֶׁר
הִיא זֶהָ בְּדִיוֹק לְשֹׁכֵר הַדִּירָה וּלְפִרְנֶסֶת הַיּוֹם, וְאָמַר לוֹ זֶה מֵאֲנָשֵׁי
שְׁלוֹמְנוֹ: אֲנִי מוֹלִיךְ בְּכִיסִי זֶה כַּמָּה יָמִים כֶּסֶף צְדָקָה, וְאִינִי יוֹדֵעַ
לְמִי לְתַנָּה, וְהַבְּקָר כְּשֶׁקָּמְתִי מִמִּטָּתִי, הַמַּחְשָׁבָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׁלִי הִיָּתָה,
שְׂאֵלךָ בְּאֲמֻצַּע הַיּוֹם לְבֵית־הַמְדָרֶשׁ שְׁלָנוֹ, וְאֶת מִי שְׂאֲמָצָא שָׁם אֶמְסֹר
לוֹ, וְעַל־כֵּן מֵאַחַר שְׂמָצָאתִי אוֹתָךְ קַח אֶת הַכֶּסֶף הַזֶּה, וְהוֹדָה לוֹ
מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּעֵבוֹר זֶה, וְחֹזֵר אֶל בַּעַל הַבַּיִת וְשָׁלֵם לוֹ שְׂכַר הַדִּירָה,
וְאַחֲרֵי־כֵן קָנָה לְפִרְנֶסֶת הַיּוֹם.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁתְּכַף־וּמִיד אַחַר מַעֲשֵׂה זֶה, הֵלֵךְ לְחַפֵּשׁ
דִּירָה אֶצֶל יְהוּדֵי שׁוּמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, כִּי אָמַר שְׂאָסוּר לְסַמֵּךְ
עַל מַעֲשֵׂה נְסִים, וּבְפָרֵט שְׁעַל־פִּי חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, מְגִפִּים
מְזַכִּיּוֹתָיו, וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל, לָאוּ בְּכָל יוֹמָא מִתְרַחֵשׁ גִּסָּא, וּבִקְשׁ
מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁיעוֹר לוֹ לְמַצָּא דִּירָה אֶצֶל יְהוּדֵי חַרְדִּי, בְּאִפְּן שִׁיּוּכַל

לְשַׁלֵּם לוֹ שְׂכָר דִּירָה בְּכַמָּה פְּעָמִים, וְכֵן לְפַעְעָמִים כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ יַחֲפָה בַּעַל-הַבַּיִת.

וְעֲזָרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִצָּא דִירָתוֹ הַמְּפֹרָסֶמֶת אֶצֶל צְעִירֵי אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, שֶׁגַּר שָׁם אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנִים, וְהַדִּירָה הַזֹּאת שֶׁמִּשָּׁה לְפָנֶיךָ יִקְרָת אֲשֶׁר בָּהּ הָיָה כַּח הַמְּשִׁיכָה, שֶׁמִּשָּׁף אֵלָיו מֵאוֹת בַּחֲוָרִים וְאַבְרָכִים אֲשֶׁר צָבָאוּ עַל דִּלְתוֹת בַּיִתוֹ, כָּל קָשָׁה רוּחַ וְכָל בַּחֲוֹר שָׁבוּר בָּא אֵלָיו וְשָׁפַף אֶת לְבוֹ וּמָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו וְכוּ'.

וְהִיְתָה דִרְכּוֹ לְקַבֵּל אֶת כָּלֶם בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת, וְזֶה נִמְשָׁף כָּל הַשָּׁנִים, עַד שֶׁעָבַר לְדִירָתוֹ שָׁעַל יַד בֵּית-הַמְּדַרְשׁ שֶׁל יְשִׁיבַת "הַיְכָל-הַקֹּדֶשׁ", וְשָׁם בְּדִירָתוֹ זָכָה לְחַבֵּר סְפָרִים רַבִּים שֶׁכָּבַר נִדְפְּסוּ וְעוֹד יִדְפְּסוּ בְּעֲזָרָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וּסְפָר, שֶׁגַּם בְּדִירָה הַזֶּה הָיָה לוֹ דַּחְקוֹת וְעֲנִיּוֹת גְּדוֹלָה, אִף בַּעַל הַבַּיִת הָיָה יְהוּדֵי חֲרָדִי, וְלֹא הִקְפִּיד כָּלֶל שִׁישְׁלֵם לוֹ אֶת דְּמֵי הַשְּׂכִירוֹת בְּדִיוֹק בְּזָמַן, וּמִי שֶׁעוֹד זוֹכֵר אֶת הַדִּירָה הַזֶּה לְזוֹכֵר, אִיךְ שֶׁבֵּיתוֹ הָיָה כְּמִין פְּנֹרֶת, שֶׁכָּל הַיּוֹם לְרַבּוֹת הַלֵּילָה צָבָאוּ עָלָיו בַּחֲוָרִים וְאַבְרָכִים, זֶה בָּא וְזֶה הוֹלֵךְ, וְעַל-פִּי-רֹב בָּאוּ בַּשְּׁעוֹת הַמְּאַחֲרוֹת בְּלֵילָה וְהַעִירוּ אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן סָבַל וְלֹא הִקְפִּיד כָּלֶל, רַק קִבֵּל אֶת כָּלֶם בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת.

וּסְפָר, שֶׁאִז עָבְרָה עָלָיו עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת עֲצוּמָה עַד מְאֹד מְאֹד, וְשׁוּם בְּרִיָּה לֹא יָדְעָה מִזֶּה, הִינּוּ אֶת סָבַל הָרַעַב מִמֶּשׁ שֶׁסָּבְלוּ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִפִּירוּ עֲלֵיהֶם שׁוּם דָּבָר, כִּי קִבֵּל כָּלֶם בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת, וְהַרְבֵּה לְדַבֵּר מִרְבֵּנוּ ז"ל שְׁעוֹת עַל גְּבִי שְׁעוֹת בְּלֵי שׁוּם לְאוֹת וְהַתְּרַשְׁלוֹת וּבְכַטְחוֹן חֲזָק, שִׁישְׁלַח וַיִּמְלֵא לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת חֲסָרוֹנוֹתָיו, וְכֵן הָיָה שֶׁבְּכָל יוֹם הַשְּׁפִיעַ לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁפַע חֲדָשׁ בְּדִרְךְ וּבְאִפְּן אַחֵר.

שיחות מוהרא"ש

וסים מוהרא"ש נ"י: "אך כל הבטחון הזה לא בא לי בנקל, כי עבדתי על זה ימים ושנים, וגם נסו אותי באלפי וכרכבות נסיונות מרים וקשים עד מאד מאד, ותהלה להשם יתברך, זכיתי לעמד על עמדי, כי היתה דרכי לברח תמיד רק אליו יתברך".

וכששאלו אחד מאנשי שלומנו, האם גם הוא יעשה כן, השיב לו מוהרא"ש נ"י: דע לך, מדת בטחון יכולים ללמד רק עם עצמו, אבל לא עם אחר.

וספר שרבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל בא פעם אל אביו, ואמר לו, שנסכם בדעתו שיזרק את מלאכת הדאר שעבד בה, ויכניס את עצמו לגמרי בעבודת השם יתברך, ושאלו מוהרנ"ת ז"ל: ומה תעשה בשביל פרנסה? והשיב לו: מסתמא תעזר לי... והשיב לו אביו: תדע, בני, כי כל פרנסתי היא רק בדרך בטחון, ובטחון יכולים רק לעצמו, אבל לא לאחרים, ועל-כן עצתי שתמשיך במשורתך.

וסים מוהרא"ש נ"י, אשר מדת הבטחון אינה מדה קלה, כי מנסים את האדם בנסיונות מרורים, השם יתברך ירחם.

וספר אז כשבאו אליו בחורים ואברכים ודברו עמו שעות על גבי שעות, ואף אחד לא עלה על דעתו שהוא צריך פרנסה לפרנס את בני ביתו, ומוהרא"ש נ"י עשה לעצמו גדר חזק, שבשום אופן שבעולם לא ישאל מהמקורבים בעבור פרנסה, ואף שימות ברעב, חס ושלום, אף-על-פי-כן השם יתברך עשה עמו נסים יוצאים מן הכלל.

וספר, שכמה פעמים לפני הבחורים והאברכים נעשו לו נסים נגלים, ועל דעת אף אחד לא עלה לתפס ולשים לב למה שקרה, ומוהרא"ש נ"י הסתיר הכל ממקורביו, והשם יתברך היה תמיד בעזרו.

וכמה פעמים ספר, שהביאו לו בני הנעורים צדקה, ואין הם יכולים לשער את גדל המצוה שעשו, ואיך שהיה בעתו ובזמנו ממש, כי לולא זאת, לא היה לו מה לאכל ממש, אבל הוא חזק את עצמו בבטחון חזק עד מאד.

בחור

מוהרא"ש נ"י אמר: עקר היפוי של אדם הוא רק מיום בר המצוה שלו עד חתנתו, שבשנים אלו יכול לזכות להשלים את עצמו מאד מאד, הן ביראת שמים, והן בתפלה בכונה, והן בשקיפה בתורה, ואמר: הלא כל מה שילמד בעת בחרותו, יזכר כל ימי חייו, והזכיר אז מאמרם, זכרונם לברכה (מסכת אבות, פרק ד'): הלומד ילד למה הוא דומה? לדיו כתובה על ניר חדש, והלומד זקן למה הוא דומה? לדיו כתובה על ניר מחוק, עין שם.

ואם בחור ירגיל את עצמו בשנים אלו ללמד בסדר דרך הלמוד של רבנו ז"ל, ויעשה לעצמו קביעות ללמד בכל יום ויום חק ולא יעבר במקרא, חמש ורש"י ונ"ף, ובמשנה בבלי, ירושלמי ותוספתא, רמב"ם, טור, שלחן ערוך ומדרש רבה, הלא יכול לזכות לסימם כמה פעמים עד יום חתנתו, והזכיר אז מה שאמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות תשובה, סימן ע"ג), העבודות שאדם עובד את השם בבחרותו, כל יום ערפן יקר, משנים רבות של עבודה לעת זקנותו.

וכן הזכיר מאמרם ז"ל (שבת דף קנ"ב.) ינקותא כלילא דורדא, עקר יפי הורד הוא דיקא כשהוא עוד צעיר, כמו-כן עקר יפי האדם הוא בבחרותו, ואמר אז, כי בחור דומה לחמר, באיזה אופן שיתקנו

אותו כן יהיה, אם יעוררו את בני הנעורים לתורה וליראת שמים, כף יגדלו, ואם, חס ושלום, להפוך, יהיה ההפוך, חס ושלום.

ואמר אז: הלא כל מה שלומד בחור צעיר מגיל בר המצוה עד החתונה, זה ישאר בזכרוננו כל ימי חייו, מדוע לא יזכר בחור איך יהיה נראה פשיהיה כבר זקן, הולך במקל, ואין לו שנים וכו', איך יתחרט אז על ימי הנעורים והבחרות, ואמר אז: הלא כשבחור צעיר יתישב היטב בדעתו ויהרהר אחר הזקנים, איך הם הולכים ואיך הם מבליים את הזמן וכו' וכו', אז חיל ורעדה יאחזו בו, ויחטף בימי הנעורים הרבה הרבה.

וסים: תאמינו לי, כל מה שאני זוכר מתורת, ובפרטיות בספרי רבנו ז"ל, הוא רק מימי בחרותי, שהייתי מתמיד עצום, והראה אז איך עמד על מקום אחד כמה שעות בלי לזוז, וכך עמד לפני העמוד בבית המדרש בעקשנות גדולה.

גם אמר אז, שבימי בחרותו היה עקשן גדול באמירת שמונה-עשר פרקי משניות, והיה יכול לעמד על מקום אחד ולא להזיז את עצמו עד שזכה לסימם, וכל זה ספר לבחורים, כדי שגם הם יתחילו להתמיד בתורה, אשרי מי ששמע שיחה זו מפיו הקדוש.

וספר הרבה ספורים על עבודתו בימי בחרותו, ואמר: "ברוך השם, בדבר אחד הצלחתי, שלא היו לי אנשי שלומנו שיבלבלו אותי, שזה כן דעת רבנו ז"ל... וזה לא דעת רבנו ז"ל... אני לקחתי את השיחות והספורים מרבנו ז"ל, ומה שעשה רבנו ז"ל הייתי מכרח לחקות אותו, ושאל אותו אחד: "ומה אודות התעניות שהתענה רבנו ז"ל?" והשיב שרק דבר זה לא עשה, כי ראה איך שרבנו ז"ל הקפיד על אנשי שלומנו שלא יתענו, על-כן לא התענה, "אבל שאר הדברים הייתי מכרח לחקות את רבנו ז"ל: רבוי התבודדות והתמדה ושקידה נפלאה בלמוד, בצדקה ובמקואות" וכו' וכו'.

וספר לנו הרבה מסדר עבודתו בימי הבחירות, (ויתבאר במקום אחר באריכות), ותמיד הוא מעורר את הבחורים הבאים אליו, שהעקר שיתמידו בתפלה והתבודדות, ויתמידו בלמוד התורה הקדושה, ויברחו מכל מיני וכוזים וסכסוכים של הכל המצויים בעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי הבעל-דבר מאד מאד מיוחד מבחורים, כי אז בימי הבחירות יכול האדם ללמד הרבה ולהתבודד הרבה ולהתפלל בכונה, על-כן הוא מלביש עצמו במצוות לבחורים, ותמיד בא אליהם עם מצוה חדשה, וכן עושה מחלקת ופרודים בין הבחורים עד שמדברים לשון-הרע ורכילות וליצנות וכו', ועל-ידי-זה באים אחר-כך למה שבאים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי עקר הצלחת בחור היא דיקא פשפריד את עצמו לגמרי מכל השטיות וההכל שנעשים בעולם, ואינו מתערב בשום פוליטיקה של שקר, רק הוא עקשן גדול, ואז דיקא יזכה למה שיזכה עין לא ראתה, וכמה פעמים התאנח לפני הבחורים ואמר להם: "תדעו, כי אם היו לי דבורים כאלו כשהייתי בחור, היתה לי בטול הבחירה ממש, אף הלא לא היתה לי מי שיחזק אותי, אפלו כשכבר באתי אל אנשי שלומנו, זה היתה מנגן לי נגון, וזה אומר שיחה בלי ידים לקויה בחסר ויתר, ומוסיף ואומר, שכמדמה, רבנו ז"ל אומר באיזו תורה ב'לקוטי-מוהר"ן", ודבר זה שבר את מוהרא"ש נ"י מאד, כי הוא היתה בקי בכל ספרי רבנו ז"ל בעל-פה ממש, וכששמע שהלה אומר שיחה מקטעת המובאת ב"שיחות הר"ן", ואומר שכמדמה רבנו ז"ל מביא ב"לקוטי-מוהר"ן" וכו', זה שברו עד מאד.

ועל-כן כְּשֶׁרָאָה דְּבָרִים כָּאֵלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, הִתְאַמֵּץ וְהִתְחַזַּק
 יוֹתֵר וַיּוֹתֵר לֹא לִילָף אֶל שׁוֹם בְּרִיָּה, רַק הִכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ סִפְרֵי
 רַבְּנֵי ז"ל, וְזֶה אֲשֶׁר עָזְרוּ.

ועל-כן מוהרא"ש נ"י מְעוֹרֵר תָּמִיד אֶת הַבְּחוּרִים, שְׂיִתְמִידוֹ
 בְּסִפְרֵי רַבְּנֵי ז"ל, כִּי רַק אֲזִי יִזְכּוּ לִידַע מָה רַבְּנֵי ז"ל רוֹצֵה, וּמוֹסִיף
 תָּמִיד וְאוֹמֵר, שְׂאֵפְלוּ כְּשִׁמְתִּמִּידִים בִּימֵי הַבְּחָרוֹת, צְרִיכִים רַחֲמִים
 רַבִּים וְסִיעֵתָא דְשַׁמַּיָּא לְהַשְׂאֵר בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם גַּם אַחַר הַחֲתֻנָּה,
 כִּי כַּמָּה וְכַמָּה הִתְעוֹרְרוּ בִּימֵי הַבְּחָרוֹת וְנַעֲשׂוּ מִתְמִידִים גְּדוֹלִים,
 וְתִכְףּ-וּמִיד אַחַר הַחֲתֻנָּה זָרְקוּ הַכֹּל, וְלֹא עוֹד אֶלָּא נַעֲשׂוּ חוֹלְקִים
 עָלָיו, אֲבָל הוּא מְחַיֶּה אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה, שְׁעַל-כָּל-פָּנִים בִּימֵי בְּחָרוֹתָם
 זָכָה אוֹתָם עִם תּוֹרָה וְתַפְלָה וְהִתְבוּדָדוֹת, וְאִין לְשַׁעַר וְאִין לְסַפֵּר כַּמָּה
 הוּא מְרַחֵב תָּמִיד אֶת הַדְּבוּר עִם בְּחוּרִים לְעוֹרְרָם וּלְחַזְקָם לְשׁוּב
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל-פִּי דְרַךְ רַבְּנֵי ז"ל.

וְאָמַר: הֲלֹא בְּחוֹר נִדְמָה לְפָרָה הַנוֹתֶנֶת חֵלֶב, וְאַחֲר־כֵּן מְהַפְּכֶת
 אֶת כָּל הַכֹּד עִם הַחֵלֶב, הֵינּוּ כְּשֶׁהוּא מְעוֹרֵר בְּחוֹר לְהִתְבוּדָדוֹת
 וּלְהִתְמַדָּה בְּלִמּוּד עַל-פִּי סֵדֵר דְּרַךְ הַלְמוּד, וְטוֹעֵם הַבְּחוֹר וְרוֹאֶה כִּי
 טוֹב הוּא וְכוּ', וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁהוֹלֵךְ אֶל אַחַר, אֲזִי הֵהוּא מְבַלְבֵּל לוֹ
 אֶת מַחוֹ וְאוֹמֵר לוֹ מַה שְּׂאוֹמֵר, וְהַבְּחוֹר מְהַפֵּךְ אֶת הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ,
 וּמִתְחִיל לְחַלֵּק עָלָיו, וּמִתְלוֹצֵץ מֵהַכֹּל.

וְסִיִּם מוהרא"ש נ"י: אֶת מִי הוּא מְעַנֵּיִשׁ, וְעַל מִי הוּא מְתְלוֹצֵץ,
 אִם לֹא אֶת עֲצָמוֹ, וְהַמְשִׁיף מוהרא"ש נ"י: "רַק זֹו הִיָּתָה יְשׁוּעָתִי,
 וְרַק בְּזֶה הִצְלַחְתִּי — שְׁלֹא הִסְתַּכַּלְתִּי עַל שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעוֹלָם, וְאוֹתִי
 לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהַטְעוֹת כָּלָל", וְכַמָּה פְּעָמִים תָּמָה וְאָמַר: הֲלֹא גַם
 אֲנִי הִיָּתִי בְּחוֹר כְּמוֹכֶם, וְגַם לִי הָיָה רֹאשׁ יְשִׁיבָה וְחֻבְרִים וְאַנְשֵׁי
 שְׁלוֹמְנוֹ שָׂרְצוּ לְבַלְבֵּל אוֹתִי, אֵךְ אֲנִי הִסְתַּרְתִּי הַכֹּל וְעָשִׂיתִי בְּדִיוֹק
 מַה שְּׂכַתוֹב בְּסִפְרֵי רַבְּנֵי ז"ל, וְעַל-כֵּן זַכְּנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהִצְלַחְתִּי.

ועורר מוהרא"ש נ"י הרבה הרבה את הפחורים בדברים אלו,
אשר אם יכתבו כל זאת, יהיה נעשה מזה ספר בעל כמה כרכים,
ואשרינו שפתבתי את הדברים המועטים האלו.

בעל עברה

פעם אחת בא אחד לפני מוהרא"ש נ"י, והתאונן כי מצבו
בפרנסה ירד מאד מאד, כי האיש הזה היה בתחלה עשיר גדול,
והיה גם רגיל לתת נדבת לבו למוהרא"ש נ"י, ועתה ירד מנכסיו.

ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: הלא כתיב (משלי כ"ט): "ורעה
זונות יאבד הון", ובתחלה נבהל האיש מאד מאד, כאומר מאין הוא
יודע מה אני עושה... אף אחר-כך ענה ואמר: מפני מה יש אלפים
ורבבות בעלי עברה, והם עשירים מפלגים מאד מאד, ולי מגיע
לירד מנכסי עקב עוונותי? והשיב לו מוהרא"ש נ"י: פעם אחת נסע
הרב הקדוש מקאצק ז"ל בדרך, ופגע בעשיר מפלג, שהיו לו שדות
וכרמים ובתים הרבה, ושאל אותו הרב הקדוש: היכן העולם הזה
שלך? והסתכל עליו העשיר בפליאה גדולה: וכי אין הרבי רואה
את העולם הזה שלי? והראה בידיו על העגלות והסוסים, העבדים,
המשרתים והשדות שהיו לו שם, ענה ואמר לו הרב הקדוש: זהו
העולם הבא שלך, אבל היכן העולם הזה שלך?!

כמו-כן סיים מוהרא"ש נ"י לאיש זה ואמר לו: מה שלבעלי
עברה יש מכל טוב עשירות ושפע גדול, זהו העולם הבא שלהם,
שמשלמים להם בעבור מעשיהם הטובים שעשו בעולם הזה, ושם
יקבלו ענשים, והתחיל לחזק את האיש, והסביר לו, אדרבה מזה

ראוי לך לשמח, שהשם יתברך משלים לך ענשך עוד בעולם הזה, ועוררו מאד מאד לשוב בתשובה, ודבר עמו זמן רב.

והלה החל לבכות, ובכה הרבה מאד מאד, והודה על חטאיו ואיך שנלכד בעון החמור של זנות עם גויות ממש, רחמנא לצלן, אף שהיה נשוי, ואמר למוהרא"ש נ"י בזו הלשון: אוי, הייתם צודקים במה שכתבתם בספר "ארץ אפים", שיש שעוברים על נשג"ז ממש, הלא מי היה יכול לשער ולהעלות בדעתו כי איש כמוני יפשל בעון החמור הזה, ואיני מבין למה חולקים עליכם בשביל תבה זו.

ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י בזו הלשון: נו, בשביל החטאים שלך ושל כל אלו שעוברים על הנ"ל, ההכרח לי לסבל חרפות ובזיונות ומחלקת, עד שישקיף וירא השם יתברך, וההוא נעשה אחר כך בעל תשובה גמור.

ובענין המחלקת שאחד חלק עליו מאד, למה כתב תבה זו "נשג"ז" בספר "ארץ אפים", אמר מוהרא"ש נ"י בפשיטות, שזה מובא כמה פעמים בלקוטי הלכות ובתקוני זהר, ואיני יודע מה עושים רעש על זה, ועל פלוני שעשה את הרעש הגדול עליו למה כתב תבה זו, וגרם מה שגרם במחלקתו עליו וכו', התבטא פעם מוהרא"ש נ"י, שלא בתנם הוא חולק עלי על שהכנסתי תבה זו, פי מסתמא עובר על אחד מהם.

והיה פלא גדול בעיני השומעים, הלא ההוא מחזק בכשרות ולומד ברבים ונקרא מהחשובים וכו', וגם עשה איזה מפתח על ספרי רבנו ז"ל, אף מוהרא"ש נ"י לא דבר עוד, ולא עברו ימים מועטים שהיתה לו מחלקת גדולה עם אשתו, והיא באה לבית-המדרש וצעקה ברבים שהוא מכשילה בעון החמור של אסור נדה, רחמנא לצלן, ואז ראו את רוח קדשו של מוהרא"ש נ"י, והבינו למפרע הכל.

ובענין המחלקת שעליו, יתבאר במקום אחר, אך זאת אומר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו החולקים עליו הם בעלי עברה ממש, רחמנא לצלן, ואם יחקרו אחר מעשיהם, יראו ויבינו את אמתת דבריו הקדושים.

בטול

מוהרא"ש נ"י שח פעם שיחה ארפה אודות מעלת הזוכה לבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, ואמר, שמי שזוכה לבוא למדרגת הבטול אל האין סוף ברוך הוא, אזי כבר לא אכפת לו שום דבר, ושום בריה שפעולם לא יכולה לבלבלו.

והלביש את זה במשנה (אבות פרק ה'), מה שאמרו: בן מאה שנה כאלו עבר ובטל מן העולם, כי מבאר בכתבי האריז"ל, שכל המשנה הזו מרמזת על סוד המחין שמקבלין בן חמש בן עשר בן חמש עשרה וכו' וכו', עד שכשבאים אל בן מאה, אז נכלל לגמרי באין סוף ברוך הוא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו עקר השלמות, שיהיה כל-כך בטל ומבטל בו יתברך, עד שכבר נעתק ממנו חיזו דהאי עלמא, עבר ובטל מן העולם ממש, ורואה רק את אמתת מציאותו יתברך, ואין לו שום שיכות אל זה העולם כלל, ובלכתך תנחה אותך ובשכבך היא תשמר עליך והקיצות היא תשיחך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי הזוכה לבוא אל בחינת בטול כזה, אזי תמיד יתחמק מאנשי העולם בחכמה עצומה, ואף שההכרח להיות

ביניהם, הן מצד אורחים ומצד קרובים ומשפחה וכו', שההכרח להתועד עמם כמה פעמים ולהפגש עמם, וכן ההכרח שיהיו לו אילו עסקים עם זה או עם זה, כגון בעל מלאכה וכו' וכדומה, אבל הזוכה לבוא לבטול אמת, לו כבר לא אכפת שום דבר, פי הוא תמיד דבוק בו יתברך בדבקות אמת, בטל ומבטל לגמרי באין סוף ברוך הוא, כמו אור שהוא דבר רוחני, שאינו בטל משום דבר, והוא נמצא בכל מקום, כי בלא אור לנשימה אי אפשר להתקיים, כמו-כן הדבקות באין סוף ברוך הוא, היא כמו אור לנשימה, אשר אינה מתבטלת משום דבר, והיא נצרכת כי בלעדיה אי אפשר להתקיים.

ושאלו אותו: איך זוכים להגיע אל זה? ואמר: הלא רבנו ז"ל נתן לנו עצות, המבארות בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ב, איך באים לבטול להכליל במחייב המציאות, ושאל אותו אחד: ואם-כן דבר זה יכול לקחת ימים ושנים, כי הלא רבנו ז"ל אמר שם, שצריכים לילך בדרך יחידי וכו' ולשבר את כל התאוות וכו'.

והשיב מוהרא"ש נ"י, שזה אינו ההכרח, אם האדם לומד הרבה את התורה הזו "הנעור בליילה", ומאמין בה באמת בלי שום שמץ של ספק ספקא שפך הוא והכל מחייב המציאות, אזי הוא נכלל גם-כן במחייב המציאות, ואמר: הלא רבנו ז"ל כבר התבודד וזכה כבר בשבילנו, ועל-כן עלינו רק לבטל שכלנו וחקמתנו המדמית לגמרי, ולצית את רבנו ז"ל, ולידע שכל מה שאמר רבנו ז"ל כף הוא בלי שום ספק, ויכניס את מחו ודעתו לגמרי אל זה הענין, אזי יזכה לזה בנקל.

ואמר מוהרא"ש נ"י: בכל העבודות והקדשות הוא כף, שרבנו ז"ל כבר סלל ועשה לנו דרך כבושה, ואם רק נצית אותו, נזכה לכל טוב אמת ונצחי, ובפרטיות בענין הדבקות והבטול אליו יתברך אמר, שצריכים לבוא לבטול אמת כזה עד שלא יהיה אצלו שום הפרש בין שמבזים אותו ובין שמגביהים אותו.

ובאמת מי שמכיר את מוהרא"ש נ"י מקרוב, רואה בחוש שהוא אוהו בזה בתכלית השלמות, וכל עניניו ועסקיו ודבוריו עם בני-אדם הם בחכמה נוראה ונפלאה עד מאד, כי באמת הוא בטל ומבטל לגמרי באין סוף ברוך הוא בבטול אמת, ואף-על-פי-כן כשצריך להסתיר את עצמו, עושה זאת בחכמה עמקה, עד שאחר אינו מעלה על דעתו מי הוא וכו', ואל מה זכה וכו'.

ודבר זה יכולים להבין ולהרגיש בספריו הקדושים שזכה לחבר, ובפרטיות המכתבים, הנה עומד ומדבר עם אחד בהתלבשות נפלאה, והנה כבר כותב גלוי אמתת מציאותו יתברך, שמאד מאד מעורר את לב הקורא בהם, וממשיך אותו אליו יתברך, ואשר מוצאים דבורים כאלו רק בספרי תלמידי הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, והגליות אינן צריכות לראיה.

ופעם דבר מוהרא"ש נ"י מהתורה ד', שמדבר שם רבנו ז"ל, שעקר שלמות הבטול אליו יתברך צריך להיות באפן בזה, שיוכל לדבר משבח עצמו, ולא יהיה נעשה אצלו שום רשם, אדרבה מדבר מעצמו כמו שמדבר מאחר לגמרי, כי הוא פושט צורה ולובש צורה, ודבר זה רואים אצלו הרבה מאד, אשרי מי שמשים לבו, ואז יראה וירגיש את כל זאת.

בשם אומר

מוהרא"ש נ"י אמר כמה פעמים לכמה מאנשי שלומנו, שכלל זה יכניסו בעצמם, כי כל מה ששומעים עליו מאחרים, שאומרים ששמעו זאת בעצמם ממנו, לא יאמינו לזה כלל, רק מה

שְׁשׁוּמַע כָּל אֶחָד בְּעֶצְמוֹ הוּא יְכוּל לֹמַר: אֲנִי שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ כִּי וְכִי וְכוּ', כִּי כָּל מֵה שְׁאוּמְרִים בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ הוּא שֶׁקֶר.

וְהַסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי הוּא צָרִיךְ לְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד כְּפִי דַעְתּוֹ וְהִבְנֵתוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ וְכוּ', וְכֵן הַשּׁוֹמֵעַ שׁוֹמֵעַ כְּפִי דַעְתּוֹ וְהִבְנֵתוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ וְכוּ', וְעַל-כֵּן מֵה שֶׁיֵּךְ לֹמַר וּלְסַפֵּר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, עִם זֶה הַצִּירְכָתִי לְדַבֵּר בְּאִפְּן כְּזֶה... שְׂיִתְקַרֵּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעִם זֶה הַצִּירְכָתִי לְדַבֵּר בְּאִפְּן אַחֵר... שְׂבִאִפְּן כְּזֶה יִתְקַרֵּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְעַל-כֵּן מֵה שֶׁיֵּךְ לֹמַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, כִּי עִם כָּל אֶחָד הוּא מְדַבֵּר וּמְסַפֵּר בְּאִפְּן אַחֵר לְגַמְרֵי, וְהִרְאָה שְׁמוּעֵילִים דְּבוּרָיו, כִּי, תִּהְיֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִי שְׁשׁוֹמֵעַ שִׁיחוֹתָיו וְסִפּוּרָיו הַיְקָרִים, לְבִסּוּף הוֹלֵךְ לְהַתְּבוּדָד עִמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְקוֹבֵעַ לְעֶצְמוֹ שְׁעוּרִים קְבוּעִים.

וְעַל-כֵּן לֹא שֶׁיֵּךְ לֹמַר דְּבַר מְשֻׁמוּ, רַק כָּל אֶחָד יְסַפֵּר כְּפִי שְׁשׁוּמַע מִמֶּנּוּ בְּעֶצְמוֹ, וְהַזְהִיר עַל זֶה כְּמָה פְּעָמִים אֶת כְּמָה מְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁלֹּא יִקְבְּלוּ שׁוֹם דְּבַר בְּשֵׁמוֹ, כִּי הַכֹּל שֶׁקֶר וְכֶזֶב, כִּי הִתְקַרַּח לוֹ לְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד כְּפִי מַחוּ כַּנֵּ"ל.

וּפְעַם אַחַת בָּא אֵלָיו אֶחָד מִתְּלַמִּידָיו, אֲשֶׁר לֹא בָּא אֵלָיו זְמַן רַב, וְהָיָה זֶה מִפְּנֵי שְׁאַחַר אָמַר לוֹ לְשׁוֹן-הָרַע בְּשֵׁם מוֹהֲרָא"ש נ"י עֲלָיו, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: דַּע לִךְ כִּי כְּשֶׁנִּתְקַרַּב הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יוֹדֵל ז"ל אֶל רַבְּנּוֹ ז"ל, נִתְקַשֵּׁר בְּאַהֲבָה יִתְרָה עִם רַבְּנּוֹ ז"ל, כִּי רַבְּנּוֹ ז"ל פָּתַח לוֹ הַיְכָלוֹת רוּחָנִיִּים כְּאֵלוֹ, אֲשֶׁר לֹא טַעַם טַעַם כְּזֶה בְּחַיָּיו, וְאִף שֶׁהָיָה בְּעֶצְמוֹ אִישׁ קְדוֹשׁ מְאֹד מְאֹד כְּפִדּוּעַ, אִף כְּפִי הָאוֹר וְהַתְּשׁוּקָה שֶׁהָאִיר בּוֹ רַבְּנּוֹ ז"ל, הַכֹּל הָיָה כְּלֵא.

וּפְעַם בְּעֵת תְּחִלַּת הַתְּקַרְבוּתוֹ, בָּא אֵלָיו אֶחָד וְאָמַר לוֹ לְשׁוֹן-הָרַע, שְׁתַּדַּע כִּי רַבְּנּוֹ ז"ל דְּבַר עֲלֵיכֶם, וְרַבְּנּוֹ ז"ל בְּכַעַס עֲלֵיכֶם וְכוּ' וְכוּ', וְחָרָה לוֹ מְאֹד, וְעַל-כֵּן נִסְכַּם אֶצְלוֹ לֹא לְהַכְּנִס עוֹד אֶל רַבְּנּוֹ ז"ל,

וְעָבְרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים שְׁלֵא נִכְנָס אֶל רַבְּנוּ ז"ל, אִךְ בְּפִנְיָמִיּוֹת לְכַבּוֹ
 מִשָּׁךְ אוֹתוֹ לֵילֶךְ אֶת רַבְּנוּ ז"ל, אִךְ מִחֲמַת הַלְשׁוֹן-הָרַע הַנ"ל הִתְבַּלְבַּל
 מְאֹד, וְלֹא אָכַל וְלֹא יָשָׁן כָּל אֵלּוּ הַיָּמִים מְרַב צַעַר, וְלִבְסוֹף הַתַּגְּבֵר
 וְנִכְנָס אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וּכְשֶׁנִּכְנָס, עָנָה וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל: כְּשֶׁרוֹצִים
 לְהִתְקַרֵּב אֶל הָאֱמֶת נִתְגַּבֵּר הַשָּׂקֶר, עַל-כֵּן רֵאֵה לְהַפְּךָ אוֹתִיּוֹת שֶׁקֶר'
 אֶל אוֹתִיּוֹת קִשְׁר', וְתִהְיֶה מְקַשֵּׁר אֶצְלִי כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

וְאִז הַבֵּינ, שֶׁהַכֹּל הִיא שָׂקֶר, וְקָבַל עַל עֲצָמוֹ לֹא לְשִׁמְעַע יוֹתֵר
 שׁוֹם דְּבַר שְׂאוּמְרִים לוֹ בְּשֵׁם רַבְּנוּ ז"ל, וְנִתְקַשֵּׁר עִם רַבְּנוּ ז"ל בְּקַשְׁר
 אֲמִיץ וְחֹזֵק כָּל יְמֵי חַיָּיו.

וּמִחֲמַת שֶׁהָאֲרִיף יָמִים אַחַר רַבְּנוּ ז"ל, הִיָּתָה דְרָכּוֹ לְסַפֵּר אֶת
 הַסְּפֹר הַזֶּה בְּכָל פֶּעַם, וְהָיָה מְסִים אַחַר כָּל פֶּעַם שֶׁסִּפֵּר אֶת הַסְּפֹר
 הַנ"ל: אַתֶּם חוֹשְׁבִים שֶׁזֶּה סְפֹר יָשָׁן? אֶצְלִי הוּא חֲדָשׁ מִמֶּשׁ (שְׁפִיגֵל
 נְיִיעַ), הֵינּוּ שֶׁהוּא זוֹכֵר זֹאת הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב, אִיךְ שָׂרְצָה הַבַּעַל-דְּבַר
 לְנִתְקוֹ מִמֶּנּוּ ז"ל.

וְסִים מוהרא"ש נ"י: כְּמוֹ-כֵן הָעֲנִין הוּא אֶצְלִי, שֶׁצָּרִיכִים לְהִזְהַר
 מְאֹד מְאֹד לֹא לְקַבֵּל עָלָיו שׁוֹם לְשׁוֹן-הָרַע כָּלֵל, כִּי הַכֹּל שָׂקֶר וְכֹזֵב,
 כִּי אֵין לוֹ שׁוֹם שְׂיִכּוֹת עִם אַחַר כָּלֵל, וְמָה שֶׁזֶּה אוֹמֵר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ
 הַכֹּל שָׂקֶר וְכֹזֵב, וְאֶפְלוּ אִם דִּבֵּר אֵיזָה דְבוּר, זֶה הִיא רַק אֵיזָה סְבוּב
 לְקַרֵּב אֶת הַשׁוֹמֵעַ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ.

כִּי אָמַר, שֶׁיֵּשׁ בְּדוֹר הַזֶּה מוֹחֹת מְסַבְּבִים וְקַטְנִים כְּאֵלוֹ, אֲשֶׁר
 צָרִיכִים לְהִיּוֹת חָכִים כְּשֶׁלְּמָה הַמְּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו: "וַיַּחֲכֶם מִכָּל
 אָדָם", וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה: אֶפְלוּ מִן הַשׁוֹטִים, אִיךְ לְקַרֵּב
 אוֹתָם אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, כִּי כָּל אֶחָד בָּא עִם שְׁטִיּוֹתָיו, וְצָרִיכִים לְהוֹרִיד
 אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו.

ועל-כן ההכרח לו לדבר עם כל אחד באפן אחר לגמרי, ולפעמים יוצא שמדבר מזה או מזה, והכל להראות דגמאות למקרב באפן שיתקרב, אבל באמת אין לו שום שיכות אל שום בריה שבעולם.

וכמה וכמה פעמים גרש ברבים את כל אלו שבאו אליו, ואמר להם שיעזבו אותו, ומה רוצים ממנו, "מה יש לכם אצלי, הלא אתם רק מבלבלים אותי אין לי שום שיכות עמכם" וכו', וכדומה לשונות כאלו, והכל מהטעם הנ"ל, שבאמת אין לו שום שיכות אל אף אחד מרוב דבקותו בו יתברך, אף כשבאים אליו, ההכרח לו לדבר עם כל אחד כפי מחו ודעתו.

ואמר, שזוהי כל מסכת עדיות שהעיד כל תנא מה ששמע מרבו, ואף שיש סתירות ביניהם, אין שום דבר, זה שמע כן וזה שמע כן, והמשפיל המבין יבין הרבה דברים מדבורים אלו, ולא יתרחק בשום אפן שבעולם.

גמרא

מוהרא"ש נ"י אמר: אצל העולם מקבל פי רק אמירת זהר ותקונים מסגלת לנשמה, אפלו שאינו מבין מה הוא אומר, ובאמת לא כן הוא, כי אפלו אמירת משניות וגמרא מסגלת גם-כן לנשמה, ואמר, שאמירת גמרא מסגלת מאד מאד לשורף את הקלפה של תאות נאוף, כי רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רי"ד): תלמו"ד בגימטריה הקלפה שמכשלת בפגם הברית שהיא לילית על שם היללה כידוע.

וְאָמַר: בְּאֵמַת מְרַגְּשִׁים זֹאת בְּחוּשׁ, כִּי כְּשֶׁאָדָם אוֹמֵר הֶרְבֵּה דְפִי
 מָרָא, זֶה מְקַרֵּר אֶצְלוֹ מַחְמִימוֹת הַיֵּצֵר הָרַע הַבוֹעֵרֶת בּוֹ, וְאָמַר אַז,
 שָׂאם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים מַעֲלַת אֲמִירַת גְּמָרָא, עַד שֶׁאֶפְלוּ הָאֲמִירָה
 לְבַד מְסַגְּלַת מְאֹד מְאֹד לְנִשְׁמָה, הָיוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם הֶרְבֵּה דְפִי
 מָרָא.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י רָגִיל לוֹמַר בְּשֵׁם סֵפֶר הַחַיִּים לְאַחֲיוֹ שֶׁל הַמְּהַר"ל
 אֶפְרָאג ז"ל, שֶׁתִּבְתַּ גְּמ'ר'א' הִיא רְאֵשֵׁי תְבוֹת אַרְבַּעַת הַמְּלֶאכִים
 הַמְּשֻׁמְרִים אֶת הָאָדָם וְהֵם גְּבֻרֵי אֱלֹהִים מְיֻכָּאֵל, ר'פֶּאֵל, א'וֹרִיאֵל, עַל-יְדֵי
 אֲמִירַת גְּמ'ר'א' מְמַשִּׁיכִים עַל עֲצָמָם אֶת אַרְבַּעַת הַמְּלֶאכִים הָאֵלּוּ
 שִׁישְׁמְרוּ אוֹתוֹ.

וְאָמַר, שֶׁעַל-פִּי דְבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן
 ה', שְׁמוּכָא שָׁם, שֶׁעַל-יְדֵי קְשׁוּר הַמְּרַכְּבָה יִנָּצַל מִפְּגַם הַבְּרִית, יוֹבֵן
 הַיֵּטֵב שֶׁאֲמִירַת גְּמ'ר'א' מְסַגְּלַת מְאֹד מְאֹד לְהִנָּצַל מִפְּגַם הַבְּרִית.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁמוּכָא בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים עַל הָא דְאָמְרוּ
 בְּגְמָרָא (שֶׁבַת דָּף קי"ג:) גְּמָרָא גְּמוּר זְמוּרְתָא תְּהָא, שֶׁהוּא עַל דְּרָף
 לְזַמֵּר אֶת הָעֲרִיצִים שֶׁל כָּל הַחוּחִים הַסּוֹכְבִים אֶת הַשׁוֹשְׁנָה, הֵינּוּ
 עַל-יְדֵי שֶׁתִּגְמַר וְתֵאמַר גְּמָרָא, עַל-יְדֵי-זֶה זְמוּרְתָא תְּהָא, יִזְמַר וְיִכְרִית
 הַחוּחִים וְהַקּוּצִים שֶׁסְּבִיב הַשׁוֹשְׁנָה שֶׁהִיא הַנִּשְׁמָה.

וְסִפֵּר, שֶׁבִימֵי נְעוּרָיו הָיָה עוֹמֵד שְׁעוֹת עַל גְּבִי שְׁעוֹת עַל יַד
 הַסְּטַנְדָּר וְאוֹמֵר דָּף אַחַר דָּף גְּמָרָא, וְזָכָה לְסִים ש"ס פְּעָמִים אֵין
 מְסַפֵּר בְּדֶרֶךְ וּבְאֶפֶן הַזֶּה.

וְאָמַר: אִם הָיוּ מְרַגְּלִים אֶת בְּנֵי הַנְּעוּרִים לְלַמֵּד בְּאֶפֶן הַזֶּה שֶׁל
 לְגַמֵּר וְהִדָּר לְסַבֵּר אֶף עַל גַּב דְּלֵא יָדַע מֵאֵי קָאָמַר (עֲבוּדָה זְרָה י"ט.),

אזי היו כלם בקיאים בכל הש"ס כלו, וכן היה להם חשק ללמד תמיד, אפלו נים ולא נים תיר ולא תיר.

וספר, שמוכא בתולדות הגר"א, שזכה ללמד בכל יום שמונים וארבעה דפי גמרא, ובאפן הזה זכה לסיים בכל חדש את כל הש"ס, ובנדאי על-ידי רבוי האמירה והחזרה זכה שנפתחו לו מעינות החכמה, עד שכל חדושויו הם רק בדרך ציונים מגמרא זו לגמרא זו וכו', וצריכים להתנגע להבין ציוניו שהם חדושים נפלאים, וכל זה זכה על-ידי רבוי אמירה בגמרא.

וכן ספר ששמע פעם מאחד מאנשי שלומנו, שאמר לו הרב החסיד רבי לוי יצחק ז"ל, שיהיה רגיל לומר הרבה גמרא, וכששאלו: מה אענה למתלוצצים מזה? ענה ואמר לו בזו הלשון: "דו זאג איך וויס גארנישט דער ברסלבר רבי האט געהייסן אזוי צו לערנען". אתה תאמר איני יודע כלום, רק הרבי מברסלב צוה ללמד כף (עין שיחות הר"ן, סימן ע"ו, ובלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ע"ד), שיש בחינת דבור בלא דעה ודבור בדעה, עין שם.

וכן ספר, שפעם נכנס אברך אצל הרב החסיד רבי לוי יצחק ז"ל ביום ראשון, ומצאו שהתחיל ללמד אז מסכת בבא מציעא, ואחר-כך כשבא אליו ביום חמישי, מצאו ללמד באותה מסכת ואחז בדף צ', וסיים מוהרא"ש נ"י: ולא ימלט ולא יתכן שאחז שם, כי אם שלמד על-ידי דרך אמירה בלבד כידוע ליודעים בזה.

וספר, שפעם אחת למד אחד מאנשי שלומנו קי"ט דפי גמרא בפעם אחת, וכשבא אל רבנו ז"ל ושאל אותו רבנו ז"ל: מה למדת? והשיב: גמרא, וחזר ושאלו רבנו ז"ל: כמה דפים למדת? והשיב בצחוק: זה "מעט" (דאס איז אביסל), "מעט" עולה בגימטריה "קי"ט", כאומר שצריכים ללמד ולהתמיד יותר ויותר.

וספר מוהרא"ש נ"י, שְהַעוֹלָם אוֹמֵר עַל הַגְּאוּן בְּעַל "שְׂאֵגַת אֲרִיָּה", שְׂזָכָה לְסִיִּים אֶלֶף פְּעָמִים ש"ס, וְאָמַר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י: שְׂאֵם יַעֲשׂוּ חֶשְׁבוֹן, יִרְאוּ שְׂדָבָר זֶה מִמָּשׁ גְּזֻמָּה, אָבֵל בְּאַמַּת, סִיִּים, אִם אֶחָד מִתְמִיד גָּדוֹל יוֹמָם וְלַיְלָה וְרַק אוֹמֵר דְּפִי גְמָרָא, יְכוּל לְהִתְקַיֵּם אֲצִלוּ שְׂיִסִּים אֶלֶף פְּעָמִים ש"ס בְּחַיָּיו.

וְכַמָּה פְּעָמִים עוֹרֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שְׂיִשְׁקִדוּ מְאֹד מְאֹד בְּלִמּוּד גְּמָרָא, וְהָיָה אוֹמֵר שְׁלִמּוּד גְּמָרָא מְטַהֵר וּמְזַכֵּף אֶת הַנֶּפֶשׁ מְאֹד מְאֹד מִכָּל מִינֵי חֲלָאִים בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, וְהַבְּעַל-דְּבָר יוֹדֵעַ זֹאת, וְעַל-כֵּן יִנִּיחַ אֶת הָאָדָם לְלַמֵּד כָּל מִינֵי לְמוּדִים אָבֵל לֹא לְמוּד גְּמָרָא, כִּי מִזֶּה מִפְּחַד מְאֹד מְאֹד, כִּי הַלְמוּד הַזֶּה מְכַרִּיתוֹ לְגַמְרֵי.

וספר, שְהֵלֵא מְצִינּוּ בְּגְמָרָא (שֶׁבֶת דֵּף ס"ג.), שְׂאֵמֵר רַב כְּהֵנָא כִּד הוּיְנָה בְּרַ תְּמִינֵי סְרִי שְׁנִין וְהוּהוּ גְמָרִינָא לִיָּה לְכֻלִּיָּה הַש"ס, הָרִי לָךְ שְׁבִשְׁנַת שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לְחַיָּיו כְּכֹר הָיָה בְּקִי בְּכָל הַש"ס, וּמֵאֵי קַמְשָׁמַע לָן דְּלִיגְמַר אִינְשׁ וְהָדָר לִיסְבֹר, כִּי רַק בְּאַפְּן כְּזֶה זוֹכִים לְזֶה.

וּבְפֶרְטִיּוֹת בְּשָׁנוֹת הַנְּעוּרִים, שְׂאֵז אֵין הָאָדָם טְרוּד עֲדִין בְּעִסְקֵי פְרָנְסָה וְכוּ', וְאֵף שְׂאֵז יִצְרוּ מִתְגַּבֵּר עָלָיו, אָבֵל אֵף-עַל-פִּי-כֵן אִם הָיוּ בְנֵי-אָדָם מְרַגְּלִים אֶת עֲצָמָם מִימֵי הַנְּעוּרִים דִּיקָא לְלַמֵּד וְלוֹמַר כְּסֻדָּר דְּפִי גְמָרָא, אֵז הָיוּ מְצַלִּיחִים מְאֹד מְאֹד, וְהָיוּ מְחֻזְּקִים בְּאַפְּן הַזֶּה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְהָיוּ נִשְׁמָרִים מִכָּל רַע, כִּי לְמוּד גְּמָרָא הוּא שְׂמִירָה לְאָדָם, אֲשֶׁרֵי שְׂיֵאחֲזוּ בְּזֶה!

גורל

פעם דבר מוהרא"ש נ"י שיחה נפלאה מענין גורלות ומפעל הפיס, שקונים בני-אדם בשביל להרויח מעות, ואמר, שכל הענין הוא שטות גדולה ודמיון להטות את לב העניים הזקוקים למעות, כי שמים את כל בטחונם בדבר זה, ותמיד מחכים ומקוים בכליון עינים עד יום הגורל, וכשלא הרויחו הם הולכים בפחי נפש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהבעל-דבר עושה ככר כף, שבכל פעם אחד או שנים ירויחו, ובאפן הזה ירוצו אחר דבר זה מליוני אנשים, ומבלים את ימיהם בהבל וריק ובתקוה של שטות שעולה אחר-כך ברוח ובהבל, ויש לאדם חלישות הדעת גדולה מאד מאד כשאינו מרויח, ואף-על-פי-כן הולך וקונה שוב ושוב כמו שכור שחוזר תמיד לשכרותו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהוא מכיר אדם אחד, שזה כמה שנים הוא קונה פרטים הגרלה בכל יום, ואומר אחר-כך את כל ספר התהלים שירויח, ובשמים צוחקים ממנו... ואחר שישתלק מן העולם יראו לו שכל התהלים שלו היו בשביל ההגרלה ומפעל הפיס... היש לה שטות ודמיון יותר מזה?!

וסים מוהרא"ש נ"י: אין צריכים לתן עצות להשם יתברך, איך לקבל את המעות, ובזה שקונה הגרלה ומפעל הפיס, הרי זה כמו שנותן עצה להשם יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י: האדם צריך רק לבקש מהשם יתברך את כל הצטרכותו מה שצריך, אבל לא שיתן עצות להשם יתברך איך ובאיזה אפן יתן לו מעות.

ואמר, שכל אלו הספורים שמספרים על צדיקים שאמרו לחסידיהם לקנות הגרלת מפעל הפיס מספר פלוני ופלוני, זה שקר כשאר המעשיות שמלאות בשקרים, ודבר זה רק מבלבל את הדעת ומבטל את הזמן היקר מתורה ותפלה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: בשלמא אלו הגורלות שמוכרים הישיבות או צדקה אחרת באפן שאם מספרו יעלה ירויחו דבר זה או זה, על-כל-פנים הפסד הולך לצדקה, ומה אכפת לך שקנית את הגורל, כף על-כל-פנים נתת צדקה לישיבה או לדבר חסד שעשו בעבור זה.

אבל אלו הגורלות שמוכרת העירייה והמדינה זו עברה גדולה לקנות, כי המעות יורדות לטמיון, וגם על-פירוב לדברים של עברות והוי מסייע לדבר עברה, רחמנא לצלן.

והמשיך בשיחתו הקדושה ואמר, כי באמת אם נתבונן, נראה ונבין מהו גורל? רק כשיש שני דברים כמו שהיה בבית-המקדש — אחד לה' ואחד לעזאזל, והגורל הזה על מנת לברר מי ילך להיכן, הינו איזה לה' ואיזה לעזאזל, כי כל מציאות של גורל כזה נעשה על-ידי שהאדם מכיר שאין בידו לברר דבר כזה, ומוסר עצמו לגמרי אליו יתברך.

אבל גורל מפעל הפיס וכדומה זה ממש הפוך אמונה בהשגחה, כי להשם יתברך אין צריכים לתן עצות איך להשיג מעות, ואם מוכנה ומזמנת לאדם עשירות וכסף הרבה, זה יגיע לו באיזה אופן שרק יהיה, והמעות ירוצו וירדפו אחריו, כאשר רואים בחוש, שמי שצריך להתעשר לא מעכב שום דבר.

וכן להפוך העשיר הגדול ביותר, אם צריך לירד מנכסיו, חס ושלום, לא יועיל לו שום דבר, ועל-כן צריכים לברח מקניית גורל ומפעל הפיס.

והמשיך מוהרא"ש נ"י בשיחה זו ואמר: הלא גורל כזה הוא כמו גורלו של המן, שלא היה בו שום צד קדשה, כי רצה לאבד את כל היהודים, רחמנא לצלן, אף לא ידע באיזה יום, ועל-כן הפיל פור שהוא הגורל לידע באיזה יום, וכמו-כן בגורל ובמפעל הפיס אין שום צד טוב, כי ממה נפשך הכל שקר, כי הכסף הולך לאבוד ולטמיון ולשטיות, רחמנא לצלן, וכן על הצד שירויח, אין צריכים לתן עצות להשם יתברך, איך לקבל את הכסף והעשירות.

כי גורל הוא רק כשיש שני צדדים לטוב או להפוך, ואמר: ועל-כן "גורל" הוא אותיות ר'ג'ל', שזה כמו הרגלים שהולכות לכאן או לכאן, כי רק זו שלמות הגורל, שיש בו צד אחד לטובה ולהפוך צד אחד לרעה, אבל לא שיהיה הכל לרעה, אשר זה אינו נקרא גורל, וכמו שרבינו ז"ל מביא בספר המדות (אות המפקת הדין, סימן צ"ד) להמפקת הדינים יקח שתי מטבעות, ויתן אחד לצדקה ואחד יטיל לים, עין שם; כי לכל הפחות יש צד אחד לטובה, ואז הוא גורל אחד לה' ונכלל בקדשה, ויש בו התגלות השגחה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי גר"ל בגימטריה השמות של ארבעת העולמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, עם הכולל, כי על-ידי גורל שבקדשה נתגלית השגחתו יתברך, ומאיר עליו אור מארבעת העולמות.

וספר, שבימי נעוריו בשנים שנהג לערוך גלות (כמובא במקום אחר מזה), אז השתמש הרבה בגורל, שכתב על שתי פתקאות אם

ללכת בדרך זו או לא, והיה מתבודד הרבה עמו יתברך, ומסר את עצמו אליו יתברך, ואיך שיצא הגורל פן עשה.

גנב

פעם אחת עברו על יד מוהרא"ש נ"י כמה גנבים, (כי הפרת פניהם ענתה בם שהיו גנבים), והתחיל לדבר מגנבים על-פי (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י"ד), שאמר רבה בר בר חנא איכא גנבא הכא וכו', שרפנו ז"ל מדבר שם כי ארעא זהו הגוף ורקיעא זהו הנשמה וצריכים לחברם יחד, הינו הגוף עם הנשמה, הארץ אל השמים, ויהיו נעשים לאחדים, ואז נעשה הכל רוחני, כי אפלו התפלות בעבור גשמיות, כמו פרנסה ורפואה נעשות בשביל רוחניות, וזהו עקר עבודתנו — לקשרם ולשלבם יחד הגוף והנשמה, העולם הזה והעולם הבא, ואז יורד שפע רוחני ושפע גשמי.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שזה היה בבית-המקדש, כי שם היה המקום דנשקי ארעא ורקיע בהדדי, ועל-פן כל ההשפעות היו נשפעות מבית-המקדש, כמו שאמרו חכמינו הקדושים, זכרונום לברכה (מדרש רבה, פרשת במדבר, פרשה א', סימן ג'): אלו היו אמות העולם יודעים מה היה המקדש יפה להם קסטריות היו מקיפים אותו כדי לשומרו, שהיה יפה להם יותר משל ישראל, עיין שם; כי כל ההשפעות לכל העולם יצאו משם, ושם היה המקום שהיה נתקשר ונתיחד יחד רוחניות וגשמיות שמים וארץ, כמו שאמר רפנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן מ'), כי שם היה גלגל החוזר מרוחני לגשמי ומגשמי לרוחני וכו', עיין שם.

והמשיך בשיחה זאת ואמר: אנו רואים כל עון הגנב הוא, שעושה עין של מעלה כעין של מטה (בבא קמא, דף ע"ט:), כי אי אפשר לגנב כי אם בהעלמת עין, רק אז שייכת גנבה, וכשגונב נדמה לו שגם כביכול השם יתברך אינו מסתכל עליו, נמצא שעושה עין של מעלה כעין של מטה, בשביל זה משלים כפל (עין זהר פרשת ויקהל ר"ז: גנב דחשיב לבני נשא יתיר מקדשא בריך הוא אית ליה ענשא בהאי עלמא ובעלמא דאתי, עין שם); נמצא שהגנב מפריד בין העולם הזה לבין העולם הבא, בין הנשמה לגוף, וזהו עקר פגמו, כי מפריד בין עין העליונה לעין של מטה, כי אם לא היה מפריד לא היה גונב.

וזה עקר חרבן בית המקדש, שנעשה פרוד בין בינה למלכות, בין הגוף לנשמה, בין העולם הזה לעולם הבא, ועל-כן אמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות גנבה חלק ב', סימן ה') על-ידי אמירת תקון חצות נצול מגנבים, כי רק זהו עקר התקון, לבקש הרבה על בגין בית המקדש.

ואמרו חכמינו ז"ל הקדושים (תענית דף ל'): כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, עין שם; ואז חוזרים ונתחברים יחד שמים וארץ ונעשים אחד, ואז לא שייך כבר שום ענין של גנבה, כי גנבה שייך רק כשנפרד ארעא מרקיעא, על-ידי חרבן בית המקדש.

ועל-כן התקון הוא לומר תקון חצות, ואז יהיה נצול מגנבים, כי אצלו יבנה בית המקדש שהוא בגין הדעת (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י"ג).

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, אשר בשביל זה ג'צ"ב ראשי תבות ג'ורם נפילה בינה, כי עקר התקון הוא שיהיו מיחדים יחד בינה ומלכות, ועל-ידי גנבה גורם הסתרת הבינה, שהוא בחינת נפילה.

ומוכא ב"קהלות יעקב" ערך גנבה, כי כל ענין הגנבה הוא רק מאחוריים, כי מפנים אי אפשר לגנב כידוע רק מאחוריים, ועל-כן אחורי שם הוי"ה פשוט עולה ע"ב, ואחורי שמות ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, הוא קפ"ד קס"ו ק"ל קד"ם, סך הכל גימטריה תרצ"ו.

וזה סוד (תהלים ג'): אם ראית גנב ות'ר'ץ' עמו, שעקר יניקתו מתרצ"ו כחות האחוריים שגימטריה שלהם ות'ר"ץ ודו"ק.

והמשיך בשיחה ואמר: ועל-פי זה נבין שיחת מוהרנ"ת ז"ל שאמר: "את כלם יכולים לקרב להשם יתברך חוץ מגנב", ואשר באמת יפלא מאד מאד, כי איך יהיה דבר זה, שעל כל החטאים שפעולם, רחמנא לצלן, יכולים לשוב בתשובה ולהתקרב אליו יתברך, חוץ מגנב, שאי אפשר לקרבו אליו יתברך?

אף על-פי הנ"ל מבאר כמין חמר, כי הגנב עקר פגמו שמפריד בין העולם הזה לבין העולם הבא, ומסלק שכינתו יתברך מהעולם, ועל-כן איך תוכל להחזירו בתשובה, והבן.

ואף-על-פי-כן, סיים מוהרא"ש נ"י, על-ידי כחו הגדול של רבנו ז"ל יכולים להחזיר את כלם בתשובה, כי הלא על-ידי כל עברה האדם נעשה כגנב, כמו שאמר רבי יוחנן בן זפאי לתלמידיו: יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, ואמרו לו תלמידיו עד כאן? אמר להם והלוואי, תדעו כשאדם עובר עברה, אומר שלא יראני אדם; נמצא שגם בעל עברה הוא בבחינת גנב, שעושה עין עליונה כעין של מטה, ואף-על-פי-כן מועילה לו תשובה, כמו-כן מועילה תשובה גם לגנב.

וספר אז מוהרא"ש נ"י, שהרב החסיד רבי לוי יצחק ז"ל היתה דרכו ללמד ברבים בביתו כשעה וחצי בכל יום חמישי אחר הצהרים משך כמה שנים, ולאחרונה החל לומר בחדר אחד על יד

בית-המדרש, וכששאלו אותו, למה שנה דרכו, השיב: כי אחד גנב אצלו חפצים יקרים, ובתוף החפצים היה גם שעון של זהב שקבל מתנה מחותנו רבי אהרן קובליטשער ז"ל.

והשעון הזה היה יקר בעיניו מאד מאד, כי חותנו נתן את לו זאת במסירות נפש עצומה מרב עניותו, ולכן הוא שמר על שעון זה כל ימי חייו, ולזה אותו השעון בכל המלחמה וההרפתקאות שעברו עליו וכו', ועל-ידי שעון זה זכה לחטף הרבה טוב, תורה ותפלה בחייו.

ועל-כן היה צר לו על שעון זה יותר מכל החפצים היקרים, ובקש בכל יום ממנו יתברך שיחזר לו השעון, וכן היה ובאחד הימים כשחזר מבית המדרש מצא את השעון, שמישהו השליכו דרך דלת ביתו, ומאז הוא נזהר לא ללמד עם רבים בביתו.

ובפרטיות פי בחדשים האחרונים הביאו אליו כל מיני עבריינים מהעולם התחתון, רחמנא לצלן, ועל-כן אינו רוצה כבר להביאם אל ביתו, ואז חזר על שיחה זו השגורה בפי אנשי שלומנו בשם מוהרנ"ת ז"ל: את כלם יכולים לקרב, אבל לא את הגנב, כי הוא יגנב את כל חפצי ביתך, הוא יבוא עם תרוץ שרוצה לשמע התחזקות ועצות בדרך עבודת השם יתברך, ובין כך יגנב לך את חפצי ביתך.

גלוי אלקות

את עצם גלוי האלקות שמוהרא"ש נ"י מגלה תמיד, זה אי אפשר לשער ולתאר כלל, רק למי שסמוך וקרוב אליו, כי מפל דבר

ומכל ענין הוא מגלה את אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא ונפלא כזה שבהרבה דורות לא ראו, והכל בפשטות ובהסתר גדול.

ובכל פעם שמדבר אפלו שיחה פשוטה, או סתם ספור, הוא יוצא מזה, ונכנס בגלוי אלקות נורא ונפלא מאד מאד, עד שממש מרגישים את אמתת מציאותו יתברך, איך שהוא כאן ממש, ונמשך הלב מאד מאד אחריו יתברך.

ובדבר זה הוא פלא גדול, ומעט מזה יכולים לראות ולהרגיש בספריו הקדושים, אשר אין עמוד שלא יגלה שם את אמתת מציאותו יתברך בגלוי אלקות רב כזה שכמעט לא נמצא בשום ספר.

ודבר זה ראינו בעינינו אצל מוהרא"ש נ"י, ובפרט אני שהייתי סמוך וקרוב אליו מאד, וכרוך אחריו הרבה, שמכל דבר הפך ועשה מזה אלקות, כי לכל מקום שרק הלך ועם כל אדם שרק דבר היה עושה ובונה מכל דבר יחודי וצרופי שמות הקדושים, ואחר-כך היה מגלה עליהם תורה ושיחה נפלאה בגלוי אלקות כזה, אשר היה ממש נבואה והתגלות אלקות פנים אל פנים, כי מרב נעם ערבות שיחתו הקדושה המשיך אלקותו יתברך מכל ספור גשמי, עד שכמעט התבטלו ממציאותו.

ודבר זה אי אפשר לספר לאחר כלל, ומכל שכן מי שלא היה סמוך אליו, כי עושה בחכמה נוראה ונפלאה כל מיני פעלות להסתיר ולהעלים את עצמו, אך מי שרגיל עמו ואצלו ועוקב אחריו, רואה ומרגיש אלקות בגלוי נפלא, ומכל דבר מגלה ענינים נפלאים, כי כל דבוריו הם העקר לעבדה ולמעשה, כדי להכניס גם בנו השגת אלקותו יתברך, שגם אנחנו נזכה לדבק את עצמנו בו יתברך, ונמשיך על עצמנו ערבות, נעימות וזיו השכינה.

וְדַרְכוֹ לְדַבֵּר בְּחֻמָּה נְפִלְאָה עַד מְאֹד מְאֹד בְּהֶסְתֵּר גָּדוֹל, כִּי
בַשָּׁעָה שֶׁמְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם מְדַבֵּר אֶז עִמוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר הִרְגִּישְׁתִּי
זֹאת הִרְבֵּה פְעָמִים, וּמְלַבֵּד זֹאת בְּכָל מְקוֹם בּוֹאוֹ מֵה שָׂרָק רוֹאֶה
וְשׁוֹמֵעַ וּמְרַגֵּשׁ הוּא עוֹשֶׂה מְזֶה גְלוּי אֱלֻקוֹת.

וְיֵשׁ אֲצִלֵי סְפוּרִים רַבִּים עַל דְּבָרִים כְּאֵלוֹ שֶׁעֵינִי רָאוּ וְלֹא זָר,
וְיִתְבָּאֲרוּ בְּמְקוֹם אַחֵר, וְאֶתֵּן רַק דְּגָמָא אַחַת:

פַּעַם הִלְכְּתִי עִמוֹ לְסֹדֵר אֵיזָה עֲנִיָּן בְּעִבּוּרוֹ, וּבְדַרְךָ דְּבַר עָמִי גְלוּי
אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, דְּבוּרֵי אֱמוּנָה כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד, וּכְשֶׁנִּכְנַסְנוּ אֶל תּוֹךְ הַבְּנִיָּן,
לֹא יִדְעֵנוּ הֵיכָן לְלַכֵּת וְלֵאִיזוֹ קוּמָה, וּפְתָאִם צָעַק הַכּוֹשֵׁי הַמְּמַנָּה עַל
הַמַּעֲלִית: בּוֹאוּ הִנֵּה, אַתֶּם צְרִיכִים לַעֲלוֹת לְקוּמָה הִרְבִּיעִית, וְשָׂאֵל
אוֹתוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: מֵאִין אַתָּה יוֹדֵעַ הֵיכָן אֲנִי צְרִיךְ לֵילֵךְ, אוֹלֵי
לְקוּמָה הַשְּׁנֵיָה? וְהַכּוֹשֵׁי צָעַק: לֹא... אַתָּה שָׂיף לְקוּמָה הִרְבִּיעִית...
וּמוֹהֲרָא"ש נ"י טָעַן עִמוֹ: לֹא, אֲנִי עֲדִין צְרִיךְ לְקוּמָה הַשְּׁנֵיָה, וְהַכּוֹשֵׁי
הִתְרַגַּז עָלָיו וְאָמַר: מָה אַתָּה מְדַבֵּר, אַתָּה שָׂיף רַק לְקוּמָה הִרְבִּיעִית...
וְשִׁתַּק מוֹהֲרָא"ש נ"י.

עָנָה וְאָמַר לִי: כְּשֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ בְּדַרְךָ אֲנִי מֵיַחַד תָּמִיד אֶת הַיַּחְוּדִים
שֶׁל אַרְבַּעַת הָעוֹלָמוֹת: אֲצִילוֹת, בְּרִיאָה, יְצִירָה וְעֲשִׂיָה, וּבְרַגַע זֶה
שֶׁנִּכְנַסְתִּי אֶל הַבְּנִיָּן חֲשַׁבְתִּי בְּדַעְתִּי, לְהֵיכָן יִרְדְּתִי וְנִפְלְתִי בְּתַכְלִית
הָעֲשִׂיָה, הֲלֹא אִם הָיִיתִי דְבוּק בְּאַמַּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהָיִיתִי בְּעוֹלָם
הָאֲצִילוֹת, לֹא הָיִיתִי צְרִיךְ לְבוֹא לְכָאן בֵּין גּוֹיִם וְגוֹיֹת וְכוּ' וְכוּ',
מִסְתַּמָּא נִפְלְתִי לְתַכְלִית הָעֲשִׂיָה, אִךְ מִן הַשָּׁמַיִם חִזְקוּ אוֹתִי, וְזֶה
מֵה שֶׁצָּעַק אֵלַי הַכּוֹשֵׁי: אַתָּה שָׂיף רַק לְקוּמָה הִרְבִּיעִית... אֲנִי יוֹדֵעַ
הֵיטֵב... אֵל תְּסַפֵּר לִי סְפוּרִים... (כִּף צָעַק הַכּוֹשֵׁי), וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש
נ"י, שֶׁמְרַמְזִים לוֹ שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, רַק יִדַּע שֶׁהוּא בְּקוּמָה הִרְבִּיעִית,
הֵינּוּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְלֹא יִדְאָג כָּלֵל, וְשִׁמַּח מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶז מְאֹד.

ואני עמדתי משתומם על גלוי האלקות, גלוי כזה, ודברים כאלו
ראיתי אצלו פעמים אין ספר].

וכן היתה דרכו מכל מיני מספרים שראה או שמות בני-אדם,
לעשות מזה יחודים, וגלה על זה תורה נפלאה, והכל על-פי
ההקדמות של רבנו ז"ל.

ופעם אחת אמר לבחור אחד, שיציר תמיד לפני עיניו, שאין
שום דבר בעולם רק אמתת מציאותו יתברך, והכל לכל הוא עצם
אלקותו יתברך, וגם אתה בעצמך הוא שמות ממנו יתברך, כי הלא
גם ראשי תבות של שמך הוא יב"ק (כך היה שמו של הבחור),
שהוא שם קדוש ונורא, צרוף הוי"ה אלק"ים, הרי לך שאתה בעצמך
שם, ועל-כן מה ולמה לך לפל מאיזה דבר.

ותמיד בשעה שהלך לטייל עמנו בלילה אחר חצות, גלה לפנינו
גלוי אלקותו כזה, אשר לא יאמן כי יספר ממש, שאין רואים ואין
שומעים גלויים כאלו בדור הזה.

וכל זה עושה לפני מקרביו האמתיים, כי תכף-ומיד כשבא
אחר, ומכל שכן כשיש לו איזה עסק עם מישהו, הוא מכסה ומעלים
את עצמו לגמרי, עד שלא יפירו עליו שום דבר, ולא יעלה על
הדעת, שהוא דבוק בו יתברך בדבקות אמת, (ולאמתו של דבר, גם
איך שמדבר בעת ההעלם וההסתר הוא בחכמה נפלאה, והרבה טוב
יכולים ללמד מזה, אך הכל בהעלם והסתר), והכלל — על ידו
יכולים לראות אל מה שיכולים לזכות בזה העולם.

וספר לנו הרבה, שסבל בחייו הרבה הרבה בזיונות ושפיכות
דמים, מחלקת, גלות וטרדות וכו', אך החזיק מעמד, ובשביל זה
זכה אותו השם יתברך בכל זאת.

אשרי המתמיד בספריו הקדושים, ויראה את אמת דברינו.

גוים

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל שיכולים יותר לדון את הגוים לכף חוב, מצוה לדון אותם לכף חוב, כי באמת אין עליהם שום למוד זכות כלל, כי עם ישראל סובלים מהגוים זה אלפים שנות גלותנו, ועל-כן בכל פעם שרק מזכירים את הגוים מצוה לדון אותם לכף חוב, ובזה מעוררין דינים עליהם.

גם אמר, שצריכין להזהר מאד מאד על כל ההלכות שהקפידו עליהם חכמינו הקדושים, וזכרונם לברכה, כגון: לא להתיחד עמהם, ולא להתלוות אליהם וכו' וכו', כי הוא פקוח נפש ממש, כל גוי בחזקת רוצח, ובפרטיות אלו שמאמינים באותו האיש, ימח שמו, צריכין לשנא אותם מאד מאד, כי הם הם קלפת אדום, מלכות הרומיים, שהחריבו את בית מקדשנו.

ואמר, שזכי הנפש אי אפשר להם לסבל איזה גוי, וכל מי שיש בו מדה זו, שאינו יכול לסבל איזה גוי, זה סימן שנפשו מזככת.

גם אמר: אפלו אם כבר מתועדים לפעמים עם גוים, צריכים לדבר עמהם רק מיחוד הבורא יתברך ומאחדותו יתברך, ואיך שהוא יתברך אבינו והוא בראנו, וכשמדברים מאמתת מציאותו יתברך, הם מתבטלים לגמרי, ואפלו אם היו רוצים לעשות איזו רעה, על-ידי ששומעים מאחדותו יתברך, נתבטל הגשם שלהם וממילא נתבטלת הרעה שלהם.

וְדָבַר זֶה רָאִיתִי אֶצְלוֹ הַרְבֵּה פְעָמִים, כְּשֶׁהָיָה לוֹ הַהֲכָרַח לְהַתְּוַעַד
עִם אֵיזָה גּוֹי, תִּתְּכֶף-וּמְיָד דְּבַר עֲמוֹ מֵהַשֵּׁם יִתְּכַרֵּךְ וּמֵאַחֲדוּתוֹ יִתְּכַרֵּךְ,
וְתִתְּכֶף-וּמְיָד נִשְׁתַּנָּה הַגּוֹי אֵלָיו וְהִרְאָה לוֹ פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת.

וּפְעַם אַחַת שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ עַל דְּבַר זֶה: לָמָּה מְזַכִּיר לְגוֹיִם תְּמִיד
אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְּכַרֵּךְ? וְעֲנָה לִי: הֲלֹא מְקַרָּא מְלֵא הוּא (תְּהִלִּים צ"ו):
"סִפְרוּ בַּגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ", וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂרַבְנוּ ז"ל אוֹמֵר (סֵפֶר
הַמִּדּוֹת, אוֹת יְשׁוּעָה, סִמֵּן כ"ה): מִי שֶׁמוֹדִיעַ דְּרָךְ ה' לְרַבִּים, עַל-יְדֵי-זֶה
אֶפְלוּ כְּשֶׁהוּא בֵּין הַגּוֹיִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹשִׁיעַ לוֹ.

וְעַל-כֵּן מָה טוֹב וּמָה נְעִים לְגַלוֹת לְכָל אֶחָד אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ
יִתְּכַרֵּךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּשְׁרָה שְׂכִינָה עָלָיו, וְיִצִּילוּ הַשֵּׁם יִתְּכַרֵּךְ מִכָּל
מִינֵי שׁוֹנְאִים וּבְפָרְטִיּוֹת מְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים.

וְאָמַר אָז: כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר תְּמִיד רַק מֵהַשֵּׁם יִתְּכַרֵּךְ, כָּל הַרַע
שְׂרוּצִים לַעֲשׂוֹת לוֹ נִתְּבַטַּל לְגַמְרִי, וְנִעֲשִׂים כְּלֵא מִמֶּשׁ.

וְכָל זֶה דְּבַר עִם גּוֹיִם בְּעֵת הַהֲכָרַח גְּדוֹל, אֲבָל בְּמְצִיאוֹת הוּא
אוֹמֵר שֶׁהוּא שׁוֹנֵא אוֹתָם מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַשְּׁנֵאָה.

וְתְּמִיד בְּשַׁעָה שֶׁהוּא אוֹמֵר תּוֹרָה בְּרַבִּים, רוֹאִים, שׁוֹמְעִים
וּמְבִינִים, אֵיךְ שֶׁמֵּהֲפֹךְ בְּזִכּוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמֵהֲפֹךְ בְּחֻבָּתָם שֶׁל
הַגּוֹיִם, וְתְּמִיד שְׂגוּר בְּפִיו פִּתְגָם זֶה, שֶׁמְעוֹלָם קָשָׁה לוֹ לָמָּה הִצְרִיךְ
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבְרֹא אֶת הַגּוֹיִם, וּבְפָרְטִיּוֹת רַבּוּי כְּזֶה (אֲרַבְעָה
בְּלִיּוֹן), אֲלֵא הַתְּרוּץ, שֶׁהֵם יִהְיוּ הַכְּפָרָה שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל, וּמִתְחִיל
מוֹהֲרָא"ש נ"י לְצַעֵק: (וְרוֹאִים וּמְרַגְּשִׁים שֶׁמְדַבֵּר אָז רַק אֵלָיו
יִתְּכַרֵּךְ)...

"אֵיפֹה שָׂרָק יֵשׁ עֲכָשׁוּ אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חוּלָה, שֶׁיִּהְיוּ מֵאָה גּוֹיִם
הַכְּפָרָה שְׁלוֹ", "אֵיפֹה שָׂרָק יֵשׁ עֲכָשׁוּ אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּעֵת צָרָה שֶׁיִּהְיוּ

מָאָה גוֹיִם הַכִּפְרָה שְׁלוֹ", וְכֵן מֵאֲרִיף בְּזֶה לַפְדוֹת אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, וְלַעֲוֹרֵר וְלַהֲפֹךְ אֶת הַדִּינִים עַל הַגּוֹיִם.

וְאָמַר, כִּי רַק בִּידִיעָה זֹו הוּא מְקַרֵּר אֶת עֲצֻמוֹ, לָמָּה צְרִיכִים גוֹיִם, אֲלֵא שְׂמָאָה יִקְחוּ אֶת הַמַּחְלוֹת וְהַצְרוֹת מִבְּרִי יִשְׂרָאֵל אֶחָד.

וְאָמַר, אֵף שֶׁלְּפִי הָאָמֶת גַּם הַגּוֹיִם הֵם נִבְרָאִים מִמְּנוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, אֵף מַחְמַת הַרְשָׁעוֹת וְהָרַע הַגָּמוּר שֶׁלֵּהֶם, שֶׁהָרְגוּ וְחָנְקוּ וְשָׂרְפוּ וְהִמִּיתוּ בְּכָל מִינֵי מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, בְּנִי אֶהוּבִיו יִתְבָּרֵךְ, לְזֹאת רָאוּי לָבוֹא עֲלֵיהֶם מֵה שְׂרָאוּי לָבוֹא, וּמְשִׁיחַ כְּבָר יִנָּקֵם נִקְמַת דָּם יִשְׂרָאֵל הַשְּׂפוּף.

וּפַעַם כְּשֶׁאֶחָד יֵצֵא לְלַמֵּד אֵיזָה גוֹי שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, אָמַר, שְׂאֵת הַגּוֹיִם צְרִיכִים לְלַמֵּד רַק אֶת אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית-דִּין: סְקִילָה, שְׂרִפָּה, הָרַג וְחֲנִיקָה, וְלֹא שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי-נֹחַ, וְאֵל לָנוּ לְשִׁכַח כְּרַגַּע מֵה שֶׁעָשׂוּ לָנוּ הַגּוֹיִם מִשֶּׁשָּׁף אֲלֵפִים שְׁנוֹת הַגְּלוּת, שֶׁהָרְגוּ וְחָנְקוּ וְשָׂרְפוּ בְּכָל מִינֵי מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אֶת אַחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֵף שֶׁהַגְּזֵרָה הִיְתָה מִשָּׁמַיִם, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לְלַמֵּד זְכוֹת עַל שׁוֹם גוֹי, וּבִפְרָט עַל הַנוֹצְרִים, יִמַּח שְׁמֵם וְזִכְרָם, שֶׁעָשׂוּ בְּמִשְׁךְ אֲלֵפִים שְׁנוֹת גְּלוּתָנוּ מֵה שֶׁעָשׂוּ לָעַם יִשְׂרָאֵל, וְרָאוּי לְחֹזֵר עַל זֶה תְּמִיד לְבְנֵי בֵיתוֹ וְיִלְדָיו וְכֵן לְחֻבְרָיו וְכוּ', לְמַעַן לֹא נִשְׁכַּח מֵה עָשׂוּ לָנוּ וּבְאֵילוֹ מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת וְאֶכְזָרִיּוֹת הַתְּנַהֲגוּ אִתָּנוּ, וּבִפְרָטִיּוֹת בְּדוֹר הַזֶּה הָעֲמֻלָּקִים הַגְּרַמְנִים, יִמַּח שְׁמֵם וְזִכְרָם, מִצְוָה רַבָּה לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם וּלְהִזְכִּירָם, וְזוֹ מִצְוָת עֲשֵׂה שֶׁל "זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמֻלָּק" וְכוּ', וְתְּמִיד חוֹזֵר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁלְּגוֹי מַגִּיעַ כָּל הָאַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין בְּיַחַד: סְקִילָה, שְׂרִפָּה, הָרַג, וְחֲנִיקָה.

וְעַל-פִּי-רַב הוּא מְזַכֵּיר מֵה שֶׁעָשׂוּ הַגּוֹיִם לָעַם יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ שֶׁהָרְגוּ וְרָצְחוּ אוֹתָנוּ בְּכָל מִינֵי עֲנוּיִים וְרָצִיחוֹת וּמִיתוֹת מְשֻׁנוֹת עַל לֹא דְבָר, רַק עַל שְׂאָנוּ יְהוּדִים, וְעַל-כֵּן אֵיךְ יְכוּלִים לֹא לְשַׁנֵּא אוֹתָם.

ותמיד מדבר מזה ומחליף בתפלתו את הדינים מעל כלל ישראל
 שיתפכו על הגוים כלם, ומבקש הרבה ממנו יתברך, שיהיו כל
 הגוים כפרה לעם ישראל, אמן בן יהי רצון!

דבור

מוהרא"ש נ"י אמר, שאין לה עוד דבר העוקר את האדם
 מהשם יתברך כמו הדבור הבטל, שמדבר כל העולה על רוחו,
 ומפספט ומדבר דבורים של מה בכך, ואמר, שהדבור בטל הוא כמו
 זרע לבטלה ממש.

ואמר, שצריכים לעבוד הרבה על שמירת הדבור וקדשותו, וזו
 ההתחלה והיסוד בעבודת השם יתברך, כי כל זמן שפיו פתוח
 ומדבר כל העולה על רוחו, אז יש לו חור גדול שמשם נשפכת כל
 הקדשה שרוצה להשיג ולהגיע.

וספר מוהרא"ש נ"י, כשרבנו ז"ל נסע מארץ ישראל בחזרה,
 בדרך נעשה חור באניה ונכנסו המים, והגיעו כל הערבים שהם היו
 המלחים של הספינה להוציא את המים, וכל מה שהוציאו נכנסו
 יותר כדרך חור, וכמעט שאבדו תקותם, עד שהיו בסכנה גדולה של
 טביעה, חס ושלום.

ורבנו ז"ל התבודד אז הרבה, ופתח השם יתברך את עיניהם
 ומצאו את החור, ושחטו תיש ולקחו את עורו וסתמו את החור,
 ועל ידי זה הפסיקו המים לחור, והיו יכולים להוציא את כל המים,
 וכך נצלו ממות לחיים.

וְסִיּוּם מוֹהֲרָא ש"ש נ"י: כֵּן הוּא עִם הַדְּבֹר שֶׁל הָאָדָם, כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוֹר, וּמְדַבֵּר וּמְפַטְפֵט כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, אֲזִי נִכְנָסִים בּוֹ כָּל הַמַּיִם הַעֲכוּרִים מִבְּחוּץ, וּמִתְבַּלְבֵּל מִחוּ וְדַעְתּוֹ לְגַמְרִי, וְאֶפְלוּ כָּל מָה שְׁלוּמֵד וּמִתְפַּלֵּל יוֹצֵא לְחוּץ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְלָרִיק יְגִיעוּ.

וְהַזְכִּיר אַז מְאָמְרָם ו"ל (תָּנָא דְבִי אֵלֵיהּ זוּטָא, פָּרָק ט"ז): אֶפְלוּ אִם אָדָם עוֹשֶׂה הַכֹּל אֵינוֹ מִסְפִּיק לְהֵבֵל הַיּוֹצֵא מִפִּי אֶפְלוּ שְׁעָה אַחַת, שְׁנֵאמַר (קִהְלֹת ו'): כָּל עֵמֶל הָאָדָם לְפִיָּהּ, וּפִיּוֹ וְגוּפוֹ שְׁחוּטָא בְּהֵם, עֵינַי שָׁם; אִךְ תִּכְרַח וּמִיד כְּשֶׁאָדָם מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ שְׁמִירַת הַדְּבֹר, אֲזִי נִסְתָּם הַפֶּתַח וְהַחוֹר, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְצֵאת מִמֶּנּוּ שׁוֹם דְּבַר, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִצֵּל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא ש"ש נ"י, כְּמַעַט שְׂאִין עוֹד דְּבַר הַגּוֹרֵם הַתְּרַחֲקוּת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ מִי שֶׁמְפַטְפֵט דְּבָרִים בְּטֵלִים, כִּי רַבְּנוּ ו"ל מְבִיא בְּפִרוּשׁ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"ט), שְׁחָלִי נוֹפֵל בָּא עַל-יְדֵי שְׁהַדְמִים מִתִּיזִים לְמַח, עֵינַי שָׁם; וּפִרְשׁ מוֹהֲרָא ש"ש נ"י, אִם תִּדְקֹדְקוּ הַיֵּטֵב בַּתּוֹרָה הַנ"ל, תִּרְאוּ, שְׁמָה שְׁרַבְנוּ ו"ל מְדַבֵּר מִבְּגָדִים לְבָנִים, הָעֵקֶר הַיּוֹצֵא מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים הוּא גֵידִים לְבָנִים, גֵּיד הַלְשׁוֹן וְגֵיד הַמְּעוֹר, וְכִשְׁפּוֹגִם בְּהֵם, אֲזִי נִלְחָצִים לוֹ הַמַּחֲיִן עַל-יְדֵי הַדְּמִים וְיָכוֹל לְבוֹא לְיַדֵּי חָלִי נוֹפֵל, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, בְּגַשְׁמִיּוֹת, וְלִיְדֵי חָלִי נוֹפֵל בְּרוּחָנִיּוֹת, שְׁנוֹפֵל מִמְדַּרְגָּתוֹ.

וּמוֹהֲרָא ש"ש נ"י תָּמִיד מְעוֹרֵר אֶת תְּלַמִּידוֹ, שֶׁיִּשְׁמְרוּ מְאֹד מְאֹד אֶת הַדְּבֹר, וְהַזְהִיר הַרְבֵּה לְלַמֵּד אֶת סִפְרֵי הַ"חֶפֶץ חַיִּים", וְאָמַר שֶׁהַ"חֶפֶץ חַיִּים" הַקְּדוּשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, וְזָכָה לְמַדְרָגוֹת נִשְׁגָּבוֹת בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּדֶרֶךְ גְּדוּלַי הַצְּדִיקִים, תְּלַמִּידֵי הַבַּעַל-שֵׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, רַק עַל-יְדֵי שְׁהִיָּה נִזְהָר כָּל יְמֵי חַיָּיו בְּשְׁמִירַת הַלְשׁוֹן, וְזָכָה אֶת הַרְבִּים עִם סִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים עַל נוֹשֵׂא זֶה.

ואף שזכה למדרגות גדולות, אף-על-פי-כן היה איש נסתר מאד, כי הלביש את כל עניניו בפשטות גמורה, כדרך שאר הגדולים המפרסמים מאנשי ליטא, ועוד הפליג הרבה הפלגות על רבנו בעל ה"חפץ חיים", זכותו יגן עלינו, ועורר אותנו לעשות לעצמנו קביעות בספריו הקדושים בכל יום ויום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבימי נעוריו השתוקק מאד מאד להגיע אל מדרגת רבנו ז"ל בקדשת הדבור, ובקש על זה יום אחר יום כמה שנים רצופות, ואמר, שספר רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל, שבימי הנעורים שלו לא היה רוצה להיות ביחד עם אנשי העולם, כי עוד לא אחז במדרגה זו, שאפלו כשמדבר עם בני-אדם יהיה דבוק בו יתברך, ולא ישכח ממנו יתברך, ואמר אז רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל: האתה חושב שבפעם אחת זוכים לזה? על זה צריכים יגיעות ועבודות ימים ושנים.

וסים מוהרא"ש נ"י, ששיחה זו מאד מאד היתה בעזרו, והתחזק הרבה משיחה זו, כי ראה שיש מדרגה כזו שיכולים להיות דבוקים בו יתברך, אף בשעה שמדברים עם בני אדם.

ועל-כן הפציר הרבה הרבה בו יתברך על נקדה זו, ודבר זה היה תחלת עבודתו, הינו על נקדה זו התחיל לבקש הרבה מהשם יתברך, כי יען שנתקרב אל רבנו ז"ל כשהיה בחור צעיר בגיל שש-עשרה וחצי שנים, והיה בימי נעוריו שובב גדול, וגם היה רגיל לפטפט הרבה דברים בטלים וכו', כדרך בני הנעורים.

על-כן תקף-ומיד כשרק זכה להודע מרבנו ז"ל ולהתקרב אליו, התחיל קדם לבקש על שמירת הדבור, והרבה להפציר ולבקש ממנו יתברך על דבר זה, ולאט לאט זכה לשבר ממנו את המדה הרעה הזו של פטפוטי דבורי בטלים.

ואמר, שְׁלֹמֵד אֶז הַרְבֵּה אֶת סִפְרֵי הַ"חֲפֵץ חַיִּים", וְזֶה עֲזָרוּ, עַד שְׁאַחֲרֵי יְגִיעוֹת שֶׁל כַּמָּה שָׁנִים רְצוּפוֹת, הָאִיר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֵינָיו, וְנִכְנַס בְּלִמּוּדֵים עֲמֻקִּים בְּעֵינָיו זֶה שֶׁל קִדְשֵׁת הַדְּבֹר, עַד שֶׁעֲזָרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁאַפְלוּ כְּשֶׁמְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם, הוּא מְדַבֵּר אֶז עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְתָמִיד כְּשֶׁלּוֹמֵד בְּרַבִּים אוֹ מְדַבֵּר עִם אַחֲרִים, בְּאֲמֻצֵּעַ דְּבֹרוֹ הוּא מְשַׁלֵּב דְּבֹר זֶה: הֲלֹא רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר בְּלִקּוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ה', שֶׁכְּשֵׁי שֶׁגִּזַר דִּין צָרִיכִים לְהַלְבִּישׁ אֶת הַתְּפִלָּה בְּשִׂיחָה אוֹ בְּתוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּנִיאל ב'): בְּגִזְרַת עִירִין פְּתַגְמִין, הִינּוּ לְאַחַר גִּזְרַת דִּין, אֲזִי בְּמֵאֵמֶר קִדִּישִׁין שְׁאִילְתִּין, אֶז הַצְּדִיקִים מְלַבְּשִׁים שְׁאֵלְתָם בְּמֵאֵמֶר.

(וְנִרְאֶה שֶׁעוֹשֶׂה זֹאת כְּדִי לְהַזְכִּיר לְעֲצָמוֹ, וְעַל-פִּי-רַב אֵף אֶחָד אֵינוֹ תוֹפֵס כְּוִנָּתוֹ כָּלֵל, כִּי עוֹשֶׂה בְּדַרְךְ שְׁלוֹב בְּתוֹךְ שִׂיחָתוֹ, עַד שֶׁאֵין עוֹלָה עַל הַדַּעַת כָּלֵל שֶׁהוּא דְּבוֹק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְדַבֵּר אֶז עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְכַמָּה פְּעָמִים רָאִיתִי בְּחוּשׁ, שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶז עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְפִרְטוּיּוֹת בְּשַׁעֲה שְׁאוֹמֵר תּוֹרָה בְּרַבִּים, הוּא תָּמִיד דָּן לְכַף זְכוּת אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, וּמְרַבֵּה לְסִפֵּר וּלְדַבֵּר מִרְשַׁעַת אַמוֹת הָעוֹלָם שֶׁעָשׂוּ וְעוֹשִׂים לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְאֶז רוֹאִים בְּחוּשׁ, מִי שֶׁמְסַתְּפֵל בְּעֵין אֲמֵת, כִּי כְּוִנָּתוֹ בְּדְבֹרוֹ לְמַעַלָּה וְלֹא לְמַטָּה, וְכֵן הִרְגַּשְׁתִּי וְהִבְנַתִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים).

וְאֵמֵר מוֹהַר"ש נ"י: כְּשֶׁאָדָם מְכַנֵּס בְּדַעַתוֹ תָּמִיד, שְׁאֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, רַק הַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְצִיר בְּדַעַתוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מְסַבֵּב עִם אֱלֻקוֹתוֹ בְּכֹל הַצְּדָדִים, אֶז בְּנִקְלָלוֹ לְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם, וְהֵם יַחֲשִׁבוּ שֶׁהוּא מְדַבֵּר עִמָּהֶם, אֲבָל הוּא מְדַבֵּר אֶז אוֹ עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ אוֹ עִם נִשְׁמָתָם.

אַשְׁרֵי עֵינַי רְאֵתָהּ זֹאת!

דְּבָקוֹת

עֲנִין הַדְּבָקוֹת שְׁאֵנוּ רְגִילִים לְרֵאוֹת אֶצֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י, זֶהוּ עֲנִין יוֹצֵא מִן הַכָּלָל, וְהִיא רְאוּי לְחַבֵּר עַל זֶה חֲבוּר בְּפָנַי עֲצֻמוֹ, כִּי עַל-פִּי-רֹב הוּא דְבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּדְבָקוֹת נוֹרָאָה וְנִשְׁגָּבָה מְאֹד מְאֹד בְּבִטּוֹל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, וּמִפְעַם לְפַעַם סוֹגֵר אֶת עֵינָיו, וְרוֹאִים בְּחוּשׁ אֵיךְ שְׂמִיחַד אֲזוּ יְחוּדִים נוֹרָאִים, וּמְדַבֵּק אֶת עֲצֻמוֹ בְּמָקוֹם שְׂמִדְבֵּק.

וְכַמָּה פְּעָמִים שׁוֹמְעִים אוֹתוֹ לְשִׁיר תְּבוּת אֱלוֹ: "מִמֶּלֶא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין, וְאֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וּבְכָל תְּנוּעָה וְתַנוּעָה שֵׁם אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם", עִם הַנְּגוּן שְׁלוֹ, וּבְזֶה מְזָכִיר לְעֲצֻמוֹ לְחֹזֵר וּלְהַדְּבֵק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ.

וְאֵי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִזֶּה, כִּי עַל זֶה נֶאֱמַר (תְּהִלִּים קל"ה): "כִּי אָנִי יִדְעָתִי כִּי גְדוֹל ה'", וְכִמּוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַבֵּנוּ ז"ל (שיחות הַר"ן, סִימָן א'), כִּי הַשְּׂגָת אֱלֻקוֹת שְׂמִשְׁיג כָּל אֶחָד אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַסְבִּיר זֹאת לְחֲבֵרוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזֶהֱר: נוֹדַע בְּשַׁעֲרֵים בְּעֵלָה, כָּל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשְׁעַר בְּלִבִּיה, עֵינַי שֵׁם.

וּמִי שֶׁרְגִיל לְהַסְתַּכֵּל עָלָיו, רוֹאֵה אֵיךְ שֶׁהוּא מִתְּלַהֵב תָּמִיד בְּהַתְּלַהֲבוֹת יוֹתֵר גְּדוֹלָה, לְהִיּוֹת דְבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּדְבָקוֹת אֱמֶת, וּמִיָּד מִסְתַּכֵּל סְבִיבוֹ, וְרוֹאִים בְּחוּשׁ אֵיךְ שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל עֵצִים עֲצָמִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, הַמְּחִיָּה וְהַמְּהַיָּה אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה.

פעם אחת הלך מוהרא"ש נ"י לטייל עם כמה מאנשי שלומנו כדרכו תמיד, ובדרך ספר שיחות וספורים נפלאים כדרכו [נומעט כבר נכתבו בעזרתו יתברך], ופתאם בא לפניהם ערל עם כֶּלֶב.

והתלהב מוהרא"ש נ"י מאד מאד, ואמר לאנשי שלומנו: "ראו אלקותו יתברך עכשו בגלוי עצום, איך שמחיה ומחיה ומקים את כל הבריאה", והראה באצבעו על הארץ ואמר: "דומם", ואחר-כך הראה באצבעו על האילנות שהיו שם ואמר: "צומח", ואחר-כך הראה על הכלב ואמר: "חי", ואחר-כך הראה באצבעו על הערל ואמר: "מדבר", וסיים: "כלם" — הכל לכל אלקות גמור הוא."

ובשעה שזכינו לשמע דבר זה מפיו הקדוש, ראינו בעינינו והרגשנו בחוש, איך שאין שום דבר בלעדיו יתברך כלל, כי הכניס בעצמנו בטול כזה אל האין סוף ברוך הוא אשר אי אפשר לשער ולספר כלל.

וכן ספר לי אחד, שהלך לטייל עמו פעם אחת בליל פסח אחר הסדר בשעה שלש בלילה, והיה אז דבוק ומאד מאד, ופתאם בא לנגדם חתול, וגם אז התלהב ואמר לו כנ"ל: "דומם", והראה על הארץ, "צומח", והראה על האילנות, "חי", והראה על החתול, "מדבר", והראה על האחד שהלך לטייל עמו, "כלכם אלקות גמור הוא, רק השם יתברך צמצם עצמו בצמצום כזה" וכו', ואת גדל החיות והתענוג שמרגישים בשעה שמדבר מדבקות הבורא יתברך, זה אי אפשר לשער ולספר כלל.

ודרכו לומר תמיד: "אם לא להיות דבוק בו יתברך, מה שוים של החיים בעולם הזה, ולהפוך, אם זוכים להיות דבוקים בו יתברך בדבקות אמת, מה צריכים את החיים בעולם הבא?"

ואמר, שאין צריכים אלא להיות דבוקים בו יתברך באמת, אזי
כבר אין צריכים לא עולם הזה ולא עולם הבא, וכבר לא אכפת לו
שום דבר; אשרי הזוכה לדבק עצמו בו יתברך בדבקות אמת!

ותמיד קובל מוהרא"ש נ"י מאד מאד ואומר, שמה הוא צריך
את כל הטרדה הזו שיש לו מהבחורים שעומדים תמיד סביבו, וכן
מהאברכים שבאים אליו, "הלא אם לא הייתם אצלי, הייתי יושב
ומדבק עצמי בו יתברך בדבקות אמת, ובשבילכם עלי להעתיק
מחשבותי תמיד ממנו יתברך".

והרבה פעמים נוזף בכל אלו הפרוכים אחריו: "לכו לחיים
ולשלום, מה אתם רוצים ממני, הלא עלי לישב תמיד אצלו יתברך,
ואתם מבלבלים אותי".

(ובאמת מי שעין אמת לו, רואה שכל זה מוהרא"ש נ"י עושה
בהתלבשות, כי רוצה להזכיר לעצמו אפלו בין אנשים שהוא יתברך
עמו, אתו ואצלו, וצריכים לדבק עצמו עמו, ובזה שנוזף במקרבים
אליו, הוא רק בבחינת מבטשין ליה, כי רוצה להכניס גם בהם
אלקותו יתברך).

ועל-פי-רב כשמוהרא"ש נ"י מדבר מדבקות הבורא יתברך,
נעשה בטול הבחירה ממש, ומרגישים שממש אין בלעדיו יתברך
כלל, ואין טבע, ואין גשמיות, רק הכל אלקותו יתברך.

ופעם אחת דבר מוהרא"ש נ"י, שצריך האדם להיות כל-כך
דבוק בו יתברך, עד שבשעת התפלה לא יראה ולא ירגיש רק את
אמתת מציאותו יתברך, באשר אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א',
סימן נ"ה), כי צריך לבוא לבטול כזה, עד שלא יראה רק את המלך
בעצמו, עין שם.

וספר אז, שהרב הקדוש רבי שניאור זלמן מליאדי בעל התניא ז"ל, שאל פעם את בנו הרב הקדוש רבי דב בער ז"ל: בערע, מיט וואס האסטו היינט געדאווענט? (עם מה התפללת היום?) והשיב לו: עם הארת "וכל קומה לפניך תשתחוה" — אפלו קומת אדם קדמון אריך ועתיק וכו' וכו', ושאל בנו את אביו: אבא, ועם מה התפללת אתה היום? והשיב: אני התפללתי עם הסטענדער... (הינו שבא אל בטול כזה שלא ראה שום דבר, רק אלקותו יתברך, והוא גם פה למטה בסטענדער).

ופעם אחת טייל הרב הקדוש מליאדי עם בנו, ובדרך עמד והתחיל לומר עם נגונו (הרב בעל התניא דבר עם נגון): בערע, בערע, אתה מטייל עכשו באריך ועתיק וכו', (והינו שהוא מעין ודבוק ביחודים ובעולמות העליונים), ואני (ומשך בתבת און איך...) מטייל עם האדמה... הינו מגלה אלקותו יתברך פה למטה.

וספר בנו הרב הקדוש רבי דב בער ז"ל: בשעה שאמר לו אביו, ואני מטייל עם האדמה... לא ראה לפניו אדמה כלל, רק אלקות ממש, גלוי אלקות כזה המשיך אביו על הארץ בשעת דבורו מאלקותו יתברך.

וכשספר זאת מוהרא"ש נ"י אמרו בדבקות כזו, והראה באצבעו הקדושה על האדמה, עד שגם אנחנו באותו רגע שכחנו מהכל וראינו רק את אלקותו יתברך.

וענין זה היה פעמים רבות, בשעה שטייל בחוץ אחר חצות בדרך עם אנשי שלומנו היקרים, בחורים ואברכים, והיה בתוך שיחתו הקדושה עומד ומדבר מגלוי אלקות דבקות הבורא יתברך, עד אשר שכחנו לגמרי היכן אנו נמצאים.

וּכְשֶׁהִתְחַלְנוּ לְלַכֵּת הִרְגָּשְׁנוּ כְּאִלוּ אָנוּ נִמְצָאִים כְּכֹר בְּעוֹלָם הַבָּא,
וְהוֹלְכִים עַל רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹתָיו יִתְבַּרְךָ, דְּבִקּוֹת כְּזוֹ הַמְּשִׁיף בָּנוּ.

וְדָבָר זֶה יְכוּלִים לְהַעֲיֵד מִי שֶׁרַק הֵלֵךְ אִתּוֹ, אֲשֶׁרִינוּ וְאֲשֶׁרִי
חֻלְקָנוּ שְׂזַכִּינוּ לְהִיּוֹת בְּחֻלְקוֹ!

דְּאָגָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר פְּעַם לְאַחַד שֶׁבָּא אֵלָיו עִם דְּאָגוֹתָיו: "מַה
לְךָ לְדָאג, הֲלֹא הַדְּאָגָה מְכַלִּית אֶת הָאָדָם לְגַמְרִי, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
ז"ל הַקְּדוֹשִׁים (סְנֵה־דְרִין, דָּף ק'ב): לֹא תַעֲלֵל דְּוִיָּא בְּלִבְךָ דְּגַבְרִי גַבְרִין
קָטַל דְּוִיָּא", (אַל תִּכְנִיס דְּאָגָה בְּלִבְךָ, כִּי הִרְבָּה אַנְשִׁים גְּבוּרִים הִרְגָּה
הַדְּאָגָה).

וְאָמַר לוֹ: הָאָדָם צָרִיף לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד לְקַפֵּץ וּלְדַלֵּג עַל
עֲנִיָּו, וְלֹא יַחְקֹר אַחֲרָיו, כְּמוֹ שֶׁרַגִּיל הַלְּשׁוֹן הַזֶּה בְּמִכְתָּבֵי מוהרנ"ת
ז"ל, "אֵיבָעַר גְּעֵשְׁפְרוֹנְגְעֵן", "רַק לְדַלֵּג".

וְהִתְנָא אוֹמֵר (אַבוֹת פָּרָק ב'): "מְרַבָּה נְכֻסִים מְרַבָּה דְּאָגָה", כֹּל
מַה שֵׁישׁ לְאָדָם יוֹתֵר עֲסָקִים בְּזֶה הָעוֹלָם, זֶה מְכַנִּיס בּוֹ יוֹתֵר דְּאָגוֹת
וְדוּאָג תָּמִיד.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֵׁישׁ פִּתְגָם בְּסִפְרִים עַל-פִּי מְאָמְרָם ז"ל
(סְנֵה־דְרִין דָּף ק"ו): דוּאָג אֵין תּוֹרְתוֹ אֶלָּא מֵהַשְּׁפָה וְלַחוּץ, מִי שֶׁתָּמִיד
דוּאָג, גַּם הַתּוֹרָה שְׁלוּמֵד הִיא רַק מֵהַשְּׁפָה וְלַחוּץ, כִּי אֵינוּ מְצַמְצָם
דַּעְתּוֹ וְאֵינוּ מְכוּן לְלַמּוּדוֹ.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמה שאמרו חכמינו ז"ל הקדושים (יבמות ס"ג:): אל תצר צרת מחר כי לא תדע מה ילד יום, שמא מחר בא ואיננו, נמצא מצטער על העולם שאינו שלו, מאמר זה ראו בחוש אצל אנשי שלומנו היקרים, אשר אחזו תמיד בתפלה והתבודדות, הם היו כל-כך בטוחים, וחייו חיים כל-כך נעימים ומאשרים, עד שלא עלה על דעתם שיש יום מחר בכלל.

(ודבר זה רואים ממש אצל מוהרא"ש נ"י, שאינו דואג מיום אל יום כלל, וכמה פעמים הצרף לפרע חובות בכמה אלפים בעוד כמה ימים, והוא לא בלבב את עצמו כלל, רק היה רגיל לומר דיה לצרה בשעתה).

ואמר פעם, שאצלו הדרך שאינו דואג משעה לשעה, מכל שכן מיום ליום, ומה שאמרו חכמינו הקדושים (מדרש רבה, קהלת), על פסוק "דור הולך ודור בא", שכל יום הוא דור שלם, אמר מוהרא"ש נ"י שזה רואה בעצמו בחוש, כי בכל יום יום יש לו עסקים עם הרבה אנשים, ויש לו כמה וכמה ענינים בכמה וכמה דברים וכל מיני בלבולים בעסקי הרבים, אך אינו דואג שום דאגת מחר כלל, כי כל יום יום אצלו כמו דור חדש.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שמרגיל את עצמו לא לדאג, אזי הוא בן חורין ממש, ואין לו שום שעבוד ועל כלל, והוא חי בבטחון חזק.

וכמה פעמים באו אל מוהרא"ש נ"י עם כל מיני דאגות, והוא חזק ואמץ אותם שישכחו הכל מדעתם, כי חבל לבזבז את הזמן והכח על דאגות של הבל.

ופעם אמר לאחד: ראה, אתמול באת אלי ודאגת מאד מאד, ואני אמרתי לך: אל תדאג רק ברח לך אליו ותברך בתפלה

והתבודדות, ולא ציפת אותי, רק המשכת בדאגתך, והיום תסתכל
 בחזרה, ותראה איך שיום האתמול פרח לך עם דאגות ופחדים של
 הבל, ומאומה לא תפסת ביום האתמול, ואמר דבר זה בתמימות
 כזו, עד שראו בחוש איך היום האתמול פרח מהאדם, וכבר לא
 יחזר לו.

ומאד מאד הקפיד מוהרא"ש נ"י על דברים כאלו, הינו על
 אלו בני-אדם שיכולים לחיות חיים נעימים, וללמד ולהתפלל בלי
 דאגות, רק מחפשים וממשיכים על עצמם מתחת לאדמה דאגות
 חדשות לבל יוכלו לשבת במנוחה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה ביותר מצוי בין הזקנים והזקנות,
 שתמיד מחפשים דברים על מה לדאג, הלא בימי נעוריהם, חכו וקוו
 לימי הזקנה שכבר תהיה להם מנוחה הן מהעבודה הקשה שעבדו
 כל ימי חייהם, והן מהילדים, ומשאר צרות שעברו עליהם, ודיקא
 לעת זקנה הם מחפשים וחוקרים אחר דאגות חדשות.

ואמר מוהרא"ש נ"י שזו פשוט קללה לאדם, רחמנא לצלן,
 שתמיד יהיה בדאגה, ומי שמרגיל את עצמו תמיד לדבר עמו יתברך,
 לו אין כבר שום דאגות, כי תמיד מספר לפניו יתברך את כל לבו.

ועוד האריך בדבורים נפלאים כדרכו על ענין זה.

דבר

פעם אחת התאונן אברך אחד לפני מוהרא"ש נ"י, שהסתובב
 כל היום בעבור צדקה, ולא קבל אפלו פרוטה אחת, והשיב לו

מוהרא"ש נ"י בדבורי חזוק ונחומים: מה אַתָּה יוֹדֵעַ, מַה שְּׁפָעֶלְתָּ בְּדַרְךָ זוֹ, הֲלֹא קִדְּם הָאָדָם צָרִיךְ לְדַעַת, שְׂאֵם הַסְּתַבְּכָה לְפָנָיו נְסִיעָה, צָרִיךְ לְנִסֵּעַ, כְּמוֹ שְׂאֵמֶר רַבְּנוּ ז"ל בְּפִרוּשׁ (שיחות הַר"ן, סִימָן פ"ה) כְּשֶׁרוֹאֶה אָדָם נְסִיעָה לְפָנָיו, אֵין לוֹ לְהִתְעַקֵּשׁ לְמַנַּע מִזֶּה, לִישֵׁב בְּבֵיתוֹ, עֵין שָׁם.

וּבְפֶרֶט מָה אַתָּה יוֹדֵעַ אֵיזוֹ גְּלוּת הָיִיתָ מְחִיב לִילֵךְ בְּעִבּוּר חֲטָאִיךָ הַרְבִּים, וּבְזֶה שֶׁהִסְתַּוְּבַבְתָּ כָּל הַיּוֹם נְפֻטְרָת מְגָלוּת יוֹתֵר גְּרוּעָה, חֵס וְשָׁלוֹם.

אַחֲר־כֵּן אָמַר לוֹ: בְּכֹלֵל, עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לִידַע שֶׁהוּא צָרִיךְ לְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד דְּבוּרֵי אַמוּנָה, וְעַל-כֵּן בְּכָל מְקוֹם שֶׁרַק הוֹלֵךְ לְשֵׁם הוּא מְתַקֵּן, מֵאַחַר שֶׁמְדַבֵּר עִם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל דְּבוּרֵי אַמוּנָה, וּבְזֶה הוּא כָּבֵר מְתַקֵּן דְּרַכּוֹ, וּמִי יוֹדֵעַ אוֹלֵי הַצְּרֻכָּת לְלַכֵּת אֶל הָאִישׁ הַהוּא וּלְגָלוּת לוֹ אֶמְתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: דַּע לָךְ, שְׂאֲנִי רְגִיל לֹמֵר לְכָל מְשַׁלַּח, אַתָּה אַל תִּלָּךְ בְּעִבּוּר מַעוֹת, רַק לָךְ לְדַבֵּר דְּבוּרֵי אַמוּנָה עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁתִּפְגַּשׁ, שֶׁהֵם אוֹרוֹת רוּחַנִיִּים, אֲזִי מְמִילָא יַחְלִיף לָךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשִׁפְעַ גְּשָׁמִי.

וְהֵבִיא סְמוּכִין לְדַבְּרֵיוֹ וְאָמַר: הֲלֹא רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"ה): לְמַעַלָּה הַמַּעוֹת הֵם גְּנוּנִין נְהוּרִין וְכוּ', עֵין שָׁם, (וְכֵן הוּא בְּלְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ס"ח), כִּי לְמַעַלָּה מְמִקּוֹם שֶׁמְשַׁתְּלִישׁ לְשֵׁם הַמָּמוֹן הוּא שִׁפְעַ קֹדֶשׁ, וְאַחֲר־כֵּן נִתְגַּשֵּׁם לְמַטָּה וְנַעֲשֶׂה מָמוֹן גְּשָׁמִי וְכוּ', עֵין שָׁם.

וְעַל-כֵּן בְּזֶה שֶׁתַּעֲלֶה אֶל הַשָּׁרֵשׁ שֶׁהוּא אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים, גְּנוּנִין נְהוּרִין, וְתֵאִיר בְּנַפְשׁ יִשְׂרָאֵל אַמוּנָה, אֲזִי מְמִילָא כָּבֵר יַחְלִיף לָךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשִׁפְעַ גְּשָׁמִי, וְיִהְיֶה לָךְ שִׁפְעַ.

ובאמת כל מי שצית את מוהרא"ש נ"י בזה, ראה נפלאות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל המעות שלו הם רק משם, הינו ממקום עליון וגבוה מאד מאד, מאחר שהוא תמיד רק מדבר דבורי אמונה, שפע אלקי אור רוחני, אזי השם יתברך חוזר ומשלים לו, כי נתהיה מזה למטה שפע גשמי, ונעשה מזה מעות.

ועל-כן, סיים, מי שצריך לנסע בדרכים (כגון משלח), יהיה רגיל לדבר עם כל אחד ואחד רק דבורי אמונה, ואז יראה נפלאות רבות, איך שיבוא אליו כבר שפע גשמי לרב.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאחר חתנתו נסע כמה שנים בדרכים, ולמד בדרך הרבה מאד, וגם התבודד הרבה עמו יתברך בכל מקום בואו, ואמר, שתמיד בחר לנסע רק לבד, ובאפן הזה לא היתה פסיעה שלא פסע בלי התבודדות ושיחה בינו לבין קונו.

ופעם אחת התבטא: "כמעט כל מה שזכיתי היה רק בזכות שהלכתי הרבה בדרכים, והייתי הולך גלות (שקורין גלות אפרעכטן) כמה שנים רצופות, והיתה לי בזה עבודה גדולה, וברוך השם, איני מתחרט על אותן השנים, אף שהיה קשה וכבד עלי מאד מאד, אבל חסדי השם יתברך, לא הפסדתי בגלל זה (איך האב נישט צוגעלייגט וועגן דעם).

ופעם ספרו לפניו כמה מאנשי שלומנו: אחד ספר שנסע אל מקום זה... ואחד ספר שנסע למקום זה... כל אחד ספר היכן שהיה, ומוהרא"ש נ"י ענה לכל אחד ואחד: בכל המקומות האלו שהייתם גם אני הייתי וטילתי שם עם התבודדות, והרבה בכיתי לפניו יתברך על הדרכים האלו שהייתם, ופרט להם בפרטיות כל הרחובות והסמטאות שבכל עיר ועיר.

(ומרחוק הבנתי מדבוריו הקדושים, שהרבה שנות עבודה הכניס בנסיעותיו וטלטוליו, וקבל על עצמו גלות, ועל-ידי-זה זכה שהשכינה תשרה עליו בקביעות, וכאשר שמעתי ממנו בעצמו פעם, שמי שרגיל לילך בגלות, זוכה כי השכינה מתחברת אליו, ואמר שזה מובא בזהר הקדוש).

דן את חברו

מוהרא"ש נ"י מזהיר תמיד לדון את חברו לכף זכות, ואמר שאצל רבנו ז"ל זה יסוד מוסד וחקק מאד, וכשאדם דן את חברו תמיד לכף זכות, אזי דנים אותו לכף זכות, וכעין שאמרו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה (שפת דף קכ"ז). הדין את חברו לכף זכות, דנין אותו לכף זכות.

ואמר, ששום ברירה אינה תופסת ומרגישה, ואף אדם אינו חש, כי בשעה שהוא דן את חברו, אז הוא דן את עצמו, כמו שגלה לנו רבנו ז"ל על משנת (אבות, פרק ג'): ונפרעין מן האדם מדעתו ושללא מדעתו, כפשוטים לדון את האדם, אזי שואלין לו על חברו ועל מעשיו, ומבקשים חנות דעתו, ואם אינו נזהר ודן אותו לכף חוב, אזי דנין אותו כמו שדן את חברו, כי מלמעלה שואלין לאדם חנות דעתו על חברו שעשה דבר זה... או דבר זה... ועל-כן כמו שיפסק בן יפסקו עליו.

ועל-כן צריך להזהר בדברים אלו מאד, ותמיד יכון להמשיך רק ברכות וישועות על כלל נשמות ישראל, ויברכם בכל מיני ברכות, ואז כפי שהוא דן את חברו ידונו אותו גם-כן.

ואמר בשם מוהרנ"ת ז"ל, שאי אפשר להחזיר בני-אדם בתשובה, רק על-ידי שדנים אותם לכף זכות, כי בלא למוד זכות לא יכולים אפלו לגשת אליהם.

עוד אמר מוהרא"ש נ"י, בשם מוהרנ"ת ז"ל: בשעה שאדם דן את חברו לכף זכות, אזי פותח לו פתח התשובה, אבל כשדן אותו לכף חוב, הוא סוגר ממנו כל הפתחים מלחזר בתשובה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו מאנשי שלומנו שהלכו בדרך זו — לדון תמיד את חבריהם לכף זכות, גדלו והצליחו עד מאד מאד, והיו תמיד שמחים ועליזים, וכל אלו שדנו את כל אחד לכף חוב, היו תמיד עצבניים ומעצבים ושרויים בדכאון ובמרה שחורה, וכעסנים גדולים, רחמנא לצלן.

ומאד מאד מבקש מוהרא"ש נ"י מתלמידיו תמיד, שיברחו מלדון את בני-אדם, כי מה האדם יודע את מי הוא דן? ואמר: מי שדן את כל אחד לכף זכות, יכול לזכות לרוח-הקדש.

והביא ראיה ממאמרם ז"ל (ברכות דף ל"א:), שאמרה חנה לעלי הכהן לאו איפא רוח-הקדש גבך שדנתני לכף חובה ולא דנתני לכף זכות, עין שם; משמע מזה שכדי לדון את האדם לכף זכות, צריכים רוח-הקדש, וכן בפשיטות מי שאינו דן את חברו תמיד לכף זכות, אין בו רוח-הקדש רק רוח טמאה שורה בו.

וכמה וכמה פעמים נארע שבאו אליו כל מיני בעלי עברה, רחמנא לצלן, והוא דבר עמהם בנחת ובסבלנות גדולה, ובאו אליו בטענה אחר-כך, היתכן שמתעסק עם אנשים מגשמים ובעלי עברה כאלו, ענה ואמר להם בצחות: בשביל זה אינכם יושבים על פסא

הכבוד, כי אם הייתם יושבים שם הייתם עושים כליון, רחמנא לצלן,
משונאיהם של ישראל.

(והבנתי אז מדבריו הקדושים פרוש ובאור בתורה: "תקעו —
ממשלה" (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן א', ובחלק א' סימן ו'), כשאדם
דן את חברו תמיד לכף זכות, ומוצא בו כל מיני אבנים טובות
ומרגליות שהם נקודות טובות, אז נעשה אדם היושב על הפסא, כי
נכלל בו יתברך, והוא יכול לעשות ראש השנה, עין שם).

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת היה בין אנשי שלומנו, ודן
אחד את חברו וכו', ופתאום קם הלה ואמר לו: לשנה טובה תפתבו
ותחתמו... והראשון עומד ומתמיה עליו: מה אתה? והשיב לו, הלא
רבנו ז"ל אומר בפרוש: כשיושבים ודנין את חברו עושים ראש
השנה, ועל-כן אני רואה שאתה דן אותי עכשו, נמצא שאתה עושה
ראש השנה, ועל-כן אני מברכה בברכת לשנה טובה וכו', והלה
נתביש והפסיק.

ופעם אחת בקיץ ט"ל עמנו בחוץ כדרכו, והיה כבר לילה וחשך,
ופתאום ראה שבאיזה בית ממול יש רעש גדול ובאה המשטרה,
והתבונן במתרחש שם (כדרכו תמיד ללמד איזה למוד מכל מה
שרואה).

והמעשה היה כך, שבאיזה בית נתקלקל צנור המים, והביאו
בעל מלאכה לתקן, והוא הסתובב שם בבית עם פנס שיאיר לו
כדרכו, והשכן לא ידע שזה בעל מלאכה המסתובב, רק חשב שזה
גנב, ועל-כן קרא למשטרה, וכשבאה, נתברר לה, שהוא רק בעל
מלאכה העושה מלאכתו לתקן את צנורות המים, והלכה לה.

אז פתח מוהרא"ש נ"י ואמר לנו: אתם רואים, לפעמים נדמה
לאדם שעושה טובה לחברו בזה שמסתכל עליו ורואה ומביט על

חסרונותיו, ורוצה לתקנו, ומבקש לתן לו עצות והנהגות להוליכו
בדרך הישר.

ובאמת גורם לו אז רק רעות ובושות וחרפות, כמו השכן הנ"ל
שרצה להיטיב לחברו, כי חשב שמסתובב שם גנב, ועל-כן גרם
חרפות ובושות ועגמת נפש גדולה.

וכמו-כן מי שאינו יודע ומבין בנשמות ישראל, אסור לו
להתעסק בזה, ואף שנדמה לו שמתקן, באמת הוא מקלקל לגמרי,
רחמנא לצלן, כי אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו, כי אם היה
נכנס, היה רואה שזה רק בעל מלאכה ולא גנב.

וכמו-כן מי שהוא יודע באמת את יקרת נשמות ישראל וערפן,
הוא חפץ רק לתקנם ולא ההפוך — לגרם חרפות ובושות וכו'.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: כמו-כן מי שזוכה להתקרב אל רבנו
ז"ל, ומי שכבר בפנים בחדרו של רבנו ז"ל, רואה ויודע שהוא
רק מתקן את הצנורות שלנו, שהם סוד הקשרים של נשמתנו, אל
רוחניות אלקותו, באפן שירד בהם מי שפע גלוי אלקות.

לא-כן מי שעומד בחוץ, הוא חושד שבפנים מסתובב גנב,
רחמנא לצלן, וקורא למשטרה וגורם חרפות ובושות, כמו שהיה
בימי מוהרנ"ת ז"ל.

וסים מוהרא"ש נ"י, שכן הדבר עם המתנגדים שלו, הם עומדים
בחוץ נדמה להם עלי מה שנדמה וכו', אבל אלו שסמוכים וקרובים
אליו, הם רואים ויודעים שהוא רק מתקן להם את צנורות הנשמות
שיכללו וידבקו בעולמות העליונים וימשיכו שפע גלוי אלקות.

ובענין השונאים והחולקים עליו שתמיד מדבר מהם, הוא אומר שהוא דן אותם לכף זכות, כי הם בעלי קנאה גדולים והקנאה סורחת מהם וכו', ועל-כן מה הם אשמים בזה שחולקים.

ואף שעל-ידי-זה גורמים, רחמנא לצלן, בושות והזקים גדולים, מה לעשות, אמר, הלא התנא אומר (סוטה דף ז'). הרבה קנאה עושה, קנאה גורמת להרבה רע, ועל-כן אפלו את המתנגדים החריפים שלו הוא דן לכף זכות, שמדת הקנאה בוערת בהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י: המדרגה העליונה ביותר היא לא להתחיל לדון את חברו כלל — בין לטוב ומכל שכן לרע, כי מה אכפת לו מעשה חברו, שצריך לדון אותו לטוב או להפך, עליו רק לדבר דבורי אמונה והשגחה פרטית, ולא יחשב חשבונות של אחרים כלל, ואז דיקא יצליח.

התבודדות

מוהרא"ש נ"י ספר, שתכף-וימיד כשזכה להתודע ולהתקרב אל רבנו ז"ל, הדבר הראשון שנראה לו יפה הוא ענין ההתבודדות — לפרש שיחתו אליו יתברך.

כי קדם שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל בימי קטנותו, היה מעין הרבה בספורי מעשיות של צדיקים, והיה רואה ומתבונן במדרגות הגבוהות, שזכו כל אחד ואחד מתלמידי הפעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, ותלמידי הפגיד, זכותו יגן עלינו, ותלמידי תלמידיו, ואיך שהיו דבקים בשמים בדבקות אמת, וזכו לחזות

במרכבה העליונה, ולראות נוראות נפלאות, ולשמע רזין דרזין סתרי נסתרות.

ומוהרא"ש נ"י היה אז בגיל צעיר ולא הבין איך יכול להיות אדם שמלבש בגוף ומסתובב בזה העולם שיוכל לעלות לשמים וכו' וכו', ומכל שכן לראות מראות וחזיונות וכו' וכו', ולהשיג השגות וכו' וכו', אף תכף-ומיד פשוטה להתקרב אל רבנו ז"ל, וראה את ענין ההתבודדות לדבר עמו יתברך בלשון שרגיל בה, הבין תכף-ומיד שזה הוא הסלם לעלות אל השמים, ועל ידו זוכים אל מה שזוכים וכו'.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהוא התחיל להרגיל את עצמו בדרך זו להתבודד עמו יתברך תכף-ומיד בתחלת ההתקרבות, ועברו עליו עליות וירידות, כי בכל פעם היה נדמה לו כי לריק יגיעו וטרחתו.

אף היתה דרכו לעיין בשבחי רבנו ז"ל, שכתוב שם, שגם אצל רבנו ז"ל היה דבר זה, שהתחיל להתבודד כמה ימים, והיה נדמה לו כי לא שומעים אותו, ועל-כן התרשל, ואחר-כך שוב נתעורר, וכן היה הרבה פעמים, עד שהחליט פעם, שיעבר עליו מה, הוא כבר לא יחזר ממנו יתברך, ומאז התחיל להפנס בכל יום לקדשה, פמובא שם באריכות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם אצלו היה דבר זה, שהיו לו עליות וירידות, ורק הדבורים הנ"ל היו בעזרו, שקבל על עצמו שלא יחזר ממנו יתברך בשום אופן שבעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, איך שכל התקרבותו אל רבנו ז"ל היתה בתמימות ובפשיטות גמורה, והיתה דרכו לבלות על התבודדות ושיחה בינו לבין קונו ימים שלמים, ותמיד היה מחפש לעצמו

מקום מיחד שאין שם בני-אדם, ושם שפך את לבו אליו יתברך, שיזכה באמת להיות איש כשר כמו כל שאר הצדיקים.

וכל מה שנכנס בדבר זה של התבודדות, יותר הבין שזוהי דרך האמת, וזו דרך הצדיקים האמתיים, שעל ידם זכו למה שזכו לעלות לשמים ולהשיג השגות פלאי פלאות, ולשמע כרוזין היוצאין מכל העולמות וכו', ועל-פן התמיד בזה מאד מאד מדי יום ביומו, ואף שבא לו הדבר הזה כל-כך קשה, כי היה אז צעיר מאד בסוף הכל בן ט"ז שנה, ולא היה רגיל לדבר כזה, מכל שכן שאף פעם בחייו לא שמע מענין התבודדות, אף-על-פי-כן היה כל-כך דבוק בהנהגה זו שראה בספרי רבנו ז"ל, עד ששום דבר לא היה יכול להפריד אותו מדרך זו.

וספר, איך שהרגיש אז כל מיני נעם וערכות בתפלתו ובהתבודדותו, ובכה הרבה מאד מאד בדמעות שלישי, שיזכהו השם יתברך גם-כן להפגס אל תוף הקדשה, והתמיד בזה מאד מאד, אף-על-פי-כן אחר כל הערכות והמתיקות שהרגיש היה לו קשה ענין זה מאד מאד, כי לא היה רגיל לישיב יחידי בחדר או במרתף, כי דרכו היתה קדם התקרבותו להיות שוכב גדול, וכאן הרגיל את עצמו לשנות את דרכו מההפך אל ההפך ממש, והיה לו כל-כך קשה לישיב לבדו, עד שפעמים רבות הכריח את עצמו לישיב יחידי כמה שעות רצופות, והיה נדמה לו אז, שבודאי ימות שם, אף-על-פי-כן לא הסתפל על זה כלל, רק מסר את נפשו בעבור דבר זה, וישיב שעות רצופות במקום אחד, ודבר הרבה עמו יתברך, וחזר הרבה על דבורים מסוימים מאות פעמים, ואפלו שכבר לא היה לו מה לדבר ישיב שם בעקשנות גדולה.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי לאביו היה בית-הכנסת, ובאמצע היום ובפרט בלילה לא היתה שם שום ברירה, ועל-בן שם ישיב ושם בלה את ימי נעוריו, ודרכו היתה לירד אל המרתף, ששם היה חשוך, ושם

היתה עקר עבודתו כמה שנים רצופות, ובתחלה היה בטבעו פחדן גדול לישב לבדו במרתף חשוף, ובפרט בלילה, והוא הכריח את עצמו לישב שם כמה שעות.

ואף שבתחלה פחד עד מאד מכל מיני פחדים ודמיונות כדרך מי שיושב בחשוף במרתף וכו', ואצלו היה אז דבר זה (לישב במרתף חשוף) ממש מסירות נפש, אף-על-פי-כן לא הסתכל על זה, ובכה הרבה לפניו יתברך, וכן היתה דרכו לטיל הרבה בלילה בחצר שמאחורי ביתו, ושם התבודד הרבה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבכל מקום בואו תכף-ומיד חפש לעצמו מקום פנוי להתבודד, ושם ישב הרבה שעות, וכן בישיבה היכן שלמד היה בנין הישיבה בן חמש קומות, ובשתי הקומות העליונות לא השתמשו והיו הדלתות סגורות ומסגרות במסמרים, והיה שם חשוף והרבה אבק, עד ששום בחור לא העלה על דעתו לעלות לשם, (והרבה בחורים אמרו שיש שם שדים... ועל-כן היה פחד אפלו לעלות לשם).

ויען שגם בישיבה רצה להתבודד הרבה, על-כן נתן לו השם יתברך עצה, שיטפס דרך החלון בקומה שלישית ויעלה לקומה החמישית, (כי היו בחוץ מדרגות כמו סלם), ואמר, שבפעם הראשונה היה מלא פחד מהדמיונות שדמו הבחורים, כי יש שם מזיקים... אף-על-פי-כן הוא נסה לטפס שם בשעה שאף אחד לא ראה, ופתח את החלון ונכנס דרך שם, וראה שהיו שם מטות שבורות ושלחנות וספסלים שבורים ושכבת אבק, ועל-כן נקה לעצמו איזו פנה ושם ישב הרבה מאד, והיה לו מקום בטוח, כי ידע שאף אחד לא יעלה על הדעת לחפש אחריו, כי פחדו לעלות כנ"ל.

ומפעם לפעם הָיָה מתחמק מחבריו ומטפס על הסלם מחויץ לבנין, אף שהיה דָּבָר זֶה מְסַכֵּן קִצָּת, הוא לא הסתפל על זֶה, וְנִכְנַס הַרְף החלון, וַיֵּשֶׁב שָׁם שְׁעוֹת וְגַם בָּלָה שָׁם כַּמָּה שָׁנִים רְצוּפוֹת.

ואמר, שִׁבְחָרְךָ הָיָה שָׁם קָר מְאֹד מְאֹד, אַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִסְתַּכַּל עַל זֶה כָּלֵל, וּבָלָה שָׁם בְּכָל יוֹם וְיוֹם שְׁעוֹת רַבּוֹת, וּכְשֶׁחָזַר אֶל הַיְשִׁיבָה, עָשָׂה בְּכָל פַּעַם בְּחֻכְמָה שְׁלֹא הִרְגִישׁ אַף אֶחָד מֵהֵיכָן זָא.

וספר מוהרא"ש נ"י שהשנים האלו היו לו השנים הטובות ביותר בחייו, הודות ענין ההתבודדות, והתמיד בדבר זה עד מאד מדי יום ביומו שעות רצופות, אף-על-פי-כן הָיָה שְׁבוּר מְאֹד מְאֹד, כִּי לֹא הָיָה לוֹ מִי שִׁיחֲזָקוֹ, וְלֹא הָיָה לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר אִיזָה דְּבוּר הַתְּחִזְקוֹת, וּבְפִרְטוּיֹת שְׁבִשְׁנֵים הָרֵאשׁוֹנוֹת מֵהַתְּקַרְבוֹתוֹ הִסְתִּיר מְאֹד אֶת כָּל עֲנִיֵּן הַתְּקַרְבוֹתוֹ אֶל רַבְּנוֹ ז"ל מִחֲבָרָיו, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ מְנִיעוֹת וְיִסּוּרִים, כִּי אִזּוֹ בְּכָלֵל לֹא יִדְעוּ בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית מֵעֲנִיֵּן רַבְּנוֹ ז"ל, וְהָיוּ רַק כַּמָּה מְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ אֲשֶׁר לֹא הָיוּ לָהֶם שׁוֹם דְּבוּרִים כָּלֵל, וְכֵן לֹא הָיוּ לְפִי רוּחוֹ.

ובזו הלשון אמר מוהרא"ש נ"י: "נישט דאס האב איך געמיינט בְּרִסְלָבֵר חֲסִידוֹת", (לא אליהם דמיתי חסידות בְּרִסְלָב), כִּי לְפִי תְּבַעֲרַת לְבוֹ אֱלֹיו יִתְבָּרַךְ וְאֵל דְּרַכֵּי רַבְּנוֹ ז"ל בְּתַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת, רָאָה שֶׁהֵם כָּל-כָּף רְחוּקִים מְכָל זֶה, וְאִינָם יוֹדְעִים כָּלֵל אֶפְלוּ מֵה זֶה.

וספר אז, שְׁכַמָּה פְּעָמִים הִתְוַעַד עִמָּהֶם, אָבֵל הִיָּתָה לוֹ חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת גְּדוּלָה מְזָה, כִּי מְצָאִם חֲסִידִים מְזָה לְגַמְרִי.

ופעם שָׁמַע שֶׁסִּפְרוּ בֵּינֵיהֶם עַל אֶחָד מְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ בְּפוֹלְנָיָה, שָׁבָא לְקַבֵּל בְּרִכַּת פְּרֻדָּה (שְׁקוּרִין גְּעוּזֵעֲגֵעֵנְעֵן זִיף) מֵהָרֵב הַחֲסִיד רַבִּי יִצְחָק בְּרִיִּיטְעֵר ז"ל, כִּי נִסַּע אִזּוֹ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וַיְדוּעַ שֶׁהָרֵב הַחֲסִיד

רבי יצחק ברייטער ז"ל הִיה מְתַבּוּדֵד גָּדוּל, וְעַל-כֵּן כָּשָׁבָא הַנִּי"ל
אֵלָיו מִצָּאוּ סְגוּר בְּאִיזָה חֶדֶר וּמְתַבּוּדֵד, וְסִפֵּר שֶׁיֵּשֵׁב וְחִכָּה לוֹ שֵׁשׁ
שָׁעוֹת רְצוּפוֹת עַד שֶׁיִּצָּא.

וּכְשֶׁסִּפְרוּ אֶת הַסְּפוּר הַזֶּה, אָז הִתְפַּלְאוּ כָּל הַשּׁוֹמְעִים, אִיךָ יָכוֹל
לִהְיוֹת דְּבָר כָּזֶה לֵיֵשֵׁב שֵׁשׁ שָׁעוֹת רְצוּפוֹת, וְהִתְנַכְחוּ בֵּינֵיהֶם, זֶה
אוֹמֵר שָׁזוֹ גִּזְמָה, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁזֶה שֶׁקֶר, וְלֹא דוֹקָא וְכוּ' וְכוּ', וְהוּא
הִיה אֵז בְּחוֹר צָעִיר וַיֵּשֵׁב מֵהֵצֵד וְשָׁמַע אֶת הַוּכּוּחִים, וְהִיָּתָה לוֹ
חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת גָּדוֹלָה, וְחָשַׁב בְּדַעְתּוֹ: הוּי שׁוֹטִים, שׁוֹטִים, מִדּוּעַ לֹא
יָכוֹל לִהְיוֹת דְּבָר כָּזֶה.

(כִּי אֶצְלוֹ הִיה דְּבָר זֶה פְּשׁוּט, כִּי הִתְבּוּדְדוֹת הַפְּשׁוּטָה שְׁלוֹ
הִיָּתָה אַרְבַּע אוֹ חֲמֵשׁ שָׁעוֹת רְצוּפוֹת, וְהִרְבֵּה יָמִים בְּלָה כָּזֶה כָּל הַיּוֹם
כָּלוּ), וְעַל-כֵּן לֹא הִיה הוֹלֵךְ אֲלֵיהֶם יוֹתֵר.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁאָז בִּימֵי נַעֲרוּתוֹ שֶׁהִתְבּוּדֵד כָּל-כָּף,
הִרְגִישׁ מִמֶּשׁ אַחַר כָּל הַתְּבּוּדְדוֹת, שֶׁרַבְּנוּ ז"ל מְרַחְצוֹ וּמְנַקּוֹ מִכָּל
מִינֵי זְהָמוֹת, וּפְעָמִים רַבּוֹת נִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ מִמֶּשׁ כְּמוֹ שֶׁסִּפֵּר רַבְּנוּ
ז"ל, שֶׁכְּשֶׁחֲזַר מֵהַתְּבּוּדְדוֹת הִרְגִישׁ עוֹלָם אַחַר לְגַמְרֵי, וְכֵן הִיה
אֶצְלוֹ, שֶׁכְּשֶׁחֲזַר הִרְגִישׁ אֶת עֲצָמוֹ אָדָם אַחַר לְגַמְרֵי, וְכֵן הַמְּקוֹם הִיה
נִרְאָה בְּעֵינָיו כְּמְקוֹם אַחַר, וְכֵן בְּלָה יָמִים וְשָׁבוּעוֹת וְחֻדְשִׁים וְשָׁנִים
רְצוּפוֹת.

וְסִיָּם: מָה אָמַר לָכֶם, לֹא הִטְעִיתִי אֶת עַצְמִי (אִיךָ הָאֵב זִיךְ נִישְׁט
גַּעֲלָאזְט נֶאֱרַן), צִיִּיתִי אֶת רַבְּנוּ ז"ל הֵיטֵב בְּעַנְיַן הַתְּבּוּדְדוֹת.

וְסִפֵּר אָז, שֶׁהַקּוֹל קוֹרָא לְהַתְּבּוּדְדוֹת שֶׁחֲבֵר הֵרַב הַחֲסִיד רַבִּי
יִצְחָק בְּרִיִּיטֵעֵר ז"ל, הוֹעִיל לוֹ הִרְבֵּה, כִּי הִיָּתָה דְרָכּוֹ קָדָם כָּל
הַתְּבּוּדְדוֹת לְקָרוֹת אֶת זֶה בְּקוֹל, (כִּי בְּתַחֲלָה חָשַׁב שֶׁזֶה כְּתַב רַבְּנוּ

ז"ל בעצמו, כי חתום שם "ברשות רבך נחל נובע מקור חכמה", וזה הועיל לו הרבה מאד, כי זה עורר אותו מאד.

(ועל ענין התבודדות בלה כל ימיו, כאשר יספר במקום אחר, ועד היום אין שיחה ותורה שלא ידבר ולא יעורר את אנשי שלומנו לתפלה והתבודדות.)

הפצה

מוהרא"ש נ"י אמר, שמהיום שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל, נכנסה בו תבערה עצומה להפנס בעבודת הדפסת ספרי רבנו ז"ל והפצתם, כי נתקרב על-ידי ספר קטן ("משיבת נפש"), שדפיו היו בלויים וקרועים, שקבל אביו באחד מרחובות ירושלים, אשר נגש אליו אז אחד מאנשי שלומנו ובקשו לתן לצדקה, ואביו נתן לו, וקבל בתמורה את הספר הנ"ל, ואביו הניח זאת בביתו ולא הסתפל בזה, והיה מנח כף בביתו כעשר שנים, עד שמוהרא"ש נ"י מצאו, ונתקרב על-ידי-זה.

ואמר אז לעצמו: אם ספר קטן כזה יכול להפוך בחירת האדם מההפך אל ההפך, מדוע לא אגלה ואפרסם זאת לכל העולם, אף היה אז צעיר מאד, ועל-כן לא היה יכול להוציא רצונו וכסופו מהכח אל הפעל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבקש על זה בכל יום ויום כמה שנים רצופות מתחלת התקרבותו, שיזכה להדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל בעולם ולהפיצם בזול מאד, כי כל ספר מספרי רבנו ז"ל בא לו במסירות נפש עצומה, כי לא היה בנמצא כלל, ואפלו אלו הספרים שהדפיס אחד מאנשי שלומנו, כגון: "ספורי-מעשיות" ו"השתפכות-הנפש" ו"ספר המדות", לא היה בנמצא, כי בקשו תמורתם כסף רב, ועל-כן לא היה מצוי כלל.

ובערה בלבו אש דקדשה, מי יתן כשאגדל ואתחתן, אז אדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל, ואפיצם בכל העולם כלו בזול מאד ממש בעבור פרוטות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמאז שזכה להתקרב ולהתודע מרבנו ז"ל, לא עבר יום אחד ממש, בלי שום גזמה (כך אמר), שלא יחשב מהדפסת והפצת ספרי רבנו ז"ל, ובשביל זה בעצמו נתן לו רבנו ז"ל מתנות יקרות כאלו — ספרים נפלאים פלאי פלאים, המחיים נפש כל חי.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאי אפשר לשער ולספר כלל, שבימי נעוריו כשהיה בחור צעיר בגיל שבע-עשרה, השתוקק כל-כך לכל ספר מספרי רבנו ז"ל, וכל ספר הגיע אליו במסירות נפש עצומה עד מאד, והיה מוכן לשלם כל הון דעלמא בעבור כל ספר, אבל היה קשה לו להשיגם, וכל זה הגביר את חשקו, שפשיגדל ידפיס את ספרי רבנו ז"ל ויפיצם בכל תפוצות ישראל בזול מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמרב השתוקקות וכסופין של ימים ושנים, והרבה על זה תפלות בכל יום ויום, זכה בשנת תשכ"ה להדפיס שמונים וחמשה אלה ספרים מספרי רבנו ז"ל, לבד, בלי שום עזר של איזה "ועד הדפסה", "קרן הדפסה", "חברת הדפסה", שהיו נקראות אז כמה חבורות מאנשי שלומנו.

וְעַל-יְדֵי דְבַר זֶה נִתְעוֹרְרָה עָלָיו קִנְאָה גְדוֹלָה מִהַחֲבוּרוֹת הַנִּלְ, וּמָאֵז הִתְחִילָה עָלָיו הַמַּחְלָקָת אַט אַט, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ בְּרִצִּיחָה כְּזוֹ, שְׂאִין לְשַׁעַר וּלְסִפֵּר כָּלֵל.

וְהַכֹּל הִתְחִיל מֵאֵז שֶׁנִּתְעוֹרַר לְהִדְפִּיס אֶת סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, כִּי לֹא יָכְלוּ לְסַבֵּל אִיף בָּא אַבְרָהָם צָעִיר, שֶׁהָיָה כְּשֶׁלֶשׁ שָׁנִים אַחֵר הַחֲתָנָה, וְאִינוּ שׂוֹאֵל אֶת הַזְּקֵנִים... רְשׁוֹת, וּמִדְפִּיס אֶת סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל וּמְפִיץ בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה פְּרוּטוֹת, וּבְזֶה גַם שָׁבַר אֶת כָּל הַחֲזָקוֹת וְגַם אֶת הַמְּחִירִים הַגְּבוּהִים שֶׁבִקְשׁוּ בְּעֵבֹר כָּל סִפֵּר... וְסִים מוֹהֲרָא"ש נ"י: וְעַל-כֵּן לֹא בָחַנְם שֶׁחֲלָקוּ עָלָיו...

וּסְפֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר גָּדַל הַמְּרִירוֹת שֶׁעָבְרָה עָלָיו בְּשָׁנִים הֵּהֵם, שֶׁהִדְפִּיס וְהִפִּיץ אֶת סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, זֶה אִין לְשַׁעַר וּלְסִפֵּר כָּלֵל, כִּי מִרְבֵּי קִנְאָתָם הַסְּרוּחָה שֶׁל כַּמָּה בּוּרִים, אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ לְסַבֵּל דְּבַר זֶה, עַל-כֵּן לְקַחוּהוּ לְדִינֵי תוֹרָה, וְאַף אִימּוֹ עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ וּלְהוֹרְגוֹ מִמֶּשׁ.

(וּפַעַם נִכְנַס אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ עִם אֵיזָה בֶּן בְּלִיעֵל מִהָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וְהִרְאָה לוֹ אֶקְדָּח, וְאִים עָלָיו, וּמוֹהֲרָא"ש נ"י הִזְהִירוּ שְׂיִלְף לְקַרְא לְמִשְׁטָרָה, וְאָמַר לָזֶה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ: אֲנִי אֶסְפֵּר הַכֹּל שָׁם מִכָּל עֲסָקִיךָ, (כִּי אוֹתוֹ אֶחָד עָסַק בְּעֲסָקִים נֶגֶד הַמְּשָׁלָה, וְנִפְּלַ עָלֵיהֶם פַּחַד גְּדוֹל, וְנִכְנַע לְפָנָיו, וְשָׁלַח אֶת הַבְּלִיעֵל לְנִפְשׁוֹ, וְהוּא הִתְחִיל לְהַפְצִיר בּוֹ שֶׁלֹּא יִקְרָא לְמִשְׁטָרָה, וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: אִינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה רוֹצֵה מִמֶּנִּי, אִם יֵשׁ לְךָ טַעֲנוֹת עָלַי, הֲלֹא יֵשׁ דִּין בֵּיִשְׂרָאֵל, קַח אוֹתִי לְדִין תוֹרָה, וְכֵן הָיָה, וּפָסְקוּ הַרְבָּנִים לְטוֹבַת מוֹהֲרָא"ש נ"י).

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י רָגִיל לומר תְּמִיד אֶת דְּבוּרוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, שְׁכוּתָב בְּתוֹלְדוֹת יְמֵי חַיָּו: "וּבְעֵינַי הַדְּפָסָה יְהִיָּה הַרְבֵּה לְסִפֵּר בְּעוֹלָם

הבא", כמו־כן אצלו, מה שרק עבר עליו מיום שהתחיל להדפיס את ספרי רבנו ז"ל ולהפיצם בעולם, מזה יהיה ספור יפה בעולם הבא.

(ובאמת כפי שזכינו לשמע ממנו רק קצת דקצת מקורות חזיו מההדפסה יכולים לחבר מזה חבור גדול, פי הוא היה הראשון שגלה ופרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם במסירות נפש גדולה ביותר, והשליך נפשו מנגד ולא הסתפל על שום מונע ומעכב כלל, וממש לא היה עוד דבר כזה בין אנשי שלומנו בכל הדורות, שיקום אחד ויפרסם את רבנו ז"ל בעולם במסירות נפש כזו כמו מוהרא"ש נ"י.

וספר מוהרא"ש נ"י, שרק דבר אחד חזקו מאד מאד אז בעת המחלקת עליו, שנגש אליו בנו של הרב החסיד רבי משה גלידמן ז"ל, שהיה תלמיד מבהק של הרב החסיד רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל (מחבר הספר "באור הלקוטים"), ומסר לו כתב־יד מאביו, שרשם לעצמו שיחות ששמע מרבי אברהם ז"ל, ובאחת השיחות היה כתוב כך: בשנת תרע"ה בערב שבת־קדש שבת שירה, הלכתי עם רבי אברהם ז"ל למקוה, ושקה שם הרבה בטבילות, וכשיצא מהמקוה והלכנו יחד, אמר לי: "בעוד חמשים שנה מעכשו יהיה נעשה חדשות בדרכי רבנו ז"ל, כי יקום אברך שיגלה ויפרסם את רבנו ז"ל לכל העולם כלו".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכתב היד הזה ממש החיה אותו עד מאד מאד, וזו היתה כל התחזקותו, ולולא זאת, אינו יודע איך יכול היה להחזיק מעמד, כי כלם יצאו אז נגדו בקנאה ובשנאה עצומה.

[ובאמת אנו רואים במציאות שבדיוק בחרף תשכ"ה, שהיה אז חמשים שנה שגלה זאת הרב החסיד רבי אברהם ז"ל, קם מוהרא"ש נ"י וזכה וזכה את הרבים, והדפיס והפיץ את כל ספרי רבנו ז"ל: "לקוטי־מוהר"ן", "ספורי־מעשיות", "ספר המדות", "חיי מוהר"ן",

"שיחות-הַר"ן", "קצור לקוטי-מוהר"ן", "לקוטי-עצות" וכו' וכו',
בְּכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּזוּל מְאֹד, וְאַחֲרֵי-כֵן זָכָה לְחֹדֶשׁ בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל,
וְהִדְפִּיס אֶת חֲדוּשָׁיו וְנִתְפַּשְׁטוּ בְּכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ.

וְעַל-כֵּן לֹא בְּחִנָּם שָׁקַם עָלָיו הַסֵּמ"ךְ-מ"ם בְּעֶצְמוֹ בְּכֹל מִיָּנִי
לְבוּשִׁים, וַיֵּצֵא כְּנֻגְדּוֹ בְּחֶרֶב וּבְחֲנִית, כִּי עוֹד קִדְּם יְרִידַת נִשְׁמַת רַבְּנוּ
ז"ל לְעוֹלָם כְּבָר חָרַק הַסֵּמ"ךְ-מ"ם שְׁנָיו, וְעָשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל בַּשָּׁמַיִם,
שָׂאֵם תִּרְדַּ נִשְׁמַת רַבְּנוּ ז"ל לְעוֹלָם, אֵין לוֹ מָה לַעֲשׂוֹת (עֵין סְפוּרֵי
מַעֲשִׂוֹת מִהַזְּכוּב וְהַעֲכָבִישׁ, עֵין שָׁם), וְהָיָה קָם אַבְרָךְ צָעִיר לְלֹא שׁוּם
סִיוַע מֵאַף אֶחָד, וְהוֹלֵךְ וּמְגַלֶּה וּמְפָרְסֵם אֶת אֹר וְדַעַת רַבְּנוּ ז"ל
בְּעוֹלָם בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ, עַל-כֵּן לֹא בְּחִנָּם שֶׁהַסֵּמ"ךְ-מ"ם לֹא שָׁתַק וְקָם
עָלָיו, וְהַעֲמִיד עָלָיו חוֹלְקִים שִׁיֵּצְאוּ כְּנֻגְדּוֹ בְּקִנְיָה וּבְשִׁנְיָה סְרוּחָה,
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם.]

וּסְפַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂאֵז הָיְתָה הַשִּׁנְיָה עָלָיו כָּל-כֶּף גְּדוֹלָה, עַד
שָׂאֵף אֶחָד לֹא רָצָה לְדַבֵּר עִמוֹ כָּלֵל, וּכְשֶׁהֲגִיעַ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁנַּת
תִּשְׁכ"ו אַחַר שְׁזָכָה לְהַשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, אָזִי אָף אֶחָד לֹא
רָצָה לַעֲמֹד עַל יָדוֹ מִרַב פֶּחַד, אוֹלֵי יִזִּיק לָהֶם שְׁלֹא יִקְבְּלוּ הַמַּעֲוֹת
(חֹדֶשׁ גְּעֻלָּט) שֶׁקְּבְּלוּ מֵאַרְצוֹת-הַבְּרִית מֵאֵלּוֹ הַחוֹלְקִים עָלָיו, וְהוּא
לֹא הִתְפַּעֵל מִזֶּה כָּלֵל, רַק הִסְתַּכֵּל עַל כָּל אֶחָד בְּחֻמְלָה וּבְרַחֲמָנוּת,
אֵיךְ יְכוּלִים לִהְיוֹת כָּל-כֶּף מְשַׁעֲבָדִים אֶל הַמַּעֲוֹת, וְאֵיךְ מִדַּת הַחֲנֻפָּה
כָּל-כֶּף חֲזָקָה, וְאֵז שְׁלֹטָה הַפְּקָרוֹת גְּדוֹלָה בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, כָּל אִישׁ
הִיָּשֵׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, וְהָיוּ הַרְבֵּה לְצִים נְכֻנְסִים וּבָאִים וּמְסַתּוֹכְבִּים
בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וְזוֹרְקִים מַגְבוֹת זֶה עַל זֶה וְכוּ', וְזֶה כָּאֵב לוֹ מְאֹד
מְאֹד, וּבֵין כֶּף נִגַּשׁ אֵלָיו הָרַב הַחֲסִיד רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל, וְנָתַן לוֹ
"שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם" בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ: "אַתָּה נִקְרָא כֶּף?"
(וְהַזְכִּיר שְׁמוֹ), וְהִשִּׁיב לוֹ: "הֵן", וְאָמַר לוֹ: "בּוֹא עִמִּי אֶל בֵּיתִי".

וּסְפַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁלֹא יָדַע מִי הוּא, עַל-כֵּן לֹא רָצָה בְּתַחֲלָה
לִילָךְ עִמוֹ, אָף הִלָּה הַפְּצִיר בּוֹ, וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "בּוֹא עִמִּי אָנִי

איני מִפְחַד מֵאֶף אֶחָד... גַּם לִי כָּתְבוּ מֵאַרְצוֹת־הַבְּרִית שְׁלֹא אֲדַבֵּר עִמָּךְ, אֶף אֲנִי צוֹחֵק מֵהֶם... בְּרוּךְ הַשֵּׁם, אֲנִי נִצְרָף לְבְרִיּוֹת, יֵשׁ לִי מִשְׁלִי, וְעַל־כֵּן מֵהֶם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת לִי... לֹא יִכְתְּבוּ עָלַי מִצָּבָה אֲרָכָה כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ עַל הַרְבֵּי הַחֲסִיד רַבֵּי אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהַאָרֶץ ז"ל..."

וְכִשְׁשָׁמַע מוֹהֲרָא"ש נ"י דְּבוּרָיו אָמַר, שְׁמַאֲד מְאֹד הָיוּ נִרְאִים בְּעֵינָיו דְּבוּרִים כְּאֵלוֹ, כִּי רָאָה לְפָנָיו אִישׁ שְׁאִינוֹ מִתְּפַעֵל וְאִינוֹ חוֹנֵף אֶת מִתְנַגְדָּיו, וְעַל־כֵּן הִסְפִּים לְלַכֵּת עִמוֹ, וְזֶה הָיָה בְּבִקְרֵי אַחַר תְּפִלַּת וְתִיקוּן, וַיֵּשֶׁב שָׁם וְאָכַל אֶצְלוֹ אַרוּחַת הַבִּקְרֵי, וְאַחַר "בְּרֶפֶת־הַמְּזוּן" דִּבֶּר עִמוֹ עַד אַחַר הַצְּהָרִים סָמוּךְ לְתַפְלַת מְנַחָה יוֹתֵר מִשְׁבַּע שָׁעוֹת רְצוּפוֹת.

וְהַרְבֵּי הַחֲסִיד רַבֵּי לֹוִי יִצְחָק סֵפֶר לְפָנָיו אֶת כָּל לְבוֹ וְכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו בְּבֵית־הַמְּדֻרָשׁ, (כִּי אַז זָלְזָלוּ בּוֹ מְאֹד, וְאֶף אֶחָד לֹא הִתְחַשֵּׁב בּוֹ כְּלָל).

וְכִף נִמְשָׁךְ כַּמָּה יָמִים שָׂרָק הוּא קָרְבוֹ מְאֹד מְאֹד, וְסֵפֶר לוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם כַּמָּה שָׁעוֹת רְצוּפוֹת שִׁיחוֹת וְסִפּוּרִים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ וּמִהַדוֹר הַקּוֹדֵם, וּבְפִרְטוּיֹת מְרַבֵּי אַבְרָהָם בֶּן רַבֵּי נַחֲמָן ז"ל, וּמֵאִז נִתְקַשֵּׁר עִמוֹ בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ וְחִזָּק.

וְסֵפֶר מוֹהֲרָא"ש נ"י: בְּאֶמֶת רְאִיתִי הַרְבֵּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ הַיְקָרִים, שֶׁהָיוּ לְמַדְגָּנִים יוֹתֵר גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ, אֲבָל אִישׁ תָּמִים בְּדַרְכֵי רַבְּנוֹ ז"ל לֹא מִצָּאֲתִי כַּמָּהוּ.

וְאֶף שֶׁהָיָה אַז עוֹד מְבֻזָּה בְּעֵינָי שְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, כִּי הִיָּתָה הַרְבֵּה מִחֲלָקֶת וְסִכְסוּכִים בִּיגִיָּהֶם, אֶף־עַל־פִּי־כֵן רְאִיתִי וְהִסְתַּכַּלְתִּי וְהִתְבּוֹנַנְתִּי שְׁדִיקָא הוּא יְהִיָּה מְסַגֵּל לַעֲשׂוֹת סֵדֶר בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, כִּי מְאֹד מְאֹד כָּאֵב לוֹ לְמָה לֹא יִסְתַּכְּלוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ עַל־כָּל־פְּגָמִים עַל אֶחָד, וְלֹא יְהִיָּה הַפְּקָר, כָּל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה.

ועל-כן כִּשְׁחֹזר לְאַרְצוֹת-הַבְּרִית, הִתְחִיל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְפַרְסְמוֹ
בֵּין בְּנֵי-הַנְּעוּרִים שֶׁנִּתְקַרְבוּ עַל יְדוֹ, וְסִפֵּר לָהֶם מוֹהֲרָא"ש נ"י
כָּל הַסְּפֹרִים שֶׁשָּׁמַע אֶצְלוֹ, וְעָשָׂה תַעֲמוּלָה גְדוֹלָה שְׁכָל הַבַּחֲוֵרִים
וְהָאַבְרָכִים שֶׁשָּׁמְעוּ בְּקוּלוֹ יִלְכוּ אֵלָיו, וְכֵן אֵט אֵט הִתְחִיל לְהַתְּפָרֵס.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֵף שָׁלוֹ בְּעֵצְמוֹ יֵצֵא קְלָקוּל גְּדוֹל
שֶׁהִתְחִיל לְפַרְסְמוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כִּשְׁהִתְחִיל לְהַדְּפִיס אֶת סִפְרָיו וְחִדּוּשָׁיו
תָּמִיד מִזְכִּירוֹ, וְהִתְחִילוּ לְהִתְקַבֵּץ אֵלָיו הַבַּחֲוֵרִים וְהָאַבְרָכִים שֶׁקָּרַב
מוֹהֲרָא"ש נ"י, מֵאַחַר שֶׁהוּא תָּמִיד דֹּבֵר רַק מִמֶּנּוּ, וְעוֹרֵר אֶת כָּל
בַּחֲוֵר וְכָל אַבְרָךְ שִׁילָךְ רַק אֵלָיו, וְאַחַר-כֵּן כָּבַר לֹא חֹזֵר אֵלָיו הַבַּחֲוֵר
אוֹ הָאַבְרָךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁנֶּעֱשׂוּ לוֹ שׁוֹנְאִים, אֵף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִסְתַּכַּל
עַל זֶה, רַק עָשָׂה תַעֲמוּלָה סְבִיבָה כַּמָּה שָׁנִים רְצוּפוֹת, עַד שֶׁלֹּאֵט לֹאֵט
נִתְפָּרַס בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וְהָיָה כָּל אֶחָד מִסְתַּכַּל עָלָיו.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁגַּם כָּל הָעֵנִינְן הַנ"ל, שֶׁעָשָׂה תַעֲמוּלָה
גְּדוֹלָה סְבִיבָה, עוֹד הַגְּבִיר עָלָיו הַמַּחְלֶקֶת בְּיוֹתֵר, כִּי הָלָה הָיוּ לוֹ
שׁוֹנְאִים רַבִּים מִכָּל הַחוּגִים מִבֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וּמֵאַחַר שֶׁהוּא פָּרַס
אוֹתוֹ וְלֹא אֶת אֲחֵרִים... עַל-כֵּן גַּם עַל דְּבַר זֶה נִתְרַבְּתָה עָלָיו הַמַּחְלֶקֶת
וְהַקְּנָאָה וְהַשְּׁנָאָה, עַד שֶׁהִיָּתָה עָלָיו כָּבַר מַחְלֶקֶת מִפְּנֵים וּמֵאַחֲוֹר, הֵן
בְּשִׁבְלֵי הַדְּפֹסֶת וְהַפְּצַת סִפְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, וְהֵן בְּעֵבוֹר שְׁפָרְסְמוֹ, אֲבָל
הוּא לֹא הִסְתַּכַּל עַל כָּל זֶה כְּלָל, כִּי אֶצְלוֹ הָעֵקֶר שֶׁתְּפָרַס דַּעַת
רַבְּנוֹ ז"ל בְּעוֹלָם, (וְאֲשֶׁר עוֹסֵק בְּזֶה עַד הַיּוֹם הַזֶּה — לְגִלוֹת וּלְפָרַס
אֶת דַּעַת רַבְּנוֹ ז"ל בְּעוֹלָם, וְהוּא הִיָּחִיד מִמֶּשׁ בֵּין כְּלָלִיּוֹת אַנְשֵׁי רַבְּנוֹ
ז"ל שֶׁעוֹסֵק בְּדַבָּר זֶה בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּלִי לְאוֹת, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵאָרִיף
יָמָיו וְשָׁנוֹתָיו, אָמֵן !)

הַצְלָחָה

פַּעַם בָּאוּ בְּנֵי זוג אֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י וּבְקִשׁוֹ מִמֶּנּוּ בְּרָכָה לְהַצְלָחָה, עָנָה וְאָמַר לָהֶם: "אִם תִּהְיוּ שְׁנֵיכֶם תָּמִיד שְׂמֵחִים, אֲזִי תִצְלַיְחוּ", וּכְשֶׁהִתְפַּלְאוּ עַל דְּבָרָיו, עָנָה וְאָמַר: "לֹא אָנִי אוֹמֵר זֹאת, אֲלָא רַבְּנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ, לָכוּ וּתְעִינּוּ בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (אוֹת הַצְלָחָה, חֵלֶק ב', סִימָן א'), 'מִי שֶׁהוּא שְׂמֵחַ תָּמִיד עַל-יְדֵי-זֶה מִצְלִיחַ'", עֵינַן שָׂם.

וְהוֹסִיף וְאָמַר לָהֶם מוֹהֲרָא"ש נ"י: "כְּשֶׁהִבְעַל וְהֵאֲשָׁה שְׂמֵחִים, אֲזִי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם שְׁלוֹם, וּבְמִקּוֹם שֵׁשׁ שְׁלוֹם, הַשְּׂכִינָה מְצוּיָה שָׂם, וּכְשֶׁהִשְׂכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, אֲזִי נִפְתָּחִים לָהֶם שַׁעְרֵי הַהַצְלָחָה".

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂמֵי שְׁרוּצָה בְּאֵמֶת לְהַצְלִיחַ בְּכָל דְּרָכָיו בְּגִשְׂמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, יְחִזֵּק אֶת עֶצְמוֹ בְּאֵמוּנַת חֻכְמִים בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גְּמוּרָה, לְהֶאֱמִין בְּכָל הַחֻכְמִים הָאֱמִתִּיִּים, וְהַזְכִּיר אֶת דְּבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל (שָׂם חֵלֶק א', סִימָן י"ט), עַל-יְדֵי אֵמוּנַת חֻכְמִים בָּאָה הַצְלָחָה, עֵינַן שָׂם.

אָבֵל, סִימָן: "גַּם עַל אֵמוּנַת חֻכְמִים צְרִיכִים סִיעָתָא דְּשַׂמְיָא, לִידַע לְמִי לְהֶאֱמִין, כִּי הַיּוֹם כָּל טַפֵּשׁ וְכָל שׁוֹטֵה אוֹמֵר דְּעוֹת".

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁעַקֵּר הַצְלָחָתוֹ בְּדַרְכֵי רַבְּנוּ ז"ל הִיָּתֵהוּ רַק מִפְּנֵי שְׂזָכָה לְהִתְקַרֵּב עַל-יְדֵי סֵפֶר וְלֹא הִכִּיר שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע עוֹלָם מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְתָמִיד נוֹתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שְׁלֹא הִכִּיר בְּתַחֲלַת הַתְקַרְבוֹתוֹ שׁוֹם בְּרִיָּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, רַק אֶת הַסְּפָרִים — סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: "כפי שאני רואה היום, כל שוטה וגם רוח אומר דעות וכו', מי יודע להיכן היו מוליכים אותי שולל, רחמנא לצלן, כאשר מצוי עכשו, בעוונותינו הרבים", אבל כך שלא הפיר את שום ברך זכה רק להתמיד בספרי רבנו ז"ל, ומה שרק מובא בספרי רבנו ז"ל השתדל לקיים בתמימות ובפשטות גמורה, ועל-ידי-זה דיקא היתה הצלחתו כל השנים, עד שכבר נחקק בדמו היטב ספרי רבנו ז"ל, ואז כבר לא יכולה היתה שום ברך מאנשי שלומנו להטעותו, כי כבר היו ספרי רבנו ז"ל שגורים על פיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל הצלחה בחיים צריכים סיעתא דשמיא, כפי הבלבולים וההבלים שיש בעולם, וכל אחד מבלבל את חברו בשטיות ובדמיונות, ומבלבל אותו בדרכים ובהנהגות וכו', ועל-פן צריכים על זה סיעתא דשמיא, וכן רבנו ז"ל אומר (שם סימן ד'): הצלחה — סיעתא דשמיא היא, עין שם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל התפאר, שעם דבר אחד הצליח, ובזו הלשון אמר רבנו ז"ל: "מיט איין זאך איז מיר געראטן", וכששאלוהו מה הדבר, השיב, אשר מובא בכתבי האריז"ל, שכל הנשמות כלולות בנשמת אדם הראשון, וכשהלך אדם הראשון לאכל מעץ הדעת, אזי היו הרבה נשמות שפרחו אז ממנו, ולא רצו להנות מאכילת עץ הדעת, ונשמתו היתה גם-פן מאותן שפרחו אז, ובדבר זה הצליח.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, ששמע עוד נסח מאנשי שלומנו, ששמעו מהרב החסיד רבי אברהם שטרינהארץ, ששמע מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל ששמעו ממנו, שגם בזה היתה הצלחת רבנו ז"ל, שזוגתו הרבנית הסכימה עמו בכל עבודתו, ולא מנעה אותו כלל בשום פעם על שום דבר שבעולם, (רק על נסיעת ארץ ישראל), ובזה שבח רבנו ז"ל שהועיל לו הרבה, ובפרטיות בימי נעוריו שעבד את עבודתו הגדולה.

וסיים מוהרא"ש נ"י: "אבל אני הצלחתי בחיי רק על-ידי שלא הכרתי את אנשי שלומנו כלל, רק התמדתי הרבה מאד בספרי רבנו ז"ל", ותמיד נותן תודה והודאה ברבים על גדל החסד הנפלא שעשה עמו השם יתברך, שלא התקרב על-ידי שום קבוצה וכו', רק על-ידי ספרי רבנו ז"ל, ובהם התמיד ימים ושנים רצופות במסירות נפש ממש, עד שהיו שגורים על פיו בעל-פה.

ותמיד אומר מוהרא"ש נ"י ברבים, שעקר הצלחתו היתה שלא הטעה את עצמו כלל, רק כל מה שראה בספרי רבנו ז"ל קיים עד הסוף במסירות נפש ממש, ובפרטיות סדר דרך הלמוד, ואמר תמיד: "מה הייתי עושה אם היה בא אלי זקן שוטה... או אברך פגום... ואומר לי לא, לא, זה אינו דרך רבנו ז"ל (כמו שאומרים זאת היום), אילו פנים היו לי? האם הייתי מסים אפלו פעם אחת ששה סדרי משנה או ש"ס או ארבעה חלקי 'שלחן ערוך'?!" וכו' וכו', אבל כך שלא הפיר אותם, על-ידי-זה דיקא הצליח מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שמוסר את עצמו לגמרי אליו יתברך, ויודע בידיעה ברורה שאין לו שום ברירה שבעולם, שיכולה לעזור לו או יקלקל לו, האדם הזה דיקא יצליח מאד מאד, כי כל זמן שהאדם חושב שזה יעזור לו... או זה יעזור לו... עדין אין לו הצלחה נצחית.

מה שאין כן כשבא לידיעה ברורה ומחלטת שאין לו רק הקדוש-ברוך-הוא, אז יצליח מאד מאד בדרךכו.

וסיים: "אשרי השם מבטחו רק בו יתברך, ואז יראה תמיד הצלחה בכל מעשיו ובכל אשר יפנה יצליח".

היכל-הקדש

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁקָרָא לְבֵית מְדַרְשׁוֹ מְתִיבְתָא "היכל-הקדש", וְהוּא עַל דְּרָף שְׁגָלָה לָנוּ רַבְנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נ"ט), כִּי זֶה הָאִישׁ הַמְשַׁתְּדֵל לְקָרֵב וְלַעֲשׂוֹת נְפֻשׁוֹת, הוּא בּוֹנֵה בְּחִינַת "היכל-הקדש" עֵינֵי שָׁם.

וַיַּעַן שֶׁהוּא עוֹסֵק כָּל יְמֵי חַיָּיו מֵעַת חַתֻּנְתּוֹ לְקָרֵב אֲנָשִׁים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמוֹסֵר נְפֻשׁוֹ וְגוֹפּוֹ וּמְמוֹנּוֹ עַל זֶה בְּיָדוּעַ, עַל-כֵּן קָרָא לְבֵית מְדַרְשׁוֹ "היכל-הקדש".

וּשְׂאֵלוֹ אַז אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ: "וְלָמָּה קָרָאתָם לְזֶה 'מְתִיבְתָא'?" עָנָה וְאָמַר: "'מְתִיבְתָא דְאַרְעָא כְּעֵין מְתִיבְתָא דְרַקִּיעָא', כְּמוֹ שֵׁישׁ לִי מְתִיבְתָא בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלוֹמֵי־דִּים בְּהַ דַּעַת רַבְנֵנוּ ז"ל, כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ לִי מְתִיבְתָא בְּרַקִּיעָא, כִּי מִכָּל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְהַהֲתַבּוּדוֹת וְקִיּוּם הַמְצוּוֹת שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּפֻשׁוֹת שְׂזָכִיתִי לְקָרְבָם אֶל הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, נִבְנִית שָׁם לְמַעְלָה מְתִיבְתָא נִפְלְאָה מְאֹד מְאֹד".

אַחַר-כֵּן הוֹסִיף: "תְּאַמִּינוּ לִי, כִּי בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן "היכל-הקדש" הוּא עֲנִיָן אַחַר לְגַמְרֵי, כִּי כָּאֵן יְכוּלִים לֵישֵׁב רַק כְּמָה תְּלִמִּידִים, אֲבָל כְּפִי רַבּוּי הַלְמוּד שְׁלוֹמֵי־דִים וּמִתְמִידִים פֹּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, שָׁם בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן זֶה רַב מְאֹד מְאֹד, וְלִפְיִכֶךָ בְּמָקוֹם אַחַר אֵף שְׁלִמְטָה יֵשׁ הַרְבֵּה הַרְבֵּה תְּלִמִּידִים, אֵף מֵאַחַר שְׁכַלְסִים יַחַד אֵינָם לוֹמְדִים אֶפְלוּ לֹא הַמְּחַצֵּה וְהַשְּׁלִישׁ וְהַרְבִּיעַ כְּמוֹ תְּלִמִּיד אֶחָד אֶצְלִי, עַל-כֵּן שָׁם לְמַעְלָה בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן זֶה שׁוֹם דְּבָר".

וְאִז בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם בָּא בְּחוֹר חֲדָשׁ, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהַרְא"ש נ"י: "תְּאַמִּין לִי, יְדִידִי, אִם תְּחַטֵּף אֶת עֲצָמְךָ בְּהִיכַל קְדוֹשְׁנוּ, אַז גַּם לָךְ יִהְיֶה וְגַם לְכֻלָּנוּ יִהְיֶה, לָךְ יִהְיֶה, כִּי תִזְכֶּה לְחַטֵּף אֶצְלָנוּ כָּל הַתּוֹרָה

כֵּלָה, אִם תִּלְמַד בְּאִפֶּן שְׁאַנְחֵנוּ לִוְמָדִים, וְכֵן תִּתְבוּדַד בְּכָל יוֹם וַיּוֹם הִרְבֵּה מְאֹד, וְכֵן תִּתְפַּלֵּל הַתְּפִלוֹת: 'שְׁחֲרִית, מְנַחָה, מְעֲרִיב, חֲצוֹת', בְּדַבְּרוֹת עֲצוּמָה".

"וְלָנוּ יִהְיֶה, כִּי בְּעוֹלָם הֵבֵא גַם-כֵּן נִהְיֶה בְּצוֹתָא, וְאִז כֹּל אֶחָד יִתְחַלֵּק עִם תּוֹרָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ".

וְסֵיִם: "אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָה זֹאת, מֵה שִׁיְהִיָּה שֵׁם לְמַעֲלָה בְּעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן בְּהִיכַל-הַקֹּדֶשׁ".

וּבִאֲמַת מִי שֶׁעֵין הָאֲמַת לוֹ, וְרוֹאֶה וּמִתְבוּנָן בְּכָל אֱלוֹ הַמְּקַרְבִּים שֶׁהִתְקַרְבוּ עַל-יְדֵי מוֹהֲרָא"ש נ"י, רוֹאֶה שֶׁהֵם עֲנִין אַחַר לְגַמְרֵי מִשְׁאָר אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, רֵאשִׁית, כָּלֶם בְּקִיָּאִים בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּעַל-פֶּה, כִּי מוֹהֲרָא"ש נ"י מְקַפֵּיד מְאֹד מְאֹד שֶׁכָּל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ הַנִּמְנָמִים עַל תִּלְמִידֵי "הִיכַל-הַקֹּדֶשׁ", יִסְיֵמוּ בְּכָל חֹדֶשׁ אֶת הַ"לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן" הַקֹּדֶשׁ וְהַנּוֹרָא וּשְׁאָר סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְשֵׁנִית, הוּא מְעוֹרָר וּמְחַזֵּק אוֹתָם שֶׁיִּטְיִלוּ בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקֹּדֶשׁ: תַּנ"ךְ, מִשְׁנֵיּוֹת, בְּכָלֵי יְרוּשָׁלַיִם, תּוֹסֵפְתָא, וְכָל הַמְדַרְשִׁים וְסִפְרֵי הַזֵּהָר וְהַתְּקוּנִים, וְכָל סִפְרֵי הַפּוֹסְקִים: רַמְבַּ"ם, טוֹר וְשִׁלְחַן עֲרוּף.

וְהַקְטָן שֶׁבְּאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ תִלְמִיד "הִיכַל-הַקֹּדֶשׁ", יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר יְדִיעוֹת בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה בְּכָלֵל וּבְסִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל בַּפְּרָט, מֵאֶחָד שְׁלֹא נִתְקַרַב עַל יָדוֹ, וּמִמֶּשׁ יְכוּלִים לְבָרֵךְ בְּרַפְת "הַמְּבַדִּיל בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ" בֵּין אֱלוֹ שֶׁנִּתְקַרְבוּ אֶל דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל עַל-יְדֵי מוֹהֲרָא"ש נ"י וּבֵין אֱלוֹ שֶׁנִּתְקַרְבוּ עַל-יְדֵי אַחֲרִים וְכוּ', אֲשֶׁר בִּאֲמַת אֵין יְכוּלִים לְקַרְוֹתָם מְקַרְבִּים כָּלֵל.

וּפְעַם אַחַת בָּא אֶחָד וְהִתְפָּאָר שֶׁהוּא תִלְמִיד מִ"הִיכַל-הַקֹּדֶשׁ", וְשָׁמַע זֹאת מוֹהֲרָא"ש נ"י וְהִקְפִיד עָלָיו, וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "לָמָּה אַתָּה אוֹמֵר שְׁקֵר, הֲלֹא אַתָּה יוֹדֵעַ מֵהוּ תִלְמִיד 'הִיכַל-הַקֹּדֶשׁ', שֶׁבְּכָל

לילה אומר סדר תקון חצות ומתבודד עמו יתברך, ומסיים בכל חדש ששה סדרי משנה ולקוטי-מוהר"ן, ומתמיד בכל חלקי התורה הקדושה, ומטיל בכל מקום: מקרא, משנה, גמרא, מדרש, זהר ותיקונים, ומב"ם, טור ושלחן ערוך וכו', ואתה כל-כף רחוק מזה, ואיך אתה מתפאר שאתה תלמיד אצלנו?!"

וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י: "תאמינו לי, שאני יכול למלא את הבנין עם תלמידים רבים, פי ברוך השם, לא חסר אצלנו בגשמיות דבר: אכילה, שתיה, לינה וכו', ממש כמו במלון המפאר ביותר, אך אני צריך שישתובבו אצלי סתם בחורים בלי שום תכלית, אצלי העקר הוא שיהיו בחורים ואברכים רציניים שאוחזים בעבודת השם יתברך, ורוצים להתמיד ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה, ומתבודדים עמו יתברך ומפיצים את דעת רבנו ז"ל בעולם".

ובאמת ראינו בעינינו איך שפעמים רבות דחה בחורים, ולא הניח להם אפלו להשאר שם שעה קלה, כשהבין תכף-ומיד כי הם סתם לצים ואינם רציניים כלל, ובזה יש לנו הרבה ספורים, פי היו רבים שגרשם, ואף-על-פי-כן לקחו את עצמם לעבודת השם יתברך ונשתנו לגמרי, והיו הרבה שכן ברחו מפני שגרשם, וכן היו הרבה שכבר התחילו בעבודת השם יתברך ללמד ולהתבודד וכו', ולבסוף לקחם הסמ"ך-מ"ם ונתרחקו, ועוד חולקים עליו, וכאלו יש הרבה, שזכו להתקרב ולהתנדע מרבנו ז"ל רק על-ידי מוהרא"ש נ"י, ולבסוף נתרחקו ונעשו חולקים ושונאים, ומדברים עליו כל מיני רכילות ולשון-הרע ושקרים, ואשרי אלו שזכו לאחז את עצמם ולהחזיק מעמד, ונשארו דבוקים ב"היכל-הקדש", כי אין לשער ואין לספר אל מה שזכו.

וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י: "הלא 'היכל-הקדש' נדמה כמו אי בים הגדול הסוער, ושום בריה אינה יודעת מה קורה בתוך

האי, ואיך שחיים שם חיים טובים ונעימים, ומדברים רק דבורי אמונה והשגחה פרטית, ומתמידים בתורה ודבקים בו יתברך."

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י: "הלא לפני פתח 'היכל-הקדש' עומדות אלפי ורבבות רבבות קלפות, שאינן מניחות להכנס אל הקדש פנימה".

ואברך אחד מירושלים אשר היה מאד כרוך אחרי מוהרא"ש נ"י, והיתה דרכו לבוא כמה פעמים בשנה מירושלים במיוחד אליו, פי היתה לו הרגשה גדולה בו, שבכל פעם שלמד מוהרא"ש נ"י ברבים, היה הלה יוצא מכליו, ופעם צעק: "הן הן מעשה מרכבה".

ופעם בא אליו ונתן לו מוהרא"ש נ"י עליה פנהוג, וברך "ברכת הגומל", ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "בכל פעם כשאתה בא אלינו מירושלים ומברך 'ברכת הגומל', תכונן גם על הנס שעדין חזרת אלינו, כי כפי רבוי ההתנגדות שיש עלי, זה נס שאחד חוזר אלי", והלה התפלא על זה, ואמר: "אפלו המות לא יפריד בינינו..." ושתק מוהרא"ש נ"י, רק התאנח אנחה עמקה, (והסוף היה שהאברך נתרחק לגמרי ממוהרא"ש נ"י).

ומעשיות כאלו ראיתי הרבה בעיני, איך שנתקרבו על ידו הרבה, ולבסוף לא החזיקו מעמד, כי נתרחקו לגמרי, ואשרי אלו שנשארו.

מוהרא"ש נ"י אמר, שהוא מקנא מאד מאד בכל תלמיד מ"היכל-הקדש", שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל על ידו, כי הלא כמה טוב אמתי ונצחי זוכה לחטף.

ושאלו אותו כמה בחורים ואברכים אורחים שבאו אליו מכמה חלקי העולם: מארץ ישראל, מאירופה, מארצות-הברית ומקנדה,

"ומה אתנו שאנו גרים רחוק מכם, אבל אנו מקימים את כל ההנהגות שבסדר-דרך-הלמוד, האם אין אנו נקראים תלמידים מ'היכל-הקדש'?"

והשיב להם מוהרא"ש נ"י: "היכל-הקדש' אינו מצמצם במקום אחד, 'היכל-הקדש' הוא חדרו של רבנו ז"ל, והוא היכל רוחני, ומי שרק לומד ומתפלל ומקשר את עצמו אל רבנו ז"ל, הוא נכלל בהיכל הזה, ולא משנה באיזה חלק מחלקי העולם הוא נמצא".

ואמר: "הלא זה רצוני, שכל תלמיד מ'היכל-הקדש' כשיתחתן, יפתח בית-המדרש על שם רבנו ז"ל בעירו ובמקומו דיקא, ויבנה 'היכל-הקדש', ויקרב אנשים אל דעת רבנו ז"ל".

ואמר: "אני מקנה להשם יתברך שעוד יהיה בכל מדינה ומדינה 'היכל-הקדש'", ובארץ ישראל הוא משתוקק שיהיה בכל עיר ועיר 'היכל-הקדש'.

הסתרה

מוהרא"ש נ"י אמר, שאין עוד הסתרה בעולם כמו שמסתירים ומעלימים את רבנו ז"ל מן העולם, והוא דבר פלא מאד, הלא אנו עוסקים לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל בעולם זה חצי יובל שנים, וממש אין מקום בעולם שלא הגענו לשם כדי לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל, אף-על-פי-כן עדין אורו נעלם ונסתר לגמרי, והוא דבר חדוש ופלא גדול, אין זה כי אם הסמ"ך-מ"ם בעצמו עוסק להסתיר את רבנו ז"ל, כי מאד מאד מיוחד שיתגלה רבנו ז"ל בעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלא רק את רבנו ז"ל מסתירים, אלא אפלו אלו שמגלים ומפרסמים אותו ביותר בעולם, הסמ"ך-מ"ם עוזב את כל העולם כלו, ולוקח את עצמו רק עליהם להעלימם ולהסתירם מן העולם, כי הוא מפחד מהם מאד מאד.

ואמר, שהלא מוהרנ"ת ז"ל היה חדוש שבחדושים, ורואים בספריו הקדושים איך שמגלה את רבנו ז"ל, וממש אין ספר שיגלה כל-כף הרבה סודות וחדושים כמו ספרי מוהרנ"ת ז"ל, ואף-על-פי-כן הוא נעלם ונסתר לגמרי מכל העולם כלו, ולא עוד אלא שכל המחלקת והחצים נפלו רק עליו, כי הסמ"ך-מ"ם אורב רק על כל אלו העוסקים לפרסם את דבר רבנו ז"ל בעולם, ויוצא כנגדם בחרב ובחנית, כדי לכסותם ולהסתירם מכל העולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה ראינו בכל דור ודור, שדיקא אלו הצדיקים מאנשי שלומנו, שעסקו לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל, עליהם היתה מחלקת עצומה, ועשו מהם כל מיני ליצנות, וכסו והסתירו אותם מן העולם, ומי שלא גלה את רבנו ז"ל, אף שהיתה עליו מחלקת בשביל עצם ההתקרבות, כי על כל אחד מאנשי שלומנו הרוצה להתקרב אל רבנו ז"ל עוברים בתחלה כל מיני מרירות ומחלקת, כי הסמ"ך-מ"ם מפחד מאד מאד אם יזכו להתקרב אל רבנו ז"ל, אבל תכף-ומיד כשרק מתעקשים ועוברים על כל המניעות וההסתרות, אז נפסקת מהם המחלקת, לא-כן על אלו העוסקים לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל בעולם, עליהם עוברת מחלקת והסתרות מבפנים ומבחוץ, כי הסמ"ך-מ"ם מפחד מהם מאד מאד.

וספר, שכל אלו מאנשי שלומנו, שהדפיסו והפיצו את ספרי רבנו ז"ל לשם שמים, רק כדי לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל בעולם ולא בשביל הנאת עצמם, (שעשו מעסק ההדפסה קרדם לחפר בה,

הינו פרנסה), עליהם עברה מחלקת עצומה, וכל מי שעסק בזה ביותר, עליו היתה מחלקת ביותר.

ואמר אז, שבזה נתן להבחין מי באמת היתה פונתו רק בשביל לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל בהדפסה, שעליו דיקא עברה מחלקת ובזיונות והסתרות וכו', ומי שהדפיס ולא היתה עליו שום מחלקת כלל, זה סימן שכל פונתו היתה רק כדי הנאת עצמו — פרנסה וכבוד וכו' וכו'.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל כל גדולי אנשי שלומנו היתה מחלקת, ובפרט על אלו שקרבו אנשים לעבודת השם יתברך על-פי דעת רבנו ז"ל, עליהם היתה המחלקת מבפנים ומבחוץ, על-ידי בעלי קנאה המסתכלים בעינים רעות (נישט פארגינערס), רחמנא לצלן.

וספר מוהרא"ש נ"י אילו צרות ומרירות עברו על הרב החסיד רבי אהרן ליב ציגלמאן ז"ל, שזכה להדפיס במשך עשרים שנה רצופות שבעים וחמשה אלף ספרים, איזו מחלקת ויסורים גרמו לו, (כידוע דבר זה לאנשי שלומנו יוצאי פולניה).

וסים מוהרא"ש נ"י: "ועל-כן היפלא, איפוא, למה עובר עלי מה שעובר — מחלקת ויסורים, הלא הוא הדפיס מספר גדול כזה במשך עשרים שנה, ואני הדפסתי במשך שנה וחצי שמונים וחמשה אלף ספרים, והפצתים בכל קצוי תבל, ועוד קרבותי והעמדותי תלמידים שגם הם הדפיסו, ועל-כן היש פלא מדוע יש עלי כל-כך מחלקת ויסורים?!"

(ומלבד זאת, שחזר והדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל כמה וכמה פעמים, והפיצם בכל קצוי תבל בעבור פרוטות ממש, ועוד זאת שזכה לחדש הרבה חדושי תורה, ונדפסו ונתפשטו בעולם, ועשה

תַּעֲמוּלָה גְדוּלָה בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ לְמַעַן הַתְּגַלוֹת וּפְרָסוּם דַּעַת רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וְהַקִּים תַּלְמִידִים הַרְבֵּה מְאֹד וּמְקַרְבִּים חֲדָשִׁים, מִמֶּשׁ חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים, וְעַל-כֵּן הֵיפְלֵא שְׁעַמַּד עָלָיו הַסֵּמ"ךְ-מ"ם בְּעֶצְמוֹ בְּכָל מִינֵי אַפָּנִים).

וּסְפַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי עֲכָשׁוּ עֵקֶר הַהֶסְתֶּרָה הַיָּא מִבְּפָנִים, כִּי מִבְּחוּץ כָּבַר מֵתוֹ כָּל הַמְתַּנְגְּדִים, וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶם זָכַר, רַק כַּמָּה שְׁאוּמְרִים שֵׁשׁ לָהֶם קִבְּלָה מֵהַסְּבָא וְהַסְּבָתָא וְכוּ', שְׁאֲסוּר לְלַמַּד בְּסִפְרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל, וְכַפִּי יְרִידַת וּנְפִילַת הַדּוֹר בְּזַהֲמָה כָּבֵד אֵין מִי שֵׁיטָה אֲזַן קִשְׁבַּת לָהֶם, וּמִכָּל שְׁפָן מֵאַחַר שֶׁהוּא זָכָה לְהִלְבִּישׁ אֶת דַּעַת רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּלִשׁוֹן קִלָּה כְּזוֹ, עַד שְׁאֲפְלוּ הַרְחוּקִים בְּיוֹתֵר יְכוּלִים לְהַבִּין וּלְהַשִּׁיג וּלְתַפֵּס בְּדַרְכֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל, וְרָאָה הַסֵּמ"ךְ-מ"ם שְׁעוֹד מְעַט יִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי, עַל-כֵּן הַקִּים מִבְּפָנִים כַּמָּה לְצִים וְנוֹאֲפִים וּפְסוּלִים גְּמוּרִים, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, הַמְדַבְּרִים וְנוֹבְחִים עָלָיו כְּכֻלָּבִים, וּמְנַסִּים לְהַסְתִּיר אֶת הָאוֹר חֲדָשׁ שֶׁנִּתְחַדַּשׁ בְּדַרְכֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל, וְסִים מוֹהֲרָא"ש נ"י: "אַבְל לְסֵמ"ךְ-מ"ם לֹא יוֹעִיל כָּבֵד כְּלוּם, כִּי כָּל מָה שֵׁיִדְבֵּר וַיִּנְבַּח יוֹתֵר, כְּמוֹ-כֵן אֲדָפִיס וְאֶפִּיץ יוֹתֵר סְפָרִים".

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת אֲצַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ יָדְעוּ אֶת הַשִּׁיחָה שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל שְׁאָמַר: "אַנְחֵנוּ אֵין אֲנוּ מְזַה הָעוֹלָם כָּלֵל, וּבְשִׁבִיל זֶה אֵין הָעוֹלָם יְכוּלִים לְסַבֵּל אוֹתָנוּ", וְהַיּוֹם עוֹשִׂים כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְהַתְּעַרֵּב עִם אַנְשֵׁי הָעוֹלָם, וְאוּמְרִים נִהְיָה כְּכָל הַגּוֹיִם וְכוּ', הָעֵקֶר לְקַבֵּל מֵהֶם כֶּסֶף, וּבָאִים זֶה בְּכַדוֹ — בְּתַלְמוּד הַתּוֹרָה שְׁלוֹ, וְזֶה בְּחֻבֵיתוֹ — בְּכוּלָּל שְׁלוֹ, וְזֶה בְּקוֹרְתוֹ — בְּקַרְיָה שְׁלוֹ, וּמְחַנְיָפִים לְאַנְשֵׁי הָעוֹלָם, וְאוּמְרִים כָּל מִינֵי שְׁקָרִים, הָעֵקֶר לְהוֹצִיא מֵהֶם כֶּסֶף, כִּי נִצְרָכִים לְפָרְנִסָּה, וְעַל-כֵּן לֹא בַחֲנָם שְׁאֵין לָהֶם שׁוֹנְאִים, אֲדַרְבֵּה רוֹצִים לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים אֶת דְּבַר רַבְּנֵנוּ ז"ל מֵהָעוֹלָם כְּאִלוֹ עֲנִין רַבְּנֵנוּ ז"ל הוּא מוֹסְדוֹת וְקַהֲל כְּכָל הַמוֹסְדוֹת וְהַקְּהָלוֹת וְכוּ', וּבְאַמַּת זֶה שְׁקָר מְחַלֵּט, וְהֵם בְּעֶצְמָם מְסַתִּירִים אֶת דְּבַר רַבְּנֵנוּ ז"ל יוֹתֵר מִכָּל הַמְתַּנְגְּדִים שֶׁרַק קָמוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, כִּי הֵלֹא עֲנִין רַבְּנֵנוּ

ו"ל הוא רק תורה ותפלה והתבודדות ולחשב על אחריתו הנצחית, ולברח מכל מיני שקרים ופרסומות של הבל.

וס"ם מוהרא"ש נ"י: "אשרי ואשרי מי שמחזק את עצמו בעתים הללו, ומחבר עצמו אל אנשי שלומנו האמתיים, תלמידי רבנו ו"ל, העוסקים רק בעבודת השם יתברך — קימת חצות והתבודדות ושעורים קבועים בסדרן בכל חלקי התורה הקדושה, ותפלה בכח ושמחה ורקודין, ובורח מכל אלו השקרים והאספות והסעדות של רשות והכנוסים שרק מכסים ומסתירים את רבנו ו"ל.

יהוי

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך להרגיל את עצמו להתודות בכל יום ויום כמה וכמה פעמים אליו יתברך, כי אינו יודע מה ילד יום, ובפרטיות אותם האנשים שיודעים שהם פגומים מאד מאד בפגם הברית, עליהם להתודות תמיד, כי על החטא החמור הזה של פגם הברית, צריכים רחמים רבים שימחלו להם, ואמרו בזה הקדוש, שצריכים על זה תיובתא סגי'א תשובה חזקה.

ואמר על זה מוהרא"ש נ"י: מהי תשובה חזקה? שתמיד יתודה לפניו יתברך, ויגלה לפניו מה עשה, ועל-ידי-זה יצאו הצרופים הרעים מעצמותיו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ד').

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבזה שהאדם תמיד מתודה לפניו יתברך, ומספר לו מעשיו הרעים, בזה מקיים: "וחטאתי נגדי תמיד" (תהלים נ"א), וזו סגלה גדולה נגד העון החמור של גאווה וישות, כי בזה

שְׁהָאָדָם תָּמִיד מִתְוֹדֶה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמְסַפֵּר לוֹ יִתְבָּרֵךְ אֶת גְּרִיעוֹת
מַעֲשָׂיו הַפְּרִים, עַל-יְדֵי-זֶה תִּשְׁבֵּר כָּל הַיְשׁוֹת וְהַגָּאוֹת שְׁלוֹ.

וְאָמַר מוֹהְרָא"ש נ"י, שְׁבֹאֲמַת וְדוּי הוּא אֶחָד מֵהַעֲשׂוֹר לְשׁוֹנוֹת
שֶׁל תְּפִלָּה, וְעַל-כֵּן בְּזֶה שְׁמִתּוּדָה זֶה חֵלֶק אֶחָד מֵהַתְּבוּדוֹת, הֵינּוּ
כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְהוֹדוֹת וּלְזַמֵּר וּלְתַן שְׂבָחִים וְכוּ', כְּמוֹ-כֵן חֵלֶק
אֶחָד מֵהַתְּבוּדוֹת הוּא וְדוּי, לְהִיּוֹת רְגִיל לְהַתְּוֹדוֹת תָּמִיד אֵלָיו
יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה יִחְזִירוּ בְּתִשׁוּבָה, כִּי בְּזֶה שְׁמַגְלֶה לוֹ מַעֲשָׂיו הַרְעִים, בְּזֶה
מַגְלֶה שְׁמֵאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אִךְ לֹא הִיָּה יָכוֹל לְהַתְּנַבֵּר עַל מַעֲשָׂיו,
וְעַל-כֵּן בָּא וּמִתְוֹדֶה וּמְבַקֵּשׁ מְחִילָה, סְלִיחָה וְכַפָּרָה.

וּסְפַר מוֹהְרָא"ש נ"י, שְׁאֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ הָיוּ נִקְרָאִים קֹדֶם שְׁנַכְנַס
רַבְּנוּ ז"ל לְגוֹר בְּעִיר בְּרֶסֶלַב: "וְדוּי־נִיקְעֵס", כִּי הָיוּ רְגִילִים לְסַפֵּר
אֶת כָּל לִבָּם לְרַבְּנוּ ז"ל, כְּמוֹכָא בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן
ד', שְׁעַל-יְדֵי שְׁמִתּוּדִים אֶל הַחֲכָם, אָזִי יוֹצֵאִים הַצְּרוּפִים הַרְעִים
מַעֲצֻמוֹתָיו, עַיִן שָׁם.

וְהַסְבִּיר אֶת זֶה, כִּי בְּאֲמַת לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ צָרִיכִים זְכִיָּה גְּדוּלָּה,
שְׂיִהִיָּה נִכְלָל לְגַמְרֵי בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וַיִּרְגִּישׁ אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִז
מְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲבָל כְּשֶׁאָדָם חוּטָא, אִיךְ יָכוֹל לְבוֹא אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ
וּלְהַתְּוֹדוֹת בְּאֲמַת?!

וְעַל-כֵּן כְּשֶׁבָא אֶל הַחֲכָם שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, וְהוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי
בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁאָדָם מְסַפֵּר לְפָנָיו אֶת כָּל לְבוֹ, אָזִי הַצְּדִיק
מְקַשֵּׁר וּמְדַבֵּק עֲצָמוֹ אֶז אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאוֹמֵר לוֹ יִתְבָּרֵךְ: שְׁמַע מַה
שְׁהָאָדָם הִזָּה אוֹמֵר עֲכָשׁוּ, וַיְהִיָּה חָשׁוּב כְּאִלּוּ הוּא מִתְוֹדֶה לְפָנָיִךְ.

וּבְאֲמַת הָאָדָם שׁוֹפֵף אֶת מְרִירוֹת לְבוֹ אֶל הַצְּדִיק וּמִתְוֹדֶה לְפָנָיו
כָּל מַעֲשָׂיו, וְאִינוּ מְרַגֵּשׁ וְחָשׁ כִּי בְּדַקּוֹת הוּא מְדַבֵּר אֶז אֶל הַשָּׁם

יתברך בעצמו, כי הצדיק מבטל את עצמו לגמרי לגמרי כאלו אינו נמצא אז כלל, ובאפן הזה מקשרו אליו יתברך.

[ובאמת דברים אלו רואים אצל מוהרא"ש נ"י, מי ששם לבו היטב בעין אמת, שכל מי שמספר לו כל לבו, הוא חושב אז מחשבות אחרות לגמרי לגמרי, וממש אינו נמצא שם כלל, ומי שאינו רואה ותופס זאת, חושב שהוא מדבר אז עמו, אבל לאמתו של דבר, הצדיק דבוק בחי החיים, ובשביל זה יש לו סבלנות רבה כל-כך לבני-אדם, שכל אחד בא ומספר לפניו מר לבו, והוא מיחד אז יחודים קדושים, והלה חושב שמדבר אז עמו, אף למעשה מדבר בין כך עמו יתברך, (כי אינו בנמצא פאן כלל).

ופעם אחת ספר לי מוהרא"ש נ"י, שכל מי בא אליו, ההכרח לו לספר לפניו את כל לבבו, כי הוא כבר מסבב עמו באפן כזה, שלפתע מספר לפניו את כל מה שעבר עליו, וכשרציתי לדעת איך, ענה ואמר בצחות: אם-כן כבר לא תספר לי את עניניך...

ואמר אז, שהוא צריך רק לדבר קצת עם אדם, ואז ממילא כבר מתחיל לספר את כל אשר עבר וכו', ואפלו שאינו אומר בפרוש, מוהרא"ש נ"י כבר יודע מרמזי דבריו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שזה היה מנהג אנשי שלומנו האמתיים — להתודות בכל יום ויום הרבה פעמים ביום, וכן הוא נוהג, ואמר, שהלא מובא בצעטיל קטן של רבנו איש האלקים רבי אלימלך, זכותו יגן עלינו, שצריכים לומר "תפלת השב" בכל פעם, הרי גם הוא התנהג בדרך זו, ואמר, שבזהר הקדוש מפליג מאד מאד במי שזוכה להתודות ביום הזה מה שחטא, ואינו הולך לישן עד שמתודה כל מה שפגם בזה היום, ונקרא בזהר: "מארי דחושבנא".

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרכו היתה לומר כמה שנים בשעת מנחה
אחר סיום השמונה-עשרה את כל סדר הודוי של יום הכפורים, וכן
ביום ה'ה רגיל לומר הרבה פעמים סדר הודוי של "אשמנו, בגדנו"
וכו', וכן בשעת האכילה ובדרך.

וספר שפעם אחת בא אחד אל רבנו הרמב"ם, זכותו יגן עלינו,
והתנצל שאינו רוצה לומר את כל סדר הודוי של יום הכפורים,
כי יודע שלא חטא כל-כף הרבה, והשיב לו: היות שבכל חטא יש
אבות ותולדות וכו', ועל-כן אף שלא חטאת בפרוש בעבודה זרה,
גלוי עריות ושפיכות דמים, על-כל-פנים בודאי באיזו תולדה מזה
חטאת, ועל-כן עליך לאומרו.

ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, שמוכא בשם המקבליים, שאדם
צריך להתוודות כל סדר הודוי, פן חטא בגלגול העבר בחטאים אלו,
ומה גם שכל ישראל ערבים זה לזה, ועל-כן ההכרח להתוודות בסדר
הודוי, וסיים מוהרא"ש נ"י, ששלמות הודוי כשאומרו בלשון עצמו
כמו התבודדות, כי זה אומר בכל לבו, וגם יכול לספר לפניו יותר
בפרטיות, כידוע.

ויגבה לבו

מוהרא"ש נ"י חזק פעם חבורה של עובדי ה', ואמר להם,
אשר העקר בעבודת השם הוא התחזקות, להתחזק בכל מיני אפנים,
ולדחק את עצמו אל תוף הקדשה, ולא יסתכל על שום מונע ומעכב
בעולם.

ואמר: הלא רבנו ז"ל אומר בפרוש, שהעקר הוא הלב, שיהיה חזק בלבו עד מאד, ויבצר אליו יתברך, ולא יסתכל על שום מונע ומעכב שבעולם, וזוהי עקר הגבורה של גבור, שרץ אל תוך קשרי המלחמה, ואינו מתירא משום דבר (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן מ"ג).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהרבה פעמים בא הבעל-דבר בענוה של שקר לשבר את האדם, ומכניס בו קטנות וחלישות הדעת גדולה, כאלו הוא כבר אינו שוה לשום דבר שבעולם, ועל זה צריכים התחזקות עצומה מאד מאד, ולילך עם הגלוי שגלה רבנו ז"ל, שצריכים בעבודת השם יתברך את הבחינה של "ויגבה לבו בדרכי ה'", אשר יהושפט הגביה לבו בדרכי השם, ואחז את עצמו למשהו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן קכ"ה), כי הבעל-דבר רואה שאין לו כבר עם מה לשבר את האדם, ובפרטיות כשהוא שבור כחרס הנשבר, אזי מכניס בו יאוש, ואז דיקא צריכים לילך בדרך זו של "ויגבה לבו בדרכי ה'", וכעין שאמרו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה (תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ה), שצריך לומר: "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי".

והדגיש אז מוהרא"ש נ"י ואמר: שמעו אזניכם והטו לבבכם, מבקשים מכם שיגיעו מעשיכם למעשה האבות ממש, הינו אברהם, יצחק ויעקב, משה, אהרן, יוסף, דוד וכו', ועל-כן צריך להחזיק את עצמו למשהו ולא להסתכל על חלישות הדעת של היצר הרע, שאומר שאסור להחזיק את עצמו למשהו, ואסור להתגאות, כי הסימנים של גאות הם כשמרחק על-ידי-זה מהשם יתברך, אבל אם מתקרב על-ידי-זה להשם יתברך, זהו סימן של ענוה אמיתית.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, פרש (במדבר י"ז): "הרמו מתוך העדה הזאת", שהאיש הכשר ועובד השם הרוצה לשוב אליו יתברך, צריך להרים את עצמו ולאחז את

עצמו גבה יותר מכל העדה, וזה יסוד גדול בעבודת השם יתברך, ובפרטיות מי שיש עליו חולקים ומתנגדים, הוא צריך לאחז את עצמו גבה מהם, ולא יסתכל על שום בריה שבְעוֹלָם כָּלָל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבזה שהאדם יחזיק את עצמו לגדול יותר, יזכה להגיע אל זה ממש, כי יאמר לעצמו תמיד: וכי ראוי להתנהג פהמון-עם המפִּטְפִּטִים דברים בטלים ולשון-הרע ורכילות וכיו? והזכיר אז מה שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י"ז): אָנָּא בְּרִיָּה קְלָה שְׂבִיָּם, הֵינּוּ שְׂאֲנֵי לְמַעְלָה מְכָל הָעוֹלָמוֹת, עֵינֵי שָׁם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה עקר ההתרשלות מעבודת השם יתברך, שנופלים בדעתם ואין להם אמונה בעצמם כלל, ואם ילך האדם בדרך ובצעה זו, אזי יתעלה בכל פעם במעלה יתרה עד מדרגת הנבואה ורוח-הקדש, ולעשות אותות ומופתים ממש, כי בזה שיאחז את עצמו במעלה גדולה, אזי יתאמץ מאד מאד לעלות מעלה מעלה, הן בעבודת התפלה — אם יאחז עצמו שהוא מתפלל בכונה ובדבקות, ישתדל להתפלל בכל פעם אליו יתברך בכונה ובדבקות יותר גדולה, כי יאמר לעצמו: עובד כמני צריך להתפלל בכונה יותר גדולה, וכן יתמיד מאד מאד בתורה ויטיל בכל חלקי התורה, כי יאמר לעצמו: למדן כמני צריך להיות ולטיל בכל חלקי התורה הקדושה, ותמיד יוסיף שעורים יותר ויותר, וכן בחכמת הקבלה יאמר לעצמו: מקבל כמני צריך להתמיד יותר, וכן בדבקות ובניחוּדִים, כשיהיה רגיל להיות דבוק בו יתברך ויחד יחודים, אז יתמיד בזה יותר ויותר, כי יאמר לעצמו: בעל מדרגה כמני צריך ליחד יותר ויותר יחודים, ולא יעשה שום מעשה ועסק בלי יחודים.

וכן בכל דרכי הנהגותיו: בלבשו, במאכלו ובהליכתו יחשיב את עצמו לגדול, ואז ישמר את עצמו מכל מום ופגם, ויאכל עם מלבוש עליון, וכן יכבד את עצמו במלבושים הראויים, וילך בדרך

אָרץ גָּדוֹל, כִּי יֹאמֶר תָּמִיד לְעֵצְמוֹ: אִישׁ צְדִיק וּבַעַל מְדֻרְגָה כְּמִנִּי
צָרִיךְ לִילֵךְ וּלְהִתְנַהֵג בְּאִפְסָן יוֹתֵר נְאוֹת, וְכֵן בְּכָל פַּעַם יִחְשַׁב כָּךְ,
וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהִתְעַלּוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

וְאָמַר אֲזוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי עַל דְּבַר זֶה צָרִיכִים תְּפִלוֹת וּתְחִנּוֹת
רְבוֹת, כִּי מֵאֲזוּ שְׁנַתְחַלְפוּ הַבְּנִים (עֵין סְפּוּרֵי-מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה י"א), אֲזַי
קוֹרְאִים לְדַבֵּר זֶה גְּאוּה וְגְדֻלוֹת, וּלְהַפּוֹף מִי שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה אֶת כָּל
זֹאת קוֹרְאִים לוֹ עָנּוּ גָּדוֹל, וְזֶה שֶׁקָּרַח מְחַלֵּט, כִּי הַסִּימָן לְהַבְדִּיל בֵּין
גְּאוּה לְבֵין עֲנוּה הוּא אִם זֶה מְקַרְבוֹ לְהַשֵּׁם יְתָבְרָךְ, כִּי אִם מִתְקַרֵּב
אֵלָיו יְתָבְרָךְ וּמִתְפַּלֵּל יוֹתֵר בְּכּוֹנֵה וּמִתְמַיֵּד בְּתוֹרָה, וְעוֹסֵק בְּדַבְּקוֹת
וּבִיחּוּדִים וּמִתְנַהֵג בְּדַרְךְ אָרֶץ גָּדוֹל, זֶהוּ סִימָן שֶׁהוּא עָנּוּ אֲמַתִּי, כִּי
הוּא יְתָבְרָךְ פְּשׁוּט בְּתַכְלִית הַפְּשִׁיטוֹת, וְאִם מִתְקַרֵּב אֵלָיו יְתָבְרָךְ, גַּם
הוּא נַעֲשֶׂה כְּמָהוּ, וּלְהַפּוֹף אִם מִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יְתָבְרָךְ וּמִתְרַשֵּׁל מִתוֹרָה
וּתְפִלָּה וּמְדַבְּקוֹת וּמִיחּוּדִים, וְאֹמֵר שְׂאִין זֶה שִׁיף אֵלָיו, זֹהִי תַכְלִית
הַגְּדֻלוֹת וְהַגְּאוּה.

וְעַל-כֵּן, סִיּוֹת מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲסוּר לְהַסְתַּכֵּל בְּדַבְּרִים אֵלּוּ עַל שׁוּם
בְּרִיָּה שְׁבַעוֹלָם, רַק לְהַחֲזִיק אֶת עֵצְמוֹ לְגְדוֹל דִּיקָא, בְּחִינַת "וַיִּגְבַּה
לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה'", וּבְאִפְסָן הַזֶּה יִתְעַלֶּה תָּמִיד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְהַזְכִּיר אֲזוּ,
הֲלֹא אָנוּ רוֹאִים אֵיךְ שָׂרְבְנוּ ו"ל הַתְּפָאָר תָּמִיד בְּכָל מִינֵי הַתְּפָאָרוֹת,
וְזֶהוּ סִימָן לְעֲנוּה אֲמַתִּית, וְכַעֲיִן שְׂאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל הַקְּדוּשִׁים עַל
רַבִּי יוֹסֵף שְׂאִמְר (סוּטָה, דָּף מ"ט): לֹא תִיתְּנִי עֲנוּה דְאִכָּא אֲנָא.

וְהַמְשִׁיף מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּשִׂיחָה נְפִלְאָה זוּ בְּאֲרִיכוֹת גְּדוֹלָה
כְּדַרְכּוֹ, וְאָמַר, שְׂאִנוּ רוֹאִים שְׂעַקְר קִיּוֹם שְׁנַתְקִימוּ כָּלֵל נְשָׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל כָּל הַדּוֹרוֹת, אֵף שֶׁהִתְגַּבְּרוּ עֲלֵיהֶם אַמּוֹת הָעוֹלָם, הִיָּה רַק
עַל-יְדֵי הַמְּדָה הַיְקָרָה הַזֹּאת שֶׁל "וַיִּגְבַּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה'", כִּי תָּמִיד
הַרְגִּישׁוּ עִם יִשְׂרָאֵל אֶת עֵצְמָם יוֹתֵר מְאֹמֹת הָעוֹלָם, וַיִּדְעוּ כִּי אֲנַחְנוּ
הָעַם שְׂבַחַר בְּנוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַלֵּינוּ לְהִתְנַהֵג כְּפִי נְמוּסֵי וּדְרָכֵי
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאֵף שְׂעַבְרוּ עֲלֵיהֶם הַרְיָגוֹת וְשָׂמַד וּמִיתוֹת מְשֻׁנוֹת,

רחמנא לצלן, תמיד הרגישו את עצמם יותר גבוהים וגדולים מכל אמות העולם.

הרי רואים שעצה זו שנתן לנו רבנו ז"ל היא עצה נפלאה ונוראה מאד מאד, וראוי ללכת עמה, ובפרטיות עכשו שגם בין אנשי שלומנו נעשה מה שנעשה, לא צריכים להסתכל על אחרים כלל, רק יחזיק את עצמו שהוא תלמיד רבנו ז"ל מממש, ויתמיד בספריו הקדושים עד שיהיה בקי בהם בעל-פה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה עקר עבודת רבנו ז"ל — להרים ולהגביה את כל בר ישראל, במדרגה גבוהה מאד, שיהיה בעצמו צדיק נוטר הברית, ומשפיע שפע ברכות לכלליות ישראל.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שרואים דבר פלא, שהיה צדיק אחד, הרב הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא ז"ל, שהיה דבוק בו יתברך, ועשה אותות ומופתים, והציל את זרעו ואת זרעו כמה דורות, על-ידי שצוה להם שכלם יהיו אדמו"רים (רבי'ס), ועל-ידי-זה החזיקו מעמד, וכמעט שאין מכל זרעו וזרעו אחד שיצא לתרבות רעה, חס ושלום, רק על-ידי-זה שהגביה אותם החזיקו מעמד.

[ואף שזוהי רחמנות גדולה כשאחד מטעה בני-אדם ומוליך אותם שובב, שזה הוא מפרסם של שקר, רחמנא לצלן, ועון הרבים תלוי בצוארו, אף-על-פי-כן רואים שמי שרק נמנה על זרעו נעשה רבין].

וסיים: אני אומר זאת להראות שאם האדם מחזיק את עצמו במדרגתו, אזי עולה מעלה מעלה, מה שאין פן עקר ההתרחקות כשיש בו ענוה פסולה, ומחזיק את עצמו ללא כלום, ואזי אינו עושה כלום, כי אוהו שאינה שוה עבודתו לכלום.

ועל-כן אמר מוהרא"ש נ"י: כל מי שנמנה בין אנשי שלומנו
היקרים, צריך להחזיק את עצמו תלמיד רבנו ז"ל ממש, ולקיים כל
אשר הוא אומר כהוא זה.

מוהרא"ש נ"י רגיל לומר, שזו שטות וטפשות לספר תמיד
ספורים מזה או מזה, שפלוני היה גדול, ואלמוני היה גדול...
מה יש לך מזה שהוא היה גדול... ואומר שזה הנהיגו אצלנו
"זקנים" טפשים לספר ספורים מזה... או מזה... אני מרגיל אתכם
שתהיו בעצמכם תלמידי רבנו ז"ל, ויספרו מכם ובעצמכם ספורים
מעבודתכם ומתפלותיכם ומהנהגותיכם, ובזה תצליחו מאד מאד.

אות וא"ו

מוהרא"ש נ"י תמיד מדבר מהאות וא"ו, המזכרת בלקוטי-
מוהר"ן בתורה הראשונה, שהיא בדמות מקל, שמכה ומשבר את
הרוח שטות והשגעון של האדם, עין שם.

ואמר, שזה סוכב על ששה סדרי משנה, פי בזה שאדם לומד
בכל יום ויום שעור בששה סדרי משנה, הוא משבר את הרע
והשגעון שנדבקו בו, כי משגע צריכים להכות במקל, שלא יהיה
מזיד, ובזה שלומד משניות, לוקח בידו מקל ומשבר את הרע שנדבק
בו, כי הוא"ו הוא המקל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם היו בני-אדם יודעים מעלת למוד
ששה סדרי משנה, היו עוסקים בזה בקביעות גדולה עד מאד, כי
משבר את כל השגעונות שנדבקו באדם.

וְאֲשֶׁרֵי מִי שְׁלוּמֵד בְּכָל יוֹם ח"י פְּרָקִים מִשְׁנֵיּוֹת בְּאֶפֶן שִׁיִּסִּים
בְּכָל חֹדֶשׁ שֶׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, שְׁבֻזָּה יִהְיֶה אֶת יִצְרוֹ הָרַע, כֵּן מוֹבָא
בְּדִבְרֵי הָאֲרִיז"ל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁיֵּשׁ עֲצָה קְלָה עַד מְאֹד אֵיךְ לְלַמֵּד בְּכָל
יוֹם ח"י פְּרָקִים מִשְׁנֵיּוֹת, אִם יִחְלְקוּ לְשֵׁלֶשׁ פְּעָמִים שֶׁשָׁה פְּרָקִים, אִז
בְּנֶקֶל יִזְכֶּה לְסִיִּים בְּכָל יוֹם ח"י פְּרָקִים מִשְׁנֵיּוֹת.

וְאָמַר בְּצַחוֹת: הֲלֹא צָרִיךְ לְאַחֲזוֹ אֶת הַמַּקַּל שֶׁהוּא בְּחִינַת וְא"ו
עַל עֲצָמוֹ — בְּבִקְרָה, בְּצִהְרִים וּבְעֶרְבֵי, וּבְאֶפֶן הַזֶּה יִשְׁבֵּר אֶת יִצְרוֹ
הָרַע הַרוֹצֵה לְעֲשׂוֹתוֹ מִשְׁגָּע מִמֶּשׁ, וְעַל-כֵּן טוֹב לְחַלֵּק אֶת הַלְמוּד
לְשֵׁלֶשׁ פְּעָמִים, וּבְזֶה יִשְׁבֵּר אֶת הָרַע שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ.

וְאָמַר, שְׂאִיתָא בְּיַלְקוּט רַאוּבְנֵי עַל פְּסוּק (בְּרֵאשִׁית ד'): "וַיִּשָּׂם
ה' לְקִיָּן אוֹת לְבִלְתֵּי הַכּוֹת אוֹתוֹ כָּל מוֹצְאוֹ", שֶׁהָאוֹת הַזֹּאת הִיְתָה אוֹת
וְא"ו, וּפִרְשׁ מוֹהֲרָא"ש נ"י שֶׁאֶפְלוֹ אֶחָד שֶׁנִּפְּלַ כְּבָר בְּעֵמֶק הַחֹשֶׁף
כְּמוֹ קִיָּן וְהוֹלֵךְ נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ מִרְבַּב קְלָקוּל עוֹנֵנוֹתָיו, יֵשׁ לוֹ עֲצָה
שִׁישִׁים עַל עֲצָמוֹ אוֹת וְא"ו, שֶׁהִיא שֶׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, לְבִלְתֵּי הַכּוֹת
אוֹתוֹ כָּל מוֹצְאוֹ, הֵינּוּ שְׂלֵא יוֹכֵל שׁוּם דְּבָר שֶׁנֶּאֱרַע וּמוֹצֵא אוֹתוֹ
לְהַכּוֹתוֹ וְלְהַפִּילוֹ, (עַס זֵאל אִיהֶם נִישֵׁט קַעֲנֵעַן צוּבְרַעֲכֵן קִיָּין שׁוּם
זֶאֱרֵי), וְכָל זֶה יִזְכֶּה רַק עַל-יְדֵי שִׁיחֻקֵּק עַל עֲצָמוֹ אוֹת וְא"ו, שֶׁהִיא
לְמוּד שֶׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י שֶׁאֶצְלוֹ כְּבָר הַסְתּוֹכְבוֹ כָּל מִינֵי בְנֵי-אָדָם
וְהָיוּ כְּאֵלוֹ אֲשֶׁר מִמֶּשׁ נִדְבַּק בָּהֶם שְׁגֵעוֹן, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְהִרְבֵּה
רוֹפְאִים (פְּסִיכּוֹלוֹגִים) נִתְיָאֲשׁוּ כְּבָר לְגַמְרֵי מֵהֶם, וְאָמְרוּ שֶׁאֵין לָהֶם
שׁוּם תְּקוּנָה כָּלֵל, לֹא עָלֵינוּ, וּמוֹהֲרָא"ש נ"י עוֹרֵר אוֹתָם לְקַחַת מִקַּל
בְּיָדָם שֶׁהוּא אוֹת וְא"ו כְּנ"ל, הֵינּוּ לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם
וְיוֹם ח"י פְּרָקִים מִשְׁנֵיּוֹת, וְהַסּוֹף הִיָּה שְׁנַתְרַפְּאוּ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹרֵר
לָהֶם שְׁנַתְחַתְּנוּ וַיֵּשׁ לָהֶם הַיּוֹם מִשְׁפָּחָה, יַעֲזוּר לָהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאות ו' כשפותבים אותה כפשוטה וכמלואה פך: ו' ו"ו וא"ו וי"ו עולה ביחד ג"ן, הינו איך שרק לא ילכו עם הוא"ו, ילכו ויטילו עמה בג"ן, הינו באיזה מצב שרק יעבר עליו, ואיך שרק יסבבו עמו, אם יאחז את עצמו בוא"ו סדרי משנה ממש, ירגיש שמטיל בגן נהדר, אשרי לו

ופוחים

מוהרא"ש נ"י הזהירנו מאד מאד לברח מכל מיני ופוחים, ולא להתופח עם שום בריה שבעולם, ואמר, שחבל על הזמן היקר מאד, צריך להרגיל את עצמו לדבר רק דבורי אמונה והשגחה פרטית ועצות רבנו ז"ל, ואם יקבל — הרי טוב, ואם הוא מתחיל להתופח צריך תכף-וימיד להתחמק ממנו ולברח, כי הופוחים לא יביאו את האדם אל שום דבר רק הישר אל השאול תחתית.

ואמר מוהרא"ש נ"י: ובפרטיות בענין שלו צריכים להשמר לא להכנס בופוחים, עלינו רק לעשות ולעשות "טאן און טאן" וממילא לבסוף השקר יתפוצץ, ויראו את האמת איך שבחסדו יתברך אצלנו שוקדים בספרי רבנו ז"ל יותר מכל אלו הקוראים לעצמם על שם רבנו ז"ל, וכן אצלנו הכל מתנהג בדרך ארץ גדול, ועוסקים בתפלה, בהתבודדות ובאמירת חצות, ושוקדים בכל חלקי התורה הקדושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאלו הבאים להתופח הם הגנבים והגזלנים הגדולים ביותר, כי באמת הופוחים זה בטול זמן ממש, ואין לה עוד דברים בטלים גדולים מזה, הינו מענין הופוחים, כי הקץ לדברי רוח, אמה תדבר ותדבר והוא יאמר בדיוק ההפוך,

וממילא לא יוצא מזה שום דבר, ולבסוף גנב וגזל לך את הזמן היקר.

ועל-כן תכף-ומיד כשאחד נגש אליך להתוכח, תהיה מוכן נגדו כמו מי שמכין את עצמו נגד גנב וגזלן, כי כשעובר רגע או רבע שעה, או חצי שעה, או שעה וכו', כבר לעולם לא יחזר אליך.

ועל-כן זה שהתוכח עמה, גנב וגזל לך את הזמן היקר, שאין עליו שום תמורה, כי כשעובר הזמן, לא תוכל להחזיקו ולקנותו בכל הון דעלמא.

על-כן אשרי ואשרי מי ששומר את עצמו מאלו הוכוחים של הבל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שענין הוכוחים הוא רק דמיון ולא מצוה, ועל-כן המשפיל על דבר אמת בורח מכל מיני ופוחים כמו שבורחים מאש שורפת ובווערת, רק מדבר דברי אמונה פשוטה ועצות רבנו ז"ל, ומה שהאחר מספר לא אכפת לו.

וספר על זה מוהרא"ש נ"י ספור מהרב הקדוש רבי שניאור זלמן מליאדי (בעל התניא והשלחן ערוך), אשר לעת זקנתו לא שמע היטב, והיתה דרכו לומר: מה אני צריך השמיעה, אני אומר את שלי, ומה שאתם אומרים לא אכפת לי, ועל-כן למה לי חוש השמיעה...

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי כף צריכים להתנהג, רק בדרך זו — מה שיש לי לדבר אני מדבר, ומה שאתה רוצה לומר לא אכפת לי... ועל-כן איני מטה אזני בכלל לשמע מה שהאחר אומר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל ענין זה, להזהר לא להכניס בוכוחים, זה סובב לא רק אצל גוים שאסור להתנפח עמָהם, אלא אפלו עם חילוניים גם-כן אסור להתנפח, ולא עוד אלא אפלו עם חרדים מתנגדים אסור להתנפח כלל, כי ופוחים אסורים כלל, יהיה לכל אחד אשר יש לו, ואין להתנפח עמו, רק לומר לו מה שיש לומר, ולהתחמק ולברח ממנו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבשנים הקודמות לפני שהתחילו לחלק עליו, היתה דרכו לדבר הרבה עם מתנגדיו, ואף שהיו באים עם קשיות וספקות עליו, היתה דרכו לדבר עמָהם שעות, ולהוכיח להם שהצדק עמו, והסביר לכל אחד ואחד דעתו וכונתו ודרכו וכו', אף אחר-כך התחיל להבין שהם רק חבורה של לצים, בורים וריקים, ואז הפסיק לגמרי מלדבר עמָהם ולהתנפח עמָהם, כי ראה שהם רק מטפסים על קיר ישר וסתם מרבים במחלקת, ועל-כן ברח מהם, ואינו רוצה להסתכל אפלו בפרצופם הטמא.

וכמה פעמים דבר מזה מוהרא"ש נ"י ואמר: תאמינו לי שאני הפסקתי להתנפח עם המתנגדים שלי, כי ראיתי שהם סתם לצים ואין להם מה לעשות, ועל-כן באו בכל פעם בטענה של שטות והבל וכו', ואני מתחרט מאד מאד על ימים הטובים והשעות היקרות שבליתי עם בורים כאלו, והתאנח ואמר: מה הייתי יכול לעשות, השם יתברך האמת יודע, שפונתי היתה לשמים, כדי למעט במחלקת, אף עכשו אני רואה שלא הועיל שום דבר, כי לקנאה הסרוחה של מתנגדי לא הועיל שום דבר, אדרבה זה החריף את המחלקת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת לא היה צריך אפלו לכתב מזה בספריו הקדושים, אף יען שבכל פעם שואלים אותו זה... או זה.... מה זה ועל מה זה המחלקת, על-כן ההכרח לו להשיב.

וגם אָמר, שֶׁהוּא מְכַרַח לְכַתֵּב עַל פְּנֵי הַכֶּתֶב וּלְגַלוֹת לַדּוֹרוֹת הַעֲתִידִים מִי הַחוֹלְקִים עָלָיו, כִּי יַעֲבֹר הַדּוֹר הַזֶּה וַיַּחֲשְׁבוּ מִי יוֹדֵעַ מִי כָּבֵד חֵלֶק עָלָיו, אֵילֹו צְדִיקִים? אֵילֹו קְדוֹשִׁים וְעוֹבְדֵי ה' ? "זְקֵנִים" "אַבְרָכִים" מְלֵאִים תּוֹרָה וַיִּרְאֵת שָׁמַיִם... וְעַל-כֵּן הִהְכַרַח לְסַפֵּר לְכֻלָּם אֶת מַעֲשֵׂיהֶם הַמְּגֻנִים, שֶׁלֹּא יַחֲשְׁבוּ שֶׁזוֹ הֵיְתָה מַחְלַקַת שְׁבִין הַצְדִיקִים.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁדָּרְכוּ שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל הֵיְתָה לוֹמַר לְתַלְמִידָיו, שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ בְּשׁוֹם וּכְוֹחִים עִם שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע עוֹלָם, וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: דִּי אֵלֶּע וְוַאס הָאֵבֶן גְּעַרְעֵדֵט הָאֵבֶן זִיף נִישְׁט דַּעְרָה אֶלְטֵן, (כָּל אֵלֹו שְׁדַבְּרוּ [וְהִתְוַפְּחוּ] לֹא הִחֲזִיקוּ מַעֲמַד), כִּי כָּל אֵלֹו שֶׁהִתְוַפְּחוּ עִם הַמְּתַנַּגְדִּים, לְבַסּוֹף נִתְקַרְרוּ לְגַמְרֵי וְנִתְרַחֲקוּ לְבַסּוֹף.

וְהֵיָה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ וּשְׁמוֹ רַבִּי שְׁמִשׁוֹן, שֶׁהֵיָה כְּרוּף הַרְבֵּה אַחֲרֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, אֵף דָּרְכוּ הֵיְתָה גַם לְהִתְוַפְּחַ עִם הַמְּתַנַּגְדִּים, וּפַעַם אַחַת בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה לָעֵת עָרַב יָשַׁב מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל עִם כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ תַלְמִידָיו, וְדַבֵּר מֵרַבְּנוּ ז"ל כְּדָרְכוּ, וּבֵינָן כָּף עָבְרוּ חֲבוּרָה שֶׁל חֲסִידִים, שֶׁהִסְתַּכְּלוּ דְרָף הַחֲלוּנוֹת שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, וְהִתְחִילוּ לְדַפֵּק עַל הַחֲלוּנוֹת וּלְקַלֵּל וּלְזַלְזֵל בְּכָל מִינֵי זְלוּזִלִים, וּמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל הִזְהִיר אֲזַ אֶת כָּל תַלְמִידָיו, שֶׁאַף אֶחָד לֹא יַעֲנֶה לָהֶם, וּמְכַל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יִתְקוּטְטוּ עִמָּהֶם.

וְרַבִּי שְׁמִשׁוֹן לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִתְאַפֵּק עַל גְּדֵל הַחַרוּפִים וְהַגְּדוּפִים, וַיֵּצֵא לַחוּץ וְהִתְוַפְּחַ עִמָּהֶם, וְכַמְעַט שֶׁהֲרַגוּהוּ, וְהִקְפִּיד עָלָיו מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל מְאֹד מְאֹד לָמָּה יֵצֵא לְהִתְוַפְּחַ, וְאָמַר: הֲלֹא אִמְרַתִּי לָכֶם שֶׁלֹּא לְהִתְוַפְּחַ, וְהַסּוֹף הָיָה שֶׁרַבִּי שְׁמִשׁוֹן נִתְקַרַר מִמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל וְנִתְרַחֲקַ, עַד שֶׁהִתְחִיל לְהִסְתַּוְּבַב אֶצֶל הַמְּפָרְסָמִים מִתְּנַגְדֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל.

וּפַעַם שֶׁלַח אַחֲרָיו מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל וְהַשִּׁיב, שֶׁיַּעֲזֵן שֶׁלֹּא זָכָה לְהַפְקֵד בְּזַרַע שֶׁל קִימָא, עַל-כֵּן הִתְחִיל לִילֵף אֶל הַמְּפָרְסָמִים אוֹלֵי יוֹשַׁע עַל

ידם, והשיב לו מוהרנ"ת ז"ל בזו הלשון: תדע, שמפתח של בנים הוא רק בידו יתברך, אבל אם נמצא באיזה מקום, הוא אצלנו יותר בטוח מאצל אחרים, (איז דאס ביי אונז גיכער ווי ערגעץ אנדערש).

וסיים מוהרא"ש נ"י: רואים מזה שזו היתה דרכו של מוהרנ"ת ז"ל — להתרחק מוכוחים, אף-על-פי-כן אנו מוצאים שב"עלים לתרופה" מכתבי מוהרנ"ת ז"ל, שפך כל חמתו על מתנגדיו, וכתב על כמה מהם ימח שמו, ואני לא השתמשתי בלשון כזו... ובכמה מכתבים, מוהרנ"ת ז"ל מקלל את מתנגדיו, ואני לא קללתי את אף אחד...

ודאי

מוהרא"ש נ"י אמר, שמובא בכתבי האריז"ל על פסוק: ויברך דוד את יי' שהוא ראשי תבות וי'א"י, ופרש, שהכונה שרק זה דבר ודאי, שדוד — (איש הישראלי), צריך תמיד לברך את השם, ואין עוד דבר ודאי כמו זה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כשאדם מכניס בדעתו דבר זה, שאין ודאות כי אם אמתת מציאותו יתברך, אזי כל החיים שלו כבר חיים אחרים, כי תמיד מרגיש רק את אמתת מציאותו יתברך.

ודבר זה הוא סגלה גדולה נגד גאות, מאחר שהוא בטל ומבטל לגמרי בו יתברך, ויודע ועד שאין שום נמצא מבלעדיו יתברך, על-כן מה שיך להתגדל או להתגאות, כי הלא הוא יתברך כאן והכל ממנו יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י בשם רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל, שאמר בשם אביו רבי נחמן טולטשינער ז"ל, ששמע ממוהרנ"ת ז"ל, שדרכו היתה לומר תמיד: "אין ודאי כיום המיתה, ואין דבר נעלם ונסתר מהאדם כיום המיתה", כי זה דבר ברור, והוא ודאי שיהיה ההכרח סוף כל סוף למות, אף-על-פי-כן דבר זה נעלם ונסתר מהאדם, כי שום בריה אינה רוצה לחשב מזה.

ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, כי זה תלוי בזה, כפי שהאדם זוכה להכניס בעצמו ודאות אמתת מציאותו יתברך, ויודע ועד אשר הכל לכל אין סוף ברוך הוא, אצל האדם הזה הוא כבר בגלוי ובנדאות, שיהיה ההכרח לו למות ולהחזיר נשמתו אליו יתברך.

וכן להפוך: כל מה שהאדם מכניס בדעתו ודאות של יום המיתה, שסוף כל סוף יצא מזה העולם, כמו-כן נחקקת אצל האדם הזה ודאות של אמתת מציאותו יתברך, והוא תמיד מברך ומהלל ומשבח את השם יתברך, כי יודע שסוף כל סוף ממילא יהיה לו ההכרח לחזור אליו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריך להרגיל את עצמו לדבר תמיד רק מדבר שהוא ודאי, הינו ממנו יתברך, ואז לא תוכל שום בריה לנצחו.

כי בדרך כלל כשהאדם בעצמו מספק, אזי יכולים לנצחו בוכוחים, אבל כשהכל אצלו ודאי בלי שום ספק ספקות כלל, אזי לא תוכל לו שום בריה.

ועל-כן צריכים לדבר תמיד רק ממנו יתברך, אשר הוא יתברך ודאי נמצא ואין נמצא בלעדיו יתברך, ואז יצליח דרכו תמיד, ולעולם לא יהיו לו וכוחים ומחלקת מצדו, מאחר שמדבר תמיד רק מענין ודאי שהוא אמתת מציאותו יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר העיר טעפליק היתה מפרסמת לעירה, שרב הגרים בה היו מאנשי שלומנו, חסידי ברסלב, אף-על-פי-כן היו גרים שם גם הרבה מתנגדים חריפים לאנשי שלומנו, והיו לצים גדולים ועשו להם הרבה צרות, והיו הרבה מריבות ומחלוקת ביניהם, ולבסוף נתעוררו כמה מאנשי שלומנו שהיו רציניים לקרא אליהם לגור שם את הרב הצדיק רבי יצחק בער ז"ל מעיר טירהאויצא, שהיה מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל, והיה מפרסם לעובר ה' גדול, וכן עשה ונכנס לגור בעיר טעפליק, וסבבוהו כל המתנגדים והלצים, והתחילו להפגס עמו בנפוחים ובקשיות וכו', והוא מרב דבקותו בו יתברך היתה דרכו לומר תמיד בזו הלשון: "למה לנו לדבר בדבר שאין אנו משתוים יחד, יותר טוב לדבר בדבר שאנו משתוים יחד, הלא גם אתם מודים שיהיה ההכרח למות ולשוב אליו יתברך, אם-כן עלינו להתחיל עוד עכשו להתחיל לחשב חשבוננו של עולם, ולהכין את עצמנו אל דבר זה" וכו'.

ורבי יצחק בער מטירהאויצא התחיל לדבר דבורי אמת בתמימות ובפשיטות גמורה, בלשון ודאית, בלי שום ספקות או נפוחים, ומרב תמימותו והודאות שלו שדבר בלשון ודאית, השקיט את כל המחלוקת, ולא היו ימים מועטים עד שקרב את רבם ככלם אל דעת רבנו ז"ל, ועשה שלום גדול בעיר, וכלם כבדו אותו עד מאד, כי ראו את הליכותיו, ואיך שמדבר בלשון ודאית בלי שום ספקות ובלי שום נפוחים.

והיתה דרכם של אנשי העיר לומר לו בזו הלשון: איך וואלטן מיר געוואלט פאר איין רבי'ן (אתכם היינו רוצים לרבי).

וסים מוהרא"ש נ"י: רואים מזה איך שאם רק מדברים בלשון ודאית ממנו יתברך, יכולים להפוך אפלו את המתנגדים החריפים לאוהבים.

ועל-כֵּן עָלִינוּ לְדַבֵּר תָּמִיד בְּלִשׁוֹן וְדַאִית מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ וּמִיּוֹם
הַמִּיתָה וְכוּ' וְכוּ', וְלַעֲוֹרֵר וּלְחַזֵּק אֶת כָּל אֶחָד הַבָּא אֵלֵינוּ.

זמן

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׂאִין לָךְ עוֹד דְּבַר יָקָר כְּמוֹ הַזְּמַן,
שֶׁתִּכְף-וּמְיָד כְּשֶׁרַק עוֹבֵר הַזְּמַן אִי אֶפְשָׁר לְקַנּוֹתוֹ בְּכָל הַיּוֹם דְּעֵלְמָא,
וְאִף-עַל-פִּי-כֵן רוּאִים בְּנֵי-אָדָם מְבַלִּים אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר בְּהִבָּל וְרִיק,
בְּשִׁטּוֹת, בְּדַמְיוֹנוֹת וּבְמַרְיוֹת וְכוּ', הֲלֹא מִדּוּעַ לֹא יִתְיַשֵּׁב הָאָדָם
כִּי בְּכָל רִגְעַ הוּא מֵת מִמֶּשׁ, וּבְכָל רִגְעַ הוּא מִתְקָרֵב אֶל סוּפוֹ וְכוּ',
וְאִם הָיָה הָאָדָם זוֹכֵה לְחַקֵּק הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּדַעְתּוֹ אֶת יְקֻרַת הַזְּמַן, אֲזַי
לְעוֹלָם לֹא הָיָה מְבַלָּה אֶפְלוּ רִגְעַ אֶחָד, כִּי תָמִיד הָיָה מְדַבֵּר עִמוֹ
יִתְבָּרַךְ אוֹ לִוְמַד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אוֹ מְקַיֵּם מְצוּתָיו יִתְבָּרַךְ.

וּפַעַם אַחַת אָמַר מוהרא"ש נ"י לְאֶחָד: הֲלֹא כָּל הַטַּעַם שֶׁאַתָּה
שָׁבוּר, כִּי יֵשׁ לָךְ זְמַן לְחַשֵּׁב מַעֲצָמָךְ, הֲלֹא הָאָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת כָּל-כָּף
עָסוּק, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ זְמַן לְחַשֵּׁב עַל עֲצָמוֹ כָּלֵל, הִינּוּ אוֹ שְׁצָרִיכִים
לְשַׁקֵּד בַּתּוֹרָה, אוֹ לְהַתְּבוּדָה, אוֹ לְקַיֵּם אֶת הַמְּצוּוֹת, אוֹ לְאָכֵל, אוֹ
לִישֵׁן, אוֹ לְעַסֵּק בְּפִרְנֻסָה, אוֹ לִילֵף לְאַסֵּף צְדָקָה, אוֹ לְהַפְיֵץ סְפָרֵי
רַבָּנוּ ז"ל וְכוּ', אֲבָל לֹא לִילֵף בְּטֵל, וּבַגְּלָל שֶׁאַתָּה הוֹלֵךְ בְּטֵל, אַתָּה
חוֹפֵר לְעֲצָמָךְ בּוֹר לְפַל בּוֹ.

וּסְפָר אֲזַי אֶת הַסְּפוּר שֶׁסְּפָר רַבָּנוּ ז"ל כְּשֶׁבָּא מִהַעִיר לְעַמְבֶּעֶרְג,
וְאָמַר, שְׁבִימֵי נַעֲרוֹתָו הָיָה כָּל-כָּף זְרִיז בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּתּוֹרָה
וּבַתְּפִלָּה, עַד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ זְמַן אֶפְלוּ לְאָכֵל, וְאִם אָמְרוּ לוֹ שִׁילֵף

וַיֹּאכַל וַיִּפְסִיק מֵעֲבוֹדָתוֹ, לֹא הָיָה נֹכַח בְּאֲזְנוֹ כָּלֵל, כִּי הָיָה לוֹ גּוּף יָפָה שֶׁלֹּא הָיָה תוֹבֵעַ וְדוֹחֵק עֲצָמוֹ כָּלֵל, וְעִכְשָׁו בְּעִיר לְעַמְּבֶעֱרָג כְּשֶׁהָיָה תַּחַת פְּקוּחַ הָרוּפָאִים, הָיָה צָרִיךְ לִשְׁמֹר עַל זְמַנֵּי אֲכִילָה בְּשִׁבִיל בְּרִיאֹתוֹ, וְהָיָה לוֹ צֶעַר גָּדוֹל מְזֵה.

וְסִיּוּם מוהרא"ש נ"י: הֵבֵט וַיִּרְאֶה, מָה אִם רַבְּנוּ ז"ל, בַּעַל חָלִי הַכָּבֵד שֶׁעָבַר עָלָיו אָז, הִתְאַנַּח עַל דְּבַר זֶה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כְּשֶׁעֲדִין אַתָּה בְּכַח הַבְּרִיא שְׁלֵךְ, אֵיךְ יֵשׁ לָךְ זְמַן לְבַלּוֹת אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר בְּהֶבֶל וּבְרִיק?!

וְסִפֵּר מוהרא"ש נ"י, שֶׁבְּדֶרֶךְ כָּלֵל רָאוּ אֶת כָּל תַּלְמִידֵי רַבְּנוּ ז"ל וְתַלְמִידֵי מוהרנ"ת ז"ל שֶׁהָיוּ עוֹבְדֵי הַשֵּׁם גְּדוֹלִים מְאֹד, וְלֹא בָּלוּ אֶת הַזְּמַן כָּלֵל, וְהָיָה יָקָר בְּעֵינֵיהֶם כָּל רֵגַע מִמֶּשׁ, מְרַב אֹר שֶׁקָּבְלוּ מִרַבְּנוּ ז"ל, וּבְפִרְטוּת אֵלּוּ שֶׁהָיוּ מְקַרְבִּים אֶל מוהרנ"ת ז"ל, הֵם זָכוּ עַל יְדוּ פִי-שְׁנַיִם מִתַּלְמִידֵי רַבְּנוּ ז"ל, כִּי מוהרנ"ת ז"ל הָאִיר בָּהֶם אֹרֹךְ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל בְּאֶפְסוֹן אַחַר לְגַמְרֵי, כַּאֲשֶׁר הֵעִיד פַּעַם תַּלְמִיד אֶחָד מִרַבְּנוּ ז"ל, וְאָמַר לְרַבִּי מֹשֶׁה בְּרֶסְלֵבֶר (שֶׁהָיָה תַּלְמִידוֹ שֶׁל מוהרנ"ת ז"ל): תֵּאֱמִין לִי, שְׂאֵתֶם יוֹדְעִים מִרַבְּנוּ ז"ל דֶּרֶךְ מוהרנ"ת ז"ל הִרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁאֲנִי יוֹדְעִים דֶּרֶךְ רַבְּנוּ ז"ל בְּעֲצָמוֹ.

וְסִפֵּר מוהרא"ש נ"י, כִּי שָׁמַע מִרַבִּי לױ יִצְחָק ז"ל, שֶׁשָּׁמַע מִרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן, אֲשֶׁר תַּלְמִידֵי מוהרנ"ת ז"ל, הָיוּ תַּמִּיד נוֹהֲמִים בְּאֵרִיוֹת בִּיעֵר, הֵינּוּ כִּי תַּמִּיד הָיוּ שׁוֹפְתוֹתֵיהֶם נְעוֹת וּמְדַבְּרוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אוֹ לומְדִים תּוֹרָה, אוֹ עוֹסְקִים בְּתַפְלוֹת וּבְקִשּׁוֹת, תַּמִּיד הָיוּ נוֹהֲמִים.

וְסִיּוּם מוהרא"ש נ"י: וְעִכְשָׁו אֲנִי רוֹצֵה לְחַדֵּשׁ דְּבַר זֶה, שֶׁנֶּהְיָה תַּלְמִידֵי רַבְּנוּ ז"ל וְתַלְמִידֵי מוהרנ"ת ז"ל מִמֶּשׁ, עַל-יְדֵי שְׁקִידָה רַבָּה בְּסִפְרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים.

(ובאמת רואים בחוש, מי שרק נמנה על תלמידיו, הוא כבר ענין אחר לגמרי, ומפירים מי הוא תלמידו, כי יש לו התעוררות והתחזקות ודבקות אחרת לגמרי, מה שאין רואים אצל אחר מאנשי שלומנו כלל, והמפרסמות אינן צריכות לראיה, כי כל אחד שנמנה על תלמידיו, בקי מאוד מאוד בספרי רבנו ז"ל, ויש לו דבורים ערבים ונעימים, ותמיד מדבר מרבנו ז"ל, וכן עוסק הרבה בהתבודדות, ושוקד בתורה הקדושה מאוד מאוד, אשר לא נראית שקידה כזו בדור הזה, ומטיל בכל חלקי התורה הקדושה בלי שום גזמה כלל: מקרא, משנה, גמרא [בבלי, ירושלמי ותוספתא], כל המדרשים כלם, רמב"ם, טור ושלחן ערוך וכו', ומפיץ את אור רבנו ז"ל בכתב ובעל פה, ומפיץ ספרי רבנו ז"ל, יוסיף עליהם השם אלהי פועלים ככה, אשרי תלמידיו האמתיים שאינם מבטלים זמנם כלל).

ובאמת אנו רואים תמיד אצל מוהרא"ש נ"י, איך שמוכיח את כל מי שבא אליו בתוכחה מגלה ובאהבה מסתרת, שישמרו מאוד מאוד על זמנם, ומזכירם את תכליתם הנצחית.

וספר על עצמו, איך שבלה את ימי הנעורים בהתמדה ובשקידה כזו שאין לשער ולספר כלל, והכל בא לו במסירות נפש ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י לבחור אחד שבטל זמנו בהבל ובריק: אם היה לי הזמן שלך ואם היה לך החשק והפסופין שלי, אז היינו שנינו אנשים כשרים.

וכמה פעמים התאנח מוהרא"ש נ"י, מה ולמה לו עכשו כל הפרסום הזה שבאים אליו אנשים רבים כל-כף, והוא צריך לדבר עמהם ולבלות עמהם שעות על גבי שעות, "הלא מה היה חסר לי כשהייתי בחור ואחר-כך אברך אחר החתונה, הלא שום בריה לא ידעה ממני ואני לא ידעתי מאחרים, ועל-ידי-זה שקדתי מאוד מאוד בתורה ובתפלה ובהתבודדות, ממש לא היה לי זמן".

וספר מוהרא"ש נ"י, שמה שאנשי שלומנו מספרים על רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל בימי בחרותו, שאף פעם לא שאל את אמו בעבור אכל, רק תמיד ישב ללמד עד שהיתה אמו קוראת לו לאכל, כמו־כן היה אצלו בדיוק, כי תמיד למד בתשוקה חדשה, ולא היה לו פנאי להתבטל כלל, עד שהיתה אמו באה אליו ומשדלתו בדברים שיבוא לאכל או שילך לישן.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכמה שנים אחר החתונה לא הלך לישן עד שנפל בשנה על הגמרא, והיתה זוגתו מתעוררת מהשנה, ובאה ומצאתו יושב וישן על הגמרא, והעירה אותו שיקום וילך לישן במטה ולא על השלחן, כי אז בשנים אלו התמיד מאד מאד בלמוד גמרא ופוסקים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה על יד ביתו בית־המדרש קטן שהתפללו שם רק כמנין וחצי אנשים והיה אוהב להתפלל שם, ודרך היתה לבוא בדיוק חמש דקות קדם שהתחילו להתפלל, והיה שם מקנה וקפיץ אל תוף המקנה והזדרז והתפלל עמהם, ותכף־ומיד אחר שגמר "עלינו" ו"הקדיש" שאחר זה, כבר נעלם מבית־המדרש באפן שלא יהיה פנאי לאחד לעוצרו ולדבר עמו, כל־כך היה מתמיד בעבודת השם יתברך.

וספר, שפעם אחת נגש אליו אחד בבית־המדרש הנ"ל, ושאלו: תגידו לי האם אתם אלמים... כי איני רואה אתכם אף פעם לדבר... ובאמת אמר, שזה עזרו בעבודת השם יתברך, ששמר מאד על הזמן היקר.

וספר מוהרא"ש נ"י, שנתעורר על שמירת הזמן רק על־ידי מוהרנ"ת ז"ל, שראה והבין מספריו הקדושים, איך שהיה זהיר וזריז עם זמנו.

ופעם אחת אמר: בשכר ששמרתי על זמני זכני השם יתברך עם הספר "שמירת הזמן".

וספר מוהרא"ש נ"י, שספר זה כתב בדרך דיקא, שהיה נוסע נסיעותיו (ויובא במקום אחר), ותמיד פשמסתובב בין הבחורים הוא אומר: "איי... זמן זמן... הזמן כל-כף יקר, ובפרטיות בחור צעיר מה אתם יודעים אל מה אתם יכולים לזכות בזה העולם, אם תשמרו את הזמן היקר מאד, עין לא ראתה" וכו', אשרי מי שיציית אותו.

זכיה

מוהרא"ש נ"י אמר, כי על עצם ההתקרבות אל רבנו ז"ל, על זה בעצמו צריכים זכיה מן השמים, ומי שזוכה להתודע ולהתקרב אל רבנו ז"ל, עליו לתן תודה והודאה תמיד להשם יתברך, כי עצם ההתקרבות אליו היא זכיה גדולה עד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אם נתבונן בעין אמת נראה שיש בעולם הרבה יראים ושלמים חסידים ואנשי מעשה, בחורים ואברכים יראי ה' ומתמידים בתורה ועבודה יותר מאתנו, אבל הם לא זכו להתודע מרבנו ז"ל.

ועל-כן אסור לומר שאנחנו כבר יותר טובים מהם, או כאלו במעשינו אנו יותר טובים, אין זה נכון כלל, אדרבה יש ויש, תהלה להשם יתברך, גם אצל אחרים טוב הרבה, אף ההפרש שהם לא זכו להתודע ולהתקרב אל רבנו ז"ל, אשר הוא כבר הפרש גדול מאד מאד, כי מנורה של חשמל אפלו שתהיה עם הכח הגדול ביותר,

כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חֲבֵרוֹהָ עִם זֶרֶם הַחֲשָׁמַל הִיא לֹא תִבְעַר כָּלֵל, וְלִהְפוֹךְ מְנוֹרַת חֲשָׁמַל הַקְּטָנָה בְּיוֹתֵר, אִם הִיא מְחַבֵּרַת אֶל הַזֶּרֶם כְּכֹר מְאִירָה.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: כְּמוֹ-כֵן אֶפְלוּ אֶחָד שְׂיִישׁ לוֹ כָּל הַמַּעֲלוֹת הַטּוֹבוֹת, צְדִיק וְלַמְדָּן וְכוּ', אֶךְ אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְאֵינוֹ מְקַרֵּב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, אֲזִי כָּל עֲבוֹדָתוֹ אֵינָה מְאִירָה.

וְלִהְפוֹךְ אֶפְלוּ אִם הוּא הַפְּחוֹת בְּיוֹתֵר מִמֶּשׁ, כְּמַעֲט שְׂאִין לוֹ מְאוּמָה, רַק מְקַרֵּב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, כְּכֹר מִתְחִיל לְהָאִיר.

וְאָמַר אֲזוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂזֵה בְּעֲצָמוֹ זִכְיָה מִן הַשָּׁמַיִם לְמָה קְטַנִּי עֲרַף וּפְחוּתִים כְּמִנּוֹ נִזְכָּה לַיָּדַע וְלִהְתְּקַרֵּב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, בְּשַׁעֲהָ שְׂיִישׁ בְּעוֹלָם הַרְבֵּה יוֹתֵר טוֹבִים מֵאַתָּנוּ, וְעַדִּין אֵינָם יוֹדְעִים אוֹ אֵינָם רוֹצִים לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל.

וְהַדְּגִישׁ מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁלֹּא נִחְשַׁב שְׂאִין בְּעוֹלָם טוֹבִים, אֲדַרְבֵּה אִם יִסְתַּכְּלוּ בְּמִקּוֹמוֹת אַחֲרִים, נִרְאֶה שְׂיִישׁ אֲבָרְכִים וִירְאִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאַתָּנוּ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵין לָהֶם הַזִּכְיָה לַיָּדַע מִרַבְּנוֹ ז"ל.

וּבְעֵינַי לְמָה יֵשׁ בְּמִקּוֹמוֹת אַחֲרִים הַרְבֵּה יִרְאִים וְשִׁלְמִים וְלֹא זָכוּ לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, וְאֵנוּ פְּחוּתֵי הָעֲרַף כֵּן זָכִינוּ לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, אָמַר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּשֵׁם רַבִּי אֲבָרְהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן ז"ל (בְּעַל מַחְבֵּר סֵפֶר "בְּאוֹר הַלְקוּטִים"), שֶׁרַבְּנוֹ ז"ל אָמַר, שְׂאֲנַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִקְרְאִים בְּנֵי עִם סְגֻלָּה, מַה הַלְשׁוֹן סְגֻלָּה? אֵלֶּא הוּא דְּבַר לְמַעְלָה מִהַשְּׁכָל, אֵיךְ בָּחַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עִם מִתּוֹךְ אַמּוֹת, וּבָחַר בְּנוֹ, וְהוּא לְשׁוֹן סְגֻלָּה, שֶׁהוּא דְּבַר שֶׁלְּמַעְלָה מִהַשְּׁכָל וְהַשְּׁגָה, שְׂאִין יְכוּלִים לְהִבִּין לְמָה עֵנִין זֶה הוּא סְגֻלָּה, כְּמוֹ-כֵן אֵין אָנוּ מְבִינִים לְמָה בָּחַר עִם מְאֻמּוֹת (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כ"א), וְעַל זֶה סִיִּים רַבִּי אֲבָרְהָם ז"ל: כְּמוֹ-כֵן בְּפִרְטוּיּוֹת עֵמָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמָה בָּחַר

אותנו שנוזקה לידע מרבנו ז"ל ואחרים לא, זו זכיה מן השמים, והוא למעלה מהשגת שכלנו והשגתנו, ואין על זה באור כלל.

ועל-כן אמר מוהרא"ש נ"י, אם כבר זכינו להתודע ולהתקרב אל רבנו ז"ל, עלינו לשמח בזה עד מאד, כי הזכות הזו עולה עד אין סוף, ובודאי אם נזכה גם לצית את רבנו ז"ל אין חשך וצלמות שלא יוציא אותנו משם, ויכניסנו אל תכלית הקדשה, אך העקר לצית אותו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אפלו מי שכבר זוכה להתודע מרבנו ז"ל ולהתקרב אליו, גם-כן צריך זכיה מן השמים שישאר עם תמימותו עד הסוף, כי על-פירוב מרבוי הרפתקאות וצרות ויסורים שעוברים על כל אחד ואחד, בפרטיות על אלו שזוכים לידע מרבנו ז"ל, לבסוף הם מתקררים ומתרחקים ממנו, ועל-כן צריכים זכיה מן השמים להשאר אצל רבנו ז"ל.

ומה גם אפלו אלו שהם אצל רבנו ז"ל צריכים זכיה מן השמים שידעו מהו ענין רבנו ז"ל, ולא יטעו את עצמם, כי העקר בהתקרבות אל רבנו ז"ל הוא רק השקידה הרבה בספריו הקדושים, ושם כבר ידע מה רבנו ז"ל רוצה, ובלי שקידה והתמדה בספרי רבנו ז"ל כל ההתקרבות היא דמיון גדול, לא כאשר נוהג עכשו, שכל פרחח אומר שהוא כבר יודע מרבנו ז"ל, בשעה שאינו יודע בין ימינו לשמאלו מה כתוב אפלו בספרי רבנו ז"ל.

ובכל פעם מוהרא"ש נ"י מעורר אותנו שנושמח מאד מאד על נעם חלקנו אשר בנחל שם גורלנו, שאנו זוכים לידע מרבנו ז"ל ומבקש מאתנו רק להכניס את כל מחנו ושקידתנו בספרי רבנו ז"ל, אשר שם פניו שכלו וחקמתו גנוזים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קצ"ב).

ואמר מוהרא"ש נ"י: הלא רואים בעולם למדנים גדולים ומתמידים בתורה שלא זכו להתודע מרבנו ז"ל, ואנחנו כן זכינו, בזה בעצמו ראוי לנו לשמח כל ימינו ולהחיות את עצמנו.

ופעם אחת שאל אברך אחד את מוהרא"ש נ"י: מדוע יש הרבה אברכים בכוללים והם מתמידים גדולים וגם לומדים, ואינם מקרבים אל רבנו ז"ל, ויש לו חלישות הדעת גדולה מזה.

והשיב לו מוהרא"ש נ"י: אדרבה אל תחלש דעתך כלל, פי הרחמנות נשארת עליהם, כי אם הם מתמידים ולומדים בלי ההקדמות של רבנו ז"ל, על אחת כמה וכמה אם היו גם מקרבים אל רבנו ז"ל, היו צומחים חדושים נוראים ונפלאים עד מאד.

כי באמת על-פי דעת רבנו ז"ל, איך שמלמדנו סדר דרך הלמוד, ללמד הרבה בפשיטות, יכולים להצליח ביותר ולזכות לטייל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה בנגלה ובנסתר, וללמד גם לעמק וכו', ובאמת היו אצל אנשי שלומנו למדנים גדולים, שהיו בקיאים בכל מקום בתורה הקדושה, וכן בעלי מקבלים גדולים; אשרי מי שמציית את רבנו ז"ל!

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בא אחד אל מוהרנ"ת ז"ל, ושאל אותו מה יותר גדול, זה שהוא קטן ומקרב אל צדיק, או זה שהוא גדול ואינו מקרב אל הצדיק? והשיב לו מוהרנ"ת ז"ל: זה הקטן שמקרב אל הצדיק, ושאל הלה ואמר מי יימר, מי אומר שפך הוא?

והשיב מוהרנ"ת ז"ל: הלא אנו מוצאים בשעה שבנה משה רבנו, עליו השלום, את המשכן, כל מי שהיה בידו קצת זהב או כסף או נחשת או תולעת שני או ארגמן ורץ והביאו אל משה, אפלו שהיה רק מעט דמעט בנה מזה משה את המשכן, ולהפך מי שהיה לו כל הון דעלמא זהב לרב או כסף ונחשת לרב וכו', ולא הביאו אל משה, לא נבנה מזה המשכן.

כמו־כן, סיים מוהרנ"ת ז"ל, בלי התקרבות אל הצדיק הפל
נשאר בחוץ, ועל־כן צריכים זכיה מן השמים לידע מרבנו ז"ל
ולהתקרב אליו.

זיוף

מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד מאד שלא יעשו פספורט מזיף,
ואמר, שזו מצוה הבאה בעבירה, כשאתה מצליח אתה מצליח,
אבל אם, חס ושלום, יתפסו אותך, אז ישימוך בבית־הסתר לכמה
חדשים וכו', ויהיה לך ההכרח להתבטל מתורה ותפלה ומקיום
המצוות, ומה גם על־פירוב נכשלים שם בחלול שבת ובאכילת
טרפות ונבלות, רחמנא לצלן.

ועל אלו שאומרים שיש להם בטחון שלא יתפסו אותם, אמר
מוהרא"ש נ"י, עליהם נאמר (ישעיה ל'): "ותבטחו בעשק ונלוז
ותשענו עליו, לכן יהיה לכם העון הזה כפרץ נפל נבעה בחומה
נשגבה אשר פתאם לפתע יבוא שברה" וגו'.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל קורא לבטחון כזה "בטחון
הסטרא אחרא", בחינת (משלי כ"ה): מבטח בוגד ביום צרה (עין
לקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן ס').

ואמר מוהרא"ש נ"י: אפלו אלו שההכרח להם לעשות פספורט
מזיף בשביל סכנת נפשות או כדומה, גם בזה צריכים קדם הרבה
לבקש מהשם יתברך ולהתייעץ עמו יתברך, ולפרש מדוע הוא עושה
דבר זה וכו', וירבה על זה בתפלה, והעולה על הכל שיעשה זאת

בִּישׁוּב הַדַּעַת וּבַהֲצַנֵּעַ לְכַת, שְׁלַבַל יְתוּדַע, חֵס וְשְׁלוֹם, לְשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם.

וּפַעַם אָמַר לְבַחֲוֹר אֶחָד שֶׁהִתְאַמֵּץ לַעֲשׂוֹת לְעֲצָמוֹ פִּסְפּוֹרְט מְזִיף, תִּדַּע שְׁעַם מְדִינָה לֹא מִתְחִילִים, כִּי עַל זֶה יֵשׁ עֲנֵשׁ קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, וְאִפְלוּ כְּשִׂאתָה כְּבָר עוֹשֶׂה דְבָר זֶה בְּלִי לְשֶׂאל, עַל-כָּל-פָּנִים מָה אַתָּה מְפָרְסֵם לְכָל אֶחָד, הֲרִי יְכוּלִים לְאַסֵּר אוֹתְךָ, חֵס וְשְׁלוֹם, וְלֹא יוֹעִיל לְךָ שׁוּם דְבָר.

וְאָמַר לוֹ: גַּם אֲנִי לֹא אָבוֹא לְהַעֲיִד עָלֶיךָ שְׂאֵתָה כָּשֶׁר, מֵאַחַר שְׂאֵתָה מִתְחַיֵּב בְּנִפְשֶׁךָ, (כִּי הַבַּחֲוֹר הַזֶּה פָּרְסֵם לְכָלֵם אֶת תְּכֵנִיּוֹתָיו, וְעַל-כֵּן נִזְף בּוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י קְשׁוֹת, וְאָמַר לוֹ בְּדַרְךָ צַחוּת: הֲלֹא אִם תִּהְיֶה בְּבֵית-הַסֵּהַר, אֲשַׁלַּח לְךָ קוֹנְטְרַס "אַסִּירֵי-אַרְץ" [זֶהוּ קוֹנְטְרַס שְׁחָבֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י לְאַסִּירִים], וּמֵאֵד מְאֹד הַקְּפִיד עָלָיו מוֹהֲרָא"ש נ"י).

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁכָל פַּעַם שְׁנַסְעוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמָנוּ עִם פִּסְפּוֹרְטִים מְזִיפִים אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, הִרְבָּה לְהַפְצִיר בְּרַחֲמִים וּבַתְּחִנּוּנִים לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שִׁישְׁמַר אוֹתָם מִכָּל דְבָר רַע, וְלִמַּד עֲלֵיהֶם כָּל מִינֵי לְמוֹדֵי זְכוּת לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, מֵאַחַר שְׁבוֹעֵר בְּלִבָּם כָּל-כָּף לְהִיּוֹת עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, שִׁימַחֵל לָהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וַיִּשְׁמְרֵם כָּל הַדֶּרֶךְ, וְעַד שְׁחֲזָרוּ בְּשְׁלוֹם, לֹא פָּסַק מִלְּהַתְּפַלֵּל עֲלֵיהֶם.

וּפַעַם תְּפָסוּ בַּחֲוֹר אֶחָד בְּגָבוֹל עִם פִּסְפּוֹרְט מְזִיף, לְאַחַר שְׁכָבֵר הָיָה בְּצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, וְהַבַּחֲוֹר אָמַר לְתַמּוֹ שְׁמוֹהֲרָא"ש נ"י הוּא אָבִיו, וְטִלְפָנוּ מִשָּׁם אֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְהַתּוֹדַע אִם אָמַת הַדְּבָר, וְהִטְלִפוֹן הַפְּתִיעַ אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י, וּשְׂאֵלוּהוּ, הֲאִם הוּא יוֹדַע שְׁבָנוּ בְּבֵית-אַסִּירִים, וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהָיָה לוֹ אִזּוּ מִמֶּשׁ גֵּס שְׁלֹא אָבַד עֲשֵׂתוֹנוֹתָיו, כִּי כָּלֵל לֹא יָדַע שֶׁהַבַּחֲוֹר נָסַע אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, וְלֹא עוֹד אֵלָּא בּוֹדָאֵי לֹא יָדַע שְׁבַחֲוֹר זֶה אָמַר שֶׁהוּא אָבִיו, וְתַכְף-וּמִיד

עֲשֵׂה עֲצֻמוֹ כְּאִבּוֹ, וְהַחֵל לְצַעֵק בְּטִלְפוֹן: "מָה אַתֶּם רוֹצִים מִבְּנֵי?
 מָה עֲשֵׂה? הֲלֹא הוּא חָף מִפֶּשַׁע, אֲנִי אֲשַׁלֵּם קִנְיָם בְּעִבּוּרוֹ, אֵךְ הַנִּיחוּ
 לוֹ לְצֵאת לַחֲפָשִׁי" וְכוּ' וְכוּ', וְהֵם כְּשִׁשְׁמָעוּ זֹאת, אָמְרוּ: "תִּדַע שְׂבִנְךָ
 נִסַּע בְּפִסְפוּרְט מְזִיף, אֵךְ מִחֲמַת שְׁאֵנוּ רוֹאִים שְׂאֵתָה אִישׁ יִשְׂרָאֵל
 לַחֲפָשִׁי, אָבֵל אִם יִקְרָה שׁוֹב דְּבָר כְּזֶה יִקְבַּל עָנֶשׁ קָשָׁה", וְהִבְטִיחַ
 לָהֶם מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהוּא כְּבָר יִרְאֶה שְׂ"בִנּוֹ" לֹא יַעֲשֶׂה דְבָר זֶה,
 וְהַנִּיחַ אֶת הַטִּלְפוֹן.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: "אֵל תַּחֲשֹׁבוּ שִׁישְׁבְּתִי אַחֲר־כֶּךָ בְּחִבּוּק
 יָדַיִם, אֲלֹא נִשְׁכַּבְתִּי עַל הָאָרֶץ בְּפִשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וּבְכִיתִי לַהֲשֵׁם
 יִתְבָּרֵךְ שִׁיּוֹצִיא אֶת הַבְּחוּר לַחֲפָשִׁי, וְהַרְבִּיתִי לְהַתְפַּלֵּל עָלָיו", וְעַד
 שֶׁלֹּא רָאָה אוֹתוֹ לֹא הִפְסִיק לְהַתְפַּלֵּל בְּעֵדוֹ, וּכְשָׁבָא אֵלָיו הַבְּחוּר
 לְמַחֲרַת הַיּוֹם, נִזְף בּוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְאָמַר לוֹ: "אַתָּה יוֹדֵעַ אֵילּוֹ
 נְסִיִּים הָיוּ לָךְ? אֵיזָה שְׂדוּד הַטָּבַע, הֲלֹא זֶה נִסַּע שְׁחַנֵּן אוֹתִי הַשֵּׁם
 יִתְבָּרֵךְ בְּדַעַת בּוֹ בְּמִקּוֹם, וְלֹא אֲבִדְתִּי אֶת עֲשֵׁתוֹנוֹתִי, רַק עָנִיתִי לָהֶם
 תַּכְף-וּמִיד לְתַמִּי שְׂאֵתָה בְּנֵי וְכוּ' וְכוּ', וּבְרוּךְ ה', שֶׁנִּצְלָתָּ."

וּפַעַם בָּא אֵלָיו אַבְרָם מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, עִם פִּסְפוּרְט
 מְזִיף, וְהִיתָה לוֹ עֲגַמַת נֶפֶשׁ גְּדוּלָה מְזֵה, וְנִזְף בּוֹ קְשׁוֹת, וְאָמַר לוֹ:
 "אֵיךְ תֵּצֵא עִכְשָׁו?" וְהִקְפִּיד עָלָיו מְאֹד מְאֹד, וְהֵאבְרֵךְ הַחֵל לְהַתְפַּחַד
 לְחֹזֵר, מִחֲמַת שְׁמוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר לוֹ אַז: "הֲלֹא עִם מְדִינָה אֵין
 מִתְחִילִים, כִּי בְּנִקֵּל יִכּוּלִים לְהַאֲשִׁימוּ אַחֲר־כֶּךָ בְּהַאֲשָׁמוֹת נוֹסְפוֹת"
 וְכוּ', וּמִחֲמַת שְׁמוֹהֲרָא"ש נ"י נִסַּע אַחֲרֵי סְכוּת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נִגַּשׁ
 אֵלָיו הָאבְרָם וּבִקֵּשׁ מְאֹד מְאֹד שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ חֶסֶד, וְיִקְחֵנוּ עִמוֹ, כִּי
 הוּא מִתְפַּחַד לְחֹזֵר, וּבִתְחִלָּה לֹא רָצָה מוֹהֲרָא"ש נ"י כָּלֵל, וְאָמַר לוֹ:
 "הֲלֹא אַתָּה תִּסְכֵּן גַּם אוֹתִי, כִּי אַתָּה תֹאמַר שְׂאֵנִי מִכִּירָךְ וְכוּ', וְגַם
 לִי תִצְאָנָה מְזֵה צְרוּת וְכוּ', וְהִיאֵךְ מִתָּר לִי לְהַכְנִיֵס אֶת עֲצָמֵי בְּצָרָה
 גְּדוּלָה כְּזוֹ בְּעֵנִין מְזִיף" וְכוּ' ? !

אך האברך לא עזב אותו, ואמר לו: "זכרו לי את החסד הזה שעשיתי עמכם" (כי הוא היה השדכן לבנו נ"י), ענה לו מוהרא"ש נ"י ואמר: "כן, כן זו זכות גדולה באמת, ועשית עמי חסד, ובכך בוא עמי ואמסר נפשי בעבורך, אך אנא הבטח לי תנאי, ששנית לא תעשה זאת", והבטיח לו, וכשהגיעו לשדה התעופה בלוד לא פסקו שפתי מוהרא"ש נ"י מלרחש רחשי דצלוחתא, ולפתע צעק שוטר אחד לעבר האברך וקראו בשמו האמתי, (כי הפירו היות שהיו גרים באותה עיר), ושאלו: "מה נשמע? ומאין אתה בא?" והוא חשב שעתה הוא אבוד לגמרי, כי כשיפגס אל התא שבו עוברים, אזי יתודע תכף ומיד הזיוף, כי היה זה פספורט של אדם אחר (שם אחר ותמונה אחרת), ומאד מאד נבהל כי השוטר הלה קרא לו בשמו האמתי, ומוהרא"ש נ"י אמר לו כל הזמן: "אל תפחד רק אחז את עצמך בי ותבוא אחרי", ושפתותיו מרחשות תפלות ובקשות.

ויהי בהגיע תורם, שלח מוהרא"ש נ"י את האברך שילך לפניו, ונעשה נס, שהשוטר הנ"ל קבל איזו פקודה ללכת אל תא פלוני, ועל-כן היה כבר עסוק, ושוטר אחר קבלם, והשוטר הנ"ל הסתפל על הפספורט ועל האברך ואמר: "אדוני, אתם שני אנשים אחרים — אתה והפספורט", וכשהאברך הכחישו, התעקש השוטר ואמר: "לא, לא, אתם שני אנשים אחרים", וחיך ונתן לו חתימתו, ואמר לו שיעבר (כאלו דבר לא קרה).

ואחר-כך עבר מוהרא"ש נ"י, והשוטר אמר לו: "מה אתה חושב, שאני לא יודע שהאברך הזה שעבר לפניך, עבר עם פספורט של אחר", ומוהרא"ש נ"י עשה עצמו כאלו אינו שומע ואינו מבין, וכשעבר את הגבול, אמר לאברך: "אני מבקש ממך שלעולם אל תעשה דבר כזה, כי מסרתי ממש נפשי בעבורך, כי הפצרתי הרבה לפניו יתברך שיעשה לנו נסים גלויים", (ובאמת כל הענין הזה היה נס גלוי כזה אשר לא יאמן כי יספר).

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, כִּי שָׁמַע שִׂיחָה מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּשֵׁם רַבְּנוּ ז"ל שֶׁאָמַר לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ: אַתֶּם יְכוּלִים לָבוֹא אֵלַי דְּרַךְ שְׂדוֹת וַיַּעֲרִים וְאֵין עֲלֵיכֶם לְפָחוּד מִשׁוֹדְדִים וְגַנְבִים וְחִיּוֹת רַעוֹת, כִּי אֲנִי עָרֵב בְּעַבּוּרְכֶם, אֲבָל רַק עִם פְּסוּרֵט, (אִיֶּהָר מְעַגֵּט קוֹמְעֵן צוּ מִיר דוֹרְךְ פֶּעֲלֵדְעֵר אֹוֹן וְוַעֲלֵדְעֵר אֹוֹן נִישֵׁט מוֹרָא הָאֲבָן, וְוַאֲרוֹם אִיךְ בֵּין עָרֵב פֶּאֲרַאִיךְ, אֲבָעֵר נָאֵהָר מִיט פֶּעֶסְעֵר).

וּמוֹהֲרַנ"ת ז"ל קָיָם זֹאת בְּשַׁעֲה שֶׁהִמְתַּנְּגָדִים מְסֵרוּ אוֹתוֹ וְהָיָה עֲצוּר בְּבֵיתוֹ, וְכִשְׁהִגִּיעַ סְמוּךְ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמְאֹד מְאֹד הֵצֵר לוֹ אִיךְ יְכוּל לְהִיּוֹת שְׂלָא יִהְיֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲצֵל רַבְּנוּ ז"ל בְּעִיר אוֹמֵן, וְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשַׁחַד אֶת שׂר הַמְּשֻׁטָּרָה וְקִבֵּל מֵהֶם פְּסוּרֵט לְכַמָּה יָמִים מְעַרְב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד מוֹצָאֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְנִסְעַ בְּהֲצַנַע בְּלִילָה.

וְכִשְׁנִתְּוֹדַע לְמִתְנַגְּדִים מְסֵרוּ אוֹתוֹ, וְשַׁלְּחוּ מְשֻׁטָּרָה לְעִיר אוֹמֵן אַחֲרָיו, וְהוּא הָיָה אֹז בְּעָרְב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל הַצִּיּוֹן, וּבָאוּ אֵלָיו שָׁם, וְהִרְאָה לָהֶם אֶת הַפְּסוּרֵט שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוֹת לְהִיּוֹת כָּאֵן, וְנִכְמְרוּ פְּנֵיהֶם וְהִלְכוּ לָהֶם, אִךְ הִזְהִירוּ אוֹתוֹ שֶׁתְּכַרְךָ-וּמְיָד אַחֵר רֹאשׁ הַשָּׁנָה יִחְזוֹר לְבֵיתוֹ.

וְסִיִּם מוֹהְרַא"ש נ"י: הָרִי שָׁגַם מוֹהֲרַנ"ת ז"ל עָשָׂה כָּל מִינֵי פְּעֻלוֹת שְׁבַעוֹלָם לְהַשִּׁיג הַפְּסוּרֵט.

וְכִשְׁשָׁאֲלוּ אֶת מוֹהְרַא"ש נ"י: הֲלֹא שָׁם בְּרוּסְיָה גּוֹפָא הוּא נִסְעַ בְּכָל פַּעַם בְּלִי רְשׁוֹת, וְכֵן יַעֲזֵן גַּם לְאַחֲרִים, וְהַשִּׁיב: כִּי זֶה כְּבָר עֲנִיָן אַחֵר לְגַמְרִי, מֵאַחֵר שֶׁנִּכְנַס בְּכַשְׁרוֹת עִם הַפְּסוּרֵט יֵשׁ, אֵינְן מַה לְפָחוּד, הֲלֹא הֵם לֹא נוֹתְנִים רְשׁוֹת לְגִשְׁת אֶל הַצִּיּוֹן, עַל-כֵּן בְּתַחֲבוּלוֹת תַּעֲשֶׂה עִמָּהֶם מְלַחְמָה, אַתָּה תִּקַּח טַקְסִי וְתַסַּע, וְאִם יִתְפָּסוּ אוֹתְךָ תִּגִּיד שְׂלָא יִדְעַת שְׁאֲסוֹר לְקַחַת טַקְסִי חֲפָשִׁי, כִּי אֲצִלְנוּ בְּאִירוֹפָה

ובארצות הברית מתר לכל תיר לקחת טקסי, ועל תרוץ פזה לא יכולים לעשות לה שום דבר, אבל אם הפספורט מזיף זה ענש חמור.

ואמר מוהרא"ש נ"י: בכלל, צריכים לשמר מאד מאד לא לעשות זיופים כלל נגד הממשלה, כי משפטם משפט רשע, ויכולים לפל בפח יקוש, ועל-ידי-זה יתבטל מתורה ומתפלה ומקיום מצוותיו יתברך, ואשרי מי שבורח מהם.

זקנים

מוהרא"ש נ"י תמיד מתלוצץ מהקלפה החדשה שנתהוטה בין אנשי שלומנו, שאומרים בשם "זקנים", ובפרטיות כשבאים לידי מחלקת וכו', ואמר: הלא מוהרנ"ת ז"ל כבר פסק דינם בזה שפרש את מאמר הסבי דבי אתונא אזל אשכח ינוקי מלעיל וסבי מתתאי וכו', כל המחלקת צומחת רק מהזקנים שהם יושבים מלמטה ונראים כשותקים, ובאמת הם אשר מכניסים ארס בין בני הנעורים, על-ידי הדבורים הרעים מציתים אותם למחלקת (עין כל זה באריכות בלקוטי-הלכות, שבת, הלכה ו', אות ח').

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי בדור האחרון הזה הכנים הפעל-דבר בין אנשי שלומנו את הקלפה הזו של "זקנים", עד שכל אחד חושב כי מה שזקן זה אומר... או מה שזקן זה אומר... הרי הוא קדש קדשים... ואינם יודעים כי הזקן הוא בור ועם הארץ גמור ואינו יודע בין ימינו ושמאלו, באשר נהוג עכשו, שכל בעל עגלה ופועל שלא קרא ולא שנה ולא שמש תלמידי חכמים הוא כבר אומר דעות, ומכל שכן אם יש לו זקן לכן חושבים מי יודע איזה צדיק הוא.

וספר לנו הרבה בענין זה, ואמר: איזו חוכא ואטלולא נכנסה בינינו, יש "זקנים" שכל ימיהם לא היה להם זקן ופאות כלל, ולעת זקנתם הניחו לזקנם שיצמח, וגדל מאד ונעשה לבן כשילג, עד שחושבים מי יודע מי הם, ועל-כן בודאי כל מה שהם אומרים נראה כקדש קדשים, ובאמת מי שיש לו ישוב הדעת רואה ונוכח תכף-ומיד בכל השקר והרמאות שיש ביניהם, ואיך שכל הצרות והמחלקת השורה בין אנשי שלומנו צמחה רק מהם.

ואמר, שהבעל-דבר ראה שהגיע קצו עכשו, ובפרטיות על-ידי הספרים החדשים המגלים ומפרסמים אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא ונפלא מאד, עד שיש מהם בטול הבחירה, ועל-כן לקח לעצמו עצה חדשה הנקראת "זקנים", וחושבים שמי שיש לו זקן לבן הוא כבר צדיק גדול, ובזה לוכד את בני הנעורים.

וספר, שפעם הלכו הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק, זכותו יגן עלינו, עם אחיו הרב הקדוש רבי זושא מאנפולי, זכותו יגן עלינו (כדרךם לילך בגלות), והגיעו באמצע הלילה לאיזה פונדק (קרעטשמע), ונכנסו לשם, ומצאו שיושבים שם כמה יהודים זקנים, ולכל אחד היה זקן לבן ארוך, והיו יושבים סביב שלחן, ומשחקים במשחק קלפים (קורטן).

ויהי כבואם שם, נתבישו הזקנים מאד מפניהם, כי הפרת פניהם ענתה בם שהם צדיקים קדושים עד מאד, ויען שדרךם של האחים הקדושים לעורר את אחינו בני ישראל בתשובה, ענה ואמר הרב הקדוש רבי אלימלך, זכותו יגן עלינו, לאחיו הרב הקדוש רבי זושא, זכותו יגן עלינו: נו, זושא, זאג (הינו שיוכיח אותם על דרכיהם שמבטלים את הזמן היקר לעת זקנתם).

ענה ואמר הרב הקדוש רבי זושא עם הפיקה על השלחן: שמעו לכם יהודים, ותדעו שהיצר הרע כבר הפסיק ממלאכתו, ואינו

עוֹסֵק עוֹד בְּעִבוּדְתוֹ לְפִתּוֹת בְּנֵי-אָדָם... וְעָמְדוֹ כְּלָם כְּמִשְׁתּוֹמְמִים
עַל דְּבָרָיו, וְהִתְחִיל לְהִסְבִּיר לָהֶם, כִּי הֵיכָר הָרַע הֵלֵךְ פֶּעַם לְגַן-עֵדֶן,
וְרָאָה שֵׁם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁהוּא הִכְשִׁיל אוֹתָם בִּימֵי נְעוּרֵיהֶם בְּעִבְרוֹת
חֲמוּרוֹת רַבּוֹת וְכוּ', וְשָׂאֵל הֵיכָר הָרַע אֶת שׁוֹמֵר הַפֶּתַח שֶׁל גֵּן-עֵדֶן:
אֵיזָה יֵשֶׁר הוּא זֶה, שֶׁהֵם נִמְצְאִים כָּאֵן בְּגַן-עֵדֶן, הֲלֹא אָנִי הִכְשַׁלְתִּי
אוֹתָם בִּימֵי נְעוּרֵיהֶם בְּכָל מִינֵי עֲבֻרוֹת וְחֻטָּאִים חֲמוּרִים? עָנָה וְאָמַר
לוֹ שׁוֹמֵר הַפֶּתַח: תִּדַע, כִּי לַעֲת זְקֻנוֹתָם עָשׂוּ תְּשׁוּבָה, וְהִתְחִילוּ
לְלַמֵּד וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְקַיֵּם אֶת כָּל הַמְצֻוֹת בְּחִיּוֹת וּבַהֲדוּר וְכוּ', וְעַל-כֵּן
נִתְקַבְּלוּ בְּתְשׁוּבָה, וְלָכֵן הֵם יוֹשְׁבִים עִכְשָׁו בְּגַן-עֵדֶן.

עָנָה וְאָמַר עַל זֶה הֵיכָר הָרַע: אִם-כֵּן מָה לִּי לְטַרַח עִם בְּנֵי
הַנְּעוּרִים לְהִכְשִׁיל אוֹתָם בְּעוֹנוֹת בִּימֵי נְעוּרוֹתָם וְאַחֲרֵכֶן יִחְזְרוּ
בְּתְשׁוּבָה, וְעַל-כֵּן הִפְסִיק מִמְּלֹאכְתּוֹ וּלְקַח אֶת עֲצָמוֹ עַל הַזְּקֵנִים,
שָׂאז כָּבֵר לֹא יוֹעִיל לָהֶם שׁוֹם דְּבָר.

וְסִיִּם הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי זוֹשָׂא, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ: תִּדְעוּ, שֶׁהַיּוֹם
כְּבֹר הֵלֵךְ הֵיכָר הָרַע אֶל הַ"זְּקֵנִים", וְהִרְאָה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל הַ"זְּקֵנִים"
שֶׁיָּשׁוּבוּ שֵׁם סְבִיב הַשְּׁלַחַן, וְלוֹקַח מֵהֶם אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר לְבִלּוֹת
בְּהֶבֶל וְרִיק, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְחַזֵּר בְּתְשׁוּבָה, וְנִתְבַּיְשׁוּ כָּל הַזְּקֵנִים וְהִרְהָרוּ
בְּתְשׁוּבָה וְזָרְקוּ מִיַּד אֶת הַקְּלָפִים, וּבְכּוֹ הַרְבֵּה מְרֹב חֲרָטָה.

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: כְּמוֹ-כֵן הַיּוֹם רָאָה הֵיכָר הָרַע כִּי לְבִנֵּי
הַנְּעוּרִים כְּבֹר יֵשׁ סְפָרִים חֲדָשִׁים שֶׁיִּקְרְבוּ אוֹתָם לְהִשָּׂם יִתְבַּרְךָ,
וְיִחְזְרוּ אוֹתָם בְּתְשׁוּבָה, עַל-כֵּן הִבִּיא קְלָפָה שֶׁנִּקְרְאת "זְּקֵנִים" עִם
זְקֵן לְבָן, וְכָל אֶחָד חוֹשֵׁב מִי יוֹדֵעַ מִי הֵם, וּמִצִּיתִים לָהֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה
כְּבֹר מִמִּילָא לּוֹכֵד אֶת כָּל בְּנֵי הַנְּעוּרִים, כִּי הֵם אוֹמְרִים: בּוֹדָאֵי
הַזְּקֵנִים יוֹדְעִים יוֹתֵר וְכוּ'.

וּפְעַם אַחַת פָּא אֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶחָד, וְהִתְחִיל לְהִתְנַכַּח עִמּוֹ
עַל שֶׁהַזְּקֵנִים אוֹחֲזִים אַחֲרַת מִמְּנוּ וְכוּ', וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י:

"במה הוא יותר גדול ממני? במה שאכל בימי חיי יוטר לחם ממני? יותר תפוחי אדמה וכשר ממני? הלא בפרוש מובא ב"שלחן ערוך" אם יש צעיר תלמיד חכם וזקן עם הארץ, הרי הזקן חייב בכבוד הצעיר שהוא תלמיד חכם".

וסיים מוהרא"ש נ"י: לזקן אין שום חשיבות, רק אם הלך כל ימיו בדרכי השם יתברך, ועבד את השם מנעוריו, אז שיף לומר משהו בשמו, אבל סתם זקנים פרחחים אשר אינם יודעים בין ימנם לשמאלם, מהם צריכים לברח כמו שבורחים מבעלי ראתן.

כל השיחה הקדושה הזו נתגלגלה על-ידי בחור אחד מתלמידי "היכל-הקדש", שלמד בספר הקדוש "תניא", ונגש אליו אחד, ואמר לו, ששמע מאחד "הזקנים", שאין ללמד תניא... וכששמע זאת מוהרא"ש נ"י התלוצץ מאד מהזקנים, ואמר, שזהו שקר וכזב ונגד דעת רבנו ז"ל, שאמר בפרוש שראוי לעבר וללמד ולעזר ולהיות בכל הספרים הקדושים.

ועל-כן מה שאומרים בשם זקנים זהו רק פטפוטי דברים בטלים, והם שלוחי הסמ"ך-מ"ם, השם יתברך יצילנו מהם.

זווגים

מוהרא"ש נ"י אמר, שאין לך עוד דבר נעלם ונסתר מהאדם כמו מציאת זווגו, ואף שחכמינו הקדושים סמכו לזה גם פרנסה, כי שניהם קשים בקריעת ים סוף, ואין אדם יודע במה מתפרנס וכו', אף-על-פי-כן על ענין פרנסה יכול האדם לתן לעצמו עצה, כי בלית בררה יכול לחזר על הפתחים ולקבץ נדבות וכו', מה שאין פן זווג

זֶה אֵינוֹ תְלוּי בְיָדוֹ כָּלֵל, וְעַל־כֵּן עֲנִין מְצִיאַת הַזְּוִיג הוּא נֶעְלָם וְנִסְתָּר
מֵהָאָדָם יוֹתֵר מֵהַכֵּל, וְקָשָׁה וְכִבֵּד יוֹתֵר מִכָּל דְּבָר.

וְהֵבִיא רְאִיָּה לְדָבָר וְאָמַר: רְאוּ, בְּתִשְׁעָה בָּאָב אָסוּר לַעֲשׂוֹת
מְלָאכָה, וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה מְלָאכָה אֵינוֹ רוֹאֶה מִמֶּנָּה סִימָן בְּרָכָה, מֵה שְׂאִין
כֵּן שְׂדוּף מִתָּר לַעֲשׂוֹת אֶפְלוֹ בְּתִשְׁעָה בָּאָב, שְׂמָא יְקַדִּימְנוּ אַחֵר, הֲרִי
לָךְ שְׁעֲנִין מְצִיאַת הַזְּוִיג קָשָׁה יוֹתֵר אֶפְלוֹ מִפְּרִנְסָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי עֲנִין מְצִיאַת הַזְּוִיג הוּא רַק תְּפִלָּה
וּבִקְשָׁה, לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יְתַבְּרֵךְ, כִּי דְבָר זֶה תְלוּי אַף וְרַק בְּיַד
הַשֵּׁם יְתַבְּרֵךְ בְּעֶצְמוֹ בְּלִי שׁוּם שְׁלִיחִים כָּלֵל.

וּמְאֹד מְאֹד הַתְּלוּצֵץ מְאֹלוֹ הַדּוֹחֲקִים אֶת הַשְּׁעָה וְרָצִים אֶל
שְׂדֻכְנִים וְשְׂדֻכְנִיּוֹת וְכוּ', וְאָמַר, שֶׁהַכֵּל הַכֵּל וְרַעוּת רוּחַ, וְרַק מִשְׁבֵּר
אֶת הַבְּחוּר אוֹ אֶת הַבְּחוּרָה, כִּי תוֹלִים בְּטַחֲוֹנָם בְּשְׂדֻכָּן וּבְשְׂדֻכְנִית,
וְהִלָּה מִכְּלָבֵל לָהֶם אֶת הַמַּחַ, וְהוֹלְכִים לְרֵאוֹת וּלְפָגֵשׁ אֶת זֶה אוֹ אֶת
זוֹ וְכוּ', וְכֵן יֵשׁ שְׁהוֹלְכִים לְרֵאוֹת כַּמָּה וְכַמָּה שְׂדוּכִים, וּלְבִסוּף אֵין
זֶה נִגְמָר, וְהַבְּחוּר נִשְׁבֵּר עוֹד יוֹתֵר, וְעַל־כֵּן אֵין שׁוּם עֲצָה אַחֲרָת,
רַק לְהִיּוֹת רְגִיל לְבָרַח אֵלָיו יְתַבְּרֵךְ בְּעֶצְמוֹ, וּלְבַקֵּשׁ רַק מִמֶּנּוּ יְתַבְּרֵךְ
שְׂיִתֵּן לוֹ אֶת בֵּת זוּגוֹ, וְלֹא יִתְחַלְפוּ, חַס וְשָׁלוֹם, הַזְּוִיגִים.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהוּא בִקְשׁ מֵהַשֵּׁם יְתַבְּרֵךְ שְׂיִתֵּן לוֹ אֶת
הַשְּׂדוּף הָרֵאוֹשׁוֹן, וְלֹא יִצְטָרֵךְ לַעֲבֹר הַרְבֵּה שְׂדוּכִים וְכוּ', וְאֵף שְׂרַבְנוּ
ז"ל אָמַר שְׁלֵכֵל אֶחָד יֵשׁ כַּמָּה זְוִיגִים, בִּקְשׁ שְׁלֵא יִצְטָרֵךְ לְרֵאוֹתֶם
כָּלֵל, רַק בְּזֶה שְׂדֻכְרוֹ בְּפִית פְּלוּנֵי טוֹב לְפְלוּנֵית וְכוּ', כָּבֵר גַּם־כֵּן
מִסְפִּיק, וְהוּא לֹא יִצְטָרֵךְ אֶפְלוֹ לִידַע מְזֶה, רַק הַשְּׂדוּף הָרֵאוֹשׁוֹן הַשִּׁיף
לִי זְבוּא, וְלֹא עָשָׂה שׁוּם פְּעֻלָּה בְּעִבּוּר שְׂדוּכֵי רַק תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה,
וְעוֹד לוֹ הַשֵּׁם יְתַבְּרֵךְ, שְׂבֵא לוֹ בְּהַסַּח הַדַּעַת הַשְּׂדוּף הָרֵאוֹשׁוֹן, וְנִגְמָר
בְּכִי טוֹב.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אין לך עוד דבר המעקם ומשבר את לב האדם כמו קשי מציאת הזיווג, עד שעל-פי-רב העקממיות והקשיות שנכנסו בלב הבן או הבת על השם יתברך, ונעשים בכעס וכרגז כביכול עליו יתברך, זה רק מצד כבוד וקשי מציאת הזיווג, ומרב צער ועגמת נפש נשברים לגמרי, עד שנופלים בדעתם ונכנסים ליאוש גמור, רחמנא לצלן, שזה קשה יותר מהכל.

ובשביל זה אמר מוהרא"ש נ"י, שזוהי המצוה הגדולה ביותר לעסק בשדוכים, כי באפן הזה נעשה שתף להשם יתברך, כי חכמינו הקדושים אמרו, שמיום בריאת העולם, הקדוש-ברוך-הוא עוסק בענין של לזוג זיוגים (עין מדרש רבה, פרשת ויצא), ועל-כן צריך האדם להדמות לקונו, ולעזר לבחורים ולבנות למצא זיוגם, ואין לך מצוה רבה וגדולה מזו, כי מצילה מחטאים וגורמת להשראת שכינה בישראל, על-ידי הלקחת בנים ובנות (עין במסכת בבא קמא דף פ"ג).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו המפרסמים שיש להם השפעה על נערי ישראל ונערותיו, עתידים לתן את הדין שלא שדכו אותם, וכמה פעמים אמר בשברון לב, שאין עליהם שום למוד זכות כלל, וכל החטאים והעוונות שחוטאים, הם חייבים בזה, והחטאים הולכים עליהם ועל נשמתם, מאחר שהם תחת השפעתם ואינם עוסקים בשדוכים.

מוהרא"ש נ"י אמר, אין בזה הדור מי שיבין את נערי ישראל ונערותיו כמני, אך מה אעשה כי לקחו ממני את הבחירה, כי אם היו תחת השפעתי הייתי עוסק בשדוכים יומם ולילה שלא על מנת לקבל פרס, רק כדי להצילם מעברות חמורות.

מוהרא"ש נ"י אמר: אשרי האב והאם, ואשרי הרב והמנהיג העוסקים לשדך את בניהם או בנותיהם, התלמידים והתלמידות

שְׁבַרְשׁוֹתָם בְּצַעֲרֵיהֶם קָדַם שְׁיָבוֹאוּ לְיַד עֲבֵרוֹת, וּבְפִרְטוּת בְּדוֹר
הַרְעָה זֶה, אֲשֶׁר קָלַפְתָּ פָּנִים הַבְּרִית מְאֹד מְאֹד נִתְפַּשְׁטָה בְּעוֹלָם,
וְהַפְּרִיצוֹת עוֹשֶׂה פְּרִצוֹת בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵין עוֹד מִצְוָה יוֹתֵר גְּדוּלָה
מִמִּצְוָה זוֹ לְשַׁדֵּךְ אֶת הַבָּנִים וְהַפְּנוֹת וְהַתְּלַמִּידִים וְהַתְּלַמִּידוֹת כְּשֶׁהֵם
עֹדִין בְּגִיל צָעִיר עַד מְאֹד, קָדַם שְׁיִדְעוּ טַעַם חֻטָּא, חַס וְשָׁלוֹם.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י מְזַרְזוּ תְּמִיד אֶת בְּנֵי הַנְּעוּרִים לְהִתְחַתֵּן בְּגִיל צָעִיר
עַד מְאֹד, אֶף-עַל-פִּי-כֵן כְּשֶׁאֵינוֹ הוֹלֵךְ לָהֶם, הוּא מְחַזְקֵם וּמְאַמְצֵם
בְּכָל מִינֵי לְשׁוֹנוֹת שֶׁל חֲזוּקָה, עַד שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּכָל הַדּוֹר אֶחָד שֶׁיִּתְעַסֵּק
בְּחֲזוּקָה בְּנֵי הַנְּעוּרִים כְּמָהוּ, וּמָה גַם שְׂזָכָה לְחַדֵּשׁ הַרְבֵּה בַּתּוֹרָה חֲדוּשֵׁי
תּוֹרָה נִפְלְאִים בְּעֵבוֹר בְּנֵי הַנְּעוּרִים, שֶׁיִּתְחַזְקוּ וְלֹא יִפְלוּ בְּדַעְתָּם, מִה
שֶׁעֹדִין לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם סְפָרִים כְּאֵלוֹ שֶׁיִּדְבְּרוּ כָּל-כֶּף בְּפִרְטוּת אֶל
בְּנֵי הַנְּעוּרִים, כְּמוֹ הַסְּפָרִים שְׂזָכָה לְחַדֵּשׁ, וּבְפִרְטוּת אֶל אוֹתָם שֶׁכָּבַר
נִפְלוּ בְּדַעְתָּם וְנִכְשְׁלוּ בְּמָה שֶׁנִּכְשְׁלוּ וְכוּ', כָּל אֶחָד כְּפִי עֲנִינוֹ, וְכִמָּה
פְּעָמִים הִתְפָּאֵר, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נָתַן לוֹ אֶת זֶה מִתְּנָה מְרֹב הַתְּמַסְרוֹתוֹ
בְּעֵבוֹר נְעָרֵי יִשְׂרָאֵל.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י רָגִיל תְּמִיד לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק אֶת כָּל מִי שֶׁבָּא אֵלָיו
שֶׁיִּרְאֶה לְהִתְחַתֵּן, וְכֵן אֶת הַהוֹרִים הוּא מְעוֹרֵר שֶׁיִּתְחַתְּנוּ אֶת בְּנֵיהֶם
וּבְנוֹתֵיהֶם, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים הוֹכִיחַ בְּלִשׁוֹן בְּזִיוֹן אֶת הַהוֹרִים שֶׁאָמְרוּ
לוֹ שֶׁלֹּא אִכְפַּת לָהֶם מִבְּנֵיהֶם וְכוּ', וְשֶׁעֹדִין יֵשׁ לָהֶם זְמַן לְהִתְחַתֵּן,
וְהוּא הָאָרִיךְ לְדַבֵּר עִמָּהֶם עַד מְאֹד, וְהַשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְּעֻלוֹת
שֶׁבְּעוֹלָם שֶׁיִּצָּא מֵהַכַּח אֶל הַפֶּעַל שְׂדוּכָם.

וּפְעַם אַחַת בְּהוֹשְׁעָנָא רַבָּה צָעַק עַל אָב אֶחָד שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁאֵינוֹ
רוֹצֵה לְשַׁדֵּךְ אֶת בְּנוֹ, כִּי עֹדִין אֵינוֹ אָדָם (עַר אִיזוּ נִישְׁט קִיִּין מְעַנְטֵשׁ),
וְהָיָה הֵלָּה בְּכַעַס עִם בְּנוֹ, וְצָעַק עָלָיו מוֹהֲרָא"ש נ"י: "הֲלֹא הַיּוֹם
צָרִיכָה לְהִיּוֹת כָּל הָעֵבוֹדָה שְׁלָכֶם לְצָעַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: 'הוֹשְׁעָנָא
הוֹשְׁעָנָא, שְׁבִנֵי יְהִיָּה אָדָם (זֶאל עַר וְוַעֲרָן אַ מְעַנְטֵשׁ), וְשִׁמְצָא זְוֹגוּ
בְּמַהֲרָה, לָמָּה לָכֶם לְהִתּוֹכַח עִמּוֹ וְלָרִיב וְלְהִתְקוּטֵט עִמּוֹ, יוֹתֵר טוֹב

לצעק היום בהושענא רבה כל היום רק אליו יתברך, ואז בודאי תושעו".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין יום ואין שעה שלא יתפלל בעבור נשמות ישראל שימצאו את בת זוגם, ובוכה בכל יום ויום אליו יתברך, שיעזר לבני ישראל ולבנותיו למצא את זוגם, (והשם יתברך יעזר שתתקבל תפלתו ברחמים וברצון בין תפלות כל ישראל).

חצות

כמעט אין יום שמוהרא"ש נ"י לא ידבר בו ממעלת עבודת אמירת תקון חצות, ואמר: הלא רבנו ז"ל בפרוש בקש את כל אנשי שלומנו, שיאמרו בכל לילה סדר תקון חצות, ואיך יכולים להתחמק מזה?!

מוהרא"ש נ"י אמר, שהיסוד בדרכי רבנו ז"ל להיות ער בזמן חצות, ולומר את סדר התקון אז, ולהתבודד עמו יתברך, אשר אז הוא העת רצון לזה, כמו שאמר רבנו ז"ל בלקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ד, שבשעת חצות יכולים לשפך נפשו אליו יתברך, והתפלה שמבקש אז רצויה מאד.

מוהרא"ש נ"י אמר: מי שרגיל בלמוד הזהר הקדוש, ימצא, שממש אין פרשה שלא ידבר ממעלת חצות, לעמד אז וללמד את התורה הקדושה, והוא מבני היכלא דמלכא, והקדוש ברוך הוא שומע בקולו, ועושה נחת רוח לקונו, ויוצאים פרוזין לפניו: אשרי הבן שמיקר את האב, וחוט של חסד משיך עליו כל היום כלו.

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁעֲנִין אֲמִירַת חֲצוֹת הָיָה בְּכָל הַדּוֹרוֹת עֲנִין פְּשוֹט אֲצֵל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, וְרַבָּם כְּכֹלָם שָׁרַק נִמְנוּ עַל תְּלַמִּידֵי רַבְנּוּ ז"ל וְנִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ, אָמְרוּ בְּכָל לַיְלָה סֵדֵר תְּקוּן חֲצוֹת, וְהַיּוֹם מְזַנְיָחִים אֶת זֶה וְנִשְׁאַרוּ רַק מְעַט דְּמַעַט שְׁנֹזְהָרִים בְּזֶה.

וּמָאֵד מְאֵד מְקַפֵּיד עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְרַגִּיל לֹאמַר: אִם אַתָּה נִמְנָה עַל תְּלַמִּידֵי רַבְנּוּ ז"ל, רְאֵה לֹאמַר בְּכָל לַיְלָה אֶת סֵדֵר הַתְּקוּן חֲצוֹת.

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁכָל אֵלּוּ מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ הַקְּדוּשִׁים שֶׁהָיוּ נִמְנִים וְשׁוֹתִים מִיְמֵי הַנַּחֵל אֲצֵל הָאִישׁ הָאֱלֹקִי רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן ז"ל (מְחַבֵּר הַסֵּפֶר "בְּאוֹר הַלְקוּטִים), הֵם הָיוּ נֹזְהָרִים בְּעִבּוּדַת אֲמִירַת תְּקוּן חֲצוֹת מְאֵד מְאֵד, כִּי דִרְכוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם ז"ל הָיְתָה לְדַבֵּר תְּמִיד רַק מְחֲצוֹת וְהַתְּבוּדָדוֹת, וּבְעֵר בְּעֲנִין זֶה מְאֵד מְאֵד, וְהָיָה רַגִּיל לֹאמַר: כְּמוֹ שֶׁבָחַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מְכַל הָאֲמוֹת, כְּמוֹ-כֵן בָּחַר אֶת שְׁתֵּי הַשְּׁעוֹת שֶׁל חֲצוֹת לַיְלָה מְכַל הַיּוֹם.

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁחֲצוֹת אֲזֵה הוּא עֵת רְצוֹן וְגִבּוֹהַ עַד מְאֵד, וְלֹא רַק מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, רַק מֵאֲזֵי בְּרֵא אֱלֹקִים אֶת הַבְּרִיאָה, כְּבָר הַטְּבִיעַ שְׁבָאֵלוֹ שְׁתֵּי הַשְּׁעוֹת שֶׁתְּהִינָה עֵת רְצוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב אֲצֵל אַבְרָהָם, שֶׁרָדַף אַחַר הַמְּלָכִים: "וַיַּחֲלַק עֲלֵיהֶם לַיְלָה", כִּי אַבְרָהָם הִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הָעֵת רְצוֹן שֶׁמֵּאִיר אֲזֵי בְּאִמְצַע הַלַּיְלָה.

וְדַבֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י הִרְבֵּה מְעֲנִין חֲצוֹת, אֵיךְ שְׁבִנִי-אָדָם מְחַפְּשִׁים עֲצוֹת לְמִינֵיהֶן וְאַנְשִׁים שׁוֹנִים, שִׁיעֲשׂוּ לָהֶם אֵיזָה פְּדִיוֹן אוֹ תְּקוּן וְכוּ', וְהֵם אֵינָם יוֹדְעִים, שֶׁעַל-יְדֵי שִׁיקוּמוֹ בְּחֲצוֹת, וַיֹּאמְרוּ אֶת סֵדֵר הַתְּקוּן, וַיִּשְׁפְּכוּ נַפְשָׁם אֲזֵי אֱלִיוֹ יִתְבַּרֵךְ, וַיִּסְפְּרוּ לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ אֶת כָּל לְבָם בְּפִרְטוּת, אֲזֵי יִזְכּוּ לִישׁוּעָה נּוֹרְאָה וְנִפְלְאָה, כִּי אֲזֵי מֵאִירָה הַתְּגִלוֹת

הרצון רעוא דרעוין, וכל מי שרק מתבודד עמו יתברך ומבקש ממנו יתברך, השם יתברך עוזר לו.

מוהרא"ש נ"י אמר, שפלא גדול הוא, שבתפלות שחרית, מנחה, מעריב, שום בריה לא תתרושל, ובתפלת חצות בזה מתרשלים רבם ככלם, והסביר הטעם לזה, כי עושים את הדבר לגדול עד מאד, ועל-כן קשה אחר-כך לקימו, כי חושבים שכדי לומר סדר תקון חצות צריך להיות צדיק גדול, ומאחר שכל אחד יודע את נגעי לבבו ומכאוביו, על-כן מתרשל בזה.

ואמר: הלא גם חילוני, לא עלינו, מתרושל מתפלת שחרית או מנחה או מעריב, כי עושה דבר זה לגדול מאד, עד שחושב מי אני שאדבר עם אלקים, ועל-כן מתרושל ואינו מתפלל כלל, כי מגביה ומגדיל את כל עבודת השם, ועל-כן אינו מקיים זאת, וכמו-כן הוא בענין חצות מען האט דאס אזוי אויפגעהויבן, (הגביהו את זה כל-כך גבה, עד שעל-ידי-זה בעצמו מתרשלים באמירתו).

מוהרא"ש נ"י אמר: מי שרוצה לחוס על נפשו ולשוב בתשובה אמתית, צריך שיהיה ער בעת חצות, ויאמר את סדר התקון בתמימות ובפשיטות גמורה, את אלו המזמורים והפיוטים דיקא, ויאמר כמו שיאמרם, וזה כבר גורם כל התקונים שבכל העולמות, כמו התקונים שנעשים למעלה מסדר תפלת שחרית, מנחה ומעריב.

וספר מוהרא"ש נ"י, שתכף-ומיד כשזכה להתקרב אל רבנו ז"ל, וראה את בקשת רבנו ז"ל שבקש מכל אנשי שלומנו היקרים שיהיו נזהרים לומר בכל לילה סדר תקון חצות, אז היה אומר בכל לילה סדר התקון, ואף שבא לו הדבר קשה מאד, כי אביו ואמו היו שומרים עליו שילך לישון מקדם, וכן שלא יקום אז, אף-על-פי-כן עשה כל מיני תחבולות לומר את סדר תקון חצות, ובתחלה ישב על הרצפה עם נר, והיה אור חלש בחדרו, וכך אמר את סדר תקון

חצות, אף הוא לא חש כי נטף חלב על הרצפה, ועל-כן בבקר כשראתה זאת אמו שֶהֲרִצְפָה מְלֵאָה בְּחֵלֶב, נִזְפָה בו: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה? אַף-עַל-פִּי-כֵן הַמְשִׁיךְ כֶּף לֵילוֹת רַבִּים, עַד שֶׁלְּבִסּוֹף הַצֶּרֶף לְהַפְסִיק עִם הַנֵּר, וְקָנָה לְעֲצָמוֹ פָּנִס קָטָן, וְהָיָה אוֹמֵר אֶת סֵדֶר הַתְּקוּן בְּמִטָּתוֹ בְּאִפְן שֶׁלֹּא יִרְגִּישׁוּ בְּמַעֲשָׂיו.

[יש תחת ידי הספר "שערי ציון" הזה, שהתפלל בו מוהרא"ש נ"י בהיותו בחור צעיר, ויכולים לראות איך שבכל דף מהתקון חצות יש כתמים רבים של חלב, וכן שמעתי פעם בעת דרשה מאחיו הגדול, גרו יאיר, שספר שמיום שמכיר היטב את מוהרא"ש נ"י, הוא יודע שלא החסיר לילה אחד מאמירת תקון חצות].

מוהרא"ש נ"י אמר: איני מבין למה נמנעים בני-אדם מלומר תקון חצות, מאחר שיש על דבר זה כל-כף הרבה שבחים בזהר ובספרי צדיקים, ואמר בשם רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל, שבעת קטנות המחין יכולים לומר רק את העשרה מזמורים שיש בסדר התקון, והוא כבר תקון גדול, וכך נהג רבי אברהם ז"ל בעצמו, אשר בשעת הדחק אמר רק העשרה מזמורים שיש בסדר התקון.

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר העקר אז לדבר הרבה עמו יתברך, והתפללות שמתפללים אז הן מקבלות עד מאד, והבעל-דבר יודע זאת, ועל-כן גוזל את הזמן היקר מכל העולם כלו, או שישנים אז או שעוברים עברות, רחמנא לצלן, כי עקר כח הסטרא אחרא הוא רק בלילה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שיהיה רגיל לומר בכל לילה סדר תקון חצות, וכן יתבודד בכל לילה בעת חצות, לא יהיה מרואי פני גיהנום כלל, כי מעלת הענין הקדוש והנורא הזה עולה על הכל, כי אז השמים פתוחים לגמרי, ומה שרק מבקש ממנו יתברך נתקבל.

אשרי מי שמקיים זאת, ואז טוב לו כל הימים!

חובות

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל דבור מרבנו ז"ל הוא עצה נוראה ונפלאה אפלו בגשמיות, ולקח לדגמא ענין החובות, אשר יש בני-אדם שמכניסים עצמם בחובות, ובכל פעם שיש להם רק אפשרות ללוות הם לויים בלי שום חשבון, ואחר-כך בא זמן הפרעון, ואין להם מהיכן לשלם, והם צריכים להתחבא מבעלי החובות, עד שהם הולכים נעים ונודים ברחוב, ברחוב זה אינו יכול לילך, כי שם יש בעל חוב שחייב לו מעות, ובבית-הכנסת זה אי אפשר לו להתפלל, כי יש שם בעל חוב שחייב לו מעות, ובמקוה זה אי אפשר לו ללכת, כי ימצא שם בעל חוב שחייב לו מעות וכו', וכך הולך נע ונוד, רחמנא לצלן, אבל אם היה מצית לרבנו ז"ל, שהקפיד מאד מאד שלא להיות בעל חוב, אז היה חי חיים טובים, והיה ישן בטוח והיה הולך לבטח בכל מקום, ולא היה מתפחד כלל משום בריה שבעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל בעצמו הקפיד מאד מאד שלא להיות בעל חוב, וגם אמר רבנו ז"ל, שהוא היה נזהר לא ללוות כלל, ואמר, שיותר טוב להיות חייב לעצמו מאשר להיות חייב לאחרים, הינו אם צריך משהו, יותר טוב שיהיה בעל חוב לעצמו, ויחכה עד שיבואו אליו המעות מאשר ילוה אצל אחרים (עין שיחות-הר"ן, סימן קכ"ב).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש בני-אדם שממש נכנס בהם חלי ומחלה של הלואות, וצריכים להיות בעלי חובות על לא דבר,

ותמיד הם לזים כסף מזה ומחזירים לזה, וכן סובב חלילה, ותמיד נשארים בעלי חובות, והם שבורים ורצוצים, וחיים בפחד גדול ובקטנות המחין.

וספר מוהרא"ש נ"י על עצמו, שהוא היה נזהר עד מאד לא ללוות שום פרוטה מאחרים, רק כשהיה חסר לו היה מחזיר על הפתחים, והעקר לא להיות בעל חוב, [וזה היה אחר חתנתו, שהיה נזהר בזה עד מאד לא ללוות משום בריה שבעולם, ופעם אחת כשהיתה לו דחקות גדולה בביתו, ורצה לצאת לנסע לאיזה מקום לקבץ קצת צדקה, והתחיל לחפש בביתו אולי ימצא על-כל-פנים כמה פרוטות לנסע, ובקשי גדול מצא ארבע-עשרה פרוטות, (ואז עלתה נסיעה חמשה-עשר סנט), והיתה חסרה לו פרוטה אחת, וחפש בכל ביתו עוד פרוטה ולא מצא, והלך אל בעל חנות המכלת שבשכנותו, ובקש ממנו שילווה לו פרוטה, והלה צחק ואמר: קחו חמשים פרוטות בהלואה, וסרב, ולקח ממנו רק פרוטה אחת ונסע, וכשקבץ צדקה, בא בחזרה והחזיר לו את הפרוטה, כל-כך היה נזהר אז לא להשאיר חוב אפלו פרוטה אחת.

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל שיחה מרבנו ז"ל היתה אצלו תורה שלמה, והלך עמה עד מסירות נפש, אם רבנו ז"ל אמר לא ללוות ולא להיות בעל חוב, אזי לא רצה ללוות ולהיות בעל חוב.

מוהרא"ש נ"י אמר, שלולא עסק ההדפסה וההפצה של ספרי רבנו ז"ל, לא היה אף פעם נכנס לחובות, פי לא התיר לעצמו ללוות רק על עסק ההדפסה וההפצה של ספרי רבנו ז"ל, ולולא אלו החובות לא היה אף פעם נכנס לחובות, פי עליהם הרגיש שרבנו ז"ל אמר לו: לוו עלי ואני פורע, וכן נכנס לחובות לא לפים ולרכבות ממש, פי כמה פעמים הגיעו החובות שלו בפעם אחת ליותר ממאה אלף דולר, והשם יתברך עזר לו בזכות רבנו ז"ל, שבכל פעם היה לו להחזיר, ואמר, שהרגיש ממש בכל הלואה שרבנו ז"ל אומר לו:

לוו עלי ואני פורע, וכן ה'יה, שפכל פעם הרגיש שרבונו ז"ל פורע בעבורו את החובות שלו.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה בענין להתרחק מלהיות בעל חוב, ואמר שצריכים הרבה לבקש ממנו יתברך שלא ימות בעל חוב, כי יהיה לו ההכרח לחזור ולהתגלגל ולבוא בזה העולם כדי לשלם למלוה את החובות, וכמה פעמים שמענו מפיו הקדוש, שאמר לאנשים שרצו להלוות לו מעות: "איני רוצה ללוות עכשו, כי איני נצרך למעות", וכשהפצירו בו אמר: "מה יש בכונתכם, דוקא להכניסני בחובות? איני רוצה לצאת מזה העולם בעל חוב, ולחזור ולהתגלגל בזה העולם בגללכם".

וספר מוהרא"ש נ"י ספור נורא מהבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, שהתאכסן פעם אצל יהודי עשיר אחד, ובתוך דבוריו אמר לעשיר שיראה לו את סוסיו, והלכו אל מקום הסוסים, ובחר לו הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, סוס אחד, ואמר לעשיר: "תן לי את הסוס הזה, כי מאד מוצא חן ונראה בעיניי", ענה לו העשיר: "רבי, תקחו כל סוס שתמצאו רק תשאירו לי את הסוס הזה, כי הוא הסוס המבחר שלי, וממנו כל פרנסתי", ושתק הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, והבעל-שם-טוב הקדוש חזר אל תוך הבית, ואמר לעשיר: "תביא לי את שטרי החוב שיש בינך", והביא, ובחר הבעל-שם-טוב הקדוש אז שטר חוב ישן, ואמר לעשיר: "אולי אתה יכול לתן לי את השטר הזה", והתחיל העשיר לצחק, ואמר: "רבי, קחו את זה כי ממילא כבר אינו שוה שום דבר, כי זה שלוה ממני המעות כבר מת, ואיך אוכל לגבות ממנו", ותכף-ומיד כשלקח הבעל-שם-טוב הקדוש את שטר החוב בידו, קרעו לחתיכות קטנות, ומיד החלו לשמע קול צעקות נוראות מהצד, ונגשו אל החלון, וראו שהמשרת צועק ובוכה, שהסוס הטוב ביותר נפל ארצה ומת, והחל העשיר להצטער על כך מאד, ענה ואמר לו הבעל-שם-טוב הקדוש: "בני, אל תצטער, תדע כי הסוס היה גלגול של הלוה

שְׁלוֹה אֶצְלָךְ מְעוֹת, וְלֹא שְׁלֵם לְךָ, וְהִצָּרְךָ לְהִתְגַּלְגַּל וְלַעֲבֹד אֶצְלָךְ, וְעִכְשָׁו שֶׁנִּתְּתָ לִי אֶת שְׁטַר הַחֹב בְּמִתְנָה וְאֲנִי קִרְעֵתִי אוֹתוֹ לְחִתִּיכוֹת, וְאַתָּה צָחֲקָת וּמְחַלֶּת עַל הַחֹב, עַל-כֵּן בָּא אֶל תְּקוּנֹנוּ, וּבִשְׂבִיל זֶה מֵת הַסּוֹס."

וְסִיּוֹת מוהרא"ש נ"י: אֵיזָה פֶּחַד נוֹפֵל עַל הָאָדָם כְּשֶׁשׁוֹמֵעַ סְפוּר קֶזֶה, שֶׁבִשְׂבִיל חֹב צְרִיכִים לְחֹזֵר וְלִבּוֹא בְּגִלְגּוּל וְלִהְיוֹת סוֹס, וְעַל-כֵּן הַמְשָׁכִיל עַל דְּבַר אֱמֶת עָלָיו לְבָרוּחַ מְלִהְיוֹת בַּעַל חֹב.

חֲדוּשֵׁי תוֹרָה

מוהרא"ש נ"י מְזַרְזוּ מְאֹד מְאֹד אֶת תְּלִמִידָיו פְּעָמִים רַבּוֹת, שֶׁיִּרְגִּילוּ אֶת עֲצָמָם לְחֲדוּשׁ בַּתּוֹרָה, וְאָמַר: "הֲלֹא כְּשֶׁאֲנִי הֵייתִי בְּחֹזֵר צָעִיר כְּתַבְתִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד", וְהוֹסִיף: "אִם אֵי אֶפְשָׁר לָכֶם לְחֲדוּשׁ, עַל-כָּל-פָּנִים רְאוּ לְכַתֵּב כָּל מֵה שֶׁאַתֶּם שׁוֹמְעִים", (וּבְאַמְת מִמֶּה שֶׁשׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ רַק בְּשֵׁבֶת אַחַת, אֶפְשָׁר לְכַתֵּב מִזֶּה סֵפֶר שְׁלֵם, כִּי דִרְכוֹ לְהֶאָרִיךְ מְאֹד מְאֹד, וּמִסְבִּיר אֶת דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּדֶרֶךְ נוֹרְאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד מְאֹד, וְכֵן אֶפְלוּ שִׁיחָה שְׁלִפְעָמִים מְדַבֵּר וּמְשִׁיחַ עִמָּנוּ, יְכוּלָה לְעַרְךָ כַּמָּה שְׁעוֹת, וְהַשִּׁיחָה בְּלוּלָה בְּסִפּוּרִים וּבְחֲדוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁמְחַדֵּשׁ אֶז בּוֹ בְּמִקּוֹם, עֲנִינִים נוֹרְאִים וְנִפְלְאִים, עֲצוֹת יְקָרוֹת, עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֵט מִהַחַיִּים, אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁיִּכְתֹּב וְיִרְשֵׁם זֹאת עַל הַכְּתָב, וְאֶז לְטוֹב הַצָּפוּן יִזְכֶּה, וְכַמָּה פְּעָמִים הִתְבַּטָּא: "דְּבוּרִים וְשִׁיחוֹת כְּאֵלוֹ כְּבָר לֹא תִשְׁמְעוּ עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ").

וְסִפּוּר, שְׂבִימִי בְּחֲרוּתוֹ כְּתַב הַרְבֵּה מְאֹד, וְהָיָה לוֹ אֲרָגוֹ שְׁלֵם, יְהִי שֵׁם חֲדוּשֵׁים רַבִּים נִפְלְאִים וְנוֹרְאִים, אֶף אַחֲר־כֵּן גִּנְזָם וְיִקְבְּרָם, כִּשְׁשֶׁאֲלוּהוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ: מִדּוּעַ גִּנְזָם? אָמַר, שֶׁכָּל מֵה שֶׁמְחַדֵּשִׁין

בזמן הבחירות, אין ראוי להחזיקם, כי עקר המחין מקבלים רק כשמתחתנים, ואז נעשה אדם השלם.

ואמר, אף שהיו חדושים נפלאים, אינו מתחרט למה קברם מהטעם הנ"ל, רק על שני דברים הוא מתחרט מאד שקבר, קונטרס אחד עבה שהיו כתובים בו ספורים רבים מרבנו ז"ל, שראה את רבנו ז"ל בימי בחרותו בחלום, והיו כתובים שם כל הספורים ששמע אצל רבנו ז"ל, ספורים רבים מאד, וקונטרס שני גדול עם שמות ויחודים שונים שהעתיק מספרים רבים ומכתבי יד שמצא בספריה גדולה, והיתה דרכו לחזור עליהם בבחרותו הרבה מאד, ורק על שני קונטרסים אלו הוא מתחרט מאד שקבר.

(ושאל אותו אז אחד הבחורים: "תגידו לי בפרטיות איך ובאיזה מקום קברתם את זה, ואלף לחפר שם", והשיב לו מוהרא"ש נ"י: "בודאי כבר נרקב ונאכל לגמרי", כי בשעה שחפר בתוך האדמה היה המקום מלא בתולעים גדולים, והוא שם את כל הספרים והקונטרסים בארגז של עץ וקברם שם, ומאז עברו יותר מעשרים שנה, ובודאי לא נשאר זכר מזה, אף-על-פי-כן נסע הבחור לשם כדי לחפור, כי מוהרא"ש נ"י אמר לו בדיוק באיזה מקום גנזם, ועל יד איזה קיר ואילן מסים, וכשבא לשם כבר לא היתה שם אדמה רק שכבת בטון של מלט, ועל-כן התיאש מלחפר).

וספר מוהרא"ש נ"י, שהעקר התחיל לרשם אחר חתנתו, ולא היה יום שעבר עליו בלי חדושי תורה, ובמשך הימים והשנים נתלקטו אצלו כמה ארגזים עם חדושי תורה שיש אצלו, אף אמר בפרוש, כי מרב טרדותיו שהיו לו כל השנים, שום דבר אינו מסדר, וצריך שיקח זמן רב עד שיסדרו ויכינו את זה לדפוס.

וספר לנו הרבה בענין דרך חדושו, אחר החתנה למד בהתמדה רבה גמרא בסדרן, והיתה דרכו לצין את ה"עין משפט", הינו

שְׁהֶעֱתִיק אֶת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְאֵת הַטּוֹר וְהַ"שְּׁלַחַן עָרוּךְ" הַשֵּׁיכִים לְאוֹתָהּ הַגְּמָרָא, כְּדֶרֶךְ שְׁצִינן הַ"עֵין מִשְׁפָּט", וּבְדֶרֶךְ כָּלֵל נִתְחַדְּשׁוּ אֲצִלוּ עַל זֶה הַרְבֵּה חֲדוּשִׁים, כִּי כָּאֵן רָאָה שְׁהַרְמַב"ם מְשַׁנֵּה מְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא, וְחֲתַר וְחִפְּשׁ אַחַר תְּרוּצִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה קָנָה אֶת כָּל הַמְּפָרְשִׁים שֶׁרַק יֵשׁ בְּנִמְצָא עַל הַרְמַב"ם, וְכֵךְ לְמַדָּם וְצִיָּנָם בְּאוֹתוֹ סִימָן, וְכֵן בְּטוֹר וּבַ"שְּׁלַחַן עָרוּךְ" אָסַף מִכָּל הַפּוֹסְקִים עַל הַלְכָה שְׁבִיהַ עֶסֶק, וְעַל-יְדֵי-זֶה קָנָה אֶת כָּל סְפָרֵי הַפּוֹסְקִים, וְכֹאֲשֶׁר רִשְׁמָם עַל הַכְּתָב, יֵצֵא דְבַר נֶאֱדָה מְאֹד, כִּי הוֹסִיף הַרְבֵּה סְבוּרוֹת וְחֲדוּשִׁים מְשֻׁלוּ.

וְסִפֵּר לָנוּ, שֶׁהָיָה לוֹ חֲבוּר עַל רַב הַש"ס, וְהָיָה חֲבוּר נִפְלָא, אִךְ מִטְעָמִים כְּמוֹסִים הַצָּרֶךְ לְבַעֲרוֹ, וּמְאֹד מְאֹד מְצֻטְעָר עַל זֶה, כִּי הִתְיַגֵּעַ כַּמָּה שָׁנִים רְצוּפוֹת בְּהִתְמַדָּה וּבִשְׁקִידָה רַבָּה עַל זֶה, (וְכַמָּה דְפִים מִחֲדוּשָׁיו הַנִּי"ל מְצָאוּ כַּמָּה בְּחוּרִים בְּתוֹךְ כַּמָּה מְסַכְתוֹת שֶׁנִּשְׁאַרוּ שָׁם, וְאָמַר, שֶׁמֶלֶב הִתְמַדְתּוֹ בְּלִמּוּד הַנּוֹזֵכַר, הִיָּנוּ גְמָרָא עִם הַרְמַב"ם וְהַפּוֹסְקִים, הִתְחִיל לְהִתְמַיֵּד גַּם בְּהַרְבֵּה סְפָרֵי שְׁאֵלוֹת וְתִשׁוּבוֹת וְלָמַד אֶת כָּלָם, (וַיֵּשׁ לוֹ בְּבֵיתוֹ סְפָרֵי שְׁאֵלוֹת וְתִשׁוּבוֹת רַבִּים), וְעָרַךְ מִכָּל זֶה חֲבוּר בְּשֵׁם "לְקוּטֵי שְׁאֵלוֹת וְתִשׁוּבוֹת", וְזֶה עֲדִין נִמְצָא בְּיָדוֹ, וְרָצָה אַחֲרֵי-כֵן לְסַדְּרוֹ עַל סֵדֶר הַ"שְּׁלַחַן עָרוּךְ", אִךְ אַחֲרֵי-כֵן רָאָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲבוּר כְּזֶה שֶׁאֶחָד הַקְּדִימוֹ, וְעָשָׂה כְּעֵין זֶה וּכְבָר הַדְּפִיסוֹ, עַל-כֵּן הִנִּיחוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּלִי סֵדֶר, וּכְבָר לֹא יִסְדְּרוּ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שָׁלַא יְדְפִיסוֹ.

וְסִפֵּר, שֶׁהָיוּ אֲצִלוּ קוֹנְטְרָסִים שְׁלֵמִים שֶׁל תְּפִלוֹת שְׁחַדְּשׁ, וְהָיָה רְגִיל לְאוֹמְרָם תְּמִיד, וּבְדָבָר זֶה נִתְעוֹרַר מִמֶּה שֶׁכְּתוּב בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשֵׂה י"ב מִהַבְּעַל תְּפִלָּה, שֶׁלְאַנְשָׁיו הָיוּ חֲבוּרִים שְׁלֵמִים שֶׁל תְּפִלוֹת, שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, וְעַל-כֵּן גַּם הוּא כָּתַב לְעֲצָמוֹ תְּפִלוֹת רַבּוֹת עַל כָּל פָּרֵט וּפָרֵט חֲדוּשֵׁי תְּפִלוֹת יְקָרוֹת, וְכֵן הָיוּ לוֹ תְּפִלוֹת עַל רַב הַ"לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן", אֲבָל דְּבַר זֶה לֹא רָאָה אִךְ אֶחָד (אֲפִלוּ לֹא אֲשֵׁתוֹ), כִּי הִסְתִּיר אֶת זֶה מְאֹד, בְּאִיזָה אַרְוֹן בְּמָקוֹם גְּבוּהָ, אִךְ פַּעַם בָּא אֶל בֵּיתוֹ, וּמְצָא אֶת אֲשֵׁתוֹ מְעֵינָת בְּתְּפִלוֹת הָאֵלוֹ (כִּי בְּסִקְרָנוּתָהּ

הלכה לחפש מה הוא מחביא שם בפארוץ), ותכף-וימיד נסכם בדעתו, מאחר שהיא כבר הסתכלה בזה, יש לשרף הכל, וזה היה קדם פסח, ועל-כן בשעת שרפת החמץ זרקם אל תוך האש ונשרפו.

(ושאלו אז אחד מאנשי שלומנו: "נו, אז מה אם זוגתכם הסתכלה בזה?" וענה ואמר: "הלא זה היה חלק מההתבודדות שלי, להיות רגיל לומר אלו התפללות, ועקר שלמות ההתבודדות, שלא ישמע אף אדם רק השם יתברך, ומאחר שהיא הסתכלה בזה, נמצא שנתגלו כבר התפללות שאני אומר, ואולי תכנס בי איזו ישות ופניות, על-כן שרפתי אותם").

וספר לנו, שבשנות תש"ל ותשל"א כתב הרבה מאד מאד, ואז היתה דרכו שבשעת סעדתו היתה אשתו אומרת לפניו איזה פסוק, והוא חדש על זה תורה נפלאה, ועל-פי-רב העלה זאת על הכתב, והרבה מהם נדפסו בסוף המכתבים של שאלות ותשובות "אשר בנחל", כי לא רצה שיאבדו, על-כן בסוף המכתבים צרפם ונדפסו כמה מהם, אבל הרב נשארו בכתובים, וכן כתב אז מכתבים ארכים עד מאד, עם חדושים נפלאים, (כאשר נדפס כבר בחלק א' מ"אשר בנחל", וכן יש אצלו בכתב יד חלק י"ד מ"אשר בנחל", שלא נדפס עדין מטעם כמוס אצלו), וכמה מאנשי שלומנו ראו אצלו חבור גדול בשם "נחלי-מים", והם חדושים יקרים כדגמת ה"הודעות הנחוצות" שכבר נדפסו, ופעם גלה שכל ההודעות הנחוצות שכבר נדפסו לקחם מהספר הנ"ל, וגם בסוף הרבה מכתבים של שאלות ותשובות "אשר בנחל", צרף לשם חדושים מהספר הנ"ל.

ובענין ההודעות הנחוצות שהדפיס, שאלו פעם אחד מאנשי שלומנו מה ענינם? ענה ואמר: "אתה רואה כל סעיף הוא מחשבה אצלי, הינו מה שנוכנס במחשבתי על-פי-רב אני כותב, ועל-כן בשעה שהדפסתי את הספר 'שמירת הזמן', לקטתי משם את כל ההודעות הנחוצות השיכות ל'שמירת הזמן', וכן בספר 'מקור השמחה' מה

שְׁשִׁיף ל'שְׁמַחָה", וְכֵן לְעוֹד כְּמָה סְפָרִים צָרַף אֶת הַהוֹדָעוֹת הַנְּחוּצוֹת, שְׁעַל-פִּי-רַב בְּנוֹיּוֹת עַל-פִּי דְבָרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל, הוֹדָעוֹת נְחוּצוֹת עַל כָּל פָּרֵט וּפָרֵט, עַל אֲמוּנָה, אֲכִילָה וְכוּ', בְּרִית, בְּטַחֲוֹן וְכוּ', לְפִי סֵדֵר הָאֵל"ף-בֵּי"ת, גַּם אָמַר שֵׁשׁ אֲצֵלוֹ כְּמָה אֲלֵפֵי שִׁיחוֹת וְסְפוּרִים שֶׁשָּׁמַעַם מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וְהֶעֱקַר מִמָּה שֶׁשָּׁמַע מֵהַרֵב הַחֲסִיד רַבִּי לִוִי יִצְחָק ז"ל, וְהִרְבֵּה מֵהֶם כָּבֵר נִדְפָּסוּ, בְּעִזְרַתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל עָקַר חֲדוּשָׁיו הֵם עַל הַ"לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן", וְהוּא חֲבוּרוֹ הַגְּדוֹל "שִׁפְתֵי הַנַּחַל", וְאָמַר, שֶׁעַל סֵפֶר זֶה הִתְיַגַּע מְאֹד מְאֹד, (וַיִּתְבָּאֵר בְּמִקּוֹם אַחֵר), גַּם יֵשׁ לוֹ חֲדוּשִׁים עַל כָּל כֶּתָבֵי הָאֲרִיז"ל הַ"עֵץ חַיִּים" וְ"הַפָּרִי עֵץ חַיִּים" וְהַשְּׂמוּנָה שְׁעָרִים, וְאָמַר, שֶׁזֶּה נִכְתָּב אֲצֵלוֹ רַק בְּמַהְדוּרָה קָמָא, וְעוֹד סְפָרִים רַבִּים יֵשׁ אֲצֵלוֹ, יִזְכְּהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַדְפִּיסָם.

וְסֵפֶר לָנוּ מֵעֵינֵי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, וְזָרָז אוֹתָנוּ הַרְבֵּה לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, וְעָנָה וְאָמַר: "הֲלֹא רַבְּנֵנוּ ז"ל אָמַר שֶׁהוּא תִקְוֹן גְּדוֹל לְפָנָם הַמַּחֲיִין שְׁפָגָם מִקִּדְּם, וְעַל-כֵּן מִדּוּעַ לֹא נִצִּית אֶת רַבְּנֵנוּ ז"ל, וּבִפְרָטִיּוֹת כִּי רַבְּנֵנוּ ז"ל רָצָה מְאֹד שְׁנִזְכֶּה לְחַדֵּשׁ הַרְבֵּה בַּתּוֹרָתוֹ, אֲשֶׁרֵי מִי שִׁיִּצִּית אוֹתוֹ וַיִּרְגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה!"

חֲצִפָּה

פַּעַם אַחַת נִגַּשׁ מִיִּשְׁהוּ אֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְהִתְלוֹנֵן עַל שְׂאֵחַד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ נִכְנָס בְּכָל פַּעַם אֶל בֵּיתוֹ וּמִתְחַצֵּף כְּנִגְדּוֹ וְכִנְגַד אִשְׁתּוֹ, וְרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת פְּרוּד בֵּינֵיהֶם, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּדַרְךְ צִחוֹת: ח'ו'צ'פ'ה' הִיא תְּבָה מִתְחַלֶּקֶת לְשָׁנִים, וְכֵן יְכוּלִים לְפָרֵשׂהּ בְּשָׁנֵי אָפְנִים: א. ח'ו'ץ' פ'ה', הֵינּוּ שֶׁתְּרָאָה לוֹ אֶת הַדֵּלֶת, וְתֹאמַר לוֹ ח'ו'ץ' פ'ה', הֵינּוּ שִׁיִּצֵּא לְחוּץ וְתִגְרָשׁוּ מֵהַבַּיִת, ב. פ'ה' ח'ו'ץ', הֵינּוּ שֶׁאִתָּה תְּרָאָה אֶת הַדֵּלֶת, וּבְכָל פַּעַם שֶׁהוּא נִכְנָס וְרוֹצֵה לְהִתְחַצֵּף

נגדכם תברחו משם, וכעין שאמר רבנו ז"ל: הבורח מן הצרה פקח, וממילא כשישאר לבד בבית יסתלק.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: בדרך כלל כשפוגע בך אדם חצוף, ברח ממנו ואל תפנס עמו בדין ודברים, כי חכמינו, זכרונם לברכה, כבר הגדירו את החצוף ואמרו (בבא מציעא דף פ"ג:), שפמזר הוא ורשע הוא, עין שם; ועל-כן מה ולמה להתערב עם רשע וממזר.

ובגמרא אמרו (תענית דף ז'): כל אדם שיש לו עזות פנים כידוע שנכשל בעון, עין שם; ואמר, שעל-כן היו אנשי שלומנו בורחים תמיד מחצוף ומעז פנים כמו שבורחים מאש, ומכל שכן שלא נכנסו עמו לאיזה וכוח, כי מובא בירושלמי (תענית, פרק ב', הלכה א'): חציפא נצח לכשירא, ופרש, אם נכנסים עם חצוף לוכוח, החצוף ינצח, ועל-כן אסור לדבר עמו, רק לברח, ובפרטיות עכשו שנתרבו עזי הפנים והחצופים, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (סוטה דף מ"ט:): בעקבתא דמשיחא חצפה יסגי, בודאי אין לנו שום עצה אחרת רק לתלות עינינו לאבינו שבשמים.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי בתחלה כשיצאו כנגדו עזי הפנים שבדור וחקלו עליו ועל ספריו הקדושים, היתה דרכו להתוכח עמם, כי חשב פן יוכל להסביר להם נקדתו, אך אחר-כך כשראה שהם סתם לצים ובעלי עברה, קלים וריקים ופוחזים, שרוצים רק לקנטרו, הבין שהם הם עזי הפנים שבדור, וצריכים להם ולשתק, ולא לענות להם, רק לברח מהם כמו שבורחים מאש.

וספר, שרבי לוי יצחק ספר לו פעם אחת, שראה פעם איך שהאיש האלקי רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל, למד בקלויז באומן ברבים, ובתוך כך נכנס בן אחרתו והתחצף כנגדו, ונתן דפיקה על השלחן וצעק: גענוג (מספיק), לאז רבי שמשון לערנען (תניח לרבי שמשון ללמד ברבים), והוא תקף-ומיד עמד והלך אל קרן ווית,

והתחיל להתבודד עמו יתברך, ולא ענה לו שום דבר, וכן היה מתנהג תמיד, שלא ענה לשום חצוף.

וסים מוהרא"ש נ"י, כי כן הזהיר אותו רבי לוי יצחק ז"ל, ואמר לו בזו הלשון: שווייג אפ אויף דיינע בזיונות און ענטפער נישט, וועסטו האבן הצלחה, (שתוק על הבזיונות שלך, ותהיה לך הצלחה).

וכן אמר לו רבי לוי יצחק: גלייב מיר פון א חצוף היט איך מייך זייער זייער, (מחצוף אני שומר את עצמי מאד מאד), ותכף-ומיד שאני רואה חצוף, אני בורח, ואיני נכנס עמו בשום דין ודברים, וכן אתה תראה להתנהג כן, ואז לא תתחרט.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבתחלה לא ציית לו, והיתה דרכו להתנכח עם המתנגדים שלו, ועל-כן סבל הרבה, אבל אחר-כך התחרט מאד, וראה שרבי לוי יצחק צדק, וענה ואמר: מי לא זוכר התנהגותו הנפלאה של רבי לוי יצחק, תכף-ומיד כשהיתה איזו מחלקת בבית-המדרש, וכשראה שיש עזי פנים ועונים בחצפה, תכף-ומיד הוא התחמק מבית-המדרש, ולא נכנס עמהם בשום דין ודברים, וברח לו הביתה.

וסים מוהרא"ש נ"י: כף צריכים להתנהג כשיש ח'ו'צ'פ'ה', עקר העצה לידע כי פ'ה' ח'ו'ץ', הינו פאן היא הדלת וצריכים לברח, ואם אפשר לגרש את החצוף צריכים להראות לו את הדלת ח'ו'ץ' פ'ה' וכנ"ל.

חלול ה'

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל דבר ששייך לעקירת האמונה הקדושה יהיה איך שיהיה, זה נקרא חלול ה', ומה ששייך לבנין האמונה הקדושה, זה נקרא קדוש ה'.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כשיש לאדם הנחה זו, אזי יודע כבר ההפרש בין חלול ה' לבין קדוש ה', ולא כאשר נהוג עכשו, שכל אחד שלא נראה לו מעשה חבירו אומר על מעשיו: "אתה עושה חלול ה'".

ודבר הרבה לגבי מה ששייך לכלליות היהדות ומה ששייך לפרטיות היהדות, הינו התגלות דעת רבנו ז"ל, ואמר: הלא בזה שיהודי הולך עם זקן ופאות בריש גלי ומקיים את מצוותיו יתברך, ואינו מתבייש משום ברך שבעולם, זה נקרא קדוש השם הגדול ביותר, ולהפוך, אלו השוטטים המתבישים מה לאמרו הגוים עם הזקן והפאות ועם המצוות וכו' וכו', ועל-כן הם מונעים את עצמם וכו', ועוד אומרים שמי שמקיים מצוותיו יתברך זהו חלול השם, אלו הם הטפשים הגדולים ביותר, כי אדרבה מי שמתבייש לקיים מצוותיו יתברך ברבים, זהו החלול השם הגדול ביותר.

וכמו-כן אמר בענין של לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל בעולם, ובפרטיות על-ידי הפצת ספריו הקדושים בעולם, זהו עקר קדוש השם, ולא כמו שאומרים השוטטים המתבישים וכו', שלפיין ספרים בריש גלי זהו חלול השם, חס ושלום.

ואמר, שזה עקר קדוש השם הגדול ביותר, כשזוכים לגלות ולפרסם את השם יתברך והתורה הקדושה ואת הצדיק האמת, ואין לה עוד קדוש השם גדול מזה, ולהפוך מי שמכניס ומסתיר את השם

יתברך והתורה הקדושה ואת הצדיק האמת, הוא גורם חלול השם הגדול ביותר שרק יש.

מוהרא"ש נ"י אמר, שעל כל יהודי מנח החוב לגלות ולפרסם את השם יתברך בכל העולם כלו, ואת התורה עליו ללמד וללמד ברבים, והמצוות עליו לקיים בריש גלי ובפרסום גדול בלי שום בושא כלל משום גוי שבעולם, וזה דיקא נקרא קדוש השם ולא ההפוך, חס ושלום.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י אודות המחאות שעושים אחינו בני ישראל בעולם נגד הרשעים העוקרים את האמונה והיהדות בארצנו הקדושה, ויש הרבה שצועקים שזה חלול השם לצאת בפמבי וברבים ובפרטיות בין גוים ולמחות.

ואמר: היש שטות וטפשות גדולה יותר מטענה זו? מחללים שבת ועוקרים את קדשתה בריש גלי, ודורסים אותה בגאונה ובוז וכו', מנתחים מתים וכו', מחטטים בקברים ומשליכים את עצמותיהם על פני השדה וכו', מרבים ממזרים ומכניסים פסולים בכלל ישראל וכו', רוצים להמיר את כל צביון היהדות להיות ככל הגוים בית ישראל וכו', התירו עריות והורידו את הצניעות לגמרי וכו', מפטמים נבלות וטרפות שקצים ורמשים וכו', וממש השתלטו על כל דבר קדוש בארצנו הקדושה, רחמנא לצלן, וזה אינו חלול השם, רק כשיהודים אומללים אשר צריכים לראות את כל זאת במו עיניהם וכו', והולכים בחוצות ובפרטיות בין אמות העולם למחות ברבים, אולי יזכו להציל מה שיש להציל, זה נקרא חלול השם?!

ואמר מוהרא"ש נ"י: אדרבה לגלות ולפרסם את הרשעים והצבועים, ולגלות קלונם ברבים וכו', העקר במקום שהם מתבישים, הינו בין אמות העולם, זהו עקר הקדוש השם הגדול ביותר, כי באפן הזה אנו מראים לכל, שאנו מאמינים בני מאמינים, ואנו מוכנים

להשרף על קדוש השם למענו יתברך, ואין לנו שום שיכות לאלו הרשעים העוקרים את האמונה הקדושה, וזה דיקא נקרא קדוש השם.

והכלל — מה שיש בזה שיכות רק לגלוי האמונה הקדושה, זה נקרא קדוש השם, ומה שיש בזה שיכות להסתרת האמונה הקדושה, זה נקרא חלול השם, ועל-כן צריך כל אחד מאחינו בני ישראל להתנהג רק כפי התורה הקדושה, ולהיות חזק באמונה הקדושה, ולא יתבייש מפני בני-אדם המלעיגים, זה נקרא קדוש השם, אשרי לו!

וכן אמר מוהרא"ש נ"י, אודות הענין של לפרסם ולגלות אור רבנו ז"ל בעולם, שמאז שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל, הוא מוסר את נפשו להדפיס ולפרסם את ספרי רבנו ז"ל בעולם, זה חצי יובל שנים, ועושה כל מיני פעולות שבעולם שיתפשטו ספרי רבנו ז"ל הן בבתים והן ברחובות, הן בבתים פנסיות ובבתים מדרשות, והן בישיבות ובתלמודי תורה וכו', ורבים קמים עליו וצועקים, שעושה חלול השם וחלול שם הצדיק, ענה ואמר על זה מוהרא"ש נ"י: "ראו במו עיניכם יש אנשים שקוראים לעצמם מאנשי שלומנו, ומוכרים ברחובות גרבים ונעלים וכו', הבדלות וכפות ושאר מיני סחורות וכו', ואינם מתבישים כלל להעמיד שלחן ברחוב ולמכור סחורות, אך ספרי רבנו ז"ל למכור ברחוב זה חלול השם" !?

וכן אמר מוהרא"ש נ"י על אחד שהיה מתנגד גדול עליו, ובכל שנה לפני סכות היתה דרכו למכור ברחוב אתרוגים מרפבים, והיה צועק כעגלה ערופה: "אתרוגים, אתרוגים מברחים" ... ולא היה מתבייש כלל, וכשבחור היה מוכר ספרי רבנו ז"ל ברחוב, הוא היה צועק עליו: "אתה עושה חלול השם ומחליל שם רבנו ז"ל" (עפ"ר לפומייהו).

ואמר מוהרא"ש נ"י על הנ"ל: "למכר אתרוגים ודאי מרכבים, שגורם שמאות יהודים לא יקיימו כלל את מצות ארבעה מינים, וכן שיעשו ברכות לבטלה, זה אינו חלול השם כלל, רק כשמפיצים ספרי רבנו ז"ל ברחובות, זהו חלול השם, וכן להפך, רחמנא לצלן, והמשפיל החפץ באמת, יבין מרחוק את האמת, מה באמת קדוש השם".

טוב

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריך כל אדם להרגיל את עצמו להיות איש טוב, ואיך זוכים לזה? על-ידי שמוצאים טוב אצל כל אחד, וכן רוצים רק את טובת הזולת, וזה נקרא איש טוב, ואמר שעל-פן נקרא איש צדיק בלשון אידיש: "א גוטער איד", יהודי טוב, כי זו מדרגת צדיק, שהוא יהודי טוב "א גוטער איד", שתמיד טוב לכל, ורק רוצה את טובת הזולת ולא טובת עצמו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, ובאמת אנו רואים שה"גוטער איד" (היהודי הטוב) הראשון שרצה טובת הזולת היה משה רבנו, עליו השלום, ועל-פן אמרו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה (סוטה דף י"ב:), שמשה רבנו היה לו גם שם טוביה, וזה שפתוב אצלו (שמות ד'): "ותרא אותו כי טוב הוא", כי משה רבנו, עליו השלום, היה טוב לכל.

(ושאלו אחד: הלא היו גם האבות ובפרטיות אברהם אבינו שהיה איש החסד, שגם-פן היטיב עם הכל, והשיב על אתר: עקר הטובה לאדם הוא ללמדו תורה, וזה התחיל רק אחר קבלת

התורה, ועל-כן הראשון שנקרא גוטער איד (יהודי טוב), זה רק משה רבנו, ואמרו חכמינו הקדושים ז"ל (מנחות ס"ה): משה רבנו אוהב ישראל ה'ה, ועקר אהבת ישראל הוא לזכותם בלמוד התורה הקדושה, ועל-ידי-זה יזכו להתקרב אליו יתברך, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה (אבות דרבי נתן): אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, הינו שרק זו נקראת אהבה אמיתית, פשחפץ רק בטובת הזולת, והוא — לזכות אותו בלמוד התורה הקדושה).

ובאמת מוהרא"ש נ"י הוא חדוש נפלא בדבר זה, שממש מוסר נפשו ושמו בשביל טובת הזולת, ומדבר שעות על גבי שעות אולי יזכה להכניס בנו גם-כן תשוקת למוד התורה הקדושה, וכל חיותו היא כשרואה שדבריו עושים פעלה, ופלוני גם-כן מתחיל ללמד את התורה הקדושה, וכמה וכמה פעמים אחר שדבר כמה שעות, וה'ה נדמה לו שלא פעל עם דבוריו, התאנח מאד מאד: "למה הייתי צריך לבלות את הזמן הטוב שלי", והצטער על זה מאד מאד, ואחר-כך קבל מכתב מאיזה בחור או אברך, שתהלה להשם יתברך, דבוריו עשו רשם גדול אצלו, והתחיל ללמד בסדרן בסדר דרך הלמוד של רבנו ז"ל, וכבר זכה לסיים כף וכף, אזי שמח מוהרא"ש נ"י מאד מאד על שלא הלה לאבוד יגיעו וטרחו, והדבר נשנה בכל פעם כשמדבר עמנו, בתחלה נדמה לו שאינו פועל כלל, ועל-כן מצטער בצער גדול עד מאד, אבל אחר-כך כשרואה מה שפעל, יש לו נחת רוח גדולה מזה.

מוהרא"ש נ"י אמר, שלהיות איש טוב אי אפשר, כי אם כשזוכה לדבק עצמו בו יתברך, שנקמר בו (תהלים קמ"ה): "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו", ועל-כן כשאחד זוכה לדבק עצמו בחי החיים בהשם יתברך, שהוא טוב לכל, מחיה ומנהיג את הכל, על-כן מי שדבוק בו, הוא גם הולך ומתנהג כמהו, שהוא טוב לכל, וחספץ רק בטובת זולתו, וכל מה שאדם יותר נכלל בו יתברך אשר הוא

טוב לכל, כמו־כן הוא עושה טוב לכל, וזה סימן של "גוטער איד", יהודי טוב, כפי טובתו בן אויזו בדבקותו, כי זה תלוי בזה.

וכמה וכמה פעמים הצטער על מה שמוליקים שולל את בני־אדם, ואמר: הלא הכל דמיון, איך מטעים בני־אדם, אם אין פונתו לטובתך יהיה מי שיהיה, סימן שהכל שקר וכזב, כי האדם צריך תמיד להסתכל על עצמו ולדבק עצמו רק בצדיק, "גוטער איד", "יהודי טוב", בזה שמזכה אותי גם־כן בטוב, כי אם אני נשאר ריק, זה סימן שהכל דמיון ושקר וכזב.

וספר מוהרא"ש נ"י, שעל־פירוב באה לאדם מדת הטוב רק אחרי התבודדות של ימים ושנים שנכלל בחי החיים, ודרך הטוב להיטיב, והוא רוצה טובת זולתו, כמו בגשמיות בן האוהב את אביו ולאביו יש חנות, אזי יביא תמיד קונים לחנותו של אביו, כי מרב אהבה, תמיד מפרסם את חנותו של אביו, כמו־כן מי שאוהב באמת את השם יתברך, הוא תמיד יפרסם את השם יתברך, וכמו שהבן אינו מקנא באביו, אדרבה רוצה שיתרבו הקונים בחנותו של אביו, כמו־כן מי שאוהב באמת את השם יתברך אינו מקנא בשום ברירה שגם־כן תתקרב אל השם יתברך, וכן הוא אצל התורה ואצל הצדיק, מי שאוהב באמת את התורה יפרסמה לכל אחד, ולא אכפת לו שהאחר יבוא וילמד יותר ממנו, וכן מי שאוהב את הצדיק ילך ויפרסם את הצדיק, ולא יפחד שהשני ישיגו ויהיה יותר גדול ממנו, אדרבה דרך הטוב להיטיב לזולתו, וזה סימן אמתי שבאמת אוהב את השם יתברך ואת התורה ואת הצדיק, כשמפרסם ומגלם לכל בני ישראל.

ובענין זה מוהרא"ש נ"י חדוש נפלא שאין דגמתו, כידוע למי שסמוך וקרוב אליו, ורואה את התנהגותו עם בני־אדם, וממש אין לשער ולספר כלל איך שמוסר נפשו בעבור טובת זולתו, הן לקרבו להשם יתברך, והן להכניס בו חשק בלמוד התורה הקדושה, לזכות

לְעֵבֶר וּלְטַיִל וְלִהְיוֹת בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, וְהֵן לְקָרְבוֹ אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, אֲשֶׁר כָּל מַחְשַׁבְתּוֹ וְדַבּוּרוֹ וּמַעֲשָׂיו הֵם כָּל הַיּוֹם וּלְרַבּוֹת הַלֵּילָה, אֵיךְ לְגַלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת רַבְּנוֹ ז"ל בְּעוֹלָם, וּלְקָרֵב אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל אֵלָיו, וּמִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל הֵיטֵב עָלָיו וְסָמוּךְ עִמוֹ, אָז יְכוּל לְרַאוֹת וּלְהִבִּין מַה נִּקְרָאת מִדַּת הַטּוֹב שְׂרוּצָה לְהֵיטִיב לְאַחֲרִים.

טעות

אֶחָד הַטְּעָה פְּעַם אַחַת אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּסֵף חֲמִשִּׁים דוֹלָר וּלְקַחֵם מִמֶּנּוּ בְּדֶרֶךְ עֶרְמָה, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: יָדַע לָךְ פִּי הַמְּעוֹת וְהַחֲפָצִים הַשְּׂיָכִים לִי שׁוֹם בְּרִיָּה אֵינָה יְכוּלָה לְקַחַת מִמֶּנִּי, וְאִם לְקַחַת מִמִּילָא יִהְיֶה לָךְ הַהֲכָרַח סוּף כָּל סוּף לְהַחְזִיר לִי בַיּוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים, וְאִם זֶה לֹא שָׂיךְ לִי, אָזִי מִמִּילָא אֵינִי צָרִיךְ לָזֶה.

וְאָמַר לוֹ אִז מוֹהֲרָא"ש נ"י: תִּדַּע פִּי גִלְגַּל הוּא הַחוּזָר בְּעוֹלָם, כָּל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁהוּא מְטַעֵה וּמְרַמֶּה אֶת חֲבֵרוֹ, וְיְכוּל לְגַנֹּב וּלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֵילּוֹ מְעוֹת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ פִּי יִהְיֶה הַהֲכָרַח לוֹ לְשֵׁלֶם אַחֲר־כֶּף כְּפָלִים כְּדִין גִּנְבַּת הַמְּשֵׁלֶם כְּפָל.

וְכֵן הָיָה אֶצְלוֹ פְּעַם אַחַת, שֶׁבַעֵל מְלֹאכָה אֶחָד שֶׁעָשָׂה לוֹ אֵיזוֹ מְלֹאכָה, וּבְכָל פְּעַם הָעֵלָה אֶת הַמְּחִיר וְאָמַר שֶׁקֶר, בְּתַחֲלָה אָמַר מְחִיר אֶחָד, וְאַחֲר־כֶּף אָמַר שֶׁקֶר הֲלֹא אֲמַרְתִּי מְחִיר זֶה, וְכֵן שָׁלַשׁ פְּעָמִים הָעֵלָה אֶת הַמְּחִיר, וּבְכָל פְּעַם אָמַר: "לֹא הִבְנַתֶּם, אֲנִי אֲמַרְתִּי בְּתַחֲלָה מְחִיר זֶה", וּמוֹהֲרָא"ש נ"י שָׁלַם לוֹ כַּמָּה שְׁבָקָשׁ, אַחֲר־כֶּף עָנָה וְאָמַר לוֹ: "תִּדַּע, אוֹתִי אֵין אַתָּה יְכוּל לְהַטְעוֹת, אֵךְ יַעַן שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה, פִּי אַתָּה צָרִיךְ עֲכָשׁוֹ לְהוֹצִיאֹת שִׁבְתָּ (פִּי הָיָה אִז עָרַב שִׁבְתָּ), וְאֲשֶׁרִי רְצַתָּה אֶת הַמְּלֹאכָה, וְסַבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁאַתָּה תְּבוֹא

לעשות את המלאכה אצלי, אף דע לך כי השם יתברך הוא שמע מה שבקשת בפעם הראשונה, ועל-כן מה ששייך לי ממילא סוף כל סוף תחזיר לי ביודעים ובלא יודעים, כי אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו", והלך לו, וכלנו היינו עומדים ומשתוממים על גדל אמונתו ובטחונו בו יתברך, והסוף היה שפנראה דבוריו התמימים והאמתיים של מוהרא"ש נ"י עשו רשם חזק אצלו, כי עבר זמן כשנים או שלשה חדשים, והצרך מוהרא"ש נ"י לקרא לו לעוד איזו עבודה, וכשבא אז, בא בהכנעה גדולה ומסר למוהרא"ש נ"י סך חמשים דולר לפדיון בעבור חמותו, וכן עשרים וחמשה דולרים בעבור פדיון נפשו ונפש אשתו, וזה היה הסכום שהוסיף בשתי הפעמים.

וספר זאת מוהרא"ש נ"י לפנינו, ואמר: "או שהתחרט למה הוסיף שתי הפעמים, קדם הוסיף חמשים ואחר-כך עוד עשרים וחמשה, ועכשו הוא החזיר זאת בדרך כבוד, או שבאמת היה צריך לתן פדיון, ועבר עליו מה שעבר", "אבל זאת ברור לי", סיים מוהרא"ש נ"י, "שדבר השייך לי יחזר אלי, ואף אחד לא יוכל לקחת את זה ממני, יהיה איך שיהיה".

פעם אחת נסעתי עמו ועם זוגתו, כי היא הייתה צריכה לקבל איזה סכום שהגיע לה מהמשלה, ומוהרא"ש נ"י ישב אתי במכונית, וחפינו עד שתצא מהמשרד, והיה זה ערב שבת, והיא המתינה זמן רב, ולבסוף יצאה בפחי נפש, כי אמרו לה שלא תקבל את הכסף, והיתה בצער גדול, ואז אמר לה מוהרא"ש נ"י: "תאמיני לי, שלא בזבזת זמנך לריק, כי את המעות עוד תקבלי בדאר", והיא ענתה בצער גדול: "חפיתי זמן רב כל-כך ולבסוף רמו אותי ושלחו אותי מכאן, ואיך תאמר שנקבל עוד את המעות?" ומוהרא"ש נ"י חזקה שלא תדאג כלל, כי המעות עוד יחזרו אליה, כי מה ששייך לאדם לא יכולים לקחת ממנו, ולבסוף היה, שעברו כמה חדשים, וכמעט ששכחו לגמרי מכל הענין, והגיע בדאר שק בדיוק פסכום שהגיע

להם, ואז הראה לי מוהרא"ש נ"י את השק ואמר לי: אפה רואה שמה ששיף לי לא יקחו, והיה הדבר לפלא.

ובענין זה מוהרא"ש נ"י חדוש גדול, ואף שנדמה לפעמים למראית העין שהוא מפקיר כספו, אבל הוא באחת, שמה ששיף לו גיע אליו, ואין יכולים להטעות אותו, כי לבסוף יחזר אליו.

טהרה

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך לעשות כל מיני פעולות להשתדל להיות תמיד "טהור", הן בגופו, שיהיה רגיל בטבילת מקוה, והן במדותיו, שיהיה טהור ונקי במדותיו, והן במקומו שיושב ולומד ומתפלל שם, שיהיה טהור ונקי, והן במחשבותיו, שתהיינה תמיד טהורות וזכות, ובאפן הזה יזכה שתשרה עליו רוח הקודש, כי הטהרה מביאה לידי פרישות, שיפרש עצמו מכל הבלי העולם הזה, עד שיזכה להדביק מחשבתו לגמרי ברוחניות אלקותו ותברך בזה העולם.

מוהרא"ש נ"י אמר: בפרטיות עכשו בדורותינו אלו שרואים ממש איך שנתבלבל העולם עם כל מיני טמאות וזמהות ואמונות כוזבות וכו', ההכרח מי שרוצה להכנס אל הקדשה ולקדש ולטהר עצמו ולזכות להגיע לאיזו דרגה בעבודת השם ותברך, שיטהר את עצמו הרבה בטבילת המקוה המטהרת את הנפש, כי בשעה שאדם טובל בזה העולם באותו רגע נשמתו טובלת בעולם העליון, וכן צריך לטהר את מדותיו שתהיינה לו מדות טובות, ועל כלם שיטהר את מחשבתו ודעותיו, כי זה צריך טהרה יותר מהכל, שלא יהיה בו שום שמץ ורכב מהבלי העולם הזה, ובפרטיות מהדעות הנפסדות

של "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", דעה נפסדת זו צריכים הרבה לטהר את עצמו מזה, ואי אפשר להכניס אל הקדושה בלי שיטהר את עצמו קדם מזהמת חולאת קלפה זו.

מוהרא"ש נ"י אמר, עקר הטהרה הוא רק הדבקות בו יתברך, ובטול כפי שזוכה להתבטל אליו, שידע שהכל אלקות גמור הוא, כמו-כן תמשך עליו טהרה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמאז שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל, הוא משתדל לטהר את עצמו במקוה העליונה הזו, הינו להמשיך על עצמו רוחניות אלקותו יתברך, ולבטל את עצמו אליו יתברך.

ואמר: הלא זוהי עקר שלמות המקוה העליונה "בינה" אימא עילאה, הינו כמו שיש מקוה תתאה שנכנס אל תוך מימי המקוה שהיא המלכות ברתא דמלכא, כמו-כן יש מקוה עליונה שהיא "בינה" - אימא עלאה השגת רוחניות אלקותו יתברך, שכל מה שנכנסים בהשגת הדעת הזו, כמו-כן מטהרים עצמם.

ופרש בזה מוהרא"ש נ"י מאמרם ז"ל (יומא דף פ"ה:): מה מקוה מטהרת את הטמאים אף הקדוש-ברוך-הוא מטהר את ישראל, הינו בשעה שאחד טמא נכנס אל מימי המקוה נטהר, כמו-כן מי שזוכה לדבק עצמו בו יתברך, וממשיך על עצמו אמתת מציאותו יתברך, אז הקדוש-ברוך-הוא מטהרו, וזו מעלת ישראל על אמות העולם, כי הם יכולים גם-כן להכניס אל תוך המים תתאין, אבל לא יכולים להכניס אל העליונים, שזו השגת אלקותו יתברך.

מוהרא"ש נ"י אמר: כשאדם משתוקק תמיד רק להשיג רוחניות אלקותו יתברך, ותמיד מציר בדעתו כאלו כל העולם כלו אור האין סוף ברוך הוא, והוא עומד באמצע, אז כבר זוכה להגיע אל טהרה אחרת לגמרי, וסיים מוהרא"ש נ"י ואמר: מה אני יכול לעשות, כי

כף למדתי את ספרי רבנו ז"ל, ועל נקדה זו השתוקקתי כל חיי, ועל-כן איני יודע למה צריכים לקנא בי... כל אחד יכול להגיע אל זה, כי השער והפתח פתוח לכל בר ישראל, ומי שיעין היטב בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ו יראה ויבין וישפיל מה ענין מקוה של שער נז"ן, ואל מה יכולים להגיע על ידה, הינו להתודע כי הכל אלקות גמור הוא, ואפלו בתוך ההסתרה שבתוך ההסתרה גם-כן מאירים שם רזי וסתרי תורה, ועל קטב זה נתחברו כל הספרים החדשים.

מוהרא"ש נ"י אמר, יען שהתמיד ימים ושנים רצופות, וטבל את עצמו במקוה כזו, הינו בהשגת אלקותו יתברך, שהוא הטהרה האמתית, בשביל זה הכל הולך לו כבר באפן אחר לגמרי.

מוהרא"ש נ"י אמר, שאל תחשבו שיכולים לעבר את זה העולם היום בשלום בלי טהרה כזו, כי כפי הדעות הנפסדות והכפירות והזהמות שיש בעולם מכל מיני פתות מימין ומשמאל, אי אפשר לעבר בשלום את זה העולם, רק כשיזכה לטבל את עצמו בכל יום ויום במקוה עליונה כזו, הינו להכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, ויבטל ממנו כל מיני טמאות של "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", שידע בידיעה ברורה ומחלטת כי הכל ממנו יתברך, והוא מנהיג את עולמו בהשגחה פרטי פרטית.

טָרְדוֹת

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך לידע כי לא יפטר מטְרְדוֹת כָּלֵל, כי ההכרח שיהיה האדם מטְרְד בְּכָל יוֹם וְיוֹם, כִּי מֵאֵז חָטָא אָדָם הָרָאשׁוֹן שֶׁנִּטְרַד מִגֵּן-עֵדֶן, נִמְשַׁכֵּת הַקְּלָלָה בְּתוֹךְ הָעוֹלָם, וְכָלֵם

צריכים להיות טרוידים, זה על המחיה ועל הכלכלה, וזה על הבריאות
ללכת אל רופאים, וזה רודף אחרים ומרבה במחלקת, וזה נרדף
מאחרים שחולקים עליו, וזה יש לו עסק עם הממשלה והמלכות
וכו' וכו', כל אחד יש לו טרדות אחרות בכל יום ויום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר מעלת האיש הישראלי, שזוכה
להמלט מכל הטרדות אליו יתברך, ובורח אל התורה הקדושה.

ועל זה רמז התנא הקדוש, שאמר: "אל תאמר כשאפנה אשנה,
שמא לא תפנה", ופרש בשם הרב הקדוש מקאצק ז"ל, שהפרוש
הוא "שמא לא תפנה" — הינו שמא אתה אדם שנגזר עליך שלא
תפנה כל ימי חייך, על-כן חטף ואכל בכל יום ויום תורה ותפלה.

מוהרא"ש נ"י אמר, שענין ידיעה זו מאד מאד מכרח לך
הבא אל הקדושה, שחושב שיהיה לו פעם זמן פנוי, ועל-כן מתרשל
מתורה ותפלה.

ואמר: הלא התנא הקדוש אמר: אם בטלת מן התורה יש לך
בטלים רבים כנגדך, הינו אם תבטל מן התורה, כי יש לך עכשו
הרבה טרדות, תדע כי יהיה לך עוד יותר טרדות, ובאפן הזה אף
פעם לא תלמד ותתפלל, אלא כל אדם צריך לחטף טוב אמתי בכל
יום ויום מתוך טרדותיו דיקא, ולא יטעה את עצמו כלל.

ספר, שפעם ראה את אחד מתלמידיו, אברך מאנשי שלומנו
הינקוים, הולך לעבודתו, והנה בתוך שקית האכל שלו גם משניות
ותהלים, ואמר למוהרא"ש נ"י: ראו מה אני מוליך עמי אכל גשמי
— לחם וכו' ושתייה — טערמוס עם קפה וכו', וגם אכילה ושתייה
רוחנית — משניות ותהלים, שרבנו ז"ל אמר, שצריך לאכל בכל
יום כמה פרקים משניות, ולשתות אחר-כך כמה מזמורי תהלים.

ושבחו מאד מאד מוהרא"ש נ"י ואמר: האברך הזה הוא בר הדעת האמתי שיודע מה לחטף מתוך טרדותיו.

וכן ספר, שהוא בעצמו לא היה לו יום אחד שלם שתהיה לו מנוחה, אף-על-פי-כן כל מה שזכה לחטף וללמד היה בדרך מתוך טרדותיו דיקא, ואמר, שאת הספר "שמירת הזמן" פלו הינו הפרקים, כתב בדרך ברבבת, ותמיד איפה שהלך היתה עמו חבילת ספרים: משניות, "עין יעקב", מדרש, "לקוטי הלכות" וכו' וכו', ולמד בהם.

מוהרא"ש נ"י אמר, שדבר זה ראו אצל הרבה מאנשי שלומנו היקרים, שאפלו שהיו סוחרים והיו טרודים מאד במסחרם, אף-על-פי-כן זכו לחטף בכל יום ויום מתוך טרדותיהם טוב אמתי ונצחי דיקא, וזה עקר שבחם של אנשי שלומנו היקרים, שאינם מניחים לעצמם לפל בדעתם כלל, רק מחזיקים מעמד ומתקף טרדותיהם גנבו עתים וזמנים לתורה ולתפלה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה סוחר אחד מאנשי שלומנו שהיו לו כמה שתפים, והתנה עמם תנאי, ששעה אחת ביום יתנו לו מנוחה, ואם לאו אינו חפץ בשתפות עמם, ומחמת שהוא היה העקר במשא ומתן, על-כן היה ההכרח להם להסכים עמו, והיתה דרכו להתבודד בשעה זו עמו יתברך, והם חשבו שהוא נח בשעה זו, והיה קורא לשעה הזו "די געשטארבענע שעה" (השעה המתה), הינו שלא יבלבלו אותו בשעה זו, כי הוא מת אז, והם ידעו שאי אפשר לבלבלו אפלו בעבור כל הון דעלמא.

מוהרא"ש נ"י אמר: כשאדם יודע זאת, שבכל יום ויום תהיינה לו טרדות אחרות, ואינו מסתפל עליהן, אזי סוף כל סוף אם יהיה עקשן לעבד את השם יתברך מתוך הקטנות והדחקות והטרדות, יזכה להפוך הכל אל הקדשה, ויתרחב לו ויפטר לגמרי מהטרדות.

כי הכל אלו נסיונות אשר מנסים אותו מלמעלה, לראות האם פונתו באמת.

וזו פונת התנא הקדוש: "כל המקים את התורה מעני סופו לקימה מעשר, וכל המבטל את התורה מעשר סופו לבטלה מעני", כי הכל סובב על ענין הטרדות, שזה עקר העני והצער של האדם, שהוא מטורד, אבל אם יברח רק אליו יתברך ואל התורה בקביעות, אז דיקא יחטף טוב אמתו ונצחיתו תמיד.

טבע

מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד על כל אלו אשר הולכים אל חו"י כוכבים, וקוראי מזוזות, וזורקים קלפים, ומסתפקים בידיים וכו' וכו', ואמר, שהכל הכל הכלים ואין בהם שום ממש, ואף שהם מגלים לאדם מעשיו, אמר, שהכל רעות רוח, מאחר שהכל תלוי בטבע, ועל-כן נכנס בגדר הלאו של "לא תעוננו ולא תנחשו".

ואמר מוהרא"ש נ"י בדרך צחות, שהיום לא קשה לנחש (צו טרעפן) לאדם את כל העברות שלו... כי בעוונותינו הרבים, אין אדם שלא יעברו עליו כל מיני מרירות ומשברים, קטנות וירידות ועברות חמורות, ובפרטיות אלו שחוזרים עכשו בתשובה, ועל-כן אין מה להתפעל כלל בזה שגלה לה את מעשיה, הוא פסומא בארבה, והכל הכל ורעות רוח, ואין מה ללכת אליהם, וזו רק תחבולה איך להוציא מבני-אדם את ממונם.

מוהרא"ש נ"י אמר: אפלו אלו החכמים שהולכים בחכמת הכוכבים והמזלות, ואומרים לכל אחד ואחד עניניו כפי החדש

והמזל והפוכב וכו', ההכרח להם שיודו שיש למעלה למעלה יותר ויותר, עד שיגיעו אל שם אדנ"י שמאיר בטבע העולם, ואחר-כך עוד למעלה יותר, עד שיגיעו אל שם הוי"ה ברוך הוא.

ועל-כן מה ולמה לילך אחרי הבל, מה שכל גוי מטרף אומר וכו', ואפלו שיהיה ברור על המחשב בדיוק גמור, לנו אין רק אמונה פשוטה בו יתברך, ולחבר וליחד את שם אדנ"י עם שם הוי"ה, ולידע כי השם הוא האלקים וגם הטבע הוא השגחה ממנו יתברך, ועל-ידי-זה יעבר על הכל.

מוהרא"ש נ"י אמר: מי שמכניס את עצמו בדברים אלו — חכמת הפוכבים והמזלות, הוא תמיד מבהל ומבלבל, כי מפחד ממזלו, ומה יהיה בגורלו, ומכל שפן כשהחכם מפחידו וכו', אזי הוא חי תמיד בפחדים ובדאגות, מה שאין בן מי שמכניס את עצמו באמונה פשוטה, הוא עובר על הכל, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ד), אשר בשביל זה נקראים עם ישראל עבריים, שעוברים מעבר אל עבר על-ידי אמונתם בו יתברך.

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר זו היתה מעלת אברהם אבינו, עליו השלום, על כל בני קדם, שכלם הלכו וטעו אחר חכמת הפוכבים והמזלות, והטעו את עצמם ואת העולם, מה שאין בן אברהם אבינו, עליו השלום, עבר את הכל, וברח תכף-ומיד אל השרש העליון, שהוא שם אדנ"י, שיונק משם הוי"ה ברוך הוא, והאמין רק בו יתברך.

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר באמת מי שמתבונן, יבין וישפיל כי אין שום טבע כלל, כי גם הטבע הוא השגחה, כי הטב"ע בגימטריה אלקיים, ואף שאין אנו יודעים מה ההפרש ביניהם, בין טבע ובין השגחה, כי הכל אלקות גמור הוא, מסוף הנקודה הפרכזית שבעולם העשיה עד רום גבהי מרומים, ראש עולם האצילות, אף-על-פי-כן

גם מה שלמראה עיני בני-אדם, שאומרים על טבע טבע ועל השגחה השגחה, עלינו לידע ולהאמין שהכל אלקות.

ומי שמסתכל בעינים כאלו, אז רואה מהכל אלקות גמור, ואינו מתפחד ואינו מתבלבל משום חכמות, לא כוכבים ומזלות, לא מכשפים ולא גורלות, ולא טבעים וכו', הוא חי לבטח, אשרי לו.

מוהרא"ש נ"י אמר: כל ענינו הוא לגלות רק אמונתו ואחדותו יתברך בעולם, על-פי ההקדמות של רבנו ז"ל, ועל-כן אינו מפחד משום בריה שבעולם, מאחר שכל בטחונו ואמונתו הוא רק בו יתברך, ועל-כן מה יעשה לו אדם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שחבר ספר בשם "פועל ישועות", ששם מבאר ומבאר בבאור ובכבוד היטב ונכון, שכל אלו חוזי הכוכבים והמזלות, קוראי מזוזות, זורקי קלפים וגורלות וכו', הפל הכל ורעות רוח וכו', ונכנסים בגדר של כפירה ומינות, וראוי לברח מהם כמו שבורחים מאש שורפת, ומבאר שם באריכות בהרבה פרקים, איך שעקר הישועה היא רק על-ידי תפלה, צדקה ותשובה, שעל-ידי שלשה דברים אלו יכול לזכות לשנות את המצב מההפוך אל ההפוך, ולהמשיך ישועות לו ולכל נשמות ישראל.

מוהרא"ש נ"י אמר, שזו הייתה עבודתו הקדושה של הפעל-שם טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, להפוך את הטבע, ולהראות שהכל רק השגחתו יתברך הפרטי פרטית, והיה עושה על-ידי-זוה נפלאות רבות, פלאי פלאות, וכל כחו היה רק תפלה ואמונה.

ופעם עבר את נהר הדינסטער עם מטפחת (שקורין פאטשיילע), רק על-ידי אמונה בו יתברך, ופעם התפלל בדרך באיזה בית-מלון, והיו שם חביות מלאות תבואה, והתחילו כל החביות להתנענע, כי מלב דבקותו בו יתברך בשעת תפלתו, הוריד את השכינה למטה,

עד שֶהַכֹּל הַתְּנַעֲנַע עִמּוֹ יַחַד, וְהַכֹּל הָיָה עַל-יְדֵי גְדֹל וְחֹזֶק אַמוּנָתוֹ
בוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה שֶׁיָּד אֶת הַטָּבַע.

וְסִיּוּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִיּוּם
ר"ג): "הַטָּבַע מְחִיב כָּף וְהַתְּפִלָּה מְשַׁנָּה אֶת הַטָּבַע", עֵינַי שָׁם, וְעַל-כֵּן
עָלִינוּ לְחַקֵּק זֹאת הַיֵּטֵב בְּדַעְתָּנוּ, וְנִזְכָּה לְבַטֵּל אֶת כָּל הַטָּבַע תְּחַתָּנוּ,
וְנִזְכָּה לְגִלּוֹי הַהַשְׁגָּחָה.

יְרָאָה

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁעַקֵּר הַכְּלִי לְקַבֵּל רוּחַנִיּוֹת אֱלֹקוֹת מִמֶּנּוּ
יִתְבַּרֵךְ הוּא עַל-יְדֵי מִדַּת הַיְרָאָה, כִּי בְּזֶה שֶׁהָאָדָם מִתִּירָא מִמֶּנּוּ
יִתְבַּרֵךְ, וּמְכַנִּיעַ אֶת עַצְמוֹ נִגְדוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁפַע עָלָיו אוֹר אֱלֹקוֹת,
וְכָל מֶה שִׁימְשִׁיף עַל עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר מִדַּת הַיְרָאָה, יִהְיֶה לוֹ כְּלֵי יוֹתֵר
גְּדוֹל לְקַבֵּל בוֹ רוּחַנִיּוֹת אֱלֹקוֹת.

וְסִפֵּר, כִּי רַבְּנוּ ז"ל הִתְפַּאֵר, שֶׁעוֹד בִּימֵי קִטְנוּתוֹ כִּשְׁהָיָה בְּגִיל
שֵׁשׁ, הִתְחִיל לְהַמְשִׁיף עַל עַצְמוֹ מִדַּת הַיְרָאָה, וְכָךְ הִרְגִיל עַצְמוֹ מִדֵּי
שָׁנָה בְּשָׁנָה בְּתוֹסֶפֶת יְרָאָה עֲצוּמָה, עַד שֶׁמִּי שֶׁעָמַד עַל יָדוֹ, הָיָה
מִתְפַּעֵל מְאֹד מְאֹד מֵעֲצָם הַיְרָאָה שֶׁהִיָּתָה עַל פָּנָיו, וְהִרְבָּה פְּעָמִים
מְרַב דְּבַקּוֹת בוֹ יִתְבַּרֵךְ הָיוּ רַגְלָיו נִזְדַּעְזְעִים מְרַב פֶּחַד וְיִרְאָת הַשָּׁם,
וְגַם כִּשְׁהָיָה אוֹחוֹ בְּשִׁלְחָן, הָיָה כָּל הַשִּׁלְחָן רוֹעַד מְרַב הַתְּרַגְּשׁוֹת
שֶׁהִיָּתָה לוֹ בְּגִדְלוֹת הַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ.

וְדַבֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י הִרְבֵּה מֵעַנִּין מַעֲלַת הַיְרָאָה, לִירֵא תָמִיד לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, וְאָמַר: הֲלֹא זֶה הָיָה רְצוֹן רַבְּנוּ ז"ל, שְׂרוּצָה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ יְרָאָה כְּזֹאת שְׁעָדִין לֹא הָיְתָה לְעוֹלָמִים.

וְהַמְשִׁיךְ מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּאַמַּת רוּאִים, שְׁמִי שְׁמַרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְלַמֵּד סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְהוּא בָקִי בָהֶם בְּעַל-פֶּה, אֲזִי נִמְשַׁכֶּת עָלָיו יְרָאָה גְדוֹלָה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, כִּי מֵרַב אֹר וְחַיּוֹת שֵׁישׁ בְּתוֹךְ דְּבַר רַבְּנוּ ז"ל, מִי שֶׁמְכַנִּים אֶת לְמוּדוֹ הַטּוֹב בְּתוֹךְ תּוֹכוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשַׁכֶּת גַּם עָלָיו יְרָאָה גְדוֹלָה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ.

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהַיְרָאָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת כָּל-כֶּף חֲזָקָה, עַד שְׁיִרְגִּישׁ הַיֵּטֵב אֶת אַמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ עַל פָּנָיו וְלֹא יַחְטֵא, כְּאֲשֶׁר שָׂאָלוּ וּבִקְשׁוּ תַלְמִידֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי קֹדֶם הַסְתַּלְקוֹתוֹ שְׁיִבְרַכְּם, וּבְרַכְּם: הַלֹּאִי שִׁיְהִיָּה מוֹרָא שְׁמַיִם עָלֵיכֶם כְּמוֹרָא בְּשׂוֹר וְדָם, וְשָׂאָלוּ תַלְמִידָיו: עַד כָּאֵן? וְהַשִּׁיב לָהֶם: אַל תַּחֲשַׁבּוּ שְׂוֹוֹ בְּרַכָּה פְּשׁוּטָה, תִּדְעוּ בְּשַׁעֲהַ שְׁהָאָדָם רוּצָה לַחְטֵא, חֶס וְשְׁלוֹם, אֲזִי מִסְתַּכֵּל עַל כָּל הַצְּדָדִים אִם לֹא רוּאִים אוֹתוֹ וְכוּ', וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁכֶּף צְרִיכָה לְהִיּוֹת עַל הָאָדָם מֵדַת הַיְרָאָה, שֶׁתָּמִיד יִפְחַד מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י עַל עֲצָמוֹ, שֶׁבְּשָׁנִים הַקּוֹדְמוֹת כְּשֶׁהָיָה סְגוּר לְבַד, וְעָבַד עֲבוֹדָתוֹ בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, וְלֹא הָיָה רָגִיל אֲזַ עִם שׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, הָיוּ פִּחְדוֹ וַיְרָאָתוֹ כָּל-כֶּף חֲזָקִים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְצַמְצֵם עֲצָמוֹ כָּלֵל, וּבְשִׁבִיל זֶה סָבַל אֲזַ הַרְבֵּה, כִּי אֵף אֶחָד לֹא הִבִּין אֶת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁלּוֹ וְרַק דָּמוֹ סָתַם אֶבְרָךְ וְכוּ', וְכַמָּה פְּעָמִים כְּשֶׁהָיוּ בָּאִים לְפָנָיו בְּנֵי-אָדָם וְרָצוּ לְבַלְבֵּלוֹ, הָיְתָה דִּרְכוֹ לֹאמַר לוֹ: "נוּ, נוּ, דַּעַר אֵיבְעֶרְשֶׁטְעֶר אִיז דָּאָךְ דָּא" (הַרִי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ נִמְצָא כָּאֵן), כְּאוֹמֵר שֶׁתְּהִיָּה לְךָ דֶּרֶךְ אֲרִיץ... וְהָלָה לֹא הִבִּין כּוֹנְתוֹ, וְהָיוּ שֶׁבְּרַחוּ מִצַּד בּוֹשָׁה וְהָיוּ שֶׁבְּרַחוּ מִצַּד שֶׁחֲשַׁבּוּ שֶׁהוּא אֵינּוּ שְׁפוּי בְּדַעְתּוֹ, חֶס וְשְׁלוֹם, אֵף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִסְתַּכֵּל עַל כָּל זֶה, רַק הִתְמַיֵּד

בזה מאד מאד להמשיך על עצמו מדת היראה, עד שעזרו השם יתברך להלביש הכל בלבושים שונים, עד שלא נראה עליו כלל.

מוהרא"ש נ"י אמר: כמו שעל-ידי מדת היראה שמתיראים ומתפחדים מהשם יתברך זוכים להמשיך על עצמו ערבות, נעם, זיו ושכינת עזו יתברך, כמו-כן כפי שאדם מתירא ומתפחד מרבו וממדריכו המלמדו יראת שמים, כמו-כן יזכה לקבל הרבה ממנו, וזו כונת מאמרם ז"ל: "מורא רבך כמורא שמים" — כשאדם מתירא מרבו כמו שמתירא מהשם יתברך, כך יקבל ממנו כנ"ל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו התלמידים שבאו ונכנסו אל רבם באימה וביראה, ברתת וכזיע, והאמינו באמונת חכמים בגדלת רבם, כמו-כן קבלו מהם אור הקדושה והיראה, מדרגות והשגות עד רוח-הקדש ממש, כי רבם השפיע עליהם שפע, וכל אלו שבאו סתם בלי אימה ויראה, רק חשבו ודמו בעצמם שרבם גדול אכל לא כל-כך וכו', על-כן חזרו כלעמם שבאו, ולא זכו אל שום דבר.

וספר מוהרא"ש נ"י בשם הרב הקדוש רבי שנאור זלמן מליאדי, זכותו יגן עלינו, בעל התניא והשלחן ערוך, שהיתה דרכו לספר שהעקר שזכו לקבל מרבם הקדוש המגיד ממעזריטש ז"ל, הנה רק על-ידי גדל מדת היראה שהיתה לכל התלמידים מרבם הקדוש, ואף שראו אצלו אותות ומופתים, והיו המופתים מתגוללים תחת השלחן (הינו ענינים של נסים גלויים), אף-על-פי-כן זה לא המשיך לבבם כלל, רק על-ידי גדל מדת היראה והפחד שהיה להם מאימת רבם הקדוש, זה עזר להם.

וספר הרב הקדוש הנ"ל, שרבם המגיד ז"ל הנה לו קשי בהליכתו, כי סבל על רגליו הקדושות, והיתה דרכו לסוחבם על הארץ, ועל-כן כשהלך עם נעלי הבית שלו, היו שומעים את כבדות פסיעותיו, וכשהתלמידים דברו יחד בעבודת השם יתברך באיזה

חדוש ושמעו את הליכתו, תכף ומיד הפסיקו לדבר מרב פחד, והיו יראים מאד מאד, והיו עצמותיהם דא לדא נקשן ממש מרב אימה, ועל-ידי-זה זכו לקבל ממנו כל-כף.

וכן ספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת ישבו תלמידי הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, וספרו מגדלתו ועבודתו הקדושה ומופתיו הרבים, והתגלה להם רבם הקדוש ואמר להם: מדוע אין אתם נותנים לבכם אל היראת שמים שהיתה לי, כי הייתי מלא תמיד יראה מלפניו יתברך.

וכן העיד גיסו הרב הקדוש רבי גרשון קיטובער ז"ל, שראה פעם אחת את הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, מתפלל, ומרב אימה, יראה ופחד שהיו לו מלפניו יתברך, היו גידיו בולטים ורועדים.

מוהרא"ש נ"י אמר, שבשביל זה טוב להתפלל בסדור כזה שכתוב שם בפרוש שם הוי"ה ברוך הוא במלואו (הינו לא בקצור שני יודי"ן), כי כשאדם מסתכל במו עיניו על שם הוי"ה ברוך הוא, ומתבונן היטב היטב הלא הנה השם יתברך וכו', מיד נופלת עליו יראה ופחד מאימת גדלתו יתברך, וכך מה שיתמיד בדבר זה, כמו-כן תמשך היראה והפחד מאימת גדלתו יתברך, (ועל-כן הוא מקפיד מאד מאד שיתפללו תמיד רק בסדור שכתוב שם הוי"ה ברוך הוא במלואו, ואפלו "ברכת-המזון" מקפיד להתפלל מסדור כזה, כי זה מאד מסגל ליראת שמים).

יֵאוֹשׁ

מוהרא"ש נ"י אמר, הסימן הראשון שאחד מנח בתוך יאוש עמק, כשישן הרבה ואינו יכול לקום, והוא שוכב במטה בכבודות גדולה ואינו מתעורר משנתו, פי בדרך כלל, מי שמתיאש מחייו, רחמנא לצלן, חושב שכשיישן הרבה יברח מצרותיו ודאגותיו ומריריותיו והרפתקאותיו, אבל באמת זוהי טעות גדולה, כי השנה העמקה מביאה אותו לידי דפאון יותר ויותר עד שנעשה עצל לגמרי, רחמנא לצלן, ושוכב במרירות עצומה, והסוף של בני-אדם כאלו, שבמשך הזמן משתגעים לגמרי, רחמנא לצלן.

ומאד מאד הקפיד מוהרא"ש נ"י על אנשים כאלו שעוזבים את עצמם (שקורין זיך אפלאזן), ואמר שהם בכלל מאבדים עצמם לדעת ממש, כי אסור ליאש עצמם בשום אפן ובשום מצב שבעולם כלל, ועל זה ירדה נשמתו של רבנו ז"ל, להוציא את בני-אדם מהיאוש העמק שמנחים בו.

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל הגלוי של רבנו ז"ל, שצעק בקול גדול ובעמקות עצומה: "געוואלד, זייט אייך נישט מייאש קיין יאוש איז גארנישט פארהאנדין (הוי, אל תתיאשו, אין שום יאוש בעולם כלל), זו התגלותו של משיח צדקנו, שייבוא במהרה בימינו, ויגלה זאת לכלל ישראל ולכל העולם כלו, כי באמת מי שזוכה להאמין בו יתברך בתמימות ובפשטות גמורה, ויודע בידיעה ברורה ומחלטה כי הכל לכל אלקות גמור הוא, והוא יתברך נמצא ואין זולתו נמצא, אדם שיודע ידיעה זו אף פעם לא יתיאש ולא יהיה בעצבות ובעצלות כלל, ומכל שכן שלא יפל בשום יאוש, כי מה שיך יאוש כשיודע שהוא יתברך אתו עמו ואצלו, וכל היאוש שיש הוא רק כשנסתרת ממנו ידיעה זו, ומשם נמשכת כל הגלות והמרירות, העצבון, העצלות, הדפאון והיאוש שמיאש עצמו לגמרי מחייו — מהעולם הזה ומהעולם הבא, אבל כשיבוא משיח צדקנו, ויגלה

ויפרסם את אמתת מציאותו יתברך, ואיך שהוא נמצא עם כל אחד ואחד, כי אין בלעדיו יתברך כלל, על-כן אז יתבטל היאוש לגמרי.

ועל-כן לא בחנם צעק רבנו ז"ל בקול עמק כזה: "אין שום היאוש בעולם כלל", כי הוא מגלה נוראות נפלאות בגלוי אלקותו יתברך, אשרי מי שישים אָזְנוֹ וְלִבּוֹ לְלִמּוּדָיו הַקְדוּשִׁים, וישמע היטב את קול הכרוז שלו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכמו שאסור ליאש עצמו כלל בין ברוחני ובין בגשמי, וזו סכנה גדולה שלא יאבד על-ידי-זה את שני העולמות גם יחד, כי היאוש יכול להרס אותו לגמרי עד שיאבד עצמו לדעת, חס ושלום, וכן לא ילמד ולא יתפלל ולא יקים מצוותיו יתברך, אשר על-ידי-זה אין לו לא עולם הבא ולא עולם הזה, כמו-כן הצדיקים השלמים הדבוקים באמת בחי החיים, וצופים במרכבה העליונה, ומיחדים יחודים קדושים תמיד, הם מציאשים את עצמם לגמרי מהעולם הזה ומהעולם הבא גם יחד, ועובדים אותו יתברך שלא על מנת לקבל פרס, וכך מה שעולים במדרגה יותר גבוהה, הם יותר מתיאשים מהעולם הזה, כי מחזיקים את עצמם לגרועים ביותר, וכן מהעולם הבא, כי מחזיקים עצמם שלא יזכו לשום עולם הבא, כמו שבכה רבי יוחנן בן זכאי קדם הסתלקותו ואמר, שאינו יודע להיכן הולך, כי יש לפניו שתי דרכים (ברכות כ"ח:), ואף-על-פי-כן הצדיקים משתוקקים לעלות יותר ויותר, ובאמת עולים על-ידי-זה, כי הם מתיאשים לגמרי משני העולמות, אשריהם ואשרי חלקם!

וסיים מוהרא"ש נ"י, שדיקא על-ידי צדיקים קדושים כאלו שמתיאשים משני העולמות, ומחזיקים את עצמם לגרועים ביותר בעולם, דיקא על ידם יש תקנה לכל הרחוקים באמת, ומי שרק יזכה להתקרב אל צדיקים קדושים כאלו, אפלו שעבר כבר על כל התורה כלה פעמים אין מספר, ואבד את העולם הזה והעולם הבא גם יחד, עדין יש לו תקנה טובה על-ידי צדיקים קדושים כאלו, כי

הם מורידים את שכינת עזו יתברך יותר ויותר במקומות הירודים והפחותים.

מוהרא"ש נ"י אמר, שדיקא צדיקים קדושים כאלו, שאין בעיניהם שום תקוה לעצמם לא העולם הזה ולא העולם הבא, אלא דבוקים בחי החיים, דיקא צדיקים כאלו יכולים להוריד ולהמשיך את שכינת עזו יתברך בעולם, ולהגביה את כל הירודים והפחותים, ולהאיר גם בהם השגת אלקותו יתברך.

ומוהרא"ש נ"י אמר: זהו הסימן אם הצדיקים השלמים מחזיקים במדרגה זו — להיות מיאשים מהעולם הזה ומהעולם הבא, אם מגלים תמיד אמתת מציאותו יתברך, ומגלים ומפרסמים את השם יתברך, ומאירים לכל הפחותים והפגומים, שגם הם יכולים עדין להתקרב אליו יתברך, זהו סימן מחלט שהתנאשו לגמרי משני העולמות.

וסיים מוהרא"ש נ"י: אף-על-פי-כן דרך זו מסכנת מאד מאד, כי יכולים להתחלק "זיה אויסגליטשען", ולפל באמת ביאוש אמת, חס ושלום, ולא תהיה לו תקומה, והרבה הרבה נפלו באפן כזה בנוקבא דתהומא רבה, השם יתברך יצילנו.

יצר

מוהרא"ש נ"י אמר, שיצר הרע ויצר הטוב הם הבחירה שמסרו לאדם, הינו מי שמדבק עצמו בו יתברך, אזי מציר ומיצר את הטוב, שתמיד מסתכל בעין טובה על עצמו, אשר עדין אני שוה

למִשְׁהוּ, וַיֵּשׁ לִי תִקְוָה טוֹבָה, וְכֵן מִסְתַּכֵּל עַל אַחֲרִים בְּעֵין טוֹבָה,
וּמְחַפֵּשׁ תָּמִיד רַק אֶת הַטּוֹב אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וַיֵּצֵר הָרַע הוּא שְׁנַעַתְק מִמְּנוּ יִתְבַּרֵךְ, אֲזִי מְצִיר וּמְיָצֵר אֶת הָרַע,
וְתָמִיד מִסְתַּכֵּל בְּעֵין רָעָה עַל עֲצָמוֹ, אֲשֶׁר אָנִי כֹבֵר אִינִי שׁוֹה לְכָלוּם,
וְאִין לִי כֹבֵר שׁוּם תִּקְוָה, וְאִנִּי כְּלִי רַע, וְכֵן מִסְתַּכֵּל עַל אַחֲרִים בְּעֵין
רָעָה, וּמְחַפֵּשׁ תָּמִיד רַק אֶת הָרַע אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

מוהרא"ש נ"י אָמַר: מִי שִׁיתְּבוֹנֵן בְּאַמֶּת, אֲזִי יִרְאֶה שׁוֹה בְּעֲצָמוֹ
הַפְּרוּשׁ הַפְּשׁוּט שֶׁל "יֵצֵר טוֹב" — שְׁמֵיִצֵר אֶת הַטּוֹב, "יֵצֵר הָרַע"
— שְׁמֵיִצֵר אֶת הָרַע, וְזוֹ הַבְּחִירָה שֶׁל הָאָדָם, בְּמַה שְׁרוּצָה לְהַמְשִׁיךְ
עַל עֲצָמוֹ אוֹ אֶת הַטּוֹב אוֹ אֶת הָרַע.

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׂרַבְנוּ ז"ל אָמַר (בְּלִקוּטֵי מוהר"ן, חֶלֶק א'),
סִימָן א'), שְׁעַל-יְדֵי שְׁלוֹמְדִים תּוֹרָה, גּוֹתְנִים כַּח לֵיִצֵר הַטּוֹב, וְלִהְפוֹךְ
כְּשֵׁאִינוּ לוֹמַד תּוֹרָה מִתְּגַבֵּר עָלָיו הַיֵּצֵר הָרַע, הֵינּוּ כְּשֵׁאָדָם לוֹמַד
תּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה מְגַלָּה לוֹ אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּמּוֹלִיכֵתוֹ בְּדֶרֶךְ
הַיִּשְׁרָה לְדַבֵּק עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, אֲזִי יֵשׁ כַּח לֵיִצֵר הַטּוֹב לְהִיּוֹת בּוֹ,
מַה שְׁאִין כֵּן כְּשֵׁאִינוּ לוֹמַד תּוֹרָה, רַק מְכַנְּסִים בְּעֲצָמוֹ כָּל מִינֵי הַבְּלִיָּם,
אֲזִי גּוֹתֵן כַּח לֵיִצֵר הָרַע לְהִיּוֹת בּוֹ.

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁשַׁלְמָה הַמֶּלֶךְ קוֹרָא לֵיִצֵר הַטּוֹב "מִסְכֵּן
וְחֻכָּם", וְלֵיִצֵר הָרַע "מֶלֶךְ זָקֵן וְכֶסֶל", וּמַה הַהִפְרָשׁ בֵּינֵיהֶם? אֵלָּא
הַיֵּצֵר הַטּוֹב מְכַנְּסִים בּוֹ, שְׁתָּמִיד יַחְשִׁיב אֶת עֲצָמוֹ לְמִסְכֵּן, שְׁעַדִּין לֹא
הַתְּחִיל כָּלֵל, וְעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה בְּאַמֶּת סוּף כָּל סוּף חֻכָּם, מַה שְׁאִין
כֵּן הַיֵּצֵר הָרַע מְכַנְּסִים בּוֹ, שְׁתָּמִיד יַחְזִיק אֶת עֲצָמוֹ לְמִשְׁהוּ, כְּאֵלוֹ הוּא
כֹּבֵר מֶלֶךְ, וּמַהוּ הַסּוּף? שְׁנִשְׁאָר זָקֵן וְכֶסֶל "אֵן אֶלְטֵער גַּאר" (זָקֵן
טַפֵּשׁ).

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁהֵיִצֵר טוֹב וְהֵיִצֵר הָרַע בָּאִים אֶל כָּל אֶחָד בְּאִפְסָן אַחֵר, כִּי כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ נִקְדָּה אַחֶרֶת מֵהַ לְתַקֵּן בְּזֶה הָעוֹלָם, וְזֶה לְעֵמֶת זֶה יֵשׁ נִגְדוֹ הָרַע וְהַקְּלָקוּל הַמוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִלְתַּקֵּן, הֵינּוּ יֵשׁ אֶחָד שֶׁבָּא לְזֶה הָעוֹלָם לְהוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפְּעַל מִצְוָה זוֹ, וְהֵיִצֵר הַטּוֹב מִשְׁתַּוְּקֵק מְאֹד מְאֹד שְׂיָקִים אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת דִּיקָא, וּבֵּא הֵיִצֵר הָרַע וּמְבַלְבְּלוֹ וּמוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִלְקִימָה, וְדַבֵּר זֶה הוּא אֵצֶל כָּל אֶחָד בְּאִפְסָן אַחֵר לְגַמְרֵי.

מוהרא"ש נ"י אָמַר בְּשֵׁם מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, כִּי עַל שְׁנֵי דְבָרִים הֵיִצֵר הָרַע מִתְּלִבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר בְּמִצְוֹת, הֵינּוּ שְׁמִסִּית אֶת הָאָדָם כְּאֵלּוֹ הוּא מִצְוָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה לוֹכֵד אֶת הָאָדָם בְּמִצְוֵה רָעָה, וְהֵם: מִחֲלֻקַּת וְעֲצָבוּת, כִּי בְּשְׁנֵי דְבָרִים אֵלּוֹ הוּא לוֹכֵד אֶת כָּל אָדָם לְרִדְף וְלִחְלֹק עַל פְּלוֹנֵי, וּמִמָּשׁ מְבַרֵר לוֹ כָּל מִינֵי בְּרוּרִים שְׁמִצְוָה לְרִדְף וְלִחְלֹק עַל זֶה וְכוּ', וְכֵן מֵרָאָה לְאָדָם כְּאֵלּוֹ מִצְוָה לְהִיּוֹת שְׁבוּר וְעָצוּב עַל עֲוֹנוֹתָיו הַרְבִּים שְׁחָטָא וּפָגַם, וּמִמָּשׁ מְבַרֵר לוֹ בְּכָל מִינֵי בְּרוּרִים, שְׁמִצְוָה לְהִיּוֹת שְׁבוּר וְעָצוּב עַל עֲוֹנוֹתָיו, וּבְשְׁנֵי דְבָרִים אֵלּוֹ לוֹכֵד אֶת כָּלָם.

וּבְאֵמֶת זֹהֵי טְעוֹת גְּדוֹלָה לְשִׁמְעַ לְעֲצַת הֵיִצֵר, כִּי אָסוּר לְחַלֵּק עַל שׁוֹם בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְאִפְלוּ מִי שְׂאִינוּ מִתְּנַהֵג כְּשׁוֹנָה וְכוּ', צְרִיכִים לְמַחֹת אוֹ לְהוֹכִיחַ, אֲבָל לֹא לְהַחְזִיק בְּמַחֲלֻקַּת, אֲשֶׁר לְכַמָּה פּוֹסְקִים הוּא "לְאוּ".

וְכֵן בְּעֵנֵן הַחֲטָאִים, אָסוּר לְהִיּוֹת בְּעֲצָבוֹן כָּלֵל, רַק יִהְיֶה רְגִיל לְהַתְּוֹדוֹת וְלִקְבֹּל עַל עֲצָמוֹ בְּקִבְלָה חֲזָקָה, שְׁלֹא יַחְזוֹר לְסוּרוֹ, אֲבָל לֹא שִׁיְהִי בְּעֲצָבוֹן וּבְדַכְּאוֹן.

וּסְפָר לָנוּ מוֹהֲרַא"ש נ"י הַרְבֵּה בְּעֵנֵן זֶה אֵיךְ שְׁהֵיִצֵרִים עוֹבְדִים אֵצֶל כָּל אָדָם, וְאָמַר: הֲלֹא רַבְּנוּ ז"ל נוֹתֵן לָנוּ עֲצָה אֵיךְ לְבַטֵּל אֶת הֵיִצֵר הָרַע וְלְהַגְבִּיר אֶת הֵיִצֵר טוֹב, וְהוּא — עַל-יְדֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה,

ועל-כן עלינו להתמיד הרבה בתורה, באופן שנוזכה לבטל את יצרנו הרע, ואמר, שדיקא בתורה זו תורה א' בלקויטי-מוהר"ן, שרפנו ו"ל מדבר בענין מעלת למוד התורה הקדושה, שמשבר את היצר הרע, דיקא שם מדבר רבנו ו"ל איך שהיצר הרע מתלבש עצמו במצוות, ומסיתו כאלו לעשות מצוה, ובאמת זו עברה, ואמר על זה מוהרא"ש נ"י: אין לך עוד התלבשות במצוות שמתלבש עצמו היצר הרע כמו שמטעה את האדם, שילך לעשות מצוה במקום ללמוד תורה, כי היצר הרע מפחד מאד מלמוד התורה הקדושה, כי הלא היא מבטלת אותו לגמרי, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (קדושין דף ל.): "בראתי יצר הרע, בראתי תורה תבלין פנגדו", ועל-כן מסית את האדם: "לך יותר טוב לך לעשות מצוות העקר שלא תלמד".

ופעם ישב בחור צעיר בבית-המדרש, ולמד בהתמדה ובתשוקה עזה גמרא, וגם מוהרא"ש נ"י ישב אז בבית-המדרש, ופתאם נכנס איש אחד ונגש אל הבחור, ואמר לו: "עברתי באחד הרחובות כשני רחובות רחוק מפאן, וראיתי אשה זקנה סוחבת משא כבד, לך תקיים מצוה ותעזר לה", והבחור כבר רצה לקום ולילך, וצעק מוהרא"ש נ"י: "שב, שב, ותמשיך ללמד, כי אלו המצוות של היצר הרע, שמסית את האדם לעשות מצוה", והלה התחיל לצעק: "היתכן שאין נותנים לבחור לקיים מצוה?" ושאלו מוהרא"ש נ"י: "מאחר שאתה עברת דרך הזקנה, מדוע לא עזרת לה?" ואמר: "הלא אני ממהר לעבודה, אבל הבחור הוא ממילא בטלן ויושב בטל" וכו', ואז צעק עליו מוהרא"ש נ"י: "ישמעו אזניך מה שפיה מדבר, בשביל כסף שאתה צריך להרויח, ואשר גם זה ספק ספיקא, אתה אומר שאתה עוסק לילך לעבודה, והבחור הזה יושב ולומד, ובכל דבור של למוד תורה הוא מרויח הון, שכל העולם לא פדאי בעבורו, עליו אתה אומר שהוא בטלן ויושב בטל" וכו', והוכיחו מוהרא"ש נ"י מאד (פדרכו שאינו נושא פנים לשום בריה שעושה עולה).

מוהרא"ש נ"י אמר: בשעה שאדם לומד תורה, צריך לידע שכל העולם כלו מת עכשו, והכל נעצר, ואין בעולם רק הוא והתורה, ובתוך התורה הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, ואז כשלומד באפן כזה שום בריה לא תוכל לבוא ולבלבלו "לך לקים איזו מצוה", אבל בשעה שבטל או הולך בדרך ורואה מצוה, כגון: לעזר ליהודי זקן או לזקנה וכו', ירדף אחר מצוה כזו, אבל לא בשעה שלומד את התורה הקדושה.

ירידות ונפילות

פעם אחת עמדתי לפני מוהרא"ש נ"י, ובאו לפניו כמה אברכים ודברו עמו קצת, והלכו להם, וכשהלכו התאנח אנחה עמקה, ובתוך כך התחיל לדבר בצער גדול עד מאד, ואמר בזו הלשון: "הלא האברכים האלו הם פגומים מאד מאד, רחמנא לצלן, בפגם הברית, ואף אחד אינו יודע מה הם עושים בהצנע", והראה על אחד שהלך ממנו לדרך, ענה ואמר: "אתה רואה, האברך הזה הולך עכשו מבית-הכנסת, ומקדם היה מלבש בטלית ובתפלין, וגם אמר דעות בבית המדרש... הלא אף אחד אינו יודע היכן הוא הולך עכשו".

והתאנח שנית ועיניו זלגו דמעות, "הלא הוא עובר עברות חמורות, רחמנא לצלן, והספרים הקדושים שזכיתי להדפיס הם החיות שלו, אף מחמת שכמה רשעים ארורים מדברים על הספרים, על-כן האברך הזה הוא מלא ספקות, האם אמת מה שכתוב בספרים או לא? ובשביל זה עובר על האברך מה שעובר, כי פעם מתחזק ופעם להפוך — שנופל וכו', וכל זה גרמו אלו הרשעים שחולקים על הספרים".

וענה ואמר: "אוי, איך יכול אברך כזה להיות שוטה, הלא הספרים הקדושים שזכיתי להדפיס יכולים להחיות אותו ולהוציאו מהבוץ והחשך שנופל בהם בכל כחו, ועכשו בשביל רשעת היצר שהתלבש עצמו בכמה רשעים, הוא מאבד את שני העולמות גם יחד", והוסיף ואמר אז: "אם היו בני-אדם יודעים מה שהאברך הזה עושה בהצנע, היו צועקים עליו בקולי קולות, ואני יודע ושותק, והלב שלי דואב מכאב ומצער, איך מלאו תרבות אנשים חטאים לחלק על הספרים הקדושים שהדפסתי, מאחר שמחיים ומחזקים ומאמצים את כל הנפשות שנופלות ויורדות בירידות ובנפילות מגונות כאלו".

וסים: שלם ישלם המבעיר את הבערה, אוי, ישלמו אלו הרשעים שהבעירו את המחלקת על הספרים הקדושים.

וספר אז מוהרא"ש נ"י, כי מעשה כזה היה בדיוק אצל מוהרנ"ת ז"ל, אשר קבל לפני רבי נחמן טולטשינער ז"ל פעם אחת בשנות המחלקת, שעברה עליו מרירות דמרירות עד אין סוף ממתנגדים רשעים, והיה אומר: "כמה בעלי עברות היו יכולים לשוב בתשובה על-ידי ספרי, אף הבעל-דבר התלבש עצמו באלו החולקים ומונעים בני-אדם מלהתקרב אלי", ופעם אחת בא אליו רבי נחמן טולטשינער ז"ל, ועלה אל עלית ביתו, אשר שם ישב ולמד בקביעות, ומצא אותו מאים מאד ובוכה בבכיות עצומות כתינוק, ונבהל רבי נחמן טולטשינער ז"ל עד מאד, ושאלו: "מה זה ועל מה זה?" והשיב: "אזוי פוהל כחות זאל מען איבערגעגעבן דעם בעל-דבר?" כל-כף הרבה כחות ימסרו לבעל-דבר? שיוכל להסתיר את אור רבנו ז"ל מן העולם, הלא היינו יכולים להביא כבר את הגאולה, והם החולקים מעכבים.

וסיים מוהרא"ש נ"י: כמו־כן עכשו, אשר עובר על בני הנעורים פּי־אַלף אַלפים וּרְבֻבּוֹת פְּעָמִים מִמָּה שֶׁעָבַר בִּימֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, כִּי גַם הַגּוֹיִם נִתְגַּשְׁמוּ יוֹתֵר יוֹתֵר, וְהַפְּרִיצוֹת וְהַתְּאֻוֹת בּוֹעֵרוֹת בָּהֶם כְּמוֹ בְּדוֹר הַמַּבּוּל מִמֶּשׁ, וּמֵהֶם בָּאִים הַנְּסִיווֹנוֹת לְנַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהֵייתִי יָכוֹל לְהַצִּילֵם, לוֹלֵא שֶׁקְמוּ כְּמָה תְּרַבּוֹת אֲנָשִׁים חֲטָאִים וְלִצִּים, וּמְרַחֲקִים אֶת בְּנֵי־אָדָם שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ בַּסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים, בּוֹדֵאֵי שְׁלֹם יִשְׁלֹם הַמַּבְעִיר אֶת הַבְּעֵרָה.

יְתוּם

פַּעַם בָּא בְּחוֹר יְתוּם מֵאֵב וְאֵם אֶל מוֹהֲרַא"ש נ"י, וְסִפֵּר לְפָנָיו אֶת צַעֲרוֹ הַקָּשָׁה שֶׁהוּא לְבַד, וְאִין לוֹ לֹא אָבָא וְלֹא אִמָּא, לֹא אַחִים וְלֹא אַחֲיוֹת, וְהִתְחִיל מוֹהֲרַא"ש נ"י לְנַחֲמוֹ, וְאָמַר לוֹ: "תְּתַאֲרֵ לְעֲצָמְךָ, מָה עָשָׂה יוֹסֵף הַצַּדִּיק, שֶׁגַּם הוּא נִשְׁאַר לְבַד בְּמִצְרַיִם בְּלִי אָבָא וּבְלִי אִמָּא, בְּלִי אַחִים וּבְלִי אַחֲיוֹת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן חִזַּק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל הַמִּצְבִּים הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר, שֶׁעָבְרוּ עָלָיו בְּחַיָּו הַצַּעֲרִים, שֶׁבְּתוֹר בְּחוֹר צַעִיר, בֶּן שֶׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה, מְכָרוּ אוֹתוֹ לְיִשְׁמַעֲאֵלִים וְלַמְדִּינִים וְלְסוֹחְרִים, עַד שֶׁהוֹרִידוּהוּ לְמִצְרַיִם וְהַעֲמִידוּהוּ בֵּין עֲבָדִים כּוֹשִׁים, תְּתַאֲרֵ לְעֲצָמְךָ, בְּחוֹר צַעִיר עִם פְּאוֹת מְסֻלָּסוֹת יָפָה, שֶׁלְמַד תּוֹרָה כָּל יְמֵי שְׁנוֹתָיו בִּישִׁיבַת אָבִיו, וְעַכְשָׁו אַחֲרֵי רַבּוּי צְרוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו, שֶׁגָּרוּ בּוֹ אֶת הַכְּלָבִים (כַּמּוּבָא בַּמְדְּרָשׁ), וְרָצוּ לְהוֹרְגוֹ עַל לֹא חָמַס בְּכַפְּיוֹ, לוֹלֵא שֶׁאַחֲיוֹ הַגְּדוֹל הַצִּילוֹ וְזָרְקוּהוּ בְּבוֹר עָמַק מְלֵא נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים, וְאַחֲרֵי־כֵן מְכָרוּהוּ מִיַּד לֵיד, בֵּין כְּמָה מִיְנֵי גוֹיִם מְזֻהָמִים, וְהִכּוּהוּ מִכּוֹת רִצָּח, וּבְזוּ אוֹתוֹ כָּל הַדֶּרֶךְ, עַד שֶׁהוֹרִידוּהוּ לְמִצְרַיִם, וְשָׂמוּ אוֹתוֹ עַל הַבְּמָה שֶׁבְּרַחוּב הָעִיר שֶׁשָׂם מוֹכְרִים עֲבָדִים, וְהָיָה מְכָרָח לְעַמֵּד כֶּן בֵּין עֲבָדִים וְשִׁפְחוֹת מְלֵאִים פְּרִיצוֹת וְנֹאוּף, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, זֶה יֵרַק בּוֹ, זֶה מִשְׁךְ לוֹ בְּפִאוֹתָיו, זֶה בַּעַט בּוֹ וְזֶה צַחַק

ממנו, וכן כל אחד עשה את שלו כדרך עבדים ושפחות, ובפרטיות כשרואים בחור יהודי ביניהם."

"תתאר לעצמך, מה היית עושה לו היית במקומו, אחרי מרירות וצרות ויסורים כאלו, בזיונות ושפיכות דמים וחלישות הדעת, כשאין לך אף אחד, עם כל זאת החבילה הגדולה של הצרות והמרירות, הלא היית משתגע לגמרי."

"וכן כל בחור, אם היה צריך לעבור דבר כזה היה נשבר לגמרי, אבל אצל יוסף הצדיק מעידה התורה (בראשית ל"ח): "ויהי יוסף י"פה ת'אר וי'פה מ'ראה, (ואמר מוהרא"ש נ"י שזה ראשי תבות: י'ת'ו'ם'), אף שהיה יוסף י'ת'ו'ם, וחי עם צרות ומרירות, שפיכות דמים ובזיונות כאלו, אף-על-פי-כן לא התיאש כלל, רק נשאר באמונה הקדושה בתמימות ובפשיטות גמורה, ונשאר במדרגת יהדותו, ולא נשתנה אפלו כהוא זה, אלא י'פה ת'אר וי'פה מ'ראה, ואפלו אחר-כך כשחשדוהו בחשד נבזה כזה של אשת איש, ופרסמו זאת בכל ארץ מצרים (כמוכא במדרש), והכניסוהו בבית האסורים, אף-על-פי-כן לא אבד את עצמו, אדרבה ברח יותר אליו יתברך."

ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "תאמין לי, שדיקא יתום שאין לו אף אחד, הוא יכול להתעלות בתכלית העליה, כי על-פי-רב נדמה לבחור שיש לו מי שיעזר לו — אביו או אמו, אחיו או אחותו, אבל אתה אין לך אף אחד בעולם, עליך לדעת, שיש לך רק השם יתברך, ועל-כן בכל מקום בואך, ראה לדבר רק עמו יתברך כאשר ידבר איש עם רעהו, ותספר לפניו את כל מה שעובר עליך בפרטי פרטיות בלשון שאתה רגיל בה, וכן תמיד מה שאתה צריך ראה רק לבקש ממנו יתברך, ולא יהיה לך רק השם יתברך כמו שעשה יוסף, כמו שכתוב (שם): "כי ה' אתו", ופרש רש"י: "שם שמים שגור בפיו", תמיד דבר רק ממנו יתברך ורק אליו יתברך, כי אין לו אחר רק השם יתברך, ועל-כן מדבר או עמו יתברך או ממנו יתברך."

וספר לו אז מוהרא"ש נ"י את הספור, איך זכה הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, להגיע אל מדרגתו, כי אביו רבי אליעזר היה בן מאה שנה כשנולד לו בנו, ותכף-ומיד אחר הלדה מתה עליו אמו שרה, ואביו גדלו חמש שנים, ויהי היום ואביו היה כבר זקן מפלג בן מאה וחמש ושכב במטתו מרב חלשתו, קרא אליו את בנו הקטן ואמר לו: דע לך ישראלים, שאני מכרח עכשו להסתלק בדרך כל הארץ, ואתה נשאר לבד, אבל תדע שאינך לבד, כי השם יתברך מלא כל הארץ כבודו, והכל שלו, והוא נמצא בכל העולם כלו, ומה שאתה צריך ראה לבקש ממנו יתברך, והוא יתן לך, ובאלו הדבורים החזיר את נשמתו אל השם יתברך.

והבן הקטן לא ידע מה עם אביו, ויצא לקרא לשכנים אשר טפלו בו וקברוהו, והדבורים האלו שדבר עמו אביו, שידע שנשאר לבד, ואין לו אף אחד בעולם רק השם יתברך, ומה שהוא צריך יבקש רק ממנו יתברך, דבורים אלו נחקקו היטב בזכרוננו הצעיר, ומאז לא הפסיק בעבודה זו כל ימי חיי, ובכל פעם רק דבר עמו יתברך, ומה שהיה צריך בקש רק ממנו יתברך, ואף שבין כף היה מר לו מאד, כי היכן שישן לא היה שם ביום, והיכן שהיה ביום לא ישן, כי הלך וטלטל עצמו ממקום למקום, והיה חי חיי צער בדרך יתום קטן, אף-על-פי-כן הוא החזיק במצות אביו ובצווי, ובזה הגיע למדרגתו.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר, שידוע שזה אחד מהספורים ששמע רבנו ז"ל בעת קטנותו, וספור זה עוררו מאד מאד, עד שגם הוא התחיל להתנהג בדרך זו, וזכה למה שזכה וכו', עד שהתפאר בעצמו: אם הייתי יודע אל מה הייתי מגיע על-ידי רבוי תפלה והתבודדות, מה שעשיתי והתיגעתי בשנה, הייתי עושה ביום אחד.

וסיים מוהרא"ש נ"י ואמר אל היתום: "ראה וגם ראה, אהובי, בני היקר, אל מה יכולים לזכות בשעה שאדם יודע את האמת, שאין לו לא אבא ולא אמא, לא אחים ולא אחיות, אין לו אף אחד בעולם, וכן היה עם דוד המלך, אשר ממנו יצא משיח, שגם הוא צעק (תהלים כ"ז): 'כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני', כי גם אותו עזבו כלם — אביו ואמו וכל אחיו, עד שחשדו בו מה שחשדו וכו', ומה עשה? תמיד הסתובב בין הרים ובין גבעות, בשדות ובמדברות, ודבר רק עמו יתברך, ועל-ידי-זה דיקא זכה למה שזכה".

והוסיף עוד מוהרא"ש נ"י ואמר ליתום, שיראה להרגיל את עצמו לדבר רק עמו יתברך, ובכל מקום בואו בזה העולם יראה לדבר רק עמו יתברך.

ואמר לו: "הלא כל זה מדרש מפרש (פרשת משפטים), למה אהב הקדוש-ברוך-הוא יתומים? לפי שאין עיניהם תלויות אלא בו, שנאמר: 'אבי יתומים, לכה כל הגוזלן כאלו גוזל להקדוש-ברוך-הוא, שהוא אביהם שבשמים'", וסיים מוהרא"ש נ"י: "באפן כזה יכול כל אחד לעשות עצמו יתום, הינו שאין לו שום ברך שבעולם, רק לידע שיש לו רק השם יתברך בעצמו".

כבוד אב ואם

מוהרא"ש נ"י מזהיר את כל המקרבים אליו, שיזהרו מאד מאד במצות כבוד-אב-ואם, ואף שמרב המחלקת אשר עליו יש המונעים את בניהם מלהסתובב סביבו, ועושים וגורמים לבניהם מרירות ומניעות רבות כידוע, אף-על-פי-כן הוא מזהיר מאד מאד

את המקרבים אליו ואומר להם, כי כבוד-אב-ואם היא מצות עשה דאורייתא, והיא חמורה שבחמורות, כמו שאמרו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת פי תצא), ולכן צריכים להזהר מאד מאד לא לענות להם מטוב ועד רע, רק להתמיד יותר ויותר בתורה ובתפלה, כי הלא כל ההתנגדות של ההורים היא, כי חושבים שבניהם אינם לומדים אלא מבטלים את הזמן, כמו שהכניסו בלבם המתנגדים הרשעים.

ובאמת אם היו ההורים יודעים את גדל התועלת שיש לבניהם על-ידי שמסתובבים סביב מוהרא"ש נ"י, ואת התקון הנצחי שזוכים על ידו, היו מוליכים את בניהם אליו על טס של זהב, אף מאחר שאינם יודעים, ואדרבה חושבים תכלית ההפוך, על-כן מקללים אותו ומחרפים ומדברים עליו, ועקר העצה לדם ולשתק ולא לענות להם, רק להתמיד יותר ויותר בתורה ובתפלה.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי גם בימי מוהרנ"ת ז"ל היו מעשים כאלו, אשר גם אלו מאנשי שלומנו שהיו תלמידי רבנו ז"ל, מנעו את בניהם שלא יהיו מקרבים אל מוהרנ"ת ז"ל, כי חשבו ודמו בדעתם מי יודע מה מוהרנ"ת ז"ל רוצה לעשות מהם.

ופעם אחת אמר מוהרנ"ת ז"ל לאחד ממקרביו: תהיה נזהר בכבוד אב ואם, אבל מה שנוגע לדבר רבנו ז"ל אל תצית להם, והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הלא כל ענין רבנו ז"ל הוא לקרב את האדם אליו יתברך ולקיים את כל המצוות בשלמות, בתכלית השלמות, כִּאֲשֶׁר הָיָה עִם מוהרנ"ת ז"ל בעצמו, שבתחלה מנעו אביו מאד מאד שלא יהיה מקרב אל רבנו ז"ל, והוא לא ציית לו כלל, והיה לאביו צער גדול, אבל אחר-כך כשזכה למה שזכה על-ידי רבנו ז"ל, כבר לא היו יכולים אביו ואמו להודות לו על שזכה להיות מקרב אל רבנו ז"ל, ואדרבה אביו קרא לו בלשון "רבי נתן",

והיה מתפאר לאנשים לעת זקנתו, כי הכבוד-אב-ואם שבנו רבי נתן מקיים בו, שום בן אינו מקיים כן.

ועל-כן, סיים מוהרא"ש נ"י, מאחר שעתה חוזרים ונשנים עוד פעם כל הבלבולים עליו, מה שעבר על מוהרנ"ת ז"ל, והציתו אש גדולה עליו, ומדברים בפני ההורים סרה עליו, על-כן מיעץ לכל הבחורים הבאים ומסתובבים סביבו, שיזהרו מאד מאד לא לענות לאבא ולאמא איזה דבור רע, חס ושלום, רק יתמידו יותר בתורה ובתפלה, ולבסוף יהיה להורים נחת רוח גדול מהם.

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריכים להבין את ההורים, כי הלא אבא ואמא עד שמגדלים בן לוקח ימים ושנים, וסובלים עמו צרות מצרות שונות, ולבסוף כשגדל רוצים לזכות לרוות רב נחת, ועל-כן אם הבן הולך למקום שאינו לפי רוחם, בודאי יש להם צער ועגמת נפש גדולה, ובודאי הצדק עמהם, אבל דבר זה רק כשבאמת הולכים למקומות רחוקים מיהדות, חס ושלום, או אפלו כשהולכים לאיזה מקום וכו', שאינו לפי רוח של ההורים, כי לא לומדים ולא מתפללים שם וכו', בודאי גם שם צודקים ההורים.

לא-כן מי שזוכה להתקרב אל רבנו ז"ל, אשר על ידו מתחילים ללמד יותר ויותר, ומתפללים יותר ויותר בדבקות, ומקיימים את כל המצוות בהדור רב, ובפרטיות מצוות כבוד-אב-ואם, בודאי בפרט זה אינם צודקים, ובפרטי פרטיות שאת כל הלשון-הרע והליצנות גרמו כמה לצים ונואפים, שגרמו שם רע על רבנו ז"ל ועל תלמידיו האמתיים, בודאי אין להורים שום הצדקה למנע את בנם מזה, ואדרבה עליהם לילך ולהוכח, האם באמת כל-כך רע לבניהם אצל אנשי שלומנו? ! או האם באמת כל-כך גרוע המקום? !

והרבה מוהרא"ש נ"י לדבר מזה, ותמיד מבקש מהבחורים שיכתבו מכתב להורים, על-כל-פנים מכתב אחד בכל שבוע קדם

שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, וְאָמַר שְׁזֶה בְּכָל־ל כַּבּוֹד-אֲבֹתָם לְכַתֵּב לָהֶם וּלְכַרְכֵּם
בְּבִרְכַת "שַׁבַּת שְׁלוֹם", וְלִרְשֵׁם לָהֶם אֶפְלוּ שְׁתִּים אוֹ שְׁלֹשׁ שׁוּרוֹת,
שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ עִמָּהֶם כְּשׁוּרָה וְכוּ', וַיֵּשׁ לָהֶם מָה לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת וְכוּ'.

וּמְאֹד מְאֹד הִקְפִּיד מוהֲרַא"ש נ"י עַל כִּמָּה שְׁלֹא רָצוּ לְכַתֵּב
לְהוֹרִים, וְאָמַר: מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת, אֲנִי מְצַדִּי מוֹחָה, וּמִי שְׁאִינוֹ
רוֹצֵה לְצִיַּת, אֲנִי אֶת נַפְשִׁי הַצְּלַתִּי.

וְעוֹד דִּבֶּר הִרְבֵּה מֵעַנִּין כַּבּוֹד-אֲבֹתָם, אֵיךְ שָׁגַם לוֹ הָיוּ מְנִיעוֹת
עֲצוּמוֹת לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ לְגַמְרִי,
וְלֹא רָצָה לְצִיַּת לָהֶם כָּל־ל כִּמָּה שְׁנוּגַע לְעַנִּין הַהִתְקַרְבוֹת לְרַבְּנוֹ ז"ל,
וּבְעֶזְרָתוֹ יִתְפַּרֵּךְ, עַל-יְדֵי רַבְּנוֹ ז"ל זָכָה לְהִזְהַר אַחֲרֵי-כֵן מְאֹד מְאֹד
בְּכַבּוֹד-אֲבֹתָם, עַד אֲשֶׁר כִּמָּה וְכִמָּה פְּעָמִים הִתְפָּאֵר בְּרַבִּים, שְׁאִינוֹ
יֹדֵעַ אִם יֵשׁ עוֹד בְּדוֹר הַזֶּה מִי שְׁנֹזֵהר כָּל-כֵּן בְּכַבּוֹד-אֲבֹתָם כְּמֵהוּ.

וְתַמִּיד הֵלֵךְ אֲלֵיהֶם בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ מִמָּשׁ בֵּין בְּקִיץ וּבֵין בַּחֲרֹף,
דָּרְכוּ הִיָּתָה שְׁהֵלֵךְ אֲלֵיהֶם בְּכָל שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, וְאֵף בַּחֲרֹף כְּשִׁירֵד גֶּשֶׁם
וְשָׁלֵג עוֹ, לֹא מָנַע אֶת עֲצֻמוֹ מִזֶּה, וְכֵן בְּקִיץ כְּשִׁהָיָה חֵם מְאֹד מְאֹד,
גַּם-כֵּן לֹא מָנַע אֶת עֲצֻמוֹ מִזֶּה, וְשִׁמַּשׁ אֶת הוֹרֵיוֹ מְאֹד מְאֹד, וְכָל דִּבְרַר
קָטָן שָׁרַק צוֹי אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת הַזְּדָרִז תְּכַף-וּמִיד וְאָמַר "לֵשֶׁם יְחוּד"
וְכוּ', וְעָשָׂה רְצוֹנָם, וְעוֹרֵר אוֹתָנוּ מְאֹד מְאֹד לְכַבֵּד אֶת הַהוֹרִים.

כַּעַס

מוהֲרַא"ש נ"י אָמַר, שְׁהַמְדָּרְגָה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר שְׁהָאָדָם צָרִיךְ
לְזַכּוֹת אֲלֵיהָ בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא לְהִיּוֹת מְאָרִיךְ אֵף, וְלֹא לְכַעַס וְלֹא
לְהִקְפִּיד עַל שׁוּם דְּבַר, וְאָמַר: אֵף שְׁזֶה נִדְמָה לְדְבַר פְּשׁוּט, אֲכָל

בְּאֵמֶת הַמְדַרְגָּה הַזֹּה, שִׁיזְכָּה לְהִיּוֹת מְאָרִיךְ אַפּוֹ עַל כָּל דָּבָר, הֵן דָּבָר גָּדוֹל הֵן דָּבָר קָטָן, לֹא יִבְיָאֵהוּ אֶל כַּעַס אוֹ קַפְדוּת, זוֹהִי הַמְדַרְגָּה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר.

וּרְבֵנּוּ ז"ל אָמַר, שֶׁדָּבָר זֶה תְּלוּי בְּשִׁלְמוֹת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי הַמְאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הִכַּל מִמְּנוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִי פְּרִטִית, וְאֶפְלוּ מֶה שֶׁנֶּעֱשֶׂה מִבְּעַל בְּחִירָה, הִכַּל מִמְּנוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא לְעוֹלָם לֹא יִכְעַס וְלֹא יִקְפִיד (עֵינֵי לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קנ"ה).

וְעַל נִקְדָּה זֹה, הֵינּוּ לֹא לְהִיּוֹת בְּכַעַס, רְאוּי לְעַבֵּד כָּל יְמֵי חַיָּיו, כִּי לֹא יִמְלֹט שְׁלֹא יִכְעַס פְּעַם, אוֹ יִקְפִיד פְּעַם עַל אֵיזָה דָּבָר, וּבְאֵמֶת בְּדַקּוֹת זֶה בָּא מִפְּגַם הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי הַמְאֲמִין הָאֱמֵתִי לְעוֹלָם לֹא יִכְעַס וְלֹא יִקְפִיד עַל שׁוּם דָּבָר יִהְיֶה אִיךְ שִׁיְהִיָּה.

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, אֵל יִדְמָה בְּעֵינֵיכֶם שְׂזוּהִי עֲבוּדָה קְלָה, כִּי רַבֵּנוּ ז"ל סִפֵּר לָנוּ, שֶׁהוּא הָיָה בְּתַחֲלָה כַּעֲסָן גָּדוֹל, וְעַבֵּד עַל עֲצָמוֹ מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁזָּכָה לְעַקֵּר מִמְּנוֹ אֶת מִדַּת הַכַּעַס.

וּרְבֵנּוּ ז"ל אָמַר, שֶׁהֲגִיעַ אֶל הַשְׁלֵמוֹת, הֵינּוּ שְׂזוּכָה לְעַקֵּר מִמְּנוֹ בְּשִׁלְמוֹת אֶת מִדַּת הַכַּעַס, לְזֶה זָכָה לְהִגִּיעַ רַק כְּשֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי שֵׁם זָכָה לְהִגִּיעַ אֶל מְדֻרְגָת גְּלוּי אֱלֻקוֹת, גְּלוּי אֱמוּנָה בְּתַכְלִית הַשְׁלֵמוֹת שָׁאִין שְׁלֵמוֹת אַחֲרֶיהָ, וְעַל-כֵּן זָכָה לְהִגִּיעַ אֶל מְדֻרְגָה כְּזוֹ בְּאֶרִיכוֹת אַפִּים, עַד שֶׁשׁוּם דָּבָר וְשׁוּם בְּרִיָּה לֹא הָיְתָה יְכוּלָה לְהַכְעִיסוֹ, וְאֶפְלוּ שׁוֹנְאוֹ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר לֹא יְכוּל הָיָה לְבַלְבְּלוֹ.

וְסִיּוֹת מוֹהַר"ש נ"י: וְאִם רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁאֶפְלוּ קִדְּם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זָכָה כְּבָר לְמְדֻרְגָה גְּבוּהָה כְּזוֹ בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר לִית מַחְשְׁבָה תְּפִיסָה תִּמְן כָּלֵל, וְיִגַע בִּיגִיעוֹת עֲצוּמוֹת בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי תַעֲנִיּוֹת וְסִגּוּפִים, הַתְּבוּדָדוֹת וּפְרִישוֹת וְכוּ' וְכוּ', אַף-עַל-פִּי-כֵן אָמַר, שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְעַקֵּר אֶת מִדַּת הַכַּעַס מִמְּנוֹ אֶלֶּא

אחרי ארץ ישראל, אנון מה נענה אבתריה, שלא התחלנו כלל בעבודת השם יתברך, ועדין לא עשינו שום דבר, ומכל שכן שלא יגענו שום יגיעה כלל, ואיך נוכל להתפאר, שהגענו אפלו לאיזו בחינה מתוך אלף אלפי אלפים ורבי רבבות בחינות בשבירת מדת הפעם והקפידות, הלא עלינו להתחיל מחדש בכל יום ויום להמשיך על עצמנו אמונתו ואחדותו יתברך, כולי האי ואולי נזכה לשפר מאתנו את מדת הפעם והקפידה בשלמות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל זכה בכח רבנו ז"ל גם כן להגיע אל מדת אריכת אפים ושמירה מפעם ומקפידה, וגדל מדת הטוב והחסד שהיה בו, זה אין לשער ולספר כלל, ואף שהיה נרדף כל ימיו על לא דבר, ושפכו דמיו כמים מבית ומבחוץ, וכן היו לו צרות ויסורים רבים מבנים וכו', אף על פי כן היה מאריך אף עד מאד, ותמיד ברח אליו יתברך.

וכן זכה לחדש הרבה בתורה, פי מרב בטולו אל התכלית, זכה להשיג, אשר כל היסורים הם רק טובות גדולות (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ה), על כן שמר את עצמו מפעם ומקפידה.

ופעם אחת בקר באיזו עזרה קטנה, ושם היו הרבה מקרבים אל הרב הקדוש רבי אורי מסטרעליסק, זכותו יגן עלינו, ומוהרנ"ת ז"ל דבר עמהם דבורי רבנו ז"ל, והם נתלהבו כל-כף, עד שנתבטלו לגמרי אליו, וצוו לעשות סעדה בעבורו, ובאמצע הסעדה הביאו צלחת גדולה עם טייגליך (מין מאכל בצק ממלא עם בשר), וכשאף הכניס את הפך הראשונה אל תוך המאכל ואכל, כבר קפצו כל החסידים וחתפו ממנו שירים כדרך החסידים.

ומוהרנ"ת ז"ל, מחמת שדרכו היתה להיות נזהר מאד לא להתנהג באדמו"רות, ובפרטיות בענין כזה של נתינת שירים, על כן הקפיד מאד על זה שחתפו ממנו שירים, אף תכף-ומיד הפך את

הפּעס לְרַחֲמָנוּת גְּדוּלָה, כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל, שְׁצָרִיכִים לְהַפְךָ אֶת הַפּעס לְרַחֲמָנוּת, בְּבַחֲיַנַּת "בְּרַגְזוֹ רַחֵם תִּזְכֹּר" (עֵינֵי לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן י"ח), וְדָן אוֹתָם לְכַף זְכוּת, שֶׁהֲלֹא זֶה מְנַהֵג הַחֲסִידִים, לְחַטֹּף שִׁירִים מִרַבָּם, וּמֵאַחַר שֶׁהִחְשִׁיבוּ אוֹתוֹ כְּל-כָּף, עַל-כֵּן הֵם מַחְזִיקִים מִמֶּנּוּ וְכו', וְכִי דָן אוֹתָם לְכַף זְכוּת וְלֹא צָעַק עֲלֵיהֶם כָּלֵל, רַק קָרַר כְּעֶסוֹ, וְנָתַן תּוֹדָה וְהוֹדָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל שְׂזָכָה לְעַצֵּר כְּעֶסוֹ.

וְאָמַר אָז לְתַלְמִידוֹ רַבִּי נַחֲמָן טוֹלְטְשִׁינְעֵר ז"ל, מִי יוֹדֵעַ אִם לֹא סָבְבוּ אוֹתִי מִן הַשָּׁמַיִם אֶל הָעֵירָה הַקְּטָנָה הַזֹּאת, כְּדִי לְהִרְאוֹת לִי, שְׁעָדִין אֲנִי צָרִיךְ לְעֵבֵד עַל עֲצָמֵי לֹא לְהִיּוֹת בְּכַעַס, כִּי הֲלֹא עָשָׂה אֶצְלִי רָשָׁם כְּזֶה חֲטִיפַת הַשִּׁירִים, עַד שֶׁנַּעֲשִׂיתִי בְּכַעַס גְּדוּל כְּזֶה.

וְהִסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לָבוֹא אֶל בְּטוֹל כְּזֶה, עַד שֶׁלֹּא אֲכַפֵּת לוֹ כָּלֵל, וְשֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ שׁוּם רָשָׁם מִשׁוּם דְּבָר כָּלֵל, הֵן שְׁחוֹטְפִים מִמֶּנּוּ שִׁירִים וְהֵן שֶׁלֹּא חוֹטְפִים מִמֶּנּוּ, הַכֹּל יִהְיֶה שְׁוֶה בְּעֵינָיו, כְּאֲשֶׁר פָּרַשׁ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקָּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ: "שׁוֹיִתִּי ה' לְנִגְדֵי תַמִּיד", שֶׁיְהִיֶּה אֶצְלוֹ תַמִּיד בְּבַחֲיַנַּת הַשְּׁתוּוּת, וְשֶׁלֹּא יִבְלָבְלוּ שׁוּם דְּבָר בְּעוֹלָם, וְאֵל כָּל זֶה זוֹכִים לָבוֹא דִּיקָא עַל-יַדֵּי אַרְיַכַּת אַפִּים.

וְהֶאָרִיךְ מוֹהֲרָא"ש נ"י הַרְבֵּה בְּזֶה וְאָמַר, אֲשֶׁר בְּאֵמַת אִם נִתְבּוֹנָן, כָּל מִי שְׁכוּעֵס, זֶה בָּא מִרַב מְרִירוֹת שֵׁישׁ בּוֹ, עַד שֶׁמוֹצִיא כְּעֶסוֹ עַל כָּל אֲשֶׁר בָּא תַחַת יָדָיו.

וּבְאֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁזֶה כְּוִנַּת הַגְּמָרָא (בְּרִכוֹת דף ס"א): כְּבִד כּוּעֵס מְרָה זוֹרְקַת בּוֹ טְפָה; אִיךְ הַכְּבִד כּוּעֵס? כְּשֶׁנִּכְנַסְתָּ בּוֹ טְפָה שֶׁל מְרִירוֹת, כִּי בְּאֵמַת מִי שֶׁהוּא אִישׁ שְׂמֵחַ, אֵף פַּעַם לֹא יָבוֹא לִידֵי כְּעֵס וְקַפְיָדָה, רַק אִישׁ הַמְּלֵא מְרִירוֹת, הוּא יִכְעֵס.

וכן אמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם צריך להרגיל את עצמו להתנהג בדרך ניהוּתא וישוב הדעת, וידבר לאט ובנחת ולא יכעס כלל, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (תענית דף ד.'): מיבעי ליה לאינש למילף נפשיה בניחותא, שנאמר: "והסר כעס מלבך", ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אנשי שלומנו האמתיים, עובדי ה', באמת הם התנהגו כף שדבורם ומעשיהם היו הכל בניחותא, והסביר מוהרא"ש נ"י, שזה בא מהדמים שכבר עבדו את השם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ע"ה): הינו שמרב דבורי תפלה והתבודדות, דבורי תורה ודבורי אמונה, נזדבף דמם, עד שכבר לא היו יכולים לצעק ולכעס, כי הדמים שלהם נזדככו, וכבר לא היו להם כלל שום פחות בגשמיות מרב זכוף הדמים, ועל-כן היו דבוריהם בנחת ובמתינות.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כל אלו אשר פועסים תמיד, חיייהם אינם חיים, כמו שאמרו חכמינו הקדושים ז"ל (פסחים דף קי"ג.): "הרתחנין חיייהם אינם חיים", ומה גם שאינם פועלים שום דבר בכעסם, כמו שאמרו חכמינו הקדושים ז"ל (קדושין דף מ"א.): "רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותא", כי מי שבטל אליו יתברך, ויודע שהכל לכל בהשגחה פרטית, אזי לא אכפת לו שום דבר, "ער וועט ממילא אויספירן זיין זאך", (הוא ממילא יוציא מהכח אל הפעל ענינו), ואף שלעת עתה נדמה ההפוך ממש, אף-על-פי-כן מי שדבוק בו יתברך, השם יתברך עוזר לו, ומוציא מהכח אל הפעל חשקו וכסופיו, מה שאין כן מי שתמיד בכעס, אינו פועל שום דבר, ונשאר רק עם הכעס שלו.

וסיים מוהרא"ש נ"י: על-כן אשרי מי שאינו פועס כלל, ונכלל לגמרי אין סוף ברוך הוא יתברך שמו, ואז טוב לו כל הימים בזה ובבא.

כבוד

מוהרא"ש נ"י אמר, שְׁכָבוֹד מְגִיעַ רַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְעַל-כֵּן כָּל הַכְּבוֹד שֶׁיֵּךְ רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה נִקְרָא עֲלִית הַכְּבוֹד לְשִׁרְשׁוֹ, הֵינּוּ הַכְּבוֹד שֶׁיֵּךְ רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שְׂמֹגְלִים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, הֵם נִכְלָלִים בְּכְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן מְגִיעַ גַּם לָהֶם כְּבוֹד, וְכֵן תִּלְמִיד חָכֵם שְׁלוֹמֵד תּוֹרָתוֹ יִתְבָּרַךְ מְגִיעַ גַּם לוֹ כְּבוֹד, אֲבָל הַכֹּל מֵצַד שֶׁהוּא דְבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר רַק לוֹ עֶקֶר הַכְּבוֹד.

וְעַל-כֵּן כְּשִׁידַע הָאָדָם דְּבַר זֶה, כִּי הַכְּבוֹד שֶׁיֵּךְ רַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמָה שְׂמִכְבָּדִים אֶת הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים וְאֵת תִּלְמִידֵי הַחֲכָמִים, הוּא רַק מִפְּנֵי שְׁנִכְלָלִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בִּידִיעָה זוֹ לֹא יִחַפֵּץ בְּכְבוֹד כָּלָל, כִּי אָמַר שֶׁהַכְּבוֹד שֶׁיֵּךְ לְחַי הַחַיִּים, וְלֹא כְּאֲשֶׁר נוֹהֵג עִכְשָׁו, אֲשֶׁר כָּל בּוֹר וְעַם הָאָרֶץ שָׂרְחוּק מִמְּנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שׁוֹם יְדִיעָה בְּהַשְׁגַּת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, דּוֹחֵף אֶת עֲצֻמוֹ וְחַפֵּץ בְּכְבוֹד, וְלֹא עוֹד אֵלָּא שֶׁהוּא מְבַזֵּה אֶת הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים הַדְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ וְאֵת תִּלְמִידֵי הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים הַשׁוֹקְדִים יוֹמֵם וְלַיְלָה בַּתּוֹרָה, וּמִתְרַעַם עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם בְּעֲלֵי גְאוּה וְכוּ', וְדוֹחֵק עֲצֻמוֹ בְּרֹאשׁ, וּמִרְבֵּ הַסְתָּרָה שְׁבַתוֹךְ הַהַסְתָּרָה, הַמּוֹן-הָעַם שׁוֹמְעִים בְּקוֹל אַנְשִׁים כְּאֵלוֹ, וְנוֹתְנִים כְּבוֹד לְאֵלוֹ עַמֵּי הָאָרֶץ וְהַבּוֹרִים, הַמְּבַזִּים אֶת הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים וְתִלְמִידֵי הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים.

וְהַסְבִּיר מוהרא"ש נ"י, שְׁכָל זֶה בָּא מִחֲמַת רְחוּק מִמְּנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן מְזוֹלְזָלִים בִּירְאֵי הַשֵּׁם הָאֲמִתִּיִּים, וְנוֹתְנִים כְּבוֹד לְאֵלוֹ עַמֵּי הָאָרֶץ וְהַבּוֹרִים וְהַרִיקִים, כִּי בְּאִפְּן שִׁיזְכָּה לַתֵּן אֶת הַכְּבוֹד הָרְאוּי לְאֵלוֹ הַצְדִּיקִים וְתִלְמִידֵי הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים, הַהֲכָרַח לָהֶם לִהְיוֹת בְּעֲצָמָם בְּטָלִים לְגַמְרֵי בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וַיַּעַן שֶׁהֵם עֲדִין רְחוּקִים מִזֶּה בְּתַכְלִית הַרְחוּק, עַל-כֵּן אֵין לָהֶם שׁוֹם הַשְּׂגָה בְּכְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ.

וכמו־כן אין להם השגה בנתינת הכבוד הראוי לאלו הצדיקים האמתיים.

ואמר מוהרא"ש נ"י: הלא אנו רואים שמוהרנ"ת ז"ל היה חדוש שבחדושים, ואין עוד ספר בעולם שיגלה נוראות נפלאות כמו ספריו של מוהרנ"ת ז"ל, שהם ה"לקוטי־הלכות" הקדושים, המלאים דרושים נוראים ונפלאים על כל התורה כלה, ועל כל המצוות והימים טובים בדרך פרד"ס, ואף־על־פי־כן שום בריה לא כבדתהו כלל, אדרבה הבעל־דבר פרסם כל מיני שקרנים ופוחזים ממש, בעוונותינו הרבים, ואת מוהרנ"ת ז"ל בזו כל ימיו, ולא עוד אלא עד עכשו עדין רב העולם מזלזלים בו, ואומרים עליו מה שאומרים וכו', וכל זה בא להם מחמת שהם רחוקים לגמרי ממנו יתברך ומרוחניות אלקותו יתברך, ועל־כן הם מבזים אותו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמה שמוכא בלקוטי־מוהר"ן, חלק א', סימן ו', שצריך האדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום, זה תלוי זה בזה, כפי שמרבה בכבוד המקום, ותמיד רק מדבר ממנו יתברך ומגלה אותו יתברך, כמו־כן ממילא מתמעט כבוד עצמו, כי מאחר שידע שהכל רק ממנו יתברך, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך, אזי ממילא כבודו בטל לגמרי אליו יתברך, ואז אפלו שישב בראש וכו', או יתנו לו כבוד וכו', אינו עולה אצלו כהרף עין כלל, מאחר שידע שהכל כבודו יתברך, וזו עבודת הצדיקים האמתיים תמיד — רק לגלות את כבודו יתברך, ואינם מסתכלים על כבוד עצמם, ואז ממילא סוף כל סוף יזכו לכבוד אלקי, שעליו נאמר: "כבוד אלקים הסתר דבר", והם נעלמים ונסתרים מבני־אדם, ומאיר עליהם אורו יתברך בגלוי נורא ונפלא עד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כפי זה מה שרוב העולם אוחזים לכבוד, זו השטות הגדולה ביותר, כי מה יהיה לי כבר אם יעקב או שמעל

ענקית: "זה השער לה" ... "ברוכים הבאים" ... וכו' וכדומה, הלא זו השטות הגדולה ביותר לגבי כבוד אלקי שהוא השגת הארת האין סוף ברוך הוא, אשר רק זה נקרא כבוד אמתי.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אם היה בר ישראל יודע איזה כבוד מקבל בכל העולמות בשעה שמניח תפלין, בשעה שמתפלל, בשעה שמקיים איזו מצוה, בשעה שלומד תורה, הלא אז ברגע ההוא עומדים עליו שורות שורות של אלפי אלפים ורבי רבבות מלאכים ומקנאים בו, מכל שכן כשמכוון היטב במה שהוא עושה, אין לשער ואין לספר איזה תענוג רוחני דבוי זה, ואיזה כבוד נצחי דבר זה, ורק אל כבוד כזה צריך כל אחד לכסף ולהשתוקק, אבל לא אל הכבוד המדמה של כמה שוטים ובורים ועמי הארץ.

(ועוד האריך בזה דבורים נפלאים כדרכו, אבל לא נכתב, על-כן נשפח הרב).

כולל

מוהרא"ש נ"י הפליג מאד מאד במעלת הכוללים שנתרבו בעתים הללו, שבזה מאפשרים לאברך אחר חתנתו להשלים את עצמו ביותר בתורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: הלא חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה, אמרו: לומד תורה בטְהֵרָה נושא אשה ואחר-כך לומד תורה, כי אין לך הזמן המתאים לאברך להשתלם בתורה כמו בשנים הראשונות שאחר החתנה, שאז אין לו כל-כך טרדות ואין לו עוד ילדים, ואפלו

כְּשֵׁישׁ לוֹ כָּבֵד, עֲדִין הֵם קִטְנִים, וְעַל-כֵּן בְּשָׁנִים אֱלוֹ שְׁאֲחֵר הַחֲתָנָה
יְכוּל לְהַשְׁלִים אֶת עֲצָמוֹ עַד מְאֹד

וּסְפָר מוהֲרָא"ש נ"י, שְׁרָאָה מִכְּתָב מִמָּרְן הַ"חֲזוֹן-אִישׁ", זָכַר
צַדִּיק לְבִרְכָּה, שֶׁכָּתַב לְאַחַד שֶׁהִתְיַעַץ עִמוֹ, הָיִיתָ שֶׁעֲכָשׁוּ הַתַּחֲתָן וַיֵּשׁ
לוֹ שְׁתֵּי אֶפְשָׁרִיּוֹת. א. לְהַכְנִס לְכוּלֵּל לְלַמֵּד לְשָׁנָה אַחַת, וְחָמִיו יִפְרָנְסוּ
בְּכָבוֹד גָּדוֹל, אִךְ אַחֲר־כֵּן עָלָיו לְצֵאת לְחַפֵּשׁ אִיזוֹ עֲבוּדָה וְאַמְנוֹת
אוֹ מִשָּׂא וּמִתָּן, וְאִינוֹ יוֹדֵעַ אִיךָ יִפְלֵ דָבָר אֶז. ב. אַחַד מְצִיעַ לוֹ עֲכָשׁוּ
אִיזָה עֶסֶק וּמִשָּׂא וּמִתָּן גָּדוֹל, אֲשֶׁר בּוֹדָאֵי לֹא יִמָּצֵא אַחֲר־כֵּן, עַל-כֵּן
אוּלַי יוֹתֵר טוֹב לְהַכְנִס תַּכְף-וּמְיָד בְּעֶסֶק וּבְמִשָּׂא וּמִתָּן, וַיִּקְבַּע עֲתִים
לְתוֹרָה, וְלֹא יִצְטָרֵף טוֹבוֹת מִחוֹתְנֹו, וְאֱלוֹ הַסְּפָקוֹת שָׁלוֹ, וְאִינוֹ יוֹדֵעַ
לְהַכְרִיעַ לְכָאן אוֹ לְכָאן.

וְהַשִּׁיב לוֹ מָרְן הַ"חֲזוֹן-אִישׁ" זצ"ל: "אִינְךָ יְכוּל לְתַאֵר לְעֲצָמְךָ
זְכוּת לְמוֹד הַתּוֹרָה שֶׁל שָׁנָה שְׁלֵמָה, אֲשֶׁר כָּל מָמוֹן שֶׁבְּעוֹלָם לֹא
יִשְׁוֶהוּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁלֵּם בְּכֶסֶף גִּשְׁמִי דָבָר זֶה, וְדָבָר זֶה עֲנִין בְּטוֹחַ,
אֲבָל הַמִּשָּׂא וּמִתָּן הוּא סֶפֶק סֶפֶקָא, וְעַל-כֵּן עֲצָתִי, מֵאַחֵר שֵׁישׁ לְךָ
הַזְדַּמְנוֹת לְלַמֵּד שָׁנָה שְׁלֵמָה בְּלִי שׁוּם טְרָדוֹת, תִּרְאֶה לְלַמֵּד כָּל הַשָּׁנָה,
וְכִשְׁתִּגְמַר הַשָּׁנָה אֶז בּוֹדָאֵי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ."

וְדָבָר זֹאת מוהֲרָא"ש נ"י לְעֲנִין שְׁרוּאִים בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה, שֵׁישׁ
אֲבָרְכִים רַבִּים שֵׁישׁ לָהֶם הַזְדַּמְנוֹת גְּדוֹלָה לְלַמֵּד שָׁנָה אוֹ שְׁנָתִים, כִּי
נְשׁוּתֵיהֶם עוֹבְדוֹת אוֹ חוֹתְנָם וְאַבִּיהֶם עוֹזְרִים לָהֶם, וְהֵם מְבִזְבְּזִים אֶת
הַשָּׁנִים הַטוֹבוֹת בְּיוֹתֵר שֵׁישׁ לָהֶם בְּחַיִּים, וְזוֹ רַחֲמָנוֹת גְּדוֹלָה עֲלֵיהֶם,
הֵלֹא כְּשֵׁי־עָבְרוּ הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה, וַיְהִיּוּ כָּבֵד מְטַפְלִים בְּמִשְׁפָּחָה, וַיִּצְטָרְכוּ
לְעֵמֶל בְּעִבּוּר פְּרָנְסָה, אֶז יִצְטָעְרוּ וַיִּתְחַרְטוּ עַד מְאֹד עַל שֶׁבְּלוּ אֶת
הַזְמַן הַיָּקָר עַל לֹא דָבָר.

וְהוֹכִיחַ מוהֲרָא"ש נ"י הַרְבֵּה אֲבָרְכִים כָּאֵלוֹ הַמְּסֻתוֹכְבִּים בְּטַל,
וְאָמַר לָהֶם: "רְאוּ אִיזָה דִּין קָשָׁה יִהְיֶה לָכֶם בְּשָׁמַיִם, נְשׁוּתֵיכֶם הוֹלְכוֹת

לעבד קשה, וכן ההורים עובדים קשה ומצמצמים בעבורכם, שתוכלו לישב ללמד ללא טרדות, ואתם מבזבזים את הזמן היקר בהבל וריק, הלא אברך יש עליו דין גדול בשמים, או שילמד או שילך להביא פרנסה, מה שיך לאברך להסתובב ולבלות את הזמן היקר בהבל וריק?!"

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל דבר פעם אודות האברכים שאוכלים קעסט, (הינו בימים ההם היה המנהג כשאברך התחתן, נכנס לגור בבית חמיו, ודאגו לו בעבור כל הצטרכויותיו, כדי שיוכל לישב על התורה ועל העבודה בלי טרדה, וזה היה נקרא קעסט), ובדרך כלל כשגרו ביחד היה מזדמן פעמים רבות, שנעשתה מחלקת בין האברך לבין חמיו או חמותו, וזרקו את הכר והפסת שלו לחוץ דרך החלון, וגרשו אותו.

ואמר מוהרנ"ת ז"ל על זה: אם האברך חפץ באמת ללמד, אז אפלו כשזורקים לו את הכרים והפסתות לחוץ, ואחר כך מכניסים אותם, לא יצא לעבד, רק ישאר ללמד תורה, הינו שלא יסתפל על הבזיונות והמריבות שיש לו, אבל אם האברך אינו אווז בלמוד, רק מבטל את הזמן, אמר, שפדאי לדבר האברך הזה שיצא מבית חמיו וילך לעסק באיזה עסק, כי הפטלה מביאה לידי זמה ולידי שעמום (כתבות דף נ"ט).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שביותר יצליח אברך בכולל, כשילמד בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, הינו שיקבע לעצמו שעורים כסדרן בכל יום: במקרא, משנה, גמרא, מדרש, רמב"ם, טור ושלחן ערוך, מכל למוד שעור גדול, וכך יבליה רב היום, וכשיזכה לסיים, יתחיל שנית.

ועל-פן אמר מוהרא"ש נ"י, שאברך החפץ באמת ללמד ולהשלים עצמו, שיחפש כולל כזה שלא צריך להיות משעבד

ללמוד של הכולל, כי על-פי-רב יש כוללים שראש הכולל רוצה להראות את חריצותו, ומבלבל את דעת האברכים עם הפלפולים שלו וכו', והם לא אוחזים בזה, וממילא מתרשלים מלמוד, ועל-פן מה טוב ומה נעים להפנס לכולל כזה, שיכול ללמד תורה במקום שלבו חפץ, ואז בכולל כזה מי שרוצה באמת ללמד, יכול להשלים את עצמו מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י: הלואי שהיו מתרבים כוללים כאלו שהיו מרשים שם לאברכים ללמד על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, אז היו מצליחים עד מאד, כי השנים האלו הן המכשרות ביותר להשתלם בהן, כשאין לו עדין דאגות, והוא יכול לסיים כמה פעמים תנ"ך, ששה סדרי משנה, בבלי, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, טור ושלחן ערוך וכו' וכו'.

וכמה פעמים הפליג מוהרא"ש נ"י במעלת אברך שלומד בכולל באפן כזה, ויושב בקרן זוית ולומד או לבדו או עם חברו, הלא כל העולמות פתוחים לפניו, איזה תענוג ואיזה שעשוע גורם בכל העולמות בלמוד התורה הקדושה, ולהפך איזו בושה ואיזה חרפן גורמים אברכים היושבים יחד, ומדברים ומפספטים דברים בטלים, והולכים בטל, פעם זה בא... ופעם זה לא בא... ובכל יום יש להם בטולים אחרים, וההורים והנשים חושבים שבעליהם ובניהם לומדים, ולבסוף הם הולכים בטל, איזו חרפה ואיזה צער הם גורמים, ואין על זה מחילה כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שרוצה לזכות לצדקה אמתית, צדקה לשמה, צדקה למען התורה, הוא יתרם רק לכולל כזה, שלומדים בו על-פי דעת רבנו ז"ל למוד כסדרן, ויתן דיקא לאברכים המתמידים, הצדקה הזו שנותנים להם היא ממש תומכי אורייתא, והיא הצדקה המבחרת ביותר, כי הלומדים הלא הם בכלל עניים, כי אין להם עסק אחר, וכן הם זוכים ללמד תורה, ומקימים את העולם עם למודם,

ועל-כן מי שזוכה לתן להם צדקה קיים באמת מצות צדקה, אשרי להם!

ואמר מוהרא"ש נ"י: הלא בעירה שיש בה כולל עם אברכים הלומדים שם, הם מחיים (לעבן-אויף) את כל העירה, ומכל שכן כשהאברכים יוצאים ולומדים גם עם אנשי העירה, הלא בזה הם מקדשים את שם שמים, ומשרים את השכינה בעירה זו.

בתיבה

מוהרא"ש נ"י אמר, שענין הכתב — שירגיל עצמו האדם לכתב, זה דבר גדול מאד מאד, וזה מקרר את העצבים, וצריך כל אחד להרגיל עצמו בכתיבה, ובפרטיות אלו אשר זוכים להיות דבוקים בחי החיים, וזוכים לבטל את עצמם מפעם לפעם לגמרי באין סוף ברוך הוא, הם מכרחים לכתב אחר-כך חדושי תורה, כדי לקרר את צמאון הנפש שזכתה בעת הבטול, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ה), כשאדם מבטל את עצמו באין סוף ברוך הוא, אז מרגיש פי הכל לטובה, וכשחוזר מהבטול מתגברים עליו הבלבולים, ועל-ידי התחדשות התורה שמחדש בתורה, על-ידי-זה מקררין את היסורים שבאים מהבלבולים.

ועל-כן מה טוב ומה נעים כשמרגיל את עצמו לרשם על הכתב כל מה שיחדש, אפלו דבר קטן ודבר פשוט יהיה אצלו דבר גדול.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אפלו מי שאינו יכול לחדש בתורה, על-כל-פנים ילקט לעצמו אילו פרושים בתורה, אילו הנהגות טובות, מאמרי חכמינו הקדושים ז"ל, או אילו דבורי אמונה, אשר

כל זה בכלל חדושי תורה, ואפלו שאין בדעתו להדפיסם, יראה לרשם על פני הכתב הכל, למען לא ישכח, כי דבר שפותבים מועיל לזכרון, כמו שכתוב (שמות י"ז): "כתב זאת זכרון בספר", אם אתה רוצה לזכור כל מה שלמדת או ראית בספר, העצה לזה: "כתב זאת".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא בספרים לפרש מאמרם ז"ל: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו "בידו", מה בידו? הינו שרשם את למודו בידו, והוסיף שגם תבת "ידו" היא "דיו", הינו שירשם כל מה שלומד בידו ובידיו דיקא, וזה יועיל לו הרבה לזכרון (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קצ"ב).

ובענין להדפיס מה שחדש בתורה, אמר מוהרא"ש נ"י, שמה שחדש אדם קדם חתנתו, אין ראוי לו להדפיס כלל, כי אז היו מחיו פגומים, ואחר החתנה יש מציאות שיזכה למחין דאבא, ועל-כן מה שחדש אחר החתנה, דיקא זה מתר להדפיס, וכן אסור להדפיס שום חדוש קדם שגמר את כל התורה כלה על-כל-פנים פעם אחת, הינו: מקרא, משנה, גמרא, בבלי, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, טור ושלחן ערוך, ואפלו מי שרוצה לחדש רק בדברי מוסר, ראוי לו לעבר קדם בכל המדרשים כלם, רבה, תנחומא, שחר טוב, ופרקי דרבי אליעזר וכו', וכן ספרי הזהר והתקונים וכו' וכו', ואחרת אל ידפיסו כלל, כי יכול להיות שהכל רק דמיונות, אבל כשזכה לסיים את כל התורה כלה, זכה כבר לטהר מחו כפי בחינתו, ויזכה לדברים יפים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל היה תמיד מזהיר את אנשי שלומנו היקרים, תלמידיו, שיכתבו בספר מה שחדשו, (כי לחדש בתורה, זה הזהירנו רבנו ז"ל, ואמר בפרוש, שכל חדוש הוא תקון המחין, שמקדם הרהר בהרהורים רעים, ועכשו יחדש בתורה), ולכתב בספר חדושו, זה הזהירנו מוהרנ"ת ז"ל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שיש מכתב ב"עלים לתרופה" שכתב מוהרנ"ת ז"ל לבנו רבי יצחק ז"ל, שירגיל את עצמו בכתיבה, כי הכתב הוא עקר גדול, ובפרטיות לאנשי שלומנו, לזכות בו את הרבים, ושם במכתב מוכיחו, איך שהכתב שלו דומה לכתב של ילד קטן, ויאמן ידו בכתיבה (עין עלים לתרופה, מכתב ח').

והזהיר מוהרא"ש נ"י מאד את תלמידיו, שיראו לכתב אחד לחברו מכתבים, ואיש את רעהו יאמר חזק, ואמר, שזו הייתה דרכם של אנשי שלומנו בכל הדורות, כמו שראינו מה שהדפיסו לאחרונה כמה ספרים ממכתבי אנשי שלומנו, וזה רק אחד מאלף, כי רב רבם מאנשי שלומנו כתבו אחד לשני מכתבי התחזקות על-פי דרכו של רבנו ז"ל, זה בכה וזה בכה, והיו מלאים חדושים נפלאים, חבל על דאבדין.

וסים מוהרא"ש נ"י: היום, שיש כבר את "אשר בנחל", בנקל לכתב אחד לחברו, כי יש שם דבורים לכל אחד ואחד כפי בחינתו וירידתו ונפילתו, (ובאמת רואים בחוש, כי כל אלו הנמנים על תלמידי מוהרא"ש נ"י, יש להם דבורים לכתב ממש להפליא, כי מרב אור האמונה הקדושה ואור רבנו ז"ל, שהאיר בהם מוהרא"ש נ"י, יש להם כבר דבורים אחרים לגמרי, מה שלא נמצא אצל אחר מאנשי שלומנו, והנגלות אינן צריכות לראיה).

ופעם אחת בא אחד מאנשי שלומנו אל מוהרא"ש נ"י עם חברו אחד שחבר ולקט מכל "שיחות הר"ן" ו"חיי מוהר"ן", ושאל את הסכמת מוהרא"ש נ"י אם להדפיסו או לא, ושאלו מוהרא"ש נ"י: "האם סימפת פעם אחת לקוטי-מוהר"ן, וספורי מעשיות, וספר המדות?" והשיב הלה, שלא, רק הסתכל כאן וכאן... ענה אמר לו מוהרא"ש נ"י: "כל זמן שאין האדם בקי בספרי רבנו ז"ל בעל-פה, איך יעז לומר דעות בחסידות ברסלב, ומכל שכן להדפיס איזה חברו על שם רבנו ז"ל?!"

[ויבדבר זה מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד מאד, ובכל פעם כשבא אחד לומר אילו דעות בדרכי רבנו ז"ל, הוא שואלו, האם גמר פעם אחת את כל ספרי רבנו ז"ל, וכשהלה אומר שלא... אז מתלוצץ ממנו מאד מאד, ואומר לו, איך מלאך לבך לומר דעות בדרכי רבנו ז"ל, מאחר שאינך יודע מה שאינך יודע].

אבל לכתב לעצמנו דבר חדוש, זה חזקנו מוהרא"ש נ"י הרבה מאד, ואמר שזו תועלת גדולה לקיום המחין.

לב

מוהרא"ש נ"י אמר, שכמו שרואים בגשמיות, שעקר קיום וחיות האדם הוא הלב, כי בלי לב אי אפשר לחיות, כמו-כן ברוחניות, העקר בעבודת השם יתברך, שתהיה לו תבערת הלב, שלבו תמיד יבער אחריו יתברך, ולא יפסיק מלהשתוקק אחריו יתברך בתבערת הלב, ואפלו שבין כך תהינה לו ירידות ונפילות והשליכות וכו', כל אחד כפי ענינו, אף-על-פי-כן לא יפסיק לבו מלבער.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת דבר מוהרנ"ת ז"ל עם אנשי שלומנו שיחה ארפה מענין תבערת הלב, ואיך שצריכים לבער אחריו יתברך, וגלה נפלאות על אברהם אבינו, שהוא היה נדיב הלב הראשון, ועל אף גדל המניעות והרדיפות שהיו לו, לא הפסיק לבו מלבער אחריו יתברך.

ובין השומעים הִיה אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וְהוֹצִיא אֲנָחָה עִמָּקָה מִלְּבוֹ, וְאָמַר לְמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל: "אֵיךְ לוֹקְחִים לֵב כְּזֶה, שְׂיִבְעַר תָּמִיד אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ לְבוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ?" עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל: גַּם לָךְ יֵשׁ אוֹתוֹ לֵב, אַךְ אֵינְךָ מְלַבֵּל אוֹתוֹ, "דוּ הָאֶסֶט אוֹיֵךְ דַּעַם הָאֶרֶץ נָאֵהָר דוּ בַּהֲאֶרְצֵט דָּאֶס נִישְׁט".

וּסְפָר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שָׂרְבְנוּ ז"ל הַפְּלִיג בְּמַעֲלַת הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי זוֹשָׁא, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, שְׁעָבַד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַלֵּב הָרָאוּשׁוֹן עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם שָׁנָה, הִינּוּ שְׁלִבּוֹ בְּעַר בְּרָצִיפּוֹת עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם שָׁנָה בְּתַבְעֵרָה אַחַת, כִּי בְּדַרְךְ כָּלֵל עַל-פִּי-רַב כָּל אֶחָד לְבוֹ מִתְעוֹרָר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אַךְ אַחֲר־כֵּךְ נִתְקַרַּר כָּל אֶחָד כְּפִי עֲנִינּוֹ, אַךְ הוּא הִיָּה מְלַהֵב כָּל-כֵּךְ, וּבְעַר בְּתַבְעֵרָה עֲצוּמָה עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם שָׁנָה עִם הַלֵּב הָרָאוּשׁוֹן.

וְהִרְבֵּה פְעָמִים אָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שְׂאֶצְלוּ בּוֹעֵר אוֹר וְהִתְקַרְבוּת אֶל רַבְנוּ ז"ל בְּדִיוֹק כְּמוֹ בַּפֶּעַם הָרָאוּשׁוֹנָה, הִינּוּ שְׁכָל הַשְּׁנַיִם הָאֵלוּ זֶה שְׁלִשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁנִים בּוֹעֵר אֶצְלוֹ אוֹר וְהִתְקַרְבוּת אֶל רַבְנוּ ז"ל בְּדִיוֹק כְּמוֹ בַּשַּׁעַת הַתְּחִלָּה, אֵין אֶצְלוֹ שׁוּם הַפְּרֵשׁ, וְעַל-כֵּן כְּמוֹ שְׂאֵז לֹא יָכְלוּ לְרַחֲקוֹ מִרַבְנוּ ז"ל בְּשׁוּם אִפְּן, עַל אַךְ גִּדְּל הַמְּנִיעוֹת וְהַמְּרִירוֹת וְהַמְּחַלְקַת שְׁסָבַל, כְּמוֹ-כֵן עֲכָשׁוּ שׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם לֹא תוּכַל לְרַחֲקוֹ מִרַבְנוּ ז"ל, כִּי הוּא הַדּוּק וּמְקַשֵּׁר וּמְשַׁלֵּב וּמְיַחַד עִם רַבְנוּ ז"ל, עַד שְׂאֵין יְכוּלִים לְהַפְּרִידוֹ כָּלֵל.

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י: כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה שְׁלִבּוֹ בּוֹעֵר תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֵז סוּף כָּל סוּף יִזְכֶּה לְהַגִּיעַ לְכָל הַמְּדַרְגּוֹת שְׁבַעוּלָם, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהֵלֵב בּוֹעֵר וּמִשְׁתוֹקֵק אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִפְּלוּ שְׁעֵדִין עוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר — יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת, קִטְנוֹת וַחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת וְכוּ', אֲבָל כְּשֶׁהֵלֵב בּוֹעֵר, אֵז סוּף כָּל סוּף יִזְכֶּה לְכָל טוֹב אֲמִתִּי, אֲבָל תִּכְף-וּמִיד כְּשֶׁהֵלֵב מֵת, אֵז נוֹפֵל לְעַמְקָא דְתַהוּמָא רַבָּה, וּכְבָר אֵינוֹ מֵאֲמִין שְׁגָם הוּא יְכוּל לְזַכּוֹת לְכָל הַמְּדַרְגּוֹת שְׁבַעוּלָם, וְכֵן אֵינוֹ רוֹצֵה לְהֵאֲמִין

שגם היום יש צדיקים קדושים כמו בדורות הקדמונים, הזוכים תמיד לחשב ממנו יתברך, ולהיות דבוקים בְּחַי הַחַיִּים.

והמשיך מוהרא"ש נ"י בשיחה זו ואמר: הלא רבנו ז"ל מגלה לנו בתורה נ"ד (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א'), שמיתת הלב מביאה לשכחה, וזה בא על-ידי לשון-הרע שמדבר כל דבר אסור על חברו, שזה בא ממה שמסתכל על כל אחד בעין רעה, ולהפוך — כשאדם זוכה שתהיה לו עין טובה, ומסתכל על כל בריה בעין טובה, על-ידי-זה נפתח לו הלב, וזוכה לזכרון אמתי, לזכר תמיד ממנו יתברך, ומסתובב בזה העולם וזוכר בעולם הבא, היש עוד נעם וערבות יותר מדבר זה, שהלב בוער אליו יתברך, והוא תמיד חושב רק ממנו יתברך, הלא מי שמרגיל את עצמו לדבר זה בודאי יזכה לנבואה ולרוח-הקדש, עד שיבין את הרמזים שהקדוש-ברוך-הוא מרמז לו, כי הוא יתברך מצמצם עצמו מאין סוף עד אין תכלית, לרמז לכל אדם בכל יום ובכל שעה רמזים בהתלבשות מחשבה, דבור ומעשה אחרים.

וסיים מוהרא"ש נ"י: אף-על-פי שאנו זוכים לשמע דבורים קדושים כאלו מרבנו ז"ל בענין התלהבות הלב, שיעור הלב תמיד אליו יתברך, אף-על-פי-כן הנסיון גדול עד מאד, שלא יפל גם מזה, והזכיר אז מאמרם ז"ל (ירושלמי תרומות): כל האיברים תלויים בלב, והלב תלוי בפנים... הינו אף שיכולים לעבד על עצמו על-ידי עצות רבנו ז"ל ימים ושנים, ולזכות לטהרת הלב, ואשר זה ממשיך קדשה כבר על כל האיברים, אף-על-פי-כן יכולים לפל על-ידי הפנים — הינו מעות... שעדין יחפץ מעות...

והראה לנו מוהרא"ש נ"י דגמא מכמה מאנשי שלומנו, שהיו עובדים גדולים ועבדו הרבה על עצמם, ולבסוף נפלו, רחמנא לצלן, על-ידי הפנים... ודבר זה ראינו הרבה בעינינו, (ויש גם סרט שהסריטו הבחורים, איך שבא אחד מאנשי שלומנו אל מוהרא"ש נ"י, והוא

הפליג מאד מאד בעבודתו וכיראתו, ובתוך הדבורים שדבר עמו מוהרא"ש נ"י בענין עבודת השם כדרכו, פתח ואמר הנ"ל: העקר הוא כסף... והראה עם הידים כמו מי שסופר מעות, ואמר: "אני צריך את זה"... ואז צחק מוהרא"ש נ"י ואמר לנו: "עכשו אתם רואים מה שאני מדבר ומעורר אתכם תמיד".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו פונת מאמרם, וזכונם לברכה: "כל האיברים תלויים בלב" — הינו לקדש את האיברים, תלוי רק בלב, איך שיתלהב בלבו תמיד אחריו יתברך, אבל "והלב תלוי בכיס" — תכף ומיד פשיתחיל לחשב מכסף... יפל בנפילה שאין לו תקנה... וכל זה רואים בפרט ואי אפשר להכחישו).

ואמר מוהרא"ש נ"י: איך יכול האדם לזכות שיבער תמיד לבו בתבערה עצומה אחריו יתברך, וכבר לעולם לא תכבה תבערת הלב? רק על ידי שיזכר תמיד את יום המיתה, ויחשב תמיד איך שבוא יבוא היום האחרון, ויהיה ההכרח לו להפריד את נשמתו מגופו וכו', ויכניס בדעתו היטב מחשבה זו, אזי יזכה שתמיד יבער לבו.

וזה מה שאמרו חכמינו הקדושים ז"ל, על הפסוק: "והחי יתן אל לבו" — אלו הצדיקים שנותנין מיתתן כנגד לבן; כי באפן הזה הלב תמיד יבער אחריו יתברך, ולעולם לא יכבה, כי סוף כל סוף לא יוכל להתחמק מזה — הינו מהמיתה, ועל-כן כבר מה שיף שהלב יהיה מקרר, אדרבה זה יבעיר יותר ויותר לבו.

למוד

מוהרא"ש נ"י אמר, שהמתנה הגדולה והיפה ביותר שזכינו לקבל מרבנו ז"ל היא סדר-דרך-הלמוד מצד אחד, והתבודדות מצד שני, ואמר שזה תלוי בזה, מי שמרגיל את עצמו להתבודד הרבה עמו יתברך, אז רואה שאין שום תכלית אחרת בעולם כלל, והכל כצל פורח, ומה יש לאדם בזה העולם אם לא למוד התורה הקדושה, ואי אפשר ללמד תורה לשמה רק כשלומד על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, הינו ללמד כסדרן תנ"ך, משניות, בבלי, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, טור, שלחן ערוך וכו' וכו'.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שמרגיל את עצמו ללמד בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, אפלו שיהיה גוש עפר, בול עץ, סוף כל סוף על-ידי רבוי אמירה וחרזה, יזכה שיפתח מחו ודעתו ללמד ולהבין בכל חלקי התורה הקדושה, בלי שום ספק.

ודבר זה ראינו בעינינו, איך שמוהרא"ש נ"י לקח הרבה אנשים שהיו רחוקים לגמרי לגמרי מתורה, והוא הפך אותם למתמידים, פעם אחת אמר לשלשה מאנשי שלומנו שהיו יושבים בצותא: אתם רואים את היהודי הפשוט הזה שנכנס לבית מדרשנו, הוא תמיד אומר רק תהלים, אם אחד היה מעורר אותו שהוא יכול לומר משניות גם-כן כסדרן, ולסיים מסכת אחר מסכת, היו מזכים אותו במצוה נוראה מאד, ויצא מוהרא"ש נ"י מבית-המדרש, תכף-ומיד התחיל אחד מהשלשה הנ"ל לדבר עם היהודי הזה ואמר לו: "אתה יודע שזו מצוה רבה להגיד פרקי משניות כסדרן" וכו' וכו'.

וענה גם השני והוסיף עוד: "אל תסתכל על כך שאין אתה מבין הכל, רק תגיד ותגיד עד שתסיים כל הששה סדרים", וענה גם השלישי ואמר, שזה ענין נורא מאד, והוא זכוף ותקון הנשמה, כי משנה אותיות נשמה וכו' וכו', עד שנתלהב האיש הזה עד מאד,

ותכף-וימיד פתח את המשניות, והתחיל להגיד כמה פרקים ממסכת ברכות, וכן המשיך כמה ימים, ופעם אחת לאחר כמה ימים בא מוהרא"ש נ"י לבית-המדרש, וראהו שכבר אוחו במסכת פסחים, ונהנה ושמח עד מאד, וגם הוא חזק אותו יותר ויותר.

והאיש הנ"ל נתן לו תודה והודאה על דבריו, ואמר לו: חבל שלא ידעתי את זה קדם לכן, שיכולים להגיד פרקי משניות, אבל, ברוך השם, שעל-כל-פנים מעכשו אוכל לחטף הרבה הרבה מזה, (והמשיך כך זמן רב מדי יום ביומו, אשרי לו!)

ופעם אחת דבר עמנו מעצם נפלאות סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ואיך שלמוד זה יכול לקחת אפלו את הבן-אדם הגרוע ביותר, ולהפך אותו לגמרי, ולקשר אותו אל התורה ואל השם יתברך.

וספר, שהיה אדם אחד (ידוע בין אנשי שלומנו, וקראו לו חצקל), שהיה בתחלה חילוני לגמרי, בעוונותינו הרבים, ואחר-כך נתקרב ליהדות, אבל מלמוד התורה היה רחוק מאד מאד, ואף פעם לא למד, רק לשון-הקדש היה מבין, כי היה יליד ארץ ישראל, ומוהרא"ש נ"י דבר אתו הרבה מסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ושכנע אותו שיתחיל ללמד ש"ס בסדרן בתמימות ובפשיטות ויבין כמה שאפשר לו, ועל השאר לא ישגיח כלל, וחפץ השם בידו הצליח, והתחיל חצקל ללמד ש"ס בסדרן, והיה יושב כמה פעמים בבית מדרשנו "היכל-הקדש", והיה לומד בקול רם, ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם הבעל-שם-טוב הקדוש היה פאן, היה מאד מאד מתפעל מגדל תמימותו ופשיטותו של האיש הזה, כי בכל פעם שהגיע לאיזה ענין בגמרא, ואשר היתה לו בזה איזו קשיה, היה שופך את לבו לפני השם יתברך, כגון כשהגיע בגמרא (ברכות, דף ג'), מה ששמע אליהו את הבת קול: "אוי לבנים שגלו מעל שלחן אביהם, ואוי לאב שהחריב את ביתו" וכו', ענה ואמר חצקל: "רבנו של עולם, למה צריך להיות לך ולנו כל הצער הזה, תגאל בכר את בניך

מן הגלות ולא תצטרך לומר: 'אוי לבנים' וכו', 'אוי לאבות' וכו'...
עד כדי כך היה גדל תמימותו בלמודו.

וכן כשלמד מסכת ספה, ובאותה העת לא היתה לו ספה לעצמו,
והיה קובל לפניו יתברך: "רבנו של עולם, תזפני כבר שתהיה לי
ספה גם-כן"... וכן בכל פעם היה שופך את לבו לפני השם יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאך לפני שבוע פגש את חצקל (כי לא
ראה אותו כבר זמן ארוך), והיה אויז סמוך לסיום כל הש"ס, אשרי
לו ואשרי חלקו!

וספר מוהרא"ש נ"י, שכן היה אצלו בחור אחד שהיה ראוי
שיהיה בבית משגעים, מחמת רבוי שגעונותיו ופראותו, ולפי רב
הצרות שעברו עליו ברוחניות ובגשמיות, היה ראוי לו כבר לישב
בבית משגעים, רחמנא לצלן, אך מוהרא"ש נ"י דבר אתו הרבה
מענין למוד גמרא על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, וזה נכנס
מאד במחו, ושקד הרבה באמירת גמרא, והיה מסיים מסכת אחר
מסכת ממש פלי גזמה, עד שזכה לסיים את כל הש"ס כמה וכמה
פעמים, וזה הציל את חייו ממש, כי על-ידי-זה היה מקרר את עצביו
בכל עת ולא השתגע לגמרי, ולבסוף עזרו השם יתברך ומצא את
בת זוגו והתחתן, והשתנה לגמרי לטובה, אשרי הזוכה לצית את
רבנו ז"ל!

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שאם היו אחינו בני ישראל מקבלים
(וואלטן אנגענומען) את סדר-דרך-הלמוד מרבנו ז"ל, לא היה נמצא
עם הארץ אחד בין כלל ישראל, כי באפן הזה אפלו מי שהוא רחוק
בתכלית הרחוק, אם רק ירגיל את עצמו לומר בכל יום ויום הרבה
תנ"ך, פרקי משניות, דפי גמרא, סימנים בשלחן ערוך, אז סוף כל
סוף על-ידי רבוי התורה, כלם היו בקיאים בכל התורה הקדושה,

אִפְלוּ הֶרְחוּקִים וְהִגְרוּעִים בְּיוֹתֵר, שְׁפָכָר עֲבָרוּ, רַחֲמָנָא לְצֻלָן, עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה.

לְבוּשׁ

דִּרְכוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י הִיְתָה לִילָף בְּבִגְדִים פְּשוּטִים וְלֹא כְּמוֹ שֶׁנְּהוּג אֲצֵל הַמְּפָרְסָמִים, וְתָמִיד דִּבֵּר נֶגֶד הַלְּבוּשִׁים, וְהָיָה אוֹמֵר שְׁכַמָּה זֶה עוֹלָה... אֵתָה נִכְנָס לַחֲנוּת בְּגָדִים, וּבְעֵבוּר כַּמָּה מְאוֹת דוֹלָר אֵתָה יְכוּל לְקַנּוֹת לְעֶצְמָךְ אֵת כָּל הַסֵּט... וְעַל-כֵּן אָמַר: הַלְּבוּשׁ אֵינוֹ שׁוֹם רְאִיָּה, וְאֲדַרְבֵּה אֵף שְׁבִנֵי-אָדָם מִתְּפַעְעֵלִים מְאֹד מְאֹד מִבֵּין אָדָם שְׁמֵלֶבֶשׁ בְּבִגְדִים שֶׁל מְפָרְסָם, וְתַכְף-וּמִיד כְּשֶׁרַק רוֹאִים אָדָם כֵּזֶה, הֵם נִבְהָלִים עַד מְאֹד, וְחוֹשְׁבִים מִי יוֹדֵעַ מִי הוּא, אֵף שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ גָּמוּר וּבוּר וְטַפֵּשׁ וְכוּ' וְכוּ', אֵף מֵאַחַר שֶׁהוּא מְלַבֵּשׁ בְּבִגְדִים שֶׁל מְפָרְסָם, חוֹשְׁבִים עָלָיו מִי יוֹדֵעַ מִי הוּא, כִּי הַלְּבוּשִׁים מְטַעִים מְאֹד מְאֹד אֵת הָאָדָם.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם אַחַת הָיָה בְּחַתֻּנָּה שֶׁל אֵיזָה בְּחוּר לִיטָאִי, וְחָכּוֹ שִׁינְיַע הַגָּאוֹן הַמְּפָרְסָם רַבִּי אֶהְרֵן קוּטְלֵר ז"ל, כִּי הִחֲתֵן הָיָה תַלְמִידוֹ, וְלִפְתַּע נַעֲשֶׂה שְׁקֵט מַחְלָט, וְכֻלָּם קָמוּ וְנִכְנָס רַבִּי אֶהְרֵן ז"ל, וְהוּא הֵלֵךְ כְּדֶרֶךְ כָּל הַגְּדוֹלִים מֵאַנְשֵׁי לִיטָא בְּבִגְדִים פְּשוּטִים וּבְכוּבֵעַ פְּשוּט, עַד שֶׁלֹּא הִכִּירוּ עָלָיו מִבְּחוּץ שׁוֹם דְּבָר, וְאִז נִגַּשׁ אֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י יְהוּדִי הוֹנְגְרִי וּשְׁאָלוּ: "מִי הוּא זֶה הָאִישׁ שֶׁכָּלָם קָמוּ לְכַבּוֹדוֹ וְנִתְּנוּ לוֹ כְּבוֹד כֵּזֶה?" וְהָשִׁיב מוֹהֲרָא"ש נ"י: "זֶהוּ הַגָּאוֹן רַבִּי אֶהְרֵן קוּטְלֵר", וּשְׁאָלוּ הָאִישׁ בְּלִשׁוֹן תְּמִיָּה: "זֶהוּ רַבִּי אֶהְרֵן?" וְהִתְפַּלֵּא מְאֹד מְאֹד וְלֹא הָיָה יְכוּל לְקַרֵּר אֵת פְּלִיאָתוֹ, בַּק חֲזַר וּשְׁאָלוּ שׁוֹב וְשׁוֹב: "זֶהוּ רַבִּי אֶהְרֵן?!"

ושאלו מוהרא"ש נ"י: "מדוע אתם כל-כך מתפלאים ושואלים אותי?" והשיב האיש: "חשבתני מי יודע מי הוא ומה הוא, עכשו אני רואה אדם פשוט לפני, הלא כשהרבי שלי... בא מרחוק, ורק רואים את פרות העור שלו מתחילים לרעד מלפניו.. ופה אני רואה אדם פשוט, ועושים ממנו מציאות כל-כך".

והיה מוהרא"ש נ"י מדבריו, וספר את הספור הזה פעמים רבות, ואמר לנו: "ראו איזה שוטה יכול להיות בן-אדם, מאדם שלומד תורה כל ימי חייו וממית עצמו באהלה של תורה לא יתפעל, ועוד יתפלא למה אחרים חולקים לו כבוד כל-כך, ורק כשרואה מלבוש של פרות דב הוא מתירא מאד, וכבר מרגיש אימת השכינה"... כך אמר לו הנ"ל, וסיים מוהרא"ש נ"י: "מזה רואים איך שבני-אדם שוטים ומטעים את עצמם מכל פרוה של דב" וכו'.

אך מיום שנסע מוהרא"ש נ"י לארץ ישראל, ובאו אליו הרבה אברכים חשובים, וביניהם גם כמה רבנים לקבל פניו, כי מאד מאד התרשמו מספרי הקדושים, וכשראו אותו כך בלבושים פשוטים ובפרטיות בשבת-קדש, על-ידי-זה נתרחקו ממנו, ואז התעקשו כמה מתלמידיו היקרים תלמידי "היכל-הקדש", ובקשו מאד מאד שיתלבש גם-כן בלבושים של מפרסם, והוא חיה ואמר: "הלא כל השנים דברתי נגד זה, ועכשו איך אוכל לעבר על דבורי עצמי?" והם התעקשו הלא זה רק בשביל לקרב אחרים אל דעת רבנו ז"ל, כי בני-אדם אוהבים לראות איזו מציאות וישות וכו', והלכו התלמידים קדם פסח וקבעו עבודה, וקנו לו את כל הבגדים של מפרסם.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: "אם-כן אני רואה שזה מן השמים שאתלבש בזה", ולבש אז את הבגדים, ומאז הוא הולך בשבת בבגדי מפרסם, וגם באמצע השבוע הולך כך, וכן קנה לו אברך אחד פרוה גדולה לימות החורף כדרך המפרסמים, ואף-על-פי-כן אמר ברבים וגלה דעתו, שזה הכל הכל הבגלים, ואסור להסתפל על

לבושים כָּלֵל, וְאוֹמֵר בְּדַבְרֵי צָחוּת: "אֵל תִּסְתַּכֵּל בְּקִנְקֵן אֲלֵא בְּמָה שֵׁישׁ בּוֹ" (אָבוֹת פָּרָק ד').

וּמֵאֵז הִתְרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ כַּמָּה לְצִים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, וְהִתְחִילוּ לְהִתְלוּצֵץ מִמֶּנּוּ, וְאָמְרוּ: "רְאוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה מְפָרְסִים" ... אַזִּי אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: "תֵּאֱמִינוּ לִי, רַק בְּשִׁבִיל זֶה לְבַד שֶׁיִּתְרַחֲקוּ מִמֶּנִּי הַלְצִים, הִיָּה כִּדְאִי לִי לְהִתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשִׁים אֱלוֹ, כִּי זֶה יָמִים וְשָׁנִים אֲנִי עוֹסֵק לְבַעַר מִהָאֲרֻבַּע אַמּוֹת שְׁלִי כָּל מִיָּנִי לְצִים, וְתִהְיֶה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, זְכִיתִי שֶׁכָּל מִי שְׂאִינוּ אִישׁ מִיֵּשֵׁב, וְאִינוּ חֲפִץ בְּעֵבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, בּוֹרַח מִמֶּנִּי, אֲבָל עֲדִין נִשְׂאָרוֹ אֲצִלִּי כַּמָּה לְצִים שֶׁמְקַרְרִים אֶת הַתְּלִמִּידִים, וְעַכְשָׁו מַחְמַת שֶׁהִתְלַבְּשְׁתִּי בְּלְבוּשִׁים אֱלוֹ שֶׁל מְפָרְסִים גַּם הֵם בְּרַחוּ, עַל-כֵּן אֲנִי שֹׂמֵחַ מְאֹד מְאֹד, וְהִיָּה כִּדְאִי רַק בְּשִׁבִילֵם לְהִתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשִׁים אֱלוֹ".

לקוטי-מוהר"ן

אֵין יוֹם שֶׁלֹּא יִדְבַר מוֹהֲרָא"ש נ"י מִמַּעֲלַת לַמּוֹד "לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן" הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא, וְתַמִּיד מְעוֹרֵר אֶת תְּלִמִּידוֹ לְלַמֵּד הַרְבֵּה בְּסֵפֶר זֶה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: הֲלֹא רַבְּנוּ ז"ל אָמַר, שֶׁסֵּפֶר זֶה הוּא אֶתְחַלְתָּא דְּגֵאֲלָה, נִמְצָא שֶׁכָּל הַגֵּאֲלָה תְּלוּיָהּ בְּסֵפֶר זֶה, וְעַל-כֵּן מְדוּעַ לֹא נִלְמַד בְּסֵפֶר הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה?!

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, בְּלִי לַמּוֹד "לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן", אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיא בְּרִסְלָבֵר חֲסִיד כָּלֵל, שֶׁהוּא תְּלִמִּידוֹ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, כִּי הַכֹּל דְּמִיּוֹן גְּדוּל, לֹא כִּמוֹ שֶׁנִּהְיָג הַיּוֹם, שֶׁכָּל מֵאֵן דֵּהוּא שְׂאִינוּ יוֹדְעִים

בין ימינו לשמאלו קורא לעצמו ברסלבר חסיד, הלא התנא הקדוש
אומר (אבות, פרק ב'): "לא עם הארץ חסיד", מי שהוא עם הארץ,
ואינו לומד ספרו של רבנו ז"ל, אינו יכול לקרא לעצמו חסיד.

ותמיד מוכיח אותנו ואומר לנו: הלא בלי למוד ספר "לקוטי-
מוהר"ן אתם מטעים עצמכם מאד מאד, ואין לכם שיכות אל רבנו
ז"ל כלל, כי מי שרוצה לראות את רבנו ז"ל, ההכרח לו ללמד
בעקר את ספרו הקדוש והנורא "לקוטי-מוהר"ן", אשר פניו, שכלו
וחכמתו שם גנוזים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאדם צריך כל-כף לחזר ב"לקוטי-
מוהר"ן", עד שכשיחתכו לו גיד לא יצא דם רק "לקוטי-מוהר"ן",
כל-כף הרבה הוא צריך לחזר בספר הזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכים לחזר כל-כף הרבה בספר
"לקוטי-מוהר"ן", עד שאפלו כשיעירו אותו מתוך שנה עמקה,
וישאלו אותו איזה דבר מ"לקוטי-מוהר"ן", שיוכל להשיב תכף-ומיד
ללא שום גמגום.

[ובחסדו יתברך, זכה מוהרא"ש נ"י להקים תלמידים פאלו
שהם בקיאים ב"לקוטי-מוהר"ן" בעל-פה, מה שאין בכל אנשי
שלומנו, ודרך הרבה פעמים בשעה שלומד ברבים, כאשר מזכיר
את דברי רבנו ז"ל במקום אחר, הוא שואל ברבים בכל פעם את
אחד התלמידים, היכן זה ב"לקוטי-מוהר"ן", ועושה זאת כדי לחידד
את שכלם].

וספר הרבה מוהרא"ש נ"י, איך שהוא התמיד ב"לקוטי-
מוהר"ן", ואמר: הלא אין לך כל-כף הרבה שערות בראש כמו
מספר הפעמים שחזרתי על ה"לקוטי-מוהר"ן", וכמה פעמים נשמע
מפיו הקדוש, שגמר בכל יום ויום את כל ה"לקוטי-מוהר"ן" בשעת

התבודדות, הינו שעשה מכל ה"לקוטי-מוהר"ן" תפלות ובקשות מכל תורה ותורה, עד שבמשך היום עבר את כל ה"לקוטי-מוהר"ן", וכך המשיך שנים רצופות מלבד שהתמיד ב"לקוטי-מוהר"ן" פעמים אין מספר.

ופעם אחת ספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש רבי צבי מזידיטשוב ז"ל התפאר ואמר קדם הסתלקותו: רבי שמעון, מיט די זוהרים ווער האט אייך אזוי פיל געלערנט ווי איך, (רבי שמעון, עם הזהר, מי למד אתכם עוד כל-כך כמני), כי הוא זכה לסיים פעמים אין ספר את ספרי הזהר, וסיים מוהרא"ש נ"י: "כן אני יכול להתפאר ולומר: רבי, מיט'ן 'לקוטי-מוהר"ן' ווער האט אייך אזוי פוהל געלערנט ווי איך", (רבנו, עם ה"לקוטי-מוהר"ן" שלכם, מי למד אתכם כל-כך הרבה כמו שאני למדתי).

מוהרא"ש נ"י אמר, שאצלו היה מסדר ה"לקוטי-מוהר"ן" לסיומו בכל חדש, ודבר זה היה אצלו חק ולא יעבר עוד מימי בחרותו, ואף שהתבודד על כל ה"לקוטי-מוהר"ן" בכל יום ויום במשך שנים רבות, אבל ללמד את הספר הזה היה קבוע אצלו בכל חדש, ולמדו בעיון רב, ואף אחד לא ידע מזה, עד שבא אליו פעם אחת בחור אחד וישב עמו בחדרו, ודבר עמו בעבודת השם יתברך כדרך, וכשיצא מוהרא"ש נ"י לחוץ, פתח הבחור את ה"לקוטי-מוהר"ן" שלו, וראה מדבק עמוד אחד שבו היה לוח לסיים את ה"לקוטי-מוהר"ן" בכל חדש, והזדרז והעתיק לעצמו את סדר הלוח, ומוהרא"ש נ"י לא ראה את זאת, כי עד שנכנס הספיק הבחור להעתיק הכל.

ופעם אחר שנה לערך דבר מוהרא"ש נ"י עם הבחור הנ"ל, והיה בידו "לקוטי-מוהר"ן", ורצה מוהרא"ש נ"י להראות לו משהו, ואז ראה שעל הכריכה מבפנים רשום כל סדר הלוח לסיים "לקוטי-מוהר"ן" בכל חדש, והתפלא מוהרא"ש נ"י מאד מאד,

ושאלו: "מאין יש לך את הלוח הזה?" כי הוא ידע ששום בריה אינה יודעת מהלוח הזה, והתחיל הבחור לשחק, וספר לו מה שעשה, אז אמר מוהרא"ש נ"י: "בנראה כבר מסכימים מן השמים לפרסמו", ואז פרסמו, ומאז רבם של תלמידי "היכל-הקדש" מסיימים בכל חודש "לקוטי-מוהר"ן" בסדר זה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהלוח הזה מעלתו גדולה מאד מאד, כי באפן הזה יכולים לזכות לסיים בכל חודש את ה"לקוטי-מוהר"ן", ואם לא יכולים לסיים בכל חודש על-כל-פנים פעם בשני חודשים יכולים בודאי לסיים, ואפלו אם לא פעם בשני חודשים על-פי הלוח הזה, אזי פעם בשלשה חודשים מכרחים לסיים.

והסביר כיצד, ואמר: למשל ביום ראשון בחדש לומר מה ששייך ליום הזה, ואם לא הולך לו, הינו שלא יכול ללמד הכל, ילמד על-כל-פנים את חצי השעור, ויעשה לעצמו סימן שאוחז פה, למשל בתורה ג', הינו שלמד רק שתי תורות, ובחדש הבא ביום א' של החדש יתחיל תורה ג' וד', אבל למחרת ביום ב' של החדש יתחיל את השייך ליום ב', הינו מתורה ו', ובאפן הזה אם יזכה לסיים מה ששייך ביום ב' מה טוב, ואם לא, ילמד על-כל-פנים תורה ו' או יותר, ולחדש הבא ימשיך את התורות שחסר, ובאפן הזה יהיה לו בנגל לסיים בכל שני חודשים את ה"לקוטי-מוהר"ן" או לכל היותר פעם בשלשה חודשים, ובלי הסדר הזה יכולה לעבר שנה שלמה, ולא יזכו לסיים אפלו פעם אחת את ה"לקוטי-מוהר"ן".

ואמר מוהרא"ש נ"י: לכו ותשאלו את אנשי שלומנו הקוראים לעצמם "חסדי ברסלב", האם זכו לסיים פעם בשנה את ה"לקוטי-מוהר"ן", ואז תנכחו ותראו, שבעוונותינו הרבים, אפלו פעם בשנה לא גמרו וסיימו, ויש כאלו שאפלו בכמה שנים לא סיימו כלל.

ופעם בא אליו אחד מאנשי שלומנו, ושאלו מוהרא"ש נ"י:
 "כמה שנים אתה יודע מרבנו ז"ל?" ענה ואמר: "עשר שנים", ואז
 שאלו מוהרא"ש נ"י: "האם סימפת במשך הזמן הזה אפלו פעם אחת
 את ה'לקוטי-מוהר"ן?" ענה ואמר, שלא, אלא הוא רגיל להסתפל
 פה ושם, כך מנהגו כל השנים... ואז פנה מוהרא"ש נ"י אלינו
 ואמר לנו: "ראו מה קורה כאן, האדם הזה אויזו עצמו לברסלבר
 חסיד מבקק, ובמשך כל השנים האלו לא נשאו לבו לסיים אפלו
 פעם אחת את ה'לקוטי-מוהר"ן", וכן היה פעמים רבות, כשבאו
 אנשים להתופח עמו, אז שאלם מוהרא"ש נ"י את השאלה הנ"ל,
 כמה פעמים סימו את ה'לקוטי-מוהר"ן"... וראינו בעינינו את גדל
 הצחוק המכאיב.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שלומד בסדר הזה, אפלו שידלג בכל
 יום, אבל במשך שנים או שלשה חדשים כבר מכרח לסיים, והוא
 סדר נפלא.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אף שמוהרנ"ת ז"ל אחז מאד מלמוד
 כסדרן, זה שיף לכל הלמודים, אבל על ה'לקוטי-מוהר"ן, מתפשט
 עצמו הבעל-דבר כל-כף למנע את האדם מללמד, על-כן צריכים
 למצא נגדו כל מיני תחבולות, כי הבעל-דבר יודע שאם האדם ילמד
 "לקוטי-מוהר"ן", אין לו כבר מה לעשות עם האדם הזה, ועל-כן
 הוא מונע מאד מאד מלמוד "לקוטי-מוהר"ן".

ועל-כן צריכים עצות ותחבולות כנגדו, ובאפן הזה שילמד כל
 יום השיף ליום הזה, ואפלו אם חסרים כמה ימים, לעולם ילמד רק
 מה ששיף ליום הזה, אז באפן הזה במשך הזמן יהיה נעשה בקי
 ב'לקוטי-מוהר"ן" בעל-פה.

לוֹיָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר: כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ לְקַיִם מְצוֹת לְוַיַּת הַמֶּת, צָרִיךְ לְהִזָּהַר מְאֹד מְאֹד לֹא לְהִקָּל רֹאשׁוֹ אֲזוּ, רַק יַעֲמֵד שָׁם בְּאִימָה וּבִירְאָה, וְאִם מְזֻלָּזל בְּכַבּוּד הַנִּפְטָר וּמְדַבֵּר שָׁם דְּבָרִים בְּטָלִים, וּמְכַל שֶׁפֶן דְּבוּרֵי שְׁחֹק וְהַתּוֹל, יֵשׁ עָלָיו עֲנֵשׁ וְדִין גָּדוֹל בְּשָׁמַיִם, וְזֶה סוֹכֵב אֶפְלוֹ עַל סֵתֶם אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי, מְכַל שֶׁפֶן עַל תְּלִמִיד חָכָם, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ תוֹכֵעַ בִּיקְרוֹ.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהַעֲקָר בְּשַׁעַת לְוַיָּה לְהִרְהַר הַיֵּטֵב בְּתִשׁוּבָה וּלְפִתּוֹחַ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב אֶת דַּעְתּוֹ וּמַחּוֹ, וַיַּחֲשֹׁב כִּי זֶה סוּף כָּל הָאָדָם, וְגַם עָלָיו יַעֲבֹר בְּדִיוֹק כְּמוֹ שְׁעוֹבֵר עַל הַנִּפְטָר, וַיִּכְנִיֵס אֶת דְּבַר זֶה מְאֹד מְאֹד בְּלִבּוֹ וּבְדַעְתּוֹ, וְאֲזוּ כִּכְר לֹא יִהְיֶה לוֹ פְּנָאֵי לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים, וּמְכַל שֶׁפֶן לְשֹׁחַק בְּשֹׁחַק שֶׁל הַתּוֹל, חָס וְשָׁלוֹם.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י בְּשֵׁם מוהֲרַנְ"ת ז"ל, שֶׁפַּעַם דְּבַר מַעֲנִין מִיְתָה, וְאָמַר: אֶת הַכֹּל הוּא יָכוֹל לְתַאֲר לְעֲצָמוֹ, אֲבָל לֹא אֶת הַ"בְּרוּךְ הַבָּא" הָרֹאשׁוֹן בְּקָבֶר, מַה יִּהְיֶה? וְאִיךָ יִהְיֶה?

וְאָמַר עַל זֶה מוהֲרָא"ש נ"י: בְּשַׁעַת לְוַיָּה צָרִיכִים לְחַשֵּׁב הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב וְלוֹמַר לְעֲצָמוֹ: מַה חוֹשֵׁב עֲכָשׁוֹ הַנִּפְטָר? אֵיזָה צַעַר יֵשׁ לוֹ שְׁשׁוֹכֵב בְּאֵרוֹן, וְכֹלֶם עוֹמְדִים סְבִיבוֹ וּבּוֹכִים עָלָיו? ... וְכֵן יַחֲשֹׁב מַה חוֹשֵׁב הַנִּפְטָר בְּשַׁעַת שְׁמוֹכִילִים אוֹתוֹ? ! מַה חוֹשֵׁב הַנִּפְטָר בְּשַׁעַת שְׁקוֹבְרִים אוֹתוֹ? ! וְכִשְׁיִכְנִיֵס הָאָדָם אֶת זֶה בְּדַעְתּוֹ, לֹא יוֹכֵל לְתַאֲר לְעֲצָמוֹ אֵיזוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת פְּנִימִית תִּפְנֵס בּוֹ יוֹתֵר מְכַל סִפְרֵי הַמוֹסֵר, כִּי אֵינָה דוֹמָה רֹאֲיָה לְשִׁמְיָעָה.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י: הֲלֹא כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְהַתְּבוֹדֵד עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם, וּמְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמְסַפֵּר לוֹ אֶת כָּל נִגְעֵי לְבָבוֹ

ומכאוביו, ומתמיד בתורה הקדושה, ומקיים את המצוות בשמחה עצומה מדי יום ביומו, איזו נחת רוח יש לו אז, איזה תענוג נפלא יש לו אז, מכל שכן מי שזכה בחייו לעבר ולסים תנ"ך, משניות, בבלי, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, טור, שלחן ערוך וכו' וכו', אין לשער איזה מאשר הוא אז, שהתורה הולכת לפניו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שעקר מעלת הצדיקים השלמים היא, שתמיד זוכרים מאחריהם ומתכליתם הנצחית, כמאמרם ז"ל (מדרש קהלת): "והחי יתן אל לבו" — אלו צדיקים שנותנים את יום מיתתן על לבם, וזה מה שרבונו ז"ל מאיר בכל אחד ממקורביו האמתיים, שיזכר בכל יום ויום את אחרייתו ואת תכליתו הנצחית, ועל-כן מי שהוא מקרב אל רבונו ז"ל, הוא כבר ענין אחר לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי דרכו היתה עוד מימי קטנותו, שהיה ילד קטן בגיל שמונה תשע, שכבר אז היה הולך לכל לוויה שרק ראה ברחוב, ופעם אחת הלך עם לוויה עד בית החיים, וראה איך שקברו את הנפטר, (ואף שגרשו אותו החברא קדישא, כי היה אז בגיל צעיר, אף-על-פי-כן חזר בכל פעם, ומאז נחקק היטב היטב בלבו ונדעתו, מה הסוף של האדם? שמכניסים אותו בארבע אמות, ונשאר שם לבד בין אלפי מתים).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכים להזהר מאד מאד בשעת לוויה, לא לומר על הנפטר שבחים שאין בו, כי בזה מבישים אותו עד מאד, ואמר, שאין אתם יכולים לשער ולתאר לעצמכם את גדל הבושה והחרפה שיש לאדם בשעה שאומרים עליו שקרים, הינו שבחים שלא היו בו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אף שמצוות לוויה המת היא מצוה גדולה, הן מצד כבוד המת והן מצד כבוד החיים, אבל עקר שלמות המצוה

לָזְרוּ עֲצָמוֹ מְאֹד בְּשַׁעַת לְוִיָּה, כִּי רַבְּנוּ ז"ל אָמַר, שְׁמַת יֵשׁ לוֹ גְּאוֹת
אִם יֵשׁ לוֹ לְוִיָּה גְּדוּלָּה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אִם נִפְטָר הָיָה יְכוּל לְהִגְבִּיָּה אֶת עֲצָמוֹ
וּלְרְאוֹת מֵה קוֹרָה עִמוֹ, הָיָה מִסְתַּכֵּל מִי וּמִי בָּא לְלְוִיָּה שְׁלוֹ... וְסִיִּים:
עַל-כֵּן אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁמַכִּין אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מִימֵי חַיָּיו,
וְתָמִיד יַחֲשֹׁב עַל הַרְגַע הָאֲחֵרוֹן, אֵיךְ? וּמָה? וְהֵיכֵן? וְאִזּוֹ כְּבָר הָיָה
לוֹ יִשׁוּב דַּעַת אַחֵר, וְלֹא יַחֲפֹץ בְּכַבוֹד הַמְדָּמָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י עַל עֲצָמוֹ, כִּי הוּא מְבַקֵּשׁ תָּמִיד מֵהַשָּׁם
יְתַבָּרֵךְ שְׁבִלְוִיָּה שְׁלוֹ לֹא יִהְיֶה רַק שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּלִבָּד שֶׁהֵם נוֹשְׂאֵי
הַמְטָה, וְאִם הָיָה שֵׁיף שֶׁהַנִּפְטָר יִקְבֹּר אֶת עֲצָמוֹ, הָיָה מְעַדִּיף זֹאת
יּוֹתֵר, כִּי אֵינוֹ צָרִיף לְוִיָּה כָּלֵל.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לְהַכְלִיל לְגַמְרֵי בּוֹ יְתַבָּרֵךְ,
וְלִזְכוֹת לְקַבּוּרָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ, שֶׁרַק הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ טָפַל
בוֹ, אֲשֶׁרִי לוֹ!

מַחְלֻקוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁכָל אֱלוֹ הַחֻלְקִים עָלָיו, הֵם פְּגוּמִים
מְאֹד בַּפְּגָמֵי הַבְּרִית, "וּכְלָל זֶה תִּנְקָטוּ בְּיַדְכֶם — מִי שֶׁמְדַבֵּר עָלַי,
הַכֵּרַח לַעֲשׂוֹת בּוֹ בַּיּוֹם אֵיזוֹ עֵבֶרָה אוֹ בְּמַחֲשָׁבָה אוֹ בְּדַבּוּר אוֹ
בְּמַעֲשֵׂה, כִּי לֹא יִמְלֹט שְׁיַחֲלֵק עָלַי וַיְדַבֵּר רַע עָלַי, אִם לֹא שֶׁנִּכְשַׁל
בְּעֵבֶרָה, (וְכַמָּה פְּעָמִים הוֹכִיחַ לָנוּ בְּכַמָּה הוֹכְחוֹת עַל כַּמָּה חוֹלְקִים
שְׁלוֹ, אֵיךְ שֶׁהֵם פְּגוּמִים וּפְסוּלִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן).

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁכָל אֱלוֹ הַחֹלְקִים עָלָיו, הֵם בְּכָל־חֹטְאִים
 וּמַחְטִיאִים אֶת אַחֲרִים, כִּי, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, בְּדוֹר הַזֶּה עוֹבְרִים
 עַל בְּנֵי הַנְּעוּרִים נְסִיוֹנוֹת רַבִּים בְּכָל מִינֵי פְגָמֵי הַבְּרִית וּבַפְּרָטִיּוֹת
 בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר מְבִיאִים שָׁם כָּל מִינֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם בְּהַתְנַדְּבוֹת,
 וּבִידֵים מוֹשִׁיבִים אוֹתָם בֵּין יִשְׂרָאֵלִים, שִׁיתְּעַרְבוּ בֵּינֵיהֶם, רַחֲמָנָא
 לְצַלְן, וְהַנְּעַר נִכְשֵׁל עִם גּוֹיּוֹת בְּנֵאוּף, רַחֲמָנָא לְצַלְן, וּכְשִׁחֻזְרִים
 בְּתִשׁוּבָה וּמוֹצְאִים אֶת סִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, זֶה כָּל חַיּוּתָם וְזֶה מַחְזִיקָם,
 וְאַחֲר־כֵּן כְּשִׁשׁוּמְעִים שֵׁשׁ מַחְלֶקֶת עָלָיו וְעַל סִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, הֵם
 מַתְרַחֲקִים לְגַמְרֵי, נִמְצָא, שְׁכָל אֱלוֹ הַחֹלְקִים לֹא רַק שֶׁהֵם חוֹטְאִים
 בְּעֵצָמָם (כִּי אַחֲרֵת לֹא הָיוּ מְדַבְּרִים), אֲלָא גַם מַחְטִיאִים אֶת אַחֲרִים
 וּמוֹנְעִים אוֹתָם מִלְּחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה.

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁעָלָיו הַמְּלַחֲמָה מִבְּפָנִים וּמִבְּחוּץ, בַּחוּץ
 עוֹסֵק בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ לְהַפִּיץ דַּעַת רַבָּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וּלְגַלּוֹתוֹ וּלְפָרְסָם
 שֵׁשׁ רַבִּי כְּזֶה, רַבִּי רַחֲמָן כְּזֶה, וְלַהוֹרִיד אֶת הַשֵּׁם הָרַע שְׁגוּרָמִים
 אַחֲרֵים עַל רַבָּנוּ ז"ל, כִּי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת מִבְּחוּץ
 לְהַסְתִּיר אֶת רַבָּנוּ ז"ל, וְכָל אֶחָד מִסִּפְרֵי הַקְּדוּשִׁים וּשְׁקָרִים אַחֲרֵים עַל
 רַבָּנוּ ז"ל וְעַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַקְּדוּשִׁים, וּמוֹצִיאִים כָּל מִינֵי דְבוּרִים
 וְלִשׁוֹן-הָרַע, וּבְפָנִים הוּא עוֹסֵק בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ לְגַלּוֹת אֶת הַשְּׁקָר
 וְהַחֲנֹפֶה וְהַלִּיצְנוּת וְכוּ', שֶׁנִּתְלַקְטוּ כַּמָּה שׁוֹעֲלִים קִטְנִים וּמַחְבְּלִים
 בְּכַרְמִים, וְעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה זְמֵרֵי וּמִבְּקָשִׁים שְׂכָר כְּפִנְחָס, הֵם בּוֹרִים
 וְרִיקִים, וְהֵם מְדַבְּרִים בְּשֵׁם רַבָּנוּ ז"ל, כָּל פְּרָחַח כְּבָר נַעֲשֶׂה מְדַבֵּר.

וְאָמַר: אֲנִי בָּאתִי לְעוֹלָם לְהַאִיר אֶת אוֹר רַבָּנוּ ז"ל בְּכָל הָעוֹלָם
 בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ הַגְּדוּלָּה בְּיוֹתֵר, וְרָאָה הַסֵּמ"ךְ-מ"ם שְׂאִין לוֹ כְּבָר
 יַעֲצָה, כִּי מִי שֶׁרַק מְסַתֵּפֵל בְּתוֹךְ הַסִּפְרִים הַקְּדוּשִׁים, מַתְעוֹרֵר מְאֹד
 מְאֹד לְהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ, וְלִבּוֹ מִתְּלַהֵב בְּתִשׁוּקָה עֲצוּמָה, וְעַל-כֵּן הָעַמִּיד
 עָלֶי בּוֹרִים רִיקִים שְׁחוֹלְקִים עָלַי, וְלִבְסוּף הַבִּיאוּ כַּמָּה שׁוֹטִים עִם
 זְקָנִים לְבָנִים... וְאוֹמְרִים שְׁצַרִּיכִים לְצִיַּת אוֹתָם, (וּבִרְרֵ לָנוּ מוֹהֲרָא"ש

נ"י על כל זקן בפּרטינות מעשיו שעושה, וסיים: "גיי שיש מיט זיי",
 לך תתנצח עמָהם, כאומר: אנשים כאלו שמים נגדו.. פגומים כאלו,
 רחמנא לצלן).

וספר לנו מוהרא"ש נ"י הרבה מאד מאד על כל השתלשלות
 המחלקת עליו, שהתחילה רק מקנאה עורת, רחמנא לצלן, עד
 שנתפשטה בכל העולם כלו, ומי סובל? רק נשמות ישראל, כי לי
 בעצמי אינם יכולים לעשות דבר, אלא מעכבים את נשמות ישראל
 לחזר בתשובה ולהתקרב אל דעת רבנו ז"ל.

מוהרא"ש נ"י אמר, שזאת תדעו, שבכל מחלקת שאחד חולק
 על חברו, צריך להסתפל ולהתבונן היטב היטב, ואז תראו ותשפילו,
 שהכל רק מחמת קנאה, כי מקנא אולי יש לשני יותר כבוד ממנו, או
 אולי מרויח יותר כסף ממנו וכדומה, ורק על קטב זה כל המחלקת.

וכמה פעמים הגביה מוהרא"ש נ"י דולר ירק לפנינו ואמר:
 אתם רואים, כל המחלקת מסתובבת רק סביב הדולר הזה, שכל
 אחד חושב שהשני מצליח להשיג דולר יותר.

מוהרא"ש נ"י מזהיר אותנו תמיד, שנתרחק מכל מיני מחלקת,
 ותכף פשרואים אדם קשה, צריכים לעזוב אותו ולברח ממנו כמו
 שבורחים מאש ממש, וצוה אותנו שלעולם לא נתערב בשום מחלקת
 על שום אדם שבעולם, ומכל שכן שלא תמצא חתימתנו לרעה על
 שום בר ישראל, ואפלו שיבואו מלאכים ויאמרו שצריכים לחתם
 נגד איזה בר ישראל, עלינו להזהר בזה מאד מאד.

מוהרא"ש נ"י אמר: מי שנוזהר מאד ממחלקת ובורח ממנה,
 אז השם יתברך בעצמו ישמר אותו, ואינו צריך לדאג כלל, כי
 פעמים רבות נעשות מריבות באיזו שכונה בין השכנים או באיזה
 בית-מדרש או באיזו ישיבה וכולל, וצריך לשמר את עצמו מאד

מאד שלא יהיה מערב ביניהם כלל, לשום צד שבעולם, ומכל שכן שלא יתן חתימתו נגד בר ישראל כלשהו, ואף שיקפחו לו על-ידי-זה פרנסתו אל יביט על זה, כי השם יתברך לא יעזב אותו.

ותמיד מוהרא"ש נ"י חוזר על המדרש (פרשת קרח): בית-דין של מטה אינו מעניש רק כשנעשה בן שלש-עשרה, בית-דין של מעלה אינו מעניש רק כשנעשה בן עשרים, אבל על המחלקת אפלו תינוק בן יומו מת ונעקר מהעולם.

ופעם הדפיס אברך איזו מודעה וכתב חרופין וגדופין נגדו ונגד הספרים הקדושים שזכה לחבר, ומחמת שהאברך הזה היה פעם מקרב אל מוהרא"ש נ"י, והוא קרבו אל דעת רבנו ז"ל, על-כן חמל עליו מאד וכתב לו מכתב, ובקש ממנו שיפסיק, כי אם לא מרה תהיה לו באחרונה, וכתב לו שם את המדרש הנ"ל, שאפלו תינוק בן יומו מת, והאברך לא צית אותו, אדרבה יצא כנגדו בחצפה גסה יותר, ולא עברו ימים מועטים ואשתו ילדה תאומים ובאותו יום שנוולדו מתו, רחמנא לצלן.

והאברך השוטה הזה במקום לשוב בתשובה, ולהתבונן על מה ולמה מגיע לו דבר זה, תלה את הכל בסברה שהאחות בבית-החולים לא נזקרה, ועשה משפט נגד בית-החולים, וכמוכן יצא רק רוח והבל... כי היתה שם יד השם ולא יד בית-החולים...

ופעמים רבות מבקש מאתנו מוהרא"ש נ"י ומזהירנו מאד מאד, ואומר לנו בזו הלשון: "נעמט זיך פאר מיר גישט אן", אל תמחו בשבילי, לי, ברוך השם, יעזרו מן השמים, "פאר מיר וועט מען זיך פון הימל אן נעמען".

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת נכנס אחד מאנשי שלומנו לאיזה בית-הכנסת להתפלל, והיו שם כמה לצים, וביניהם היה

גם אחד עז פנים גדול ומתנגד לרבנו ז"ל, והתחיל להתלוצץ מזה האיש מאנשי שלומנו, וחרף וגדף את רבנו ז"ל ברבים, רחמנא לצלן, והלצים רצו מאד שתתהוה מחלקת למען יהיה להם במה להחיות את עצמם, ענו ואמרו לו לזה מאנשי שלומנו: "אם זה היה הרבי שלנו והיינו שומעים בזיונות כאלו, היינו נותנים לו שתי סטירות, ואתה שותק"? ...! והשיב זה מאנשי שלומנו בתמימות: "הרבי שלכם אינו מכר בשמים כלל, ועל-כן אם אתם לא תמחו ותענישו את המדבר עליו, אזי אף אחד לא יעשה דבר זה, אבל, ברוך השם, הרבי שלנו מאד מאד מכר בשמים, ועל-כן משמים כבר ימחו בשבילו, וועט מען זיה אן נעמען פאר איהם, ולא אני"...

והוסיף מוהרא"ש נ"י: "ברוך השם, אני מכר בשמים ומן השמים כבר ימחו בשבילי, ועל-כן אתם ראו לברח מכל מיני מחלקת וסכסוכים".

ומוהרא"ש נ"י אמר: מי שבורח ממחלקת תמיד בין בביתו, בין בדרך, בין בחנות ובין בכל מקום, האדם הזה דיקא ירגיש ערבות ונעימות גן-עדן בזה העולם ממש, כי המחלקת באה מלהט החרב המתהפכת ששמו לפני פתח גן-עדן שלא יכנסו, ועל-כן כששומר את עצמו ממחלקת, אז להט החרב המתהפכת לא נוגעת בו, והוא נכנס בחיים חיותו בגן-עדן, השגת אלקותו יתברך.

מופתים

מוהרא"ש נ"י אמר, אם זוכים להתקרב אל אנשי אמת המסתובבים בין אנשי שלומנו היקרים, עובדי השם האמתיים,

ומתבוננים בהם היטב, ומסתכלים בעין אמתית, אז יכולים לראות אצלם מופתים כמו אצל הצדיקים הקדמונים, ותמיד רגיל על לשונו לספר מה שאמרו פעם אנשי שלומנו לרבנו ז"ל, שבני-אדם אינם מאמינים שיש גם היום צדיקים גדולים, ואמר על זה רבנו ז"ל, שזוהי כפירות ואפיקורסות לומר דבר כזה, כי כמו שהשם יתברך הוא נצחי, כמו-כן גם הצדיקים הם נצחיים ובכל דור ודור יש צדיקים קדושים היכולים להראות מופתים.

מוהרא"ש נ"י אמר, העקר לזה הוא אמונת חכמים, להאמין שבבוריהם ומעשיהם אינם פשוטים כלל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן מ"ב), ואז כשסתכלים עליהם באפן פשוט ותמים כזה, אזי רואים אצלם תמיד מופתים, ובדבורים שמדברים ובמעשיהם שעושים מבינים שיש בזה כונה עליונה, ואז דיקא זוכים לראות אותות ומופתים כמו אנשי מדינות קיר"ה דווין, שהם תמימים וישרים, כמו שספר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קפ"ו).

וספר מוהרא"ש נ"י בשם הצדיקים הקדושים, שאמרו, שכל מה שמספרים בשם הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, צריכים להאמין, ואף שלא היה דבר כזה, בנדאי היה יכול להראות דבר כזה, וספר על זה ספור נפלא, שפעם אחת נסע הרב הקדוש השור שלום מבעלז, זכותו יגן עלינו, עם חברו אל ה"חווה מלובלין", זכותו יגן עלינו, ובדרך ספרו מעשיות מהבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, ובתוך הספורים ספר אחד מהחבריא ספור כזה, שבעיר קיטוב היה גר תלמיד חכם אחד, והיתה דרכו להציק ולצער את הרב הקדוש רבי גרשון קיטובער ז"ל, והיה מבהוה ומחרפהו ומצערו עד מאד, פעם בא הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, אל העיר קיטוב, לבקר את גיסו רבי גרשון ז"ל.

וספר לפניו את כל לבו, שהלה רודף אותו ומצערו עד מאד, וקשה עליו לסבל את זאת, והלך הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן

עלינו, אל התלמיד חכם, וקרא לו אל חדר מיוחד, והתחיל להוכיחו: "היתכן שרודף את גיסו, ומה חטא ומה פשע שאתה רודף אותו כל-כף?" והשיב לו התלמיד חכם: "על כמה חסרונות שיש לרבי גרשון ז"ל", השיב הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו: "הן לו יהי כדבריהך, האם אתה נקי לגמרי מחסרונות?" והשיב: "כן, אני נקי מכל מיני חסרונות, ואינם בי כלל".

ואז חזר הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, ושאל אותו: "לו יהי כדבריהך, אבל מחטאות הנעורים אתה נקי?" והשיב לו התלמיד חכם: "כן, אני נקי", ואז חזר הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, ושאל אותו: "הלא כתיב: 'אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', דקאי על חטאות נעורים", ענה ואמר התלמיד חכם: "אבל אני נקי מזה", והבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, אמר לו: "אף-על-פי-כן ראה לפשפש במעשיך אולי תמצא", ענהו התלמיד חכם: "לא נמצא בידי שום חטא ופשע", והתעקש, אז ענה ואמר לו הבעל-שם-טוב הקדוש: "ואת אשר עשית עם הנכרית פלונית ופלונית במקום פלוני ופלונני, זה כבר שכחת?" והשיב התלמיד חכם בחצפה: "כל זה אינו אמת כלל", והשיב לו הבעל-שם-טוב הקדוש: "ומה תעשה אם אביא לכאן את הערלית ותעיד בך", (אף שכבר מתה מזה כמה שנים), והשיב בעזות: "תביא ותביא, איני מפחד כלל מכם".

ועצם הבעל-שם-טוב הקדוש את עיניו הקדושות, ופתחם, והנה עומדת שם הערלית ומספרת בפרטיות את כל הספור וכו', והתלמיד חכם התעלה מרוב פחד ובושה, וכשהעירו אותו מעלפונו, אז התחיל לבכות, ובקש מהבעל-שם-טוב הקדוש תשובה.

כל זה ספר אחד מהחבריא, והיה ביניהם שם אברהם אחד, ענה ואמר להם בזו הלשון: "נו, אז איך גלייב נישט די מעשה בין איך נישט קיין אפיקורס", (נו, אם איני מאמין לספור הזה, אני לא

אפיקורס), אז ענה הרב הקדוש השר שלום מבעלז ז"ל ואמר לו: "אם-כן, גם אתה אינך נקי לביתך, וגם אתה חטאת בכזה", והתחצף האברך נגדו ואמר: "שקר הוא", אז השיב לו השר שלום ז"ל: "אם גם אתה תעמד בעזותך ושקר תעני, אז גם נגדך תבוא ותתיצב הערלית אשר חטאת אתה" וכו', אז נבהל האברך מאד, והתחיל להתביש ואמר: "רבי, אל תעשו דבר, אני מתחרט וימחל לי רבנו".

וסים מוהרא"ש נ"י: "גם היום יש בין אנשי שלומנו היקרים, שיכולים לעשות דבר כזה לגלות ולפרסם דבר מה שנעלם ונסתר מפני בני-אדם" וכו', (וישב שם אחד מהצד ונעשה אדם מאד, ובאמת כל השיחה הקדושה נתהוה על ידו, כי הוא לא בא אל סעדה שלישית, ושאלו מוהרא"ש נ"י, היכן היה, והשיב מה שהשיב וכו', ואז התחיל מוהרא"ש נ"י לדבר ממעלת הזוכה להתחבר עם אנשי שלומנו היקרים האמתיים, ובודאי יש ביניהם חדושים נפלאים, אשר יכולים להראות אותות ומופתים).

והאריך מוהרא"ש נ"י ממעלת אנשי שלומנו היקרים האמתיים, ואמר: הלא מי שמתבודד תמיד ימים ושנים ומתמיד בתורה בהתמדה עצומה, ומטייל בכל חלקי התורה הקדושה, והוא דבוק בו יתברך בדבקות אמת, גם הוא יכול לעשות אותות ומופתים.

ועל-כן אשרי מי שמתחבר אל אנשי שלומנו היקרים, ובא תמיד ביניהם, ושומע מה ששומע, ועל-ידי-זה נתעורר בתשובה וחוזר אליו יתברך.

[ובאמת הלביש את עצמו בספור זה, כי כפי הנראה והמוכן נגע להוא בנקדתו וכו', ורמז לו, שתמיד יסתובב רק אצל אנשי שלומנו היקרים האמתיים היכולים לעשות גם לו טובה נצחית].

והמשיך מוהרא"ש נ"י בדבורים נפלאים בענין מופתים על-פי
 מה שאמר רבנו ז"ל (בלקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן מ"א), לפעמים
 השם יתברך עושה מופתים על-ידי הפעלי פוסקים בבחינת: "מופתיו
 ומשפטי פיהו", שעל-ידי משפטי פיהו שפוסק הלכה שתהיה כך,
 אזי כמו שנתקבלת ההלכה שלו, כמו-כן יש לו כח לפסק שיהיה
 כך ויעשה מופת.

מוהרא"ש נ"י אמר על זה, שבודאי זה סוכב היום על אנשי
 שלומנו היקרים המתמידים בלמוד הפוסקים, וטוב לבקש מכל אחד
 ברכה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב החסיד רבי אפרים מפשדבורז' ז"ל
 (בעל המכתבים ענג שבת), שהיה מאנשי שלומנו היקרים, היתה
 דרכו להזכיר עצמו תמיד אצל אנשי שלומנו, והיה אומר, שבודאי
 כל אחד מאנשי שלומנו המקרב אל רבנו ז"ל יכול לעשות מופתים.

וסים מוהרא"ש נ"י, כי הוא בעת בחרותו היה מזכיר את עצמו
 תמיד אצל הגאון הצדיק רבי משה פיינשטיין, בעל ה"אגרות משה",
 כי מאחר שנתקבל בעולם לפוסק מבקק, והוא למד בבית מדרשו,
 על-כן היתה דרכו להזכיר את עצמו תמיד לפניו, כדי לקיים את דברי
 רבנו ז"ל הנזכרים, שגם בעלי הפוסקים יכולים לעשות מופתים.

[ובענין אותות ומופתים שזכינו לראות אצל מוהרא"ש נ"י עין
 בעין, כמו אצל הצדיקים הקדמונים יבאר במקום אחר, ממש פלאי
 פלאות, לא יכילהו הכתב, וכל האנשים שקרו אצלם המופתים עדין
 חיים וקיימים, ויכול לספר כל אחד מה שקרה עמו].

מחשבות זרות

מוהרא"ש נ"י אָמר: כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל, אִזְ צָרִיךְ לְבַטֵּל כָּל מִינֵי מַחְשְׁבוֹת אַחֲרוֹת, וְרַק יִדְבֵּק עֲצֻמוֹ בְּתוֹךְ תְּבוּת וְאוֹתִיּוֹת הַתְּפִלָּה, וַיִּכּוֹן פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת מֵה שְׂאוֹמֵר, וַתְּפַלְתוּ תְהִיָּה מִמֶּשׁ כְּמוֹ מִי שֶׁמְדַבֵּר נֶכַח הַשֵּׁם, וְלִקַּח לְדַגְמָא: "אַתָּה הוֹי"ה לֹא תִכְלֹא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי, חֲסִדְךָ וְאַמְתָּךְ תָּמִיד יִצְרוּנִי", וְאָמְרוּ בְּחֵן נִפְלֵא מִמֶּשׁ, כְּמִי שֶׁמְדַבֵּר אֶל חֲבֵרוֹ בְּלִשׁוֹן נוֹכַח, וְאָמַר שֶׁכֵּן צָרִיכָה לְהִיּוֹת כָּל תְּפִלָּה בְּלִשׁוֹן נוֹכַח מִמֶּשׁ: "בְּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם" וְכוּ', וְזוֹ שְׁלֵמוֹת הַתְּפִלָּה, שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה אַחַד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשַׁעַה שֶׁמִּתְפַּלֵּל.

מוהרא"ש נ"י אָמר, אֲשֶׁר בְּשֶׁבִיל זֶה כְּדָאֵי לְהַתְפַּלֵּל תָּמִיד רַק מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה רוֹאִים לְכָל הַפְּחוֹת אֶת תְּבוּת וְאוֹתִיּוֹת הַתְּפִלָּה, וְזֶה יִזְכִּירוּ תָּמִיד אֶת פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת, וְהִלְבִּישׁ אֶת זֶה בְּפִסּוּק (אֶסְתֵּר ט'): "וְאָמַר עִם הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הִרְעָה", כְּשֶׁאָדָם אוֹמֵר וּמִתְפַּלֵּל בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר, אִזְ תָּשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הִרְעָה, וַיִּסּוּרוּ מִמֶּנּוּ כָּל הַמַּחְשְׁבוֹת הַזָּרוֹת, כִּי כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל בְּתוֹךְ הַסְּדוּר, אִזְ בְּנִקְל לֹא לְבַטֵּל הַמַּחְשְׁבוֹת הַזָּרוֹת.

מוהרא"ש נ"י אָמר, שֶׁאֶפְלוֹ כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל בְּתוֹךְ הַסְּדוּר צָרִיךְ לְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁיִּכּוֹן פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת, מְכַל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּעַל-פֶּה, יִהְיֶה בְּטוֹחַ שֶׁמִּחֲסִיר תְּבוּת הַרְבֵּה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י מְקַפֵּיד מְאֹד מְאֹד לְהַתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא, וּבִפְרָטִיּוֹת בְּסְדוּר שְׁכָתוּב שֵׁם הוֹי"ה בְּרוּךְ הוּא מִפְּרָשׁ, וְלֹא שְׁנֵי יוֹדִין זֶה עַל יַד זֶה, וְאָמַר, שְׁזֶה מְסַגֵּל מְאֹד מְאֹד לְטַהֲרַת הַמַּחְשְׁבוֹת, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה רוֹאֵה תָּמִיד אֶת שֵׁם הוֹי"ה לְפָנַי עֵינָיו, בְּבַחֲיַנַּת: "שְׁוִיִּתִּי הוֹי"ה לְנִגְדֵי תָּמִיד".

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בא אחד מאנשי שלומנו לפני רבנו ז"ל, והתאונן לפניו שיש לו מחשבות זרות בתפלה, והמחשבות הזרות מבלבלות אותו מאד, והשיב לו רבנו ז"ל: "נעמט מען דאס אן פאר א פפרת עון", (לוקחים זאת לכפרת עון), וחיך קצת, והסבירו מוהרנ"ת ז"ל, כי הלא באמת המחשבות הזרות הן בעצמן עוונותיו, כי על-ידי שחטא ופשע לפניו יתברך, על-ידי-זה נהווה לו כל המחשבות הזרות (עין חיי מוהר"ן סימן תק"צ — דפוס חדש).

וסיים מוהרא"ש נ"י: נמצא לפי זה, שיכול כל אחד ליידע את עוונותיו במה חטא ובמה פגם, כי מאחר שכל המחשבות הזרות שבאות בתפלתו הן עוונותיו, אזי יכול לבחן באיזה חטא חטא.

מוהרא"ש נ"י אמר, שמחשבות זרות בתוך התפלה אין הן רק סתם מחשבות והרהורים, חס ושלום, אלא אפלו אם חושב דברים קדושים בתוך התפלה, ועושה לעצמו תכניות באמצע התפלה, כמה ילמד היום וכמה מצוות יקיים, זה גם-כן כבר נקרא מחשבות זרות, כי בשעת התפלה צריכים לחשב רק מהתפלה, מתבות ואותיות התפלה, ולחשב ולכוון פרוש המלות, כי הרי מדבר נכח פני השם ממש, ותכף-וימיד כשמפריד מחשבתו מהתפלה ומהשם יתברך, זה כבר נקרא מחשבות זרות.

וספר מוהרא"ש נ"י בשם רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל (בעל מחבר ספר "באור הלכות"), שאמר פעם: "משיח וועט האבן א שווערע ארבעט אריין צו ברענגען אין אמענטש זאל האבן איין ריינע שמונה-עשרה", (משיח תהיה לו עבודה קשה להכניס באדם שיתפלל שמונה-עשרה אחד נקי בלי מחשבות זרות), כי זו העבודה הקשה ביותר, שיעבר האדם תפלה אחת בלי מחשבות זרות.

ורבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל'), כי כל המחשבות הזרות באות ומשמיעות עצמן בשעת התפלה דיקא.

וכן ספר מוהרא"ש נ"י בשם רבנו בעל ה"תולדות יעקב יוסף", זכותו יגן עלינו, שהתבטא פעם: "אני יכול לעשות יותר בנקל עשרה פלפולים קשים, מאשר להתפלל שמונה-עשרה אחד נקי בלי מחשבות זרות", וכשבא אל הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, האיר בו גלוי אלקות כזה, עד שהתפלל בלי מחשבות זרות.

מוהרא"ש נ"י אמר, שרואים דבר פלא, איך שדיקא בשעת התפלה באות ונכנסות כל המחשבות הזרות והמחשבות הטורדות, הן בשעת התפלות הקבועות, והן בשעת ההתבודדות, ומזה רואים את גדל מעלת התפלה, כי אחרת לא היו מבלבלות אותו כלל, ועל-כן החכם המשכיל באמת, עליו להתגבר על כל המחשבות הזרות, ולצמצם עצמו דיקא בתוך תבות התפלה, וירבה להתפלל עמו יתברך, הן בשיחה בינו לבין קונו והן בתפלות הקבועות, שיתפלל לאט לאט, ויקשר מחשבתו אל דבורו, ואז יזכה שיאיר עליו אור נורא ונפלא עד מאד בהארת האין סוף ברוך הוא.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאצל אנשי שלומנו האמתיים ראו נפלאות בעבודת התפלה, איך שהתפללו במתיקות ובחן של אמת ובדבקות נפלאה, לאט לאט, מלה במלה, מיין מתיקין (המובא בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ'), והתנועות של נגון התפלה היו יוצאות מעמק הלב בלי שום קול רעש כלל, (ודבר זה רואים ממש אצל מוהרא"ש נ"י בסדר תפלתו בדבקות ובנגון).

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בא אחד אל מוהרנ"ת ז"ל ושאל אותו עצה: "האם להתפלל במהירות, ועל-ידי-זה לא יהיה זמן למחשבות זרות להפגס במח מחשבתו, או שיתפלל לאט לאט?" והשיב לו מוהרנ"ת ז"ל: "יותר טוב שתתפלל לאט לאט, ובאפן הזה תשבר את המחשבות הזרות שלך, מאשר תתפלל כל התפלה במהירות עם מחשבה זרה אחת", כי כשמתפלל האדם לאט לאט,

אֶפְלוּ כְּשֶׁתִּכְנַסְנָה בּוֹ מַחְשָׁבוֹת זְרוֹת, יִזְכִּיר לְעַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם אִיפֹה
הוּא וּמָה הוּא חוֹשֵׁב? אָבֵל כְּשִׁיתְּפַלֵּל בְּמַהֲירוֹת, הוּא יְכוּל לְעַבֵּר
אֶת כָּל הַתְּפִלָּה בְּמַחְשָׁבָה זְרָה אַחַת, וְלֹא יִדַע אֶפְלוּ שֶׁעֲבָרָה תְּפִלָּתוֹ
בְּמַחְשָׁבָה זְרָה.

וְעוֹד הָאָרִיךְ מוֹהֲרָא"ש נ"י הִרְבֵּה מְאֹד עַל מַעֲלַת הַמְתַּפְּלֵל
תְּפִלָּה נְקִיָּה בְּלִי מַחְשָׁבוֹת זְרוֹת, וְדַבֵּר דְּבוּרִים נְפִלְאִים מְזֵה, אֲשֶׁרֵי
הַשׁוֹמְעִים!

מְנוּחָה

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׂרוּאִים שָׁכַל אֶחָד מִשְׁתּוֹקֵק לְזִכּוֹת
לְמְנוּחָה בְּחַיָּו, וּבְאַמַּת אֵין לָךְ אָדָם שֶׁתְּהִיָּה לוֹ מְנוּחָה, פִּי תָמִיד
הוּא רוֹדֵף וְנִרְדָּף, הֵן מְצַד עֲצָמוֹ וְהֵן מְצַד אַחֲרִים, וְהוֹכִיחַ מְאֹד מְאֹד
אֶת הַבְּחוּרִים וְאָמַר לָהֶם: "הֲלֹא דִיְקָא בִּימֵי בְּחָרוּתְכֶם אֲזִי הוּא הַזְּמַן
הַטּוֹב בְּיֹתֵר לְהִשְׁתַּלֵּם, אִם זֹכִים לְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן כְּדָבְעִי".

וְאָמַר לָהֶם מוֹהֲרָא"ש נ"י: "אֵל תַּחֲשָׁבוּ שֶׁכְּשֶׁתַּחַתְּנוּ תְּהִיָּה
לְכֶם מְנוּחָה, אֲדַרְבֵּה אֲזִי יִתְחִילוּ הַבְּלָבוּלִים וְהַטְּרָדוֹת פִּי כַּמָּה וְכַמָּה,
כִּי יְהִיָּה עֲלֵיכֶם עַל הַפְּרִנְסָה וְטְרָדוֹת הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים, וּבְרִיאוֹת הַגּוּף,
וְחַתְנוֹת וְשִׁמְחוֹת וּבְקוּרִים אֶצֶל מִשְׁפָּחוֹת וְקְרוֹבִים כְּנֶהוּג".

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׂאֵם נִתְבוֹנֵן נִרְאָה, שְׂאֵין שׁוּם נִבְרָא בְּעוֹלָם
שֶׁתְּהִיָּה לוֹ מְנוּחָה, מִהֵיתּוֹשׁ הַקָּטָן בְּיֹתֵר עַד הַחֲזִיָּה הַגְּדוֹלָה בְּיֹתֵר,
אֵין לָהֶם מְנוּחָה, וְתָמִיד רָצָה הַחֲזִיָּה וְרוֹדֶפֶת אַחַר אֲכִילָתָהּ, וְכֵן בּוֹרַחַת
מִפְּנֵי אֵימַת הַמִּפְּגִיעַ עָלֶיהָ.

והמשיך מוהרא"ש נ"י, שְהֵלֵא נְתַבּוּנָן, הָרִי אֶפְלוּ יְתוּשׁ קָטָן
 רֵץ עַל הַרְצָפָה לְכָאן וּלְכָאן וּמְחַפֵּשׁ מִשְׁהוּ, אוֹכֵל וּבוֹרֵחַ שְׁלֵא יִדְרֹכוּ
 עָלָיו, תָּמִיד רוֹדֵף וְאִין לוֹ מְנוּחָה, וְכֵן עֲכָבֵר תָּמִיד רֵץ מִמְקוֹם לְמְקוֹם
 וְכוּ', וְכֵן כָּל חַיָּה אִין לָהּ מְנוּחָה, מִכָּל שְׂכָן שְׂאָדָם נִבְרָא אִין לוֹ
 מְנוּחָה וְהוּא תָּמִיד נִרְדָּף, וְעַל־כֵּן מֵה שְׂיָף לְחַפֵּשׁ מְנוּחָה, הֵלֵא אִין
 זוֹכִים לָזֶה.

מוהרא"ש נ"י אָמַר, כִּי עָקֵר הַמְּנוּחָה זוֹכִים רַק עַל־יְדֵי שְׁהָאָדָם
 מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה מִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ
 אָמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי שְׂיָף לּוֹמֵר שְׂיֵשׁ לוֹ מְנוּחָה, כִּי מֵאַחַר
 שֶׁהוּא תָּמִיד דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, מֵה שְׂיָף לְהִיּוֹת נִרְדָּף וְרוֹדֵף?!

וְהוֹכִיחַ מוהרא"ש נ"י אֶת אֶחָד שְׁמַבְלֵה אֶת הַזְּמַן, וְאָמַר לוֹ:
 "רְאֵה, דְּבַרְנוּ בְּתַחֲלַת הַשָּׁבוּעַ, שְׁמַה שְׁתַּזְכֶּה לְחַטֵּף בַּיּוֹם הַהוּא, זֶה
 יִשָּׂאֵר לָךְ, וּמֵאֲזִי שְׁדַבְּרָתִי עִמָּךְ, כָּבֵר עֲבַר שָׁבוּעַ, הָרִי לָךְ לֹא רַק הַיּוֹם
 הַהוּא עֲבַר, אֲלֵא גַם שָׁבוּעַ שְׁלָם, וּמֵה פְּעֻלַּת עַם הַטְּרָדוֹת וְהַבְּלוּלִים
 שְׁלָךְ, שְׁאַתָּה רוֹצֵה לְהַפְטֹר מִיָּמֵי הַבְּחָרוֹת וְלִזְכוֹת לְמְנוּחָה? ! אֲדַרְבֵּה
 כָּל הַשָּׁבוּעַ הַיִּיתָ כָּל־כָּף טְרוּד וְשָׁבוּר, וְלֹא זָכִיתָ לְקַצֵּת מְנוּחָה."

מוהרא"ש נ"י אָמַר: "כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ דְּבַר זֶה, שְׁהַהֲכִיר בְּזֶה
 הָעוֹלָם שְׁלֵא תִהְיֶה לוֹ מְנוּחָה, אֲזִי בְּתַקְוָה דְּחִקוּתוֹ וּבְלְבוּלָיו זוֹכֵה
 לְחַטֵּף טוֹב אִמְתִּי וְנִצְחִי, אֲשֶׁרִי לוֹ!"

וּסְפַר מוהרא"ש נ"י בְּשֵׁם הָרַב הַקְּדוֹשׁ מִקְאָצֵק ז"ל, שְׁפָרַשׁ אֶת
 מֵאֲמַר הַתְּנַא: "אֵל תֹּאמַר לְכַשְׁאֶפְנָה אֲשֶׁנָּה שְׁמָא לֹא תִפְנָה", הִינוּ
 שְׁלֵא תֹאמַר "כְּשֶׁאֶפְנָה" וְתִהְיֶה לִי מְנוּחָה וְשְׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ, אֲזִי "אֲשֶׁנָּה"
 וְאֶלְמַד, "שְׁמָא לֹא תִפְנָה" — שְׁמָא אַתָּה אָדָם כְּזֶה שְׁנִבְרָא בְּזֶה
 הָעוֹלָם, שְׁ"לֹא תִפְנָה" — שְׁאֵף פַּעַם לֹא תִהְיֶה לָךְ שְׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ
 וּמְנוּחָה, וְעַל־כֵּן חַטֵּף בְּכָל יוֹם וַיּוֹם דִּיקָא מִתּוֹךְ בְּלְבוּלִיךְ.

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁהַצְדִּיקִים גַּם בְּעוֹלָם הַבָּא אֵין לָהֶם מְנוּחָה, כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל הַקְדוּשִׁים עַל-פִּי: "יִלְכוּ מִחֵיל אֶל חֵיל", כִּי עוֹלָיִם תָּמִיד לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה בְּמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת, וְעַל-כֵּן גַּם בְּזֶה הָעוֹלָם, אַף שֶׁהֵם דְּבָקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה, אֵין לָהֶם מְנוּחָה, כִּי תָמִיד רוֹצִים לְהַגִּיעַ לְהַתְגַּלוּת יוֹתֵר גְּדוּלָּה, וְעַל-כֵּן הֵם מְתִינְעִים מְאֹד מְאֹד בֵּין בְּתוֹרָה, בֵּין בְּתַפְלָה וּבֵין בְּהַתְבּוּדוֹת וּבִיחּוּדִים, כְּדֵי לְזַכּוֹת לְהַגִּיעַ יוֹתֵר קָרוֹב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכֵן לְעוֹלָם, וְעַל-כֵּן גַּם לָהֶם אֵין מְנוּחָה.

וְהַכֵּלָל, שְׂאֵין מְשַׁג כְּזֶה לְאָדָם שְׂיֹאמֵר שְׂרוּצָה מְנוּחָה, וְעַל-פִּי-רֹב רוֹאִים שְׂבִנֵי-אָדָם טְרוּדִים עַד מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְתָמִיד אוֹמְרִים: כְּשִׁזְכוּ לִימֵי שִׁיבָה אֲזַיְנוּחוּ וְכוּ', וְכִשְׂכָּבְרָה זֹכִים לְבוֹא לִימֵי שִׁיבָה, אֲזַי מִתְחִילִים עִמָּהֶם צְרוּת וְיִסּוּרִים אַחֲרֵים, כָּל מִינֵי מַכְאוּבִים וּמְחֻשִׁים וְכוּ', וְכֵן הַשְּׁעֵמוּם שְׂאֵין לָהֶם עִם מִי לְדַבֵּר, הַיְלָדִים גְּרִים רַחוּק מֵהֶם, וְהֵם יוֹשְׁבִים בְּבִדּוּדוֹת שְׂבוּרִים וְרְצוּצִים, וְאֲזַי הֵם מִתְחַרְטִים עַל יְמֵי נְעוּרֵיהֶם.

וְסִיִּם מוהרא"ש נ"י וְאָמַר לְבַחֲוֵרִים: "רְאוּ לְהַתְמִיד בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה דִּיקָא עַכְשָׁו בִּימֵי נְעוּרֵיכֶם, וְאֲזַי כְּשִׁתְּזַדְּקֵנוּ לֹא תִתְחַרְטוּ עַל יְמֵי נְעוּרֵיכֶם".

וְהַתְּאַנַּח מוהרא"ש נ"י וְאָמַר לְבַחֲוֵר צָעִיר אֶחָד: "אֵי אֵי, אִם הָיִיתִי עַכְשָׁו בְּגִיל שְׂלָף וְשׁוֹמֵעַ שִׁיחָה כְּזוֹ, תְּאַמֵּן לִי שְׂלֹא הָיִיתִי מִחֲפֵשׂ מְנוּחָה, רַק הָיִיתִי מְזַדְּרוּ עַד מְאֹד בְּעַבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ", וְחִיף... וְהוֹסִיף: "אֲנִי גַם כְּבָר מְדַבֵּר כְּאֵלוֹ הָיִיתִי זְקֵן... אֲבָל תְּאַמֵּן לִי שְׂאֲנִי כְּבָר יוֹתֵר מִכְּפָלִים שָׁנִים מְבַגֵּר מִמֶּךָ, וְתַהֲלֵה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲנִי מִתְחַרְט עַל יְמֵי נְעוּרַי, כִּי, בְּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זְכִיתִי לְנִצְלָם הַיֵּטֵב, אַף הַלּוֹאֵי וְהָיִיתִי שׁוֹמֵעַ אֲזַי דְּבוּרִים כְּאֵלוֹ, אֲזַי בְּנֻדְאֵי הָיִיתִי מִתְמִיד יוֹתֵר וְיוֹתֵר".

מוהרא"ש נ"י אָמר: אִם שִׁיף לְקָרוֹת מְנוּחָה בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא
 רַק לְמִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשֵׁיטוֹת
 גְּמוּדָה, מִהֲרַגַע שְׁפוּתַח אֶת הָעֵינִים עַד שְׁסוּגָרָם בְּשַׁעַת שְׁנָה, וְאִז
 אָדָם כְּזֶה שֶׁתָּמִיד רַק מְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרַךְ, וְכֹל עֲשִׂוֹתָיו הַגְּשָׁמִיּוֹת
 מְסַפֵּר לוֹ יִתְבַּרַךְ, וְאֶפְלוּ קִדְּם שִׁיּוּצָא לְדַרְכוֹ מְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרַךְ,
 וְאוֹמֵר: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אָנִי צָרִיךְ לְצִאת" וְכוּ', כָּל-כֶּף הוּא רָגִיל
 בְּשִׂיחָה עִמוֹ יִתְבַּרַךְ, הָאָדָם הַזֶּה שִׁיף לְכַנּוּתוֹ בְּשֵׁם "מְנוּחָה", מֵאַחַר
 שֶׁהוּא תָּמִיד דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרַךְ, וּמְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרַךְ, וְגַר אֶצְלוֹ יִתְבַּרַךְ,
 אֲשֶׁרֵי לוֹ!

מִתְנָה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שֶׁקְּבִלְנוּ מֵרַבְּנוּ ז"ל מִתְנָה נּוֹרְאָה וְנִפְלְאָה
 כְּזוֹ, אֲשֶׁר יְכוּלִים לְעַבֵּר עִמָּה אֶת כָּל הַחַיִּים בְּשָׁלוֹם, וְיְכוּלִים לְזַכּוֹת
 עַל יָדָהּ לְהַגִּיעַ לְכָל הַמְּדַרְגּוֹת וְהַשְּׂגוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, וְיְכוּלִים לְהַמְשִׁיךְ
 אֶת הָעוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה מִמָּשׁ, וְהוּא עֲנִין "הַתְּבוּדוֹת" —
 שִׂיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ.

מוהרא"ש נ"י אָמר: "אֵינְכֶם יְכוּלִים לְתַאֵר לְעַצְמְכֶם אֶת מַעֲלַת
 יְקֻרַת הַמִּתְנָה הַזֹּאת, כִּי הֵלֵא בְּלִי הַתְּבוּדוֹת וְשִׂיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ,
 הָאָדָם הוּא מְבַהֵל וּמְבַלְבֵּל מִמָּשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאִיזָה
 עוֹלָם הוּא נִמְצָא, וְכִשְׁבָּא וְעוֹבֵר עָלָיו אִיזָה מְשַׁבֵּר בְּחַיָּיו, הוּא נִשְׁפָּר
 לְגַמְרֵי, אֲבָל עַל-יְדֵי הַמִּתְנָה הַיְקָרָה הַזֹּאת, הָאָדָם יְכוּל לְהַפְטִיר מִכָּל
 צָרוֹתָיו וְדַאֲגוֹתָיו.

מוהרא"ש נ"י אָמר, שֶׁהֵלֵא אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים ז"ל (שֶׁבַת
 דף י"ב): "הַנּוֹתֵן מִתְנָה לְחִבְרוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ", וְגַם בְּמִתְנָה זֹאת שְׁנוֹתֵן

לנו רבנו ז"ל, הוא הודיע לנו מראש את מעלתה, כי בפרוש גלה לנו, שאל כל מה שהגיע וזכה היה רק על-ידי ענין ההתבודדות — שיחה בינו לבין קונו, וכן כל הצדיקים לא הגיעו אל מדרגתם והשגתם רק על-ידי עבודתם בשיחה בינם לבין קונם.

וכן אמר רבנו ז"ל בסוף ימיו: "אלמלא הייתי יודע בימי נערוּתי את מעלת גדלת עבודת ההתבודדות, ושיחה ביני לבין קוני, לא הייתי מסגף כל-כף את גופי בסגופים ובתעניות", נמצא, שגם רבנו ז"ל קים עמנו מאמרם, וזכרונם לברכה: "הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו", כי הוא הודיע לנו מעלתה, ואיך שהוא זכה למעלתו ומדרגתו, רק על ידה.

מוהרא"ש נ"י אמר, שתכף-ומיד כשאדם מקבל את המתנה היקרה הזו מרבנו ז"ל, כבר אינו צריך לבוא לידי טובות מבשר ודם, כי יודע ועד אשר הכל לכל יכולים לבקש ממנו יתברך, ואין צריכים טובות מבשר ודם, אשר על זה אמר התנא (ירושלמי, ברכות, פרק ד', הלכה ב'): "ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם", שמתנתן מעוטה וחרפתם מרבה, עין שם; כי מתנת בשר ודם היא מלאה בזיונות וחרפות, מה שאין כן כשמרגיל את עצמו לבקש כל ענינו רק ממנו יתברך, אזי השם יתברך כבר שולח לו שליחים יקרים.

[ובענין זה מוהרא"ש נ"י חדוש נורא ונפלא עד מאד, ויכולים לספר אלפי ספורים מה שבעינינו ראינו אצלו דברים נפלאים פלאי פלאים, שלא החניף שום בריה שבעולם, והיה תמיד מדבר ברחבות: "ברוך ה', איני צריך את שום בריה שבעולם" וכו', "יש לי רק הקדוש-ברוך-הוא" וכו', "קבלתי מתנה מרבנו ז"ל והיא התבודדות, ואני מחזיק במתנה היקרה הזו חזק מאד" וכו', כף מוהרא"ש נ"י מדבר תמיד, אשרי לו!].

מוהרא"ש נ"י אָמַר, כִּי אוֹתִיּוֹת מִתְּנִיחָה הֵן אוֹתִיּוֹת הַמִּתִּין, כִּי בְּיִתֵּר צְרִיכִים לְהִמָּתִין וּלְחַכּוֹת לַמִּתְנָה הַזֶּה, כִּי בְּתַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת — שִׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, צְרִיכִים לְהִמָּתִין הַרְבֵּה עַד שִׁזְכָּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה, כִּי בְּלִי זֶה בְּנִקְל לֹא לְאַבֵּד אֶת הַמִּתְנָה.

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁעַל־כֵּן "הַמִּתְנָה" יֵשׁ לָהּ שְׁנֵי פְּרוּשִׁים: אוֹ "הַמִּתְנָה" אוֹ "הַמִּתְנָה", כִּי זֶה תְּלוּי בְּזָה, כִּפִּי שְׁמִמָּתִין, כֵּן מְקַבֵּל יוֹתֵר יָפָה אֶת הַמִּתְנָה הַיְקָרָה הַזֶּה, שִׁיכּוֹלִים לְעֵבֵר עִמָּה אֶת הַחַיִּים בְּטוֹב וּבְנִעְיָמִים.

נְסִים

מוהרא"ש נ"י אָמַר, כְּשֶׁאָדָם מְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ בְּאִמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְיוֹדֵעַ אֶת מַצְבּוֹ הָאֲמִתִּי, וּמְפִיר אֶת מְקוֹמוֹ, שֶׁהוּא חוֹטֵא וּפּוֹשֵׁעַ וְכוּ', וּמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֲזִי יִרְאֶה נְסִים גְּלוּיִים בְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה.

מוהרא"ש נ"י אָמַר: "לָמָּה אֵין הָאָדָם רוֹאֶה נְסִים? רַק מִצַּד הַגָּאוֹת וְהַיִּשּׁוֹת שְׁלוֹ, אֲבָל כְּשֶׁמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וּמְפִיר אֶת מְקוֹמוֹ, שֶׁהוּא בְּאִמָּת מְלַכְלֵךְ בְּחַטָּאִים, וְאֵף־עַל־פִּי־כֵן הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְתַנְהֵג עִמּוֹ בְּמִדַּת הַרְחָמִים, אֲזִי רוֹאֶה נְסִים נְגִלִים עַל כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה וְעַל כָּל שְׁעַל וְשְׁעַל, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֵינוֹ רְאוּי לְכֹלֹם לְפִי פְּגִימַת מַעֲשָׂיו הַרְעִים וְהַמְּלַכְלָכִים, רַחֲמָנָא לְצַלְן, וְעַל־כֵּן כָּל מַה שֶׁמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ אֲזִי הוּא גַם גְּלוּיִי".

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁזוֹ כְּוִנַּת רַבְּנוֹ ז"ל (בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סימן ז'), שְׁאֲמוּנָה, תְּפִלָּה וְנִסִּים תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, כְּפִי שֶׁהָאָדָם מְכַנִּים אֶת עֲצָמוֹ בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וּמֵאֲמִין שְׂאִין בְּלַעֲדֵיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל אֱלֻקוֹת גְּמוּרָה הוּא, כְּמוֹ-כֵן יִתְחִיל תְּמִיד רַק לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וּמֵה שֶׁרַק צְרִיף יִבְקֹשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, עַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה שׁוּם דְּבַר גָּדוֹל אוֹ קָטָן קֹדֶם שֶׁיְדַבֵּר עִמּוֹ, וְאִז כִּשְׁהוּא בְּטֵל וּמְבֹטֵל כָּל-כָּף אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ וְרָגִיל בְּזֶה, אִז דִּיקָא יִזְכֶּה לְרֵאוֹת נִפְלְאוֹת וְנִסִּים נִגְלִים, אִיף שֶׁהֵשֵׁם יִתְבַּרֵּךְ מִתְנַהֵג עִמּוֹ בְּדֶרֶךְ פֶּלֶא מְאֹד, וְהַכֵּל מֵה שֵׁישׁ לוֹ וּמֵה שֶׁבָּא לוֹ, זֶה רַק בְּדֶרֶךְ נֶס, כִּי אֵין שׁוּם טַבַּע כָּלֵל.

מוהרא"ש נ"י אָמר, מֵה שְׂאִין הָאָדָם יְכוּל לְרֵאוֹת נִסִּים, זֶה רַק מֵצַד הַגָּאוֹת שֵׁישׁ בּוֹ, וְכֵל מֵה שֶׁמִּתְגַּאֵה יוֹתֵר, כְּמוֹ-כֵן מִתְעַבָּה אֶצְלוֹ הַיְשׁוּת, וְזֶה גּוֹרֵם שֶׁיַּעֲשֶׂה פְּרוּד וּמְסֹף הַמְּכַדִּיל בֵּינוֹ לְבֵינוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-כֵּן רוֹאֵה רַק טַבַּע וְאֵינוֹ מֵאֲמִין בְּנִסִּים.

וְשֶׁאֵלוֹ אֶת מוֹהַר"ש נ"י, מֵהוּ אוֹדוֹת הַנִּסִּים שֶׁמִּתְפָּאֲרִים עִמָּם הַרְשָׁעִים? וְהַשִּׁיב, שֶׁהֵלֵא כָּל הָעֲנִין הוּא צָחוּק כְּאוֹב, כָּל מְגַמְתָּם הִיא רַק לַעֲקֹר אֶת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, וְחָרְטוּ עַל דַּגְלָם שְׂאִין לָהֶם חֵלֶק בְּאֵלֵקֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִיף יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁהֵם מֵאֲמִינִים בְּנִסִּים? הֵלֵא נִסִּים תְּלוּיִים רַק בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְלִידַע כִּי אֵין לָנוּ כַּח בְּיַדֵּינוֹ כָּלֵל, וְכֵל טְמֵאָתָם הִיא רַק לְהֵרֵאוֹת "כַּחֲוֵי וְעֲצָם יְדִי עֲשֶׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה", וְאִיף תּוֹלִים בָּהֶם נִסִּים?! אֵין זֶה כִּי אִם מֵצַד כַּח הַבְּחִירָה שֵׁישׁ עֲכָשׁוּ לִפְנֵי בִיאת מְשִׁיחַ צְדֻקְנוֹ, וְאֶחָד מֵהַדְּבָרִים שֶׁמְבַטְאִים אֶת הַבְּחִירָה הוּא גְדֹל הַהֶסְתֵּר פָּנִים שְׁיִהְיֶה, כְּמוֹ שֶׁצָּעַק רַבְּנוֹ ז"ל, כִּי קֹדֶם בִּיאת מְשִׁיחַ תְּפַתְחֶנָּה אַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְתִתְפַּשְׁטֶנָּה הַכְּפִירוֹת וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת בְּעוֹלָם, וְעַל-כֵּן הַנְּסִיוֹן הָאֲחֵרוֹן הוּא הַקְּלָפָה הַזֹּאת, שֶׁרוֹצִים לְהֵרֵאוֹת שֶׁהַכֵּל טַבַּע גְּמוּרָה, וְלִית דִּין וְלִית דִּין, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, עַפְרָא לְפּוּמִיָּהוּ, וְאִיף יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לְתֵלוֹת בָּהֶם נִסִּים, כִּשְׁהֵם בְּעֲצָמָם צוֹחֲקִים מֵהֵשֵׁם יִתְבַּרֵּךְ וּמֵהַתּוֹרָה וּמֵהַמְצוּוֹת! ?

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁכָל אֱלוֹ הַנְּסִים שְׁתּוּלִים בָּהֶם, זֶה שְׁטוּת גְּמוּרָה, וְהוּא כְּמוֹ שְׁמַלְבִּישִׁים גּוֹי שְׁטְרִימֶל (כּוֹבֵעַ פְּרוּהַ שֶׁל שְׂבֵת), וְהָאֵם זֶה יִשְׁנֶה אֶת הַגּוֹי? ! כְּמוֹ-כֵן כְּשֵׁאוּמְרִים עַל הַצְּלַחַת הַסֵּמ"ךְ-מ"ם שְׁאֵלוֹ נְסִים, הוּא כְּמוֹ שְׁמַלְבִּישִׁים אֶת הַגּוֹי עִם שְׁטְרִימֶל, הֵיִשׁ חוֹכָא וְאַטְלוּלָא יוֹתֵר גְּדוֹל מְזֵה? !

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁבּוּדָאֵי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם, הֵינּוּ מִיַּד הַגּוֹיִם, כְּמוֹ שְׁאָנוּ אוֹמְרִים בַּהֲגָדָה: "וְהִיא שְׁעַמְדָּה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ שְׁלֵא אֶחָד בְּלִבָּד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם", אָבֵל לֹא עַל-יְדֵי כּוֹפְרִים וְאַפִּיקוֹרְסִים, אֲדַרְבָּה מִי שְׁעִין אָמַת לוֹ, רוּאָה וַיּוֹדַע שְׁכָל הַצְּרוֹת וְהַמְּלַחְמוֹת הֵם גְּרָמוּ, וּמִמָּשׁ נִסְ גְּלוּי מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, שְׁהַצִּיל אֶת שְׂאֵרֵי פְּלִטַת יִשְׂרָאֵל מֵהָאֵשׁ וְהַשְּׂרָפָה שֶׁהֵם בְּעֶצְמָם הִצִּיתוּ.

וְחִזֵּר מוהרא"ש נ"י וְהַדְּגִישׁ הַרְבֵּה פְּעָמִים, שְׁבּוּדָאֵי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה נְסִים עִם כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל בַּפֶּרֶט, וְעִם כָּלל יִשְׂרָאֵל בְּכָלל, אָבֵל הַכָּל בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ, וּמִי שְׁמַאֲמִין בּוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּאָמַת וּבְאַמוּנָה פְּשׁוּטָה, מִכְּרַח לְהֶאֱמִין בְּנְסִים, אָבֵל לֹא שְׁנַעֲשׂוּ נְסִים עַל-יְדֵי אֱלוֹ שְׁכוֹפְרִים לְגַמְרֵי בַּהֲשִׁגְחָתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאִינֶם מְאֲמִינִים בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכָל פְּנוּנְתָם הִיא רַק לְעַקֵּר אֶת הָאַמוּנָה הַקְּדוּשָׁה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, אִיךָ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת אֲשֶׁר הֵם עוֹשִׂים נְסִים, וּמִי שְׁאוּמֵר כֶּךָ הוּא שׁוֹטֵה וְגַם רוֹחַ, וְרַק לְכַוֵּנַת עֲצָמוֹ הוּא דוֹרֵשׁ.

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁגְלוּי נְסִים צָרִיךְ לְהִיּוֹת רַק עַל-יְדֵי גְלוּי הַהֲשִׁגְחָה וְגְלוּי הַתְּפִלָּה, כִּי אַמוּנָה, נְסִים וְתְּפִלָּה תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, וְתַכְּף-וּמִיָּד כְּשֶׁרַק חָסֵר אֶחָד מְזֵה, כְּכֹר סֶפֶק בְּנְסִים שְׁלוֹ, וְהוּא רַק נְסִיוֹן לְנִסּוֹת אוֹתוֹ אִם יַעֲמַד חִזְק בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ אוֹ לְהַפּוֹךְ, חֵס וְשְׁלוֹם, וְעַל-כֵּן הַנְּסִיוֹנוֹת רַבִּים בְּזֶה.

וספר פעם מוהרא"ש נ"י אודות הנסיעות של אנשי שלומנו אל הציון הקדוש של רבנו ז"ל בעיר אומן, איך שכל אחד מאנשי שלומנו, שזכה להוציא מהכח אל הפעל רצונו, ולנסע אל ציון רבנו ז"ל, יכול לספר בנסיעותיו נסים נגלים, ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת כל בר ישראל רואה נסים בחייו הפרטיים, אם רק שם לב אל זה, אבל מי שזוכה לנסע אל ציון רבנו ז"ל, רואה נסי נסים ממש על כל שעל וישעל ועל כל פסיעה ופסיעה, מרב עצם גדלת הענין, והאריך אז לספר את גדל הנסים הנגלים שעשה לו השם יתברך בנסיעתו אל הציון הקדוש, שזכה להיות שם כמה פעמים, (ויתבאר הספורים במקום אחר).

מוהרא"ש נ"י אמר, שכשאדם מרגיל את עצמו להסתכל תמיד על החסדים שעושה עמו הקדוש-ברוך-הוא, אז רואה נסים נגלים שעושים עמו בכל יום, ואמר: "הלא אם יטה האדם אזנו אל דבורו בשעה שאומר ברכת "אשר יצר", אז יבין בעצמו את גדל הנסים שנעשים עמו, איך שאם, חס ושלום, יפתח הסתום או יסתם הפתוח, אי אפשר לעמד ולהתקיים אפלו שעה אחת, והקדוש-ברוך-הוא עושה נסים נסתרים פאלו עם האדם, עד שאינו מרגיש כלל, והזכיר את מאמרם ז"ל (נדה דף ל.'): אין בעל הנס מכיר בנסו.

ופעמים רבות דבר מוהרא"ש נ"י מענין נסים שיכולים לפעל אצלו יתברך, ואמר: אם האדם מסלק דעתו לגמרי, ומדבק עצמו באין סוף ברוך הוא, האדם הזה יהיה מלמד בנסים, (ודבר זה ראינו אצלו הרבה פעמים, איך שפעל נסים נגלים לעצמו וכן לאחרים, ויתבאר במקום אחר).

נפילה

מוהרא"ש נ"י אמר, שאין אדם שלא תהיה לו איזו ירידה ונפילה בכל יום, והטעם — כדי שיזכה להתעלות יותר, כי תענוג תמידי אינו תענוג, ועל-כן מסבכים עמו מלמעלה שתהיה לו ירידה ונפילה, כדי שיתחיל שוב, וזה עובר על כל בר ישראל מדי יום ביומו, ומדי שעה בשעתה.

מוהרא"ש נ"י אמר, שזה החלוק ונהפרש בין הצדיקים האמתיים ובין המון-העם, הצדיקים האמתיים יודעים זאת, ועל-כן אין הם נופלים בדעתם כלל, רק עושים בכל פעם התחלה חדשה, מה שאין כן המון-העם אינם יודעים מזה, ועל-כן מתאשים תכף-ומיד כשעוברת עליהם איזו ירידה ונפילה.

ואמר מוהרא"ש נ"י בשם הרב הקדוש רבי יעקב יוסף מפולנאה, זכותו יגן עלינו, (מחבר הספר "תולדות יעקב יוסף"), שפרש כתיב "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו", ודקדק למה אצל "ישראל" כתיב "הבאים" לשון הנה, ואצל "יעקב" כתיב "באו" לשון עבר? ופרש: כי "ישראל" — זה מרמז על הצדיקים — "לי ראש", הם יודעים שפך צריך להיות, שתמיד תהיינה להם ירידות ונפילות, ולכך כתיב אצלם "הבאים" מצרימה, לשון הנה, שתמיד באים מצרימה, ויש להם ירידות, מה שאין כן "יעקב" — זה מרמז על המון-עם עקב"י (לשון עקב), הם נופלים בדעתם בשעה שעוברות עליהם ירידות ונפילות ונשארים בקטנותם, ולכך כתיב אצלם "באו" בלשון עבר, שחושבים שכבר אף פעם לא יצאו מהמיצר והקטנות.

מוהרא"ש נ"י אמר, שדבר זה הוא הטעות הגדולה ביותר שנופלת באדם, שחושב בשעת ירידה ונפילה כאלו כלו כל הקצין, וכאלו אין צריכים אותו מלמעלה, וכאלו לו כבר אין תקנה להיות

איש כָּשֶׁר, וְעַל-כֵּן מִתְיָאֵשׁ, וּבְמִשְׁךָ הַזְמַן הוּא מִתְרַשֵּׁל מֵעֲבוּדָתוֹ יִתְבַרֵךְ לְגַמְרֵי, וּמִתְרַחֵק מִמְּנוֹ יִתְבַרֵךְ, וְשׂוֹכַח מִמַּעֲלָתוֹ, וּבְאַמַּת לֹא-כֵן הוּא, כִּי אָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת עֵקֶשׁן גָּדוֹל, וְתָמִיד יִמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, וְאַפְלוֹ מִהִירֵידָה וּמִהֲנִפְּלָה הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר לֹא יִתְיָאֵשׁ כָּלֵל, רַק גַּם מִשֵּׁם יִמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַרֵךְ.

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁזֵה הַסִּימָן אִם כְּוָנְתוּ בְּאַמַּת לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ אוֹ לֹא, שֶׁכַּאֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ אִיזוֹ יְרִידָה וּנְפִילָה קִטְנָה אוֹ גְדוּלָה כָּל אֶחָד כְּפִי עֲנִיָּנוֹ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵינּוּ מִתְיָאֵשׁ, רַק רוֹדֵף אַחֲרָיו יִתְבַרֵךְ, וּמִמְשִׁיךְ עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַרֵךְ יִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה, זֶה סִימָן שְׂכֻנָּתוֹ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַרֵךְ בְּאַמַּת, אֲבָל אִם, חָס וְשָׁלוֹם, מִתְרַשֵּׁל וְנוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ וּמִתְיָאֵשׁ, זֶה סִימָן שְׂאִין כְּוָנְתוֹ כָּלֵל לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ, וְיֵשׁ לוֹ פְּנִיּוֹת.

וּסְפָר מוהרא"ש נ"י, כִּי הוּא בְּתַחֲלַת כְּנִיסָתוֹ בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ, גַּם-כֵּן הָיוּ לוֹ הַרְבֵּה יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת, וְכַמְעַט שָׂרְצָה לְעֹזֵב הַכֹּל, אֲבָל עָקַר הַתְּחִיבּוֹתוֹ הָיָה, שְׁחֹזֵר פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר עַל סְפוּרוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל הַמוֹבָא בְּסִפְר "שְׁבַח־הַר"ן", אִיךָ שֶׁהִתְחִיל רַבְּנוֹ ז"ל, וְהָיוּ לוֹ יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וְהָיָה מִתְרַשֵּׁל וְכוּ', וְחֹזֵר וּמִתְחִיל, עַד שֶׁפָּעַם אַחַת קָבַל עַל עֲצָמוֹ שְׂיַעֲבֹר עָלָיו מָה, הוּא כָּבֵר לֹא יִבְרַח מִמְּנוֹ יִתְבַרֵךְ, וְאֶף שֶׁגַּם אַחֲר־כֵּן הָיוּ לוֹ הַרְבֵּה יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת, אֶף מֵאַחַר שֶׁכָּבֵר קָבַל עָלָיו שְׂיַעֲבֹר עָלָיו מָה, הוּא לֹא יִבְרַח מִמְּנוֹ יִתְבַרֵךְ, וְעַל-כֵּן כָּבֵר לֹא נָפַל בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, אֶף שֶׁהָיוּ לוֹ אֲלָפִים וּרְבָבוֹת יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת.

וְסִימָן מוהרא"ש נ"י, שֶׁאַחֲרֵי שֶׁהוּא חֹזֵר הַרְבֵּה עַל שְׂיַחָה זוֹ, אֲצִלוֹ כָּבֵר גַּם לֹא שִׁיךְ דָּבָר כְּזֶה שְׂיַחֲזֹר מִמְּנוֹ יִתְבַרֵךְ.

מוהרא"ש נ"י אָמַר: "אֵין אַתֶּם יְכוּלִים לְשַׁעַר וּלְתַאֵר כָּלֵל אֶת גְּדֹל הַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שְׂעוֹבְרוֹת עָלֵי מַדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּרוּחָנִיּוֹת

ובגשמיות וכו', וכמה וכמה חלישות הדעת וקטנות דקטנות וכו', אף-על-פי-כן לא שיק אפלו לחזור לאחורי, חס ושלום, אני יודע שהדרך היחידה שלי היא רק להתקדם קדימה אליו יתברך בכל מחיר, אבל לא לחזור פחות השערה כלל, (ובאמת כפי מה שעבר ועובר עליו טרדות ומחלקת וצרות ויסורים מאחרים, ורב בטולו שמבטל בשביל רבים, הוא חדוש נפלא בענין זה, כי תמיד מדבר רק ממנו יתברך, אפלו בירידות ובנפילות הכי גדולות, אינו מתירא כלל, רק עוד מדבר ומחזק אחרים שיחזרו אליו יתברך).

וספר מוהרא"ש נ"י, כי האדם צריך להיות כל-כך חזק בו יתברך, עד שאפלו כשיפל, חס ושלום, בבוץ הכי גדול, ידע שהוא צריך להמשיך כביכול אותו יתברך גם-כן אתו, עמו ואצלו בבוץ, הינו שכביכול יפל עמו ביחד, שלא יהיה שיק לפל לבד, הינו אפלו כשנכשל במה שנכשל וכו', ימצא גם שם את השם יתברך, ובאפן הזה לא יהיה שיק אצלו איזו ירידה ונפילה כלל, כי תמיד יהיה עמו יתברך.

מוהרא"ש נ"י אמר בשם הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, כי ירידות ונפילות שיק רק לבעל גאונה, כי מי שהוא ענו אמתי, מה שיק שתהיה אצלו איזו בחינה של נפילה, כי הלא השם יתברך מלא כל הארץ כבודו, וכשהוא חושב שנפל, זה סימן שאינו מאמין בו יתברך כלל.

מוהרא"ש נ"י אמר, כי כשאדם מחזיק את עצמו לאין, אזי אף פעם לא יפל, כי להיכן יפל?! מה שאין כן כשמחזיק את עצמו ליש, אזי שיק אצלו ירידה ונפילה, והסביר זאת במשל: אדם שעומד על הרצפה, אזי כשנופל אינו נחבט, כי ממילא עומד על הארץ, מה שיק שיפל, מה שאין כן אדם שעולה במדרגות, כשעולה על מדרגה אחת, כבר שיק שיוכל להחליק ולפל מהמדרגה, וכך מה שעולה למדרגה יותר גבוהה, כשנופל, אזי חובט את עצמו יותר

חזק, עד שמי שעולה כבר הרבה מדרגות, ונופל משם, חובט את עצמו לגמרי, נמצא שכל מה שהאדם עולה בדרגות יותר עליונות, שיכת אצלו ירידה ונפילה.

וכמו־כן ברוחניות, מי שהוא בטל ומבטל לגמרי לגמרי בו יתברך, ואינו רוצה שום דבר רק את השם יתברך, אצלו לא שיכת לעולם איזו ירידה ונפילה, כי להיכן? הלא השם יתברך מלא כל הארץ כבודו, מה שאין כן מי שרוצה אילו מדרגות והשגות, ואחר־כך נחשף ממנו הכל, אצלו שיכות ירידות ונפילות.

ופעם אחת התאונן לפניו אדם אחד, שיש לו נפילות וירידות, ונופל בכל פעם לבוץ גדול יותר וכו', ושאלו מוהרא"ש נ"י פלאחר יד: "וכי באיזו עליה ודרגה היית, שאתה נופל בכל פעם לבוץ?!" והוסיף מוהרא"ש נ"י: "ראה, אני נמצא תמיד בבוץ גדול, וגם שם בבוץ אני אוחז את עצמי בהשם יתברך, ואזי לא שיכות אצלי ירידות ונפילות".

נגונים

מוהרא"ש נ"י מזהיר בכל פעם את כל נכא לב ונשבר ונדכה, שיקנה לעצמו כלי זמר או על־כל־פנים טיפ, ויכול לקנות כל מיני נגונים ולשמע בזה, ואמר, שזוהי מצוה גדולה עד מאד, כי עקר כחה של הסטרא אחרא הוא רק להשליך את האדם בעצבון ובמרה שחורה, ותכף־ומיד כשאדם שרוי במרירות ובמרה שחורה, הוא כבר אבוד, כי הוא מוכן לכל הרעות שבְעוֹלָם.

וּרְבֵנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ הִזְהִירוּנוּ מְאֹד מְאֹד לְהִיּוֹת רְגִילִים בְּנִגּוּנִים, וְלְהַחֲיִיתָ אֶת עֶצְמוֹנוּ עִם זֶה, וְאָמַר שֶׁהוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד (עֵין שיחות הַר"ן סִימָן רע"ג), וְזֶהוּ עֶקֶר רְפוּאָת הַבֵּית מֶלֶךְ (עֵין סְפֹרֵי מַעֲשֵׂיֹת מַעֲשֵׂה י"ג מִיּוֹם ו', עֵין שָׁם).

מוהרא"ש נ"י אָמַר, כִּי גַם כָּל הַמַּחְלָקָת בַּבֵּית נִמְשָׁכַת מֵעֲצָבוֹת וּמִמְרָה שְׁחוּרָה, שָׂאז מְדַקְדָּק עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֵט מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה בַּבֵּית, וּמֵה שֶׁעוֹשֶׂה אֶשְׁתּוֹ, מֵה שֶׁאֵין בֵּין כְּשֶׁהַבֵּית מְלֵא שְׂמֵחָה, אֲזִי הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּתוֹךְ הַבֵּית, וּכְשֶׁהַשְּׂכִינָה בַּבֵּית הַשְּׁלוֹם בַּבֵּית, וְעַל-כֵּן רְאוּי לְכָל אַבְרָךְ לְקַנּוֹת כְּלִי זֶמֶר אוֹ כִנּוֹר, וְיִרְאֶה לְשַׂמַּח אֶת עֶצְמוֹ וְאֶת בְּנֵי בֵיתוֹ וְאֶת הַיְלָדִים, וְשִׂיחָה הַבֵּית רַק בֵּית שֶׁל שְׂמֵחָה, וְאֲזִי יִצְלִיחוּ כָּלֵם.

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׂאִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים מְאִילוֹ צְרוּת יְכוּלִים לְהַנְצִיל עַל-יְדֵי שְׂמֵחָה, אֲזִי הָיוּ שׁוֹמְעִים תָּמִיד כְּלִי זֶמֶר, וְאֶפְלוּ בְּשַׁעַת הַלְמוּד, כִּי הַשְּׂמֵחָה מְרַחֶבֶת אֶת הַדַּעַת וְהַמַּח (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן י').

וּסְפָר מוהרא"ש נ"י, כִּי פַעַם בְּבַחֲרוּתוֹ רָאָה בְּחֵלוֹם נִפְטָר אֶחָד, וְאָמַר לוֹ: אִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים מַעֲלַת הָאִישׁ הַשְּׂמֵחַ לְמַעֲלָה, הָיוּ מִתְעַגְּלִים בְּעִגּוּל בְּרַחוּב לְבוֹא לְיַדֵי שְׂמֵחָה (וּוּאֵלֵט מֵעַן זִיף גַּעֲקִיִּקְעֵלֵט אוֹיף דִּי גֵאָסֶן פֶּרִיִּילְעֵף צוֹ זֵיִן), וְתוֹךְ כְּדִי דְבוּרִיו הִרְכִּין הַנִּפְטָר רָאֵשׁוּ אֶל רַגְלָיו, וְנַעֲשֶׂה כְּגִלְגַּל, וְהִתְחִיל לְהַתְגַּלְגַּל, וְצַעֲק אֵלָיו: כֶּף כְּוַנְתִּי, וְהִרְאָה אֵיף שֶׁהַתְגַּלְגַּל עַל הַרְחוּב בְּשְׂמֵחָה עֲצוּמָה.

וְדָבָר זֶה רְאִיתִי הַרְבֵּה פְעָמִים, שֶׁבְּחִדְרוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל מוהרא"ש נ"י נִשְׁמְעוּ שָׁם נִגּוּנִים, וּפַעַם אַחַת נִכְנַס אֵלָיו אִישׁ שְׁבוּר וְנִדְכָּה מְרֹב צְרוּתוֹ הַמְרַבּוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו אֲזִי, וְכָל מֵה שֶׁמוֹהַרְא"ש נ"י דָּבָר עָמַד לֹא הוֹעִיל לוֹ כְּלוּם, כִּי הָיָה מְלֵא צְרוּת וְיִסּוּרִים, וּבְתוֹךְ אַחַת הַשִּׁיחוֹת פָּתַח מוהרא"ש נ"י אֶת הַטֵּיִיפ עִם נִגּוּן שְׂמֵחַ, וְהִלָּה נַעֲשֶׂה

כמו אדם אחר, והתחיל לרקד יחד עם מוהרא"ש נ"י, ורקדו זמן רב, ונשתנה לגמרי, ואמר אז למוהרא"ש נ"י: "תאמינו לי שהצלחתם אותי עכשו ממיתה משנה, כי הייתי עכשו לאחר יאוש לגמרי בעיני, ואחד שלח אותי לדבר עמכם, וחסבתי שאולי תוכלו לדבר על לבי, ובתוך דבוריכם כבר נספם אצלי, כי יעבר עלי מה, אעשה קץ לחיי וכו', לולא שפתחתם את כלי הזמר אשר הפך את רוחי לגמרי", ואז עורר אותו מוהרא"ש נ"י, שיעשה לעצמו קביעות בכל יום לשמע כלי זמר ולרקד, כי הנגונים יגרשו ממנו את הרוח רעה שבתוכו, ויכניסו בו רוח טובה, כמובא (בלקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ד, עין שם).

ובאמת היה כל הענין מופת גלוי, מאין ידע מוהרא"ש נ"י מה היה בדעתו לעשות לעצמו, כי בדרך כלל כשאדם בא אליו, הוא מדבר עמו באריכות נפלאה, שעות שעות, ואף פעם אינו פותח את כלי הזמר, ופה עשה דבר יוצא מגדר הרגיל, ובאמת היה אצלו דבר זה דבר פלא, אף אחר-כך נתגלה והיה סופן של הדברים מוכיח על תחלתן, וכשהלה שאל את מוהרא"ש נ"י: "מאין ידעתם לכוון כל-כך?" אז שחק מוהרא"ש נ"י והתחמק בדרךכו, ואמר לו: "ציית אותי ושמע כלי זמר בכל יום, ואז טוב לך לנצח".

נקדה

מוהרא"ש נ"י תמיד מדבר, שישוד גדול בקיום האדם בזה העולם בין בחייו הגשמיים ובין בחייו הרוחניים, שישתפל תמיד על נקדת עצמו, ולא יתבלבל מאחר כלל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, הֲלֹא רַבְנֵנוּ ז"ל הִדְגִּישׁ כָּל-כֶּף, שְׁלֹכָל אֶחָד
 יֵשׁ נִקְדָּה מֵה שְׂאִין בְּחִבְרוֹ (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ל"ד),
 אִם-כֵּן מֵה שְׂיָף לְהִתְבַּלְבֵּל מֵאַחַר לְגַמְרֵי, הֲלֹא הוּא לְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה
 כְּמִנִּי, וְאֲנִי לְעוֹלָם לֹא אֶהְיֶה כְּמֵהוּ, כִּי הֲלֹא כָּל אֶחָד יָרַד אֶל זֶה
 הָעוֹלָם לְהוֹצִיא אֶת נִקְדָּתוֹ הַפְּרָטִית.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁעַל-יְדֵי יְדִיעָה זֶה לְעוֹלָם לֹא יָבֹא לְיַדִּי
 קִנְיָה בְּאַחַר, כִּי כָּל עֲנִיֵן הַקִּנְיָה הוּא, שְׁמִקְנָא שְׁלִחְבְּרוּ יֵשׁ אֵיזָה עֲנִיֵן
 אוּ מַעֲלָה יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וְזֶה הוֹרֵג אוֹתוֹ, אֲבָל כְּשֶׁנִּתְבָּרַר אֶצְלוֹ שְׁמָה
 שְׂיֵשׁ לוֹ לְעוֹלָם אִי אֶפְשָׁר שְׂיִהְיֶה לְאַחַר, וְכֵן מֵה שְׂיֵשׁ לְאַחַר לְעוֹלָם
 לֹא יוּכַל לְהִיּוֹת לוֹ, אֲזִי לְעוֹלָם לֹא יִקְנָא בְּאַחַר כָּלֵל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, עֲנִיֵן זֶה לְמִצָּא תָּמִיד אֶת נִקְדָּתוֹ וְעֲנִיֵנוּ
 הַשְׂיָף אֵלָיו, דִּיקָא בְּזֶה תְּלוּיָה גְּאֵלְתוֹ הַפְּרָטִית, כִּי עֶקֶר הַגְּלוּת,
 שְׁבִנֵי-אָדָם סוֹבְלִים גְּלוּת, הוּא רַק מִחֲמַת שְׁמִסְתַּכְּלִים תָּמִיד עַל
 אַחֲרִים, וּמִתְבַּלְבְּלִים מֵעֶסְקֵי אַחֲרִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁכָּל אֶחָד צָרִיף לְהִיּוֹת שְׂמִחַ עִם הַנִּקְדָּה
 שְׁלוֹ דִּיקָא, וְלֹא יֵאמַר: אֵלְמָלָא הֵייתִי בְּמַעֲמַד וּבְמִקוּם אוּ בְּמַצָּב
 פְּלוּנִי, הֵייתִי עוֹשֶׂה יוֹתֵר טוֹב וְכוּ', עֲנִיֵן זֶה כְּבָר כְּפִירָה, אֲשֶׁר מְבִיאָה
 אַחֲרֵי-כֵן לְיַדִּי דְּכַאוֹן וְשְׁבָרוֹן וְכוּ', רַק הָאָדָם צָרִיף לִידַע, שְׂאִם
 הִכְנִיסוּ אוֹתִי בְּמַצְבֵי וּבְמִקוּמֵי וּבְנִקְדָּתִי, סִימָן שְׂרַק זֶה עֲנִיֵנִי, וְאֲנִי
 צָרִיף לְהִיּוֹת שְׂמִחַ מְאֹד מְאֹד.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁכְּשֶׁאָדָם מְחַפֵּשׁ וּמְבַקֵּשׁ רַק אֶת נִקְדָּתוֹ
 וְרוֹצֶה לְבָנוֹת רַק אֶת נִקְדָּתוֹ, וְלֹא אֲכַפֵּת לוֹ שׁוּם דְּבָר בְּעוֹלָם, הוּא
 עוֹבֵד רַק לְחַפֵּשׁ וְלְמַצָּא אֶת נִקְדָּתוֹ, אֲזִי דִיקָא יִצְלִיחַ בְּהַצְלָחָה מְרַבָּה,
 כִּי עֶקֶר הַכְּשָׁלוֹנוֹת שֶׁל הָאָדָם הֵן רַק כְּשֶׁרוֹצֶה לְדַמּוֹת עֲצָמוֹ לְאַחַר,
 שְׂאִז הוּא יוֹצֵא מֵעֲצָמוֹ, וְלֹא נִכְנָס בְּתַחוּם אַחַר כָּלֵל, וְנִשְׁאַר קֶרַח
 מִכָּאן וְקֶרַח מִכָּאן.

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י לפלוני שרצה לחקות (שקורין נאכמאכן) את מישהו, הלא אתה כמו "קוף" שגם-כן מחקה אנשים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריך כל אדם לעבד את השם יתברך כפי מדרגתו ובחינתו, ולא לחקות שום אדם כלל, ואמר, שעל-פירוב אלו המחקים אנשים, זה נמשך רק מצד גאות, "גאווה טמונה מנחת בלב", כי הוא חושב בדעתו מה אם הלה שעושה תנועות כאלו, יש לו כבוד... והרבה אנשים רצים אחריו, אם-כן גם אני אעשה כך ויהיה לי כבוד... וירוצו אחרי אנשים...

וסים מוהרא"ש נ"י, ומה הסוף? הוא נשאר שוטה, כי מחקה את התנועות המשנות... ואף אחד אינו מסתכל עליו...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרוב המרירות שעוברת על האדם היא מחמת שאינו מקשר את לבו אל הנקודות השיכות אל לבו בעת הזאת (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל"ד), כגון למשל: כשקר מאד בחוץ, אז אומרות הבריות: "הלואי והיה כבר קיץ ויהיה חם, מי יכול לסבל קר כזה", אבל דרכם כשפא הקיץ וכבר חם מאד, אז צועקים: "הלואי והיה כבר חרף, כי מהקור יכולים להנצל על-ידי בגדים חמים וכו', אבל החם הוא קשה לסבל" וכו' וכו', דברים כאלו מדברים תמיד כידוע, ומחמת זה מר מאד לאדם לסבל מה שעובר עליו, אבל כשיש לאדם קצת שכל אמתי, אז אינו חושב מיום אחד לחברו כלל, רק מכניס בדעתו עצם מציאותו יתברך שמו, שאין שום מציאות זולתו יתברך, ואם פעת הוא קר או חם וכו', הוא שמח בחלקו, ואינו חושב הלואי והיה זמן אחר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכמו-כן יש אנשים שהולכים בצער גדול באשר מראיהם כך.. או שמם כך... אם היו נקראים כך... או נראים

כך... הִיָּה עִמָּהֶם דְּבַר אַחַר לְגַמְרֵי, כִּן הֵם חוֹשְׁבִים, וְזֶה מְשַׁבֵּר
וּמְדַכָּא אֶת רַב הָעוֹלָם, וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: "וְעַל-כֵּן אֲשַׁרֵּי מִי
שְׁמִסְתַּכֵּל רַק עַל נְקֻדָּתוֹ שֵׁשׁ בּוֹ, וְאִזּוּ יִצְלִיחַ תָּמִיד".

נְקִיּוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י מְקַפֵּיד מְאֹד מְאֹד עַל כָּל תְּלַמִּידוֹ שֶׁיְהִי נְקִיִּים,
וְאָמַר, שְׁנִקְיֹת זֶהוּ יְסוּד כָּל הָאָדָם, וְהַנְּקִיּוֹת מְגַלָּה אֶת טֹהַר לְבָבוֹ
וְאֶת הַפְּנִימִיּוֹת, כִּי הַחִיצוֹנִיּוֹת מְרָאֶה אֶת הַפְּנִימִיּוֹת, וְעַל-כֵּן הַחֲמִיר
כָּל-כֶּף רַבְּנוּ ז"ל לִילֵף בְּבַגְדִים נְקִיִּים וְלֹא קְרוּעִים, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, שֶׁהוּא
קֶלְקוֹל הַשְּׁמִירָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי "נְקִיּוֹת" אוֹתִיּוֹת "תִּיקוֹן", כִּי מִי
שֶׁהוֹלֵךְ תָּמִיד בְּנְקִיּוֹת, זֶה סִימָן שֶׁהוֹלֵךְ כְּבָר בְּעוֹלָם הַתִּיקוֹן, וְסִפֵּר
שֶׁמוֹהֲרַנ"ת ז"ל אָמַר: "בְּהַכֵּל אֲנִי יְכוֹל לְחַקוֹת (שְׁקוֹרִין נְאֻכְמֵאכֹן)
אֶת רַבְּנוּ ז"ל, רַק לֹא בְּנְקִיּוֹת, כִּי אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל הָיוּ הַסְּלִיּוֹת (שְׁקוֹרִין
פְּאָדַע שְׁוֹעֵס) שֶׁל הַנְּעֻלִים גַּם-כֵּן נְקִיּוֹת, וְרַבְּנוּ ז"ל הַחֲמִיר עַל נְקִיּוֹת
עַד מְאֹד מְאֹד".

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לְהַקְפִּיד עַל נְקִיּוֹת יוֹתֵר
מִהַכֵּל, הֵינּוּ — נְקִיּוֹת גּוּפוֹ, נְקִיּוֹת מַחְשְׁבֹתוֹ, נְקִיּוֹת בְּגָדָיו וְנְקִיּוֹת
מְאָכְלוֹ, וְאָמַר, שֶׁהַכֵּל תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, מִי שֵׁשׁ לוֹ מַחְשְׁבוֹת נְקִיּוֹת,
הוּא מְקַפֵּיד שֶׁבְּגָדָיו יְהִי נְקִיִּים, וְגוּפוֹ יְהִי נְקִי, וּמְאָכְלוֹ יְהִי נְקִיִּים.

וּמְאֹד מְאֹד מְקַפֵּיד מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁאָדָם יִנְקֶה אֶת גּוּפוֹ בְּכָל
יוֹם וְיוֹם, וְלֹא יְהִי סְרוּחַ, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, וְאָמַר, שְׁצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת כָּל
מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁלֹּא יֵצֵא רִיחַ רַע מִגּוּפוֹ, וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, הֲלֹא

אָמרו חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים ז"ל (שַׁבַּת דָּף נ' :) רוּחַץ אָדָם פָּנָיו, יָדָיו וְרַגְלָיו בְּכָל יוֹם בְּשֶׁבִיל קוֹנוֹ, וְאִם חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים ז"ל הִקְפִּידוּ עַל זֶה כָּל-כֶּהָ, מֵדוּעַ לֹא נִקְפִּיד אָנוּ עַל זֶה ? !

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁלִילָךְ בְּלִי נְקִיוֹת הֵינוּ שְׁגוּפּוֹ יִהְיֶה מְזֻהָם וְשִׁיבָא מִמֶּנּוּ רֵיחַ רַע, זֶה בָּא רַק מֵהִתְרַשְׁלוּת וְעֲצָלוּת שְׁנוּבְעַת מֵיֵאוּשׁ, וְעַל-כֵּן תִּרְאוּ שְׁכָל אֶחָד שְׁעוֹזֵב אֶת עֲצָמוֹ (שְׁקוֹרִין נֶאֱדָר לְאִזְן זֵיד), הוּא מִתְרַשֵּׁל בְּנְקִיוֹת, וּמִתְחִיל לְנַדֵּף רֵיחַ רַע מִגּוּפּוֹ.

וְכַמָּה פְּעָמִים נִזְף מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּאֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ אֵלָיו וּבִפְרָטִיּוֹת בְּבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה, שִׁילְכוּ תַּכְף-וּמֵיד לַמְּקוֹה וְיִקְחוּ סִבּוֹן וְיִתְרַחְצוּ עֲצָמָם, וְאַחֲרֵי-כֵן יִדְבֵּר עִמָּהֶם, כִּי אֵין בְּזֶה שׁוֹם עֲבוּדָה לִילָךְ מְזֻהָמִים וּמְלַכְלָכִים עִם רֵיחַ רַע.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהַחִילוּנִים צוֹעֲקִים עַל הַדְּתִיִּים שֶׁהֵם מְלַכְלָכִים וְכוּ', אֲדַרְבֵּה יְהוּדֵי דְתֵי שְׁלוּמֵד תּוֹרָה, הוּא נָקִי בְּתַכְלִית הַנְּקִיוֹת, הוֹלֵךְ בְּכָל יוֹם לַמְּקוֹה וְרוּחַץ עֲצָמוֹ לְכַבּוֹד קוֹנוֹ, וְאוֹכֵל מְאָכְלִים כְּשָׂרִים וְנְקִיִּים וְכוּ', וְהַחִילוּנֵי מְזֻהָם בְּנֵאוּף, שְׁקוּץ וְתַעֲוִב, אוֹכֵל בְּשׂוֹר חֲזִיר וְחֲמוֹר וְנִבְלוֹת וְטֵרְפוֹת וְכוּ'.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: "כְּשֵׁי־הוּדֵי דְתֵי הוֹלֵךְ בְּנְקִיוֹת, הֲרִי זֶה קְדוּשׁ הַשֵּׁם גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, הֵן כְּשִׁנְקֵי בְּמַלְבוּשָׁיו וְהֵן כְּשִׁנְקֵי בְּמֵאֲכָלָיו, אֵין לָךְ עוֹד קְדוּשׁ הַשֵּׁם גָּדוֹל מִזֶּה".

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבִּיּוֹתֵר צְרִיכִים לְהִזְהִיר דְּבַר זֶה לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה, שְׁחוֹשְׁבִים שְׁצָרִיךְ לִילָךְ קְרוּעַ וּבְלוּי וְכוּ', מְלַכְלָךְ וּמְזֻהָם בְּתַכְלִית הַזְּהֵמָה וְכוּ', וְזוֹ טְעוּת גְּדוֹלָה וּפְגָם גְּדוֹל עַד מְאֹד.

וְרַגִּיל עַל לְשׁוֹנוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י תְּמִיד לוֹמַר מְאָמְרָם ז"ל: "מְשַׁנֵּה קֶרֶן חֲצִי נֶזֶק" — מִי שֶׁרַק הוֹלֵךְ מְשַׁנֵּה הוּא כְּבָר חֲצִי נֶזֶק,

אף שְׁעֲדִין לא עָשָׂה שׁוּם דְּבָר, הוּא כְּבָר חֲצִי נֶזֶק, וּמִזֶּה יוֹצֵא נֶזֶק שָׁלֵם.

וּמֵאֵד מְאֵד מְקַפֵּיד מוֹהֲרָא"ש נ"י עַל אֲנָשׁוֹ וְעַל תְּלַמִּידוֹ, שְׂיִהְיוּ נְקִיִּים בְּתַכְלִית הַנְּקִיּוֹת, וְתַכְּף-וּמְיָד בְּשֵׁרוּאָה שְׁאֶחָד לֹא מְצִיֵּת לוֹ, הוּא מְגַרֵּשׁ אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ וְדוֹחָה אוֹתוֹ בְּשֵׁתֵי יָדַיִם.

וְכֵן הִזְהִיר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לִרְאוֹת שְׂמֻטָּתוֹ תְּהִיָּה נְקִיָּה בְּגִשְׂמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, וְאָמַר, שֶׁהַשְּׂכִינָה אֵינָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמִקּוֹם נְקִי, וְעַל-כֵּן מִי שֶׁרוֹצֵה לְזַכּוֹת שֶׁהַשְּׂכִינָה תִּשְׁרָה אֶצְלוֹ, שְׂיִקַּפֵּיד עַל נְקִיּוֹת.

סְפוּרִים

מוֹהֲרָא"ש נ"י הִפְלִיג מְאֵד מְאֵד בְּסְפוּרִים שֶׁל צְדִיקִים, וְאָמַר, שֶׁהֲלֹא רַבְּנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ גָּלָה לָנוּ, שֶׁהוּא נִתְעוֹרָר וְנִתְקַרַּב אֵלָיו יִתְבַּרַךְ רַק עַל-יְדֵי שְׂשֻׁמַּע בִּימֵי קִטְנוּתוֹ סְפוּרִים שֶׁל צְדִיקִים, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אֵיךְ אָנוּ צְרִיכִים לְסַפֵּר אֶחָד לְשָׁנֵי סְפוּרִים שֶׁל צְדִיקִים, וּבְפִרְטִיּוֹת עֲכָשׁוּ שְׂכָבָר זְכִינוּ לְהוֹדֵעַ וּלְהִתְקַרַּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, עָלֵינוּ לְסַפֵּר בְּכָל יוֹם וְיוֹם אֵיזָה מַעֲשֵׂה אוֹ שִׁיחָה מִרַבְּנוּ ז"ל, וְדַבָּר זֶה יִכְנִיֵס בָּנוּ תְּשׁוּקָה עֲצוּמָה לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתוֹ וְלִילֵךְ בְּדַרְכוֹ.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁעָקַר הַתְּעוֹרָרוֹתוֹ לְהִתְקַרַּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל הָיָה כִּי בִימֵי נַעֲרוּתוֹ, שֶׁהָיָה רְגִיל לְקִרְוֹת סְפוּרִים רַבִּים מִצְדִיקִים מֵהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, וְתַלְמִידוֹ הַקְּדוֹשִׁים וְתַלְמִידֵי תַלְמִידוֹ, וְאָמַר, שֶׁכְּמַעַט כָּל הַסְּפוּרִים שָׂרַק יֵשׁ בְּנִמְצָא

ונדפסו, קרא בהם כשהיה ילד בגיל צעיר, וזה עוררו מאד מאד לעבודת השם יתברך, אף היה קשה לו שתי קשיות תמיד, ולא היתה לו תשובה על הקשיות. א. מדוע רק אלו הצדיקים זכו למה שזכו, היתכן שכלל נשמות ישראל לא זכו לזה? ב. מה שיף שאדם החי בזה העולם ומלבש בגוף גשמי ומסתובב בין אנשים, איך שיף שהוא בשמים וצופה ברוחניות?

ואלו שתי הקשיות היו קשות לו כמה שנים לפי קטנות דעתו, שהיה ילד צעיר בגיל עשר, ולא מצא להן שום תרוץ כלל, עד שזכה להתודע מרבנו ז"ל, ואז תרצו לו שתי הקשיות, קשיה אחת: בודאי כל בר ישראל יכול לזכות לכל המדרגות שבעולם אם רק ירצה, ואלו הצדיקים רצו ועל-כן זכו, וקשיה שניה: על-ידי שהאדם זוכה להתבודד עמו יתברך בכל יום ויום, ושוקד בזה בשקידה עצומה, אזי סוף כל סוף זוכה להגיע אל דבקות כזו, אשר נפתחים לפניו כל העולמות, והוא דבוק בחי החיים ומיחד יחודים קדושים, ומטיל בכל העולמות כמטיל בגן נהדר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמאז שזכה להתודע ולהתקרב אל רבנו ז"ל, התחיל להבין כבר באופן אחר את מעלות הצדיקים האמתיים ואת עבודתם בקדש, ואל כל זה זכה דיקא על-ידי שקרא הרבה ספורים ומעשיות של צדיקים.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי ביותר נתעורר מכל הספורים שקרא על הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, ורצה לילך בדרכו, אף בלי ההתחזקות והעצות של רבנו ז"ל לא ידע אפלו איך להתחיל, כי לא ידע את השער והפתח להכנס אליו יתברך, כי בכל פעם שנתעורר בתשוקה חדשה נפל לגמרי, אבל תכף-ומיד כשזכה להתודע ולהתקרב אל רבנו ז"ל, נתגלה לו כי השער והפתח להכנס אליו יתברך הוא "הפה", להיות רגיל בתפלה ובקשה ושיחה בינו

לְבִין קוֹנוֹ, וְכָל מִי שְׁמַרְבָּה וּמְתַמֵּיד בְּזֶה יְכוּל לְזַכּוֹת לְיוֹתֵר וְיוֹתֵר
מַעֲלוֹת וּמְדַרְגּוֹת.

וְסֵפֶר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂרַבְנוּ ז"ל אָמַר בְּפָרוּשׁ, שְׁתֵּהִינָה הַרְבֵּה
מַעֲשִׂיּוֹת לְסֵפֶר מִמֶּנּוּ וּמֵאֲנָשָׁיו, וְעַל-כֵּן עָלִינוּ לְדַבֵּר וּלְסַפֵּר בְּכָל
יוֹם וַיּוֹם סְפוּרִים וּמַעֲשִׂיּוֹת מִרַבְּנוּ ז"ל וּמִתְלַמִּידָיו, אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו
הַקְּדוּשִׁים שֶׁבְּכָל דוֹר וָדוֹר, כִּי מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ הַרְבֵּה מַעֲשִׂיּוֹת,
וְהַסְּפוּרִים מְכַנְיָסִים תְּשׁוּקָה עֲצוּמָה לַעֲשׂוֹת כְּמוֹהֶם וּלְחַקּוֹת אוֹתָם,
וּלְהִיּוֹת כְּמוֹתָם מִמֶּשׁ.

וְסֵפֶר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂאֲצֵל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו רְגִילִים מְאֹד לְסַפֵּר
סְפוּרִים מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעוֹבְדֵי הַשֵּׁם, וּבְזֶה מְעוֹרְרִים אֶת בְּנֵי
הַנְּעוּרִים, וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: "אִךְ הָעֵקֶר הוּא לַעֲשׂוֹת מִכָּל אֶחָד
וְאֶחָד מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים חֲדוּשׁ, שֶׁגַּם מִמֶּנּוּ יַעֲשׂוּ סְפוּרִים."

וְסֵפֶר עַל זֶה סְפוּר, שֶׁבְּעִיר פִּיעֶטְרִקוֹב בְּפוֹלְנָה הָיָה יְהוּדֵי אֶחָד,
שֶׁהִיָּתָה דְרָכּוֹ לְרֵשֶׁם סְפוּרִים שֶׁל צְדִיקִים כְּפִי שֶׁשָּׁמַע מִחֲסִידִים
וְהַדְּפִיסָם, וּבְכָר הַדְּפִיס הַרְבֵּה סְפָרִים עִם סְפוּרִים מְצַדִּיקִים, לְיָמִים,
נִתְקָרַב בְּנוֹ לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו הַיְקָרִים, וְהִתְחִיל אָבִיו לְרַדֵּף אוֹתוֹ מְאֹד,
כִּי הָיָה מִכַּת הַמִּתְנַגְּדִים לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו.

וַיְהִי הַיּוֹם וּבְרַח בְּנוֹ לְעִיר אוֹמֵן, וּנְשָׂאָר שָׁם בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו,
וְאָבִיו הִצְטַעַר מְאֹד מְאֹד, שֶׁבְּנוֹ נָפַל בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו וְכוּ', וְהֵבִין
הַסְּתוּבָב בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו בְּעִיר אוֹמֵן, וְרָאָה אֶת עֲבוּדָתָם בְּקִדְשׁ —
תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְהַתְּבוּדָדוֹת, וּנְתַעוּרָר גַּם הוּא לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתָם, וְנַעֲשֶׂה
עוֹבֵד ה' גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה מְבֹלָה הַרְבֵּה שְׁעוֹת בְּכָל יוֹם עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ
ז"ל.

וּפְעַם בַּהִיּוֹתוֹ עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, נִתְעוּרָר מְאֹד מְאֹד וְנִזְכָּר
מֵאָבִיו וּמִצְעָרוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵתְקָרַב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וּכְשִׁירַד מֵהַצִּיּוֹן, כָּתַב

מכתב ארוך לאביו, כדי לחזקו ולנחמו, ובתוך הדברים כתב לו בזו הלשון: "אבא, אתה עוסק כל ימי חייך לרשם מעשיות של צדיקים ולהדפיסם, ובזה אתה מתפרנס, אני זכיתי להגיע אל מקום קדוש כזה, אשר כל מי שנתקרב לשם נעשה ממנו ספורים ומעשיות..."

אף-על-פי-כן הזהיר מוהרא"ש נ"י, שצריכים להשמר מאד מאד מספורים ומעשיות כשהם נוגדים את ה"שלחן ערוך", וצריכים לידע כי הכל שקר וכזב, ואפלו שתולים את זה בצדיקים קדושים ומפרסמים גדולים, אם הספורים או המעשים סותרים אפלו סעיף קטן ב"שלחן ערוך", צריכים לידע כי הספור הוא שקר והוא מהסטר אחרא, כי אין לנו אלא דבר ה"שלחן ערוך", וכל ספור ומעשה צריך רק לחזק ולאמץ לקים את ה"שלחן ערוך" ולא, חס ושלום, לסותרו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת ראה איזה ספור מהרב הקדוש מבארדיטשוב ז"ל, שפעם אחת ביום כפור בכה הרבה מאד בכל התפלות ואמר, שרואה שיש גזר-דין גדול על ישראל, ועל-כן התאמץ מאד מאד בבכיות ובתפלות, ולעת ערב קדם נעילה נעשתה שמחה גדולה עד מאד, ואמר לכל באי בית מדרשו שנתבטל גזר-הדין, ועל-כן יכולים כבר ללכת הביתה ולאכל קדם נעילה...

ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, שספור זה שקר גמור, רחמנא לצלן, ותלו בוקי סריקי ברב הקדוש איש האלקים הזה, היתכן אפלו להוציא מהפה ספור כזה להתיר לאכל ביום כפור שענשו כרת, ואיך יעלה על דעת מי שהוא להאמין בשקר גם כזה שנוגע לכפירות, רחמנא לצלן.

ועל-כן, סיים מוהרא"ש נ"י, צריכים לברוח כמטחוי קשת מכל מיני ספורים שמספרים אפלו על גדולי הצדיקים, אם הם סותרים את איזו הלכה ב"שלחן ערוך", וצריכים לידע כי הכל שקר גמור.

ופעם ספרו לפני מוהרא"ש נ"י על אחד זקן מאנשי שלומנו, שספר איך שפעם אחת שכח ואכל בשבעה-עשר בתמוז, והצטער על זה מאד, ומרב צער נרדם, וראה בחלום שבא רבנו ז"ל, ומסר לו איזה כתב, שמהיום כבר אין צריכים להתענות בשבעה-עשר בתמוז, כי הימים האלו התהפכו לימי ששון ושמחה.

והתחיל מוהרא"ש נ"י לצעק על זה: "רחמנא לצלן, רחמנא לצלן, זה מעשה של הש"ץ, ימח שמו, שגם הוא רצה לבטל את התעניות של תשעה באב ושבעה-עשר בתמוז", ושאל: "איך לא מתבייש לתלות בוקי סריקי ברבנו ז"ל, זקן בעל דמיון איך לא מתבייש לספר שטות ודמיון וכפירה כזו, הלא אם רוצה לאכל שישאל שאלה מרב, ואם הוא חלש יתיר לו, אבל איך יעלה על דעתו לספר חלום או ספור או דמיון בשם רבנו ז"ל, ולבטל איזה סעיף קטן מה"שלחן ערוך"?

והקפיד על זה מוהרא"ש נ"י מאד מאד ואמר: "עכשו אתם רואים שהצדק עמי שאסור לשמע שום ספור, אם הוא נוגד את ה"שלחן ערוך", כי בודאי אז כל הספור מהסטרא אחרא", ומאד מאד הזהיר על זה.

אשרי מי שיציית אותו, ואז טוב לו כל הימים.

ספקות

מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד מאד על מי שהולך עם ספקות, ואמר: הלא זה עקר המרירות שעוברת על האדם, מפני שאינו

יודע בכל דבר איך להתנהג, ובשביל זה הספקות ממררים את חיינו והורסים את מצפוננו, רחמנא לצלן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מה שיך להיות בספק, ממה נפשך, אם אתה צריך לעשות דבר זה, תראה לעשותו, ואם אינך צריך לעשות דבר זה, אל תעשהו, ואם-כן מה שיך ללכת עם ספקות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל היתה דרכו לא להתבלבל משום דבר, ואפלו בדבר גשמי שהיה צריך לעשותו, היה מזדרז ועושה את זה מיד, באפן שלא יהיה לו בלבול אחר-כך מזה, וכן שלא יצטרך לחשב אחר-כך מזה, וסיים מוהרא"ש נ"י, שכן הוא בכל דבר, אם עלי לעשותו, צריך להזדרז ולעשותו תכף-ומיד בלי שום עכוב וספקות, ואם אין צריך לעשותו, עלי להתחמק מכל העסק הזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י על הענין של לברח מספקות, צריכים להיות חכם גדול, כי על-פי-רב האדם מתבלבל עד מאד מכל דבר איך ומה והיכן וכו', וצריכים להחכים בזה העולם תמיד, ועקר החכמה, שתמיד יראה שיצא לו גם-כן משהו מהעסק ברוחניות, למשל אם הוא מספק האם עליו לנסע בדרך או לא, צריך להתישב בדבר, האם כשאשב בביתי אלמד ואתפלל וכו'? או אולי אבטל את הזמן?! וכן שמא לא יהיו לי מעות, ואז אפנס בחובות, והחובות יבטלוני עוד יותר מתורה ותפלה וישברוני לגמרי?! וכן צריך לחשב מצד שני, כשאסע בדרך מה ארויח? האם אדבר ברחוב עמו יתברך, וכן אלמד שעורים למיניהם, או אדבר עם בני-אדם דבורי אמונה והשגחה פרטית?! כן צריך להיות תמיד חשבוננו, מה יצא לו מהעסק בעבור נשמתו ברוחניות, ואז כשירגיל את עצמו לילך בדרך זו, יצליח תמיד בכל אשר יפנה, ולא יהיו לו שום ספקות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי זו קלפת עמל"ק, להכניס באדם תמיד ספקות, כמובא בספרים עמל"ק עולה בגימטריה ספ"ק, כי הספקות מקררות את האדם לגמרי, ומפילות ומרחקות אותו ממנו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין לך עוד עצה להתרת הספקות כמו הדבור אליו יתברך, כי בזה שהאדם מרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך, הוא נדבק בו יתברך, ונתברר לו מה לעשות, כי הדבור וההתבודדות אליו יתברך מזככים את האדם עד מאד, עד שעל-ידי רבוי הדבורים נתבטלים ממנו כל מיני ספקות.

ואמר מוהרא"ש נ"י: איזה אוצר יש לאדם — לדבר בכל יום ויום עמו יתברך, אשר אין למעלה מזה, וזה שרש הדבור — לדבר עמו יתברך, ובאפן הזה שתמיד ידבר עמו יתברך, אף פעם לא יהיה מספק, כי מה שרק יעשה והיכן שרק ילך ידבר עמו יתברך, וימשיך על עצמו נעם, ערבות וזיו אלקותו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י: "מי שזכה להיות מקרב באמת אל רבנו ז"ל, ומתבודד בכל יום ויום עמו יתברך, איני יודע איך שיף שיהיה מספק באיזה דבר, אבל אצל הצדיקים עקר ספקותיהם הוא הספק של משה רבנו, שהוסיף יום אחד מדעתו, שדבר זה הוא אחריות עצומה, אבל סתם בן אדם, מה שיף שיהיה מספק באיזה דבר?!"

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים בחוש, כי כל אלו שהם באמת מקרבים אל רבנו ז"ל, ויש להם התבודדות בקביעות, ותמיד מדברים עמו יתברך, הם תמיד בישוב הדעת אמת, ואין להם שום ספקות כלל, אשריהם ואשרי חלקם!

ספָּרִים

מוהרא"ש נ"י מעורר תמיד שכל אחד מאנשי שלומנו שיקנה הרבה ספָּרִים וילמד בכלם, כמו שהזהיר רבנו ז"ל, שהאיש הישראלי צריך לעבר ולהיות בכל מקומית התורה הקדושה (עין שיחות הר"ן, סימן כ"ח).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-כל-פנים ספָּרֵי היסוד צריך כל בר ישראל לקנות לעצמו באפן שיוכל להגות בהם תמיד, והם: חמשה חמשי תורה, נ"ף, ששה סדרי משנה, בבלי, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, טור, שלחן ערוך, מדרש רבה, מדרש תנחומא, זהר ותקונים.

ותמיד מזרז מוהרא"ש נ"י את תלמידיו, שלכל אחד יהיו תחלה ספָּרֵי היסוד, ואחר-כך יקנו גם ספָּרֵי המפרשים למיניהם, וכמה פעמים אמר, שאם יזכהו השם יתברך לתלמידים רבים, אזי ידפיס בעצמו את כל הספָּרִים, באפן שיהיה לכל תלמיד משלו, כל-כך מקפיד שלכל אחד יהיו הספָּרִים לעצמו, ואמר מוהרא"ש נ"י שיש מאמר החכם: "כל האדם הולך עד מקום שארון הספָּרִים הולך", הינו כפי מה שלומד כך הוא בקי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר בני-אדם מבזבזים מעות על שטיות והבלים, אבל שיזכו שיהיו לו ספָּרִים משלהם בזה מקמצים ואומרים: הלא יש בבית-המדרש וכו', ובאמת לא-כן הוא, כשאדם יש לו מעצמו הספָּרִים, הוא ענין אחר לגמרי.

ובענין הספָּרִים הוא תמיד מדבר ומעורר לקנות הרבה ספָּרִים בנגלה ובנסתר, דרש ופוסקים, קבלה וחסידות, מוסר ומדות, באפן שנוזקה לקיים את הזהרת רבנו ז"ל, שנוזקה להיות בכל מקומות התורה הקדושה.

מוהרא"ש נ"י מקפיד גם מאד מאד, כשקונים ספר שיהיה גדול דיקא, ואמר, שהוא מאד מאד מתנגד לאלו המדפיסים ספרים בפורמט קטן, הינו שמקטינים את האותיות, עד שאין יכולים לקרות בהם, ואמר, שצריכים לגנוז ספרים אלה בגניזה, כי הם שורפים את העינים, וכן הוא צוחק מאלו הקונים ספרים עתיקים, ואמר, שזוהי השטות הגדולה ביותר, הלא ספר קונים בשביל ללמד בו, ולא רק להכניסו לארון הספרים, ועל-כן התלוצץ מאד מאד מזה, ופעם אחת רצה אחד למכר לו ספר "לקוטי-מוהר"ן" — דפוס הראשון, ולא רצה לקנות, ואמר: "עקר ה"לקוטי-מוהר"ן" צריך להיות בלב ובמח ולא בארון הספרים".

ומאד מאד הפליג באלו המדפיסים ספרים ישנים ומזופים את הרבים בהדפסתם, ובפרטיות אלו המדפיסים באותיות גדולות מאירות עינים, אמר עליהם, שבודאי בעל המחבר ימליץ עליהם טוב, ושבתם מאד מאד.

סופר

מוהרא"ש נ"י אמר לסופר אחד, שעקר מעלת סופר ירא שמים תלויה רק בשמירת הדבור, וכמו שכתוב (תהלים מ"ה): "לשוני עט סופר מהיר", כשאתה רוצה שיהיה עט סופרך כתב מהיר, העקר דע לך לשמר את לשונך, והוסיף אז, מדוע אם אחד יש לו שערות גדולות (שקורין טשאפ) נזהרים לא לקחת את התפלין שלו, ולמי שיש לו לשון ארכה שמדבר לשון-הרע ורכילות וכל דבר אסור, אבל יש לו פאות וזקן ארוך, לוקחים את התפלין שלו, הלא היה צריך להיות להפוך, כי זה שיש לו שערות ארוכות, אינו מזיק לאחרים, וזה מזיק לאחרים.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שהוא הפיר היטב את הסופר הממחה הרב החסיד רבי יודא אשר ראטה ז"ל, אשר הוא היה סופר מפרסם מאד מאד, והתפלין שלו יש להם חשיבות גדולה בעולם, (וגם לו יש שני זוגות תפלין רש"י ורבנו תם ממנו), והיו מחכים לפרשיות שלו יותר משנה, עקר חשיבותו היתה, כי מלבד שהיה איש צדיק גדול, והיה נזהר מאד מאד בטבילת מקוה קדם פתיבת כל פרשה, עוד זאת שהיה נזהר מאד מאד בלשונו, וכמעט שלא דבר עם אחר, ואפלו מה שדבר היה דבורו מזקק שבעתים, וספר אז, כי הגאון הצדיק הרב יוסף צבי דושינסקי ז"ל, ראש בית-הדין של העדה החרדית בירושלים, היה אומר, כי ראוי לאדם למשכן כל מה שבביתו, באפן שיוכל לרכש לעצמו הפרשיות מהסופר רבי יודא אשר ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י אז לסופר הנ"ל: "אם אתם רוצים שיצא לכם שם בעולם, והתפלין שלכם תהיינה פשרות אמיתיות, תראו להיות זהירים מאד מאד בדבוריכם, ותראו להיות עובדי השם", וזרו מאד מאד להתחיל להפגס בעבודת השם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שסופר יש לו אחריות גדולה מאד מאד, וצריך להזהר ממי לוקח את התפלין והמזוזות שלו, כי אם לוקח תפלין ומזוזות מסופר קל, הוא פגם גדול מאד מאד, ורבנו ז"ל רצה שיהיו לנו תפלין ומזוזות מסופר ירא וחרד, וכידוע שהתפלין של רבנו ז"ל היו מהסופר הצדיק הגנוז רבי אפרים סופר ז"ל, ורצה שלכל אחד מאנשי שלומנו יהיו התפלין והמזוזות ממנו.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י מי היה הסופר הזה, הוא גר בעיר קטנה מלאה סופרים, והיה ענו גדול עד מאד, והיה צדיק גדול מאד, והיה תמיד דבוק מאד בו יתברך, ובשעה שכתב את התפלין או המזוזות היתה דרכו לטבל עצמו במקוה, והיה מדבק עצמו אליו

יתברר, ובשעת כתיבה הִיָּה לְבַד בְּחֶדֶר מִיָּחַד, וְשֵׁם הָיָה בְּדַבְּקוֹת
 וּבַהֲתַלְהֵבוֹת עֲצוּמָה עַד מְאֹד, וּבִשְׁעָה שְׁטָבֵל הָעֵט בְּדִיו יָחַד יְחֻדִים
 עֲצוּמִים, וּבִשְׁעַת כְּתִיבָה הַדְּבִיק עֲצָמוֹ בְּשֵׁרֶשׁ הָאוֹתִיּוֹת כְּפִי שֶׁהֵם
 בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְכֵן כָּתַב, וְאַף פָּעַם לֹא הִסְתַּכַּל חוּץ לְאַרְבַּע
 אַמּוֹת שָׁלוֹ, וְלֹא רָאָה צוּרַת אִשָּׁה מֵעוֹלָם חוּץ מֵאִשְׁתּוֹ.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, "אַתֶּם יְכוּלִים לְתַאֵר לְעֲצָמְכֶם אִיזוֹ קִדְשָׁה
 הִיְתָה כְּבָר עַל פְּרָשִׁיּוֹת כְּאֵלוֹ שְׁאָדָם כָּתַב אוֹתָן בְּדַבְּקוֹת עֲצוּמָה
 וּבְקִדְשָׁה וּבְטְהָרָה כְּזוֹ, וְלֹא כִּמוֹ הַיּוֹם, שְׁכָל בּוֹר שְׁאִין לוֹ פְּרִנְסָה
 לוֹקַח לְעֲצָמוֹ אֲמָנוּת שֶׁל סוֹפֵר", וְהִרְאָה לָנוּ עַל סוֹפֵר אֶחָד, שֶׁבִשְׁעָה
 שְׁכוּתָב וּמַגִּיָּה סְפָרֵי תוֹרָה הִרְדִּיּוֹ פְתוּחַ, וְגוֹי מְדַבֵּר אֲזַי כָּל מִינֵי נְבוּל
 פָּה, (כָּל זֶה רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ כִּמָּה פְּעָמִים שֶׁלְקַח אוֹתָנוּ אֶל מְקוֹם אֶחָד
 וְכו', וְאַף שֶׁהַסּוֹפֵר הָיָה נִרְאָה מִבְּחוּץ עִם זָקֵן אַרְבֵּי עַד טַבּוּרוֹ וּפְאוֹתָיו
 אֲרָכִים מְאֹד, וּמְדַבֵּר כָּל־כֶּף יָפָה וְכו').

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁשְׁבַת־צְבִי, יִמַּח שְׁמוֹ וְזָכְרוּ, מֵלֹא אַת
 הָעוֹלָם עִם סוֹפְרִים מְשָׁלוּ, שֶׁחָשְׁבוּ בִשְׁעַת כְּתִיבָה מֵה שֶׁחָשְׁבוּ,
 רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְכו', וּבְשִׁבִיל זֶה נִכְשְׁלוּ כָל־כֶּף הַרְבֵּה אֲנָשִׁים וְנָהוּ
 אַחֲרָיו.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהַדְּבַר הַזֶּה סוֹבֵב עַד הַיּוֹם הַזֶּה, סוֹפֵר
 שְׁאִינוֹ יָרָא שָׁמַיִם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא קַל וְכו', וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא
 נוֹאֵף וְכו', הוּא מְשַׁלֵּיחַ הַשֵּׁץ, יִמַּח שְׁמוֹ וְזָכְרוּ, וּמִי שֶׁמְתַפְּלֵל
 בְּתַפְּלִין כְּאֵלוֹ, כָּל הַתְּפִלָּה מְלֹאָה עִם מַחְשָׁבוֹת זָרוֹת וּבְלִבּוֹלִים וְכו',
 וְכֵן מִי שֶׁיֵּשׁ בְּבֵיתוֹ מְזוּזוֹת מְמַנּוּ, כָּל הַבַּיִת מְלֹא מְרִיבוֹת וּמַחְלָקֵת,
 וְאִין שֵׁם שְׁלוֹם־בַּיִת, וְהַרְבֵּה צָרוֹת וּמַחְלוּקוֹת נִגְרָמוֹת בְּבַיִת מְסוֹפֵר
 כְּזֶה.

לְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים צָוָה מוֹהֲרָא"ש נ"י לְהַחֲלִיף הַמְּזוּזוֹת וְהַפְּרָשִׁיּוֹת
 שֶׁבְּתַפְּלִין, כְּשֶׁנִּתְּוָדַע לוֹ עַל סוֹפֵר אֶחָד שֶׁהוּא נוֹאֵף עִם גּוֹיּוֹת, רַחֲמָנָא

לצלן, ולסופר בעצמו צנה שיזרק את אמנות הסופרות, והרבה לדבר
מזה, ואמר: "שמו שמים, מה שנעשה עכשו בדור הזה, בלי בושה
וחרפה, השם יתברך יצילנו".

סבלנות

מוהרא"ש נ"י אמר, שאי אפשר לעבר את זה העולם כלל בלי
מדת הסבלנות, והיא העקרית בחיים, כי על כל אדם עובר בכל יום
ויום מה שעובר — בלבולים ונסיונות אחרים, ובלי סבלנות יכולים
לפל לנוקבא דתהומא רבא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמדת הסבלנות ולהיות באריכות אפים
לא לכעס ולא להקפיד על שום דבר, בזה תלויות כל המדרגות
וההשגות, והבעל-דבר יודע זאת, על-כן עושה כל מיני פעולות
שבעולם, וזורק ומשליך את כל אחד ואחד במקום שמשליכו, והכל
כדי שלא תהיה לו מדת הסבלנות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל אמר, שכל החטאים
והעוונות באים רק מחמת דחיקת השעה, ויש הלכה ב"לקוטי-
הלכות", ששם מרבה לדבר ולהזהיר מאד מאד על עון דחיקת
השעה, (עיין לקוטי-הלכות גזלה הלכה ה').

וספר מוהרא"ש נ"י, שהשם יתברך זכה אותו בזכיות חנם עם
הספר "ארך אפים", המרבה לדבר על מעלת מדת אריכת אפים
וסבלנות, ואשר את הספר הזה חבר במשך יום ושני לילות רצופים,
כי התחיל לכתב את הספר הזה בלילה, וכתב כל הלילה ולמחרתו
כל היום, ואחר-כך כל הלילה השני, וכך זכה לחבר את הספר הזה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂרָאָה אִז עֵין בְּעֵין סִיעָתָא דְשְׂמִיא נְפֻלָּאָה
בְּכַתִּיבַת הַסֵּפֶר וּבְהַדְפָּסְתּוֹ, שְׁהִיוּ לוֹ נְסִים נִגְלִים בְּהַדְפָּסַת הַסֵּפֶר, כִּי
פָּרְצָה שְׂרָפָה בְּבֵיתוֹ בְּדִירָה שְׁלֵמָטָה מִמֶּנּוּ, וְכָל הַבַּיִת הָיָה מְלֻחָט
עִם אֵשׁ, וּבְחִסְדּוֹ יִתְבַּרֵךְ הַגְּדוֹל, בְּדִירָתוֹ לֹא נִשְׂרָף אֶפְלוֹ חוּט אֶחָד,
וְדָבַר זֶה הָיָה גַם נִגְלָה.

וּבְשָׁעָה שֶׁהִיְתָה הַשְׂרָפָה, הָיָה אִז מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶצֶל הַמְּדַפְּסִים
וְעָמַד לְיָדוֹ, וְרָאָה אִיךָ שֶׁמְדַפְּסִים אֶת הַסֵּפֶר "אֶרֶךְ אֲפִים", וְכִשְׁטֹלְפָנוּ
אֵלָיו: "תִּדְעַ, שְׁבִיתָךְ בּוֹעֵר בְּאֵשׁ", עָנָה וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "יְדַעְתִּי
גַם יְדַעְתִּי שֶׁהַסֵּמ"ךְ-מ"ם בְּעֶצְמוֹ יַעֲמֵד עָלַי בְּשֶׁבִיל סֵפֶר זֶה, אֲבָל
כָּבֵר לֹא אֶכְפַּת לִי, יַעֲבֹר עָלַי מָה", וְגַם הִפְלִיט אִז מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ:
"כְּהִנֵּה וְכַהֲנֵה יַעֲבֹר עָלַי וְלֹא אֶתְפַּעֵל".

וּבְאַמַּת אַחַר סֵפֶר זֶה דִּיקָא הִלְהִיב עָלָיו הַבַּעַל-דְּדָבָר מַחֲלָקַת,
וְהִצִּית אֵשׁ גְּדוֹלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּחִסְדּוֹ יִתְבַּרֵךְ הַגְּדוֹל
הַסֵּפֶר הַזֶּה הַמְּדַבֵּר מִמִּדַּת "אֶרֶךְ אֲפִים" וְסִבְלָנוֹת, נִדְפַס כְּבָר חֲמִשִּׁים
פַּעַם בְּכַמָּה עֶשְׂרוֹת אֲלָפֵי עֲתָקִים וְנִתְפַּשֵּׁט בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל,
וְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ הָאֱמֶת יוֹדַע, אֵילוֹ טוֹבוֹת עֲשֵׂה הַסֵּפֶר הַזֶּה לְמַעַיְנִים
בוֹ, וּמִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בוֹ רֹאֶה שֵׁישׁ בַּסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה יַד ה', וּבְפִרְטוּיֹת
אִיךָ שֶׁסֵּפֶר זֶה נִדְפַס וְחוֹזֵר וְנִדְפַס וְנִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם, וְרַבִּים רַבִּים חֲזָרוּ
בְּתֻשׁוּבָה עַל יָדוֹ, אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁיִּכְנִים סֵפֶר זֶה לְבֵיתוֹ!

עין יַעֲקֹב

מוהרא"ש נ"י מזרז מאד ללמד הרבה ב"עין יַעֲקֹב", שהוא אגדתא דחכמינו הקדושים ז"ל, ואמר, שגם רבנו ז"ל למד הרבה "עין יַעֲקֹב", וזכה לסימו פְּעָמִים אֵין מְסָפֵר, וכן מוהרנ"ת ז"ל למד הרבה "עין יַעֲקֹב", וכן הרב מטשהרין ז"ל למד הרבה "עין יַעֲקֹב", וכל ה"מראה מקומות" על ספר המדות מצינים כפי ה"עין יַעֲקֹב" שנחלק לסימנים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי הוא נתעורר ללמד "עין יַעֲקֹב" ממה שראה ב"שבחי הר"ן", איה שרבנו ז"ל למד את ה"עין יַעֲקֹב" פְּעָמִים אֵין מְסָפֵר, ועל-כן נתעורר גם הוא ללמד בהם, והיתה דרכו לסיים את כל ה"עין יַעֲקֹב" בכל חדש מרב התמדתו בהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאגדות חכמינו הקדושים, יש בהם כח לעורר ולחזק מאד את לב האדם לאבינו שבשמים, וכמוכא בספרי פרשת יַעֲקֹב: "רצונך להכיר את מי שאמר והיה העולם, למד אגדה"; נמצא שעל-ידי שזוכים ללמד הרבה אגדה, זוכים להכירו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שראה אצל הרבה מאנשי שלומנו, שהיו להם שעורים כסדרן ב"עין יַעֲקֹב", וגם מוהרנ"ת ז"ל נתן שעור קבוע לתלמידו רבי נחמן טולטשינער, שילמד בכל יום "עין יַעֲקֹב", והיתה דרכו לתבל כל מאמר חכמינו הקדושים על-פי ההקדמות מרבנו ז"ל בטוב טעם ודעת.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכל הגדולים והצדיקים למדו הרבה "עין יַעֲקֹב" כמו המהר"ל מפראג ז"ל, שכל חדושו על האגדות הם על ה"עין יַעֲקֹב", וכן חדושי החיד"א על האגדות הם על ה"עין יַעֲקֹב", וכן חדושי ה"בן-איש-חי" הם על ה"עין יַעֲקֹב", ועוד הרבה גדולים וחכמים חדשו חדושים על ה"עין יַעֲקֹב", ועל-כן מה טוב לעשות

לַעֲצֹמוֹ קְבִיעוֹת בְּכָל יוֹם בְּלִמּוּד "עֵין יַעֲקֹב", וּבִאֲפֶן הַזֶּה יִהְיֶה בְּקִי
בְּכָל הָאֲגָדוֹת שֶׁל חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים ז"ל.

וְכֵן סֵפֶר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁבְּדוֹרוֹת הַקְּדוּמִים לְמִדּוֹ הַרְבָּנִים בֵּין
מִנְחָה לְמַעְרִיב עִם הַמּוֹן־הָעַם שְׁעוֹר בְּ"עֵין יַעֲקֹב", וְהָיוּ מְתַבָּלִים כָּל
מֵאָמֵר עִם מוֹסֵר הַשֶּׁכֶל, וּבִזְזָה קָרְבוֹ אֶת לְבָבוֹת יִשְׂרָאֵל לְחֹזֵר אֵלָיו
תְּבָרֵךְ.

וְסִיִּם מוהֲרַא"ש נ"י: אֲשֶׁרִי מִי שֶׁיִּלְמַד בְּכָל יוֹם "עֵין יַעֲקֹב",
וַיִּכְנִס בְּעֲצוֹמוֹ יִרְאֵת שָׁמַיִם!

וְכֵן סֵפֶר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁרַבְּנוֹ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסֶק, זְכוּתוֹ
יִגַּן עָלֵינוּ, נָתַן פְּעַם תְּקוּן לְאַחַד שְׁלֹמֹד סֵפְרֵי מִינִים וְכוּ', שֶׁיִּלְמַד
הַרְבֵּה "עֵין יַעֲקֹב", וְאָמַר לוֹ, שֶׁהַלְמוּד הַזֶּה יִרְחֹץ אֶת הַלְּכָלוֹף
וְהַטְּנֹפֶת שֶׁנִּכְנְסוּ בּוֹ מִלְמוּד בְּסֵפְרֵי מִינִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

עֵתוֹנִים

מוהֲרַא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהַקְּלָפָה הַקָּשָׁה וְהַחֲזָקָה בְּיוֹתֵר קָדָם
בִּיאֵת מְשִׁיחַ צְדָקְנוֹ, הִיא הָעֵתוֹנִים הָרָעִים, שֶׁמְדַפְּיִסִים בְּכָל יוֹם וַיּוֹם,
וְאֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם הַשְּׁפָעָה גְדוֹלָה עַל כָּל הַקּוֹרְאִים בָּהֶם, כִּי לְמַעַן
הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן נָתַן הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא כַח בְּעַכְבֵּי־שִׁים (הַלְּבָלְרִים)
לִירֹק מִפִּיהֶם הַטָּמֵא לַחַה סְרוּחָה שֶׁהִיא דַעְתָּם הָרָעָה וְהַמְרָה, וְלֵארוֹג
בָּהּ קוֹרֵי הַעַכְבֵּי־שׁ, לְמַעַן לְכַד בָּהֶם כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַהוֹגוֹת וְהַקּוֹרְאוֹת
בָּהֶם, וְלִמְצוֹץ אֶת שְׁכָלֵם וַיִּרְאֵת הַשָּׁמַיִם שְׁלָהֶם, כִּי מִי שֶׁקּוֹרֵא
בְּעֵתוֹנִים, מִמִּילָא מְאֹבֵד אֶת יִרְאֵת הַשָּׁמַיִם שְׁלוֹ, וְנִכְנְסֵת בּוֹ לִיצְנוּת
וּמִינּוֹת וּכְפִירוֹת וְאִפִּיקוֹרְסוֹת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שקריאת עתונים עוקרת את מח האדם לגמרי, עד שמרב קריאה נעשית אצלו שטיפת מח, עד שאין לו כבר שכל עצמי כלל, רק הוא משפע ממה שקורא, וזה פח של העתונים והלבדרים, שכל אחד משפיע על קוראיו דעתו הטמאה, ומכניס בתוך קוראיו ארס מר.

ויש בפתיה חכמה עצומה, איך ללכד את מח הקורא בהם ודעתו, עד שנעשה משפע לגמרי מדעתם הטמאה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, בזה שאדם קורא בעתונים עובר על כל מה שאמרו חכמינו הקדושים ז"ל (שפת דף קנ"ח): "אל תפנו אל האלילים" — אל תפנו אל מדעתכם, כי בזה שמכניסים את הדעת בתוך העתונים, באותו זמן הוא מסיח דעת ממנו יתברך, ולא עוד אלא שגם נכנסת בו כפירות ואפיקורסות, לא מבעיא כל העתונים של החילונים שהם מלאים ארס טמא נגד כל הקדוש ביהדות, אלא אפלו בעתונים של אלו הקוראים לעצמם חרדים, גם שם תמצא דעות רעות ונפסדות נגד האמונה הקדושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהעתונים בעתים הללו הם בכלל שלש העברות החמורות ביותר, שהם: עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים, כי אין לה עתון שלא יביא את דעת הגוים, ויעתיק את דבר העבודה זרה שלהם בפרטי פרטיות, וכן אין לה עתון שלא יספר כל מיני נבול פה של נאוף, רחמנא לצלן, ובפרטיות כל תמונות התועבה שבהם, וכן אין לה עתון שלא יכתב בכל יום את המלחמות וההריגות שנעשות בעולם, אשר דבר זה מכניס בלב האדם מדת הרציחה וכו', ועל-כן כל הקורא בהם עובר על שלש העברות החמורות: דעות של עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאפלו העתונים של החרדים גם-כן מלאים ליצנות ומחלקת ולשון-הרע וכו', כי כל אחד חולק על הצד שפנגד, ורוצה להראות אשר הצדק עמו, ועל-כן הוא כותב דברי בוז ולעג על חכמים ורבנים וכו', ומי שרק אינו מהלך באותו הלך מחשבה ודרך שלו, הרי זה פוסלים אותו לגמרי, ומתירים לשפף את דמו לגמרי, ומה גם שיש עתונים של חרדים, שאינם מתבישים להדפיס מאמרים שבהם משבחים את האפיקורסים הגדולים ביותר ליום השנה שלהם, כידוע דבר זה ומפרסם בין הקוראים דבריהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלאחרונה מצא הבעל-דבר לעצמו עצה איך לתפס גם את היראים והשלמים בפח יקוש בקורי העכביש בעתוניהם הרעים והמרים, כי התחילו להדפיס גם מאמרי תורה ומאמרי חסידות וספורים ותולדות מגדולי ישראל וכו', ובאפן הזה כל אחד רוצה לקרא בהם, מאחר שהמאמרים הם מענינים מאד, ובאמת זוהי רק עצת היצר הרע, כי מאמרי תורה ומאמרי חסידות אסור להדפיס בעתון, וזוהי עברה חמורה, כי סוף כל סוף הולך בבתי כסאות ובזבלים וכו' וכו', ובאים מאמרי חכמינו ז"ל הקדושים לזלזול גדול, רחמנא לצלן, וכל זה עצת היצר לתפס דעות הקוראים בהם, ובאמצע מכניסים גם מאמרי כפירות ואפיקורסות, ליצנות, לעג ובוז על היראים האמתיים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה, הינו העתונים הרעים, הם לעמת הקדושה שיכניס משיח בעולם, כי משיח יגלה ויפרסם את האמונה הקדושה בו יתברך, ואיך שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ויגלה דעת התורה, ויהיו דבוקים בו יתברך בדבקות אמת, עד שידעו שאין בלעדיו יתברך, והכל משגח בהשגחה פרטי פרטית, אשר זהו שכל ודעת האמת.

אבל זה לעמת זה באה והתגברה קלפת העתונים לפני ביאת המשיח, ומטמטמת את מח ודעת הקוראים בהם, ומכניסה בהם

קרור וְחֲלִישׁוֹת גְּדוּלָה בְּקִיּוֹם הַיְהוּדוֹת וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּבִיּוֹתֵר מְכַנִּיסָה סְפָקוֹת בְּאֲמוּנַת הַקְּדוּשָׁה, וּמְחַלְשָׁה אֶת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּדַמְיוֹנוֹת וּבְשִׁטּוֹת וְכוּ'.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂזֵהוּ חֲדוּשׁ וְפֶלֶא, אִיךָ הוֹלְכִים בְּנֵי-אָדָם מִטְּמֻטּוֹם דַּעַת כְּזֶה אַחֲרֵי לְבָלָרִים, שֶׁהֵם נוֹאֲפִים כְּכִלְבִּים, כּוֹפְרִים, מֵיָנִים וְאֶפִּיקוֹרְסִים, הֲלֹא כְּזֶה שְׁקוֹרָאִים דְּבַרְיָהֶם מְכַנִּיסִים אֶת מַחַ מְחֻשְׁבָתָם, שְׂזוֹ נִשְׁמָתָם, בְּתוֹךְ הַטְּנוּף וְהַצּוּאָה מִמֶּשׁ, כִּי הֲלֹא הַדַּעוֹת הַעֲקָמוֹת שֶׁל הַלְּבָלָרִים הֵם טְנוּף וְצוּאָה מִמֶּשׁ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂעַל הָעֲתוּנִים הָרָעִים וְהַמְרִים שְׂיוּצָאִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּעוֹלָם, צָעַק מְרָה מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל קָדָם הַסֵּתְלָקוֹתוֹ, שְׂאָמַר אָז: טְרִיִּף פָּסוּל אִיז זִיךְ מִתְגַּבֵּר (הֵינּוּ הַדַּעוֹת הַנִּפְסָדוֹת מִתְגַּבְרוֹת בְּעוֹלָם), כִּי הִתְחִילוּ לְהַדְפִּיס כְּתָבֵי עֵת הַנִּקְרָאִים הַיּוֹם עֲתוּנִים, וּמְרָבִים כְּפִירָה וְאֶפִּיקוֹרְסוֹת בְּעוֹלָם, וְסִיִּם מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל: "אֲבָל אֲנִי מְקוּהָ שְׂעָלָה אֶחָד מִסְּפָרֵי רַבְּנוֹ ז"ל יִהְיֶה תְּקוּן עַל הַכֹּל, וְעַל-כֵּן אֲנִי מְצוּהָ אֶתְכֶם שְׂהַעֲבֹדָה וְהַעֲסֹק שְׁלָכֶם יִהְיֶה הַדְּפָסָה — לְהַדְפִּיס וּלְהַפִּיץ סְפָרֵי רַבְּנוֹ ז"ל בְּעוֹלָם".

וְאָמַר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י: "נִמְצָאִים אָנוּ לְמַדִּים מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, שְׂעַקֵר הָעֲצָה וְהַתְּקוּן נִגְדָה כָּל הָעֲתוּנִים הָרָעִים, זֶהוּ רַק לְהַפִּיץ סְפָרֵי רַבְּנוֹ ז"ל בְּעוֹלָם, וְעַל-כֵּן עָלִינוּ לְמַסֵּר נַפְשֵׁנוּ בְּכָל מֵינֵי אֶפְנִים לְהַפִּיץ אֶת סְפָרֵי רַבְּנוֹ ז"ל וְדַעְתּוֹ בְּעוֹלָם בְּמַסִּירוֹת הַנִּפְשָׁה הַגְּדוּלָה בִּיּוֹתֵר, וְעַל-יְדֵי-זֶה סוּף כָּל סוּף נִזְכָּה לְבַעַר אֶת הָרַע מִן הָעוֹלָם".

עֲנוּה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, הַיּוֹם שֶׁכָּבַר עָבַר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵה שְׁעָבַר וְכֵן עֲדִין עוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר, בְּנִקְל לְהִיּוֹת עָנוּ אֲמַתִּי, כִּי אִם יִסְתַּכֵּל הָאָדָם עַל עֲצָמוֹ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב, מִי הוּא, וּמָה עָשָׂה וְאִיךָ פָּגַם יָמִים וְשָׁבוּעוֹת וְחֻדָּשִׁים וְשָׁנִים רְצוּפוֹת, כָּבַר לֹא יִכְנַס בּוֹ שׁוּם צַד שֶׁל יִשׁוּת וְגֵאוּת, כִּי תָמִיד יִזְכֹּר אֶת מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְהַמְּגִנִּים.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י: כָּל מֵה שֶׁהָאָדָם מִסְתַּכֵּל עַל עֲצָמוֹ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב, וְאִינוֹ מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ, אִזְ כָּבַר לֹא שִׁיךְ שֶׁתִּכְנַס בּוֹ אִיזוֹ יִשׁוּת.

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי דָּוִד מְלַעְלוֹב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, הַתְּעַנָּה תְּשׁוּבַת הַקְּנָה שֶׁשׁ שָׁנִים רְצוּפוֹת, וְעוֹד הַרְבֵּה סְגוּפִים נוֹרָאִים שֶׁעָשָׂה לְעֲצָמוֹ, וּמְלַבֵּד זֹאת עֲצָם קִדְשָׁתוֹ מִי יִמְלֵל, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן כִּשְׁבָא בַּפֶּעַם הָרֵאשׁוֹנָה אֶל הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסֵק, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, וְחָשַׁב שֶׁיִּקְבְּלוּ בְּשִׁתֵּי יָדַיִם, כִּי הַתְּעַנָּה כָּל-כָּף וְסִגְף אֶת עֲצָמוֹ, וְעַל-כֵּן כִּשְׁרַק נִכְנַס אֵלָיו בְּמַחְשָׁבָה זוֹ, נֶעַץ בּוֹ עֵינָיִם רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, וְהִבִּיט בּוֹ, וְהִתְחִיל לְצַעֵק: פֶּע, פֶּע וְכוּ', וְהִפְךָ פָּנָיו וְלֹא רָצָה לְהִסְתַּכֵּל עָלָיו יוֹתֵר.

וְהִבִּין הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי דָּוִד, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, אֶת אֲשֶׁר פָּגַם, שֶׁנִּכְנַס בּוֹ רַק אִיזָה צַד מַחְשָׁבָה וְכוּ', עַל-כֵּן נָפַל עַל הָאָרֶץ וְהִתְחִיל לְבַכּוֹת בְּבִכּוּיֹת נוֹרָאוֹת וְלֹא הִסְתַּכֵּל עַל כָּף שֶׁהָיוּ אִזְ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁגַם-כֵּן חָכוּ לְהִכְנַס אֶל הַקְּדוֹשׁ פְּנִימָה, וְאִזְ תִּכְף-וּמִיד נִגַּשׁ אֵלָיו הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, בְּאֲנָפִין נְהִירִין, וְאָמַר לוֹ: "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם גּוֹטְעַר אִיד".

וּסְיָם מוהֲרַא"ש נ"י: רָאוּ גַם רָאוּ, יְהוּדֵי שְׁעָבַד עַל עֲצָמוֹ כָּל-כָּף וְהַתְּעַנָּה כָּל-כָּף, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן עַל אִיזָה נְדָנוּד שֶׁל יִשׁוּת, (אֲשֶׁר בְּאֲמַת גַּם בָּזָה אֵין לָנוּ הַשְּׁגָה בַּיִשׁוּת שְׁלוֹם), כָּבַר לֹא רָצָה לְהִסְתַּכֵּל

בפניו, מכל שכן אנו איך עלינו להתבייש תמיד אפלו להרים את פנינו מרב בושה וחרפה על לכולך מעשינו?!

וכשאדם תמיד חושב היטב מה פגם ואיך בלה את ימי נעוריו עם חטאות נעורים מגנים כאלו, איך לא ירעד ואיך לא יפחד מאימת קונו, הלא יתבייש בפני איש, ומכל שכן איך ירים ראשו נגדו יתברך? ! ואדם כזה איך כבר יכול להפנס בו איזה צד גאות? !

וספר מוהרא"ש נ"י, שחרב הקדוש החוזה מלובלין, זכותו יגן עלינו, הנה רגיל לומר, אפלו כשאשמע מהשם יתברך בעצמו שיעקב יצחק (כך היה שמו) הוא צדיק, אאמין לו רק לאותו רגע ששמעתי, ולא קדם ולא אחר-כך... כל-כך פחד מאיזה צד ישות, ואיך שיף שאנחנו נחזיק את עצמנו למשהו? !

ואמר מוהרא"ש נ"י, בשביל זה מי שזוכה רק להסתכל על עצמו בעין האמת, כבר לא יפנס בו שום צד ישות וגאות, ועל-כן היום שכל אחד כל-כך כל-כך מלכלך בחטאים מגנים, כבר בנקל להיות ענו, אם לא יטעה את עצמו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי עקר שלמות הענוה היא שידע שאין שום מציאות בלעדיו יתברך, וימסר את עצמו לגמרי אליו יתברך, וידע שהכל לכל אלקות גמור, והוא בעצמו אינו נמצא כלל בעולם, ואז בידיעה כזו אדם יכול לילף בין אלפי אנשים, ויכול לישב בראש השלחן וכו', ועם כל זאת להיות ענו בתכלית הענוה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שזוכה להתקרב באמת אל רבנו ז"ל, אזי רבנו ז"ל פותח לו את העינים, ומאיר לו את החיים כבר באופן אחר, ונתעוררת אצלו מדת הענוה שהטביע בו משה רבנו, כי רבנו ז"ל אמר, שמשנה רבנו, עליו השלום, שהיה ענו מכל האדם אשר על פני האדמה, הטביע בכל נפש ונפש מישראל את הענוה שלו,

וצריכים רק להחיותו, "אויף צו לעפן די ענוה" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כ"ו וסימן ע"ב).

וסיים מוהרא"ש נ"י: ועל-כן זה סימן אם הוא באמת מקרב אל רבנו ז"ל, אם יש בו מדת ענוה, שמסתכל על המעשים הרעים שלו, וכן מסתכל על גדלות הבורא יתברך (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב' סימן ס"ז), אשרי הזוכה להיות מקרב אל רבנו ז"ל, ואז יזכה לשלמות הענוה.

ענש

פעם הלכתי עם מוהרא"ש נ"י לחנות של דברי עץ למיניהם, פי רצה לקנות ארון לביתו, ונתלנה אלינו עוד בחור, ודבר מוהרא"ש נ"י אז הרבה דבורי התחזקות ודבורי אמונה כדרכו תמיד, וחדש חדושי תורה מכל פרט ופרט של החנות, על כל דבר אמר תורה, פי היו אז הרבה אנשים והצרכנו לחכמות.

ובתוך כך ראיתי שבעל הבית, (שהיה אברך חסידי), אינו פונה אלינו, אף שכבר הגיע תורנו, ובכל פעם הלך אל נשים דיקא, רחמנא לצלן, ואז נגשתי אליו ואמרתי לו: כבר הגיע התור שלנו לפני כמה אנשים, והוא דחה אותנו בקש, ובתוך כך ראינו שכל עסקו הוא רק עם נשים, ומוהרא"ש נ"י התאנח ואמר לנו: "ראו מה שנעשה עם אברך חסידי, להיכן נפל ולהיכן נופל בכל רגע, עד שאין לו אפלו שום בוש"ה, פי באמת על-פי הישר והשכל היה צריך לגמר אתנו תכף-ומיד, באפן שלא נראה שכל עסקו הוא דיקא עם נשים, ועם קונים אחרים מתעסקים כמה פועלים וכדומה, אף-על-פי-כן הוא

הניחנו לחכמות, ובתוך כך הלכתי עוד שנים או שלש פעמים לעוררו
שכבר הגיע מזה זמן תורנו, ולא רצה לשמע לי כלל.

אחר-כך נתישב מוהרא"ש נ"י והלך אליו לעוררו, כי כבר הגיע
תורנו מזה זמן רב, והתחיל האיש לחרף ולבזות את מוהרא"ש נ"י
בקול רם בפני כל הקונים וכו', ומוהרא"ש נ"י לא השיב לו דבר,
רק ענה ואמר לנו: "אני רואה שאש תאות נאוף בוערת בו מאד
מאד, ומזה בא לו שהוא מתחצף אלי כל-כך, כי לא ימלט שאחד
יהיה עז פנים אם לא שהוא חוטא, ומכל שכן כאן אנו רואים
את תאוותיו וכו', ואינו מתביש כלל בפנינו", ונפלטו מפיו הקדוש
דבורים אלו: "נו, בשביל בזיון זה ישלם מחיר יקר מאד, כי יבואו
מאורי האש שבוטלים בו, ותצא אש ותשרף הכל", ועזב מוהרא"ש
נ"י תכף-ומיד את המקום מבלי לקנות דבר.

ותכף-ומיד פשיצא כבר הסיח דעתו מהכל, וכבר דבר חדושי
תורה וגלוי אמונה ואלקות בענינים אחרים, כי כן דרכו מכל מה
שבא לפני עיניו ולפני אזניו עושה מזה תורה וכו', ולא עברו ימים
מועטים והקול נשמע כי פרצה שרפה ושרפה את כל החנות עד
תמה לגמרי לגמרי, ולא נשאר ממנה זכר, כי נשרפה עד תחתית
הארץ, אשר על-פי-רב דבר כזה אינו מצוי, כי נשאר משהו אחר
שרפה, ובפרטיות החנות הזו הייתה חנות גדולה ויפה עד מאד מאד,
בכל מיני הדורים, והיו בה כל מיני תחבולות נגד אש כנהוג כאן
במדינתנו, ואף-על-פי-כן לא הועיל שום דבר, ונשרפה כליל.

וכשבאתי למוהרא"ש נ"י וספרתי לו מה ששמעתי, ענה ואמר
לי: "כבר שמעתי דבר זה מאשתי, ומה אני יכול לומר לה, למה זה
קרה" ... (וחיף).

ופעם עברתי עמו דרך המקום שהיתה החנות, והראה לי
באצבעו: "אתה רואה את המקום, גם האכרף הנ"ל לא האמין

שְׁדַבֵּר בְּזֶה יְכוּל לְהִיּוֹת... וּבְכָל פַּעַם שֶׁעֲבַרְתִּי דֶרֶךְ מְקוֹם הַחֲנוּת
עִם כַּמָּה מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנו סִפַּרְתִּי לָהֶם אֶת הַסְּפּוֹר הַזֶּה.

עֵינִים

מוהרא"ש נ"י אָמַר, בְּעֵתִים הַלְלוּ הַנְּסִיּוֹן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁל
הָאָדָם, שְׂיִזְכָּה לְקִדְשַׁת הָעֵינַיִם, כִּי בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, הַפְּרִיצוֹת
מְאֹד מְאֹד מְצוּיָה בְּרַחוּבוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִכְשָׁלִים בְּעֵינַיִם בְּהִסְתַּכְּלוּת
אֲסוּרוֹת, וְאִפְלוּ שְׂיִרְצָה לְהִסְתִּיר אֶת עֵינָיו לֹא לְהִסְתַּכֵּל, יִקְשֶׁה לוֹ
מְאֹד, כִּי בְּאִיזָה צִד שֶׁרַק יִסְתַּוְּבַב יִרְאֶה כָּל מִינֵי פְרוּצוֹת, רַחֲמָנָא
לְצַלָּן.

וּסְפַר מוהרא"ש נ"י, שְׁמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל הִיָּתָה לוֹ הַמְּדָה שֶׁאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים ז"ל עַל רַב, שֶׁמִּיָּמָיו לֹא הִסְתַּכֵּל חוּץ לְאַרְבַּע
אֲמוֹתָיו, כִּי זוֹ הִיָּתָה דֶּרֶכּוֹ שֶׁל מוהֲרַנְ"ת ז"ל, שֶׁתָּמִיד הִסְתַּכֵּל לְמַטָּה
וְלֹא הִסְתַּכֵּל יָשָׁר, וְגַם בְּבֵיתוֹ הָיוּ הוֹיִלוֹנוֹת שֶׁל חִלּוֹנוֹתָיו תָּמִיד
מוֹסְטִים וּמְכַסִּים, בְּאִפְּן שֶׁלֹּא רָאָה אֶף פַּעַם אֶת הַחוּץ.

וּפַעַם אַחַת הֵלֶךְ עִם חֲבֵרוֹ רַבִּי נִפְתָּלִי מְנַעֲמְרוֹב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל,
וּבָאוּ אֶל אִיזוֹ סְמִטָּה קְטָנָה שֶׁהֲצָרְכוּ לְהִסְתַּוְּבַב שָׁם, וְהִהְכַרְח לָהֶם
הָיָה לְהַגְבִּיָּה אֶת רֹאשׁוֹ, וּבְדִיּוֹק אִזוֹ בָּאָה מִמּוֹלֵם אִיזוֹ עֲרֵלִית פְּרוּצָה
מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וּמִחֲמַת שְׁמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל הַגְּבִיָּה אִזוֹ אֶת רֹאשׁוֹ,
עַל-כֵּן רָאָה אוֹתָהּ וְכֵן רַבִּי נִפְתָּלִי, וּבִלְבָּל אוֹתָם הִדְבָּר מְאֹד, וּכְשֶׁבָאוּ
לְרַבְּנוֹ ז"ל, אָמַר לְפָנֵיהֶם הַמְּאָמֵר בְּלִקְוֵי-מוֹהֲרַ"ן, חֲלֵק א', סִימָן
רמ"ב, שֵׁשׁ אַרְיָן אֲנִפִּין דְּקַלְפָּה, שֶׁהֵיכֵן שֶׁרַק יִסְבְּבוּ אֶת רֹאשׁוֹ יִהְיֶה
הִהְכַרְח לְרֹאוֹת, עֵינֵי שָׁם, וְנִשְׁתַּוְּמָמוּ מְרוּחַ-הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, וְאִזּוֹ
נִתְקַרְרוּ וְנִתְיַשְׁבָּה דַּעְתָּם.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי באמת הדבר הוא זה לעמת זה, כי בעת ביאת והתגלות משיח צדקנו, יהיה גלוי אלקות בתכלית המדרגה העליונה שאין למעלה הימנה, ויתגלה אריך אנפין דקדושה, היכן שרק יסובבו את הראש יראו רק אלקות מרב גלוי שיהיה אז, וזה לעמת זה קדם ביאת והתגלות המשיח, מתגברת מאד מאד הקלפה, כמו קדם אור היום שצריך להיות אור, מתעבה החשך מאד מאד, כמו-כן קדם שלמות הגלוי אלקות מתגברת ומתפשטת הקלפה בהסתכליות אסורות שזהו איום ונורא, ובפרטיות בדורותינו אלו, שהורידו מעצמם הגוים את כל מדת הבושה, והולכים ממש ערמים וערמות, רחמנא לצלן, ומה יעשה הבן שלא יחטא?! ובפרטיות שהכל כבר פתוח היום וכו', ועל-ידי-זה באים לידי פגם הברית, רחמנא לצלן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש בני-אדם שנפלו כבר כל-כף בענין הסתכלות על נשים, עד שההרגל נעשה אצלם טבע, רחמנא לצלן, וזה נכנס בהם כמו מחלה שאי אפשר להפטר ממנה, ועל כל אשה שרק עוברת ברחוב הם מכרחים להסתכל ולסובב את ראשם אחריה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאחד מתלמידי הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, שאל מרבו להורות לו הדרך איך לזכות להיות "עוץ עיניו מראות ברע", ושלח אותו לעיר אודסה, שיתאכסן אצל איש אחד ונקב בשמו, וממנו ילמד להיות "עוץ עיניו מראות ברע".

ונסע האיש ההוא לעיר אודסה, והתאכסן אצל האיש אשר צוהו הבעל-שם-טוב הקדוש, והאיש הנ"ל היה איש פשוט, עבודתו היתה נושא סבל בנמל שיש שם בעיר אודסה, וכל היום איננו בביתו רק לעת ערב הוא בא.

וְשָׁהָה שָׁם תִּלְמִיד הַבַּעַל-שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ כַּמָּה יָמִים, וְלֹא רָאָה
אֶצְלוֹ שׁוּם דְּבַר מֵה לְלַמַּד מִמֶּנּוּ, וְהִיָּתָה אֶצְלוֹ פְּלִיאָה גְּדוֹלָה, לָמָּה
שָׁלְחוּ רַבּוֹ אֶל הָאִישׁ הַזֶּה לְלַמַּד מִמֶּנּוּ שְׁמִירַת הָעֵינַיִם.

פַּעַם אַחַת כְּשֶׁנִּשְׁאַר לְבַדּוֹ בַּבַּיִת, וְשָׁכַב עַל הַמֶּטֶה וְהִסְתַּכַּל עַל
קִירוֹת הַבַּיִת, וְהִנֵּה לְמִרְאָה עֵינָיו רָאָה שְׁסֻמוֹף לַתְּקָרָה בְּקִיר הַבַּיִת
מְכֻסָּה אֵיזָה חֶלֶק עִם וִילּוֹן, וּמִרַב סְקַרְנוֹת רָצָה לְרְאוֹת מֵה יֵשׁ שָׁם,
וְעַל-כֵּן הֶעֱמִיד אֶת הַשְּׁלַחַן סָמוּף לְקִיר, וְעַל הַשְּׁלַחַן הֶעֱמִיד כֶּסֶף,
וְעַל הַכֶּסֶף שָׁם אֲרָגוֹ קֶטֶן שְׁמָצָא, וְנִעְמַד עֲלֵיהֶם, וּכְשָׂאָה הִסִּיט אֶת
הַוִּילּוֹן רָאָה שֵׁשׁ שָׁם חֵלּוֹן, וּפָתַח אֶת הַחֵלּוֹן, וְרָאָה שְׁבַחְצֵר יֵשׁ גּוֹיִם
וְגוֹיֹת וְעוֹשִׂים דְּבָרִים מְכַעְרִים מְאֹד מְאֹד וְכוּ', וְתַכְףּ-וּמִיד סָגַר אֶת
הַחֵלּוֹן וְהִסִּיט אֶת הַוִּילּוֹן.

וּכְשָׂבָא בַּעַל הַבַּיִת מִמְּלֹאכְתּוֹ, עָנָה וְאָמַר לוֹ הַתְּלָמִיד: "פְּלִיאָה
נִשְׁגָּבָה בְּעֵינַי, אֵיךְ אַתֶּם גָּרִים בְּדִירָה זֹאת שֵׁשׁ לָכֶם שְׁכָנִים גּוֹיִם
מְזֻהָמִים כְּאֵלוֹ?" וְסִפֵּר לוֹ אֶת דְּבָרֵי הַנִּבְלָה שֶׁרָאָה דְּרַף הַחֵלּוֹן
שְׁעוֹשִׂים הַשְּׁכָנִים, וַיֹּאמֶר לוֹ הָאִישׁ הַסֶּבֶל: "אֲנִי מְאֹד מִתְּפַלֵּא
עֲלֵיכֶם, אֲנִי גַר כְּבָר בַּבַּיִת זֶה עֹשְׂרִים שָׁנָה, וְאֵף פַּעַם לֹא עָלָה עַל
דַּעְתִּי לְהִסְתַּכַּל חוּץ לַחֵלּוֹן מֵה עוֹשִׂים הַשְּׁכָנִים, כִּי לֹא מְעַנֵּין אוֹתִי,
וְאַתֶּם פֹּה עֹמְדֵי יָמִים אַחָדִים, וְלֹא עֲצַרְתֶּם אֶת יְצַרְכֶּם, וְלֹא יָכַלְתֶּם
לְהִתְאַפֵּק לֹא לְהִסְתַּכַּל לַחוּץ, וְעַנֵּין אֶתְכֶם מֵה עוֹשִׂים שְׁכָנֵי הַגּוֹיִם."

וְהָאִישׁ הַזֶּה אָמְרוּ כָּל-כָּף בְּתַמִּימוֹת, עַד שֶׁהַתְּלָמִיד נִתְעוֹרַר מְאֹד
מְאֹד מִדְּבָרָיו, יְהוּדֵי פֶשׁוּט גַּר בֵּין גּוֹיִם מְזֻהָמִים, הָעוֹשִׂים כָּל מִינֵי
נְאוּף וְנִבְלָה, וְעוֹצֵם אֶת עֵינָיו מִרְאוֹת בְּרַע, אִזּוֹ הַבֵּין לָמָּה שָׁלְחוּ רַבּוֹ
לְכָאן.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֵׁשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׁכָל-כָּף נִדְבָקָה בָּהֶם קְלָפָה
זוֹ שֶׁל הַסְּתַכְלוֹת לְרְאוֹת מֵה קוֹרָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, עַד שֶׁיִּכְוָלוּ

לְעַמֵּד שְׁעוֹת וּלְהַסְתַּפֵּל וּלְהַבִּיט דְּרָךְ אֵיזָה חוֹר בְּחִלּוֹנָם מִה עוֹשֶׂה
וּמִה נֹעֲשֶׂה אֶצֶל חֲבֵרָם, וְהֵם מִמֶּשׁ חוֹלִים עַל דְּבַר זֶה.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר עַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם
יִתְבַּרְךָ, שְׁיִתֵּן לוֹ שִׁכְל וְדַעַת מִה לַעֲשׂוֹת, כִּי מִי שֶׁנִּכְנָס בְּקִלְפָּה זוֹ,
קֹשֶׁה וְכָבֵד לוֹ לְצֵאת מִזֶּה.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם נִכְנָס אֵלָיו יְהוּדֵי זָקֵן, וְשָׁפַךְ אֶת
מַר לְבוֹ לְפָנָיו, אֵיךְ שֶׁנִּלְכַּד בְּחִלֵּי זֶה לְהַסְתַּפֵּל עַל נָשִׁים, וְזֶה אֶצְלוֹ
כְּמַחֲלָה שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַפְטֹר מִמֶּנָּה, וְכָל מִה שֶׁעוֹבֵד עַל עֲצֻמוֹ זֶה לֹא
עוֹזֵר, עַל-כֵּן הוּא מְבַקֵּשׁ מִמוֹהֲרָא"ש נ"י שְׁיַחְבֵּר אֵיזָה קוּנְטָרַס בְּעִבּוֹר
שְׁמִירַת הָעֵינַיִם, וְהוּא יִשְׁלַם חֲצֵי מְדָמֵי הַהוֹצָאָה, וְהַשְּׂאִיר לוֹ אֶת
הַמַּעוֹת עַל הַשְּׁלֶחֶן, וּכְשֶׁהֵלֵךְ, הִתְחִיל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְהַתְּבַדֵּד וְאָמַר:
"רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, הִיְהוּדֵי נָתַן לִי אֶת הַמַּעוֹת לְהַדְּפִיס סֵפֶר עַל שְׁמִירַת
הָעֵינַיִם, וּמֵאִין אֶקַּח עִכְשָׁו סֵפֶר?" וְהַאִיר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְהַדְּפִיס
אֶת הַקוּנְטָרַס "הָעֵינַיִן רוֹאָה", הַכּוֹלֵל אֶת הַתּוֹרָה רַמ"ב עִם שְׁפַת הַנַּחַל
עָלֶיהָ וְהַתְּפִלָּה מ"לְקוּטֵי-תְּפִלוֹת" וְה"לְקוּטֵי-עֲצוֹת" וְהַתְּפִלָּה עָלֶיהָ,
וְצָרַף עוֹד שְׁנֵי מְכַתְּבִים, וְתַכְף-וּמִיד בְּאוֹתוֹ יוֹם נָסַע אֶל הַמְּדַפְּסִים
שֶׁיִּסְדְּרוּ לְדַפּוּס, וּבְמִשְׁךְ כְּשֵׁנִי שְׁבוּעוֹת כָּבֵד הַדְּפָס, וְהַפִּיצוּ אֶת זֶה
בְּכָל מְקוֹם, וּמֵאֵז וְעַד עַתָּה נִדְּפַס כָּבֵד הַרְבֵּה פְּעָמִים.

פְּשׁוּטוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י סֵפֶר, שֶׁעָקַר גְּדֵלַת הָאָדָם יְכוֹלִים לְהַפְּיֵר
דִּיקָא בְּעַת הַפְּשִׁיטוֹת שְׁלוֹ, דְּהֵינּוּ בְּשַׁעָה שֶׁהוּא מִתְּנַהֵג בְּפְשִׁיטוֹת
וּבְתַמִּימוֹת, כִּי כְּשֶׁאָדָם מִסְתִּיר אֶת עֲצֻמוֹ וּמִתְּחַפֵּשׂ בְּכָל מִינֵי אֶפְנָיִם

(ער פארשטעלט זיך), אז קשה וכבד להפירו, ואדרבה רב בני העולם טועים בבני-אדם כאלו אשר מתחפשים, ועקר הגדלות היא דיקא בעת הפשיטות והתמימות שלו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה היה גדל החדוש אצל מוהרנ"ת ז"ל, אשר כל ימי חייו התנהג בפשיטות גמורה, עד שהיה קשה לבני-אדם לקבל ממנו, כי היה נראה כמו יהודי פשוט, ובשביל זה מיעוטא דמיעוטא קבלו ממנו, כי דרך העולם לבוא רק אל מי שהוא הולך ברחבות ומתלבש בלבושים שונים כמו גוטער איד (רבי מפרסם), אבל מי שהולך בפשיטות ובתמימות, קשה לקבל ממנו.

וסים מוהרא"ש נ"י, שבאמת זו טעות גמורה, כי עקר המעלה של צדיק אמת, כשמתנהג בפשיטות גמורה, כי זה עקר גדלת הצדיק האמת — שמתנהג כיהודי פשוט, כי יהודי פשוט המקיים מצוותיו יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה ולומד ומתפלל, הרי הוא במדרגה ובמעלה נפלאה, וזו עבודת הצדיק האמת, שכל מה שעולה מעלה מעלה בהשגת רוחניות אלקותו יתברך, וכל מה שזוכה להפיר יותר את השם יתברך, כמו-כן מתנהג יותר בפשיטות ובתמימות גמורה, כיהודי פשוט גמור.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר בעת הלוייה של מוהרנ"ת ז"ל, הלכו אחרי מטתו כל אנשי שלומנו בעיר ברסלב ומעירות הסמוכות, והיה ביניהם גם אחד מאנשי שלומנו ושמו רבי מאיר ליב בלעכער ז"ל, (שהוא היה המלמד בנגלה של רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל בעל מחבר ספר "באור הלכותים" על ה"לקוטי-מוהר"ן"), והוא היה באמת עובד השם גדול ביגיעות עצומות בתפלתו ובהתבודדותו מדי יום ביומו, וכן בהתמדה רבה בלמוד התורה הקדושה, כי היה פרוץ הרבה אחרי מוהרנ"ת ז"ל בסוף ימיו.

ענה ואמר לרבי נחמן טולטשינער ז"ל: "יעצט איז אנוועק אן אמת'ער איד" (עכשו נסתלק יהודי אמת'י), "אט דאס איז געווען איין אמת'ער איד" (זה היה יהודי אמת'י), והיתה דרכו של רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל, לחזור על הדבורים האלו, והיה אומר, שזהו השבח הגדול ביותר שיכולים לשבח את האדם, שהיה "אמת'ער איד", יהודי אמת'י, ההולך בתמימות ובפשיטות.

והיתה דרכו של רבי אברהם ז"ל לספר מהנהגת הפשיטות של מוהרנ"ת ז"ל, שהיה יהודי בזה העולם עם בית וילדים, צרות ועניות, דחקות ומחלקת וכו' וכו', ואף-על-פי-כן לא החסיר יום אחד מבלי אמירת חצות, והיה מתמיד מאד בלמוד התורה הקדושה, וזכה לטיל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה, כי התמיד מאד על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל.

וכן התבודד הרבה עמו יתברך, והיה תמיד מפרש שיחתו אליו יתברך, עד שהתפאר, שכל-כף הרגיל את עצמו בעבודה הקדושה הזו של שיחה בינו לבין קונו, עד שכבר לא היה יכול לעשות שום דבר גשמי או רוחני קדם שיידבר עמו יתברך, (ער זאל זיך איבער רעדן מיט השם יתברך).

וכן התפלל התפללות הקבועות: שחרית, מנחה, מעריב, בתמימות ובפשיטות גמורה, אף בדבקות אמתית, וזכה להגיע על-ידי מדרגת התמימות והפשיטות שלו למדרגות נוראות ונפלאות בעבודת השם יתברך, כמו שרואים בספריו הקדושים, אשר אין דגמתם כלל כידוע לכל ההוגים בהם.

ודבר מזה מוהרא"ש נ"י, איך שזה סוד הגלוי של רבנו ז"ל, שהיה נעשה האדם יהודי פשוט, "א פראסטער איד", ורבנו ז"ל בעצמו התפאר, שזכה להגיע אל מדרגתו הנפלאה והנוראה וכו', שהשיג מה שהשיג וכו', ועלה למקום שעלה וכו', רק על-ידי

עבודת התמימות והפשיטות שלו, והיתה דרכו לדבר הרבה עמו
 יתברך כמו איש פשוט פראסטיק ממש, ועל-ידי-זה דיקא הגיע אל
 מדרגתו הגבוהה (עין שיחות הר"ן, סימן קנ"ד), וכן אמר רבנו ז"ל,
 שעקר היהדות הוא רק לילך בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות
 כלל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י"ב).

ותמיד חוזר מוהרא"ש נ"י על דבורו של רבנו ז"ל, שאמר, שאין
 צריכין שום חכמות בעבודת הבורא יתברך, רק תמימות ופשיטות
 ואמונה פשוטה בו יתברך, אשר דבר זה גבוה מן הכל, כי השם
 יתברך בודאי גבוה מן הכל, והוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות
 (עין שיחות הר"ן, סימן ק"א), וכשאדם אינו מחפש שום דבר רק את
 השם יתברך בעצמו, אזי נכלל בתכלית הפשיטות ונעשה יהודי
 פשוט.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כמה יפה לישב ולהתפלל בין יהודים
 פשוטים שאינם יודעים שום חכמות, רק מתפללים בתמימות
 ובפשיטות בלי שום חכמות כלל, ואינם מדברים בשעת התפלה,
 וסיים מוהרא"ש נ"י: הלא זו היתה עבודתו של הבעל-שם-טוב
 הקדוש, זכותו יגן עלינו, שהיה מלמד את תלמידיו שילכו ללמד
 מדות והנהגות טובות מיהודים פשוטים, כי הפשיטות למעלה מן
 הכל, ורחמנא ליבא בעי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל עבודת התפלה וההתבודדות
 שגלה רבנו ז"ל, שזכה האדם לדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש
 אל רעהו, זה בעצמו עבודת הפשיטות והתמימות עמק עמק מי
 למצאנו, כי בזה שהאדם מדבר עמו יתברך, נעשה פשטן גדול, כי
 הדבור והשיחה בינו לבין קונו מזככים את האדם לגמרי, וזוכה
 להעשות יהודי פשוט, ומקיים את המצוות בתמימות ובפשיטות
 גמורה.

וזו היתה מדרגת רבנו ז"ל, שרצה להכניס בעולם שאדם יבטל את הישות שלו על-ידי עבודת הפשיטות.

ואמר מוהרא"ש נ"י: "ועל-כן כל מי שיש בו עדין ישות וגאות, אינו יכול לקבל את למודו הטוב של רבנו ז"ל, כי קשה לו לסלק את ישותו וגאותו ולהתנהג כיהודי פשוט".

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר דבר זה ראינו בכל הדורות, אותם אנשי שלומנו שהתנהגו בעבודת הפשיטות והתמימות, גדלו והצליחו עד מאד, וזכו למדרגות רבות בעבודת השם יתברך, וכך התנהגותם בין אדם למקום ובין אדם לחברו היתה מלאת חן, והכל מרב דבקותם בעבודת התפלה וההתבודדות בפשיטות ובתמימות גמורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש דבור מרבנו ז"ל, שאמר פעם לאנשיו: "מי שמכיר אותי, יכול להעיד, שאין בי שום תנועה של מפרסם" (ווער עס קען מיד קען מעיד זיין דאס אז איך האב נישט אין מיר קיין איין תנועה פון א גוטער איד), וספר שמיום שמעו את הדבור הזה, הוא משתדל לקיים זאת ולחקות את רבנו ז"ל.

(ובאמת מי שמכירו מסמוך יכול להתפעל ממש מרב פשיטותו, איך שמתנהג בתכלית הפשיטות, עד שלא נפר עליו שום דבר כלל, עד שעל-פי-רב בני-אדם נעשים עמו כחברים... מרב פשיטותו שמתנהג כאדם פשוט לגמרי, וכן בשביל זה רבים מתרחקים ממנו, כי חושבים — הלא הוא אדם פשוט כמני, אבל המשכיל המבין באמת, יראה ויבין מרחוק, שספרים כאלו אינם באים בנקל וכו', כי אם אחר יגיעה של ימים ושנים רצופות בעבודת השם יתברך, בתורה ובתפלה.

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י לאחד שהתחיל להתחבר עמו ונעשה עמו היימיש: "הן אמת אתה חושב את עצמך כמני, אבל אל לך לשכח כרגע, שיש בינינו הפרש של יגיעה וטרחה של עשרים ושמונה שנים..."

ורצה לרמוז לו, שעדין יש הפרש ביניהם, ולא יהיה הלה כל-כף היימיש עמו.

(ובאמת כפי התנהגותו בפשיטות גמורה כאדם פשוט ממש, קשה וכבד מאוד מאוד להתקרב ולהתחבר אליו מרב הפשיטות, ולאחרונה התחילו התלמידים לקנות לו בגדים של מפרסם להלבישו וכו' בדרך העולם, באפן שגם אחרים יזכו להתקרב אליו ולהנות מהאור הגנוז שמאיר אצלו בדרך רבנו ז"ל; אשרי אנשיו, אשרי העומדים לפניו ואשרי המתחברים אליו).

פתיחת הארון

מוהרא"ש נ"י אמר, שאם היו יודעים בני-אדם איזה עת רצון יש בשמים בשעת פתיחת ארון-הקדש, בשעה שמוציאים את ספר התורה לקרא בו, אז היו עומדים שם באימה ויראה, ברדת ובזיע, והיו מתבודדים אז הרבה מאוד, כי אז שערי השמים פתוחים, כי כמו שפותחים כאן למטה ארון-קדש, כמו-כן נפתח בשמים.

ואמר מוהרא"ש נ"י: "בשביל זה אני מקפיד מאוד מאוד לפתח את ארון-הקדש, כי הרבה אנשים מבקשים ממני להתפלל בעבורם, ואדם אחר אחר פתיחת ארון-הקדש, תכף-ומיד סוגרו, בדרך העולם שאינם מאריכים, ויען שעלי להתפלל על הרבה אנשים, על-כן אני

עומד על יד ארון-הקדש בשעת פתיחה, ואיני סוגרו עד שאני גומר תפילתי ובקשתי".

ומוהרא"ש נ"י מקפיד מאד לפתח ארון-הקדש, ואמר פעם לאחד שרצה לקבל פתיחת הארון: "תאמין לי, שאני מבקש גם עליך ועל אשתך (כי אשתו היתה אז מעברת), אבל ההפרש ביני לבינך הוא, כי אתה מבקש רק עליך ועל אשתך, ולי יש רשימה ארבה של חולים ופצועים, עניים ואמללים, יתומים ואלמנות וכו', להתפלל בעבורם, וכן בחורים ובחורות בעבור שדוכים, וכן אברכים בעבור בנים, ושלוס-בית ופרנסה וכו', ועל-כן מה לך לדחוק את עצמך כל-כך אל פתיחת הארון?!"

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהעקר הוא בשעה שפתוח ארון-הקדש, שאז כדאי לבקש מהשם יתברך כל צרכיו, ואין צריכים לקבל דיקא פתיחה, אף הוא מקפיד לקבל פתיחה, כי באפן הזה מעכב את סגירת הארון, (כי הרבה פעמים הוא מאריך מאד מאד).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהעת רצון שיש בשמים בשעת פתיחת ארון-הקדש, זה אין לשער ולספר כלל, ובפרטיות בשבת במנחה, אז הוא רעוא דרעוין רצון שברצונות, ובעת פתיחת ארון-הקדש בשבת במנחה יכולים לפעל גדולות ונפלאות רבות יותר מכל השבוע, ועל-כן אשרי מי שמנצל את הזמן הנורא של העת רצון שיש אז.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרכו של מוהרנ"ת ז"ל היתה לקבל גם-כן פתיחת ארון-הקדש, והיה זורק את ראשו על ספרי התורה ובוכה אז הרבה מאד מאד, והיתה דרכו להאריך בזה מאד.

ופעם אחת בחדג השבועות כשעשה פתיחת הארון כדרכו, זרק את ראשו על ספר התורה ובכה הרבה, ושמועו איך שמתבודד אז עמו יתברך ואומר: "רבנו של עולם, עמך ישראל הולכים עכשו

לקבל את התורה 'תורה חדשה', 'תורה חדשה', (א נייע תורה, א נייע תורה), זכני לקבל את התורה עכשו מחדש ממך", והאריך בתפלה זו עד מאד, שיזכה להמשיך על עצמו קבלת התורה מחדש דיקא, ומרב דבקותו בו יתברך תפס את הספר תורה והוציאו, והתחיל לרקוד עמו כמו בשמחת תורה סביב הבמה, ומרב התרגשות שהיתה לו אז בעת קבלת התורה שמח כל-כף, עד שכל הקהל שהיה אז, התחיל לרקוד עמו סביב הבמה כמו בשמחת תורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבשביל זה מניחים פתוח את ארון-הקדש בשמחת תורה בשעת ההקפות, כי אז הוא עת רצון גדול בשמים, ויכולים לפעל אז הרבה אצלו יתברך, (וכן זכינו לראות איה שמוהרא"ש נ"י התבודד הרבה עמו יתברך בשעת הרקודים בשמחת תורה, "עין לא ראתה" את גדל דבקותו בו יתברך).

דרכו של מוהרא"ש נ"י לומר בכל עת של פתיחת הארון ויהי בנסע" י"ג מדות הרחמים, ובחול אומר את ה"יהי רצון" שאומרים בראש-השנה ויום פפור, ובשבת אומר ה"יהי רצון" שאומרים ביום טוב, ואחר-כך מאריך הרבה בתפלות ובקשות בלשון הקדש, שאומר מדעתו הרבה יהי רצונ'ם, וכן בלשון אידיש מבקש הרבה מאד מאד, וכמה וכמה פעמים בוכה אז בדמעות שלישי, ואחר-כך אומר "ברוך שמייה דמאריה עלמא", ומאריך גם בזה, ובשעה שאומר "ביה אנא רחיץ" הוא צועק בקול רם, וכן כשמגיע "לא על אנש רחיצנא ולא על בר אלהין סמיכנא", הוא צועק בקול רם, וחוזר על זה הרבה פעמים.

ופעם אחת אומר מוהרא"ש נ"י: "אם לא הייתי חס על טרחא דצבורא, הייתי עומד לפני ארון-הקדש פתוח שעה שלמה", מרב תשוקת לבו להתבודד אז כפי שהוא יודע את שרש הדברים והסוד של פתיחת ארון-הקדש.

וספר, שבימי נערותו בשעה שהיה מתבודד הרבה, הייתה דרכו להפגס לבית-הכנסת ולפתח את ארון-הקדש ולהתבודד אז הרבה מאד, והייתה דרכו לבכות אז הרבה, אבל אחר-כך השיג, שיש בזה דין גדול אם פותחים את ארון-הקדש שלא בשעת הקריאה, ועל-כן מנע את עצמו מזה, רק היה עומד לפני ארון-הקדש בשעת פתיחה, ומרבה אז לבקש ולהתחנן תפלות ובקשות מדעתו.

(ועוד הרבה לדבר ממעלת העבודה הקדושה הזו באריכות נפלאה פדרכו, אשרי האזנים ששמעו שיחות אלו מפיו הקדוש).

פחד

מוהרא"ש נ"י ירד פעם מדיירתו אל המטבח של בחורי "היכל-הקדש", והיה שם בחור, ומרב פחד קפץ ונבהל מאד, והתחיל לפחד ממוהרא"ש נ"י, ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "מה אתה מפחד ממני כל-כך? מה אני?"

וספר לו, שהרב הקדוש רבי שניאור זלמן מליאדי, זכותו יגן עלינו (בעל התניא והשלחן ערוך), הייתה לו צורה מאימת מאד, והיה תמיד דבוק בהשם יתברך ובתורה הקדושה בדבקות אמת, והיה תמיד מתבונן בהשגת אלקות, ופעם ירד מביתו שהיה בעליה ויצא לחוץ, והיה שם אחד מחסידיו בעל מלאכה, שעמד על הסלם ותקן משהו, ולפתע כאשר ראה את רבו, מרב אימה נפל למטה מהסלם על הארץ, וקבל מכה חזקה, והקפיד עליו רבו, ושאלו בלשון תמיהה עם נגונו הידוע (דרכו הייתה לדבר עם נגון מעורר): "מה אני, דב? (וואס בין איך, א בער?), ואם אני דב, וכי צריכים כל-כך להתפחד מחיה? הלא מהדר גאוונו יתברך צריכים לפחד אשר מלא כל הארץ

כבודו!!!", ואמר את הדברים האלו ביראה ובדבקות כזו, אשר החסיד באמת שכח מכל הכאבים, וקם תכף-ומיד בזריזות והתחיל לרעד ולפחד מהדר גאונו יתברך, כי אמרו בתמימות ובפשטות כזו, עד שהחסיד הרגיש ממש איך שהוא יתברך שם.

וסיים מוהרא"ש נ"י: "נו, האם אני דב... שאתה צריך לפחד ממני, יותר טוב לך לפחד ממנו יתברך, אשר מלא כל הארץ כבודו", (וספר הבחור, שממש הרגיש שכך הוא במציאות, שהשם יתברך כאן, ואין צריכים להתפחד רק ממנו יתברך לבד).

והמשיך מוהרא"ש נ"י בשיחה ואמר, שהלא כשאדם זוכה להתבודד הרבה עמו יתברך ודן ושופט את עצמו על כל דבר שהוא עושה, ממילא נופלים ונתבטלים ממנו כל הפחדים, כמו אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ט"ו), "ועל-כן", סיים מוהרא"ש נ"י, "כל מי שרגיל הרבה בתפלה והתבודדות, ושיחה בינו לבין קונו, ותמיד מדבר עמו יתברך, הוא אינו מתפחד כלל משום בריה שבעולם, כי מרב תפלה והתבודדות, נתרחב לאדם הלב והמח, עד שרואה תמיד רק את אמתת מציאותו יתברך, וכבר אינו מתפחד משום בריה שבעולם".

וספר מוהרא"ש נ"י, שספר לו אחד מאנשי שלומנו, שפעם אחת היה במירון עם הרב החסיד רבי שמואל הורביץ ז"ל (שהיה עובד ה' גדול), ואף אחד לא היה אז במירון רק שניהם, ובאמצע הלילה אחר חצות רצה רבי שמואל ז"ל לצאת לחוץ, ולירד אל כוין מערת הליל, והיה אז חשך רב מאד, ענה ואמר להלה מאנשי שלומנו שהיה בחור: "בוא עמי ונתבודד בחוץ ביער הסמוך", ענה לו הבחור: "רבי שמואל, אני מאד מאד מפחד לצאת, כי חשך, וגם מסתמא יש נחשים" וכו', ענה לו רבי שמואל בזו הלשון: "מען דארף זיך אינגאנצן איבערגעבן צו אויבערשטען דעמאלט דארף

מֵעַן פֶּאָר קַיִינֶעם נִישְׁט מוֹרָא הָאֲבֹן, (צָרִיכִים לְמָסַר עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי
לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאִז אֵין צָרִיכִים לְהִתְפַּחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה).

וְהַסּוֹף הִיָּה, שֶׁהַבְּחוּר הִתְפַּחַד מְאֹד לְצֵאת, וְהוּא יֵצֵא לְבָדוֹ, וְהִיָּה
בְּתוֹךְ הַיַּעַר יוֹתֵר מִשְׁעֵתִים, וְהַבְּחוּר יֵשֵׁב לְבָדוֹ בְּצִיּוֹן רַבִּי שְׁמֵעוֹן בַּר
יוֹחָאֵי, וְסֵפֶר שֶׁהוּא הִתְפַּחַד כָּל-כָּף אֶפְלוֹ בְּפָנִים, כִּי הִיָּה שְׁקֵט רַב,
וּבְעֵרוֹ רַק כַּמָּה נְרוֹת שֶׁל שְׁמֹן, וּמִמֶּשׁ רָעְדוֹ עֲצָמוֹתָיו, וְהִיָּה מִתְפַּלֵּא
אִיךָ לֹא הִתְפַּחַד רַבִּי שְׁמוּאֵל לְהִיּוֹת בַּחוּץ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וּבְאַפְלָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁמֵדַת הַפַּחַד בָּאָה לְאָדָם רַק מִחַמַּת חֶסְרוֹן
יְשׁוּב הַדַּעַת, וּבְפִרְטִיּוֹת כְּשֶׁנוֹפֵל מִהֶאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי מִי שֶׁמְפַחַד
רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וַיֵּשׁ לוֹ אֶמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזוּכָּת בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא לֹא
יִפְחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם וְלִבּוֹ חֹזֵק עַד מְאֹד.

וְכַמָּה פְּעָמִים אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁזוֹ עֵקֶר הַגְּלוּת, שֶׁמְפַחַדִּים
כָּל-כָּף מַגּוּיִם, הֲלֹא גוֹי הוּא כְּמוֹ כָּלֵב שֶׁבָּא וְנוֹבַח עָלֶיךָ, וְתַכְף-וּמָיֵד
כְּשֶׁרַק תָּרִים עָלָיו מִקַּל יִבְרַח, וְהוֹסִיף, שֶׁכְּמוֹ-כֵן גוֹי, עֵקֶר קָלַלֵת
הַגְּלוּת הוּא שֶׁכָּל-כָּף מִתְפַּחַדִּים מְכַל גוֹי, אִם הָיוּ יוֹצְאִים בְּתַקִּיפוֹת
נִגְדוּ הִיָּה נוֹפֵל עָלָיו פַּחַד וְאִמָּה.

וְהַזְכִּיר אִז מַה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת פַּחַד, סִימָן
כ"ה): "כְּשֶׁשׁוֹכְחִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְאֵינָם נִשְׁעָנִים עָלָיו, עַל-יְדֵי-זֶה
מִתְפַּחַדִּים מֵאֲמוֹת."

וְהֵאָרִיךְ בְּשִׂיחָה זוֹ מְאֹד, לֹא לְהִתְפַּחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה רַק מִהַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ.

פיוס

פַּעַם אַחַת קָדַם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בָּא בַּחֹר אֶחָד אֶל מוֹהֲרָא"ש
 נ"י, וְרָצָה לְתַן לוֹ יָד כְּעֵין נְטִילַת שְׁלוֹם, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בְּרַכַּת פְּרֻדָּה,
 וְסָרַב מוֹהֲרָא"ש נ"י לְתַן לוֹ יָדוֹ וְהִתְחַמַּק מִמֶּנּוּ בְּתַרוּץ, שְׁעֵדִין לֹא
 הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, וְהוּא עֲכָשׁוּ בְּדַרְךְ אֶל הַמְּקוֹה (וְאֲשֶׁר בְּאֶמֶת אֵין הוּא
 מְדַקְדָּק עַל זֶה כָּלֵל), וְהִבְחֹר הִתְחִיל לִילֵף אַחֲרָיו וְהִפְצִיר בּוֹ שְׁיִמְחַל
 לוֹ, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: "מָה עָשִׂיתָ לִּי שְׂאֵתָה מִבִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ
 מְחִילָה וְרוּצָה לְפִיִּסְנִי?", וְהָשִׁיב: "כִּי גַם אֲנִי דִבַּרְתִּי עֲלֵיכֶם תָּמִיד
 כָּל מִינֵי דְבוּרִים רָעִים וְלִשׁוֹן־הָרַע וְרַכִּילוֹת וְלִיצְנוּת, וְאֲנִי לֹא הִפְרַתִּי
 אֶתְכֶם כָּלֵל, וְהָיִיתָ שְׂזָכִיתִי לְשִׁבוֹת אֶצְלָכֶם שֶׁבַת אַחַת נִשְׁתַּנְּתָה דַעֲתִי
 לְגַמְרִי, וְאֲנִי מִתְחַרֵּט מְאֹד מְאֹד."

וְהָשִׁיב לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: "אִם דִּבַּרְתָּ עָלַי, מָה לָּךְ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ
 מְחִילָה, לָּךְ וּתְבַקֵּשׁ מְחִילָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּתְפִיִּסוּ בְּפִיִּסִים וּבְתַפְלוֹת
 כִּי עָלַי לֹא דִבַּרְתָּ, כִּי כָּל עֲנִינֵי הוּא רַק לְגִלוֹת אֶמֶת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ
 בְּעוֹלָם, וְעַל־כֵּן לֹא עָלַי תִּלְוֶנְתָּהּ כִּי אִם עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְלִכֵּן לָּךְ
 לְפִיִּס אֶת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּעֶצְמוֹ וְתִרְאֶה לְהִתְבוּדֵד."

וְהִבְחֹר לֹא עֲזַב אוֹתוֹ, רַק הִלֵּךְ אַחֲרָיו וְהִפְצִיר בּוֹ שְׁיִמְחַל לוֹ,
 עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: "מָה אַתָּה חוֹשֵׁב, שְׂאֵם שׁוֹפְכִים דָּם
 אָדָם, בְּבִקֵּשְׁתָּ מְחִילָה בְּפֶה נִמְחַל לוֹ? הֲלֹא שְׁלֹם יִשְׁלַם הַמְּבַעִיר אֶת
 הַבְּעֻרָה, מִי שֶׁגָּרַם אֶת הַמְּחִלָּתָה עָלַי, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק חֵלֶק בְּזֵה
 יִצְטָרֵף לְשִׁלֵּם מְחִיר יָקָר, קָדָם אוֹ מְאַחֵר."

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: "הֲלֹא עַל־יְדִי־זֶה אַתֶּם רַק מְכַסִּים אֶת
 אוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמָה אַתָּה חוֹשֵׁב הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְאַרִיף אֶף, אָבֵל לְבִסּוּף
 וְגַבֵּי דִילִיָּה, אֶחָד מְשַׁלֵּם כְּשֶׁהוּא בַּחֹר וְאֶחָד מְשַׁלֵּם כְּשֶׁהוּא אַבְרָהָם,
 אֶחָד יִשְׁלַם עִם בְּנָיו וְאֶחָד יִשְׁלַם עִם מְעוֹתָיו, אֶחָד יִשְׁלַם אֶפְלוֹ
 כְּשֶׁיְהִיָּה כְּבָר זָקֵן יִסְבֵּל יְסוּרִים קָשִׁים וּמְרִים וְכוּ'."

והבחור התעקש: "אם-כן בודאי אני רוצה לפייס אתכם, כי אני רואה כבר שהכל היה שקר, ואיך אני יכול לפייס אתכם?"

ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "תדע, כי עקר הפיוס ובקשת מחילה הוא רק בזה שקלקלת תתקן, אתה התלוצצת מהספרים, ראה להדפיס על-כל-פנים ספר אחד מספרי, ובזה אני יודע שבאמת אתה מתחרט ומבקש פיוסים, כי אם לא, תדע כי מרה תהיה אחריתך", והתחמק ממנו אל תוך המקוה.

פרד"ס

אחד שאל את מוהרא"ש נ"י: "האם כל מאמרי חכמינו הקדושים הם כפשוטם גם-כן, כמו המאמרים והגזמאות של רבה בר בר חנה?" ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "תדע, כי כל פסוק או מאמר חכמינו הקדושים, יש בו פ'שט, ר'מז, ד'רש, ס'וד, קדם פשוט כן היה הספור, ומלבד זאת מרמז על רמזים בעבודת השם יתברך, וכן יכולים לדרש על זה דרשות, וכן בודאי יש בהם סודות וסתרי נסתרות בחכמת הקבלה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאפלו במאמרי חכמינו ז"ל הקדושים, שממש אי אפשר להבין שהיו במציאות, עלינו להאמין באמונה פשוטה שהיה ספור כזה בפשיטות גמורה, ואף שאין השכל יכול להבין דבר כזה, צריך להאמין באמונה שהיה כך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהלא איך הקפיד רבנו ז"ל על הרלב"ג, במה שאמר שמעשה האתון היה רק במראה ולא במציאות, והפליט

על זה רבנו ז"ל, שלומר דבר זה, הוא כפירות ממש, וכן מובא בלקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י"א, שהאפיקורסים והחוקרים מפרשים כל התורה כלה, על-פי החכמות והאפיקורסות שלהם, שכל התורה ואפלו מצוות מעשיות הכתובות בתורה, הכל על-פי צורה ושכל, לא מבעיא מעשיות הכתובות בתורה אומרים שהם מרמזים רק על הנמשל והצורה לבד, דהינו שכליות שלהם, אלא אפלו מצוות מעשיות המפרשות בתורה, מפרשים הכל שהם מרמזים רק על שכליות וחקמות שלהם, וכופרים בפשוטו לגמרי, עין שם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בשבת-קדש אחר הסעדה הלך רבנו האריז"ל לישון כדרכו, שהיה אומר שהשנה בשבת מוספת בו קדשה והשגה, ובאמצע השנה היו שפתותיו נעות, וראה את זה תלמיד אחד מתלמידיו, והטה אָזְנוֹ אולי ישמע משהו, ופתאם נתעורר רבנו האריז"ל ושאל את התלמיד, מה הוא עושה כאן? וספר, שראה איך ששפתותיו נעות, ועל-כך הרפין את ראשו אולי ישמע משהו, וחיף האריז"ל, ואמר: "הלא כשאני ישן יש לי עלית נשמה ואם היו בני-אדם כותבים שבעים שנה רצופות, לא היו יכולים לגמר מה שלמדו עמי עכשו בפרשת האתון, ואתה רוצה שאגלה לך?!"

וסיים מוהרא"ש נ"י: רואים איך שאפלו פרשה כזו של בלעם והאתון שנדמית רק ספור, אילו סודות ורזי דרזין יש בה, ואיך יכול לומר אחד שהספור הוא לא כפשוטו, וכן איך יכול אדם מזה העולם להתערב בפסוקי תנ"ך ומאמרי חכמינו הקדושים, ולומר שאינם כפשוטם.

ואמר מוהרא"ש נ"י בשם האריז"ל, כי בכל פסוק מפסוקי תנ"ך, ובכל מאמר ממאמרי חכמינו הקדושים, יש בהם ששים רבוא פשטים, וששים רבוא רמזים, וששים רבוא דרשות, וששים רבוא סודות כמנין ששים רבוא נשמות ישראל, ועל-כך אסור להלעיג על שום פשט או רמז או דרש או סוד שפר ישראל מחדש, ואפלו שלא

נראה בעיניו (ודעת לנכון שיהיה בנוי על הקדמות אמתיות), כי הלא כל אחד מקבל חלקו כפי שנשמתו קבלה על הר סיני.

וגלה מוהרא"ש נ"י, שכל אחד צריך לידע, כי אותם פסוקים מפסוקי תנ"ך ומאמרי חכמינו הקדושים שלומד באותו יום, אזי בלילה בשעה שנשמתו עולה למעלה, לומדים עמה את הפרד"ס בגלוי, ואם אינו זוכה לראות ולשמע בגלוי, על-כל-פנים ביום שאחריו מחדש חדושי תורה כפי ההקדמות שגלו לו, ואם אינו זוכה, אזי נשכח ממנו לגמרי, ואינו יודע שום דבר, אף כשיגיע העת שיעלה למעלה, אז יתגלה לו הכל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמזה בעצמו יכולים להתעורר, איך שאסור להלעיג על איזה ספר שנתחבר בפשט או רמז או דרש או סוד, ומי שמלעיג על זה נדון בצואה רותחת, והסימן שמחו וראשו מלא צואה וטנוף ומותרות, כאשר גלה לנו רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"א).

וספר מוהרא"ש נ"י, כי פעם שאל תלמיד אחד את מוהרנ"ת ז"ל: האם כל התנאים והנביאים גם-כן רמזו אל מה שמחדשים בדבריהם? והשיב מוהרנ"ת ז"ל, שלא, אלא כל דבריהם נאמרו ברוח-הקדש כל-כף גדול וגבה, עד שכל מה שאחד תולה בדבריהם ובמאמריהם, הכל יכולים להעמיס בתוכם והכל נכון.

ודבר מוהרא"ש נ"י אודות אלו, שאינם יכולים להבין את מאמרי חכמינו ז"ל הקדושים כפשוטם, ובפרטיות המאמרים של רבה בר בר חנה ושאר ספורי התנאים שנראים כגזמאות, ואמר, שבאמת היום שכל העולם כבר יותר מפתח, הינו שיש כל מיני כלי התקשרת ובכמה רגעים יכולים כבר לידע מה נעשה בסוף העולם, כבר שומעים ספורים כאלו מה שקורה בעולם דברים מבהילים ומפחידים מאד מאד, כמו הגזמאות של רבה בר בר חנה ושאר

ספורי התנאים ממש, וכבר אין זה פלאים רק זוהי מציאות, ועל-כן מי שכוּפֵר בפשוטן של הספורים, הוא כּוֹפֵר וּפּוֹקֵדוֹרס, והוא בכלל המלעיג על דברי חכמינו הקדושים, כי אם אתה לא יכול להבין הדברים בפשוטם אתה צריך להלעיג?! "לא ראינו אינו ראיה" ולא כל דבר ראית.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו הלועגים על מה שאמרו חכמינו ז"ל הקדושים, זה בא מרב גאות שנכנסה בהם, שחושבים שאת הכל כּבֵר ראו ומבינים כּבֵר הכל, ומאחר שלא ראו ולא הבינו דבר זה, על-כן הם לועגים, וכל זה בא מטנוף מעשיהם המגנים שמכניסים בהם גאות, רחמנא לצלן.

וסיים מוהרא"ש נ"י: "אשרי המאמין בפשוטן של דברים בדברי הנביאים והחכמים, ואז דיקא יזכה להבין גם את הרמזים והדרשות והסודות שבהם".

צדיק

פעם דבר מוהרא"ש נ"י ממעלת הצדיקים ואמר, שעקר מעלת הצדיק הוא פשיכול להוריד עצמו אל המון העם, ולדבר עמם כל מיני שיחות חלין ודברים של מה בכך, ועל-ידי-זה הוא מתקשר עמם, ומכניס בהם תורה ויראת שמים והשגת אלקות, כי צדיקים אחרים שיושבים סגורים ומסגרים, ואי אפשר לגשת אליהם, ומכל שכן לדבר עמם בדקות זה מכניס חלישות הדעת והתקרות גדולה באנשיהם, כי הם מסתכלים על הרבי שלהם כאיש יוצא מן הכלל, שאין לו שום שיכות וקשר לזה העולם, ועל-ידי-זה זכה לבוא

למדרגתו, אבל המון-העם שהם אנשים פשוטים, והם מכרחים לעסק בעסקי העולם הזה ולהנהיג בית עם אשה ובנים, אי אפשר להם לבוא להשגות אלקות, ועל-כן מתאשים ומתרשלים לגמרי, ונשארים במדרגה הפחותה שלהם, אבל המדרגה של צדיקי האמת הגבוהים במעלה מאד היא, שיש להם הכח להוריד עצמם לכל מיני קטנות ושיחות חלין ועסקי העולם הזה, ועל-ידי-זה הם מקשרים עצמם אל המון-העם, כי המון-העם רואים שגם להם יש שיכות לזה העולם, ועל-ידי-זה הצדיק מכניס בהם התעוררות ותשוקה ללמוד התורה הקדושה ולתפלה, ליראת שמים ולכל המדות הטובות שבעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו הייתה מדרגת משה רבנו, עליו השלום, שכתוב אצלו: "מן החר אל העם", הינו שהיה יכול תכף-ומיד להלביש עצמו בכל מיני לבושים של עסקי העולם הזה, ולהתקשר עם המון-העם, אף-על-פי שברגע הקודם היה בבחינת החר — הינו בהשגותיו הגבוהות.

ומי שזוכה להסתובב אצל מוהרא"ש נ"י, יודע שהוא חדוש נפלא מאד בענין זה, כי ברגע אחד אפשר לראותו משויטט במחשבותיו הגבוהות ובעסק יחודיו הקדושים, וברגע השני הוא כבר מדבר שיחות חלין ודברי העולם הזה עם איזה איש שבא לדבר עמו, ובתוך דבוריו הוא מערב דבורי אמונה ויראת שמים והתעוררות ללמוד התורה הקדושה, עד שהלה אינו תופס כלל בשעת מעשה מה רוצים ממנו, ורק אחר-כך כשהולך לדרכו, אז מתחיל להאיר בדעתו, הלא שמעתי בתוך הדבורים הנ"ל עצה נפלאה ללמוד התורה הקדושה או לתפלה וכיוצא בזה, ומתחיל לקים את העצה ולהצליח מאד, והוא אינו תופס כלל, שכל תכלית דבוריו של מוהרא"ש נ"י היו רק מחמת זה.

ופעמים רבות ראיתי כזאת, שמוהרא"ש נ"י בלה שעות על שעות לדבר עם אנשים פרטיים כל מיני שיחות חלין ודברים של מה בכך, עד כדי לשחק עמם כל מיני משחקים, והכל היה בשביל התכלית הזו — להתקשר עמם ולהכניס בהם אמונה ויראת שמים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכך מכרח להיות, ומי שרוצה לעסק בזה — להכניס אמונה ויראת שמים בנשמות ישראל, הוא מכרח לשחק עמם כל מיני משחקים, ולהוריד עצמו לכל מיני קטנות ולבושים שונים, ואל תחלש דעתו כלל מזה, ממה שלכאורה נדמה כבטול זמן ודברים בטלים, כי באפן אחר, אי אפשר להגיע אל נשמות ישראל ולפעל אצלם, כי לא ירגישו שום התקשרות ושיכות אל הצידיק, וממילא לא יקבלו ממנו כלל.

ופעם עסק מוהרא"ש נ"י בערב שבת קודש בבשול מאכלים לכבוד כמה אורחים שבאו לשבת קודש, כי מוהרא"ש נ"י היה מלמד את הבחורים תלמידי "היכל הקודש" איך להכין ולבשל מאכלים לשבת קודש, כי החשיב זאת למצוה גדולה, (ויבאר במקום אחר מזה), ובאמצע בשולו היה מדבר כמה מיני שיחות חלין מענין המאכלים ובשולם וכו', ואחר-כך ענה ואמר: "אגיד לכם פשט במקרא (שמות ל"ב): 'לך רד כי שחת עמך', כי כשהצידיק עוסק לקרב בני-אדם להשם יתברך, הוא מכרח לדבר עמם שיחות חלין ודברים של מה בכך, כדי שעל-ידי-זה ירגישו שיכות והתקשרות עמו, ויוכלו לקבל ממנו תורה ויראת שמים, ואף-על-פי שזוהי ירידה לו לפי שעה, אבל לפי מה שמרויח אחר-כך כשמכניס בהם תורה ויראת שמים, אין זה נחשב לירידה כלל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ל"ח), וזהו 'לך רד' — הינו שתדלך ומגדלתך ומה שגותיך הגבוהות ותדבר, 'כי שחת עמך' — שתדבר, כמו "שיחת עמך" (עם שי"ן שמאלית), ותדבר עמם בלשון שלהם, ועל-ידי-זה תזכה להצלחות את כלם בחזרה להשם יתברך, וגם אתה בעצמך תתעלה, גם שיחת ראשי תבות שיחות חלין של תלמידי חכמים".

וְלַעֲנִין הַנִּ"ל, שֶׁבֶל תַּחֲלֵשׁ דַּעַת מִי שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹרִיד עֲצָמוֹ לְזֶה, הַזְכִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י שִׁיחַת רַבְּנוֹ ז"ל לְאַחֵיו רַבֵּי יַחִיאֵל ז"ל, שֶׁגַּם לוֹ הִיָּתָה זֹאת הַשְּׂאֵלָה, אִם כָּדָאי לְבַטֵּל אֶת זְמַנּוֹ הַיָּקָר בְּשִׁבִיל לְדַבֵּר שִׁיחוֹת חֲלִין עִם בְּנֵי-אָדָם וּלְקָרֵב אוֹתָם, וְשָׂאֵל אֶת רַבְּנוֹ ז"ל עַל זֶה, וְעָנָה לוֹ רַבְּנוֹ ז"ל, שֶׁלִּבֵּל תַּחֲלֵשׁ דַּעַתוֹ כָּלֵל מְזֵה, כִּי אַחֲר־כֵּן כְּשֵׁיכְנִיס בָּהֶם דְּבוּרֵי אָמוּנָה וַיִּרְאֵת שָׁמַיִם, אָז לְמַפְרַע יַעֲלֶה כָּל הַדְּבוּרִים הָאֲחֵרִים שֶׁהֲצִיחַ לְדַבֵּר עִמָּהֶם אֶל הַקְּדוּשָׁה.

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁאֵלוֹ הַצְּדִיקִים שְׂיוֹשְׁבֵי סְגוּרִים וּמְסֻגָּרִים, וְאֵין לָהֶם שְׂיָכוֹת אֶל הַמּוֹן-הָעַם, הֵם כְּדֹגְמַת נֹחַ הַצְּדִיק שֶׁסָּגַר עֲצָמוֹ בַּתְּבָה, וְלֹא בִלְבַל עֲצָמוֹ כָּלֵל מִמָּה שֶׁיִּרְדַּ מִבּוֹל בַּחוּץ, כִּי הָעֵקֶר רָצָה לְהַצִּיל אֶת עֲצָמוֹ, אֲבָל הַזֵּהר הַקְּדוֹשׁ קוֹרָא לוֹ רַעִיָא שְׂטֵיָא (רוּעָה שׁוֹטָה), כִּי אֵיזָה רוּעָה הוּא זֶה שֶׁעוֹזֵב אֶת הַצֵּאֵן וּבּוֹרַח לְהַצִּיל אֶת עֲצָמוֹ, עָקַר הַמְּדַרְגָּה הִיא מְדַרְגַת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁאָמַר: "וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא מִסְּפָרְךָ", שֶׁלֹּא הִסְתַּכַּל עַל עֲצָמוֹ כָּלֵל, וּמָסַר נַפְשׁוֹ בְּעַד כָּלֵל יִשְׂרָאֵל לְהַחְזִירָם בַּתְּשׁוּבָה, אֲפֹלוֹ אִם זֶה יִגְרַם לוֹ יְרִידָה וּבִטּוּל זְמַן, וְלָכֵן נִקְרָא מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, רַעִיָא מְהֵימָנָא (רוּעָה נְאֻמָּן), שֶׁכָּל מַחְשַׁבְתּוֹ הִיא רַק לְשָׁמֵר עַל צֵאֲנוֹ וּלְהַצִּילוֹ מִכָּל רַע, כֵּן רָצָה מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, רַק טוֹבַת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הִסְתַּכַּל עַל עֲצָמוֹ כָּלֵל.

וּפְעַם פִּירַשׁ מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּזֶה מָה שֶׁמְפָרֵשׁ רַש"י אֶת הַפְּסוּק (בְּרַאשִׁית ל"ז): "וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו לְרַעוֹת אֶת צֵאֵן אֲבִיהֶם", נִקְוֶה עַל "אֶת" — שֶׁלֹּא הָלְכוּ אֶלָּא לְרַעוֹת אֶת עֲצָמָן, הֵינּוּ כִּי יוֹסֵף הַצְּדִיק הָיָה בְּבַחֲיִנַת הַצְּדִיק הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה מְאֹד, שֶׁכָּל מַגְמַתוֹ הִיָּתָה רַק לְהַגְבִּיֵה נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲפֹלוֹ אִם זֶה יִגְרַם לוֹ הַפְּסָד וּבִטּוּל עֲבוּדָה, שֶׁזֶהוּ מָה שֶׁכָּתוּב אֲצֵלוֹ: "וְהוּא נֶעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה" וְכוּ' — שֶׁהוֹרִיד עֲצָמוֹ לְכָל מֵינֵי מַעֲשֵׂה נַעֲרוֹת וְכוּ', כְּדֵי לְקָרֵב אֶת בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת שֶׁהֵם הַנְּשָׁמוֹת הַפְּחוּתוֹת מְאֹד, מָה שֶׁאֵין כֵּן הַשְּׁבָטִים

הקדושים לא היתה להם השגה זאת, ועקר מחשבתם היתה איך אפשר להציל את עצמם מהשטף מים רבים היורדים בחוץ, ולכן כתוב אצלם שהלכו לרעות את עצמם, הינו שבחינת הרועה שלהם היא רק בשביל עצמם לבד, אבל לא היו בבחינת רעיא מהימנא, שעקר מגמתו היא רק לרעות אחרים, והבן.

והיה פעם שטפון של מים בתוך בית-המדרש של מתיבתא "היכל-הקדש", מחמת תקף הגשמים שירדו אז, ומוהרא"ש נ"י וכל אנשי שלומנו עבדו קשה לפתח הצנורות ולהוציא את המים מבית-המדרש, אחר שגמרו עבודתם הבחין מוהרא"ש נ"י שאחד מאנשי שלומנו לא השתתף עמם רק נשאר בקרן זוית, וישב ולמד, ולא בא לעזר כלל.

אז ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: "הנה יש שתי בחינות בצדיקים, בחינת נח ובחינת אברהם, נח סגר עצמו בתוך התבה, ולא היה אכפת לו כלל שירד בחוץ מבול גדול ושטף מים רבים, אבל אברהם אבינו, עליו השלום, דרך אחרת היתה לו, שלא נח ולא שקט עד שחפש ולמד כל מיני זכיות והמלצות טובות על אנשי סדום, כדי להציל אותם מכליון, וכמוכן המדרגה של אברהם היא הרבה יותר גבוהה, כי עקר שלמות הצדיק היא להיות טוב לשמים וטוב לבריות, ותמיד להסתכל ולראות בטובת העולם, וזה נקרא צדיק באמת, ולכן אין בזה שלמות לישיב בקרן זוית וללמד, ולהניח לשטף מים להתגבר סביבו, רק עקר השלמות היא לעשות כל מה שביכולתו למנע המים, ולהציל כל מה שיכולים להציל".

צדקה

מוהרא"ש נ"י דבר הרבה על-פי התורה (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רס"ד), אשר שם מדבר רבנו ז"ל, שצדקה היא תקון הברית, עין שם, ואמר אז: ועל-כן צריך כל אחד להשתדל לעסק במצות צדקה, וכמו שאמר רבנו ז"ל לאנשי שלומנו (שיחות הר"ן, סימן רנ"ח), שילכו לקבץ נדבות, עין שם; ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, שמזה מובן שזה עקר תקון הברית התלוי בצדקה, כשהולך בעצמו לאסף צדקה ונדבות אצל אחרים, בזה מתקן את פגמיו, ומכל שכן כשגם סובל אילו בזיונות, שאז הוא תקון שלם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל מביא בסוף התורה הנ"ל, שעל-כל-פנים צריך לשמר שהצדקה תלך למקום נכון, ולא, חס ושלום, למקום שאינו ראוי, כי אז לא די שאינו מתקן אלא עוד מקלקל יותר, עין שם.

והסביר מוהרא"ש נ"י: באמת אין אדם יודע מי הוא הראוי ומי אינו ראוי, כי יכול להיות על מי שחושבים עליו שראוי הוא, הוא אינו ראוי, ועל מי שחושבים שהוא אינו ראוי, הוא הראוי, ועל-כן העצה לתן לכל בר ישראל אפלו מעט דמעט, ואסור להניח עני בלי לתת לו על-כל-פנים משהו, כדי שלא ילך בפחי נפש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי בדבר זה מתר לשנות מפני דרכי שלום, הינו כשחושד באיזה אדם שהוא אינו ראוי, על-כל-פנים יתן לו איזו נדבה קטנה, ויתנצל לפניו ויאמר לו שאין לו, "ותאמינו לי, אם הנה לי, הייתי נותן לכם הון רב" ... כי חכמינו הקדושים אמרו (בבא בתרא, דף י"ג): הנותן מתברך בשש ברכות והמפיסו באחת-עשרה ברכות, כי ענין הפיוס לעני הוא דבר גדול, כי כאמת העני הוא שבור ונכא לבב, למה ומדוע הוא צריך לחזור על הפתחים ולבקש נדבות, והעשיר יושב לו בביתו במנוחה, ועוד מזלזל בו ומבזהו,

וְדָבַר זֶה שׁוֹבֵר מְאֹד מְאֹד אֶת הָעֲנִי וּמַחְלִישׁ דַּעְתּוֹ וּמְעַקֵּם לְבוֹ מִמְּנוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּקִשְׁיוֹת וּבִסְפִיקוֹת, אָבֵל כְּשֶׁמְפִיִּסִים אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ דְּבָרֵי רִצּוֹי וּפְיוּס: "תֵּאֱמִין לִי, אִם הִזָּה לִי הִיִּיתִי נוֹתֵן לָךְ הַרְבֵּה מְאֹד וְכוּ', אֲדַרְבֶּה רְאֵה לְבַקֵּשׁ עָלַי שְׂיִהְיֶה לִי וְאַתָּן לָךְ" וְכוּ', כְּשֶׁהָעֲנִי שׁוֹמֵעַ דְּבוּרִים אֵלָיו נִתְרַחֵב לְבוֹ, כִּי רוֹאֶה שְׂמֵת־חֲשָׁבִים בּוֹ, וּבָזָה אֵין עָלָיו שׁוּם עֲנֵשׁ אִם נוֹתֵן לוֹ מְעַט, כִּי אֲדַרְבֶּה מְפִיִּסוֹ, לֹא-כֵן מִי שְׂמַבְזֶה אֶת הָעֲנִי וּמְשַׁלְּחוֹ רִיקָם, עָלָיו יֵשׁ עוֹן גָּדוֹל, כִּי מְשַׁבֵּר אֶת הָעֲנִי לְגַמְרֵי וּמְפִיל רוּחוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁלַעוֹלָם אֲסוּר לְבַקֵּשׁ מִהָעֲנִי אִיזוֹ הַמְלָצָה אוֹ קַבְּלָה אוֹ רְאֵיהָ, כִּי אִם אַתָּה רוֹצֶה לְתַן לוֹ, מָה אַתָּה צָרִיךְ רְאֵיהָ אוֹ הַמְלָצָה אוֹ קַבְּלָה, וְאִם אֵין אַתָּה רוֹצֶה לְתַן, מָה אַתָּה צָרִיךְ לְבִזּוֹת אוֹתוֹ, וּבִכְפָּרֵט אִם תִּתֵּן לוֹ עַל-כָּל-פָּנִים אִיזוֹ נִדְבָה קִטְנָה, בּוֹדֵאי לֹא צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מִמְּנוֹ שׁוּם הַמְלָצָה, כִּי בְּשִׁבִיל סֵךְ מוֹעֵט צָרִיךְ לְבִזּוֹת יְהוּדִי? אֲפֹלוּ יִהְיֶה מִי שְׂיִהְיֶה, וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂכַשְׂאָדָם מִבְּקֵשׁ מִהָעֲנִי אִיזוֹ הַמְלָצָה אוֹ רְאֵיהָ, אֲזִי בּוֹ בְּרַגַע שׁוֹאֲלִין וּמְבַקְשִׁין מִמְּנוֹ לְמַעַלָּה אִיזוֹ הַמְלָצָה אוֹ רְאֵיהָ שֶׁהוּא בְּאַמֶּת צָרִיךְ לְהִיּוֹת הַנוֹתֵן וְהַלָּה הַמְקַבֵּל, כִּי יָכוֹל לְהִיּוֹת בְּדִיוֹק הַהַפּוּךְ.

וְסִפֵּר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י סְפוּר מִהֶרֶב הַקְּדוּשׁ רַבִּי זֹשָׁא מְאַנְיִפּוּלִי, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ, שֶׁהָיָה אֶחָד מִבְּנֵי עִירוֹ אִישׁ אָמִיד בְּנִכְסִים, וְהָיָה מְבִיא לוֹ בְּכָל יוֹם אִיזוֹ נִדְבָה, וְהָאִישׁ הַהוּא הִצְלִיחַ מְאֹד בְּעַסְקָיו, עַל-כֵּן עָשָׂה זֹאת לְחַק בַּל יַעֲבֹר, שְׂבַכָּל יוֹם קָדָם שְׂיִצָּא לְעַסְקָיו הִבִּיא סְכוּם מְעוֹת לְרַבּוֹ הַקְּדוּשׁ.

פַּעַם אַחַת בָּא אֶל בֵּית הָרַב וְלֹא מָצָא אוֹתוֹ, וְשָׂאל אֶת הַרְבֵּנִית: "אֵיךְ הָרַבִּי?" וְהַשִּׁיבָה בְּתַמִּימוֹת, שֶׁנִּסַּע אֶל הָרַבִּי שָׁלוֹ, הִינּוּ לְמַגִּיד הַקְּדוּשׁ מִמְּעֻזְרִיטְשׁ זי"ע, וְשָׂאל אֶת הַרְבֵּנִית: "לְרַבִּי יֵשׁ גַּם-כֵּן רַבִּי?" וְהַשִּׁיבָה בְּחִיּוֹב, וְחָשַׁב בְּדַעְתּוֹ, מָה אִם כְּשֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְרַבִּי שְׁלִי נִדְבָה אֲנִי מְצַלִּיחַ, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה אִם אַתָּן לְרַבִּי שְׁלִי הָרַבִּי שְׁלִי

בוודאי אִוְשַׁע, וְשָׂאל לְרַבְנֵי: "אֵיךְ אִמְצָא אֶת הַרְבֵּי הַזֶּה", וְהַשִּׁיבָה: "בְּמַעֲזְרֵיטְשׁ", וְנִסַּע לְשֵׁם, וְהִתְחִיל לְהַבִּיא לַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ נְדָבָה הַגּוֹנָה, וְהַפְּסִיק לְגַמְרֵי לְתַן לְרַבֵּי זֹשָׁא, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְהִנֵּה בְּכָל פַּעַם שֶׁהֵבִיא לַמַּגִּיד, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, נִתְהַפֵּף עָלָיו הַגְּלָגַל וְהַפְּסִיד סְכוּם רַב, וְכֵן הָיָה בְּכָל פַּעַם, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה עָנִי וּבַעַל חוֹב גָּדוֹל, אֲזִי הֵבִין שֵׁשׁ דְּבָרִים בְּגוֹ, וְנִכְנַס אֶל הַרְבֵּי זֹשָׁא, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, בְּפָחִי נֶפֶשׁ וְהִתְחִיל לְבַכּוֹת, וְשָׂאֵלוּ: "מִדּוּעַ כְּשֶׁנִּתְּתִי לְרַבֵּי בְּכָל פַּעַם הַצְּלַחְתִּי, וְעַכְשָׁו הִתְחַלְתִּי לְתַת לְרַבֵּי שֶׁל הַרְבֵּי, וְאֲנִי מַפְסִיד בְּכָל פַּעַם, עַד שֶׁנַּעֲשִׂיתִי בַּעַל חוֹב וְעָנִי גָדוֹל", וּבְכֵךְ הַרְבֵּה וְהִתְרַעַם עַל מַדּוּתִיו יִתְבָּרַךְ.

אֲזִי הִשִּׁיב לוֹ הַרְבֵּי רַבֵּי זֹשָׁא, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, בַּעֲנָנָה: "רְאֵה בְּאֵמֶת זֹשָׁא אֵינּוּ כְּלוּם, וְכָל זְמַן שֶׁהֵבִיאתָ לְזֹשָׁא, אֲזִי לֹא דִקְדַקְתָּ עִמָּךְ לְמַעַלָּה מִן הַשָּׁמַיִם, אֲתָה נּוֹתֵן לְאֶחָד שֶׁהוּא לֹא כְּלוּם, אֲזִי גַם לָךְ נִתְּנָה, מֵה שֶׁאֵין כֵּן כְּשֶׁהִתְחַלַּתְּ לְבַחֵר לְמִי לְתַת, עַד שֶׁנִּסְכַּם בְּדַעְתְּךָ שֶׁצְרִיכִים לְתַת דִּיקָא לְרַבֵּי גָדוֹל, אֲזִי הִתְחִילוּ גַם בְּשָׁמַיִם לְבַקֵּשׁ וּלְבַחֵר אִם בְּאֵמֶת רְאוּי לָךְ שִׁיְהִי לָךְ מְעוֹת, אוּלַי צְרִיכִים לְתַת לְאֶחָד גָּדוֹל יוֹתֵר" וְכוּ', וְאֲזִי נִתְעוֹרַר בְּתִשׁוּבָה אוֹתוֹ אֶחָד, וְהִתְחִיל לְהַבִּיא נְדָבָה בְּחִזְרָה אֶל הַרְבֵּי זֹשָׁא ז"ל, וּבְכָל פַּעַם הִתְחִיל הַגְּלָגַל לְחַזֵּר אֵלָיו, עַד שֶׁחָזַר וְנַעֲשָׂה עָשִׂיר.

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: "וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד לְתַת לְכָל עָנִי אֵיזוֹ נְדָבָה אֶפְלוּ סֵף מוּעָט, וְאֶסוּר לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שׁוּם הַמְּלָצָה, וְכֵן לֹא לְשָׂאל אוֹתוֹ שׁוּם שְׂאֵלוֹת וְחִקִּירוֹת, הֵאֵם בְּשִׁבִיל הַדּוּלָר אוֹ חֲצֵי הַדּוּלָר שֶׁאֲתָה נּוֹתֵן אֲתָה צְרִיף עוֹד הַמְּלָצָה?!"

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁצְרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ

בְּדָבָר זֶה, שְׁלֵא לְבִישׁ שׁוֹם עָנִי, רַק יִרְאֶה לְפִיסוֹ וְלִתֵּן לוֹ אֶפְלוֹ סֶף
מוֹעֵט, אֲבָל בְּכַבּוּד גְּדוֹל; אֲשֶׁרֵי הַמְּקַיִם!

צִיּוֹן

מוהרא"ש נ"י אָמַר: מִי שֶׁזָּכָה לְהוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפֶּעַל וְלִבּוֹא
אֶל צִיּוֹן רַבְּנוֹ ז"ל בְּעִיר אוֹמֵן, רְאוּי לוֹ לְשִׂמְחָה עַל זֶה כָּל יְמֵי חַיָּיו,
וְרְאוּי לוֹ לְהִזְכִּיר לְעֲצָמוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו אֶת גְּדֹל גְּפִלְאוֹת הַחֶסֶד חֲנָם
שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

וְאָמַר, שְׂרוּאִים אֵצֶל הַרְבֵּה מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, שֶׁהִשְׁתַּוְּקוּ יָמִים
וְשָׁנִים לְזִכּוֹת לְבוֹא אֶל צִיּוֹן רַבְּנוֹ ז"ל, וְלִבְסוֹף אַחֲרֵי שְׁכָבָר זָכוֹ
לְהִיּוֹת שָׁם, הֵם נִשְׁאַרִים בְּעֲצָבוֹת וּבְמָרָה שְׁחוּרָה, וּבְאַמַּת זֶה רַק
מַעֲשֵׂה הַפֶּעַל-דָּבָר הַרוֹצֶה לְהַפִּילָם בְּבוֹץ גְּדוֹל, וּמִי שֵׁישׁ לוֹ רַק
אֲמוּנָה פְּשוּטָה בְּדַבְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל עַל מַעֲלַת הַזִּזוּן לְבוֹא אֶל צִיּוֹנוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּעִיר אוֹמֵן, רְאוּי לוֹ לְשִׂמְחָה עַל נַעַם חֶלְקוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו
בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, אִיךָ שְׂרוּאִים בְּחוּשׁ, אֲשֶׁר עֲנִין רַבְּנוֹ ז"ל
אִינוֹ מְלַבֵּשׁ בְּשׁוֹם בֶּן-אָדָם כָּלֵל, בְּזֶה שְׂרַבְּנוֹ ז"ל בְּקֶשׁ אוֹתָנוּ וְאָמַר
שׁ"ר צוֹנֵי לְהִשְׁאָר בֵּינֵיכֶם", וְרָצָה מְאֹד שֶׁנִּבּוֹא אֶל צִיּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ,
וְאָמַר שֶׁתְּהִיָּה לוֹ נַחַת רוּחַ גְּדוֹלָה כְּשֶׁאֶחָד יָבוֹא לְשֵׁם וַיִּתְפַּלֵּל אוֹ
יִלְמַד וְכוּ', וְרוּאִים בְּחוּשׁ, כְּשֶׁאֶחָד בָּא אֶל צִיּוֹן שֶׁל צַדִּיק מְכַל שְׁכָן
אֶל צִיּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, אִין שִׁיף שָׁם אִיזוֹ פּוֹלִיטִיקָה שֶׁל
שְׁקָר, הֲלֹא אֲנִי בָּא אֶל צִיּוֹן הַצַּדִּיק, אֶל צִיּוֹנוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, לְשִׁפְף
שָׁם שִׁיחֵי וְצַעֲרֵי וְאֶת כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלַי, וּמֵה שִׁיף שֵׁישׁ לִי אִיזוֹ

שיכות עם מישהו, לא באתי אל שום ברִיה כָּלֵל רק אל הצדיק, אל רבנו ז"ל, לא באתי על מנת לעשות שום דבר, רק לשפך שיחי ותפילתי אליו יתברך, אשר בזכות הצדיק השוכן פה, תקבל תפילתי לחסד ולרחמים ולרצון, וסיים מוהרא"ש נ"י: ועל־כן יש לנו לשמח מאד מאד שיש לנו שיכות אל רבי כזה, רבי מהעולם הבא, רבי המקשר אותנו אליו יתברך בהתקשרות נוראה ונפלאה כזו אשר לא יאמן כי יספר".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכשהיה פעם על ציון רבנו ז"ל עם שני בנים, נרם יאיר, פגש שם את אחד מאנשי שלומנו, והלה היה מתנגד לו, אבל כאן קדם כניסתם אל הציון הקדוש, נגש הלה ובקש מחילה ממוהרא"ש נ"י שימחל לו, הלא נמצאים עכשו סמוך ונראה אל ציון רבנו ז"ל, ובתוך כך שדבר הלה התאנח ופלט מפיו: "חבל שציון רבנו ז"ל אינו בארץ ישראל"... ואז ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "כפי שאני רואה את גדל השנאת חנם שאתם שונאים אותי, זה נס נפלא שציון רבנו ז"ל נמצא כאן אצל הרוסים, כי פה כלנו שוים ובאים בפחד... אבל אם היה ציון רבנו ז"ל בארץ ישראל, הייתם מניחים שומרים... וכל מטמטם עם מי שרק היתה לו מחלקת, לא היה מרשה לשני להכנס, זה היה אומר הלא הוא אינו מהאנשים שלי... הוא שיך ל'היכל־הקדוש'... אבל כשציון רבנו ז"ל כאן, כלנו באים רק בחסדו יתברך, ולא בחסד של בשר ודם".

וספר מוהרא"ש נ"י, שבפעם הראשונה כשזכה לנסע אל ציון רבנו ז"ל בשנת תשכ"ו, ואז היתה עליו גם־כן מחלקת גדולה, פי הדפים בשנה הקודמת שמונים וחמשה אלף ספרים מספרי רבנו ז"ל: לקוטי־מוהר"ן, ספר־המדות, ספורי־מעשיות וכו' וכו' (כל הספרים), וחלקם והפיצם בעולם בפרוטות ממש, והיתה עליו מחלקת עצומה, ופלוני זה שארגן את הנסיעה היה מראשי החולקים עליו, וכמוכן לא רצה בתחלה לקחת את מוהרא"ש נ"י, אך ספר מוהרא"ש נ"י, שבקש הרבה מהשם יתברך, והתבודד בימים ההם

ימים שלמים בבכיות עצומות, ועל-כן סבב השם יתברך סבות לטובה, שהחולק הנ"ל שנה את דעתו והסכים שגם הוא יסע, אבל כל הדרך כלם התרחקו ממנו, והיה ממש כמנדה, רחמנא לצלן, ומוהרא"ש נ"י לא הסתפל על זה כלל, רק ישב כל הזמן בקרן זוית, והרבה להתבודד עמו יתברך כל הדרך.

ויהי בנסעם יחדו באוטובוס והיו אז שלשים וחמשה אנשים, על-כן פטפטו וכו', ועשו חשבון, היות שציון רבנו ז"ל הוא רק ארבע על ארבע אמות, אם-כן איך יוכלו להכניס אנשים רבים, הלא לא יהיה מקום לכל אחד? ועל-כן עשו רשימה שיהיו חבורות חבורות, קדם חבורה זו תעמד סמוך לציון, וחבורה זו תעמד אחר-כך, וכמוכן את מוהרא"ש נ"י שמו באחרונה, והוא ישב לו מן הצד ושחק לעצמו, "אילו קטני מח, נוסעים למקום קדש קדשים, ויש להם עדין במחשבה מי בראש..."

ומוהרא"ש נ"י ישב לו והמשיך בהתבודדותו, ואף אחד לא רצה לדבר עמו אז מחמת המחלקת וכו', ויהי אף הגיעו אל הבית שבחצרו נמצא הציון הקדוש, יצא הערל ולא הסכים שיכנסו וקרא למשטרה, והיא פמוכן הצדיקה אותו, ואמרה פי כאן ברוסיה כל אחד בעל הבית... ועל-כן יש לו רשות לא להכניס אתכם, (ולמעשה הכל היה אחיזת עינים מהרוסים, ימח שמם), וכל אנשי שלומנו עמדו בחוץ בצער גדול, "מסרנו נפשנו כבר עד כאן, ופתאם דיקא ליד פתח הבית אין מניחים לנו להכנס?!" וכלם הצטערו מאד מאד, וכל אחד היתה לו אז התבודדות, ושב בתשובה עצומה, ובקש מהשם יתברך באמת שיזכה להכנס, וכן עשה מוהרא"ש נ"י, שעמד על יד גדר העץ והתבודד שם, ולאט לאט בתוך הבהלה והוכחות שהיו לכלם עם הרוסים, מוהרא"ש נ"י דחק את עצמו עד הפתח והתבודד להשם יתברך: "ראה, רבנו של עולם, את הבזיונות שאני סובל מכלם, עד שערכו תכנית שאני האחרון, חוסה עלי פתח לי הפתח..." ופתאם נתקף הערל בצחוק גדול (פנראה שלא היה יכול

להתאפק, כי הכל היה רק למראית עינים שלא להרשות להפגס), ופתח את הפתח, ויען שמוהרא"ש נ"י עמד כבר לפני הפתח כנ"ל, שאף אחד לא חש בזאת, על-כן הוא נכנס הראשון, ותכף-ומיד רץ אל הציור, ועמד שם כל הזמן כשלא יחצי שעות ולא זו משם...

וספר, שאז ראה והבין ולמד כמה דברים... ראשית, אצל דבר רבנו ז"ל לא שיך מי בראש... שאחד יעשה תכניות אני קדם... ואתה האחרון... ואחר-כך ראה שכשבאה לאדם עת צרה הוא כבר שוכח מכל התכניות שלו... ואחר-כך ראה שכשאדם מתחיל להתפלל להשם יתברך ושוכח מכלם, אז יש מקום לכלם... ואין צריכים לעשות שום תכניות, כי כל אחד היה כל-כך שבור, מלא פחד פן ואולי לא יזכה להפגס, ועל-כן כשכבר נכנסו כל אחד תפס את ה"תקון הכללי" ואמרו בכונה גדולה עד ששכח מכלם, ואז היה דבר זה לפלא גדול, כי היה מקום לכלם ממש, והיה בבחינת "מועט המחזיק את המרבה", ולא דחפו את עצמם כלל, רק לכל אחד היה מקום.

(ועוד ספר מוהרא"ש נ"י ספורים רבים מענין ציון רבנו ז"ל, ויתבארו במקום אחר).

צער

אמר פעם מוהרא"ש נ"י: "תאמינו לי, שאין לי שום צער מעצם המחלקת וההתנגדות שיש עלי מבפנים או מבחוץ, עקר הצער שלי הוא רק, שעל-ידי המחלקת וההתנגדות נתרסקים אלפים ורכבות נשמות ישראל מהשם יתברך, ונכשלים בכל יום בעברות חמורות, רחמנא לצלן, והיה אפשר להציל אותם ולהוציאם מגריעות

מעשיהם בעזרת הספרים החדשים שזכינו לחבר, אבל מה עשה הסמ"ך-מ"ם? הקים כמה אברכים בעלי קנאה, שהם בעצמם בעלי עברה, רחמנא לצלן, והם מסיתים את בני הנעורים לא ללמד ולהסתכל באלו הספרים, ובני הנעורים על-פי-רב רפים ותמימים מאד, והם מתפעלים מאלו האברכים, ותכף-ומיד הם נתפתים על ידיהם ונמנעין מלהסתכל באלו הספרים שהיו יכולים להצילם."

"ובעונותינו הרבים, אין להם ככר מהיכן לקבל חזיק (כי אלו האברכים אין להם מה למכר לבני הנעורים כלל, פי חכמים הם להרע ולהיטיב לא ידעו), ועל-ידי-זה נתרחקים לגמרי מהשם יתברך ומלמוד התורה הקדושה, ונופלים לבוץ עוד יותר גדול, רחמנא לצלן."

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר: "תדעו, שכל הקולר תלוי בצוארי אלו בעלי הקנאה ובעלי המחלקת, כי כל מה שחוטאים ונופלים בני הנעורים הוא רק בעטנם, שנחטו אותם מחבל הקדשה שהייתי יכול להציל אותם, והם בחינת 'חוטאים ומחטיאים את הרבים' ממש, שחטא הרבים תלוי בהם, כי לא די שהם חוטאים ובעלי עברה בעצמם, רחמנא לצלן, אלא גם מתלבשים בלבוש קנאה על הצדיקים והכשרים האמתיים, ומרחקים את בני הנעורים מהם."

ואמר מוהרא"ש נ"י, שקשה מאד להשמר מאלו בעלי הקנאה והמחלקת, כי הם מתלבשים בלבוש של צדיק וקדוש וכו', ובני העולם אוחזים אותם לעובדי השם ובעלי השגה גדולה, אבל מי שהוא אוחז במדרגת "עיני ה' אל צדיקים", שיש לו עיני ה' להסתכל בפנימיות כל דבר (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן צ"ח), הוא רואה איך שכל אלו הנ"ל הם מלאים חטא ועון מקדקד ראשם עד כף רגלם אין בהם מתם, ואין לבושם הנ"ל רק מבחוץ, אבל מבפנים בוערת בהם הקנאה התאוה והכבוד וכו', השם ישמרנו.

וסים מוהרא"ש נ"י: "ומה אעשה שאני יודע ומכיר היטב עצם גריעות מעשיהם ומחשבותיהם הרעות, וזה מכאיב ומצער אותי יותר מהכל, כי אני רואה במו עיני איך שבני הנעורים נתרחקים על ידם מדי יום ביומו, ומי שיראה לפני עיניו ששוחטים נערי בני ישראל בלי רחמנות, לא יכאב ויצער אותו עד הנפש?!"

ואז שאל אחד מאנשי שלומנו את מוהרא"ש נ"י: "אם כן למה אינכם מגלים ומפרסמים את אלו בעלי הקנאה ובעלי עברה ואת מעשיהם הגרועים, ועל-ידי-זה לא יטעו העולם אחריהם?" ענה לו מוהרא"ש נ"י, שבודאי היה ראוי לפרסם ולגלות קלונם לכל, אבל מחמת שהם בעלי משפחה ובעלי בנים ויגיע למשפחה ולבנים בושות וחרפות גדולות וגם קלקולים בשלום-בית וכו', מכרחים לשתק ולא לפרסמם ברבים, אבל בודאי אם גם הם לא ישתקו ויוסיפו סרחון על סרחונם, יהיה מן ההכרח לפרסמם.

והיה מוהרא"ש נ"י תמיד אומר, שבאמת לא היה מזכיר אף פעם לא בפה ולא בכתב כל הענין של אלו בעלי הקנאה והמחלקת, כי במקום זה, טוב יותר לדבר ולכתב דבורי תורה ויראת שמים, אבל מחמת שיש הרבה בני-אדם ששומעים דברי אלו בעלי הקנאה והמחלקת ומתבלבלים מאד, כי אינם שומעים הצד שכנגדם, וחושבים שאלו האברכים הם איזהו מר בר רב אשי, צדיקים וקדושים וכו', לכן מן ההכרח לדבר ולכתב קצת מזה, למען ידעו בדור הזה ובפרט בדורות הבאים, שכל אלו שחלקו ועשו רעש וכו', היו סתם בעלי קנאה ומחלקת, ואין מה להתפעל מהם כלל.

ובעיני ראיתי פעמים רבות, איך שבני-אדם ספרו וכתבו במכתבים, שאם לא היו מוצאים בספרי מוהרא"ש נ"י דבורים נגד אלו בעלי הקנאה והמחלקת, היו כבר מזמן נלכדים ברשתם, כי חשבו אותם לעובדי השם גדולים, אבל אחר שקראו בספרי מוהרא"ש נ"י, שצריך להשמר ולהזהר מהם מאד, אז הסתכלו

עליהם בעין אמת, וראו שבאמת אין בפנימיותם פלוג, וכל דבורם הוא רק מחמת קנאה ומדת הנצחון.

והרבה פעמים דבר מזה מוהרא"ש נ"י, ואמר לנו שחושב תמיד: "מה הייתי צריך לכתב בספרים החדשים בענין המחלקת וכו', הלא סוף כל סוף כל פונתי בדבורי עמכם הוא רק תורה ותפלה והתבודדות, ודברי אחרים אינם מעניינים אותי כלל, ואם-כן מה ולמה עלי לכתב בענין מחלקת לגמרי?! אף בכל פעם אני מקבל מכתב מאיזה בחור או מאיזה אברך בישיבה זו ובמדינה זו, ושם שופכים את לבם מכל מה שעובר עליהם, ולולא הספרים החדשים לא היו יכולים אף פעם לצאת מהרגליהם הרעים, ומצד שני שומעים כל מיני התנגדות כנגד" וכו'.

ועל-כן אמר: "כשאני רואה שבחורים ואברכים נכשלים, בעוונותינו הרבים, בעברות חמורות, רחמנא לצלן, ואלו הרשעים עוד פוערים פיהם וכו', אז ההכרח לי להשתיק אותם, אבל תדעו מה שיש לי לכתב עליהם עוד לא התחלתי, כי מרב שיחי וצערי שיש לי מראות עיני מה שעובר בדור הזה על בחורים ואברכים, ואלו הרשעים מונעים אותם וכו', הייתי צריך לגלות קלונם ברבים" וכו', כן דבר עמנו מוהרא"ש נ"י מזה הרבה מאד מאד, והיה נפר בעיניו גדל צערו, מכף שמרחקים בני הנעורים ממנו יתברך, והשם יתברך ירחם כפר עלינו.

צביעות

מוהרא"ש נ"י היה תמיד מאד מגנה את מדת הצביעות והחנפה, והיה אומר, שאין עוד מדה מאסה בעולם כמו הצביעות

והחנפה, ובפרט כשזה בשביל כסף וממון, זה מעלה ריח רע מאד, ומי שיש לו לב ישראלי, הרי זה דוחה אותו ממש.

ונתן לנו מוהרא"ש נ"י הגמא חיה ממדת הצביעות, איך שכל אלו בעלי הקנאה והמחלקת שקמו עליו ועל ספריו הקדושים, כשזה רק בא לענין הכסף וראו שיכולים להרויח איזה סכום כסף על-ידי ספריו או אנשיו היקרים, אז תכף-ומיד נעשו צבועים וחנפים גדולים, ושתקו ודממו מלדבר נגדם, והרויחו כספם והלכו להם, ואחר-כך חזרו לדבר סרה עליהם כבתחלה.

כי זה דבר פשוט וידוע ומפרסם לכל, שכל מה שנתפרסם שם רבנו ז"ל בעולם היום, הוא רק על-ידי ספריו הקדושים של מוהרא"ש נ"י, שנדפסו ונתפרסמו בכל קצוי תבל כפשוטו ממש באלפים ורבבות רבבות וכו', וכמעט שאין מדינה בעולם שלא הגיעו לשם ספריו הקדושים, כי לפני-כן מה ידע איש הונגרי או איש אמריקני או חילוני בארץ ישראל וכיוצא בו משם רבנו ז"ל, הלא אף פעם לא שמע שם רבנו ז"ל כלל, ורק על-ידי גדל מסירות נפשו של מוהרא"ש נ"י ותלמידיו היקרים שיש לו בכל מדינה ומדינה, ועוסקים בעסק ההדפסה וההפצה, חפץ השם בידם הצליח, והתפרסם שם רבנו ז"ל בכל העולם כלו.

והנה אחר-כך באים אלו בעלי הקנאה והמחלקת, זה בא בכדו וזה בא בחביתו לעשות מגבית לטובת המוסדות שלהם הנקראים על שם רבנו ז"ל, ומגיעים לאלו האנשים שכבר שמעו מדבר רבנו ז"ל על-ידי הספרים הקדושים הנ"ל, ואז כל אחד ואחד אומר: "לברסלב?... בודאי נתרם בעין יפה, הלא יש להם ספרים קדושים ויקרים כל-כך, הלא יש לי הספר 'ארך אפים' ומקור השמחה וכו' וכו', וזה מחיה אותי ממש", ואז אלו הצבועים והחנפים בודאי דוממים ושותקים ואינם אומרים מלה נגד הספרים האלה, כי מבינים היטב שלא יקבלו אף פרוטה אם רק יפתחו את פיהם... הרי

תראה גדל גנות הצביעות והחנפה, שדיקא על חשבון אלו הספרים הקדושים שהם מתקנאים ומזלזלים בהם, הם עושים את כל כספם.

ופעמים אין ספר ראינו כזאת, שהגיעו אנשי שלומנו היקרים לכל מיני מקומות שבעולם, ואמרו להם האנשים הגרים שם, שמאז שקבלו את הספרים החדשים הקדושים, הם מוקירים מאד שם רבנו ז"ל, ותורמים בעין יפה לכל המוסדות הנקראים על שמו הקדוש.

ועד כדי-כך הגיעה מדת הצביעות והחנפה, עד שפעם בא אברך אחד, שהיתה לו יד בכתומת איזה כתב פלסטר נגד ספר מוהרא"ש נ"י, לעשות מגבית במתיבתא "היכל-הקדש", כי שמע שבזמן האחרון התחילו להסתובב שמה כמה אברכים עשירים ובעלי יכולת, והוא הגיע בדיוק בליל רביעי, שאז אמר מוהרא"ש נ"י שעור ברבים ב"לקוטי-מוהר"ן", והאברך הנ"ל ראה שאין לו בררה והוא מכרח לשבת שם בשעור, לכן נשאר שם, והנה מוהרא"ש נ"י הבין תקף-ומיד למה בא האברך הזה, ולכן סבב את כל השעור לדבר בגדל גנות הצביעות והחנפה, עד שהצביע הנ"ל הבין את הרמז, והסתלק משם בבושה ובחרפה גדולה.

גם פעם אחרת הגיע למתיבתא "היכל-הקדש" איש אחד, שהיה נקרא אצל אנשי שלומנו עובד השם גדול, וכך היתה האמת, שבימי צעירותו עסק ויגע הרבה בעבודת השם, אבל מרב צרות והרפתקאות שעברו עליו בחייו, לא עלינו, לעת זקנותו נפל הרבה ונתקרב מאד, וגם נתפס ברשת הליצנים והמתנגדים שזלזלו במוהרא"ש נ"י ובספריו הקדושים, ולכן גם הוא לא נהג בו כבוד.

ולפתע ביום אחד הוא הגיע למתיבתא "היכל-הקדש", והתחיל לחנף את מוהרא"ש נ"י בפני כל אנשי שלומנו, וקרא לו בכל מיני תארים של כבוד וכו', והיה זה לפלא, שפתאם ישתנה האיש הזה לגמרי.

וְאִזּוּ בְּאִמְצַע דְּבוּרוֹ הוּא שׁוֹאֵל אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י: "תְּגִידוּ נָא לִי, הֲאִם יֵשׁ אֶפְשָׁרוּת לַעֲשׂוֹת אֶצְלָכֶם אִיזוֹ מַגְבִּית, כִּי דוֹחֵק לִי מְאֹד פְּרִשְׁתׁ הַכֶּסֶף וְכוּ'?" וּמוֹהֲרָא"ש נ"י תִּפְסֵם תַּכְּף-וּמִיד שְׁזוֹ הִיָּתָה כָּל כּוֹנְתוֹ מֵעַקְרָא, וְאָמַר לוֹ: "אֶצְלָנוּ אֵין מָה לְסַחֵר רַק דְּבוּרֵי תוֹרָה וְאִמוּנָה וְיִרְאָת שְׁמַיִם, כִּי רַק זֶה הַתַּכְּלִית" ... (וְהַמְשִׁיךְ לְתוֹךְ שִׁיחָה קְדוּשָׁה מֵהַתַּכְּלִית הַנִּצְחִית כְּדַרְכּוֹ בְּקִדְשׁ), וְהֵלֵךְ רָאָה שְׂכָכָר אֵין לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר, וְלָכֵן קָם מִשָּׁם וְהִתְחִיל לְאָרֶז חֲפָצָיו, וּבְאִמְצַע הוּא קָרָא לְמוֹהֲרָא"ש נ"י בְּתַאֲרִים שֶׁל אִי-כְבוֹד וְזִלְזוּל גָּדוֹל, עַד שֶׁרָצוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ לְזַרֵּק אוֹתוֹ מִבֵּית-הַמִּדְרָשׁ, אִם לֹא שְׁמַנַּע אוֹתָם מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּאוֹמְרוֹ, שְׁצַרִיךְ לְדוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, כִּי הִרְבֵּה עָבַר עָלָיו בְּחַיִּים וְכוּ', "וְרַק זֹאת אֲבַקֵּשׁ אֶתְכֶם", סִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, "הֲלֹא תִרְאוּ לְנֶגֶד עֵינֵיכֶם דְּגָמָא חִיָּה מָה זֶה נִקְרָאת צְבִיעוֹת וְחֲנֻפָּה, וְתִזְכְּרוּ זֹאת כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם".

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י הִזָּה תְּמִיד מְזַכִּיר לָנוּ לְהִשְׁמַר מְאֹד מִצְבוּעִים, כִּי הֵם עֲרָמִים מְאֹד, וּבִנְקֵל אֶפְשָׁר לְהַתְּפֵס בְּרִשְׁתָּם, וְלֹאֲבֹד עַל יָדָם הִרְבֵּה בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת.

וּסְפַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם בָּא אֵלָיו אִישׁ תְּמִים מְאֹד, וְסִפֵּר לוֹ שֶׁהָלַךְ בְּאִיזָה רְחוּב, וּמָצָא אִישׁ זָקֵן מְאֹד עִם זָקֵן לְבָן אָרֶךְ, וְהָיָה מְלַבֵּשׁ בְּכַגְדֵי כְבוֹד שֶׁל שְׁבַת-קִדְשׁ בְּאִמְצַע הַשְּׁבוּעָה (עִם גִּרְפִּים לְבָנוֹת וּמְגַפִּים), וְנִתְפַּעַל מִמֶּנּוּ מְאֹד, וְחָשַׁב שְׂאוּלֵי מָצָא כָּאֵן אֶחָד מֵהַל"ו צַדִּיקִים, וְהִתְחִיל לְעַקֵּב אַחֲרָיו, וְרָאָה שֶׁהוּא הוֹלֵךְ מְלַבֵּשׁ בְּטַלִּית וּבִתְפִּלִּין בְּאִמְצַע הַלֵּילָה, וְאִזּוּ גָמַר בְּדַעְתּוֹ, שְׂבוּדָאֵי הוּא אִישׁ צַדִּיק וְקָדוֹשׁ גָּדוֹל מְאֹד, וְהִחְלִיט לְהַתְּנַדֵּב לְהַסִּיעַ אוֹתוֹ לְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא צָרִיךְ (כִּי הִיָּתָה לוֹ מְכוֹנִית), וְשָׁלַח יִצְטָרֵךְ לֵילֵךְ רִגְלֵי, וַעֲשֵׂה בֵּן כְּמָה שְׁבוּעוֹת, פַּעַם הוּא נִכְנָס עִמּוֹ לְאִיזוֹ מַכְלֵת, וְרָאָה שֶׁהוּא לָקַח כְּמָה דְּבָרֵי מְאֹכֵל מֵהַצֵּד, וְהִחְבִּיא אוֹתָם תַּחַת כַּנְּפֵי כְּסוּתוֹ כְּאִשֶׁר לֹא רָאָה כַּעַל הַבַּיִת, וְיִצָּא כָּף מֵהַחֲנוּת, אִזּוּ רָאָה וְהִבִּין הָאִישׁ הַנִּל", שֶׁהוּא

מִשְׁמַשׁ כָּל הַזְּמַן גָּנַב וְצָבֹעַ גָּדוֹל פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמָעוֹ, וְתַכְף־וּמִיד בָּרַח
מִמֶּנּוּ וְרָץ לְמוֹהֲרָא"ש נ"י וְסִפֵּר לוֹ אֵת כָּל הַמַּעֲשֵׂה, וְאִיךָ שִׁפְתָה
אוֹתוֹ צָבֹעַ כְּזֶה זְמַן רַב כָּל־כֶּף.

וְסִפֵּר לָנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י אֵת הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה, כְּדִי שֶׁנֶּשְׁמַר נַפְשָׁנוּ
מִכָּל מִינֵי צָבֹעִים וּמְפָרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר הַמְּסַתּוֹכְבִּים הַיּוֹם בְּעוֹלָם,
וְעַקֵּר הַסִּימָן לְהַכִּיר אוֹתָם הוּא, כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁהֵם נוֹטִים מִדְּבָרֵי
הַ"שְׁלַחַן עָרוּף" וְהַפּוֹסְקִים, כְּמוֹ הַמַּעֲשֵׂה הַנִּזְכָּר, שֶׁלּוֹבְשִׁים טְלִית
וְתַפְלִין בְּלִילָה, כִּי מִי שֶׁעוֹשֶׂה דְבָרִים נֶגְדַּ הַ"שְׁלַחַן עָרוּף" צָרִיכִין
לְבַדֵּק אַחֲרָיו, מַה מֵנַח בְּאֵמַת תַּחַת מְעִילוֹ.

וּפְעַם פִּרַּשׁ מוֹהֲרָא"ש נ"י עַל־פִּי זֶה מֵאִמְרָם ז"ל (שְׁבַת, זָף
ע"ה): שׁוֹחֵט מְשׁוּם מֵאִי מְחֻיָּב? רַב אָמַר מְשׁוּם צוֹבֵעַ, וְשִׁמוּאֵל
אָמַר מְשׁוּם נְטִלַת נִשְׂמָה, וְיִדוּעַ שֶׁהַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְּדוּשׁ, זְכוּתוֹ
יִגָּן עָלֵינוּ פֶּרֶשׁ בְּזֶה, הַשׁוֹחֵט שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הָרַע, מְשׁוּם מֵאִי חֻיָּב?
הֲלֹא גַם הוּא עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּמַה שֶׁמְּסִית הָאָדָם, וְלָמָּה עֲתִידִין
לְשַׁחֲטוֹ וְלִהְעַבְּירוֹ מִן הָעוֹלָם? רַב אָמַר מְשׁוּם צוֹבֵעַ, הֵינּוּ מְחַמַּת
שֶׁהוּא מְתַלְבֵּשׁ בְּמַצּוֹת, וְהָאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מַצּוָה, וְעַל זֶה
לֹא צוּוּ אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם (עֵינִן בְּסִפְרֵי כְּתוּר שֵׁם טוֹב).

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, "גַּם אֲנִי מְפָרֵשׁ הַמֵּאִמְרָה הַנִּזְכָּר, אֲבָל קָצַת
בְּאִפְן אַחֵר: הַשׁוֹחֵט מְשׁוּם מֵאִי מְחֻיָּב? מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יֵצֵר הָרַע גָּדוֹל,
וְהוּא מְכַשִּׁיל אוֹתוֹ בְּמַה שֶׁמְּכַשִּׁילוֹ, לָמָּה יִהְיֶה חֻיָּב, הֲלֹא הוּא אָנוּס
לְיֵצְרוֹ? וְאָמַר רַב: מְשׁוּם צוֹבֵעַ, פְּרוּשׁ, אֵינִן הֲכִי נְמִי, עַל פְּגַמִּיו
וְעוֹנוֹתָיו לֹא יִחְיָבוּ אוֹתוֹ, כִּי הִיא בְּאֵמַת אָנוּס לְיֵצְרוֹ, אֲבָל עַל
הַצְּבִיעוֹת, זֶה לֹא יִנְתְּרוּ לוֹ, כִּי לָמָּה לוֹ לְצַבֵּעַ עֲצָמוֹ וְלַרְמוֹת הַבְּרִיּוֹת,
לְהִרְאוֹת לָהֶם שֶׁהוּא צָדִיק וְקְדוֹשׁ גָּדוֹל, הֲלֹא הִיא צָרִיף לְהַכִּיר
מַעֲשָׂיו בְּאֵמַת וְלִישֵׁב בְּקֶרֶן זְוִית מְרֹב בּוֹשֶׂה וְחֹרְפָה, וְאֵין זֶה כְּבָר
מַעֲשֵׂה הַיֵּצֵר הָרַע בְּעֲצָמוֹ, רַק זֶהוּ מַה שֶׁמוֹסִיף מִשְׁלוֹ, וְעַל זֶה מְחֻיָּב
הָאָדָם בְּעֲצָמוֹ" וְדו"ק.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מעקרי חצי הבעל-דבר, שמסית את האדם למדת החנפה והצביעות, כי "חץ שחט לשונם מרמה דבר" (ירמיה ט'), ח"ץ ראשי תבות ח'נפה צ'ביעות, והבן.

קרוב רחוקים

מוהרא"ש נ"י אמר, שהענין לקרב רחוקים הוא עבודה הקדושה ביותר, כמובא בזהר הקדוש: זכאה מאן דרדיף בתר חזקא, אשרי מי שרץ אחרי חזקים ומחזירם אליו יתברך, ואין לשער ולספור מעלתו וחקלו בעולם הבא, אבל באיזה אופן לקרב רחוקים, בזה כבר יש כמה חלוקים, כי צריכים לדעת איך לקרב, ושלא יצא מהקרוב שלו אחר-כך רחוק לגמרי, ואז הקולר תלוי בצוארו, רחמנא לצלן, כאשר נהוג עכשו, שמקרבים בני-אדם בתשובה ואחר-כך חוזרים לסורם ונופלים בבאר שחת, ועוברים עברות ומעשים יותר גרועים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבפעם הזה לקרב אחרים אליו יתברך צריכים שני יסודות: קדם, שיהיה בעצמו דגמא חיה, שכל מה שמלמד את אחרים הוא מקים, כי אחרת הוא שקרן גדול, והוא צריך לעסק בתקון מעשיו קדם שמלמד אחרים, ושנית, כל פונתו בקרוב אחרים צריכה להיות רק לקרבם להשם יתברך ואל התורה, ולא אל עצמו, כי אז כשכל פונתו שיהיו יהודים כשרים שומרי תורה ומצוות, אנשים כאלו ישארו ביהדותם, מה שאין כן אם תהיה פונתו בשביל כבוד עצמו, על מנת שיהיו לו תלמידים או אנשים או חסידים, לבסוף יברחו ויחזרו לסורם, כי היום אפה לומד עמהם כף, ולמחר יבוא אחר ויבלבל דעתם בדעות ובהנהגות אחרות, ואחר-כך

יבוא אחר ויבוא עם דעותיו והנהגותיו וכו', עד שמרב בלבולים יתרחקו לגמרי.

ועל-כן אמר מוהרא"ש נ"י, שהעקר לגלות למקורבים חדשים רק את השם יתברך ואת התורה הקדושה, ולהכניס בהם ידיעה זו, שלא יתפעלו משום ברירה שבעולם, ושארף אחד לא יבלבל אותם, כי "דרךפי היא הדרך הנכונה" ... או "החסידות שלי היא החסידות הנכונה" ... וכדומה פתויים כאלו, כי אז בודאי יפלו לבסוף, העקר להכניס בכל מקרב את עקרי היהדות, והוא — קיום ה"שלחן ערוך", ואסור לפחד אם ילך למקום אחר, העקר שיהיה יהודי שומר תורה ומצוות.

ומוהרא"ש נ"י גנה את אלו המקורבים רחוקים, ועושים להם שטיפת מח כאלו האמת היא רק אצלם... ומה קורה בסוף? שמתרחקים לגמרי מכל היהדות, מכל שכן כשמזהירים את המקרב שלא ילך אל אלו או אל אלו, כל זה שקר גמור, העקר לקרבו רק אליו יתברך ואל התורה הקדושה, ורבנו ז"ל רצה שיידברו ממנו ומעצותיו הקדושות, ואפלו לא יזכירו את שמו, כי מה אכפת לי אם יהודי יכרך "ברפת המזון" בכונה ולא ידע שהדבורים הם ממני.

ותמיד דבר עמנו מוהרא"ש נ"י, כי רק באפן הזה צריך לקרב את הרחוקים, ואז דיקא יצליח.

קדשת שבעת הנרות

מוהרא"ש נ"י הלך פעם לטייל באמצע הלילה (כדרךכו) עם בחור אחד, והתחיל לומר: האדם צריך לבקש על קדשת שבעת

הנרות, שיהיה לו פה קדוש, וחטם באריכות אפים שלא יכעס, ואזניו לעולם לא תשמענה מה שאינן צריכות, ובעינים יסתכל רק על רוחניות חיות אלקותו יתברך, ואמר: "אם האדם זוכה תמיד לבקש על העינים, האזנים, החטם והפה, אז יזכה שיאירו תמיד לפני עיניו השמות הקדושים, שהם: 'ע"ב, ס"ג, מ"ה, פ"ן', שהם השמות של ארבעת העולמות, ויהיה כל-כף דבוק אל זה, עד שלא יוכל להפרד מהם מלב דבקותו בו יתברך".

וכשאדם מטהר את עצמו באלו שבעת הנרות, אזי זוכה למח נקי, ושורה בו רוח-הקדש, כמובא (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"א).

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שעל התורה הזו הוא חוזר פעמים אין מספר, יותר מכל התורות שבלקוטי-מוהר"ן, (ובאמת הוא תמיד מדבר מקדשת שבעת הנרות והיחודים של ארבעת העולמות), והוסיף אמר, שלכל אחד יש עבודה אחרת, אחד תמיד מכרח לפטפט, אין לו שום תאוה לכעס ולשמע כל מה שמדברים או להסתכל במקומות מטנפים, ועל-כן עליו לעבד רק על שמירת הדבור, ויבקש הרבה על זה, אחד אין לו תאוה לפטפט כל העולה על רוחו, אדרבה הוא שתקן גדול, אך נתפסה בו המדה הרעה של עצבנות וכעס ורציחה, ועל כל דבר קטן הוא מתכעס ומתעצבן, עד שנעשה פרוצח ממש, ועל-כן צריך לעבד הרבה על המדה הרעה הזו של כעס ועצבנות ורציחה.

וכן אחד הוא שתקן ומאריך אף, אך יש בו קלפה שמכרח לשמע כל מה שמדברים אחרים, והוא סקרן גדול, ועל-כן עליו לעבד הרבה על מדה זו ולהתפלל להקדוש-ברוך-הוא שיוציא אותו מזה.

וכן אחד הוא שתקן ומאריך אף, ולא אכפת לו מה שאחרים מדברים, רק הוא מאד מאד מקלקל בעיניו, ועל כל אשה הוא מכרח להסתפל, ועל-כן עליו לעבד על מדה מגנה זו, ויבקש הרבה ממנו יתברך, ואז על-ידי קדשת שבעת הנרות יזכה לרוח-הקדש ברורה, אשרי עין ראתה זאת.

ותמיד מעורר אותנו מוהרא"ש נ"י מדוע לא נעבד על קדשת שבעת הנרות, ואז יאירו גם לנו השמות של ארבעת העולמות, ומאד הצטער על אלו שצוחקים מהיחודים האלו, ואמר, שכל זה מפני שאינם מקדשים את שבעת הנרות, וגם אין להם חשק לזה, ועל-כן לא די שהם כל-כף רחוקים מהשגה זו, עוד זאת שצוחקים ממי שמדבר מזה.

והתאנח מאד מאד ואמר: "אילו זקנים שוטים יש היום? אילו משפיעים יש היום? במקום לעורר את בני הנעורים לקדש את שבעת הנרות, מדברים עמהם שטיות, ומעוררים תמיד כל מיני מחלקת, ועושים כל מיני אספות", ואמר אז: "הלא דבר רבנו ז"ל הוא בפשיטות גמורה בלי שום חכמות והשכלות כלל, אשרי המקדש את שבעת הנרות, ואז יזכה לגלוי אלקות במדרגה נוראה ונפלאה, עד שיכנסו בו המקיפים לתוך פנימיות מחו, ויזכה להבין איך הבחירה היא בתוך הידיעה, ויזכה להיות מלאך ממש" (כמובא כל זה בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"א, עין שם).

קנאה

מוהרא"ש נ"י דבר פעם אחת מהמדה המגנה של קנאה המכלה את האדם לגמרי, ואמר, שהלא כל העולם כלו מלא קנאה,

וְדַבֵּר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר כָּלֵל, כִּי הֵלֵא כָּל אֶחָד נִדְמָה לוֹ שְׁלַחְבְּרוּ
 יֵשׁ יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנּוּ, וְאֵין שׁוּם בְּרִיָּה נִקְיָה מִזֶּה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁנַקַּח נָא לְמַשָּׁל אַבְרָהָם הַיּוֹשֵׁב בְּכוּלָּל,
 וְאֵינוֹ אוֹחֵז בְּלִמּוּד, רַק צָרִיף לְהִיּוֹת שָׁם מִפְּנֵי כַּמָּה סְבוּת, הֵן
 שְׁהַהוֹרִים רוֹצִים שְׁיֵשֵׁב שָׁם, אוֹ שְׁאַשְׁתּוֹ רוֹצֶה, אוֹ שְׁאֵין לוֹ מְקוֹר
 פְּרִנְסָה אַחֵר, אוֹ שְׁאֵינוֹ רוֹצֶה לִילֵף לְצַבָּא וְכוּ' וְכַדּוּמָה, הֵלֵא הוּא
 מִמָּשׁ מְשַׁתַּגֵּעַ שָׁם, בְּבִקְרַת אוֹמֵר מִי יִתֵּן עָרֵב, וּבְעָרֵב הוּא אוֹמֵר מִי
 יִתֵּן בִּקְרַת, וְהוּא יוֹשֵׁב עִם גְּמָרָא פְּתוּחָה, וּמְקַנָּא מְאֹד בְּאַבְרָהָם אֲשֶׁר
 הוֹלֵךְ לְעַבְדֵי וְעוֹסֵק בְּמִשְׁאֵי וּמִתֵּן, וְהוּא חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ: "כַּמָּה מְאֲשֶׁר
 הוּא הָאַבְרָהָם הַזֶּה שְׁמִסְתּוֹבֵב מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וּמְרוֹיַח כֶּסֶף, וְחֵי חַיִּים
 נְעִימִים, וְאֵנִי רַע מְזֵל שְׁלִימְזֵל וְצָרִיף לִישֵׁב כָּאֵן כְּמוֹ בְּבֵית הַסֵּהֲרֵר",
 וְכַמְעַט יוֹצֵא מִדַּעְתּוֹ וְכוּ'.

וְלִהְפֹּף הָאַבְרָהָם שְׁמִסְתּוֹבֵב וְעוֹסֵק בְּמִשְׁאֵי וּבְמִתֵּן וּמְרוֹיַח כֶּסֶף,
 הוּא בְּעֵצְמוֹ שְׁבוּר כְּחֶרֶס הַנִּשְׁפָּר, וּמְקַנָּא בְּאַבְרָהָם שְׁיּוֹשֵׁב בְּכוּלָּל
 וְחוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ: "כַּמָּה מְאֲשֶׁר הוּא הָאַבְרָהָם הַזֶּה שְׁיִכּוֹל לִישֵׁב בְּמְקוֹם
 אֶחָד עִם גְּמָרָא פְּתוּחָה, וְשׁוֹתֶה כּוֹס תֵּה חַם, וְאֵנִי צָרִיף לִילֵף מִמְּקוֹם
 לְמְקוֹם" וְכוּ'.

וְכֵן אֶחָד שְׁיֵשׁ לוֹ חֲנוּת מְכַלֵּת מְקַנָּא בְּזֶה שְׁיֵשׁ לוֹ חֲנוּת רְהִיטִים
 וְכוּ', וְיֵשׁ לוֹ כָּל מִינֵי סְבָרוֹת עַל זֶה לָמָּה צָרִיף לְקַנָּא בּוֹ, וְכַמּוֹ-כֵן
 מִי שְׁיֵשׁ לוֹ בֵּית יָפֵה עַד מְאֹד מְקַנָּא בְּעֵנֵי שְׁאֵין לוֹ רַק כַּמָּה חֲדָרִים
 בְּאֵיזָה מְרִתֵּף, וְאוֹמֵר: "הֵלֹאִי שְׁהִיִּיתִי בְּמְקוֹמוֹ", וּמְקַנָּא בּוֹ מְאֹד,
 וְלִהְפֹּף עֲנִי שְׁגַר בְּמְרִתֵּף כְּשִׁרְוֹאָה אֶצֶל עֲשִׂיר אַרְמוֹן נִפְלָא הוּא
 מְקַנָּא בּוֹ מְאֹד, וְאוֹמֵר: "הֵלֹאִי הִזְיָה לִי אַרְמוֹן כְּזֶה, אֲזִי כְּבָר לֹא
 הִיִּיתִי צָרִיף שׁוּם דְּבָר", וְכֵן הוּא בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, כָּל אֶחָד מְלֹא
 קִנְיָה עַל חֲבֵרוֹ, וְלִכְּלֵ אֶחָד נִדְמָה שְׁיֵשׁ לְחֲבֵרוֹ דְּבָר מָה שְׁאֵין לוֹ, אוֹ
 דְּבָר הַשְּׁוֶה יוֹתֵר מִשְׁלוֹ, וְלִכְּלֵ אֶחָד יֵשׁ סְבָרוֹת רַבּוֹת אֲמִתִּיּוֹת וּנְכוֹנוֹת
 עַל קִנְיָתוֹ, וְהַקִּנְיָה אוֹכֵלֵת אוֹתוֹ חֵי.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: "אל תחשבו כי אני מדבר עכשו איזו מליצה, כי אצלי מסתובבים כל מיני בני-אדם — עניים ועשירים, בעלי עסק ובני ישיבה, וכל אחד ואחד מספר לפני צרותיו, ואני יושב ושומע איך שאחד מקנא בשני, ואינו יודע מה יש בלבו של חברו, הוא חושב שלחברו יש אשר ונחת יותר ממנו, ואינו יודע מה שעובר עליו, אם היה יודע בודאי לא היה מקנא בו".

ובתוך דבריו ספר מוהרא"ש נ"י, כי פעם היה אצלו איש עני מרוד, אשר הצריך לילך נע ונד וכבר נמאסו לו החיים, ובא לפניו ושפך את מר לבו ואמר לו, שהלואי היה משתק ברגליו, רחמנא לצלן, והיה צריך לישב בעגלה שיוליכו אותו, ואז היה נפטר מצרותיו, כי לא היה צריך לילך נע ונד למצא מזונו, וכלם התפלאו על דבריו, ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: "כן, כן, האדם הזה הוא עוד חי ואתם מכירים אותו", (ולא רצה להגיד מי הוא), "ובאמת מרב צרותיו שעברו עליו לפי דעתו הקטנה והמבלבלת, קנא מאד מאד באלו היושבים בכסא גלגלים, רחמנא לצלן, נו, התאמינו דבר כזה?!..."

וסים מוהרא"ש נ"י: "אדם טפש מה אהך, במי אתה מקנא? הלא מי שאינו דבוק בהשם יתברך, אפלו יהיה לו כל הון דעלמא, אינו כדאי לקנא בו, כי יש לו גיהנום כזה העולם, אתם יודעים במי יש לקנא? רק באיש פשר הדבוק בו יתברך, בו יש לקנא, כי השלמות נמצאת רק אצלו".

ענה ואמר מוהרא"ש נ"י, שאי אפשר להנצל ממדת הקנאה, כי אם על-ידי שאדם נכלל בהשם יתברך, וכבר אינו חפץ שום דבר כי אם להשיג את רוחניות אלקותו יתברך, והזכיר אז את דברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רע"ח) שפרש את הפסוק (במדבר

כ"ה): "בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי", שְׁזָה סוֹכֵב עַל הַצְּדִיק שְׁאִינוּ מְקַנְא שׁוּם צְדִיק לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, רַק אוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁלֹא מִבְּעֵיִא שְׁאָסוּר לְקַנְא בְּשׁוּם בְּרִיָּה בְּזֶה הָעוֹלָם יִהְיֶה לְכָל אֶחָד מֵה שֵׁישׁ לוֹ, אֲלֵא אֶפְלוּ בַצְּדִיק אֵינן צְרִיכִים לְקַנְא, לֹא הַצְּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא הַצְּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, רַק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, הֵינּוּ שְׂרָק זֶה צְרִיךְ לִהְיוֹת עֶקֶר הַקִּנְאָה שֶׁל הָאָדָם — אֵיךְ שְׁיֻכַּל לְזַכּוֹת לְהַפְלִיל בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ.

קִלְפוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁצְרִיךְ כָּל אָדָם לִידַע, שְׁמִכֵּל עוֹן וְחֻטָּא שֶׁהוּא חוֹטָא, חַס וְשְׁלוֹם, הוּא בּוֹרֵא קִלְפוֹת הַמְּסַבְּבוֹת אוֹתוֹ, וְכָל מֵה שְׁחוֹטָא יוֹתֵר, הוּא מְסַבֵּב עִם יוֹתֵר קִלְפוֹת וּמִשְׁחִיתִים, עַד שְׁכָּל הַצְּרוֹת שְׁאָדָם סוֹבֵל הֵן רַק מֵאֵלוֹ הַקִּלְפוֹת הַמְּתַלְבְּשׁוֹת בְּבִנְי-אָדָם, כְּמוֹ שְׁאוּמֵר רַבְּנוֹ ז"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת נְאוּף, סִימָן כ"ו): "עַל-יְדֵי הוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה, בּוֹרֵא קִלְפוֹת הַמְּתַלְבְּשׁוֹת בְּבִנְי-אָדָם מִתְּנַגְּדִים וְחוֹלְקִים עָלָיו וְעוֹשִׂים לוֹ יְסוּרִין", וְעַל-כֵּן אֵינן לוֹ לְהִתְרַעַם עַל אֱלוֹ הַמְּצַעְרִים אוֹתוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁאֵם הָיָה הָאָדָם יוֹדַע כְּמֵה אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת קִלְפוֹת מְסַבְּבוֹת אֶת הָאָדָם הַחוֹטָא וְהַפּוֹשֵׁעַ, הָיָה נִבְהָל מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, מֵרַב פַּחַד, וּבְפִרְטִיּוֹת אֵלוֹ הַמְּשַׁחִיתִים זֶרַע עַל הָאָרֶץ, הֵם בּוֹרְאִים מִשְׁחִיתִים וְקִלְפוֹת הַמְּסַמִּים עֵינֵיהֶם לְגַמְרֵי, שְׁלֹא יֵרְאוּ אֶת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-כֵּן הֵם תָּמִיד מְלֵאִים עִם קִשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְכֵן אֵינָם זוֹכִים לְרְאוֹת בְּנִפְלְאוֹת מְעַלֵּת הַצְּדִיקִים הַקְּדוֹשִׁים, מֵרַב קִלְפוֹת הַמְּכַסּוֹת אֶת עֵינֵיהֶם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בבקר קדם התפלה צוה הרב המגיד ממעזריטש, זכותו יגן עלינו, לתלמידיו, לקחת את הטלית והתפלין ולבוא עמו, וכן עשו תכף-ומיד ובאו אליו ונכנסו בעגלה, ונסעו עד שהגיעו לאמצע הדרך, והיה שם פנדק אחד, ואמר המגיד הקדוש, שפאן צריכים לעצור, ועצרו שם.

ושלח את תלמידו הרב הקדוש רבי מענדלי מויטעבסק ז"ל, שיכנס אל הפנדק לראות אם יכולים להתפלל שם, וכשבא בתורה, ספר שהבית מלא גוים ערלים, מגשמים ומזהמים, ואין שם מקום אפלו לזיוז, ומכל שכן שאי אפשר להתפלל שם, ושלח הרב המגיד זכותו יגן עלינו, את תלמידו הרב הקדוש רבי שניאור זלמן מליאדי (בעל התניא), שהוא יסתכל מה קורה שם, והאם יכולים להתפלל שם, ויצא גם הוא ואמר כנ"ל, שאי אפשר כי הבית מלא גוים ערלים, מגשמים ומזהמים וכו', ויהי לפלא בעיני כלם, כי בדרך כלל לפנדק באים עם עגלות וסוסים, וכאן לא היתה שום עגלה ושום סוס, ומאין הגוים האלו?!

והוריד הרב המגיד ז"ל את ראשו על ברכיו קצת וחשב בדבקות וכו', ואחר-כך הרים את ראשו ואמר לתלמידיו, שהוא ילך וכלם ילכו אחריו, והתחילו לילך אחריו, ויהי כאשר אף פתחו את הדלת, נכנס הרב המגיד ז"ל, ותכף-ומיד נעשה שביל כדי שיוכל לעבור, וכן תלמידיו הלכו אחריו, ותכף-ומיד הלביש עצמו הרב המגיד בטלית ותפלין, וכן תלמידיו כאשר ראו שהרבי מתלבש בטלית ובתפלין, גם הם הלבישו טלית ותפלין, ומיד התחילו להתפלל, וכל הערלים המגשמים עשו כל מיני ליצנות ותנועות משנות, כדי לבטלם מתפלתם, אף הרב המגיד ז"ל הטה עם ידו לתלמידיו שלא יסתכלו עליהם, רק יתפללו ולא יפנו אליהם כלל, וכאשר הגיעו ל"ברכו" יצאו כל הערלים המבגרים, אף נשארו שם שקצים קטנים על הספסלים ועל הקירות ועל הגג, שעלו לשם והיו הרבה מאד,

וגם הם נסו לבלבל את תפלתם בשריקות ובקולות משנים וליצנות, אך הם לא פנו אליהם והתפללו שמונה-עשרה, ואז הלכו כלם.

והיה בעיני התלמידים פליאה נשגבה, כי בשעה שהלכו הערלים המבגרים וכן השקצים הקטנים לא נפתחה שום דלת, ואם-כן מהיכן יצאו?! והיה בעיניהם הכל פליאה נשגבה.

וכאשר גמרו את תפלתם נכנס המוכסן, ששכר את הפנדק, וישאל לו הרב המגיד הקדוש לשלומו ולפרנסתו, ויען המוכסן: "הפרנסה גרועה מאד, וזה כמה זמן שאין רואים כאן איזה ערל או נכרי שיבוא לבית המרוזח לשמות יין שרף", והתלמידים התפללו מאד מאד שהרי ראו שהבית היה מלא גוים ערלים.

והמשיך המוכסן לדבר ואמר, שעכשו בנו התחתן ולקח אותו ואת כלתו צו זיף (אל עצמו), והתחיל הרב המגיד ו"ל לצעק: "רשע, צו זיף, צו זיף" (אל עצמו אל עצמו), ויתעלה המוכסן, וכאשר שבה נפשו התחיל להתודות, שהוא גר עם כלתו, רחמנא לצלן, ומבקש תשובה, ויען ויאמר הרב המגיד לתלמידיו: "הגוים המבגרים נתהוו מאסור כלתו, ונתבטלו על-ידי תפלתי עד 'ברכו', והשקצים הקטנים נתהוו מאסור נדה, ולא נתבטלו עד אחר שמונה-עשרה", (ואמר על זה הרב הקדוש "בעל התניא" ו"ל, שרואים מזה איך שאסור נדה חמור יותר מהכל).

וסים מוהרא"ש נ"י ואמר: "ראו מה שהאדם גורם על-ידי עוונותיו, שבורא ערלים גוים ומשחיתים, וקמים עליו ומריבים עמו, ועל-פן עם מי שרבים וחולקים, הוא צריך לשוב בתשובה אמיתית, פן ואולי חטא באיזה פגם, חס ושלום, במחשבה, דבור ומעשה,

וְהָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ לֹא לְחֵלֶק, פֶּן וְאוֹלֵי הוּא הַקְּלָפוֹת וְהַחֲטָאִים
שֶׁל זֶה שֶׁעָלָיו הוּא חוֹלֵק.

קִבְלָה

פַּעַם אָמַר אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ לְמוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהוּא
מִתְפַּעֵל מְאֹד מְאִיזוֹ כֶּת חֲסִידִים, שֶׁתָּמִיד מְדַבְּרִים וּמְפַלְפְּלִים בְּעִנְיָנִי
קִבְלָה וְחֲסִידוֹת, וּמְדַבְּרִים תָּמִיד מִהֶעוֹלָמוֹת וְהַסְפִירוֹת וְכוּ', וְשָׂאֵל
אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי־צָד זָכוֹ לְכֹל זֶה בְּלִי הַהִקְדָּמוֹת שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל?

עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: אָמַשְׁל לָךְ מִשָּׁל לָמָּה הַדָּבָר דוֹמָה,
לְאֶחָד שֶׁשׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ: הֵיכֵן נִמְצָאת אִיזוֹ מְדִינָה אוֹ עִיר בְּכַדוֹר
הָאָרֶץ? וְהֵלֶּה לּוֹקַח מִפֶּה שֶׁל כַּדוֹר הָאָרֶץ, וּמִרְאָה לוֹ בְּדִיוֹק הֵיכֵן
הִיא נִמְצָאת, וְאַחֲר־כֵּן שׁוֹאֵלוֹ עוֹד עַל מְקוֹם שֶׁל אִיזוֹ עִיר אוֹ כְּפָר,
קָטָן, וְהוּא גַם־כֵּן מִרְאָה לוֹ תַכְף־וּמְיָד, כִּי הוּא בָקִי מְאֹד בְּכָל הַמִּפְּהָ
שֶׁל כַּדוֹר הָאָרֶץ, אָבֵל יֵשׁ אִישׁ אַחֵר שֶׁאִינוֹ בָקִי כָּלֵל בְּמִפְּת הָאָרֶץ,
וְאִינוֹ יוֹדֵעַ כָּלֵל לְהִרְאוֹת הֵיכֵן זֶה נִמְצָא עַל הַמִּפְּהָ, אָבֵל הוּא תִּיר
גְּדוֹל וְנוֹסֵעַ תָּמִיד לְכָל הַמְּדִינוֹת הַמְּצִיּוֹת עַל הַמִּפְּהָ, וְהִיָּה כְּבָר בְּכָל
מְדִינָה וּמְדִינָה הַמְּצִיּוֹת שֶׁם מִמֶּשׁ.

וְהַמְשִׁיךְ מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁכֵּן הוּא בְּלִמּוֹד הַקְּבָלָה וְהַשְּׂגָת אֱלֻקוֹת,
יֵשׁ אֶחָד שֶׁיִּכּוֹל לְדַבֵּר עִמָּךְ מִכָּל הָעוֹלָמוֹת וּמִהַשְּׂמוֹת וּמִהַסְפִירוֹת
וְכוּ', כֹּל הַיּוֹם כְּלוּ, אָבֵל אֵף פַּעַם לֹא הִיָּה שָׁם, וְהַכֵּל אֶצְלוֹ כְּחֻכְמָה
בְּעֵלְמָא, אָבֵל יֵשׁ שְׁנֵי שְׂאֵף־עַל־פִּי שֶׁאִינוֹ בָקִי כָּל־כֵּן בְּטִיב כָּל
לְשׁוֹנוֹת הַקְּבָלָה וְכוּ', אָבֵל הוּא מְטִיל וְנוֹסֵעַ דְּרָךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת תָּמִיד,
וְהִיָּה כְּבָר בְּכָל מְקוֹם מִמֶּשׁ, כִּי עַל־יְדֵי הַהִקְדָּמוֹת וְהַלְמוּדִים שֶׁל

רבנו ז"ל, ובפרט על-ידי רבוי תפלות והתבודדות, האדם זוכה לטייל מממש דרך כל העולמות למעלה למעלה עד אין סוף ותכלית.

והיה מוהרא"ש נ"י תמיד אומר, שמי שרוצה להפנס בלמוד חכמת הקבלה, צריך גם להיות בקי היטב בספרי רבנו ז"ל, כי בלעדס לא יבין כלל, כי אפלו אם יחשב שכבר יש לו ידיעה בקבלה, בשמות וביוחודים וכו', בלי ההקדמות של רבנו ז"ל ובפרט בלי תפלה והתבודדות, הכל רק דמיון בעלמא, כי זו חכמה כשאר החכמות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבעוונותינו הרבים, נמצאים הרבה פרופסורים באוניברסיטה הבקיאים מאד בכל חכמת הקבלה, וגם נותנים שעורים, ומחברים חבורים בזה, והולכים בלי כפה ומחללי שבת בפרהסייה, רחמנא לצלן, כי הכל אצלם חכמה בעלמא כמו שאר החכמות, מה שאין כן מי שיש לו ההקדמות של רבנו ז"ל, ועוסק הרבה בתפלה והתבודדות, אז מתחילים להאיר לפני עיניו כל השמות והיוחודים של כל העולמות, ומטייל בהם כמי שמטייל בגן נהדר, ומתחיל להבין איך כל למוד הקבלה הוא למוד למעשה הנוגע לכל פרטי הנהגות האדם, וכמו שהתבטא פעם רבנו ז"ל, שספר "העץ חיים" הוא ספר מוסר יפה מאד, כי מפל ענין וענין יוצאים משפטי הנהגות ישרות לכל פרטי חיי האדם.

וגלה לנו כמה פעמים, שיש תחת ידו חבור גדול על כל ה"עץ חיים" וכתבי האריז"ל, המסביר אותם לעבדה ולמעשה על-פי ההקדמות של רבנו ז"ל, עד שאפלו קטנים הלומדים בבית-ספר יכולים להבין אותם, וזכיתי פעם לראות כמה דפים מזה.

ואמר לנו מוהרא"ש נ"י, שמי שמתמיד הרבה בספרי רבנו ז"ל, אינו צריך לפחד כלל מלמוד חכמת הקבלה, כי אדרבה זה יכניס בו תשוקה והארה עצומה להתקרב אליו יתברך ולצאת מהבלי

העולם הזה, ומה שאומרים בני העולם שאסור ללמד קבלה, כי זה משגע את האדם, היה מוהרא"ש נ"י צוחק מזה, והיה אומר, שלמוד התורה אינו משגע את האדם, חס ושלום, אלא עוונותיו של האדם משגעים אותו, ובנדיאי מי שמלא חטאים ועוונות, ורוצה להכניס עצמו בלמוד הקבלה, בלי ההקדמות של רבנו ז"ל ובלי תפלה והתבודדות, בנדיאי זה יזיק לו הרבה, כי יש שם הרבה תארים גשמיים, ומי שמגשם אותם וחושב שהם כפשוטו, הוא מקצץ בנטיעות, רחמנא לצלן, וכמו שאמר רבנו ז"ל, שקבלה בגימטריה נאוף, אבל על-ידי ההקדמות של רבנו ז"ל, ועל-ידי רבוי בכיה אליו יתברך בתפלה ובהתבודדות, יכול האדם ללמד הכל ולעבר הכל בשלום, ויזכה לדבק עצמו אליו יתברך בדבקות של אמת.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבבחרותו כשהתמיד מאד בספרי רבנו ז"ל בהתמדה יוצאת מן הכלל (וכמו שמספר במקום אחר מזה), והגיע לשיחת רבנו ז"ל ב"חיי-מוהר"ן", המדברת מהחלוק שבין קבלת הרמ"ק לקבלת האריז"ל, אז נכנסה בו תבערה עצומה להתחיל ללמד כל ספרי הרמ"ק ז"ל וכל כתבי האריז"ל, כדי להבין היטב פונת רבנו ז"ל, כי אצל מוהרא"ש נ"י היה כל ספור ושיחה של רבנו ז"ל קדש קדשים, ולא נח ולא שקט עד שקיים כל שיחה ושיחה כפשוטה ממש, ואז התחיל להתמיד בכל ספרי הרמ"ק ז"ל: פרד"ס רמונים, אלימה, אור גערב וכו' וכו' וכל כתבי האריז"ל, וחזר עליהם כמה וכמה פעמים.

ופעם התבטא מוהרא"ש נ"י, שזהו החלוק בינו לבין רבי לוי יצחק, כי פשרבי לוי יצחק היה לומד ברבים "חיי-מוהר"ן", והיה מגיע לשיחה הנ"ל של רבנו ז"ל המדברת מקבלת הרמ"ק ז"ל וקבלת האריז"ל, והיו שואלים אותו ההסבר בזה, היה מתחמק מהם, וממשיך לשיחה אחרת, אבל כשאני ראיתי השיחה הנ"ל, לא נחתי ולא שקטתי עד שעברתי בכל ספרי הרמ"ק וכתבי האריז"ל והבנתי בעצמי ההסבר.

ופעם בא אברך אחד למוהרא"ש נ"י, ואמר לו, שנה כבר עשרים שנה שהוא עוסק בלמוד חכמת הקבלה ועסק היחודים, ואף פעם לא נפל בדעתו שהלמוד הוא לעבדה ולמעשה, ולהאיר את נפשו באור שכינתו יתברך, עד שמצא מכתב אחד בספר הקדוש "אשר בנחל", המדבר מפונות ויחודים, איך שכל הפונות הן לחטף את האדם ממדרגתו הפחותה ולהרים ולהגביה אותו אליו יתברך, ומאז הוא התחיל להתקרב לדעת רבנו ז"ל, (אף-על-פי שהיה מתנגד גדול קדם לכן על חסידים בכלל ועל ברסלב בפרט, ונשתנו כל חייו לגמרי ממש).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכין להזהר מכל מיני צבועים ושקרנים בחכמות הקבלה, שבני העולם אומרים עליהם "מקבל אלקי" ובקי בכל חכמת הקבלה וכו' וכו', כי על-פי-רב זה שקר גדול, ואינם יודעים בין ימים לשמאלם, כי בנגל יכולים להטעות את העולם בזה, כי רב רבם של בני-אדם אינם יודעים מאומה בחכמת הקבלה, עד שמי שרק מזכיר איזו לשון של קבלה או של הזהר הקדוש וכיוצא בו, חושבים אותו כבר למקבל אלקי... ובאמת אינו יודע כלום.

והזכיר אז מוהרא"ש נ"י את הספור המובא בספר "אלה המצוות" למהר"ם חגיז ז"ל, שפעם בא לעירו איזה חכם ספרדי, שאמרו עליו שהוא מקבל גדול, ובקי בעל-פה בכל ספרי הזהר הקדוש, ורצה לדרש דרשה בבית-הכנסת, כדי לקבל כסף כדרךם בימים ההם, והמהר"ם חגיז ז"ל רצה באמת לדעת אם יש ממש בדבריו אם לא, והלך גם הוא לשמע הדרשה, והחכם התחיל להגיד דפי זהר בעל-פה, וכל העולם נתפעלו מאד לראות מקבל כזה, כל-כך בקי בזהר הקדוש, אבל המהר"ם הטח אָזנו היטב ושמע איך הצבוע הזה חזר לעצמו איזה דף מהזהר הקדוש, ופעם אמר אותו מראשו לסופו ופעם מסופו לראשו, ופעם התחיל מאמצעיתו

וכו', ואף אחד לא תפס זאת, כי לא הייתה להם ממילא שום הבנה בדבריו, אבל המהר"ם תפס זאת תכף-ומיד ופרסם את צביעותו וגרשו אותו מן העיר.

וכמה פעמים ארע זאת אצל מוהרא"ש נ"י, שהיה משיח עם אנשים שהיו צריכין להיות בקיאים בקבלה ובחסידות וכו', וראה מוהרא"ש נ"י תכף-ומיד שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם.

ופעם נסעתי עם מוהרא"ש נ"י במכונית עם כמה זקני חסידים וכו', שהיו צריכים להיות בקיאים בחסידות ובקבלה וכו', והזכירו את סדר השמות: ע"ב, ס"ג, ב"ן, מ"ה, ומוהרא"ש נ"י תקן אותם ואמר, שהסדר הנכון הוא: ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, והם ענו: הייתכן זאת, הלא מספר ב"ן גדול ממספר מ"ה... וראה מוהרא"ש נ"י שאינם יודעים כלום, כי זה מהקללים הפשוטים של כל כתבי האריז"ל וחקמת הקבלה, שסדר העולמות: אצילות, בריאה, יצירה, עשייה, הם כנגד סדר ארבעת השמות: ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, ופשוט הוא.

וכן בפעם אחרת הגיע במוצאי שבת-קדש למתיבתא "היכל-הקדש" חכם ספרדי לבוש כלו בבגדי לבן מראשו עד רגליו, והיה מפרסם בכל העיר למקבל אלקי... ואחד ממוקירי מוהרא"ש נ"י הביא אותו למלוה-מלכה במתיבתא "היכל-הקדש", כדי שיפגש עם מוהרא"ש נ"י, ומוהרא"ש נ"י כבד אותו לומר דברי תורה, והחכם התחיל לדבר לשונות של קבלה וחקמת הנסתר, והפך את היוצרות וסדר העולמות כמה וכמה פעמים, וראה מוהרא"ש נ"י שההוא צבוע גדול ואינו יודע בין ימינו לשמאלו, והיה הדבר לצחוק ממש.

למחרת הגיע לישיבה הקדושה אברך ספרדי אחד, ומוהרא"ש נ"י ספר לו, שאתמול היה אצלנו חכם ספרדי וכו' שאומרים עליו כנ"ל, "אולי אתה מכיר אותו?" ענה ואמר האברך בלשון תמיחה:

"האיש הזה? בודאי אני מכירו, הוא היה שכן שלי, והוא איש פשוט ממש, ואף פעם לא הלך בבגדי לבן, רק כשבא לארצות-הברית לעשות כסף, הלביש עצמו בבגדי לבן, וקראו לו חכם פלוני, והוא כבר מקבל אלקי"...

וגם בין אנשי שלומנו היה מעשה כזה, שאמרו על איש אחד מאנשי שלומנו שהוא מקבל אלקי, ופעם אמר דרשה, ומוהרא"ש נ"י היה אז שם, ואמר שאיתא בזהר הקדוש פרשת בהעלותך על הפסוק: "עשה לך שתי חצוצרות כסף", שחצוצרות הן מלה מרפכת חצי-צורות וכו', ואמר לנו מוהרא"ש נ"י, שלא נמצא דבר כזה בכל ספר הזהר הקדוש, רק זו מימרא של המגיד ממעזריטש ז"ל, ומובא בספרו "מגיד דבריו ליעקב", עין שם, וקל מאד לקרא לבן אדם "מקבל אלקי"...

וסיים מוהרא"ש נ"י: ולכן צריכים להזהר ולהשמר מכל מיני צבועים כאלו, אנחנו אין לנו רק דברי רבנו ז"ל ודברי מוהרנ"ת ז"ל, ומי שמתמיד מאד בספריהם הקדושים, מתחילים להאיר אצלו כל דברי הזהר הקדוש וחכמת הקבלה באפן אחר לגמרי, עד שהוא מתחיל להרגיש את הפנימיות הגנוזה בתוכם, ואז מרגיש טעם אחר בכל חייו, אשרי לו ואשרי חלקו!

רקודים

מוהרא"ש נ"י אמר, שאצל אנשי שלומנו הרקודים הם יסוד גדול, ואחר כל תפלה: שחרית, מנחה, מעריב, חצות, נוהגים אנשי

שְׁלוֹמֵנוּ לְרִקְדַּת הַרְבֵּה, כִּי רַבְּנוּ ז"ל אָמַר בְּפִרוּשׁ: "עַל-יְדֵי רִקּוּדִין וְהַמְחָאת כֶּף אֶל כֶּף נַעֲשֶׂה הַמַּתְקַת הַדִּינִים".

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י, כִּי בְּשָׁנוֹת תַּרְע"ו תַּרְע"ז, שֶׁהִיְתָה אֶז הַמְלַחֲמָה בְּעוֹלָם, וּבְרוּסְיָה נִפְלוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְגַם לְקַחוּ אֶת הַגְּבָרִים וְהַבְּחוּרִים אֶל הַצָּבָא לְשֹׁדֵה הַקְּרָב, וְכֵן בְּעִיר טְשֶׁהֲרִין לְקַחַה הַמְּדִינָה מֵהַעֲשִׂירִים אֶת מְמוֹנָם, כִּי הָיוּ שָׁם עֲשִׂירִים רַבִּים מִבֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְעַל-כֵּן הָיָה מִצָּב הָרוּחַ בְּקִלוּזֵי בְּרֵאש־הַשָּׁנָה תַּרְע"ז בְּכִי רַע, כִּי כָּלָם הָיוּ שְׁבוּרִים, וְכֵן רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן ז"ל (מַחֲבֵר הַסֵּפֶר "בְּאוּר הַלְקוּטִים"), דִּבֶּר אֶז הַרְבֵּה מִשְׁמַחָה וּרְקוּדִין, וְעוֹרֵר הַרְבֵּה אֶת אַנְשֵׁי לְרִקְדַּת הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהַרְגִּיל, וְרִקְדוּ הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד בְּשְׂמִיחָה עֲצוּמָה, וְהַעֲשִׂירִים מִטְשֶׁהֲרִין צָעְקוּ וּמְחוּ וְאָמְרוּ: "אֵיךְ יְכוּלִים לְרִקְדַּת בְּשַׁעֲהַ שְׁנֵי לְקַחַה מֵאֲתָנוּ כָּל הַעֲשִׂירוֹת וְאֵלֶּפִים וּרְבֻבוֹת מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּחִזִּית בְּשֹׁדֵה הַקְּרָב, וְנוֹפְלִים כָּל-כֶּף הַרְבֵּה הַרוּגִים", וְצָעְקוּ הַרְבֵּה, וְרַבִּי אַבְרָהָם עוֹרֵר לְרִקְדַּת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאָמַר, שְׂאֲדַרְבֵּה, אִם יֵשׁ כָּל-כֶּף הַרְבֵּה דִּינִים בְּעוֹלָם, צְרִיכִים דִּיקָא לְרִקְדַּת הַרְבֵּה, וּבְפִרְטִיּוֹת אֶצְלָנוּ בְּאוּמָן, אֲשֶׁר כָּל הָרֵאש־הַשָּׁנָה הוּא בְּיַד רַבְּנוּ ז"ל, כְּמוֹ שֶׁהַתְּפָאֵר, שֶׁהַעֲנִין שְׁלִי הוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה, "גָּאֵר מִיֵּין זַאף אִיז רֵאשׁ הַשָּׁנָה", וְעַל-כֵּן עָלִינוּ לְרִקְדַּת הַרְבֵּה כְּדֵי לְהַמְתִּיק אֶת הַדִּינִים, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (בְּלִקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א'), סִימָן י'), שֶׁעַל-יְדֵי רִקּוּדִין וְהַמְחָאת כֶּף אֶל כֶּף מִמְתִּיקִים אֶת הַדִּינִים.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁמִי שְׂמִכְנִים אֶת עֲצָמוֹ בְּעֲנִין זֶה בְּאֻמוּנָה פְּשׁוּטָה, וּמֵאֲמִין בְּרַבְּנוּ ז"ל, שֶׁכֶּף הוּא, שֶׁעַל-יְדֵי רִקּוּדִין וְהַמְחָאוֹת כֶּף הוּא מִמְתִּיק אֶת הַדִּינִים, וְרוֹקֵד בְּכָל יוֹם וְיוֹם, אֶז יִרְאֶה נוֹרְאוֹת וְנִפְלְאוֹת בְּהַשְׁגַּחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֵיךְ שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ נְסִים נִגְלִים, כִּי מַעֲלַת הַרְקוּדִים אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר כָּלָל.

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י, כִּי הָרַב מִבְּלָאז'וֹב סֵפֶר סְפוּר נוֹרָא, אֵיךְ נִצַּל מֵהַגְּרַמְנִים הָאֲרוּרִים, יִמַּח שְׁמֵם, שֶׁהוּא הָיָה בְּתוֹךְ קְבוּצָה גְּדוּלָה

שֶׁל יְהוּדִים שְׁהִיְתָה מוֹכֵנָה כְּכֹר לְהַכְנִיס לְתֵאֵי הַגּוֹז, וְהָיוּ מִמֶּשׁ עַל סֵף הַמּוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, רַק חֲכוּ לְצוּ הַקְּרִיאָה, וְכֻלָּם יָדְעוּ לְהִיכָן הֵם הוֹלְכִים, וְהָיוּ כָּלֶם שְׁבוּרִים וְרְצוּצִים בְּעֶצְבוֹן וּבְדַפְאוֹן עַד מְאֹד מְאֹד, כְּדַרְכֵם שֶׁל בְּנֵי-אָדָם שְׁעוֹמְדִים בְּיָאוֹשׁ וּמְחַכִּים לְמוֹתָם.

וְהִנֵּה לְפֶתַע נִתְעוֹרֵר יְהוּדֵי אֶחָד וְהִכְרִיז בְּקוֹל רָם: "רַבּוֹתֵי, עָלִינוּ לְהִתְחִיל לְשִׁיר וְלִרְקֹד מְרֻב שְׁמִיחָה עַל שְׁאֲנוּ הוֹלְכִים לְקִיָּם מְצוּהַ נְדִירָה מְאֹד — לְמוֹת עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, עַל-כֵּן מָה וְלָמָּה עָלִינוּ לְהִיּוֹת עֹכְשׁוֹ שְׁבוּרִים, מִמֵּילָא זֶה כְּכֹר לֹא יַעֲזֹר לָנוּ, וְאֲנוּ הוֹלְכִים כְּכֹר לְהִתְחַנֵּק עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, עָלִינוּ לְהִתְחִיל לְשִׁיר וְלִרְקֹד", וְהוּא הִתְחִיל לְשִׁיר וְלִרְקֹד.

וְאָמַר הָרַב הַנִּי"ל, שְׁאִינוּ יוֹדְעֵי מִי הַכְּנִיס בָּהֶם פְּתָאם כַּח, שְׁכַלְמֵם שָׂרוּ עִם הַיְהוּדֵי וְרָקְדוּ מְאֹד, וְהִנֵּה לְפֶתַע נִפְתְּחָה הַדְּלֵת עַל-יַדֵּי הַרְשָׁעִים בְּרִצְיָחָה נוֹרָאָה, וְנִכְנְסוּ וְהִתְחִילוּ לְהַכּוֹתָם מִכּוֹת רִצְחָה, וְקָלְלוּ אוֹתָם בְּקִלְלוֹת נִמְרָצוֹת, וְתַכְף-וּמִיד נִכְנַס קִצִּין, וְנִתְּנָן לָהֶם פְּקוּדָה לְצֵאת לַחוּץ וְלְהִתְלַבֵּשׁ, וְצָעַק בְּרִצְיָחָה: "עֹכְשׁוֹ אֲרָאָה לָהֶם, אַתֶּם לֹא תִלְכוּ כָּל-כָּף מִהֵר אֶל הַמּוֹת, עוֹד תִּתְעַנּוּ וְתִסְבְּלוּ תַחַת יַדֵּינוּ", וְגֵרַשׁ אוֹתָם לַחוּץ בְּרִצְיָחָה גְדוֹלָה, וּבֵין כָּף הִיְתָה שֵׁם הַתְּקַפּוֹת אֲוִיר נוֹרָאָה מִהֶאֱמַרִיקָאִים, וּבְרַחוּ לָהֶם כָּל הַרְשָׁעִים הָאֲרוּרִים, כָּל אֶחָד נִס לְמִצָּא לְעֶצְמוֹ מְקוֹם מְחַבּוּא, וְהֵם נִשְׁאַרוּ בַּחוּץ וְהִתְחַבְּאוּ בֵּין הַבְּנִינִים, וּמִמֶּשׁ הָיָה כְּפֶשַׁע בֵּינָם וּבֵין הַמּוֹת, מְרֻב פְּצָצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ אֹז, וְלִבְסוּף הָיָה שְׁהֶאֱמַרִיקָאִים נִצְחוּ וְנִכְנְסוּ וְהִצִּילוּ אוֹתָם, וְכָף נִשְׁאַרוּ בַּחַיִּים.

וְסִיָּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי רִיקוּ"ד אוֹתִיוֹת דִּיקוּ"ר, עִם כָּל רִיקוּ"ד שְׁאָדָם רוֹקֵד, הוּא דוֹקֵר אֶת הַסֵּם"ךְ-מ"ם שֶׁמְקוּרוֹ הוּא עֶצְבוֹן וְדַפְאוֹן

ומרירות, עד שלא יכולים לרקוד כלל, ועל-כן על-ידי רקודים דוקרים אותו ויתבטל לגמרי.

רעש

פעם הזהיר מוהרא"ש נ"י את הבחורים תלמידי "היכל-הקדש", שיזהרו מאד מאד לא לעשות רעש בבנין הישיבה הקדושה, ובפרט בלילה כשבני-אדם ישנים, כי יש בזה גזל שנה החמור מאד, ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-כן אותיות ר'ע'ש' הם אותיות ע'ר'ש', לשון מטה, כמו שכתוב (דברים ג'): הנה ערשו ערש ברזל, להורות על הענין הנ"ל, שביותר צריכין להזהר לא לעשות ר'ע'ש', כשבני-אדם ישנים על ע'ר'ש' — עריסותיהם, כי זה פגם גדול מאד, ועושה את האדם בבחינת ר'ש'ע', חס ושלום, כי הרי הוא אינו חס על חיי חברו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-ידי התנהגות האדם בכל מדותיו, הינו אם הוא מתנהג בדרך ר'ע'ש' ופראות תמיד, על-ידי-זה יכולין להפיר את כל מהות האדם, כי זהו הש'ע'ר' והפתח להפיר אותו באמת.

והנה ידוע הוא, שכל מדה ומדה היא קומה שלמה של ע'ש'יר' ספירות, כי בכל מדה שיש באדם בה נכנס כל האדם, ולכן אדם כזה שהוא "רעשן", יכולין להפיר את כל קומת הע'ש'יר' ספירות שבו על-ידי הש'ע'ר' הזה, (ובזה הסביר לנו מוהרא"ש נ"י בדרך נפלאה מאד איך כל צרופי אותיות ר'ע'ש' הם מחברים ומקשרים זה בזה).

וסיים מוהרא"ש נ"י, שאנשי שלומנו הקדושים היו תמיד מתנהגים בהשקט ובדרך-ארץ גדול, ובפרט בענין הנ"ל, שלא לעורר בן אדם מן השנה, בזה היו נזהרים מאד מאד, וספר מרבי געצי מאומן שהיה עובד השם גדול מאד, ועבודתו היתה תמיד פרעש ובקולות גדולים, אבל בענין זה היה נזהר מאד לא לעורר אחר מהשנה, והיתה דרכו בכל ליל שבת-קדש לומר סדר הזמירות ו"רבון כל עולמים" וכו' בקולי קולות, פעם בא מבית-הכנסת ומצא את אשתו ישנה, ולא רצה שקולותיו יעוררו אותה, ולכן חזר לבית-המדרש ואמר שם את סדר הזמירות "שלוש עליכם" ו"רבון כל עולמים" וכו' כדרכו בקולי קולות, ורק אחר-כך חזר לביתו והמתין לאשתו לעשית קדוש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף פעם אסור להעיר בן אדם מהשנה חוץ מבבקר, כדי לקום לזמן קריאת שמע ותפלה, כי אז זה זמן מצוה עוברת.

והיה מוהרא"ש נ"י תמיד מזהיר את תלמידי "היכל-הקדש", שלא יעשו רעש בחדרם בלילה כשבחורים אחרים ישנים, כי זה פגם גדול וכנ"ל, והיה אומר בדרך הלצה, שהלא כתיב (מלכים א' י"א): ולא בר'ע'ש' ה', שכבודו יתברך אינו בא מתוך רעש ועסק גדול רק בהשקט ובשלום ובקול דממה דקה.

והיה רגיל לחזר על המעשה המזכר בגמרא (ברכות, דף נ"ח.): שרב ששת היה סגי נהור (עור), ופעם הלך לקבל פני המלך שבא לעירו כדי לברך עליו הברכה: "ברוך שנתן מכבודו לבריותיו", שמברכין על ראית פני מלך עכו"ם, ופגע בו צדוקי אחד ורצה לצערו ולהתלוץ ממנו, ושאל אותו: "לאן אתה הולך, הלא אינך רואה שום דבר?" ענה לו רב ששת: "הרי תראה שאני רואה יותר טוב מך, ואדע בדיוק מתי יגיע המלך".

וּלְפַתַּע עֲבָרוּ שָׁם שְׂרֵי הַמֶּלֶךְ בְּרַעַשׁ וּבַתְּזוּמַרְת גְּדוּלָה, וְהַצְדוּקִי קָם בְּמַהִירוֹת, וְאָמַר: "הֲרִי הִגִּיעַ הַמֶּלֶךְ", אָמַר לוֹ רַב שֵׁשֶׁת: "עוֹד לֹא הִגִּיעַ הַמֶּלֶךְ", שׁוֹב עֲבָרָה כַּת שְׁנֵיה שֶׁל שְׂרֵי הַמֶּלֶךְ וְחִילוֹתָיו בְּרַעַשׁ וּבִקּוּל גְּדוּל, וְשׁוֹב אָמַר הַצְדוּקִי: "הֲרִי הִגִּיעַ הַמֶּלֶךְ", וְאָמַר לוֹ רַב שֵׁשֶׁת: "הַמֶּלֶךְ עוֹד לֹא הִגִּיעַ", פְּתָאם נַעֲשֶׂה שְׁקֵט גְּדוּל, וְאִז קָם רַב שֵׁשֶׁת וְאָמַר: "הֲרִי הִגִּיעַ הַמֶּלֶךְ", כִּי מִקְרָא מִפָּרָשׁ הוּא (שָׁם) לֹא בְרוּחַ ה' וְכוּ' לֹא בְרַעַשׁ ה' וְכוּ' לֹא בְּאֵשׁ ה' וְאַחַר הָאֵשׁ קוּל דְּמָמָה דְּקָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁהֵיה צְדִיק גְּדוּל אֶחָד שֶׁבְּכָל פַּעַם שְׁהָיוּ אוֹרְחִים יְשָׁנִים בְּבֵיתוֹ, הָיָה נִכְנָס אֲלֵיהֶם לְרֵאוֹת מָה הֵם צְרִיכִים, אוֹלֵי נֶפֶל הַכֶּסֶת מֵעֲלֵיהֶם וְכוּ' צָא בְּזָה, וְהָיָה הוֹלֵךְ רַק בְּגַרְבִּים בְּלִי נַעֲלִים, כְּדִי לֹא לַגָּרָם רַעַשׁ שְׁיֻכַּל לְהַעִירָם.

עוֹד סִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי דִרְכָם שֶׁל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנו הִיְתָה תָּמִיד לְהַתְנַהֵג בְּשִׁקֵּט וְלֹא בְרַעַשׁ, וּבְפִרְטוּיֹת אוֹתָם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנו הִיְקָרִים שְׁהָיוּ בְרוּסָיָה, הֵם הָיוּ מִיֹּשְׁבֵי, וְכָל עֲבוֹדָתָם הִיְתָה בְּשִׁקֵּט בְּלִי רַעַשׁ כָּלֵל, וְאַחַר־כֵּן כִּשְׁהַתְחִילוֹ לְהִתְקַרֵּב אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנו מֵעָרֵי פוֹלִין, הֵם הִבִּיאוּ אֶת הַרַעַשׁ וְהוֹלְדִיקֵיט מִמְּקוֹמוֹת אַחֲרִים, וּמִמִּילָא בְּמִשָּׁן הַזְּמַן חוֹשְׁבִים שֶׁדִּרְכָם שֶׁל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנו הִיא בְּקוּל רַעַשׁ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁמִי שְׁמִפִּיר אֶת הַנֶּסֶח הָאֲמַתִּי שֶׁל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנו חֲסִידֵי בְּרֶסֶלַב, יוֹדַע שֶׁהוּא קוּל צְעָקָה מִתּוֹךְ הַלֵּב בְּדַבְּרוֹת עֲצוּמָה, אֲבָל צְעָקוֹת בְּרַעַשׁ וּבְפִרְאוֹת זֶה אֵינוֹ נֶסֶח שְׁלָנוּ כָּלֵל, רַק הִבִּיאוּ אֶת זֶה מִמְּקוֹמוֹת אַחֲרִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁיֵשׁ מְדַרְשׁ (בְּמְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא פְּרִשְׁת פְּקוּדֵי) עַל הַפְּסוּק (מְלָכִים א' י"א): רוּחַ גְּדוּלָה וְחִזְקָה הוּא הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא הוֹמָה לְרוּחַ שֶׁהוּא עוֹבֵר וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ, אַחַר הָעוֹלָם הַזֶּה יוֹם הַמֵּיתָה, שְׁדוּמָה לְרַעַשׁ שְׁמַרְעִישׁ כָּל גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם, עֵינַן שָׁם;

הרי שהמיתה זהו רעש גדול, ועל-כן קדם שאדם רועש טוב להזכיר לעצמו את יום המיתה, שאז יהיה הרעש הגדול, ואז כבר תלך ממנו הפראות והרעש, ויעבד את השם יתברך בדבקות אמתית, ויחשב תמיד על אחריתו.

רופאים

שמעתי ממוהרא"ש נ"י, שאמר בדרך צחות, על מה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (קדושין פ"ב.): טוב שיברופאים לגיהנום, שזה ראשי תבות ט'ש'ל' (ארנק), כי אינם מתחשבים בבני-אדם כלל אם הוא עני או עשיר, ולוקחים כסף רב לכמה רגעים של טפול, אשר דבר זה הוא רציחה גמורה, להריק את הארנק של האדם וגם אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מגלה דף י"ד): דמים תרתי משמע, הינו הן שאינם מתחשבים במעות האדם ולוקחים כמה שרוצים, והן שהם מפקרים בדם האדם, כי הם חשודים על רציחה כידוע.

ואמר אז, כי באמת רואים בחוש, כי זה תלוי בזה, רופא שהוא להוט אחר כסף בדרך כלל הוא מפקר, ואינו עושה מלאכתו באמונה, ורופא כזה הוא רוצח, כמו שרבנו ז"ל הזהירנו מאד מאד להזהר ולהשמר מהם (עין שיחות הר"ן, סימן ג'), מה שאין פן רופא שאין פונתו למעות, רק רואים שרוצה לעזור לאדם, זהו סימן שהוא בעל אחריות, ואל רופא כזה מתר לילך אחר תפלה ונתינת פדיון (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ג'), כי הוא שליח מן השמים, ומלאך רפאל עומד על ימינו, כי הוא מסור בלב ונפש לעזור לבני-אדם, ואין כל מחו ומחשבתו איך להוציא מעות מבני-אדם, וזהו סימן שהוא רופא נאמן, ועליו ועל פיוצא בו סובב מאמרם ז"ל (ברכות דף ס'): מפאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפאות, עין שם, והבן.

ואף-על-פי-כן אמר מוהרא"ש נ"י, שצריכין לבקש הרבה מאד מאד ממנו יתברך אודות רופאים, וקדם שהולכים אל רופא צריך לבקש הרבה רחמים ממנו יתברך ולתן הרבה צדקה לפדיון, שהרופא לא יקלקל, חס ושלום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי בענין נתוח שאומרים רופאים שצריכים לעשות, ישאל לכל הפחות תות דעתם של חמשה רופאים, ואז יראה מה שאומרים הרב כן יעשה.

וכן אמר מוהרא"ש נ"י, בענין להתודע אם צריכים לעשות נתוח, צריכים לשאל כמה שיותר רופאים, ולא להניח את עצמו תכף-ומיד תחת הסכין, כי לא כל מה שרופא אומר צריכים תכף-ומיד לקיים, רק צריכים לשאל כמה וכמה ממחים, ובדבר כזה כל המרבה לשאל, הרי זה משבח.

ובענין להזהר לא לילך אל רופאים, אמר מוהרא"ש נ"י: מי שחזק בדבור זה של רבנו ז"ל — לא לילך אל רופאים, אשרי לו, כי הם רוצחים ממש, אבל מי שאינו יכול לעמד בנסיון וההכרח לו לילך, ובפרטיות שיש ענינים שהרופא אינו מסכן כלל, ואי אפשר לעשות את הדבר בלי רופא, כמו לדה וכו' או פדומה, אסור לומר לו שלא ילך אל רופא, אפלו שהוא עצמו אינו הולך, כי זו אחריות גדולה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מסירות נפש יכול אדם לעשות רק בעצמו, אבל לא לומר לחברו: "לך מסר נפשך", והוא אינו אוחד בזה, כי מי שעושה זאת הוא בעצמו הרוצח ולא הרופא.

והזהיר מוהרא"ש נ"י מאד מאד על ענין זה, כשבא אליך איזה אדם ושואל אותך אם לילך אל רופא תתחמק ממנו, או תאמר לו,

שִׁישָׁאֵל חֲתוּת דַּעְתָּם שֶׁל כַּמָּה רוֹפְאִים, אָבֵל לְעוֹלָם אֵל תֹּאמַר לוֹ
שְׁלֵא יִלְךְ, כִּי אַתָּה מִפְקָר לְגַמְרִי.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי שָׁמַע מֵרַבֵּי לְוֵי יִצְחָק, אֲשֶׁר רַבֵּי שְׁמִשׁוֹן
מֵאוּמָן הָיָה תָּמִיד מְדַבֵּר נֶגֶד רוֹפְאִים, וְהִזְהִיר אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ
שְׁלֵא יִלְכוּ אֶל רוֹפְאִים בְּשׁוּם אֶפֶן, וְהָיָה תָּמִיד מְרַבֵּה לְדַבֵּר מִזֶּה,
וְמָה הָיָה הַסּוּף? שְׁלַעַת זְקֵנוֹתוֹ לֹא הָיָה רוֹפֵא אֶחָד בְּכָל הָעִיר אוּמָן
שְׁלֵא בִקֵּר אֶצְלוֹ...

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: "רְאוּ מָה נַעֲשֶׂה עִם כָּל הַדְּבוּרִים שְׁלוֹ? כִּי
אֲסוּר לֹאמַר לְאָדָם שְׁיִמָּסֵר נַפְשׁוֹ, אֲשֶׁר לְבִסּוּף הוּא בְּעַצְמוֹ לֹא יַעֲמֵד
בְּנִסְיוֹן הַזֶּה".

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהֲלֹא אָנוּ רוֹאִים שְׁלַעֲשׂוֹת פְּאֲקִין לְתִינוּק
הַזְּהִיר רַבְּנוּ ז"ל מְאֹד מְאֹד, וְאָמַר, שְׁצַרִּיכִים לְנִסְעַ אֶפְלוֹ בְּאֲמֻצָּע
הַקְּרִירוֹת וְהַשְּׁלֵגִים אֶל מְקוֹם שִׁישׁ רוֹפֵא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת פְּאֲקִין, כִּי הוּא
פְּקוּחַ נַפֶּשׁ, (וּבִפְרָט כָּל מִינֵי זְרִיקוֹת שְׁעוֹשִׂים לְתִינוּק כְּגוֹן נֶגֶד שְׁתוּק
וְשָׂאֵר מַחְלוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, אֲשֶׁר גַּם זֶה נִכְלָל בְּכָלֵל הַדְּבוּר שֶׁל
פְּאֲקִין), וְעַל-כֵּן רוֹאִים שִׁישׁ דְּבָרִים שְׂרַבְּנוּ ז"ל בְּעַצְמוֹ צְוֶה לִילְךְ
אֶל רוֹפְאִים, וְלִכֵּן אֲסוּר לְהִיּוֹת חֹכֵם בְּדְבָרִים כְּאֵלוֹ, וּבִפְרָטִיּוֹת לְדָה,
צְרִיכִים לְקַחַת רוֹפֵא אוֹ אִשָּׁה מִיְלֻדָּת, כִּי אַחֲרַת הוּא רוֹצֵחַ מִמֶּשׁ,
וְאִינוּ מִתְחַשֵּׁב בְּבְרִיאוֹת אִשְׁתּוֹ.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁצַרִּיכִים בְּעַנְיַן רוֹפְאִים לְהַתִּיעֵץ הַרְבֵּה
עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ הָאֲמֵתִיִּים שִׁישׁ לָהֶם הַתְּבוּדוֹת, וְהֵם מִישְׁבִּים
בְּדַעְתָּם, וְלֹא לִילְךְ אַחַר חֲתוּת דַּעַת שֶׁל כָּל שׁוֹטֵה הָאוֹמֵר פְּשָׁטִים
בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי בְּעַנְיַן רוֹפְאִים זוֹהִי אַחֲרִיּוֹת גְּדוּלָּה,
וְצַרִּיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִזְהַר הֵן לְעַצְמוֹ וְהֵן לְאַחֲרִים, וּבִפְרָטִיּוֹת בְּעַנְיַנֵּי

פקוח נפש, אסור להיות חסיד שוטה, כי אסור להפקיר נפש מישראל, ובודאי צריכים להזהר אל מי ילך וכדומה, וסיים מוהרא"ש נ"י: "העקר הוא תפלה, לבקש רחמים ממנו יתברך, שימצא את השליח הטוב, ושישלח את המלאך רפאל אליו לרפאותו".

ראש-השנה

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר הקבוצ בראש-השנה הוא רק בעיר אומן, ולהיות בערב ראש השנה בציונו הקדוש של רבנו ז"ל, אבל, בעוונותינו הרבים, כשסגורה ומסגרת העיר אומן, ואין יוצא ואין בא, אזי כל קבוצה מאנשי שלומנו הגרה בעיר אחת, שיתאספו אנשיה ויעשו קבוצ ויתפללו ביחד, וכל הענין שעשו קבוצ כללי, הוא דבר הכל שאין בו ממש, כי הלא רבנו ז"ל בפרוש אמר לענין ראש-השנה: אני רוצה שתהיו מערבים בין אנשי העולם "איהר זאלט זיין אויסגעמישט מיט די וועלט", וכמו שקיים זאת תלמידו הנאמן מוהרנ"ת ז"ל, תכף-ומיד בשנה הראשונה שלאחר הסתלקות רבנו ז"ל, כשרצו רבי יודל ורבי שמואל איזיק ז"ל ועוד מגדולי תלמידי רבנו ז"ל, להתפלל באותו מקום שהתפלל בו רבנו ז"ל בעצמו בראש-השנה האחרון שקדם הסתלקותו, ומוהרנ"ת ז"ל התעקש ועמד כנגדם בטענתו, ששמע מפי רבנו ז"ל כנ"ל, שאני רוצה שתהיו מערבים עם העולם דיקא, והלך להתפלל בבית-הכנסת של אנשי העיר הנקרא "שומרים לבקר", וגם רבי נפתלי הלך אחריו, וכן כלם הלכו אחריו והתפללו כן ביחד עם אנשי העיר במשך עשר שנים (עין שיחות וספורים, אות נ"ד).

והסביר מוהרא"ש נ"י פונת מעלת הענין הזה להיות מערבים בין אנשי העולם, כי כף גם אנשים מבחון רואים גדל יקרת עבודת

אנשי שלומנו היקרים, תלמידי רבנו ז"ל, הן בתפלתם בהתלהבות
ובנעימות נפלאה, הן בלמוד תורתם על-פי סדר-דרך-הלמוד של
רבנו ז"ל, והן בדבורם עם אנשים דבורי אמונה והתחזקות וכו',
ועל-ידי-זה נתרבים הפתים של הקבוץ הקדוש מדי שנה בשנה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבעיניו ראה, שבכל שכוונה ושכונה שעשו
אנשי שלומנו בית-המדרש הנקרא על שם רבנו ז"ל, ממילא נתקרבו
אנשים רבים לדעת רבנו ז"ל, רק על-ידי-זה שגרו בשכנות, כי
בתחלה נכנסו רק להתפלל מנחה או מעריב, ואחר-כך באו להתפלל
גם בשבת-קדש, ואז נשאר ממילא ללמוד "ספורי-מעשיות" בבקר
בשעת קדוש, או ללמוד "לקוטי-מוהר"ן" בשעה סעודה שלישית,
וכך לאט לאט נתקרבו לדעת רבנו ז"ל.

(וגם אני הצעיר בעיני ראיתי כאן במחננו מתיבתא "היכל-
הקדש" אצל מוהרא"ש נ"י, שאנשים פשוטים ממש כלים ריקים
לתחילתו להתפילל כאן רק מחמת שגרו בשכנות, ולאט
לאט התחילו לבוא גם לשמע תורה מפי מוהרא"ש נ"י, הן בליל
שבת-קדש, הן בקדושא רבא, הן בסעודה שלישית או במלוה-מלכה,
ולבסוף נעשו חדושים נפלאים מאד, והתחילו להתמיד מאד מאד
בתורה ותפלה על-פי דעת רבנו ז"ל, וזכו למה שזכו, אשרי חלקם).

והמשיך מוהרא"ש נ"י, שכל זה הוא עקר גדול בדעת רבנו
ז"ל, להיות מערבים בין העולם, ומחמת שהיום העיר אומן סגורה
ומסגרת ואי אפשר להתקבץ שם לראש-השנה, על-פני יש חובה
גדולה על כל קבוץ וקבוץ של אנשי שלומנו בכל ערי מושבותם,
לעשות קבוץ של ראש-השנה בעירם דיקא, כי על-ידי-זה יתקבצו
הרבה נפשות מבחוץ, ותהיה זכות הרבים תלויה בהם, אשרי חלקם!

והיה מוהרא"ש נ"י תמיד מדבר נגד גדל הסכלות וההקבל
שנתהוו בין אנשי שלומנו בשנים האחרונות לצאת לריב במחלקת

עצומה, אם הקבוצה האמתית של רבנו ז"ל בראש-השנה הוא במירון או בירושלים וכו', והיה תמיד אומר בדעת ברורה ומחלטת, ששניהם שקר מחלט, כי עקר הקבוצה של רבנו ז"ל הוא רק בעיר אומן, ואם לא שם אז בכל מקום שמתאספים עשרה אנשים מאנשי שלומנו, ומתפללים בהתקשרות לרבנו ז"ל, זהו הקבוצה של רבנו ז"ל, ושם נמצא רבנו ז"ל ממש, ובכל מקום שיש יותר אהבה ואחדות, ויותר לומדים שם ספרי רבנו ז"ל, שמה נמצא רבנו ז"ל יותר, ואם יש רק ריב ומחלוקת, וכל אחד מקלל את השני מפני שאינו אויזו כמהו, אנשי מירון מדברים על אנשי ירושלים שהם מעכבים את הגאולה, ואנשי ירושלים מקללים את אנשי מירון, שכלם ימותו במיתה משנה, רחמנא לצלן, אז אדרבה אין רבנו ז"ל נמצא שם כלל וכלל, כי ענין רבנו ז"ל הוא רק אהבה ואחדות גדולה, ובפרט ביום קדוש ונורא של ראש-השנה, שפעם אמר מוהרנ"ת ז"ל, שיש לו קבלה מרבנו ז"ל, שמי שיעשה מחלקת בראש-השנה לא יוציא שנתו, רחמנא לצלן, צריכין להזהר מאד מכל מיני מחלוקות וקפידה, ואשרי מי שאינו מתערב בענינים כאלו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהלא העקר של ראש-השנה הוא המח, וכמו שאמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן כ"א), שבראש-השנה צריכין לשמר מאד את המח רק לחשב מחשבות טובות כל היום, עין שם; פי מה שייחשב האדם בראש-השנה כן יהיה לו כל השנה, ואם-כן איזו סכלות היא זו לחשב כל הראש-השנה מפלוני או מפלוני, שלא בא לקבוצה של מירון או ירושלים וכיוצא בו, ולהכניס קנאה ושאנאה בלב, הלא כל הראש-השנה צריכין לחשב רק מחשבות טובות של ישועות ונחמות בשביל עצמו ובשביל כלל ישראל, ואיך יש זמן לחשב מחשבות אחרות?!

ואמר פעם מוהרא"ש נ"י בדרך צחות, שלכן אין תמיהה למה נתהוותה כל-כף הרבה מחלקת בין אנשי שלומנו כל השנה (על כל מיני שטיות והבלים), כי כל הראש-השנה חושבים מחשבות של

המחלוקות הנ"ל, ומה שחושבים בראש-השנה זה יש לו כל השנה, כי גופא פתר רישא אזלא, ומזה נתהוה מחלקת כל השנה (מלבד מה שכל המחלקת הנ"ל בין אנשי שלומנו במירון ובירושלים נתהוה מתחלה רק מסבות של פוליטיקה, כידוע ומפרסם למי שבקי בכל הספור, וכמבאר באריכות בקונטרס המיוחד לזה, הנקרא "קבוץ-ראש-השנה" הנמצא תחת ידי מוהרא"ש נ"י).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמלבד כל הנ"ל, יש עוד קלקול גדול הנגרם מסכלות זו, כשעושים ממשות ומציאות שרבנו ז"ל נמצא רק במקום מסים, כי הלא גורמים על-ידי-זה שהמונן נשמות מתרחקות לגמרי מרבנו ז"ל, כי לא כל אחד ואחד יכול להתגבר ולשבר מניעות ולנסע למרחקים למירון או לירושלים וכיוצא בזה, ואחר-כך כשבאמת יש באלו שאינם מצליחים לנסע, אזי מחלישים דעתם ואומרים להם: "למה לא שברתם מניעות? למה לא מסרתם נפשכם? אין לכם שיכות אל רבנו ז"ל", ומי ששומע זאת, נחלש בדעתו, ומחליט כבר שאמנם אין לו שיכות אל רבנו ז"ל, ונופל ונתרחק לגמרי, מה שאין כן אם היו עושים גם בעירם קבוץ ראש-השנה עם עוד תשעה אנשים שיש להם בעיה דומה, (שאינם יכולים לעזוב את ביתם ולנסע למרחקים), אז היו שמחים כל השנה על שזכו להיות אצל רבנו ז"ל בראש-השנה, באשר ראוי לשמח באמת, כמו שאמר לנו רבנו ז"ל.

וקבל מוהרא"ש נ"י ואמר: "אוי, כמה בתיים נשברו לגמרי, וכמה נפשות נשתקעו לגמרי, מחמת הסכלות הזו שנכנסה בין אנשי שלומנו, שרבנו ז"ל נמצא רק במקום מסים".

והראה לנו מוהרא"ש נ"י כמה דגמאות חיות מכמה מיני עירות שונות, שבנגל היו יכולים לעשות קבוץ ראש-השנה בעירם, ורק מחמת שנכנסה ביניהם השטות הנ"ל, וכמה מהם נסעו דיקא למרחקים להצטרף לקבוץ מסים, על-ידי-זה לא נשאר מנין בעירם,

והאנשים שנשארו לא היה להם קבוץ כלל, נמצא, שגרמו אלו החכמים, שחבריהם לא יתפללו עם רבנו ז"ל בראש השנה.

ופעם בא אברך אחד למוהרא"ש נ"י בקובלנא לפניו, היות שהוא גר בשכונת ויליאמסבורג, ואין ביכלתו להצטרף לקבוץ שבשכונת בורו-פארק מפמה סבות שונות, לכן יש לו חלישות הדעת כל השנה, שלא יהיה אצל רבנו ז"ל בראש השנה.

וצחק מוהרא"ש נ"י ואמר לו: "אל תהיה בטלן ושוטה, תעשה קבוץ בשכונת ויליאמסבורג עם עוד כמה אנשים כמוך, שאינם יכולים להיות בשכונת בורו-פארק, מי הכניס בדעתך שטות כזו, שרבנו ז"ל נמצא רק בבורו-פארק? הלא אותו רבנו ז"ל שבא אלפי מיל מאומן לבורו-פארק יבוא לויליאמסבורג גם-כן, ולמה תחלש דעתך מחמת סכלות פזאת?!"

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שנכון ויפה הוא שכל אנשי שלומנו הגרים בעיר אחת יתקבצו יחד להתפלל בראש השנה, אבל זה דיקא פשיש ביניהם אהבה ואחדות, אבל אם יהיה נגרם מזה איזה סכסוף ומחלוקת, אז יותר טוב להפרד ולעשות מנין מיחד גם בתוך אותה עיר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפך היה המעשה אצלו, שכל השנים התפלל ביחד עם כלליות אנשי שלומנו בבית-מדרש אחד בשכונת בורו-פארק, אבל כשראה אחר-כך שנתהוה מזה סכסוכים ומחלוקת של הבל, שפמה זקנים שוטים לא היו יכולים לסבל החיות וההתלהבות של בני הנעורים והמקורבים החדשים, אז החליט בדעתו להעמיד בננין מיחד למתיבתא "היכל-הקדש", ולהתפלל שם בראש השנה, וגם כל השנה כלה, וחפץ השם בידו הצליח, שזכה להקים הבנין המפאר של מתיבתא "היכל הקדש" של היום, ומאז ועד עתה מתפללים ולומדים שם אברכים ובני הנעורים יומם ולילה

כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה וְגַם לְרַבּוֹת רֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה, בְּאַהֲבָה וְאַחֲדוּת גְּמוּרָה,
וְזוֹכִים תָּמִיד לְשִׁמְעַ לְקַח טוֹב מִפִּי מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי
חֻלְקָם !

וְתִקְנָה זֹו הִיְתָה קְבוּעָה וְחֻזְקָה אֶצֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁתְּלַמִּידֵי
"הַיְכָל-הַקֹּדֶשׁ" דֵּי בְּכָל אֶתֶר וְאַתֶּר יִתְקַבְּצוּ וְיִתְאַסְפוּ יַחַד בְּעִירָם
דִּיקָא בְּרֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה, וְיִתְפַּלְלוּ בְּיַחַד בְּאַהֲבָה וְאַחֲדוּת גְּמוּרָה, וְיִמְשְׁכוּ
גַם אֲנָשִׁים מִבְּחוּץ לְבוֹא לְהִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם, וְאִזּוּ יִהְיוּ מִבְּטָחִים שֶׁיְהִיוּ
אֶצֶל רַבְּנֵי ז"ל בְּאַמֶּת.

רְמָזִים

מוֹהֲרָא"ש נ"י תָּמִיד מְלַמֵּד אוֹתָנּוּ אִיךָ לְהוֹצִיא רְמָזִים מִכָּל
דְּבַר שָׂרָק שׁוֹמְעִים וְרוֹאִים, וְלְהִתְקַרֵּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עַל-יְדֵי אוֹתוֹ
הַדְּבַר, וְאָמַר לָנוּ, שְׁעוּד מִימֵי נְעוּרָיו הִרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה —
לְהִתְבּוֹנֵן וְלִלְמַד רְמָזִים נִפְלְאִים מִכָּל דְּבַר שָׂרָק רָאָה וְשָׁמַע, וְהָיוּ לוֹ
כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת וְסִפּוּרִים בְּכָל יוֹם מִמֶּשׁ, שֶׁלְּקַח מֵהֶם רְמָזִים לְהִתְקַרֵּב
לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ.

וְאָמַר, שְׂזוּהֵי כְּפֻנֵת דְּבָרֵי רַבְּנֵי ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֻלְקָא, סִימָן
נ"ד), שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מְצַמְצֵם עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם בְּמַחְשָׁבָה, דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה,
לְקַרְא לְאָדָם וְלַעֲזוּרָו לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כִּי מִי שֶׁמִּתְבּוֹנֵן בְּזֶה יָכוֹל
לְרַאוֹת וְלִהְבִּין רְמָזִים נִפְלְאִים מִכָּל דְּבַר.

וּמִי שֶׁזָּכָה לְהִסְתַּוְּבַב קֶצֶת אֶצֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י יוֹדֵעַ שֶׁהוּא חַדוּשׁ
נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה, פְּלָאֵי פְּלָאִים מִמֶּשׁ, עַד שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים
עֲמַדְנוּ נְבִהָלִים וּמְשִׁתוּמְמִים מִמֶּשׁ מַגְלוֹי הָאֱלֻקוֹת וְהַרְמָזִים הַנִּפְלְאִים

שהוציא מוהרא"ש נ"י ממה שראָה או שָׁמַע אֶפְלוּ מְגוּי פְּחוּת וְנִבְזָה, כִּי אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצַמְצֵם עֲצֵמוֹ מְאִין סוּף עַד אֵין תְּכֵלִית אֶפְלוּ בְּתוֹךְ גּוֹיִם וּבְרִיּוֹת שְׁפִלוֹת, הַכֵּל כְּדֵי לְקַרֵּב אֶת הָאָדָם אֶל עֲבוֹדָתוֹ בְּאַמֶּת.

וּפְעַם נִסְעָתִי עִם מוהֲרַא"ש נ"י בְּעִיר נְיו־יֹרְק וְשָׁם נִכְנָסְנוּ לְבִנְיָן גְּבוּהַ לְתוֹךְ הַמַּעֲלִית, וְשָׂאֵל נֶהַג הַמַּעֲלִית אֶת כָּל הַנוֹסְעִים: "בְּאִיזוֹ קוּמָה הֵם רוֹצִים לָרֶדֶת", וְכִשְׁכָּבַר עִבְרָנוּ אֶת הַקוּמָה הַשְּׁנֵיָה, עָנָה וְאָמַר אֶחָד הַנוֹסְעִים: "אֲנִי רוֹצֵה לָרֶדֶת בְּקוּמָה הַשְּׁנֵיָה", אָז צָעַק עָלָיו הַנֶּהַג: "עֲכָשׁוּ נְזַכְּרֶתָּ? תַּעֲלֶה בְּתַחֲלָה לְקוּמָה הָעֲשִׁירִית וְאַחֲרֵי־כֵן תֵּרֵד לְקוּמָה הַשְּׁנֵיָה"...

אָז עָנָה וְאָמַר לִי מוהֲרַא"ש נ"י: "הַשְּׂמַעְתָּ מָה הוּא אוֹמֵר? אִם אַתָּה רוֹצֵה לְזַכּוֹת לְקַדְשַׁת הַבְּרִית שֶׁהוּא סְפִירַת הַיְסוּד הַסְּפִירָה הַשְּׁנֵיָה מִלְמַטָּה, צְרִיכִין לַעֲלוֹת קָדָם אֶל קַדְשַׁת הַמַּחְשָׁבָה, סְפִירַת הַכֶּתֶר, קוּמָה הָעֲשִׁירִית, וְאָז מִמִּילָא תִזְכֶּה לְקַדְשַׁת הַבְּרִית — סְפִירַת הַיְסוּד, כִּי עַקֵּר שְׂמִירַת הַבְּרִית תְּלוּי בְּקַדְשַׁת הַמַּחְשָׁבָה"... וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהַגּוֹי רָמַז לָנוּ רָמַז נִפְלָא.

וּפְעַם הָיָה מוהֲרַא"ש נ"י מְטִיל בַּחוּץ אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה, וְתִלְמִידֵי "הַיְכָל-הַקֹּדֶשׁ" הַיְקָרִים עָמְדוּ סְבִיבּוֹ, וּלְפָתַע עָבַר עַל יָדָם אִיזָה גּוֹי, וְשָׂאֵל מוהֲרַא"ש נ"י אֶת הַגּוֹי: "לְהִיכֵן אַתָּה הוֹלֵךְ?" וְעָנָה הַגּוֹי: "גְּמַרְתִּי עֲבוֹדָתִי וְאֲנִי הוֹלֵךְ הַבֵּיתָה", אָז הִתְאַנַּח מוהֲרַא"ש נ"י אֲנַחָה גְּדוּלָה וְאָמַר (בְּשִׁפְתַי אֲנִי גְּמַרְתִּי שְׂבִיבֵין הַגּוֹי): "אוֹי, מָתִי גַם אֲנִי אֵלֶיךָ הַבֵּיתָה?" עָנָה הַגּוֹי: "גַּם אַתָּם יְכוּלִים לְלַכֵּת הַבֵּיתָה אִם אַתֶּם רוֹצִים", אָמַר לוֹ מוהֲרַא"ש נ"י: "אֲנִי עוֹד לֹא גְּמַרְתִּי עֲבוֹדָתִי, וְאֵיךְ אֲנִי יְכוּל לְלַכֵּת הַבֵּיתָה?" עָנָה הָעֶרֶל: "כֵּן, כֵּן, אַתֶּם צְרִיכִים לְמָסוֹר חֲכַמְתְּכֶם לְאַחֲרִים, וְלִכֵּן יֵשׁ לָכֶם עֲדִין הַרְבֵּה עֲבוּדָה"... וְהֵלֵךְ לוֹ הַגּוֹי.

אז פנה מוהרא"ש נ"י לאנשי שלומנו ושאל אותם: "השמעתם מה שאמר לי גוי זה? הוא אמר שעדין יש לי הרבה לעשות בזה העולם, הינו למסר חכמתי לאחרים, ולהחזיר אותם בתשובה, ועדין אינני יכול לחזור הביתה הינו לעולם העליון, ששם הוא עקר הבית..."

והסביר לנו מוהרא"ש נ"י, שזו היתה כוננתו כשהתאנח ושאל את הגוי: "מתי גם אנכי אלך הביתה", הינו לביתי הנצחי, וכמו שהתאנח פעם מוהרנ"ת ז"ל לתלמידו רבי אפרים בן רבי נפתלי ז"ל, כשרבי אפרים קבל לפניו על גדל הקור שהיה בחוץ, ורצה כבר להגיע הביתה (כי נסעו שניהם בדרך באמצע הדרך), ואז התאנח מוהרנ"ת ז"ל, ואמר: "גם אני רוצה כבר להגיע לביתי, הינו לביתי הנצחי לעולם העליון".

ושוב בפעם אחרת היה מוהרא"ש נ"י מטיל בחוץ עם אנשי שלומנו לפני חג הסוכות, ובתוף כף שהיה מוהרא"ש נ"י מדבר איזו שיחה קדושה, הביא לפניו אחד מאנשי שלומנו איזה אתרוג לשאל חנות דעתו עליו, ולאחרוה היה גדול מוזר מאד כאתרוג הפוף ממש, הינו צד הפטם מלמעלה היה רחב מאד וצד העקץ מלמטה היה קטן וצר, ושחק מוהרא"ש נ"י קצת ואמר, שהאתרוג הזה נראה כמו יהודי הפוף, שחובש כובע גדול, אבל מתחת הכובע המח שלו צר וקטן מאד.

כשרק סיים מוהרא"ש נ"י דבריו הנ"ל, עברה על ידינו מכונית משא גדולה עם כמה ערלים, וצעקו עלינו כלם בקול גדול, עד שנבהלנו ונפחדנו כלנו לרגע, והמשאית המשיכה לנסע, אזי תכף-ומיד ענה ואמר לנו מוהרא"ש נ"י, שהגוים האלו צעקו: "בשבילי", כי עשה שחוק מהאתרוג ומהיהודי הנ"ל, כי אסור לשחק משום בר ישראל יהיה מי שיהיה, כי כלם חלק אלוך ממעל, וזה הזכירו לו הגוים, ולכן נבהלנו כרגע.

וכמו שהיה מוהרא"ש נ"י מוציא רמזים מכל דבר שרק שמע
 וראה, כך היה מוהרא"ש נ"י בעצמו מדבר על-פי-רב בדרך רמז
 נפלא מאד, ומי שהיה מטה אָזְנוֹ היטב לדבריו הקדושים היה שומע
 ענינים נפלאים מכל דבור ודבור ממש, מה שלא היה נפר מבחוץ
 כלל, (ורק מפעם לפעם היה מוהרא"ש נ"י מגלה לנו פנימיות פונתו
 בדבריו הקדושים, למען גִּדַע שאינו מדבר דבורים סתם, ולמען
 נזכה להטות אָזְנוֹ לְכָל דבור ודבור שְׁלוֹ וְלִהְיוֹצִיא מהם טוב הרבה),
 ויש תחת ידי מעשיות רבות וספורים כאלו, ונציע רק אחד כאן
 לדגמא.

פעם בא איש אחד למוהרא"ש נ"י, ואמר לו, שהוא רוצה לנדר
 איזה דבר בשביל צרכי בחורי הישיבה, תלמידי "היכל-הקדש",
 ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שאין לבחורים סדינים הגונים, ולמצוה
 גדולה תחשב לקנות להם סדינים חדשים, והבטיח האיש הנ"ל
 למוהרא"ש נ"י שיקנה להם, והלך לו, ואחר-כך נכנס מוהרא"ש
 נ"י לתוך בית-המדרש וראה שם בחור אחד לומד, אבל עדין לא
 אכל ארוחת ערב, ועורר אותו מוהרא"ש נ"י לילך לאכול, כי כבר
 היה מאחר בלילה ומוהרא"ש נ"י דאג לבריאות גופו, (כדרך תמיד
 להתענין בצרכי כל בחור ובחור ברוחניות ובגשמיות), ואמר לו
 מוהרא"ש נ"י בלשון הקדש, כי היה מארץ ישראל, "תלך עכשו
 לאכל כראוי, ואז יהיו לך סדינים חדשים".

אחר-כך הסביר לו מוהרא"ש נ"י פונת שיחתו הקדושה, שסדי"ן
 הוא בגימטריה ע"ן. שזהו בחינת העולם הבא, שצריכין להמשיך
 בתוכו הג"ן, שהוא המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצומים (עין
 לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח'), ועל-ידי-זה יש לו סדין נקי ולבן, כי
 שוטה מעדנא ושקיא דנחלא עלאה, והעולם הזה נתהפך לגן ע"ן
 ממש, כי מרגיש חיות אלקותו יתברך מכל דבר.

והנה חכמינו הקדושים ז"ל אמרו (ברכות דף י':) על אלישע הנביא, שלא נראה זבוב על שלחנו ולא קרי על סדינו, כי שני דברים אלו תלויים זה בזה, כי כפי שאכל בקדשה ומצא חיות אלקותו יתברך גם בתוך האכילה, על-ידי-זה גרש ממנו כל הזבובים וכל הקלפות, כמו-כן זכה לקדשה ולטהרה עליונה, שלא נמצא קרי על סדינו, וזכה לשמירת הברית בשלמות, וזה מה שאמרתי לך, שתלך לאכל כראוי, ואז יהיו לך סדינים חדשים.

שנה

מוהרא"ש נ"י הקפיד מאד מאד על אלו שמסגפים את עצמם בענין שנה, ואמר, שהלא אם אין האדם ישן, אזי כל היום מסתובב כמו סוס, הינו מחו מבלבל מאד מאד, וסוס גם-כן ממעט בשנה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם צריך תמיד לבער אל השם יתברך, הן בהתמדה בתורה הקדושה, הן בשקיפה בתפלה ובהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו והן בדבקות ויחודים והמשכת גלוי אלקותו יתברך עליו, אבל תכף-ומיד כשרק מרגיש שמחו מתבלבל, אזי יניח את עצמו לישן, והזכיר מוהרא"ש נ"י את דבורו של רבנו ז"ל, שפיותר מועילה השנה לאמונה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי בענין שנה צריכים להשכיל מאד מאד, כי הבעל-דבר מבלבל את האדם מאד מאד בענין זה, עד שאינו יודע מה נקראת באמת שנה, ומה נקרא באמת ער, והסביר מוהרא"ש נ"י, כי עקר השנה הוא שנת המחין שמחיו ישנים, ואינו מרגיש

אלקותו יתברך, ועקר הקימה ולהיות ער הוא שמחיו מישבין עליו, והוא מרגיש עליו אמתת מציאותו יתברך באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל מסביר שענין השנה הוא כשאדם נופל בדעתו ומתיאש, וענין הקימה מן השנה הוא כשאדם מתעורר ואינו מניח את עצמו לפל כלל (עין לקוטי-הלכות השפמת הבקר, הלכה א').

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבדבר שנה אסור לאדם לחקות את השני, אם רואים שדרכו של אחד להיות ער הרבה, אסור לחקות אותו, אם אתה מרגיש שאתה צריך לישן, לך לישן, ואל תסתכל על אחר כלל, כי לכל אחד יש טבע אחר לגמרי, ויכול להיות שלחברך די ומספיק מעוט שנה, אך אתה אם לא תישן כל צרכך תהיה אחר-כך מבהל ומבלבל כל היום, ועל-כן צריך כל אחד להשכיל על דבר זה מאד.

ותמיד מעורר מוהרא"ש נ"י את התלמידים שילכו לישן, באפן שיהיה נקל להם לקום, והוא חוזר על מאמרם ז"ל (מדרש רבה, פרשת בראשית, פרשה פ"ט, סימן ח'), והנה טוב מאד — זה השנה, וכי שנה טובה מאד? לא-כן תנינן יין ושנה לרשעים נאה להם ונאה לעולם, אלא מתוך שאדם ישן קמעא הוא עומד ויגע בתורה הרבה; הרי אם האדם ישן, אזי מחיו מישבין ויכול אחר-כך ללמד הרבה תורה.

וספר מוהרא"ש נ"י בשם אנשי שלומנו שהיו אומרים: "ללכת לישן מקדם זה כבד חצי קימה", וכן אמרו: "כפי שאדם הולך לישן כך הוא קם", (ווי מען לייגט זיך אזוי שטייט מען אויף), ואמר על זה רמז: "ויהי ערב ויהי בקר" — איזה ערב שיש לך, כמו-כן יהיה לך בקר כזה, הינו כפי השנה כן הקימה, אם הולך לישן מקדם ובהתעוררות בתשובה, כך יזכה לקום מקדם ובהתעוררות בתשובה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרכו של רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל (מחבר הספר "באור הלקוטים") היתה ללכת לישן תכף-ומיד אחר מעריב, והיה מתפלל מעריב תכף-ומיד בשעה שרק ראה שלשה כוכבים בינוניים, ותכף-ומיד הלך לישן, כדי שיקום לחצות, והיתה דרכו של רבי אברהם ז"ל לומר, שבסדורים נדפסה קריאת-שמע שעל המטה תכף-ומיד אחר מעריב, להורות שאסור להפסיק רק תכף-ומיד ללכת לישן, (וכן היו נוהגים הרבה מאנשי שלומנו, ובאפן הזה היו קמים בחצות ממש, עוסקים בתורה עד הבקר ומתפללים תפלת ותיקין).

ופעם אחת הסביר מוהרא"ש נ"י, שיש שתי עבודות, עבודה אחת היא לילך לישן תכף-ומיד אחר מעריב ולקום לחצות, [ואמר אז, אשר זוהי השלמות], ועבודה שניה היא ללמד כל הלילה עד שחוטפתו שנה בתוך הלמוד, ואמר: מה ההפרש בין שתי העבודות האלו? אלו שהולכים לישן תכף-ומיד הם בטוחים שיזכו לקום, ועל-כן הולכים לישן, ואלו אשר לומדים רב הלילה, קשה להם לילך לישן, כי הם מלאים פחד מה יהיה אם ילכו לישן וכבר לא יזכו לקום, ועל-כן אינם יכולים לפעל אצלם לילך לישן, והוסיף אז מוהרא"ש נ"י ואמר: "הלא אמרו חכמינו הקדושים ז"ל, שנה היא אחד מששים ממיתה, ועל-כן אינם רוצים לילך למות רק לומדים עד שחוטפתם שנה".

וספר, שאף שהדרך הראשונה היא העקרית, וכך היה רצון רבנו ז"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן ש"א), אבל הוא רגיל מאז היותו בחור צעיר ללמד רב הלילה, ועל-כן קשה לו לשנות הרגלו, וסיים: "אף-על-פי-כן אל תחשבו שאני איני יושן, תהלה להשם יתברך, אני שומר מאד על השנה, ויש לי הזמנים שלי לישן", (על-פי-רב דרכו לישן כשתים או שלש שעות אחר הצהרים סמוך לבין השמשות, הינו אחר מנחה, כי דרכו להתפלל מנחה מקדם בשעה שלש, וסמוך לבין השמשות הוא יושן, וכשהוא קם מתפלל

מעריב, כי דרכו להתפלל מעריב בדיוק בשעה תשע בלילה בין בקיץ ובין בחורף).

והרבה פעמים האריך בשיחה ממעלת האדם הזוכה לשמר על השנה, כי הלא כשאדם שומר על השנה, אזי הוא ענין אחר לגמרי ויכול לחשב תמיד ממנו יתברך, מה שאין כן כשממעט בשנה, אזי ישן כל היום.

ואמר מוהרא"ש נ"י בשם רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל, איך יכול האדם לומר שהולך לישן? אלא צריך לילך להתבודד עמו יתברך ובתוך כך חוטפתו שנה, וכן היתה דרכו, שהיה שוכב על המטה ומסובב פניו אל הקיר ומתחיל לדבר עמו יתברך, ובתוך כך נפלה עליו שנה, ואמר רבי אברהם ז"ל, שזו נקראת שנה קדושה "א הייליגן שלאף", שהולך לישן מתוך התבודדות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שלו יש כמה שעורים במטה קדם שהולך לישן, ואחר-כך מכבה את האור, ומתחיל להתבודד עמו יתברך, ובתוך כך חוטפתו שנה, וכן היתה דרכו שהיה שוכב על המטה ומסובב פניו אל הקיר, ומתחיל לדבר עמו יתברך, ומיחד יחודים עד שנופל בשנה.

שלום-בית

מוהרא"ש נ"י מזהיר תמיד את כל האברכים באי בית מדרשו ואשר מסתובבים אצלו, שמאד מאד יזהרו על שלום-בית, ואמר, שרבונו ז"ל הקפיד על דבר זה מאד מאד, ובפרוש אמר (שיחות הר"ן, סימן רס"ג), שהבעל-דבר מניח עצמו מאד לקלקל לאדם את שלום

ביתו, ועושה פרווד בינו לבין אשתו, ואחר-כך כָּבַד מְכַשִּׁילוֹ בְּמָה שֶׁמְכַשִּׁילוֹ — בְּפִגְמֵי הַבְּרִית חֲמוּרִים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל בתחלת התקרבותו אל רבנו ז"ל, כְּשֶׁרָצָה פַּעַם לְנַסֵּעַ אֵלָיו, וְלֹא הָיוּ לוֹ מַעוֹת, וְרָצָה לְמַכּוֹר אֶת הַשְּׁטָרְוֹן-טִיכָל שֶׁל אִשְׁתּוֹ (מִיָּן צָעִיף שֶׁהִיְתָה דִּרְכָן שֶׁל הַנָּשִׁים לִילֵךְ אֶז בְּשֶׁבֶת-קִדְשׁ), וּמַחֲמַת שְׂבִין כֶּף עָבְרוּ עָלָיו כְּבָר צְרוֹת רַבּוֹת מֵאִשְׁתּוֹ, כִּי הִיא לֹא הִסְפִּימָה, עַל-כֵּן נָתַן לוֹ חֲבָרוֹ רַבִּי נִפְתָּלִי עֲצָה, שְׂבָשׂוּם אֶפֶן לֹא יִמְכַר אֶת זֶה, כִּי אֶז בְּיָדָי יִהְיֶה נַעֲשֶׂה גִט, וְכֵן עָשָׂה, וְהָיָה נוֹתֵן תָּמִיד תּוֹדָה לַהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁצִּיַּת לוֹ, כִּי אָמַר, שְׁלֹזְכוֹת לְהַשִּׁיג אֶת דַּעַת רַבְּנוֹ ז"ל צְרִיכִים לִהְיוֹת נוֹטֵר הַבְּרִית (עֵיִן לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ל"ו), וְשְׁלֵמוֹת שְׂמִירַת הַבְּרִית הוּא רַק כְּשֶׁאָדָם נָשׂוּי, כִּי אֶז הוּא הָאָדָם הַשָּׁלֵם, כַּמּוֹכָא הַרְבֵּה בּוֹהַר הַקְּדוֹשׁ, וְאִם הָיָה, חָס וְשָׁלוֹם, מִתְגַּרֵּשׁ, לֹא הָיוּ לוֹ כְּלַיִם לְקַבֵּל מִרַבְּנוֹ ז"ל.

וקבל אז מוהרא"ש נ"י, שְׁלֵאֲחֵרוֹנָה לּוֹמְדִים עִם אַבְרָכִים לְמוֹדִים פְּגוּמִים שֶׁיְהִיוּ פְּרוּשִׁים וְכוּ', וְעַל-יְדֵי-זֶה נִגְרַמַּת אַחֲר־כֶּף מַחֲלַקַת בְּבֵית, וְנַעֲשֶׂה פְּרוּד לְכַבּוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה נוֹפְלִים בְּפִגְמֵי הַבְּרִית חֲמוּרִים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מָה הָרוּחַ כְּשֶׁאֲבָרָךְ נִזְהָר לֹא לְהַזְדַּוֵּג כִּי אִם מְשַׁבֵּת לְשַׁבֵּת, וּבְכָל הַשָּׁבוּעַ הוּא חוֹטֵא בְּהוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה, הֲלֹא אֵינן לָךְ שְׁטוֹת גְּדוּלָה מְזוּ, וְכָל אֱלוֹי אֲשֶׁר מְנַהִיגִים אֶת הָאֲבְרָכִים בְּדַרְךָ וּבְאֶפֶן הַזֶּה, עֲתִידִים לְתַן אֶת הַדִּין, וְכָל הָעֲבָרוֹת שֶׁעוֹשִׂים זֶה בְּעֵטָיִם שֶׁל הַמַּחֲנֻכִים, וְזֶה יִפֹּל עַל רְאִשֵׁיהֶם וְעַל אַחֲרֵיהֶם כְּלֵי שׁוֹם סָפֵק.

ואמר מוהרא"ש נ"י: הֲלֹא רַבְּנוֹ ז"ל הִזְהִירָנוּ כָּל-כֶּף הַרְבֵּה לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת אִשְׁתּוֹ (עֵיִן שִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן רס"ד) וְאָמַר, שְׂבָזָה שְׁשׂוּמָרוֹת אוֹתָנוּ מֵהַחֲטָא, בְּשֶׁבִיל זֶה בְּעֵצְמוֹ צְרִיכִים לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר

אותן עד מאד, ואפלו שיהיו להן כל החסרונות שבְעוֹלָם, כי בשביל עברה אחת, חס ושלום, שעוברים בזה העולם, כבר לא היה פדאי לירד אל זה העולם, ומכל שכן רבוי עוונות, ועל-ידי אשתו הוא נצול מזה, ועל-פן צריכים לכבד וליקר את אשתו אפלו רק בעבור זה, ולהזהר לא להתקוטט עמה, אף שיש לה כל מיני מדות רעות שבְעוֹלָם, אבל סוף כל סוף הלא היא מצלת אותו מפגם הברית, ומי שאמר אחרת, או שהוא שוטה, או שהוא רשע, או שניהם יחד.

ומוהרא"ש נ"י דרכו למסר את נפשו מאד מאד בעבור השפנת שלום-בית בין איש לאשתו, והיה מבלה עם שניהם שעות על גבי שעות, ולא הסתכל על בטול זמנו כלל, ופעם ישב מוהרא"ש נ"י עם אברך ואשתו יותר משתיים-עשרה שעות, משעה שלש אחר הצהריים עד שעה שלש בלילה [רק הפסיק למנחה ולמעריב ולחצות], ולבסוף עשה שלום ביניהם.

ובדרך כלל מקפיד מאד מאד מוהרא"ש נ"י לא לדבר עם אשה בענין עצות והנהגות וכו', והוא מצוה תמיד שיכתבו את בעיותיהם על הכתב ולא יותר, והוא יענה להן, אבל כשבא ענין של עשית שלום-בית, אז הוא מעביר על מדותיו ומבלה זמן רב, ומדבר על לבה לשכנעה, שתעשה שלום עם בעלה, וכן להפך מדבר עם הבעל.

ובעסק עבודתו בשלום-בית יכולים לכתב ספר שלם, מה פועל במשך שנים רבות, ואילו נסים ומופתים ממש נעשו על ידו בענין שלום-בית, יקצרו המון יריעות, והכל היה מלבש בלבוש פשוט כאלו יש בזה רק חכמה וכו', ובאמת היתה בזה יד השם, גלוי ההשגחה ממש, שהמשיך מוהרא"ש נ"י עליהם בהתגלות נפלאה.

פעם אחת מאחר בלילה מצאתי את מוהרא"ש נ"י יושב ומחכה בבית-המדרש הקטן שהיה לו, אשר בדרך כלל אינו יושב שם לבד, ושאלתי: מה אתם עושים כאן [כי חפשתי אותו אז בביתו ואמרו

שהוא בבית-מדרש הגדול, ולא מצאתיו עד שבאתי שם], והשיב לי מוהרא"ש נ"י, היות שמישהו אמר לו שמביא אליו אשה קרה שבעלה עזבה, והיא כבר בחדש התשיעי, על-כן היא רוצה לבוא לטכס עצה פדת מה לעשות, וחקה להם כמעט שעתים ולא באו.

[ובאמת ישב אז מוהרא"ש נ"י, והתבודד הרבה עמו יתברך, שיהיה נעשה שלום ביניהם, כי נגע לו עד הנפש שבמצב כזה, שכל יום היא צריכה לילד, תהיה נעשית קטטה ביניהם, ובפרטיות כי הבעל רצה רק גט ולא רצה לשמע משלום כלל].

ובבקר כשחזרתי אליו, שאלתי אותו מה קרה, האם באו? והשיב בתמימות ובפשיטות, שטלפנו אליו הבקר, כי עשו שלום ביניהם, וכל הספור הזה היה פליאה נשגבה, כי חמותה עשתה עם בעלה כל מיני מריבות וקטטות, ורצתה רק שיתגרשו, ולקחה את בנה אל ביתה, ובלילה זה שמוהרא"ש נ"י התבודד בו, באותה העת שהאשה הצרכה לבוא אליו לשפך את מר לבה, בא הודו (של הבעל) וצעק בצעקות רמות על אחרותו, היתכן שהיא גורמת רשעות כזו לקחת את בנה ולגרם לגט, שעה שעומדת היא ללדת, והוא רב עם אחרותו והשיב את הבעל בחזרה, ונעשה שלום-בית, וכל זה נעשה בשתי השעות האלו שמוהרא"ש נ"י ישב ועסק בהתבודדות, ובקש הרבה ממנו יתברך שיעשו שלום.

ופעם אחת בא אליו אחד וספר לו שהוא בעל תשובה, אף אשתו אינה רוצה לשמר טהרת המשפחה, ויש להם שתי בנות והוא כהן, ויעצו לו שיתגרש, והשיב לו מוהרא"ש נ"י תכף-ומיד: "בשום פנים בעולם אל תתגרש", והיה בתחלה פליאה נשגבה בעיני הבעל בעצמו, הלא כמה רבנים יעצו לו להתגרש, אכל מוהרא"ש נ"י באחת: "חלילה וחס לך להתגרש, אם תצית לי תראה נפלאות אף שהיא תשתנה לגמרי".

והבעל התעקש: "אינכם מפירים את אשתי היא עקשנית גדולה, היא נגד הדת לגמרי, רחמנא לצלן", ומוהרא"ש נ"י באחת: "חלילה וחס לך להתגרש", והוסיף שנית: "תציית לי ותראה נפלאות".

והאברך הנ"ל הלך בפחי נפש, אף הסכים לציית שלא להתגרש, ולחכות לראות איך יפל דבר, וכבר היה מסכם אצלו, כי הדבר יקח כמה שנים, ובין כך לא יחיה עמה, כי אינה שומרת טהרת המשפחה וכו'.

ומה מאד הייתה הפליאה גדולה, כי למחרת קמה אשתו כאלו נולדה מחדש, ובאה אל בעלה ובקשה ממנו מחילה, ואמרה: "בעלי היקר, מהיום והלאה אני חוזרת בתשובה", ודבר זה היה למעלה מדרך הטבע, ומה מאד שמח הבעל, עד שהזדרז לכתב למוהרא"ש נ"י, כי כבר לא פגשו, היות שנסע לדרכו, וכתב לו את כל הקורות אתו.

וכמו־כן היה פעם אחת שבא אליו בעל תשובה, שאף שני שבועות חזר בתשובה, ובא בדאגה עמקה, מה יהיה עם שלום-בית, ושאל אותו מוהרא"ש נ"י, מה השאלה, והשיב תכף-ומיד: "הלא אשתי לא תרצה אפלו לשמע מטהרת המשפחה, ואיך אוכל לחיות עמה?" והשיב לו מוהרא"ש נ"י: מי אומר לך דבר זה, תביא את אשתך לכאן, ותראה איך שמתחיל לשמר טהרת המשפחה, והוא התעקש: "אתם אינכם מפירים את אשתי היא חילונית לגמרי, וגם הוריה וכל משפחתה", ומוהרא"ש נ"י באחת: "תביא את אשתך לכאן ותראה שהשם יתברך יעזר".

והלך הלך בפחי נפש, כי ידע אשר אשתו לא תרצה אפלו לשמע לבוא אל הרב, אף-על-פי-כן כשחזר אל ביתו מצא את אשתו בפנים שוחקות, (אשר כשבועים שלא דברו יחד, כי הייתה בכעס ובקפידה עליו על שנעשה בעל תשובה), ושאלה אותו: "מאין אתה בא?"

והשיב: "מהרב", ותכף-ומיד שאל אותה: "התרצוי גם-כן ללכת אליו?" והשיבה מיד בחיוב, ותכף-ומיד הלך עמה אל מוהרא"ש נ"י, והשם יתברך עזר שנתהפך הכל לטובה, והם חיים היום ביחד באהבה, אחוה ורעות, ואף שכל משפחתה הם מתנגדים גדולים עליה, אף-על-פי-כן היא אינה מסתכלת על כל זה.

וספורים פאלו יש עוד באריכות גדולה, אשר יכולים לעשות מזה ספר מיוחד, (ואולי יבאר במקום אחר), הכלל שכל ענינו הוא רק שלום-בית, והיתה דרכו לומר, זהו קונץ לשבר בית? זה יכולים לעשות ברגע אחד, כמו שבגפרור אחד יכולים לשורף בנין ענק, קונץ הוא לבנות בית על אף כל הקשיים שפרוכים בדבר זה.

ובאמת כמה פעמים רואים את מוהרא"ש נ"י מטיל מאחר בלילה בשעה שתים או שלש עם אברך, ומדבר על לבו ומשכנעו לא להתגרש, וכן להפוך משכנע את האשה, ואף שהיו הרבה מדברים עליו בעבור זה, היתכן שיידבר עם אשה שעוה שעות, אף בדרך כלל לא השיב על בזיונו, רק פעם ענה ואמר לאחד ששאלו על זה: "תדע, אם השם יתברך אמר ימחה שמי על המים כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, על אחת כמה וכמה אני שראוי שימחה שמי וידברו עלי בני-אדם בשביל זה, העקר שיהיה שלום-בית בין איש לאשתו".

ועקר כחו בזה הוא תפלה, כי תמיד הוא מתפלל על זה, ופעם אחת קדם שהלך לדבר עם איזה זוג שבא בעבור שלום-בית, שמעו איה שמתבודד הרבה: "רבנו של עולם, הלא אני האחראי על זה, כי אם לא הייתי חוטא וגורם פרוד בינך לבין השכינה, אזי לא הייתה שום קטטה בין בעל ואשתו", והאריך הרבה בתפלה זו.

שיחות

פעם אחת ט"ל מוהרא"ש נ"י בלילה פדרכו תמיד אחר חצות, וסבבוהו הרבה אנשי שלומנו בחורים ואברכים, ודבר שיחות נפלאות יקרות מאד מאד בענין עבודת השם יתברך, וחדושי תורה על-פי ההקדמות מרבנו ז"ל, כמו שנוהג תמיד, שמהכל עושה תורה, מכל דבר גשמי שבא לפני העינים וכו', כל דבר ספור שרק מספרים לפניו, הוא מקשרו אל תורות רבנו ז"ל, ועושה מזה שיחה נפלאה.

והלכו אחריו גם כמה בחורים וכתבו כל דבור שמדבר, וכן הלך אחד עם טייפ ושם זאת סמוך לפיו הקדוש, והקפיד קצת מוהרא"ש נ"י וענה ואמר להם: "מה אתם צריכים לכתב ולהקליט אותי? הלא ממילא כל דבור שלי ידפס, הן אמת שלא כל הדבורים יהיו נדפסים, אבל מה שירצו מן השמים ממילא ידפס ויתפשט בעולם על אפם ועל חמתם של השונאים שלי, הלא לא יועיל להם שום דבר..."

ובענין שיחותיו הקדושות, שתמיד משיח עמנו, לא יכלה הזמן מלספר את עצם גדל נפלאות נעימות ערבות שיחותיו הקדושות, ששח עמנו תמיד שיחות יקרות כאלו, אשר לא יאמן כי יספר, ורב הספר הזה נרשם רק מהשיחות שזכינו לשמע ממנו בעת הטיוול, ועל-פירוב היו לנו מניעות עצומות עד שהתחיל לשיח עמנו, כי כל שיחותיו הקדושות יצאו לפתע פתאם ללא שום הכנה.

ועל-פירוב גרש אותנו וגם בזה אותנו בכזיונות שגלף ממנו, ובפרטיות אלו שהלכו עם טייפ בהם נזף מאד, ובכל פעם אחר תוכחת מגלה יצאו ממנו שיחות נפלאות עד מאד מתבלות בספורים מהבעל-שם-טוב הקדוש ומרבנו ז"ל ומשאר הצדיקים, וכל שיחה ושיחה היא דבר חכמה בעצמו, והיא חכמת חיים ממש, אשרי האזן ששמעה!

ובכל פעם שרק עשה איזה ענין גשמי ואנחנו רצנו אחריו להסתכל מה עושה ואיך מתנהג, אזי נוף בנו עד מאד וגרשנו, ואף-על-פי-כן בשעה שזכינו להתבונן במעשיו, למדנו הרבה מאד מאד, ובפרטיות בשעה שהתחיל לשיח ולדבר אתנו, יכלו לחלף כמה שעות רצופות ולא ידענו באיזה עולם אנו נמצאים, מרב ערכות נעימות אמרותיו הטהורות.

ועל-פי-רב עקר שיחותיו הוא רק לזרז על התבודדות — לפרש שיחתו ותפלתו אליו יתברך, ועל סדר-דרך-הלמוד, ועל הפצת ספרי רבנו ז"ל, ושלשה דברים אלו הם אצלו יסוד כל שיחותיו הקדושות, ותמיד מאריך באריכות נפלאה מעלת הזוכה להפיץ ספרי רבנו ז"ל, ומעלת הלומד תורה על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, וענין השיחה בינו לבין קונו, שמכניס ישוב הדעת, ותמיד הוא מגנה את החולקים עליו, ומסביר שלא יועיל להם כבד שום דבר, כי דבר רבנו ז"ל ינצח.

שדוץ

פעם בא בחור אחד לפני מוהרא"ש נ"י, ובקש ממנו עצה איך למצא את זוגו, והשיב לו: "תראה ללמד בכל יום ויום הלכה, ואז תמצא את הפלה", והבחור התחיל להתעקש: "רק בזה תלוי זוגי? תאמרו לי איזו עצה אחרת", ומוהרא"ש נ"י באחת: "אתה רוצה למצא את בן זוגך, עליך להיות בקי מאד בהלכה".

ואז הודה לו אותו בחור, שאף פעם לא למד "הלכה", ואף שהוא בחור ישיבה ולמד כל השנים, וכן הוא מקרב אל רבנו ז"ל,

אבל בלמוד "הלכה" נתרשל מאד מאד, וממש אינו יודע שום "הלכה" פשוטה על בוריה.

ושאל את מוהרא"ש נ"י: "מאין ידעתם שאיני לומד 'הלכה'?", וחיך מוהרא"ש נ"י ולא ענה, רק התחמק ממנו באומרו: "שמע בקולי ולמד 'הלכה', שהיא אותיות 'הפלה'", ואחר-כך כשהלך מוהרא"ש נ"י, אמר הבחור: "פלא גדול, מאין ידע שאיני לומד הלכה, הלא אינו מכירני"... (כי באמת מוהרא"ש נ"י ראה אותו אז בפעם הראשונה שבא מארץ ישראל).

ובענין שדוץ אמר מוהרא"ש נ"י, שטוב מאד ללמד בכל יום את המאמר ב"לקוטי-מוהר"ן", חלק ב', סימן פ"ט: הדעת משדכת וכו', ולומר עליה התפלה מ"לקוטי-תפלות" תפלה מ"ה, (ופעם אחת אמר לבחור אחד שילמד את המאמר הזה, ויאמר עליו את התפלה ארבעים יום, ואז יראה נפלאות, וכן היה שאחר ארבעים יום נעשה חתן).

וכן אמר מוהרא"ש נ"י פעם לשני בחורים שבאו אליו והתאוננו מאד מאד, שהם כבר מבגרים ורוצים מאד להזחלתן, ואין עולה בידם בשום פנים ואפן, ואמר מוהרא"ש נ"י לשניהם: "תתחילו לומר ש"ס בלי שום פרושים, רק לומר גמרא בתמימות ובפשיטות גמורה, ועד שתזכו לסיים אמירת גמרא תזכו שניכם להיות חתנים ולהתחתן", ושניהם מרב שברון לבם לא האמינו למשמע אזניהם, מוהרא"ש נ"י חזר על דבריו כמה וכמה פעמים וחזקם ואמר להם: "הלא הלכתם כבר אל כל מיני שדכנים ושדכניות ולא הועיל, וכן כבר הלכתם למקומות רבים בעבור סגלות וכו', ויא נושעתם, ועכשו באתם אלי, אני מבקש אתכם אם תציתו מה טוב, ולא תתחרטו", והבחורים התעקשו: "הלא אומרים שאין זה למוד כלל".

ואמר להם מוהרא"ש נ"י: "אינני מבין אתכם, באתם לקבל את ברכתי למצא את פת זוגכם, ואני אומר לכם לעשות זאת, ואינכם רוצים רק מתעקשים", ורצה מוהרא"ש נ"י לשלחם, כי לא חפצו לצית, עד שקבלו את דבריו ונאותו לקימם, ונטל מהם מוהרא"ש נ"י תקיעת כף, שתכף-ומיד ילכו ויקימו דבריו כפי שהזהירם, והלכו להם.

(והנה אחד משני הפחורים לקח את הענין ברצינות, ותכף-ומיד הלך ונזדרז וקיים את דברי מוהרא"ש נ"י, ועזר לו השם יתברך בתוך כף שנסע אל ציון רבנו ז"ל, ומצא את פת זוגו, והשני גם-כן התחיל ללמד, אף מרב יאוש לא התייחס לזה ברצינות, ואמר גמרא בכבודות גדולה, ועבר זמן ולא נושע, וכתב מכתב למוהרא"ש נ"י והשיבו: "לדעתי, חכרף צית באמונה פשוטה, ואפה עדין יש לה ספקות, ועל-כן מה אוכל לעזור לה", וכתב מכתב למוהרא"ש נ"י, שמקבל על עצמו לשמע בקולו, וכן עשה, והתחיל להתמיד יותר באמירת גמרא, ולא עבר זמן מה ונעשה חתן, ואחר-כך התחתן).

ומוהרא"ש נ"י אמר, שתמיד הוא מתפלל בעבור בחורי ישראל ובנותיו, שיזכו למצא את זוגם, אף מה לעשות והלא מובא בזהר זימנין דשמע וזימנין דלא שמע, יש זמני רצון ויש זמני דין, ואמר, שאם היה תלוי בידו, היה עוסק בזה כל היום, רק לשדך את בני ישראל ובנותיו, אשר זו מצוה גדולה עד מאד.

שקר

מוהרא"ש נ"י ראה פעם, שבחור אחד מתלמידי "היכל-הקדש" יושב בקרן זוית ולומד ח"י פרקים משניות, ונגש איש אחד

אֶל הַבְּחֹר וְהַתְּחִיל לְבַלְבֵּלוֹ וּלְדַבֵּר עַל לְבוֹ, שְׂיַעֲזֹב אֶת הַדְּרָךְ הַזֶּה לֹאמֹר מְשָׁנִיּוֹת וְכוּ', אֵין זֶה דְרָךְ וְכוּ', וְהַפְּסִיקוּ מִהַלְמוּד, וְאַחֲר־כֵּן הַתְּפָאֵר לְפָנַי כַּמָּה אֲנָשִׁים מִהַ עֲשָׂה, וְהִיָּתָה לוֹ נַחַת רוּחַ גְּדוּלָּה מֵעֲבוּדָתוֹ הַשְּׁלֵמָה שְׁזָכָה לְהַשְׁלִים, וְלִהְפָּסִיק בְּחֹר מִלְלָמֵד.

וּכְשֶׁרָאָה מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "עֲכָשׁוּ אֲנִי מִבֵּין הַיֵּטֵב מֵהוּ הַחֲלוּק וְהַהֶפְרָשׁ בֵּין אֲמַת לְשֶׁקֶר, אִם הִיִּיתִי רוֹאֵה שְׂאֵתָה נִגְשׁ אֶל בְּחֹר הַקּוֹרָא עֵתוֹן, לְהַבְדִּיל, אוֹ נִגְשׁ אֶל כַּמָּה בְּחֹרִים הַמְדַבְּרִים דְּבָרִים בְּטָלִים, וְאַתָּה מְעוֹרָרִם לֹאמֹר תְּהִלִּים, כִּי חָבַל עַל הַזְּמַן הִיָּקֵר [אֵינִי מִבְּקֵשׁ מִמֶּךָ שְׂתַּגֵּשׁ אֲלֵיהֶם וְתֹאמַר לָהֶם, לָכוֹ לְלַמֵּד בְּעִיּוֹן עִם הַמְהַרְש"א וְהַ"פְּנִי יְהוֹשֵׁעַ"... שְׁזָה לְכֹאֲרָה שְׂיִטְתְּךָ, אֲלֵא אֲנִי מִבְּקֵשׁ מִמֶּךָ שְׂתַּגֵּשׁ אֲלֵיהֶם עִם תְּהִלִּים שְׂיֹאמְרוּ פֶּשׁוּט כֶּן תְּהִלִּים], אִזְ הִיִּיתִי יוֹדֵעַ שְׂכּוֹנְתְּךָ לְשָׁמַיִם, וְאַתָּה אִישׁ אֲמַת, עֲכָשׁוּ אֲנִי רוֹאֵה שְׂאֵל בְּחֹרִים הַיּוֹשְׁבִים בְּטָל, וּמְדַבְּרִים כֹּל מִיָּנִי דְּבֹרִים אֲסוּרִים אֵינְךָ נִגְשׁ, רַק בְּחֹר צְעִיר הַיּוֹשֵׁב בְּקֶרֶן זְוִית, וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ אֶפְלוֹ בְּזָכוֹב וְכוּ', יוֹשֵׁב לוֹ וְלוֹמֵד בְּתִשׁוּקָה עֲצוּמָה ח"י פְּרָקִים מְשָׁנִיּוֹת, וְאֵלֵיוֹ אַתָּה נִגְשׁ וּמְפָסִיקוֹ, אֲשֶׁר מְלַבֵּד שְׁזָה עוֹן חָמוּר מְאֹד מְאֹד, לְהַפְּסִיק אֶת חֲבֵרוֹ מִלְלָמֵד, עוֹד זֹאת אַתָּה מִתְּפָאֵר בְּעֲבוּדָתְךָ הַטּוֹבָה וְהַשְּׁלֵמָה שְׂעֲשִׂית... עֵתָה אֲנִי מִבֵּין מֵהוּ הַשֶּׁקֶר", וְהַמְשִׁיךְ מוֹהֲרָא"ש נ"י לְהוֹכִיחוֹ: "הֵלֵא אַתָּה הוּא הַשֶּׁקֶרן שְׁלִיחַ הַיִּצְר־הַרְע, שְׂאֵינְךָ סוֹבֵל אֶת לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכוֹאֵב לְךָ שְׂכּוֹר צְעִיר הוֹרֵג אֶת הַיִּצְר־הַרְע" וְכוּ', וְגִרְשׁוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י מִבֵּית־הַמְדָּרֵשׁ.

וְאָמַר אִזְ מוֹהֲרָא"ש נ"י דְּבָרֵי צְחוֹת עַל מְאָמְרָם ז"ל, שְׂאָמְרוּ (קְדוּשִׁין דָּף ל:): אִם פָּגַע בְּךָ מְנוּל זֶה מְשַׁכְּהוּ לְבֵית־הַמְדָּרֵשׁ, וְאִזְ יִתְבַּטֵּל לְגַמְרִי, אֲבָל מִהַ עוֹשִׂים כְּשֶׁהַמְנוּל הַזֶּה בָּא בְּעֲצָמוֹ לְבֵית־הַמְדָּרֵשׁ, מִסְתַּמָּא יִבְטֵל אוֹתְךָ לְגַמְרִי, וְעַל־כֵּן עָקַר הָעֲצָה רַק לְהַמְשִׁיךְ בְּלְמוּד, וְלֹא לְהַכְּנִס בְּשׁוּם וּכְוָחִים, וְאִזְ יִתְבַּטֵּל הַמְנוּל מִמִּילָא.

ואמר מוהרא"ש נ"י: "כלל זה תנקט בידך — מי שבא ומעורר אותך להתמדה בתורה ובתפלה בכונה ובקיום המצוות בשמחה, באפן שישאר לך משהו ביד... זו האמת, אבל מי שמונע ממך תורה ומצוות ותפלה בכונה, תדע שזהו השקנן הגדול ביותר".

ותמיד אומר מוהרא"ש נ"י: "אם יבוא אחד ויתן לכם עצה איך ללמד יותר ממה שאני עוררתי אתכם, אז אשריו... ואני בעצמי ארוץ אחריו ואקבל דבריו, אבל לומר שזו אינה דרך... והוא אינו נותן שום עצה אחרת איך ללמד ולהתפלל רק מונע אותי... זהו עקר השקר הגדול ביותר"; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל!

תוכחה

מוהרא"ש נ"י תמיד מוכיח את תלמידיו על כל פרט ופרט שרואה שאינם עושים את רצונו יתברך, ותוכחתו על-פי-רב בדרך רבנו ז"ל באהבה גדולה, אף פעמים רבות גם מוכיח בדרך בזיון, בבחינת (משלי כ"ז): "טובה תוכחת מגלה מאהבה מסתרת", אף שבגלוי היא תוכחה בדרך בזיון, אבל בסתר זה באהבה גדולה.

ורגיל מוהרא"ש נ"י לומר: "אם אין אתם רוצים להיות אנשים כשרים ולצית את רבנו ז"ל, להתבודד וללמד שעורים כסדרן, ולומר בכל לילה חצות, מה יש לי אתכם, לכו לכם לחיים ולשלום".

וכן אומר מוהרא"ש נ"י, שאצלנו אינו בית מרוח או ערי מקלט, אם אין עוסקים בעבודת השם יתברך, אין לבן-אדם מקום, ואף שאפלו הקטן שבתלמידיו לומד הרבה יותר מלמדו

גדול, אף-על-פי-כן הוא מוכיח שיתקנו מעשיהם יותר ויותר, וכמה פעמים בלה על זה שעות ובזה אותנו בתוכחתו, אף-על-פי-כן כל אחד ואחד הרגיש שפונתו לשמים, ורוצה רק מה שטוב בעד כל אחד ואחד.

וביותר מוכיח על בטול זמן, ורגיל לומר, שזו עברה שאין עליה שום תרוץ, או ללמד, או לקיים מצוות, או להתבודד, או להפיץ ספרים מספרי רבנו ז"ל, אבל לילה בטל זה עון גדול, ועל זה הוא רגיל להוכיח הרבה מאד ובפרטיות את האברכים, והוא רגיל לומר, שעל אברך יש כבר דין וחשבון אחר, כי מה אפה הולך בטל, או ראה ללמד, או ראה לעבד, או ראה לעזר לאשתך.

ומאד מאד מקפיד מוהרא"ש נ"י על האברכים המסתובבים בטל, וכן מוכיח תמיד על הנקיז, שכל אחד ילך נקי כמו שהיה רצון רבנו ז"ל, והרבה הוכיח אותנו, שלא להתחבר עם אנשים פראיים ההולכים בדרך פראות, ואומר, שהם סתם משגעים ומטרפים, ולא כמו שאחרים קוראים להם "עובדים", ואין שעור ברבים שלא ידבר ממעלת הזוכה לא להטעות את עצמו, רק לחטף בכל יום ויום טוב אמתי ונצחי — תורה ותפלה, ותמיד כשרואה איזו עולה, הוא מוכיח ברבים, ואינו נושא פנים לשום ברך שבעולם, אפלו לאלו שנותנים לו מעות, כשעושים עולה, הוא מוכיח אותם אפלו בדרך בזיון, אבל כל פונתו להחזירם אליו יתברך.

(ויש לנו על כך ספורים רבים, איך שהוכיח הרבה אנשים ממש בדרך בזיון, ומי שהיה לו שכל נשאר אצלו והשתנה לטובה, ומי שלא היה לו שכל נתרחק לגמרי).

ומוהרא"ש נ"י היה רגיל לומר, כי הוא מוסר נפשו רק שתהיינה לו ארבע אמות נקיות, "ריינע ארבע אמות", הינו שיהיה לו קבוצ

שֶׁל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ הַחֲפָצִים בְּאַמֶּת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, בְּלִי שׁוּם חֲנֻפָּה אוֹ שֶׁקֶר אוֹ פּוֹלִיטִיקָה שֶׁל הֶבֶל.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י רָגִיל לֹאמֹר: "בְּעֵבוֹר זֶה יֵשׁ עוֹד בְּתֵי מְדַרְשׁוֹת עַל שֵׁם רַבְּנוּ ז"ל, אִם אַתֶּם רוֹצִים לְבַטֵּל אֶת הַזְּמַן לְפִטְפֹּט דְּבָרִים בְּטָלִים, לְכוּ שְׁמָה".

וְכַמָּה פְּעָמִים הֶצְטַעַר מְאֹד מְאֹד, כְּשֶׁאַחֲרֵי יְגִיעוֹת קְשׁוֹת שְׁמַתִּיגָע עִם בְּעָלֵי בְּחִירָה, בָּא וְנִכְנַס אֵיזָה נֶחֱשׁ (עַז פָּנִים אוֹ לֶץ) וּמִתְחַצֵּף אוֹ מִתְלוֹצֵץ, וְעַל-יְדֵי-זֶה גּוֹרֵם הַתְּקַרְרוֹת גְּדוֹלָה בֵּין תַּלְמִידָיו, וְאִז הָיָה מוֹכִיחַ אוֹתָם מְאֹד מְאֹד, וְאָמַר: "הֲלֹא כְּשֶׁאַנִּי הָיִיתִי בַּחוּר, אִם הָיִיתִי שׁוֹמֵעַ רַק שְׁעוֹר אֶחָד כְּמוֹ שְׁאַתֶּם שׁוֹמְעִים, הָיָה מִסְפִּיק לִי לְאַלֵּף שָׁנִים בְּלִי גְזֻמָּה, אוֹ אִם הָיָה לִי סֵפֶר שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת "אֲשֶׁר בְּנַחַל", רַק חֶלֶק אֶחָד, הָיָה כְּכֹר אֶצְלִי בְּטוֹל הַבְּחִירָה, וְאַתֶּם עִם כָּל הַדְּבוּרִים וְהַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפָרִים וְהַסְּפוּרִים אֵין מוֹעִיל לָכֶם שׁוּם דְּבָר, אֵיךְ הֵיכָן שְׂכַלְכֶם? אֵיךְ אֵיפֹה דַעְתְּכֶם? אֵן חֲכַמְתְּכֶם? הֵיִתְכֵן שְׁיִכּוּלִים לְבַלְבֵּל אֶתְכֶם, הֲלֹא גַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי כָּל מִינֵי רַע עַל סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל וְעַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ הַקְּדוּשִׁים, וְלֹא נִכְנַס בְּאַזְנֵי שׁוּם דְּבָר".

וְרָגִיל מוֹהֲרָא"ש נ"י לֹאמֹר: "אַתֶּם יוֹדְעִים מִי דָּבַר לְפָנַי עַל דְּרָךְ רַבְּנוּ ז"ל וְעַל סְפָרָיו וְעַל אַנְשָׁיו? יִרְאִים וּשְׁלָמִים, מִתְמַיְדִים גְּדוֹלִים, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן צַחֲקוֹתֵי מַהֵם וְלֹא שָׁמַעְתִּי לָהֶם".

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂרָאֵשׁ הִיְשִׁיבָה הֵיכָן שְׁלֵמַד הָיָה מִתְמַיֵּד עֲצוּם, וְהָיָה בָּא לִישִׁיבָה בְּשַׁעַה שְׁבַע בְּבִקְרָ וּשְׁם הַתְּפִלָּל, וְעַד אַחַת עֶשְׂרֵה בְּלִילָה לְמַד (מְלַבֵּד שַׁעַה בְּאַמְצַע הַיּוֹם, שֶׁהַנִּיחַ אֶת עֲצָמוֹ לִישׁוֹן), אֲבָל כָּל הַיּוֹם וְלִרְבוֹת הַלֵּילָה לְמַד בְּהַתְמַדָּה עֲצוּמָה, וְהָיָה יִרְאֵה שְׁמִים גְּדוֹל, וְהִמְשִׁיף וְאָמַר לְבַחוּרִים: "וּכְשֶׁהוּא הוֹכִיחַ אוֹתִי כְּמָה פְּעָמִים וּבִקְשׁ מִמֶּנִּי שְׁלֹא אֶלְמַד אֶת סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְאַתְּרַחֵק מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, בְּוֹדָאֵי לְכַאוּרָה הָיִיתִי צָרִיף לְשִׁמְעַ בְּקוֹלוֹ, כִּי הָיָה צָדִיק

וּלְמַדָּן גָּדוֹל, אֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִסְתַּכַּלְתִּי עַל זֶה, וְאַתֶּם תִּכְףּוּ-וּמְיָד
כְּשֶׁרַק נִכְנַס אֵיזָה לֵץ אוֹ נוֹאֵף, וּמִבְטֵל אֶתְכֶם אוֹ מְדַבֵּר עָלַי וְעַל
הַסְּפָרִים הַחֲדָשִׁים, נִכְנָסִים בְּכֶם סְפָקוֹת."

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: "אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶתְכֶם... אוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה
אֶתִּי... לְמָה אֶתְכֶם יְכוּלִים לְהִטְעוֹת, וְאוֹתִי לֹא יִכְלוּ לְהִטְעוֹת בְּשׁוּם
אֶפֶן שְׁבַעוּלָם, כִּי הֵייתִי חֲזָק בְּדַעְתִּי עַד מְאֹד."

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: "מִסְתַּמָּא הֵיטָה לִי סִיעָתָא דְשְׂמִיא גָּדוֹלָה,
שְׁלֹא נִכְנַס בֵּי שׁוּם רַעַל וְאָרְס מִמְתַּנַּגְדִּים", וְהִרְבֵּה פְעָמִים אָמַר,
שְׁנוֹתָן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שְׁלֹא הִתְקַרַּב דְרָךְ אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ
רַק דְרָךְ הַסְּפָרִים, "כִּי כְפִי שְׁאַנִּי רוֹאֵה כַּיּוֹם, אֲשֶׁר כָּל בּוֹר וְעַם הָאָרֶץ
וְכָל לֵץ וְנוֹאֵף וְכוּ' גַם-בֵּן יֵשׁ לוֹ דַּעַה וּמִבְלָבֵל אֶת הַמַּח, מָה הֵיטָה
נַעֲשֶׂה עִמִּי? וּבְאֵילוּ פָּנִים הֵייתִי נִרְאָה הַיּוֹם?!"

וְעַל-כֵּן מוֹהֲרָא"ש נ"י מוֹכִיחַ תָּמִיד אֶת תַּלְמִידָיו, שְׂאֵם הֵם
רוֹצִים לְהַשְׂאֵר אֶצְלוֹ, שְׂיִדְעוּ שְׂאֶצְלוֹ חָשׁוּב רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְכָל
מָה שְׂיִתְמִידוֹ יוֹתֵר בְּזָה, יִהְיוּ יוֹתֵר חָשׁוּבִים בְּעֵינָיו.

וְהִרְבֵּה פְעָמִים אַחֲרֵי תּוֹכַחְתּוֹ שְׁהֵיָה מוֹכִיחַ אוֹתָנוּ, חֲזַר וְנָחַם
אוֹתָנוּ וְאָמַר: "הֲלֹא אָנִי מוֹכִיחַ אֶתְכֶם כִּי כּוֹאֵב לִי לְרֹאוֹת אֵיף
שְׂיִכוּלִים בְּנִקְל לְהִטְעוֹת בְּנִי-אָדָם, וְהֵהוּא הוֹלֵךְ וּמִסְתּוֹבֵב בְּהֶבֶל
וְרִיק וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ."

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעֲזֹר שְׁנוֹכַל לְקַחַת אֶת תּוֹכַחְתּוֹ בְּאַהֲבָה לְמַעַן
נִתְקַרַּב עַל-יְדֵי-זֶה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ.

תַּחֲנוּן

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁאַצֵּל אָנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ נִזְהָרִים מְאֹד מְאֹד לֹאמַר בְּכָל יוֹם וַיּוֹם תַּחֲנוּן בְּשַׁחֲרִית וּבִמְנַחָה (כְּשֶׁמִּתְפַּלְלִים קֹדֶם הַשְּׂקִיעָה), רַק בַּיָּמִים שְׂמוּבָא בַּ"שְׁלַחַן עָרוּךְ" וּמִהָאַרְיִז"ל שְׁלֹא לֹאמַר בָּהֶם תַּחֲנוּן אֵינָם אוֹמְרִים, אֲבָל בַּשָּׂאָר הַיָּמִים אוֹמְרִים, וְלֹא כְמוֹ שֵׁשׁ נוֹהֲגִים בַּיּוֹם יֵאָרְצִיט שֶׁל צְדִיק, שְׁלֹא לֹאמַר אֲזוֹ תַּחֲנוּן.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁזֵה שְׂאִין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בְּיֵאָרְצִיט שֶׁל צְדִיק זֶה טְעוֹת גְּדוֹלָה, כִּי אֲדַרְבֵּה בַּיּוֹם הַיֵּאָרְצִיט שֶׁל הַצְּדִיק אֲזוֹ הוּא יַעַת רְצוֹן גְּדוֹל מְאֹד, וְעַל-כֵּן הַתְּפִלָּה וְהַתַּחֲנוּן אֲזוֹ מְקַבְּלִים מְאֹד מְאֹד.

וְסִפֵּר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁפַעַם אַחַת בַּיּוֹם כ"א אָדָר, הַיֵּאָרְצִיט שֶׁל רַבְּנוֹ אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֶנְסֶק, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, אַחֵר שְׁפִיטִים הַשְּׁלִיחַ-צְבוּר שְׂמוּנָה-עֶשְׂרֵה בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל הַרְבֵּי הַקְּדוֹשׁ מְסַאֲטָמָא, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, דָּפַק אֶחָד עַל הַשְּׁלַחַן וְצַעַק "יִתְגַּדֵּל", כְּאוֹמַר שְׂצָרִיךְ לֹאמַר קַדִּישׁ וְלֹא לֹאמַר תַּחֲנוּן, אֲזוֹ סִבֵּב הַרְבֵּי הַקְּדוֹשׁ הַנִּ"ל אֶת פָּנָיו וְצַעַק: "מָה הִיא הַשְּׂמִחָה, כְּשֶׁרַבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, אֵינּוּ בְּעוֹלָם?!"

וְכֵן פַּעַם אֲזוֹרַת הַזֵּה מְעַשֶּׂה כְּזֵה, שְׂאֵחֵר שְׂמוּנָה-עֶשְׂרֵה דָּפַק מִיִּשְׁהוּ עַל הַשְּׁלַחַן, וְצַעַק "קַדִּישׁ", כְּאוֹמַר שְׁלֹא לֹאמַר תַּחֲנוּן, וְסִבֵּב הַרְבֵּי הַקְּדוֹשׁ הַנִּ"ל אֶת פָּנָיו וְרָמַז בְּיָדוֹ, מָה הִיא הַשְּׂמִחָה שְׂאִין רוֹצִים לֹאמַר תַּחֲנוּן? וְהַשִּׁיב אֶחָד, שְׁהַיּוֹם יֵאָרְצִיט שֶׁל צְדִיק, אֲזוֹ צַעַק: "אֵי, אֵי", וְהָטָה עִם יָדוֹ כְּאוֹמַר שְׂיֵאָמְרוּ תַּחֲנוּן, עָנָה וְאָמַר: "אוּלֵי זֶה כְּפִנְתַּת מְאָמְרָם ז"ל: 'מָכָּה אֲשֶׁר לֹא כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה' — זֶה מִיתַת צְדִיקִים... אֵינִי יוֹדֵעַ מִהֵיכָן לֹקַחִים מְקוֹר שְׁלֹא לֹאמַר תַּחֲנוּן."

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂאִיתָא בְּדַבְרֵי הָאַרְיִז"ל, שְׁכַּשְׁנַגְזַרְתָּ עַל הָאָדָם גְּזַרְתָּ מִיתָה, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, יֵשׁ לוֹ עֲצָה לְהַפְטִיר מִזֵּה, שְׁבַשְׁעָה

שאמר תחננו ונופל על פניו, יכוון למסור אז את נפשו אליו יתברך, ובזה יפטר מן המיתה, אבל צריך שיכוון באמת ולא יטעה את עצמו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר נפילת אפים הוא רק בעת שאומרים את הפסוק הראשון: "לדוד אליך ה' נפשי אשא", שאז צריכים לכוון את כל הפונות של נפילת אפים, ולמסור נפשו במיתה אליו יתברך, כי העקר הוא בפסוק ראשון, ובפרטיות בתבת "נפשי אשא", אבל אחר-כך יכולים כבר להרים את הראש ולומר את יתר המזמור.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבשחרית צריך לומר מזמור כ"ה שבתהלים: "לדוד אליך ה' נפשי אשא", ובמנחה צריך לומר: "ויאמר דוד אל גד צר לי מאד נפלה נא ביד ה'", ולא כמו שאחרים אומרים גם בשחרית: "ויאמר דוד" וכו', כי זו טעות גדולה, ועל-פי דברי האריז"ל עקר התחננון בבקר בעת נפילת אפים, הוא מזמור כ"ה: "לדוד אליך ה' נפשי אשא", רק במנחה אומרים: "ויאמר דוד אל גד" וכו'.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי רבנו ז"ל נפל נפילת אפים על ידו השמאלית גם בשחרית עם התפלין, ואמר שרב סעדיה גאון בא אליו ואמר לו שגם בשחרית צריכים לפל על יד שמאל, וכן נוהגים אנשי שלומנו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצל אנשי שלומנו אמירת התחננון היא דבר גדול מאד מאד, ודוי ונפילת אפים זה עקר השתפכות הנפש, שנפש האדם זוכה לשפף את הלב לפניו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפליאה נשגבה בעיניו, איך בני-אדם מתרשלים בחלק היקר הזה של התפלה, כי הלא על-פי קבלה כשאדם עובר בתפלתו בארבעת העולמות: עשיה, יצירה, בריאה,

אצילות, שהם הקרבנות פסוקי־דומרה וברכת־המאורות וקריאת־שמע ושמונה־עשרה, ואז דיקא כשזוכה להעלות מעולם ועד עולם, וכבר זכה להגיע לעולם האצילות, ושם צריך לפל על פניו ולבקש מהמלך מה שרוצה ומה שצריך, כי אז מגיע כבר אל המדרגה העליונה ביותר, כי פתוחים לפניו אז העולמות וכו', ובדיוק אז בורח ומתרשל לא לבקש מהשם יתברך מחילה, סליחה וכפרה, אשר אז הוא הזמן המכשר ביותר לזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שזוכה לומר בשני וחמישי "והוא רחום", ומכון היטב את פרוש המלות שאומר, יש לו חלק בגאולת ישראל ובקבוץ הגליות ובבנין ירושלים ובית־המקדש.

וספר מוהרא"ש נ"י בשם הבעל־שם־טוב הקדוש, שהתבטא פעם, שאם היה לו עוד אחד שיאמר כל־כך בכונה "והוא רחום" בשני וחמישי, היה יכול להביא את הגאולה, נמצא שתפלות אלו מסגלות מאד מאד לישועת ישראל ולגאולתו; אשרי מי שיזהר באמירת תחנון בכל יום!

תקון הכללי

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל מי שיודע בנפשו שחטא ופגם בפגם הברית, אפלו פעם אחת ומכל שכן הרבה פעמים, שיהיה רגיל לומר בכל יום ויום מימי חתיו שחי בזה העולם את ה"תקון הכללי", מאחר שרבנו ז"ל אמר שהוא תקון גמור לפגם הברית.

ופעם אחת שאלו אחד מאנשי שלומנו: "האם רק העשרה מזמורים שגלה רבנו ז"ל בשביל תקון הברית צריך לומר, או גם

את התפלה שאחריה, שסדר מוהרנ"ת ז"ל? והשיב, כי התקון הגמור הוא העשרה מזמורים האלו דיקא שגלה רבנו ז"ל בלי חסר ובלי יתר, אף ראוי לומר גם את התפלה שאחריה מצד התנדבות ולא מצד חוב התקון, כי זה לא נוגע אל התקון כלל, רק מאחר שחטא ופשע כל-כף, ראוי לו לשפוף גם את שיחתו אליו יתברך, ולצעק "אוי לי, וי לי" וכו', כל הלשונות שכתובות שם, כי אחרת ידמה האדם בדעתו כי הוא כבר צדיק, ובפרטיות שבאמת כבר זכה לומר את העשרה מזמורים שגלה רבנו ז"ל, ובודאי מתקן חטאיו כאשר בפרוש הבטיח רבנו ז"ל, נמצא שידמה בדעתו כי שלום עליה נפשי, ועל-ידי אמירת התפלה שתקן מוהרנ"ת ז"ל נתעורר באמת בתשובה ובחרטה גמורה, כי רואה מה עשיתי ועד היכן נוגעים הפגמים שפגמתי, וצועק במר לבבו: "אוי לי, וי לי" וכו', "ראה מסכן כמני" וכו', "הנני לפניך מלא בושח וכלימה, מלא טנופים ולכלוכים, מלא תועבות רעות" וכו', "הצילני מן השאול תחתיות" וכו' וכדומה לשונות כאלו.

ועל-כן כשאדם זוכה לומר תכף-ומיד גם את התפלה שתקן מוהרנ"ת ז"ל, גייט איהם אנועק דעם אפעטיט פון צו זיין אין גאנה וגדלות (הולף לו כבר ה"תאבון" מלהיות בגאנה ובגדלות), כי רואה ומבין ומרגיש את כאב חטאיו, ועושה יותר ויותר תשובה אמיתית.

"אבל", סיים מוהרא"ש נ"י, "צריכים לידע כי העשרה מזמורי תהלים הם תקון גמור לפגם הברית בלי שום ספק, ואשרי מי שיאמרם בכל יום ויום, כי הוא מסגל לתקון החטאים כי הוא "תקון הכללי", ויורה וזורק תקונים לכל המקומות הצרים וכו' (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"ט), וכן מסגל להמשיך לו שפע רוחניות וגשמיות, אף אשרי ואשרי מי שזוכה לומר גם את התפלה שאחריה".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שיודע ומרגיש היטב נגעי לכבו ומכאוביו בפרטי פרטיות, ויודע היטב את מעשיו המגנים והמלכלכים בפגמי הברית, ואיך שזהם את עצמו בכל מחשבות זרות והרהורים רעים וכו', ורעיונות מגנים ומתעבים וכו', עד שהגיע לעון המר של הוצאת זרע לבטלה וכו', ומכל שכן שנכשל בנשג"ז, רחמנא לצלן, כאשר מצוי, בעוונותינו הרבים, בדורות אלו, אדם כזה ראוי לו לקבץ לעצמו זמן ולומר בכל יום את ה"תקון הכללי", הינו העשרה מזמורים, ואחריהם התפלה שתקן וסדר מוהרנ"ת ז"ל, ואז ושב ורפא לו.

פי הרגיל לומר בכל יום העשרה מזמורי תהלים והתפלה שאחריה, אז יכנסו אל תוך מצפוני לכבו הרהורי תשובה אמתיים, ויזכה לעשות תשובה אמיתית, ויהיה בעל תשובה גמור כל ימי חייו.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, כי זמן אמירת העשרה מזמורים והתפלה שאחריה זה כמחצית שעה, והבעל-דבר מפחיד את האדם כאלו יקח זמן רב, ועל-כן מכביד עליו את האמירה, ובאמת הוא לא-כן, כי לוקח רק פחצי שעה, ועל-כן אשרי מי שיאמר בכל יום כל ימי חייו, ובזה מראה לדעת, שמתחרט מאד מאד על חטאיו הרבים, ורוצה לשוב באמת אליו יתברך בלב שלם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאנשי שלומנו היקרים נזהרים מאד מאד באמירת העשרה מזמורים בכל יום, מאחר שרפנו ז"ל הפליג כל-כף במעלתם, והתפאר: "הרבה צדיקים רצו לעמד על 'תקון הכללי' ולא זכו ואני זכיתי", ומזה רואים שהוא ענין נורא ונפלא עד מאד, אשרי מי שיאמרם בכל יום ויום חק ולא יעבר.

תשעה באב

שמעתי מפי מוהרא"ש נ"י, שמנהג אנשי שלומנו לומר בליל תשעה באב את מגלת איכה, ולחזור ולאומרה ביום, ואמר שעקר אמירת המגלה צריך להיות על עצמו, כעין שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן קכ"ה), שעקר אמירת תהלים, לומר כל מזמורי התהלים על עצמו, למצא את עצמו בתוך כל מזמור ומזמור וכו', עין שם; כי רבנו ז"ל אמר בפרוש (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ס"ז), אשר עקר האבלות על חרבן בית-המקדש צריך להיות על עכשו, אולי הוא מעכב עתה בנין בית-המקדש וכו', עין שם.

ואמר אז בנגון של איכה: "אני הגבר ראה עני בשבט עברתו, אותי נהג וילך חשך ולא אור, אך בי ישב יהפך ידו כל היום וגו' (איכה ג'), ורמז שפך צריכים לומר הכל על עצמו, ולהרגיש איך שהוא המעכב לבנין בית-המקדש.

וספר מוהרא"ש נ"י, שגם רבנו ז"ל אמר פעם לפני מוהרנ"ת ז"ל בנגון תקון חצות כמה קטעים מסדר התקון "איכה נחרב האולם וכו', "עד מתי יצעק בשבי" וכו', ורמז לו כמה צריכים לשפך שיחו ותפלתו בזה אליו? תברך (עין שיחות הר"ן, סימן רס"ח).

וספר מוהרא"ש נ"י אז, שדרכו של מוהרנ"ת ז"ל היתה בתשעה באב אים ונורא, כי סגר את עצמו מהתחלת הלילה עד למחרתו אחר הצהריים באיזה מרתף עמק, ושם בכה וצעק הרבה על חרבן בית-המקדש, ועל גלות ישראל, ועל העלמת הצדיק האמת מהעולם, וכששאלו את מוהרא"ש נ"י, מה עשה מוהרנ"ת ז"ל בבקר עם מנין, והשיב על זה, שכפי שהוא שמע מאנשי שלומנו היתה זו עבודה, רק כמה שנים רצופות תכף-ומיד אחר הסתלקות רבנו ז"ל ולא יותר.

והִיָּה מוֹהֲרַנְתָּ ז"ל רָגִיל לומר, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לוֹ לְקַרֵּר אֶת כָּאֵב לְבָבוֹ. (עַר קָעַן זִיף נִישֵׁט קִילֵן דָּאס הָאָרֶץ), וְעַל־כֵּן מְכָרַח לֵהִיּוֹת סָגוּר וּמְסֻגָּר.

גַּם אָמַר אִז מוֹהֲרַא"ש נ"י, שְׂאֶצֶל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ מְקַפִּידִים לֵישֵׁב בְּשַׁעַת מְגִלַּת אֵיכָה עַל הָאָרֶץ דִּיקָא, וְלֹא עַל סִפְסָל נִמְךָ כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגִים אַחֲרֵים, וְכֵן אָמַר, שְׁהַעֲקֹר הוּא אַמִּירַת מְגִלַּת אֵיכָה יוֹתֵר מֵהַקִּינּוֹת, וְאוֹדוֹת אַמִּירַת קִינּוֹת יֹאמַר כָּל אֶחָד מִדַּעְתּוֹ תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת, קִינּוֹת וְתַחֲיִינוֹת לְפָנָיו יְתִבְרַךְ, וַיִּבְקֹשׁ רַחֲמִים רַבִּים עַל עַמִּינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּפֹזָרִים בְּגוֹלָה, וּבְפִרְטוּיֹת אַחַר הַשְּׁחִיטָה הַנּוֹרָאָה שְׁעֵבְרָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל, שְׁהָרְגוּ וְחָנְקוּ וְשָׂרְפוּ וְסָקְלוּ בְּכָל מִינֵי מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת וְאַכְזָרִיוֹת שְׁשָׂה מְלִיוֹנִים מֵאַחֲנֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּוִדְאֵי יֵשׁ לוֹ כְּבָר דְּבוּרִים לְכָל יוֹם תְּשַׁעָּה בָּאֵב לְאוֹנֵן וְלִקוֹנֵן וְלִבְכוּת עַל שְׂבָר עַמִּינוּ, וְלִבְקֹשׁ רַחֲמִים מִמֶּנּוּ יְתִבְרַךְ עַל לְהַבָּא.

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שְׁכַּשְׁיָבוּא מְשִׁיחַ צְדִקְנוּ אִז יֹאמְרוּ גַם־כֵּן אֶת מְגִלָּה אֵיכָה, אַבְּל בְּדֶרֶךְ שְׁל שְׁמַחָה, וְגַם יְבָרְכוּ בְּרַבַּת "שְׁהַחֲיִינוּ" וְכוּ', יִזְכְּנוּ הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ לְהַפְּךָ אֶת הַיּוֹם הַמֵּר הַזֶּה לְיוֹם טוֹב וְשְׁמַחָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

תְּרַעֲמוֹת

מוֹהֲרַא"ש נ"י הִקְפִּיד מְאֹד מְאֹד עַל אֵלוֹ שְׁיֵשׁ לָהֶם תְּרַעֲמוֹת עַל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְאָמַר לָהֶם: "שׁוֹטִים וְטַפְשִׁים אַתֶּם, הֲלֹא רֹאוּ וְהִתְבוֹנְנוּ שְׁתַּהֲלֶה לְהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ, יֵשׁ לָכֶם אֵיבָרִים יְדִים, רַגְלִים, עֵינַיִם, שְׁנַיִם, גּוּף שְׁלֵם וְאֵינְכֶם בְּעֲלֵי מוֹמִין וְכוּ', וְעַדִּין יֵשׁ לָכֶם עוֹד

תרעומות עליו יתברך? הלא כמה בני-אדם היו מתחלפים אתכם, כי הם, בעוונותינו הרבים, בעלי מומין ובעלי יסורין, רחמנא לצלן".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם הוא כל-כף שוטה עד שאין לו מה לעשות, רק שתהיינה לו תרעומות על הקדוש-ברוך-הוא, הלא זה הוא עקר עצת היצר הרע, שהאדם יתלונן תמיד עליו יתברך, ובאפן הזה נכנסת שנאה גדולה בינו לבינו יתברך, ועל-ידי-זה לאט לאט מתרחק ומתקרר ממנו יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בא תלמיד אחד אל הרב הקדוש רבי שניאור זלמן מליאדי (בעל התניא והשלחן ערוך), והתחיל לשפך את לבבו בתרעומות גדולות עליו יתברך, מדוע אינו נותן לו דבר זה... ומדוע אינו נותן לו דבר זה... וכך הייתה לו רשימה ארכה מלאה בתרעומות עליו יתברך, והצדיק הנ"ל ישב בסבלנות ושמע את כל התרעומות.

וכשסיים הלה להתרעם, כי כבר לא היה לו מה להתרעם יותר, ענה ואמר לו הצדיק הנ"ל בשפה רפה ובאנחה עמקה: "ומפני מה צריכים אותך בכלל בעולם?"... ואמרו בישוב הדעת ובקדושה ובדבקות כזו, עד שנפל פחד גדול על התלמיד, והתחיל להתישב, הלא רבנו צודק, לי יש תרעומות על הקדוש-ברוך-הוא, שאני צריך את זה ואת זה וכו', ובאמת אם אתבונן אבין מפני מה צריך אותי בכלל הקדוש-ברוך-הוא, ומה חייב לי... והתחיל לבכות ונתעורר בתשובה אמתית.

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי כף צריך האדם לחשב ולהתבונן תמיד: לי יש תרעומות על הקדוש-ברוך-הוא, מפני מה הוא צריך אותי בכלל בזה העולם?! וכדיעה זו וכישוב הדעת הזה יחיה האדם את עצמו, ויאמר תמיד דיו שאני חי, וימצא תמיד הרחבות בתוך

הצרות שלו, כי בחסדיו יתברך אינו בעל מום, ויש לו כל האיברים, ומה גם שהקדוש-ברוך-הוא זן ומפרנס אותו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, ושהאדם יכול לחיות חיים טובים בזה העולם, אם רק ירגיל את עצמו שלא תהיינה לו שום תרעומות על הקדוש-ברוך-הוא, ותמיד ישתדל לעשות שלום עמו יתברך, ויאמר "צדיק השם בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו", "צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי", "צדיק ה' אלקינו על כל מעשיו", ועקר מרירות האדם הוא רק כשמתחיל להתרעם על נדויותיו יתברך, רחמנא לצלן.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאחד מתלמידי המגיד, זכותו יגן עלינו, שהיה נקרא דער וואלפער (פי גר בעצרה קטנה בשם וואלפא), התאכסן באכסניה אחת עם בעל התניא, ששכרו לעצמם איזה חדר ללון שם בהיותם לומדים יחד אצל הרב המגיד ז"ל, והיתה אז ארבת התנור שבורה והעשן מלא את הבית, וכדרך עשן שיורד רק עד חצי החדר, על-כן ישבו על הארץ וחזרו על תורת המגיד ז"ל ששמעו ממנו אז, והציק להם העשן, ובעל התניא לא הרגה כרגע וקבל הכל באהבה גדולה, אף הוואלפער התלונן ואמר: "אם הייתי מקבל מרבנו איזו נדבה היינו יכולים לשפר חדר אחר, ולא להיות במעמד ומצב כזה לישוב על הארץ ולהחנק מהעשן".

ופעם אחרי שהתאונן מאד לפני חברו, ואחר-כך באו אל רבם הרב המגיד ז"ל, ענה ואמר: "אני רואה שבאחד מתלמידי מכרסמת תולעת" (אין איינעם פון מיינע תלמידים טאטצעשט א ווערימל), לבסוף נתרחק התלמיד הזה, ונעשה שכור והיה שרוי תמיד בשפל השכרות, ואף-על-פי-כן מתוך שכרותו היתה דרכו לדבר דברים נשגבים, שזכר עוד מדרושי חסידות.

וסיים מוהרא"ש נ"י ואמר: "ראו, לכאורה היתה לו טענה צודקת, שאם היתה לו איזו נדבה, היה יכול לשפר חדר אחר ולא

להיות במעמד ובמצב כזה, אף התרוץ הוא, שאסור לאדם שתהיה לו תרעמת על שום ברִיה שבעולם, כאלו חיבים לו משהו, ומכל שכן שאסור לאדם שתהינה לו תרעומות על הקדוש-ברוך-הוא, רק כל מה שצריך עליו להרגיל עצמו לשפף שיחה ותפלה, ולבקש רק ממנו יתברך, והוא בודאי לא יעזב אותו, ויתן לו כל צרכו, העקר רק לבקש תמיד כל עניניו ממנו יתברך."

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

* * *

ברוך רחמנא שזכני לסיים את כל החבור הנפלא הזה והוא כרך ראשון, ויזכני השם יתברך לסדר עכשו לדפוס את הכרך השני להגדיל תורה ולהאדירה.

אנא השם הושיעה נא, אנא השם הצליחה נא.

מִפְתַּח הָעֲנִינִים

חֵלֶק א'

א'

ה	אמונה
י	אמת
יג	אורחים
טו	אהבת ישראל
כ	אשר בנחל

ב'

כד	בטחון
כח	בחור
לב	בעל עברה
לד	בטול
לו	בשם אומרו

ג'

לט	גמרא
מג	גורל
מו	גנב
מט	גלוי אלקות

גוים נג

ד'

דבור נו

דבקות ס

דאגה סד

דָרָךְ סו

דן את חברו סט

ה'

התבודדות עג

הפצה עט

הצלחה פו

היכל-הקדש פט

הסתרה צג

ו'

וְדוּי צז

וּיְגִבֵה לְבוֹ ק

אוֹת וְאִ"ו קה

וּפּוֹחִים קז

וְדַאי קיא

ז'

קִיג	זְמַן
קִיח	זְכִיָּה
קכב	זִיוָף
קכז	זְקֵנִים
קל	זוּגִים

ח'

קלד	חֲצוֹת
קלח	חֻבּוֹת
קמא	חֲדוּשֵׁי זְתוּרָה
קמה	חֲצֵפָה
קמח	חֲלוּל הַשֵּׁם

ט'

קנא	טוֹב
קנד	טְעוֹת
קנו	טְהָרָה
קנח	טְרָדוֹת
קסא	טִבֵּעַ

י'

קסד	יְרָאָה
---------------	---------

קסח	יאוש
קע	יצר
קעד	ירידות ונפילות
קעו	יתום

כ'

קעט	כבוד אב ואם
קפב	כעס
קפז	כבוד
קפט	כולל
קצג	כתיבה

ל'

קצו	לב
ר	למוד
רג	לבוש
רה	לקוטי-מוהר"ן
רי	לויה

מ'

רבי	מחלקת
רטז	מופתים
רכא	מחשבות זרות
רכד	מנוחה

מַתָּנָה רכז

נ'

נְסִים רכט
 נְפִילָה רלג
 נְגוּנִים רלו
 נְקֻדָּה רלח
 נְקִיּוֹת רמא

ס'

סְפוּרִים רמג
 סְפֻקוֹת רמז
 סְפָרִים רנ
 סוּפֵר רנא
 סְבָלְנוֹת רנד

ע'

עֵין יַעֲקֹב רנו
 עֵתוֹנִים רנז
 עֲנוּה רסא
 עֲנֵשׁ רסג
 עֵינַיִם רסה

פ'

רסח	פְּשָׁטוֹת
רעג	פְּתִיחַת הָאָרוֹן
רעו	פְּחַד
רעט	פְּיוֹס
רפ	פְּרִד"ס

צ'

רפג	צְדִיק
רפח	צְדָקָה
רצא	צִיּוֹן
רצד	צַעַר
רצז	צְבִיעוֹת

ק'

שב	קְרוֹב רְחוּקִים
שג	קְדֻשַׁת שְׁבַעַת הַנֵּרוֹת
שה	קְנָאָה
שח	קְלָפוֹת
שיא	קְבֻלָּה

ר'

שטז	רְקוּדִים
---------------	-----------

רַעַשׁ	שֵׁיט
רוֹפְאִים	שִׁכְב
רֹאשׁ הַשָּׁנָה	שִׁכָּה
רְמִזִּים	שֵׁל

ש'

שָׁנָה	שֵׁלד
שְׁלוֹם-בֵּית	שֵׁלז
שִׁחוֹת	שִׁמַּג
שְׁדוּךְ	שֵׁדמ
שְׁקָר	שֵׁמו

ת'

תּוֹכָחָה	שִׁמַּח
תְּחִנוּן	שִׁנַּב
תְּקוּן הַכֶּלֶלִי	שִׁנַּד
תְּשֻׁעָה בְּאֵב	שִׁנַּז
תְּרַעַמַת	שִׁנַּח

תיקון הפללי

קודם שיתחיל באמירת תהלים יאמר זה:

”לכו נרננה ליהוה, נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה, בזמרות נריע לו: כי אל גדול יהוה, ומלך גדול על כל אלהים:”

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שבדורנו. ולכל הצדיקים האמתים שזכני עפר. קדושים אשר בארץ המה. ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(* ועל דעתם ועל פונתם אני אומר כל אלו העשרה קפיטל תהלים, ובזכותם וכחם אזכה לעורר ולגלות כל העשרה מיני נגינה שנאמר בהם ספר תהלים, שהם: אשרי, ברכה, משכיל, שיר, נעוץ, נגון, תפלה, הודאה, מזמור, הללויה. שהם שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, שהם כלולים בשמך המיוחד הגדול והקדוש. ובזכות וכח השני שמות הקדושים האלו במלואם, שהם אל אלהים (פזח): אל"ף למ"ד, אל"ף למ"ד ה"י ו"ד מ"ם, שהם עולים במספר תפ"ה, כמספר תהלים. בכח אלו השמות תזכני לתקון הברית שהוא תקון הפללי אמן:

טז

א מכתם לדוד, שמרני אל כי חסיתי בך: ב אמרת ליהוה, אדני אתה, טובתי בל עליך: ג לקדושים אשר בארץ המה, ואדירי, כל חפצי בם: ד ירבו עצבותם, אחר מהרו, בל אסוף נספיהם מדם, ובל אשא את שמותם על שפתי: ה יהוה מנת חלקי וכוסי, אתה תומיך גורלי: ו חבלים נפלו לי בנעמים, אף נחלת שפחה עלי: ז אברך את יהוה, אשר יעצני, אף לילות יסרוני כליותי: ח שויתי יהוה לנגדי תמיד, כי מימיני בל אמוט: ט לכן שמח לבי, ויגל כבודי, אף בשרי ישכן לבטח: י כי לא תעזב נפשי לשאול, לא תתן חסידך לראות שחת: יא תודיעני ארח חיים, שבע שמחות את פניך, נעמות בימינך נצח:

לב

א לדוד משכיל, אשרי נשוי פשע, כסוי חטאה: ב אשרי אדם לא יחשב יהוה לו עון, ואין ברוחו רמיה: ג כי החרשתני, בלו עצמי, בשאגתי כל היום: ד כי יומם ולילה תכבד עלי ידך, נהפך לשדי, בחרבני קיץ סלה: ה חטאתי אודיעך, ועוני לא כסיתי, אמרתני, אודה עלי פשעי ליהוה, ואתה נשאת עון חטאתי סלה: ו על זאת יתפלל כל חסיד אליך, לעת מצא, רק לשטף מים רבים אליו לא

מב

א לַמְנַעַח מִשְׁכִּיל, לִבְנֵי קֶרֶח: ב כָּאֵיל תִּעְרַג עַל אֲפִיקֵי מַיִם, כֵּן נַפְשִׁי
 תִּעְרַג אֲלֶיךָ אֱלֹהִים: ג עֲמָאָה נַפְשִׁי לְאֱלֹהִים, לֵאלֹהֵי חַי, מִתִּי אָבוֹא
 וְאֶרְאֵה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיְתָה לִי דְמַעְתִּי לֶחֶם יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּאָמַר
 אֵלַי כָּל הַיּוֹם, אֵינִי אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֹהֵי אֲזַכְּרֶה, וְאֲשַׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי, כִּי
 אֶעֱבֹר בַּסֶּף, אֲדַדִּם עַד בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה, הַמּוֹן
 חוּגֵג: ו מֵה תִּשְׁתַּחֲוֶה נַפְשִׁי וְתַהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, כִּי עוֹד
 אוֹדְנוּ יִשׁוּעוֹת פְּנֵינוּ: ז אֱלֹהֵי, עָלַי נַפְשִׁי תִּשְׁתַּחֲוֶה, עַל כֵּן אֲזַכְּרֶךָ
 מֵאֲרָץ יִרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים, מִהַר מְעַעְרֶח תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא, לְקוֹל
 עֲנֹרֶיךָ, כָּל מִשְׁבְּרֶיךָ וְגִלְיֶיךָ עָלַי עֲבָרוּ: ט יוֹמָם יִצְוֶה יְהוָה חֲסֵדוֹ,
 וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלֶה לֵאלֹהֵי חַיִּי: י אוֹמְרָה לֵאלֹהֵי סִלְעִי, לְמָה
 שְׂכַחְתָּנִי, לְמָה קָדַר אֵלֶיךָ בְּלַחֵץ אוֹיְבֵי־אֵל בְּרִעַח בְּעַצְמוֹתַי, חֶרְפוֹנֵי
 עוֹרְרִי, בְּאָמַרְם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵינִי אֱלֹהֶיךָ: יב מֵה תִּשְׁתַּחֲוֶה נַפְשִׁי,
 וּמָה תַהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, כִּי עוֹד אוֹדְנוּ יִשׁוּעַת, פְּנֵי וְאֱלֹהֵי:

נט

א לַמְנַעַח, אֵל תִּשְׁחַת, לְדוֹד מִכְתָּם, בְּשִׁלַּח שְׂאוּל, וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת
 לְהַמִּיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי מֵאִיְבֵי, אֱלֹהֵי, מִמִּתְקוֹמְמֵי תִשְׁגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי
 מִפְּעִלֵי אֲנֹן, וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי, יִגְוּרוּ
 עָלַי עֲזִים, לֹא פִשְׁעִי וְלֹא חֲטָאתִי יְהוָה: ה בְּלִי עֹן, יִרוּעֹן וַיִּפְּוֹנְנֵי,

בְּלִילָהּ, עִם לְבָבִי אֲשִׁיחָהּ, וַיַּחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הִלְעוּלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי,
 וְלֹא יוֹסִיף לְרַצוֹת עוֹד: ט הָאֶפֶס לְנֶצַח חֲסִדוֹ, גָּמַר אָמַר לְדָר
 וְדָר: י הִשְׁכַּח חַנוּת אֵל, אִם קָפַץ בְּאֵף רַחֲמָיו סְלָה: יא וְאָמַר חֲלוּתִי
 הִיא, שְׁנוֹת יָמָיו עֲלִיּוֹן: יב אֲזָכֹר מֵעַלְלֵי יְהוָה, כִּי אֲזָכְרָה מִקְדָּם
 פְּלִאָה: יג וְהוֹדִיתִי בְּכָל פְּעֻלָּהּ, וּבַעֲלִילוֹתֶיהָ אֲשִׁיחָהּ: יד אֱלֹהִים, בְּקֹדֶשׁ
 דְּרָכָהּ, מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עָשָׂה פְּלֵאָה, הוֹדַעְתָּ
 בְּעַמִּים עֲזָה: טז גָּאֲלֵת בְּזִרוּעַ עַמָּךְ, בְּנִי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סְלָה: יז רְאוּךָ
 מִיָּם אֱלֹהִים, רְאוּךָ מִיָּם יַחֲלוּ, אֵף יִרְגְּזוּ תַּהֲמוֹת: יח זֶרְמוּ מִיָּם
 עֲבוֹת, קוֹל נִתְנֶנּוּ שְׁחָקִים, אֵף חֲצַצְיָהּ יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעֲמָהּ בְּגִלְגָּל,
 הָאִירוּ בְּרָקִים תַּבַּל, רָגְזָה וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בֵּינֵי דְרָכָהּ, וּשְׂבִילָהּ
 בְּמַיִם רַבִּים, וַעֲקֹבוּתֶיהָ לֹא נִדְעוּ: כא נַחֲיֵת כִּצְאָן עַמָּךְ, בְּיַד מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן:

ע

א תַּפְלָה לְמֹשֶׁה, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדָנִי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר
 וְדָר: ב בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ, וַתַּחֲזִלֵּל אֶרֶץ וְתַבַּל, וַיַּמְעוּלֶם עַד עוֹלָם
 אַתָּה אֵל: ג תֵּשֵׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא, וַתֹּאמֶר, שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: ד כִּי אֶלֶף
 שָׁנִים בְּעֵינֶיהָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאֲשִׁמּוּרָה בְּלִילָהּ: ה זֶרְמַתָּם
 שָׁנָה יִהְיוּ, בְּבִקְרַח כְּחֲצִיר יַחֲלָף: וּבְבִקְרַח יִצִּיץ, וַחֲלָף, לְעָרֵב יִמּוּלֵל
 וַיִּבֶשׁ: ז כִּי כָלִינוּ בְּאֶפְרָיִם, וּבַחֲמַתָּה נִבְהַלְנוּ: ח שִׁתָּה עֲזוּנֵינוּ לְנִגְדָהּ,
 עֲלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנוּיָהּ: ט כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתָּהּ, כָּלִינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ

הָגָה: י ימי שְׁנוֹתֵינוּ, בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה,
וְרַהֲבָם, עָמַל וְאָוֶן, כִּי גַז חִישׁ וְנִעְפָּה: יֵאָמֵר יוֹדֵעַ, עַז אֶפֶד,
וְכִירָאֲתָדָ, עֶבְרֶתָדָ: יב לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדֵעַ, וְנָבֵא, לְבַב
חֲכָמָה: יג שׁוֹבָה יְהוּזָה, עַד מָתִי, וְהִנָּחֵם עַל עֶבְדִּיָדָ: יד שִׁבְעֵנוּ
בְּבִקָר, חֲסֻדָדָ, וְנִרְנָנָה, וְנִשְׁמָחָה, בְּכֹל יָמֵינוּ: טו שְׁמַחְנוּ, כִּימוֹת
עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: טז יִרְאָה אֶל עֶבְדִּיָדָ פְּעִלָדָ, וְהִדְרָדָ עַל
בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נָעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ, כּוֹנְנָה עָלֵינוּ,
וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קה

א הוֹדוּ לַיהוָה, קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתֵינוּ: ב שִׁירוּ לוֹ,
זַמְרוּ לוֹ, שִׁיחוּ בְּכֹל נִפְלְאוֹתֵינוּ: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קְדֹשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב
מִבְּקִשֵׁי יְהוָה: ד דַּרְשׁוּ יְהוָה, וְעִזּוּ, בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תָּמִיד: ה זְכְרוּ
נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְּתִיו וּמִשְׁפְּטֵי פִּיו: ו זֶרַע אֲבָרְהָם, עֲבָדוּ, בְּנֵי
יַעֲקֹב, בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ בְּכֹל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: ח זְכֹר
לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר עֲזָה, לְאַלֵף דּוֹר: ט אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבָרְהָם,
וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק: י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב, לְחֵק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם: יא לֵאמֹר, לְךָ, אֲתָן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, חֶבְל נַחֲלַתְכֶם: יב בַּהֲיוֹתֶם
מִתִּי מִסְפָּר, כַּמַּעֲט, וְגָרִים בָּהֶ: יג וַיִּתְּחַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלָכָה
אֶל עַם אֲחֵר: יד לֹא הִנִּיחַ אָדָם לְעַשְׂקֶם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם
מַלְכִים: טו אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי, וְלֹנְבִיאִי אֵל תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רָעַב עַל

הָאָרֶץ, כָּל מִטָּה לַחֵם שָׁבַר: יז שָׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ, לְעֶבֶד נִמְכָּר
וְיוֹסֵף: יח עָנוּ בְּכָבֵל רִגְלוֹ, בְּרִזְל בָּאָה נַפְשׁוֹ: יט עַד יֵת, בֵּא דְבַרוּ,
אָמַרְתָּ יְהוָה, עֲרַפְתָּהוּ: כ שָׁלַח מֶלֶךְ, וַיִּתְּרָהוּ, מִשָּׁל עַמִּים,
וַיִּפְתַּחְהוּ: כא שְׁמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשָּׁל בְּכָל קַנְיָנוּ: כב לְאֶסֶר שָׂרֵיו,
בְּנַפְשׁוֹ, וּזְקִנָיו, יַחֲפֵם: כג וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חָם: כד וַיִּפֹּר אֶת עַמוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצִמְהוּ מִצְרַיִם: כה הִפְךָ לִבְּסָ לְשֹׂנְאֵי
עַמוֹ, לְהַתְּנִיבֵל בְּעֶבְרָיו: כו שָׁלַח מֹשֶׁה עֲבָדוֹ, אֶהֱרֹן אֲשֶׁר בָּחַר
בּוֹ: כז שְׁמוֹ בֶּסֶם, דְּבַרְי אֲתוֹתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: כח שָׁלַח חֲשָׁדָה,
וַיַּחֲשָׁדָה, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבַרוֹ: כט הִפְךָ אֶת מִימֵיהֶם לְדָם, וַיָּמַת אֶת
דִּגְתָם: ל שָׂרֵץ אֲרָעָם עֲפָרְדָּעִים, בְּחֹדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לא אָמַר, וַיָּבֵא
עָרֵב, כָּנִים, בְּכָל גְּבוּלָם: לב נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם בְּרֹד, אִשׁ לְהִבּוֹת
בְּאֲרָעָם: לג וַיָּדָה, גִּפְנִים וְתַאנְתָּם, וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: לד אָמַר, וַיָּבֵא
אֲרָבָה, וַיִּלֶּק, וְאִינוֹן מִסָּפֵר: לה וַיֹּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֲרָעָם, וַיֹּאכַל פְּרִי
אֲדָמָתָם: לו וַיָּדָה כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָעָם, רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם: לז וַיּוֹצִיאֵם
בְּכֶסֶף וְזָהָב, וְאִינוֹן בְּשִׁבְטֵי כּוֹשֵׁל: לח שָׂמַח מִצְרַיִם בְּעֲצָתָם, כִּי נָפַל
פַּחַדָם עֲלֵיהֶם: לט פָּרַשׁ עֲנָן, לְמִסְדָּה, וְאִשׁ, לְהַאִיר לַיְלָה: מ שָׁאֵל,
וַיָּבֵא שְׁלִי, וְלַחֵם שָׂמִים, יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח עוֹר, וַיִּזְוֹבוּ מֵיָם, הִלְכוּ
בְּצִיּוֹת נָהָר: מב כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת אֲבָרְהָם עֲבָדוֹ: מג
וַיּוֹצֵא עַמוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרִנָּה אֶת בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם,
וַעֲמַל לְאֲמִים וַיִּירָשׁוּ: מה בְּעֶבֶר וַיִּשְׁמְרוּ חֻקָיו, וְתוֹרָתוֹ יִנְעֲרוּ,
הַלְלוּיָהּ:

קלז

א על נְהָרוֹת בְּבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ, גַּם בְּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן: ב על עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ, תְּלִינוּ פְּנֹרוֹתֵינוּ: ג כִּי שָׁם שְׁאַלְנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַרֵי שִׁיר, וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמִיחָה, שִׁירוּ לָנוּ, מִשִּׁיר צִיּוֹן: ד אִיךָ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה, עַל אֲדָמַת נָכַר: ה אִם אֶשְׁכַּחךָ יְרוּשָׁלַיִם, תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַק לְשׁוֹנֵי לְחָפִי, אִם לֹא אֶזְכְּרֶכִי, אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם, עַל רֹאשׁ שְׁמִיחָתִי: ז זָכַר יְהוָה לְבִנְי אֲדָוָה, אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם, הָאֹמְרִים, עָרוֹ עָרוֹ, עַד הִיסוּד בָּהּ: ח בַּת בְּבַל הִשְׁדּוּדָהּ, אֲשֶׁרִי שִׁישַׁלְמֵם לָךְ, אֶת גְּמוּלָךְ שְׁגַמְלָתָ לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי שִׁיאַחֲזוּ וְנַפֵּץ אֶת עַלְלֶיךָ אֶל הַסַּלְעַ:

קנ

א הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרִקִיעַ עֲזוֹ: ב הַלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרֹתָיו, הַלְלוּהוּ כְּרַב גְּדָלוֹ: ג הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַ שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ בְּנֶבֶל וְכִנּוֹר: ד הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמַחּוֹל, הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִגָּב: ה הַלְלוּהוּ בְּעֲלֻצֵי שְׁמַע, הַלְלוּהוּ בְּעֲלֻצֵי תְרוּעָה: ו כָּל הַנְּשָׁמָה תִּתְחַלֵּל יְהוָה הַלְלוּיָהּ:

אחר שסיים תהלים יאמר שלשה פסוקים אלה:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יי שבות עמו, יגל יעקב ישמח ישראל: ותשועת צדיקים מניי, מעוזם בעת צרה: ויעזרם יי ויפלטם, יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

זאת התפלה מצאנו באמתחת הפתבים והיא מעט הפמות ורב האיכות:
רבנו של עולם, עלת העלות וסבת כל הסבות, אנת לעלא, לעלא
מן בלא, ולית לעלא מנף, דלית מחשבה תפיסא בך כלל, ולך
דומיה תהלה, ומרמם על כל ברכה ותהלה. אותך אדרש, אותך
אבקש שתחתך חתירה דרך כבושה מאתך, דרך כל העולמות, עד
השתלשלות שלי במקום שאני עומד, כפי אשר נגלה לך, יודע
תעלומות, ובדרך ונתיב הזה תאיר עלי אורך, להחזירני בתשובה
שלמה לפניך באמת, כפי רצונך באמת, כפי רצון מבחר הברואים,
לבלי לחשב במחשבותי שום מחשבת חוץ ושום מחשבה ובלבול
שהוא נגד רצונך, רק לדבק במחשבות זכות צחות וקדושות
בעבודתך באמת בהשגתך ובתורתך. הט לבי אל עדותיך, ותן לי
לב טהור לעבדך באמת. ומצעולות ים תוציאני לאור גדול חיש קל
מהרה. תשועת יהוה כהרף עין, לאור באור החיים כל ימי חיותי
על פני האדמה. ואזכה לחדש נעורי, הימים שעברו בחשך,
להחזירם אל הקדשה, ותהיה יציאתי מן העולם כביאתי, בלא
חטא. ואזכה לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו, כלו אומר כבוד,
אמן נצח סלה ועד:

א. "אני אומר בפרוש לכל יהודי שנזתנים
קונטרס אחד – נפטרים מכרת אחד, לכן אשרי מי
שמרבה להפיץ להרבה יהודים, פכה יפטר מכל מיני
עונשים קשים ומרים: פרת, סקילה, שריפה והרג,
שלצערנו הרב באים על האדם שעבר על רצונו
יתברך".

ב. "אין לה עוד צדקה גדולה מצדקה זו – להדפיס
ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם. אשר מחזקים ומאמצים
ונזכחים חיות חדשה בנפש הקורא בהם, ומחפכים את
הבחירה מהחיפוד אל החפנה, ועל פן אשרי מי שיעזור
לזה"

ג. "כל מי שידפיס איזה ספר מספרנו, יהיה לו חלק
בגאולתנו העתידה".

ד. "עסק ההדפסה וההפצה הוא תיקון כל העולמות
וקרוב הגאולה, כי על ידי זה יזכו כל ישראל להתקרב
אליו יתברך, ולדבר עמו יתברך, ובודאי יראה נסים
נגלים ממש, שישפיע עליו שפע גדול מכמה מקורות
חדשים. מי שרוצה לעזור לי – יעזור לו ה' יתברך
ובפרטיות כל מי שיוזב להדפיס ספר שחברתי – אהיה
לו בעזרתו יתברך למליץ יושר בעולם הבא ולא אנוח
ולא אשקוט עד שאזכה לעשות לו איזו טובה שצריך

בבני חיי ומזוני (ואני יודע שהלצים שבהור ילעגו גם
מדיבורים אלה אך תהלה לאל אני חזק בהם מאד)."

ה... "ואתה בני ידידי ואחי! חום ורחם עלי ועליך
ותראה להדפים איזה ספר מספרנו שזכינו להכיר
ותפיצו בין כלל ישראל ולמצוה רבה ולזכות גדולה
יחשב לך"

ו... "ועל כן היה לי אסור תודה שתדפים לי איזה ספר
ותפיצו בזול גדול באופן שיתפשט בין כלל ישראל
ובפרטיות בין בני הנעורים למען השם תראה להיות
טוב ותזכה גם אחרים עם ספרינו" (מתוך סדרת
ספרי אשר בנחל)

יהודי יקר,

אנו מאד רוצים להמשיך את הדפסת כל
סדרת ספרי "שיוזות מוהרא"ש",

אם ברצונך להשתתף בהדפסת הספרים,

(תוכל גם לקבלם לעצמך – אם תרצה, או שזה יתגלגל לעוד ספרים

שיודפסו בזכותך) לזכות וישועה כל שהיא, צור

עמנו קשר. תודה

פלאפון: 055-678-3366